

Projekt

z dnia 8 kwietnia 2026 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR XXVIII/...../2026
RADY MIEJSKIEJ W CYBINCE**

z dnia 9 kwietnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk – Porozumienie „G-7” na lata 2022-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6a w związku z art. 10 ust. 1, art. 10g ust. 1, ust. 8 oraz ust. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.) w związku z Porozumieniem Gmin z dnia 23 listopada 2021 r. zawartym pomiędzy gminą Słubice, miastem Kostrzyn nad Odrą, Gminą Rzepin, Gminą Ośno Lubuskie, Gminą Cybinka, Gminą Górzycza, Gminą Słońsk w celu przygotowania, współdziałania i rozwoju w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021- 2027, uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się zaktualizowaną „Strategię Rozwoju Ponadlokalnego dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk – Porozumienie „G-7” na lata 2022-2030”, w miejsce dotychczasowej strategii przyjętej Uchwałą nr VIII/41/2024 Rady Miejskiej w Cybince z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk – Porozumienie „G-7” na lata 2022-2030 w brzmieniu jak w załączniku nr 1 do uchwały.

2. Integralną częścią strategii są:

- 1) raport z diagnozy - w brzmieniu jak w załączniku nr 2 do uchwały,
- 2) raport z konsultacji społecznych - w brzmieniu jak w załączniku nr 3 do uchwały,
- 3) raport z konsultacji społecznych po aktualizacji - w brzmieniu jak w załączniku nr 4 do uchwały,
- 4) lista projektów - w brzmieniu jak w załączniku nr 5 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Cybinki.

§ 3. Traci moc Uchwała nr VIII/41/2024 Rady Miejskiej w Cybince z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk – Porozumienie „G-7” na lata 2022–2030.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia przez ostatnią radę gminy będącej członkiem G-7.

Słubice, Górzycyca, październik 2022, czerwiec, sierpień 2025,

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXVIII/...../2026

Rady Miejskiej w Cybince

z dnia 9 kwietnia 2026 r.

Strategia

Rozwoju

Ponadlokalnego

dla Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycyca, Gminy Słońsk – Porozumienia „G – 7” na lata 2022 – 2030”

Spis treści

Wstęp.....	3
<i>Opis procesu tworzenia strategii</i>	3
<i>Notka autorska</i>	7
<i>Opis obszaru i powiązań funkcjonalnych G-7</i>	8
<i>Charakterystyka obszaru porozumienia</i>	8
<i>Powiązania funkcjonalne</i>	11
<i>Formy współpracy międzygminnej</i>	14
<i>Kluczowe wnioski z diagnozy</i>	16
<i>Zadowolenie mieszkańców, ranking potrzeb</i>	16
<i>Główne problemy obszaru:</i>	16
<i>Obszar przyrodniczo-środowiskowy</i>	17
<i>Obszar społeczno-gospodarczy</i>	27
<i>Analiza SWOT obszaru G-7</i>	48
<i>Drzewo problemów</i>	50
<i>Drzewo celów</i>	51
<i>Misja, Wizja, Cele</i>	52
<i>Deklaracja partnerska / motto / preambuła:</i>	52
<i>Cele główne:</i>	53
1. <i>Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.</i>	53
2. <i>Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.</i>	56
3. <i>Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego.</i>	60
<i>Zgodność celów z SRWL</i>	63
<i>Kierunki działań</i>	64
<i>Oczekiwane rezultaty</i>	71
<i>Model struktury funkcjonalno-przestrzennej</i>	74
<i>Położenie obszaru partnerstwa w regionie/kraju</i>	76
<i>Struktura funkcjonalno-przestrzenna</i>	77
<i>Środowisko przyrodnicze i kulturowe</i>	82
<i>Komunikacja i infrastruktura</i>	85
<i>Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.</i> 87	
<i>Realizacja projektów kluczowych</i>	91
<i>Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)</i>	94

<i>Założenia wdrożeniowe</i>	101
<i>Ewaluacja</i>	105
<i>Aktualizacja strategii, partycypacja społeczna</i>	106
<i>Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych</i>	106
<i>Założenia finansowe</i>	108
<i>Spis tabel, map, wykresów i rysunków</i>	115

Wstęp

Prezentowana Strategia jest wynikiem pracy zespołu Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty we współpracy z partnerami porozumienia G-7.

„G-7” to partnerstwo zawiązane przez 7 gmin położonych w północno-zachodniej części województwa lubuskiego. W jego skład wchodzi: Gmina Słubice, miasto Kostrzyn nad Odrą, Gmina Rzepin, Gmina Ośno Lubuskie, Gmina Cybinka, Gmina Górzycza oraz Gmina Słońsk. Strony Porozumienia zawarły je w celu ich trwałego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju, zmierzającego do osiągnięcia celów rozwojowych wpisujących się w Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Podstawową przesłanką rozwoju „G-7” jest dobra wieloletnia współpraca na różnych polach aktywności, zbliżone problemy oraz kierunki rozwoju gmin, sąsiedzkie położenie w ramach kilku wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego OSI. Jakość relacji i ścisła współpraca z innymi jednostkami administracyjnymi rozwijają zdolność do planowania i prowadzenia działań rozwojowych, które mają szczególne znaczenie w przypadku gmin zagrożonych trwałą marginalizacją borykających się ze złożonymi problemami. Zapewnia to wymianę doświadczeń i podjęcie działań naprawczych.

Partnerzy podejmują działania integrujące samorządy oraz kapitały społeczne na swoim terenie, identyfikują, przygotowują i realizują wspólne przedsięwzięcia. Odpowiadają kompleksowo na potrzeby i problemy gmin, w formule partnerskiego modelu współpracy zainteresowanych podmiotów publicznych, pozarządowych i gospodarczych oraz mieszkańców. Realizacja wspólnych przedsięwzięć wymaga przygotowania dokumentów strategicznych, istotnych z punktu widzenia rozwoju obszaru partnerstwa i przygotowania do wymogów nowej perspektywy finansowej.

Opracowanie niniejszego dokumentu zlecono podmiotowi, który od 2006 roku działa na terenie objętym porozumieniem. Początkowo jako Lokalna Grupa Działania, obecnie jako jeden z członków LGD Zielona Dolina Odry i Warty oraz fundacja zajmująca się rozwojem lokalnym na terenie wskazanych gmin, w szczególności związanym z rozwojem obszarów wiejskich oraz ochroną środowiska naturalnego – jednego z największych potencjałów Partnerstwa.

Opis procesu tworzenia strategii

Partnerstwo G-7 wywodzi się z porozumienia zawartego w 2014 roku, nazwanego wówczas „Obszar Funkcjonalny Doliny Odry i Warty”, skrótowo zwanym również subregionem G8. Partnerstwo zawiązano w ramach „Kontraktu Lubuskiego”. Kontynuując współpracę zawartą wówczas, po rewizji składu partnerstwa (z 8 gmin zostało 7 - bez Witnicy) przygotowano porozumienie zawarte w dniu 12.03.2021 r. w Słubicach. Porozumienie (dokument) zostało zawarte na podstawie par. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. 2020, poz.713 ze zmianami) jako wykonywanie zadań publicznych realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego. Liderem partnerstwa wybrano gminę Słubice, a jako pierwsze zadanie stojące przed partnerstwem wskazano: „Strony Porozumienia ustalają, że pierwszym zadaniem realizowanym wspólnie dla wszystkich partnerów będzie zlecenie przygotowania diagnozy i/lub strategii ponadlokalnej.”

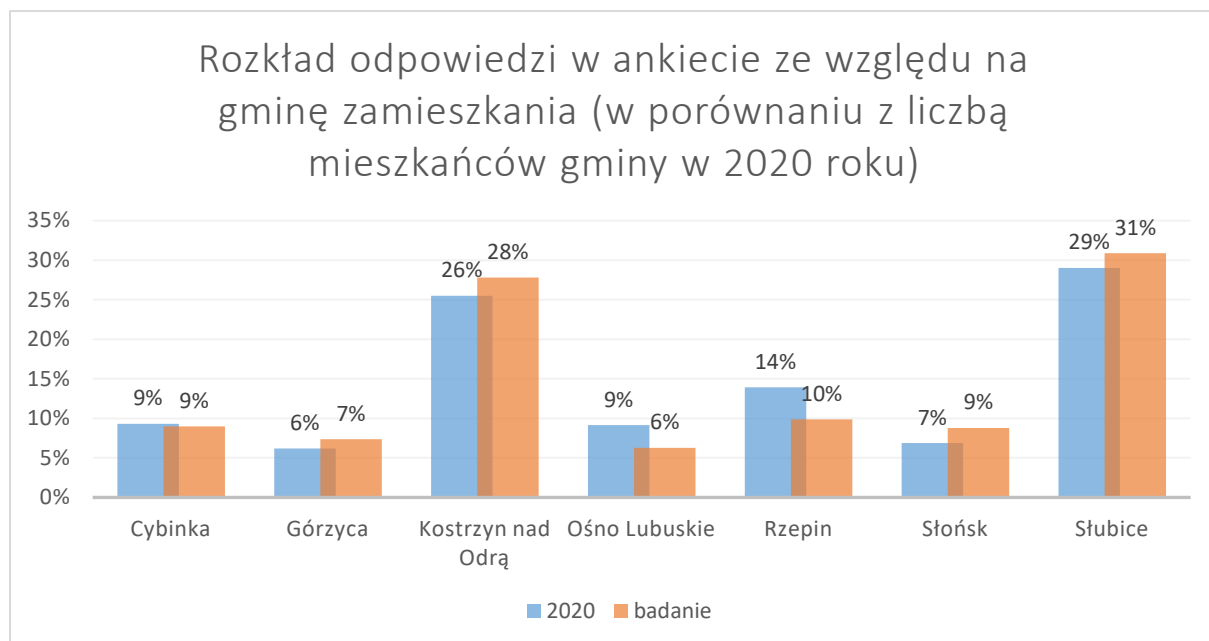
Proces przygotowania Strategii rozpoczął się w grudniu 2021 po wyłonieniu wykonawcy prac – Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty. W pierwszym etapie prac przygotowano kompleksową diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla każdej gminy z Porozumienia „G – 7” oraz określono czynniki wspólne, łączące strony G- 7. Raport z diagnozy został opracowany w marcu 2022 r. Stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Strategii. W diagnozie wykorzystano zarówno metody jakościowe jak i ilościowe. Ich zestawienie zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 1 Narzędzia badawcze wykorzystane podczas badania społecznego na potrzeby diagnozy.

Narzędzia badawcze	Czas pomiaru (częstotliwość, ilość, badany okres)	Źródło danych	Szacunkowa waga materiału dla raportu
Analiza danych zastanych	Przez cały okres diagnozy	- bank danych lokalnych GUS; - dokumenty strategiczne gmin (strategie, plany, programy); - publikacje, opisy, ekspertyzy, opracowania dot. danego obszaru; - dane innych instytucji – takich jak policja, OPS, WIOŚ, RDOŚ, Straż Pożarna, ZUS, US – dostęp do inf. Publ.; - wnioski mieszkańców do budżetów gmin;	65%
Ankieta elektroniczna	7.02-21.02.2022	- w badaniu udział wzięło 627 osób, z czego 560 wypełniło całą ankietę. Rozkład kwoty w podziale na poszczególne gminy zbliżony był do rozkładu reprezentatywnego nielosowego. Szczegóły struktury respondentów zaprezentowano na wykresie 1	30%
Wywiady pogłębione	28.02 – 11.03.2022	- rady gmin. 7 spotkań online zorientowanych na omówienie wstępnych wyników ankiet (pogłębienie wskazanych problemów, poszukiwanie przyczyn itp.). Udział wzięło 7 gmin. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło 28 osób.	5%

W lipcu i sierpniu 2024 wnioski z diagnozy wzbogacono o zaktualizowane i uszczegółowione dane pochodzące ze źródeł publicznych: GUS oraz ZUS w trybie dostępu do informacji publicznej.

Wykres 1 Rozkład respondentów w badaniu ankietowym ze względu na gminę zamieszkania. Porównanie z faktycznym rozkładem liczby mieszkańców

Kolejnym etapem prac było przedstawienie kluczowych wniosków z diagnozy na spotkaniu Partnerów w dniu 29.03.2022 w Słubicach oraz przekazanie raportu do konsultacji i uwag Partnerów.

W dalszej części prac wykorzystując metodę pracy warsztatowej, w dniu 5.05.2022 w Słubicach wyselekcjonowano kluczowe z punktu widzenia G-7 problemy, stworzono z nich drzewo problemów, które następnie przekształcono w drzewo celów. Sporządzono też zarys analizy SWOT obszaru. Do udziału w warsztacie zaproszono wszystkich 7 partnerów oraz przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Słubicach.

Kolejny warsztat dotyczył wypracowania pomysłów na wspólne działania zmierzające do osiągnięcia zidentyfikowanych wcześniej celów. Odbył się ponownie w Słubicach w dniu 29.06.2022 r. Do udziału w warsztacie ponownie zaproszono wszystkich 7 partnerów oraz przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Słubicach.

Podczas wspomnianych prac warsztatowych ścisłego zespołu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich gmin oraz członkowie zarządu powiatu słubickiego, pełniący jednocześnie funkcję sekretarza jednej z gmin wchodzących w skład partnerstwa.

Na bazie wypracowanych założeń powstała niniejsza strategia. Przedłożony dokument jest wersją Strategii, która powstała po konsultacjach społecznych przeprowadzonych w październiku 2022 roku, z uwzględnieniem uwag, które wpłynęły w trakcie konsultacji oraz aktualizacji z 2024 roku. Raport z konsultacji społecznych stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

Konsultacje społeczne trwały od 15.09 do 20.10.2022. Prowadzone były w trzech formach: elektronicznej (formularz online do zgłaszania uwag, podstrona poświęcona konsultacjom - <http://fzdow.pl/konsultacje/>), stacjonarnej – otwarte spotkania konsultacyjne w każdej z gmin

oraz wyłożenie projektu strategii wraz z formularzem do zgłaszania uwag podczas wydarzenia otwartego „Festiwal Przyrodniczy Szumiące Trawy” w Górzycy w dniu 17.09.2022. Dokumenty wyłożone do konsultacji to Strategia Porozumienia G-7 wraz z załącznikiem – Raportem z diagnozy. W toku konsultacji wpłynęło łącznie 12 uwag, z czego połowa została przyjęta. W ramach uzgodnień i konsultacji na temat dokumentu wypowiedziały się: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim (pismem z dnia 21 listopada 2022 r. stwierdziła brak konieczności sporządzania oceny oddziaływania na środowisko) oraz Zarząd Województwa Lubuskiego (uchwałą nr 303/4161/22 z dnia 8.12.2022, stwierdzającą odstąpienie od wyrażenia stanowiska w zakresie sposobu uwzględnienia w projekcie strategii ustaleń i rekomendacji wynikających z SRWL2030 ze względu na inną podstawę prawną przygotowania tych dwóch dokumentów). Konsultacje dokumentu uzupełniono w 10.2024 uwzględnionymi opiniami PGW Wody Polskie RZGW Wrocław i Poznań.

W toku prac nad dokumentem udział wzięli przedstawiciele różnych grup interesu, organizacji, samorządów, przedsiębiorców:

- Lokalna Grupa Działania, zrzeszająca w swoich strukturach 9 podmiotów gospodarczych (w tym Kostrzyńsko Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, Gurman Sp.z o.o. czy „Dereniówka” gospodarstwo rolno-agroturystyczne, 7 samorządów, 9 organizacji pozarządowych (m.in. Fundacja Alternatywa, Fundacja grupy pomagamy, Polsko Niemieckie Stowarzyszenie Humanitas, Uniwersytet Trzeciego Wieku, oraz 6 osób prywatnych);
- Przedstawiciele JST: gminy partnerstwa G-7, członek zarządu powiatu słubickiego,
- Organizacje pozarządowe z terenu G-7: Stowarzyszenie Zielona Dolina Odry i Warty z Górzycy, Fundacja Dziupla Inicjatyw Przyrodniczych ze Słubic, Fundacja na rzecz Collegium Polonicum ze Słubic.

Dokument, opracowany na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2000 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378) oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559) składa się z następujących części:

- 1) części diagnostycznej, w której przedstawiono syntezę diagnozy i zidentyfikowano kluczowe bariery, potencjały oraz wyzwania decydujące o kierunkach rozwoju G-7.
- 2) części projekcyjnej, w której określono misję, wizję i cele rozwojowe oraz najważniejsze przedsięwzięcia strategiczne i ich rezultaty.
- 3) część wdrożeniowej, która zawiera opis systemu realizacji, w tym monitorowania i roli partnerów w przygotowaniu, realizacji i ocenie efektów strategii, a także model struktury funkcjonalno-przestrzennej wspólny dla obszaru G-7. W ostatniej części opisane zostały potencjalne źródła finansowania procesu realizacji strategii.

Ostatnim etapem prac było przeprowadzenie ewaluacji EX-ANTE, z której raport sporządzono w listopadzie 2022 r. Prace nad projektem strategii zakończono w listopadzie 2022 roku. Aktualizacji strategii dokonano w świetle nowych przepisów i Zasad opiniowania strategii terytorialnych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 oraz uwag przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego do przesłanej w czerwcu 2024 roku wersji roboczej strategii. Zgodnie z opinią Partnerów G-7 opracowana ostateczna wersja dokumentu, po uzgodnieniach z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego, nie została zmieniona w sposób istotny, w szczególności nie zmieniono celów

głównych i szczegółowych, wobec czego nie wymagała przeprowadzenia ponownych konsultacji społecznych.

Tak przygotowany i uchwalony przez rady każdej z jednostek wchodzących w skład partnerstwa dokument został zatwierdzony i przyjęty do realizacji przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego w ramach IIT. Jesienią 2025 roku przystąpiono do aktualizacji strategii. Aktualizacja objęła przygotowanie i włączenie do strategii kolejnych projektów, które wpisują się w fundusze przeznaczone dla partnerstwa w ramach IIT FEWL. Opracowanie nowych projektów (i modyfikacja niektórych zgłoszonych we wcześniejszych etapach) spowodowało konieczność aktualizacji danych w strategii obejmujących m.in. tabele projektów kluczowych i ich powiązań (w tym załącznik nr 3 do strategii), spodziewane rezultaty, mapy realizacji projektów oraz przewidziane alokacje środków (ramy finansowe).

Zaktualizowana strategia została poddana konsultacjom społecznym na zasadach takich jak pierwotna wersja dokumentu. Konsultacje odbywały się w dniach 21.11-29.12.2025. Raport z konsultacji (załącznik nr 2b) został zaktualizowany o uwagi, które wpłynęły w toku tego procesu. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim (pismem z dnia 2 grudnia 2025 r.) stwierdziła brak konieczności sporządzania oceny oddziaływania na środowisko.

Strategia ponadlokalna jest dokumentem nieobligatoryjnym sporządzonym w wyniku oddolnej inicjatywy członków Partnerstwa G-7 w celu wzmocnienia współpracy terytorialnej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru. Głównym założeniem prezentowanej strategii jest jej ukierunkowanie na wybrane problemy i wyzwania rozwojowe obszaru. Nie ma charakteru horyzontalnego, lecz tematyczny, a jej realizacja pozwoli na podjęcie działań na rzecz wsparcia rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Podmiot realizacji Strategii terytorialnej stanowią członkowie Partnerstwa, czyli samorzady Słubic, Kostrzyna nad Odrą, Rzepina, Ośna Lubuskiego, Cybinki, Górzycy i Słońska. Zakres przedmiotowy i przestrzenny strategii odnosi się do sposobu realizacji, dotyczy społeczności obszaru i podmiotów, na które zgodnie z kompetencjami samorzady mają wpływ.

Notka autorska

Prace nad powstaniem strategii przeprowadzone zostały przez zespół Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty z Górzycy.

Koordinacja merytoryczna: Karol Duer;

Koordinacja organizacyjna: Leonard Pietrow;

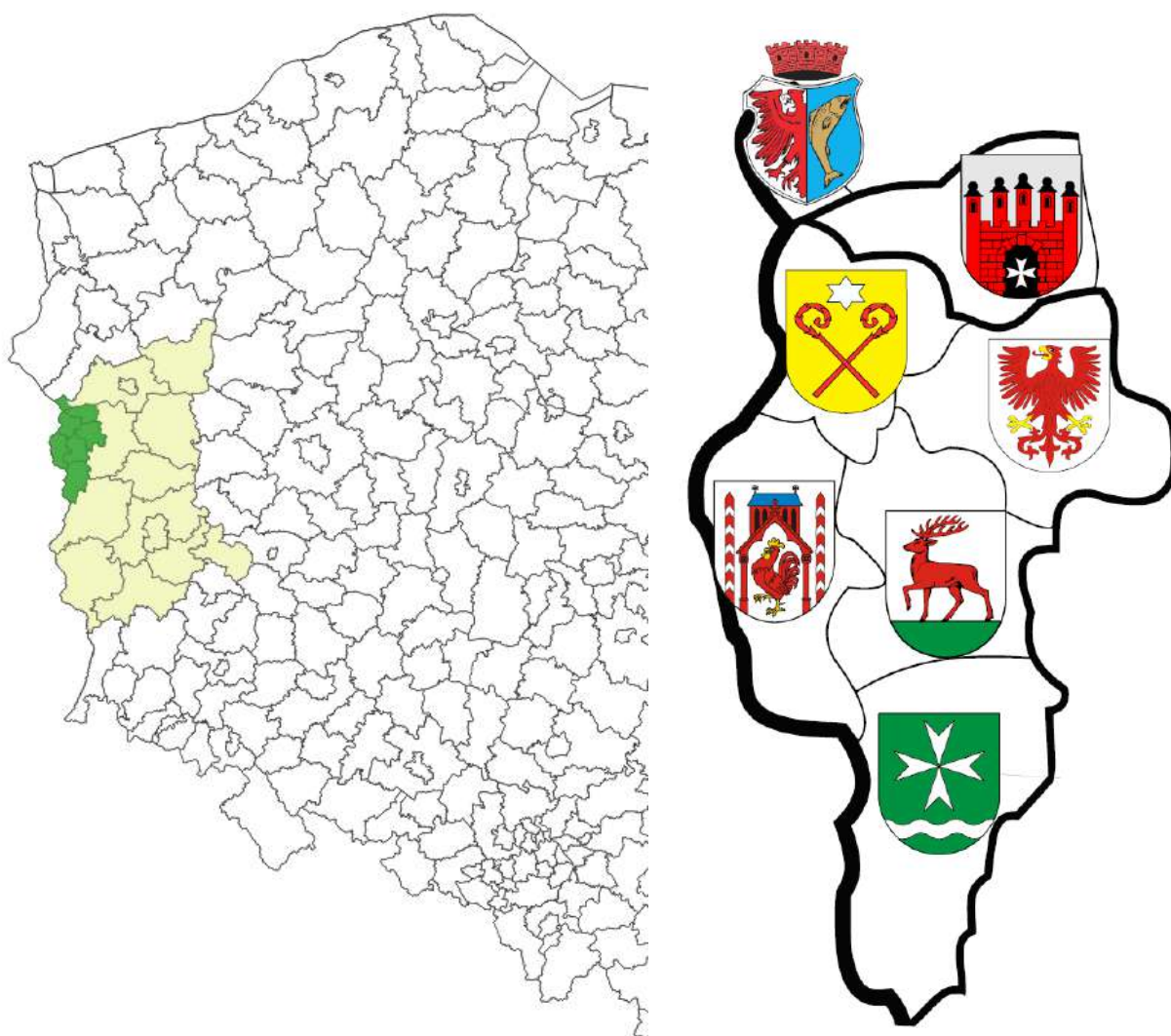
Redakcja dokumentu: Karol Duer, Justyna Sierpińska;

Konsultacje: Fundacja na rzecz Collegium Polonicum, Collegium Innovatium, Lokalna Grupa Działania „Zielona Dolina Odry i Warty”

Opis obszaru i powiązań funkcjonalnych G-7

Charakterystyka obszaru porozumienia

Gminy porozumienia G-7 to sąsiadujące ze sobą samorzady położone w północnozachodniej części województwa lubuskiego. Teren przecinają dwie spośród trzech najważniejszych rzek w Polsce – graniczna Odra i Warta. Ta druga uchodzi do Odry na obszarze porozumienia G-7 determinując unikalne walory przyrodnicze obszaru, dla ochrony których powołany został Park Narodowy Ujście Warty. G-7 to także intensywna współpraca transgraniczna. Obszar leży na szlaku komunikacji drogowej i kolejowej między Polską a Niemcami co czyni go ważnym punktem logistycznym. Funkcjonują tutaj dwa przejścia graniczne: (Słubice-Frankfurt/Oder oraz Kostrzyn-Kietz).

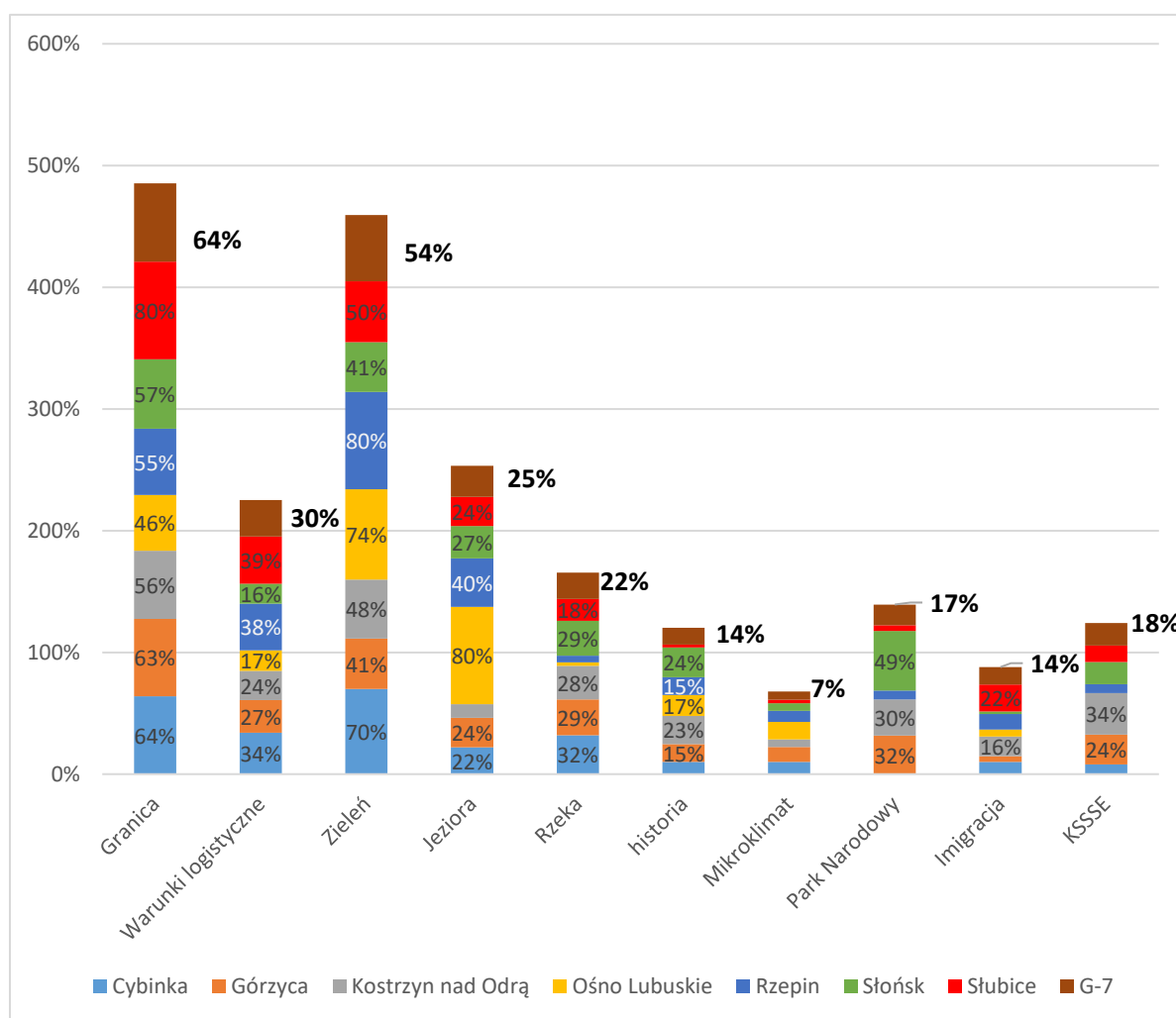

W największym stopniu na życie w regionie oddziałuje granica. Wyznacza ona trendy i wpływa na wiele dziedzin życia – rynek pracy, gospodarkę mieszkaniową, edukację czy kulturę. To istnienie granicy, a właściwie Niemiec, nadaje regionowi specyficznego charakteru. Czyni go atrakcyjnym osiedleńczo, determinuje specyfikę rynku pracy, wpływa na problemy komunikacyjne oraz na zagadnienia związane z integracją społeczeństw. Z racji przygranicznego położenia na trasie szlaków komunikacyjnych region posiada dobre warunki logistyczne – biegną tędy zarówno istotne linie kolejowe o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym, jak i drogi o znaczeniu międzynarodowym (jak autostrada A2). Na obszarze znajdują się dwa centra funkcjonalne - Słubice i Kostrzyn nad Odrą.

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli wcześniej wspomnianych miast: Słubice i Kostrzyn nad Odrą. To właśnie te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi w stosunku do pozostałych gmin, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości), a oferta edukacyjna jest w nich najbogatsza. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) obniża ich rangę. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia. Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Izbą Celną.

Według diagnozy obszaru G-7, tym, co stanowi dla jego mieszkańców największe atuty, są: bliskość granicy polsko-niemieckiej, szeroko pojęta zieleń oraz warunki logistyczne - takie jak dostęp do autostrady A2, czy bliskość drogi ekspresowej S3.

Wykres 2 Rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki w największym stopniu wpływające na życie mieszkańców w regionie. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. Wykres przedstawia jednocześnie odsetek odpowiedzi w całym badaniu (brązowe pole) jak i osobno w poszczególnych gminach (kolory) dlatego wartości nie należy sumować.

Pod względem fizycznogeograficznym obszar objęty niniejszym opracowaniem położony jest w zasięgu następujących mezoregionów: Kotlina Gorzowska, Kotlina Freienwaldzka, Kotlina Przełom Odry, Dolina Środkowej Odry oraz części Pojezierza Łagowskiego i Równiny Torzyskiej. Jedna czwarta powierzchni G-7 leży

w bezpośredniej bliskości dużych rzek i to właśnie tam mieszka zdecydowana większość mieszkańców obszaru (część z nich jest zagrożona powodzią). Niewątpliwie znaczącym atutem omawianych ziem jest powierzchnia lasów, która stanowi 40,7% ich obszarów. Tutejsze warunki klimatyczne zmieniają się - jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho.

Obszar tych siedmiu sąsiadujących ze sobą przy zachodniej granicy Polski gmin, posiada wybitną spójność uwarunkowaną położeniem geograficznym, przyrodniczym (wzdłuż dolin rzecznych), geopolitycznym (wzdłuż granicy polsko-niemieckiej) oraz wspólną historią, zarówno przed, jak i powojenną kształtującą do dziś specyficzną w skali kraju kulturę mieszkańców Ziemi Zachodnich. Opisywane tereny to miejsce, które wyróżnia się na tle innych regionów Polski wyraźnie mniejszą jednorodnością kultury, brakiem długiej tradycji w kultywowaniu ojcowizny, niewielką wiedzą samych mieszkańców o tej ziemi oraz wszechobecną „niemieckością” zagadnień, obiektów związanych z historią przedwojenną i ukierunkowania gospodarczego.¹ Częste zmiany w tkance społecznej regionu doprowadziły do wyginięcia wielu wartościowych tradycji regionalnych i uformowania społeczeństwa pozbawionego regionalnych korzeni oraz niezbyt dobrze rozwiniętej idei dobra wspólnego, co przejawia się m.in. w stosunkowo niewielkiej ilości organizacji pozarządowych czy aktywności mieszkańców w podejmowaniu inicjatyw.

Obszar G7 zamieszkuje blisko 70 tys. mieszkańców, z czego blisko 55% mieszka w Gminie Słubice i mieście Kostrzyn nad Odrą. Z szacunków wynika, że na koniec 2021 mieszkało tutaj co najmniej 5000 obywateli Ukrainy. Aktualnie liczba ta prawdopodobnie wynosi co najmniej dwa razy tyle. Do czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej obszar Polski zachodniej był właściwie jednolity etnicznie. Historia kraju po 2012 roku zapisała natomiast masowy exodus ludności ukraińskiej do Polski, w tym także do obszarów objętych porozumieniem G-7. Obecnie sytuacja ta wciąż się pogłębia, co spowodowane jest trwającą do dziś wojną na Ukrainie.

Tabela 2 Ilość mieszkańców obszaru G-7 w podziale na gminy - stan na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

	2020	%
Cybinka	6 474	9,32 %
Górzycza	4 289	6,18 %
Kostrzyn nad Odrą	17 704	25,50 %
Ośno Lubuskie	6 358	9,16 %
Rzepin	9 678	13,94 %
Słońsk	4 774	6,88 %
Słubice	20 145	29,02 %
G7	69 422	100 %

Trend zmian liczby ludności w zdecydowanej większości gmin porozumienia G-7 oraz we wszystkich jednostkach porównawczych (podobne gminy, Lubuskie, Polska) ma nachylenie ujemne. Od 2010 do 2020 roku liczba ludności zmniejszyła się. Na poziomie kraju liczba ludności w 2020 roku stanowi 99,3% liczby ludności z roku 2010. Na poziomie województwa lubuskiego jest to 98,4%. Na tym tle podobnie wypada cały obszar G-7 z wartością 98,5%. Należy jednak zauważyć, iż są tutaj gminy, których wskaźnik urósł w tym okresie. To Słubice – 101% oraz Górzycza – 100,1%. Z pozostałych gmin porozumienia jeszcze tylko Słońsk znajduje się ponad średnią wojewódzką. Natomiast na drugim biegunie znajdują się gminy Rzepin (96,7%) i Cybinka (95,6%). Poza Słubicami i Górzyczą trend każdej z jednostek ma wyraźnie negatywny charakter. Oficjalna liczba ludności zmniejsza się systematycznie z roku na rok.

¹ Zobacz także: „Błota Warciańskie, przewodnik docieklivego turysty”, redakcja Piotr Chara, Fundacja Zielonej Doliny Odry Warty, Górzycza 2011.

Obszar G-7, podobnie jak obszar całego województwa, znajduje się w niekorzystnym trendzie demograficznym. Struktura płci i wieku społeczeństwa w G-7 wskazuje, że podobnie jak w całym kraju jest to społeczeństwo starzejące się. Kolejne fale demograficzne są coraz mniejsze (ostatnia dotyczy dzieci urodzonych w latach 2006-2010). Natomiast ogólny zarys sytuacji w obszarze struktury społecznej obszaru G-7 rysuje się korzystniej niż w przypadku danych dla całego województwa czy całego kraju. Szczególnie dobrze wypada na tym tle gmina Górzycza, której struktura dosyć wyraźnie odbiega od pozostałych gmin (na wyróżnienie zasługuje także gmina Słońsk). Mamy tutaj jednocześnie najliczniejsze grupy przedprodukcyjne oraz produkcyjne przy najmniej licznej, względem jednostek porównawczych, grupie poprodukcyjnej. Udział tych grup na obszarze G-7 wynosi odpowiednio 18,8%, 61,6% i 19,6%.

Tabela 3 Podstawowe wskaźniki statystyczne obszaru G7. Dane GUS wg stanu na koniec 2020 roku.

Wskaźnik	Wartość wg stanu na koniec 2020 roku
Liczba mieszkańców obszarów miejskich	47 610
Liczba mieszkańców obszarów wiejskich	21 812
Powierzchnia	1204 km ²
Powierzchnia terenów chronionych pod względem przyrodniczym (bez obszarów Natura 2000 nakładających się na obszary krajowe)	518.39 km ²
Liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	91,28
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych	945
Liczba uczniów szkół podstawowych	6 260
Liczba przedszkolaków	2 293

Powyższe aspekty oraz inne przedstawione w tym rozdziale, zostały szerzej ujęte w raporcie z diagnozy obszaru G-7, te natomiast, stanowią uzasadnienie ogólnych i szczegółowych celów zawiązanego partnerstwa G-7.

Powiązania funkcjonalne

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli miast Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości) oraz charakteryzuje się najbogatszą ofertą edukacyjną. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) nie może pozostać pominięte. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia.

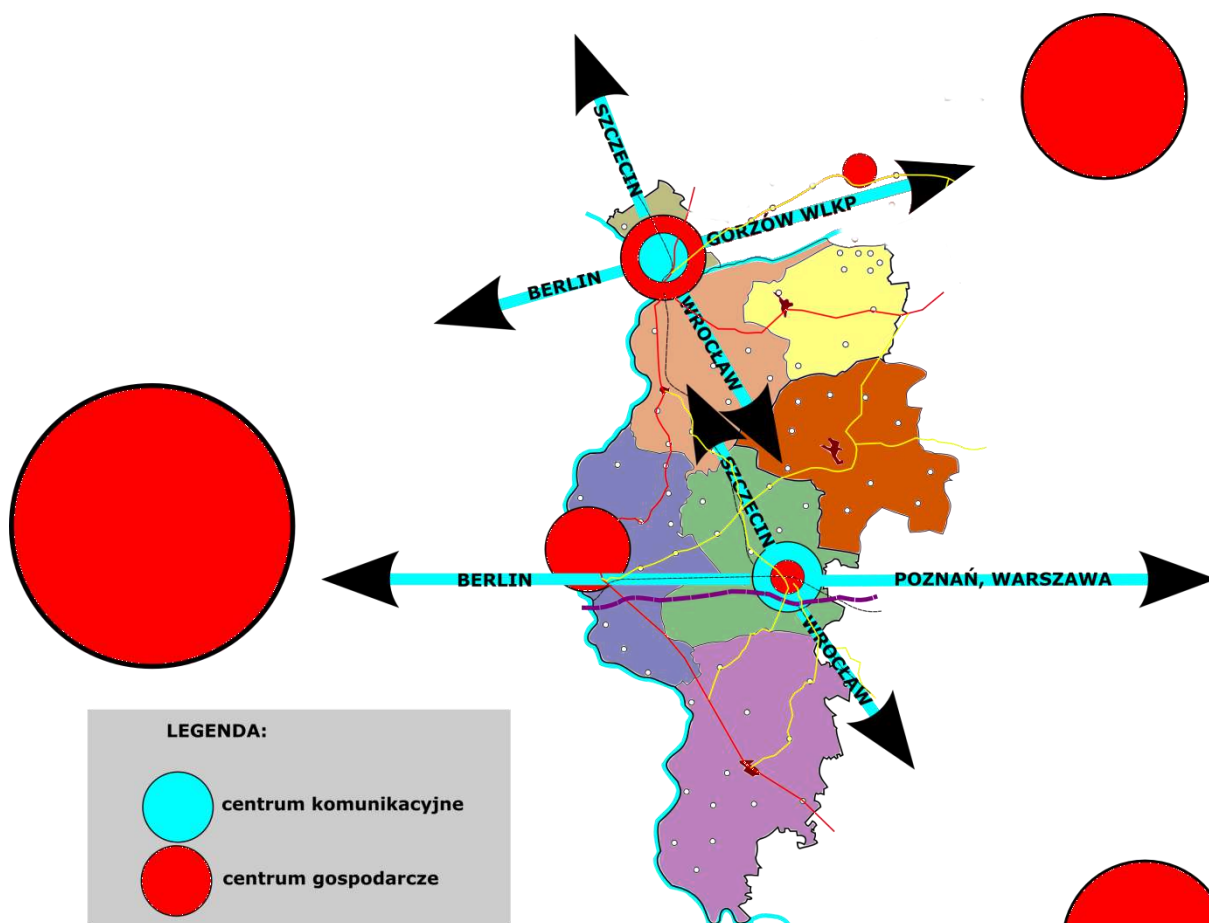
Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Delegaturą Lubuskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Rzepinie.

Poniższy schemat pokazuje rozlokowanie opisywanych powyżej centrów wraz z uwzględnieniem siły ich oddziaływania (im większy punkt, tym silniejsze oddziaływanie). Uwzględniono również drugi rodzaj centrów – centra komunikacyjne, związane z funkcjonowaniem znaczących węzłów kolejowych w Kostrzynie nad Odrą (kierunki: Berlin - Poznań, Gorzów; oraz Szczecin - Wrocław, Zielona Góra) oraz w Rzepinie (kierunki: Berlin - Warszawa, a nawet Paryż - Moskwa; oraz Szczecin - Wrocław, przez Zieloną Górę).

Bliskość otwartych dla polskich pracowników Niemiec sprawia, iż porozumienie G-7 staje się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania dla osób planujących podjęcie pracy za granicą, przy jednoczesnym zamieszkanu na terenach przygranicznych. W ten sposób maksymalizują dochody gospodarstw domowych dzięki zarobkowaniu w stawkach rynku niemieckiego, natomiast ponosząc koszty życia po stronie polskiej, które z kolei są znacznie niższe niż po zachodniej stronie Odry.

Ponadto obszar G-7 charakteryzuje się wielodzielinowymi powiązaniem funkcjonalnymi. Wyróżnić można następujące kategorie tych powiązań:

1. funkcje mieszkalne
2. funkcje gospodarcze (w tym przepływ dóbr i kapitału)
3. funkcje edukacyjne
4. funkcje komunikacyjne
5. funkcje rekreacyjne
6. funkcje przyrodnicze

Mapa 1 Centra komunikacyjne i gospodarcze obszaru G-7. Opracowanie własne

Ad. 1 Doskonałym przykładem tego typu powiązania jest gmina Górzycza, do której w ciągu ostatniej dekady zameldowało się 325 mieszkańców miast, w większości Kostrzyna nad Odrą i Słubic. To 7,5% wszystkich mieszkańców gminy. Gminy i miejscowości wiejskie w najbliższym sąsiedztwie centr gospodarczych stanowią atrakcyjne miejsca do budowy domów jednorodzinnych. Grunty tutaj są tańsze, a poziom komunikacji z centrami zadowalający. Częstym zjawiskiem jest więc fakt zamieszkiwania na terenie jednej gminy, a podejmowania pracy w innej gminie obszaru G-7 lub za granicą. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono poniżej oraz w kolejnych fragmentach strategii.

Ad. 2. Kluczowym aspektem w tym wątku powiązań jest przepływ pracowników pomiędzy gminami. Wg danych ZUS (stan na czerwiec 2024) na 18 898 osób zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę, zamieszkałych na terenie gmin obszaru G-7 blisko 13% (2419 os.) pracuje w jednej z pozostałych 6 gmin obszaru. 10 536 osób pracuje na terenie gminy zamieszkania, a 5 943 u pracodawców mających siedzibę poza G-7 (w tym w Niemczech, zatrudniani przez polskie firmy rekrutujące pracowników do Niemiec). Szczegółowe dane znajdują się w opisie diagnozy obszaru społeczno-gospodarczego na kolejnych stronach strategii.

Kolejnym wątkiem jest umiejscowienie w centrach gospodarczych wielu firm, które świadczą usługi na terenie pozostałych gmin G-7. Szczególnym przykładem jest firma z branży budowlanej mająca siedzibę w Słubicach, która wykonywała w ostatnich latach remonty lub budowy dróg lokalnych w większości pozostałych gmin obszaru. Drugim przykładem jest firma dokonująca inspekcji i remontów sieci wod-kan w technologii bezwykopowej. Siedzibą firmy są Słubice, a usługi prowadzone są na terenie całego obszaru G-7.

Centra gospodarcze to jednak przede wszystkim handel i usługi. Centra są odwiedzane przez mieszkańców pozostałych gmin G-7 regularnie w celu zaopatrzenia w większe zakupy lub skorzystania z szerokiego wachlarza usług niedostępnych w mniejszych miejscowościach.

Ad. 3 Edukacja jest jednym z przykładów elementów niedostępnych w mniejszych miejscowościach. O ile szczebel edukacji podstawowej jest dostępny w każdej z gmin, to edukacja na poziomie średnim i wyższym koncentruje się już jedynie w większych ośrodkach miejskich. Na terenie G-7 edukację średnią zapewniają Kostrzyn nad Odrą i Słubice oraz Rzepin. Edukacja na poziomie wyższym dostępna jest jedynie w Słubicach za sprawą Collegium Polonicum. Dodatkowym elementem jest edukacja nieformalna i oferta zajęć dodatkowych, rozwijających pasję dzieci, której dostępność jest zdecydowanie wyższa w centrach obszaru.

Zarówno wątki wymienione w punkcie 2, jak i w punkcie 3 generują specjalne potrzeby komunikacyjne obszaru. Istotne jest zapewnienie bezpiecznych i dostępnych form komunikacji (transport publiczny lub alternatywne formy komunikacji, takie jak bezpieczne drogi rowerowe). Co więcej, widać tutaj także zjawisko przemieszczania się i realizacji obowiązków edukacyjnych w sąsiednich gminach już na etapie edukacji przedszkolnej. Dla przykładu przeanalizowane przepływy (i koszty za tym idące) dzieci w przedszkolach:

- w Górzycy 2 dzieci spoza gminy - 1 ze Słońska, 1 z Golic (Słubice) 13.896 zł
- do Słubic uczęszcza 9 dzieci z Górzycy - 62.770 zł
- do Kostrzyna nad Odrą - 4 dzieci z Górzycy - 57.473 zł

Ad. 4 Centra komunikacyjne obszaru G-7 to Rzepin i Kostrzyn nad Odrą. Tutaj znajdują się ważne dworce kolejowe na przecięciu szlaków. Skomunikowanie pozostałych gmin z tymi dworcami to ważny aspekt powiązań funkcjonalnych. Atutem w komunikacji drogowej obszaru G-7 są dwa węzły autostradowe i sam fakt przebiegania przez ten obszar szlaku A2.

Ad. 5 Funkcje rekreacyjną obszaru G-7 pełnią przeważnie gminy oddalone od samej granicy – głównie Ośno Lubuskie, ale też i Słońsk oraz Rzepin. Kąpielisko nad jeziorem Rzczynek w Ośnie Lubuskim, w okresie letnim codziennie przyciąga mieszkańców całego obszaru G-7. Gmina Słońsk to z kolei Park Narodowy Ujście Warty, który poza funkcją przyrodniczą pełni także rolę rekreacyjną dla mieszkańców obszaru i dla turystów.

Ad. 6 Uwarunkowania geograficzne obszaru G-7 determinują jego walory i warunki przyrodnicze. Przez większość gmin przepływają jedne z najważniejszych rzek w Polsce – Odra i Warta. Ich rozlewiska i podmokłe tereny tworzą specyficzne warunki przyrodnicze oddziałujące na cały obszar G-7. W pozostałych gminach (Rzepin, Ośno Lubuskie) znajdują się dopływy wyżej wymienionych rzek. Odra i Warta to oprócz wartości przyrodniczej także zagrożenie powodziowe, które oddziałuje i wymaga współpracy większości gmin G-7.

Wyżej wymienione formy powiązań funkcjonalnych znajdują odzwierciedlenie we wspólnych inicjatywach samorządów tworzących Porozumienie G-7.

Formy współpracy międzygminnej

Współpraca między samorządami regionu ma długą historię i wielowymiarowy charakter. Najważniejsze z tych form mieszczą się w obszarze działań związanych z polityką społeczną (w tym rozwój lokalny) i obszarem komunalnym.

Polityka społeczna i rozwój lokalny przejawia się głównie we wspieraniu aktywności społecznej mieszkańców i podejmowanie wspólnych inicjatyw rozwojowych. Na terenie G-7 funkcjonuje 5 form wspierania takich inicjatyw, do których należą samorzady obszaru:

1. *Ośrodek Działaj Lokalnie (6 z 7 gmin) – samorzady objęte zasięgiem ODL mogą partycypować w kosztach programu w sposób pośredni (wspierając ośrodek) lub bezpośredni (wspierając konkretne inicjatywy mieszkańców). Program to konkurs dotacji dla NGO i grup nieformalnych na realizację niewielkich projektów (dotacje do 6 tys zł) o charakterze dobra wspólnego, służącego wszystkim mieszkańcom. Samorzady mają swoich przedstawicieli w komisji wybierającej projekty. Ośrodek działa na obszarze tych gmin od 2015 roku.*
2. *Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (7 gmin) – organizacja wspierająca inicjatywy w obszarze Ekonomii Społecznej, zarówno w formie dotacji jak i wsparcia merytorycznego. W ramach działalności ośrodka od 2016 roku utworzonych zostało m.in. kilka spółdzielni socjalnych na terenie obszaru G-7, w których udział mają także samorzady.*
3. *Lokalna Grupa Działania (6 z 7 gmin) – wspiera rozwój lokalny na obszarze 6 z 7 gmin G-7 od 2006 roku. Wdraża Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na terenie gmin członkowskich. Gminy delegują przedstawicieli do Walnego Zebrania Członków oraz do Rady Projektowej i dokonują wyboru przedsięwzięć przekazywanych do realizacji. W ten sposób powstało kilkadziesiąt placów zabaw i innych miejsc rekreacji dla mieszkańców obszaru, a także blisko 100 jednoosobowych działalności gospodarczych. W ramach LGD gminy realizują także projekty promocji regionu i zachowania jego dziedzictwa i walorów przyrodniczych. Część inicjatyw podejmowana jest przez biuro LGD w ramach realizowanych ze źródeł zewnętrznych projektów.*
4. *Euroregion Pro Europa Viadrina obejmuje zasięgiem wszystkie gminy obszaru. Gminy wchodzi w skład stowarzyszenia, wybierając jego władze.*
5. *Porozumienie G-8 – w ramach poprzedniej perspektywy finansowej 7 gmin wchodziło w skład partnerstwa nazwanego wówczas G-8 (7 gmin G-7 + Witnica), przygotowując diagnozę i koncepcje projektów w ramach „kontraktu lubuskiego”.*

Przykłady współpracy w obszarze komunalnym dotyczą głównie zapewnienia dostępu do wody, kanalizacji czy energii dla mieszkańców - udział w przedsięwzięciu Klaster Energii Rzepin, wspólna oczyszczalnia ścieków dla gminy Górzycy i Słubice (miejscowość Golice) [w 2023 145.862,36 zł], kupno wody przez gminę Górzycy dla miejscowości Radówek z gminy Rzepin (Radów) [w 2023 17.012,28 zł], sprzedaż wody przez gminę Górzycy (Stańsk) dla gminy Słońsk (m. Chartów) [w 2023 r. 7.487,53 zł]. Gminy współpracują ze sobą także przy wywozie odpadów (m.in. w ramach CZG-12 lub odbioru odpadów w gminie Górzycy przez MZK z Kostrzyna nad Odrą).

Ponadto przykładami współpracy mogą być m.in.:

- Wspólne projekty miasta Kostrzyna nad Odrą i Słońsk w ramach INTEREGU,
- Wspólny projekt Rzepina i Górzycy w ramach Door to Door,
- Wspólne działania Kostrzyna nad Odrą Słońska i Górzycy w temacie budowy ścieżki rowerowej wzdłuż drogi krajowej DK 22,
- Wspólna edukacja przyrodnicza (Park Narodowy Ujście Warty, muzeum Parku Narodowego Ujście Warty w Słońsku, muzeum Łąki Owczar; wspólne działania Nadleśnictw Ośno, Rzepin i Cybinka z gminami Słońsk, Górzycy, Ośno, Rzepin w zakresie edukacji, planów urządzania lasów, wspólnych inwestycji np. drogowych, rekreacyjnych.

- wspólne zajęcia kulturalno – sportowe (dzieci i młodzież z jednej gminy trenuje w klubach sportowych w innej gminie, np. Klub tenisowy Smecz Górzycy - dzieci i młodzież z Kostrzyna nad Odrą, Słońska, Słubic, Ośna, TS Celuloza Kostrzyn - dzieci z Górzycy i Słońska, Klub Sportowy Odra Górzycy - młodzież z Kostrzyna, Słubic, Słońska, Zajęcia taneczne w Słubicach - młodzież z Górzycy, Rzepina, Cybinki.

Kluczowe wnioski z diagnozy

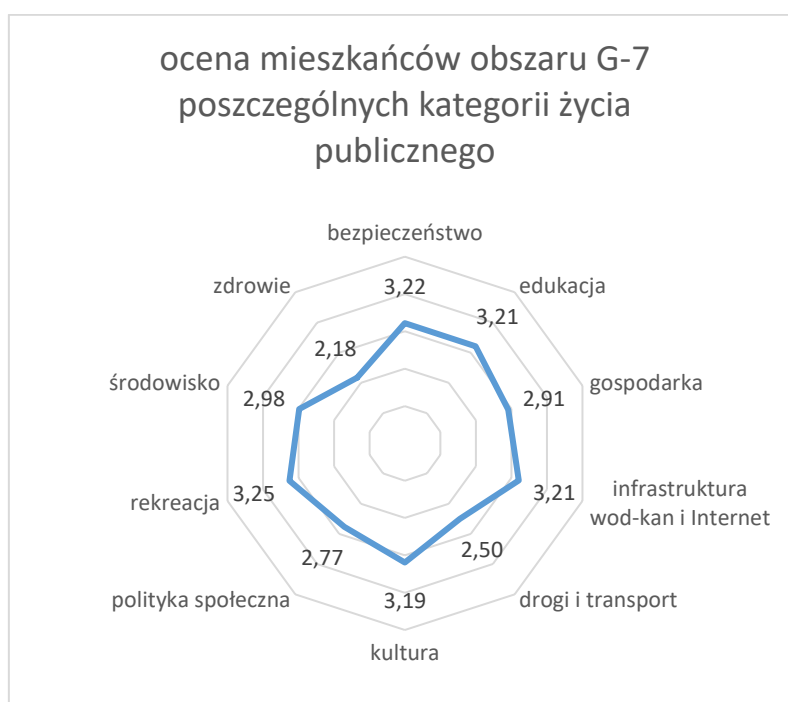
Zadowolenie mieszkańców, ranking potrzeb

Ocena zadowolenia rozpatrywana była w zakresie 24 kategorii życia publicznego mieszkańców. Była on jednym z najważniejszych punktów badania ankietowego, a poszczególne wyżej wspomniane kategorie stały się przedmiotem dalszej i bardziej szczegółowej analizy, która przedstawiona zostanie w dalszej części opracowania. Natomiast potrzeby zamknięto w 20 kategoriach.

Jak już wcześniej wspomniano, mieszkańcy regionu G-7 wyrażają swoje zadowolenie z dostępności do Internetu, dostępności placów zabaw, warunków do uprawiania sportu, dostępności miejsc w przedszkolach, jakości kształcenia w szkołach podstawowych, wyposażenia placówek edukacyjnych, bezpieczeństwa, czy działania instytucji kulturalnych.

Mniejszy stopień zadowolenia uzyskano natomiast w takich dziedzinach życia jak: jakość podstawowej opieki zdrowotnej, transport publiczny, dostępność miejsc w żłobkach, stan infrastruktury drogowej, warunki mieszkaniowe i dostępność mieszkań, łatwość znalezienia dobrej pracy, czystość i porządek w miejscach publicznych, dbałość o środowisko, czy dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży.

Rysunek 1 Graficzne przedstawienie zadowolenia z życia w obszarze G-7 wg poszczególnych dziedzin.

Potrzebami, jakie mają na uwadze mieszkańcy G-7, są natomiast w największej mierze: poprawa stanu infrastruktury drogowej, rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów, zwiększenie bezpieczeństwa w pobliżu dróg, rozwój edukacji (doposażenie, zajęcia dodatkowe), poprawa wyglądu miejscowości, poprawa stanu środowiska/przyrody, pomoc osobom z niepełnosprawnościami, czy niwelacja negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy.

Główne problemy obszaru:

Obszar przyrodniczo-środowiskowy

Blisko połowa obszaru zawartego partnerstwa G-7 objęta jest formami ochrony przyrody. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Obszary chronione na mapie przedstawiono w rozdziale dot. Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Obszary G-7 posiadają również wysoki wskaźnik lesistości. Lasy są ogólnodostępnym, społecznym dobrem, kształtującym jakość życia człowieka. W sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka pełni funkcje przyrodnicze, gospodarcze i społeczne.

Raport z diagnozy G-7 wskazuje również na ważność czynnika przyrodniczego jako jednego z najistotniejszych, mających wpływ na życie mieszkańców. Lasy, parki, drzewa, zielen - uplasowały się na drugim miejscu czynników mających wpływ na jakość życia, osiągając poziom 54,5% wskazań wśród badanych.

Mając na uwadze znaczące dla terenów G-7 walory przyrodnicze jakimi są wcześniej wspomniana obecność form ochrony przyrody oraz wysoki wskaźnik lesistości, nie sposób pominąć ich w dalszej działalności ochrony przyrody oraz działań podejmowanych w zakresie partnerstwa G-7. Stanowią bowiem kluczowy potencjał rozwojowy w obszarze turystyki, rekreacji oraz ogólnej jakości życia mieszkańców obszaru.

Stan środowiska:²

Zgodnie z raportami o stanie środowiska udostępnionymi przez WIOŚ, na obszarze G-7 występują problemy związane z czystością powietrza i ogólnym stanem wód. Ze względu na mało szczegółowy zakres danych oraz ich odległy w czasie pomiar, wymagałyby one większego doprecyzowania.

Dane dotyczące czystości wód oraz powietrza na obszarze porozumienia G-7 wskazują zatem na potrzebę dogłębnej analizy problemu oraz poszukiwania skutecznych rozwiązań w tym zakresie.

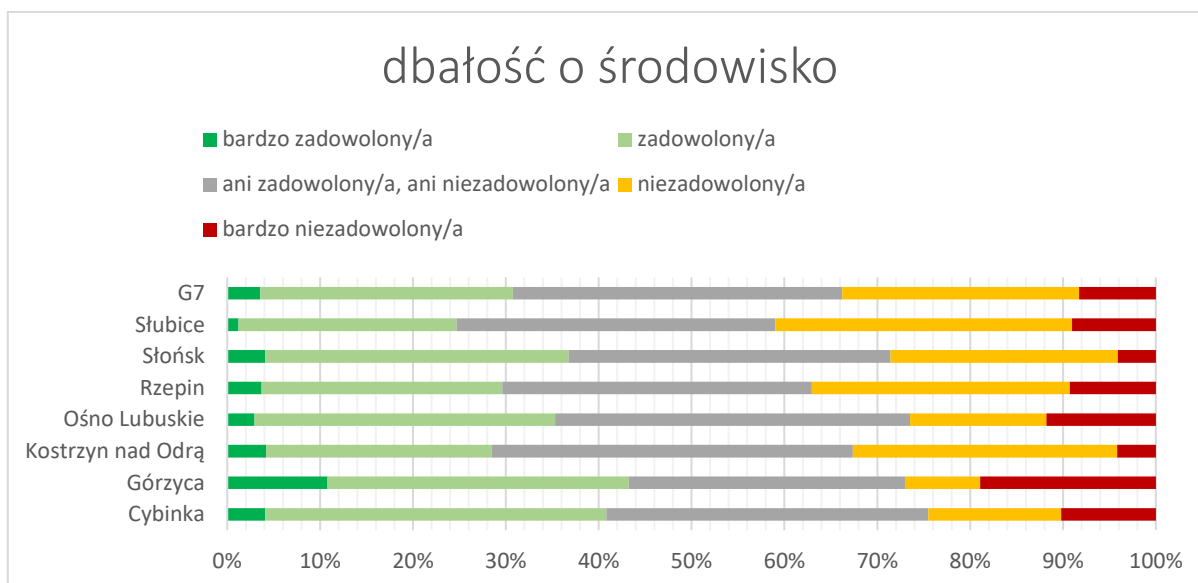
Dbłość o środowisko i porządek:

Osoby zamieszkujące obszar G-7 nisko oceniają dbłość o środowisko, czystość i porządek. Dodatkowo zwracają oni również uwagę na kwestie hałasu, zapachu i odpadów. W ogólnej ocenie poziomu zadowolenia, dbłość o środowisko znalazła się na 17 miejscu wśród 24 ogółem.

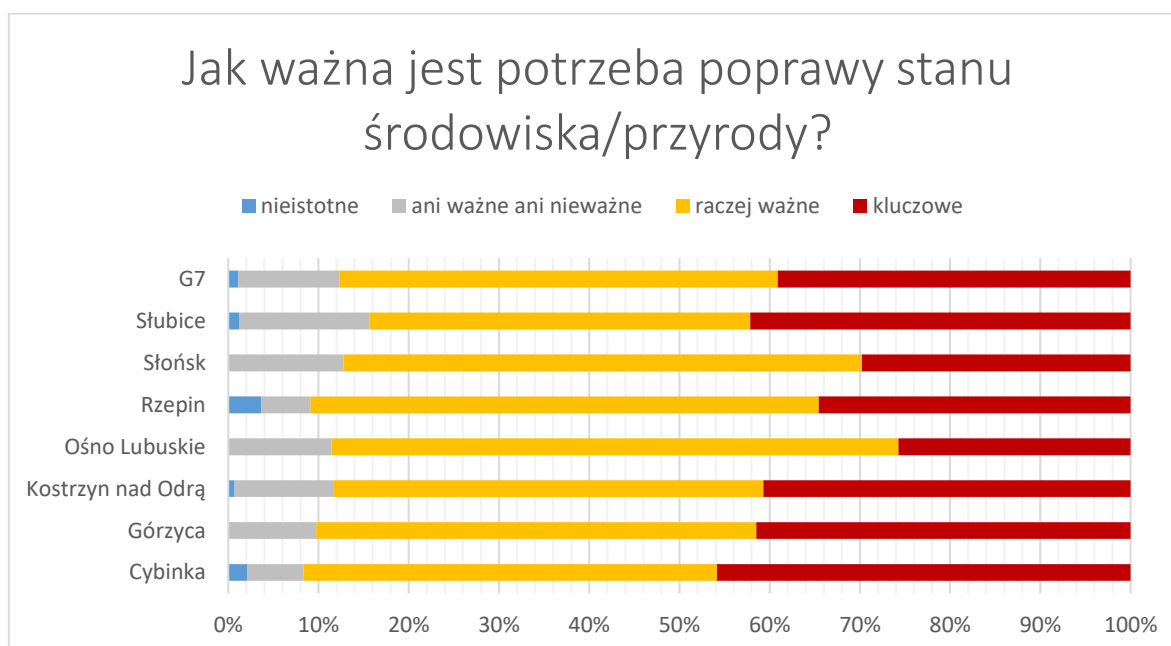
² Wg raportów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (raporty z 2018 roku).

Wykres 3 Ocena zadowolenia z poziomu dbałości o środowisko. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

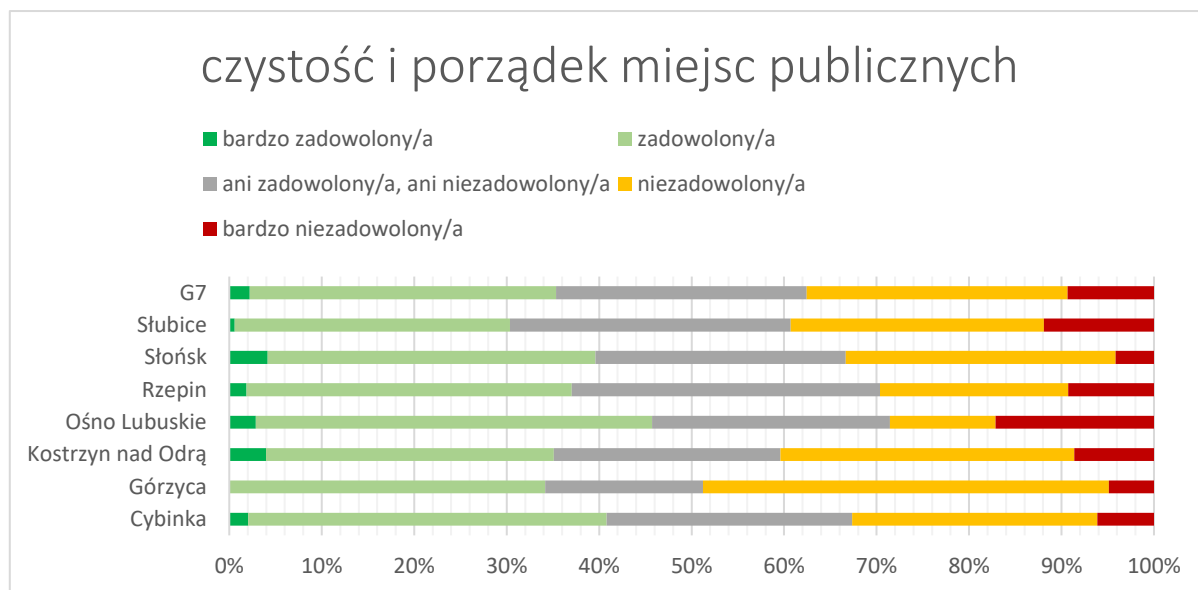
Zapewne z tych właśnie względów,, blisko 90 % mieszkańców regionu uznało poprawę środowiska/przyrody za raczej ważną lub kluczową. Potrzeba ta uplasowała się na 6 miejscu z 20 w rankingu potrzeb.

Wykres 4 Ocena istotności potrzeby poprawy stanu środowiska/przyrody. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

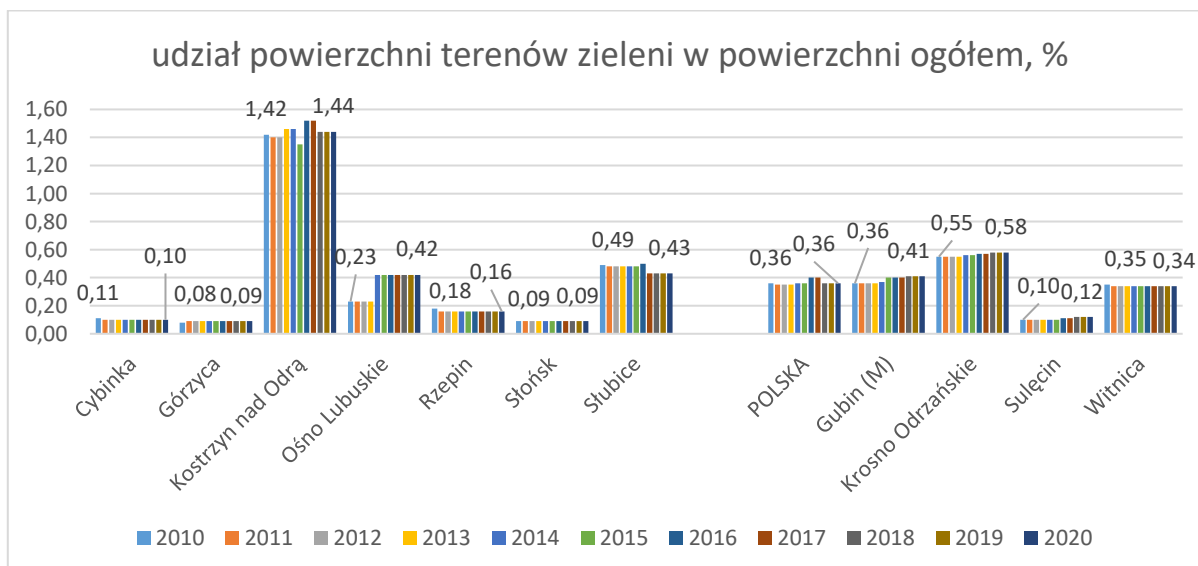
Podobnie do kwestii dbałości o środowisko ma się wątek czystości i porządku w miejscach publicznych, który mieszkańcy oceniają bardzo nisko. Zajął on 18 miejsce w rankingu zadowolenia z jakości życia.

Wykres 5 Ocena zadowolenia z czystości i porządku miejsc publicznych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Aspektem, na którego uwagę zwraca raport z diagnozy obszaru G-7 są również tereny zielone. Udział takich powierzchni w poszczególnych gminach obszaru G-7 jest zróżnicowany. Średni poziom dla Polski to w 2020 roku około 0,36%. W przypadku gmin regionu Ośno Lubuskie, Słubice i w szczególności Kostrzyn nad Odrą znajdują się powyżej tej średniej. Warto jednak zauważyć, że w większości przedstawionych poniżej jednostek udział terenów zieleni w ostatniej dekadzie nieznacznie wzrósł. Spadek jedynie w Cybince, Rzepinie, Słubicach. Przy czym spadek w Słubicach był zdecydowanie największy i wyniósł 0,06 pkt bazowych, co oznacza ubytek ponad 12% powierzchni.

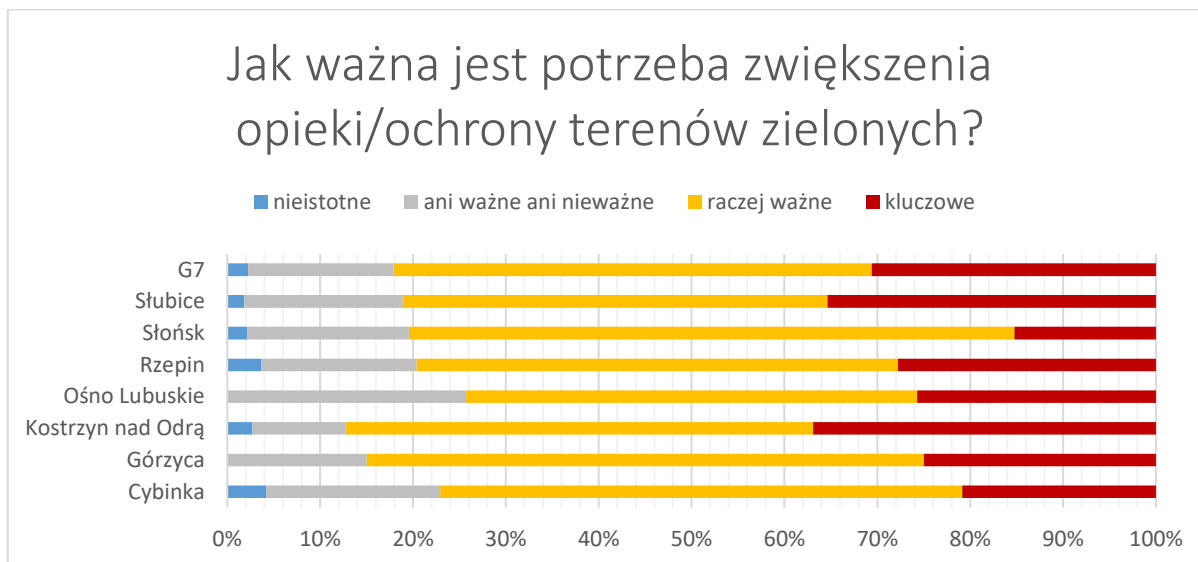
Wykres 6 Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

W tym miejscu warto przypomnieć, że respondenci w badaniu ankietowym uznali, iż Lasy, Parki, Drzewa i Zieleń to jeden z najważniejszych elementów ich otoczenia w dużym stopniu wpływający na jakość życia. Tą kategorię, która zajęła drugie miejsce – po „Granicy”, wskazywało ponad 54% badanych z obszaru G-7, a w gminach Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka było to między 70 a 80% respondentów.

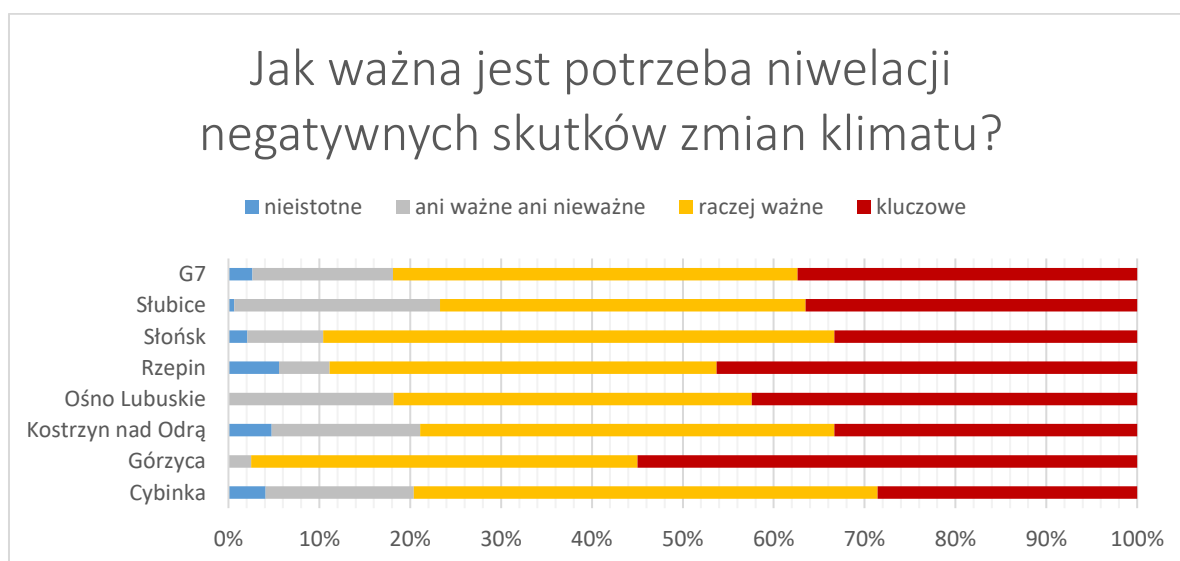
Mieszkańcy zamieszkujący głównie Ślubice oraz Kostrzyn nad Odrą widzą także potrzebę zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. W czterostopniowej skali poziom istotności tej potrzeby zatrzymał się na wartości 3,12, co pozwoliło na 13 miejsce w rankingu potrzeb. Uśredniony poziom odpowiedzi dla całego obszaru G-7 wyniósł ponad 80% wskazań „raczej ważne” i „kluczowe”.

Wykres 7 Ocena istotności potrzeby zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Ostatnią potrzebą z obszaru środowiska, która była przedmiotem badania ankietowego jest kwestia niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy. W tym przypadku wynik na poziomie 3,17 pozwolił na uplasowanie się potrzeby na 8 miejscu w zestawieniu 20 potrzeb. Szczególnie wysoki wynik zanotowano w gminie Górzycą, w której prawie 100% ankietowanych uznało ją za ważną lub kluczową (ponad 50%!).

Wykres 8 Ocena istotności potrzeby niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

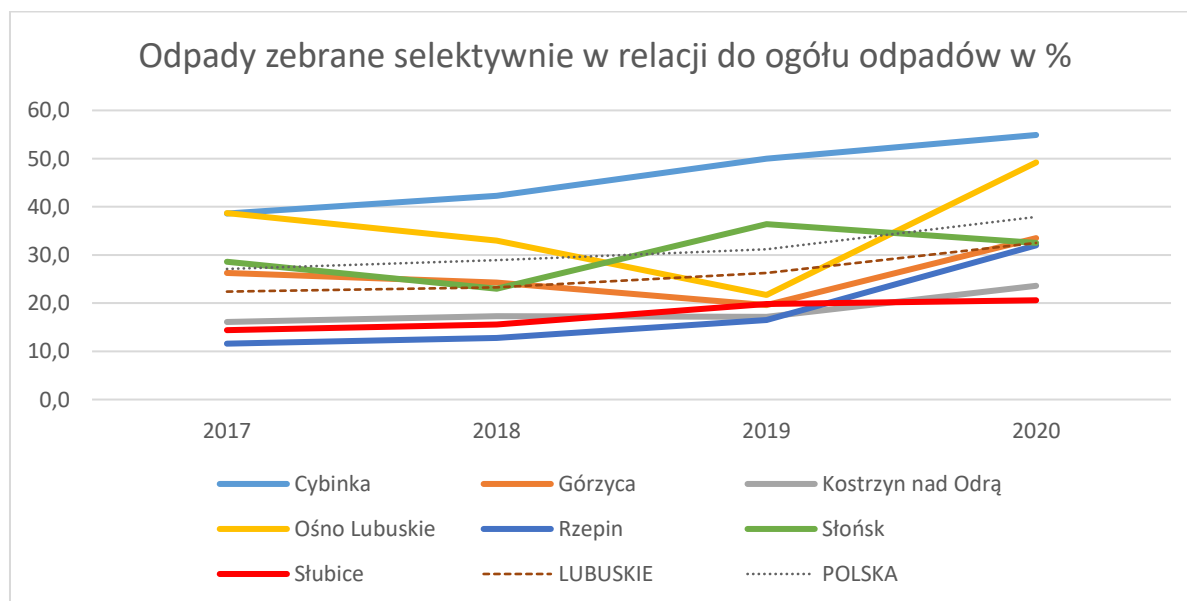

Raport z diagnozy G-7 jasno wskazuje na szeroką skalę problemu, jakim jest niska dbałość o środowisko i porządek. Zawiera się w nim nie tylko ogólny stan poziomu jakości środowiska, ale także czystość i porządek w miejscach publicznych, tereny zielone oraz opieka nad nimi. Z raportu wynika również potrzeba niwelowania negatywnych skutków zmian klimatu oraz ochrony przed nimi, w tym potrzeba zapobiegania następstwom suszy. Istotę tego problemu dodatkowo zwiększa wyrażana przez mieszkańców potrzeba odnosząca się do szeroko rozumianej dbałości o środowisko.

Gospodarka odpadami oraz wodno-ściekowa:

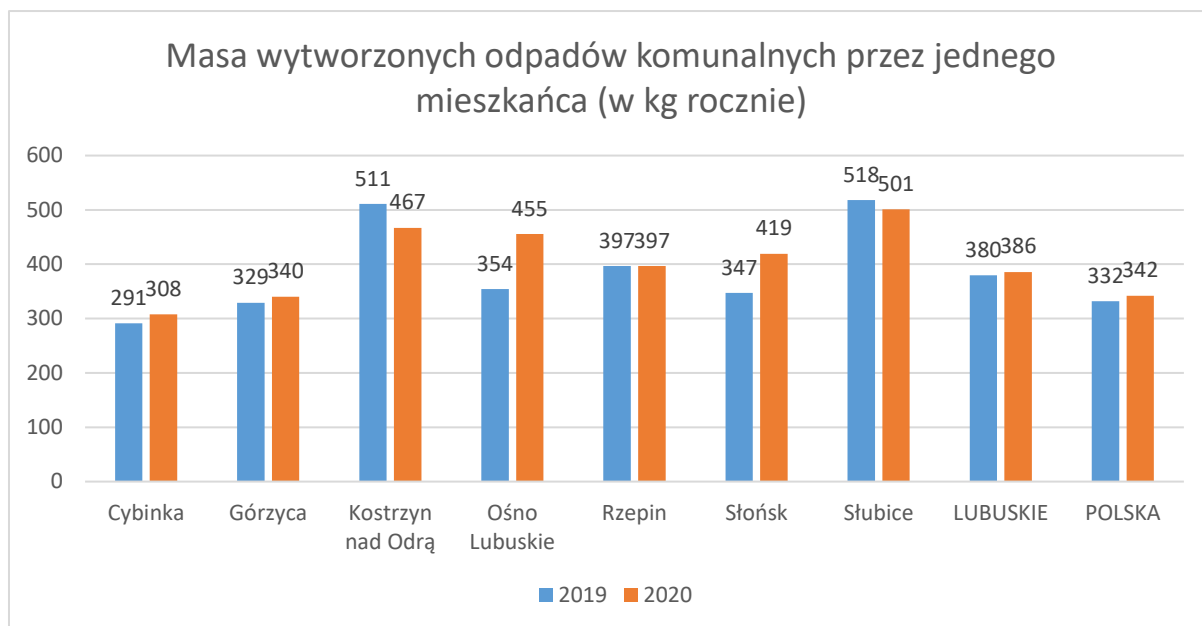
Jak wskazują dane GUS, od 2017 roku, udział odpadów selektywnie zebranych w całości zebranych odpadów systematycznie rośnie. Mimo to zadowolenie mieszkańców z gospodarowania odpadami znalazło się dopiero na 11 miejscu w rankingu. Gminy G-7 (z wyjątkiem Ośna Lubuskiego), wciąż znajdują się poniżej wskaźnika ogólnopolskiego. Najbardziej w zestawieniu wypadają gminy, na terenie których dominują ośrodki miejskie z zabudową wielorodzinną – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. To właśnie w udziale zabudowy wielorodzinnej prawdopodobnie należy upatrywać powodów tak niskich wyników tych gmin. Zabudowa wielorodzinna generuje bowiem problem „anonimowości” odpadów – a brak konsekwencji za niewłaściwe segregowanie lub też niesegregowanie w zupełności sprawia, że nie wszyscy mieszkańcy odczuwają odpowiednio wysoką motywację do podjęcia tego wysiłku. Ponadto gdy tylko część z nich postąpi niewłaściwie mieszając odpady selektywnie zebrane w odpowiednich pojemnikach to niweczy wysiłek wszystkich innych mieszkańców i prowadzi do wywozu tych odpadów jako „zmieszane”.

Wykres 9 Udział frakcji odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem w latach 2017-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobnie jak w przypadku gospodarki odpadami, również i wskaźnik masy odpadów komunalnych przypadających na jednego mieszkańca przekracza prawie we wszystkich gminach wskaźnik ogólnopolski, który wynosi 342 kg/os. w 2020 roku. Podwyższone wskaźniki produkcji odpadów mogą wskazywać także na fakt zamieszkiwania na terenie tutejszych gmin faktycznie większej ilości osób niż by to wynikało z oficjalnych danych (czyli tonaż przeliczany jest na zbyt małą ilość mieszkańców).

Wykres 10 Masa wytworzonych na terenie G-7 odpadów (kg/mieszkaniec) w latach 2019-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS

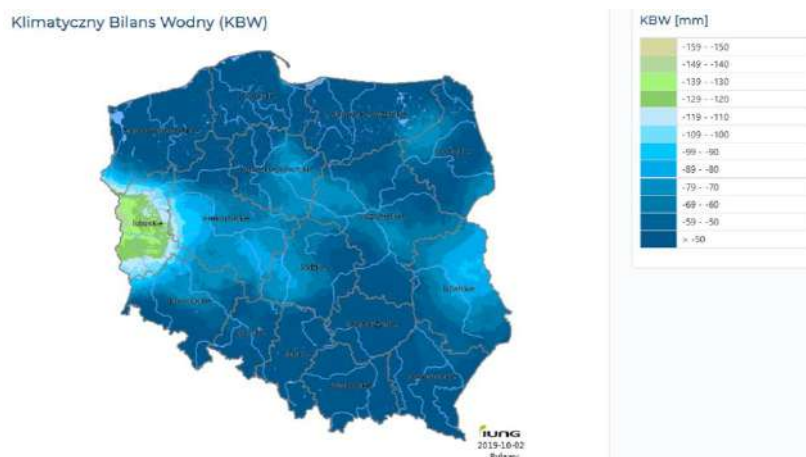

Większość gospodarstw domowych obszaru G-7 podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. Średnia siedmiu gmin porozumienia wynosi 70,45%. Największy procent podłączenia osiągnięto w mieście Kostrzyn nad Odrą. Najniższy w Cybince.

Zmiany klimatu:

Zgodnie z danymi Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej województwo lubuskie niemal co roku boryka się z deficytami wody, znajdując się regularnie w pierwszej trójce województw zmagających się z najsilniejszą suszą. Deficyty były szczególnie wysokie w latach 2011, 2015, 2018, 2019, 2020, doprowadzając do znacznych strat w rolnictwie.³ Skutki suszy dotycząją niemal każdego sektora upraw rolnych w tym regionie⁴.

Mapa 2 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: <https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/>

Co ważne, wzrost prawdopodobieństwa fal upałów, suszy i wydłużanie się okresów suszy nie oznacza, że zmniejsza się roczna suma opadów. Zmienia się jedynie ich charakter i rozkład w ciągu roku. W województwie lubuskim obserwuje się znaczący wzrost sumy opadów zimowych oraz spadek opadów letnich, istotnych

³ <http://www.susza.iung.pulawy.pl/>

⁴ Obowiązujący jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy przyjęty przez Ministra Infrastruktury w dniu 15 lipca 2021 r. a ogłoszony w dniu 3 września 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 1615).

dla regionu ujścia Warty.⁵ Jest to trend obserwowany w większej części Polski. Na dodatek obserwuje się wyraźny wzrost częstotliwości występowania krótkotrwałych opadów o dużej intensywności przy jednocześnie coraz rzadziej występujących umiarkowanych, długotrwałych opadach deszczu.⁶

Spadek sumy opadów w okresie letnim przy jednocześnie występujących wysokich temperaturach powietrza przekładających się na duże parowanie, znacznie zwiększa zagrożenie suszą. Dodatkowo intensywne, nawalne deszcze zamiast nawadniać glebę, mogą przyczyniać się do jej erozji i wyfukiwania cennych składników, jednocześnie zwiększając ryzyko powodzi, bowiem wysuszona gleba nie wchłania wody, a ta spływa po jej powierzchni do cieków wodnych.

Skutkiem długotrwałych susz i fal upałów jest również wzrost zagrożenia pożarowego, a co za tym idzie większa liczba pożarów. Wyższemu ryzyku wystąpienia pożarów sprzyja także fakt, że dominują tutaj lasy iglaste, których olejki eteryczne są związkami łatwopalnymi.

Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż region G-7 leży w znacznej części pomiędzy dużymi rzekami: Odrą i Wartą, co oznacza, że jego tereny są szczególnie narażone na powodzie. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2025 r., poz. 960 - dalej Prawo wodne) ustalono, że obszar objęty strategią znajduje się:

- a) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- c) na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- d) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.
- e) na obszarze obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Wzrost częstotliwości występowania gwałtownych, nawalnych opadów atmosferycznych sprzyjać będzie występowaniu powodzi, ponieważ wysuszona gleba nie będzie przyjmować wody, a przesuszone obszary podmokłe będą charakteryzować się obniżoną zdolnością do akumulacji wody. Na obszarze objętym strategią znajdują się JCWP o kodach: LW10074, RW600011191299, RW600121739, RW60001217999, RW600016189499, RW60001219199, RW6000121899, RW60001618969, RW600016189689, RW600010189685, RW60001617899, RW60001017569, RW6000101896699, RW60001017859, RW60001117699, RW60001017529, RW600015189654. JCWPd to: GW600058, GW600068. GW600040, GW600033, GW600023. Dla obszarów tych obowiązuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335). Zawiera on m.in. wykaz jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, będących podstawowymi jednostkami planistycznymi w gospodarce wodnej, informacje o statusie jcwp, stanie jcw, celach środowiskowych, ryzykach nieosiągnięcia celów środowiskowych i ustanowionych odstępstwach oraz ustanowionych działaniach. Wykaz JCW wraz z kartami każdej z części dostępny jest na stronie: <http://karty.apgw.gov.pl/>.

W oparciu o obowiązujący Plan dla obszaru dorzecza Odry w regionie wodnym Warty wszystkie jednolite części wód powierzchniowych rzecznych charakteryzuje zły stan wód (brak danych dla jednolitej Racza Struga od Kanału Kostrzyńskiego do ujścia), w związku z czym są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie jednolite rzeczne posiadają odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Dla jednolitych rzecznych ustalono odstępstwa z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Odstępstwa dla jednolitych powierzchniowych ustalono również zgodnie z art. 4 ust. 5 RDW i polegają na złagodzeniu celów środowiskowych, jakim jest ustalenie mniej

⁵ Szwed M. 2019. Variability of precipitation in Poland under climate change. *Theoretical and Applied Climatology* 135: 1003 – 1015. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2408-6>.

⁶ Pińskwar I in. 2019. Observed changes in extreme precipitation in Poland: 1991 – 2015 versus 1961 – 1990. *Theoretical and Applied Ecology* 135: 773 – 787. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2372-1>

rygorystycznych celów. Wyjątek stanowiły jednolite Warta od Noteci do ujścia, Racza Struga od Kanału Kostrzyńskiego do ujścia, Łęcza.

Z omawianym terenem związana jest jedna jednolita część wód powierzchniowych jeziornych – Radachowskie (PLLW10929). Jednolitą jeziorną charakteryzuje zły stan wód, jest niezagrażona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi są dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny. Dla jednolitej powierzchniowej ustalono derogacje zgodnie z art. 4 ust. 4 RDW i polegają na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych.

Odnosząc się do obszaru terytorialnego PGW WP RZGW w Poznaniu zwiazanego z regionem wodnym Warty zidentyfikowano dwie jednolite części wód podziemnych: PLGW600033, PLGW600040. Obydwie jednolite części wód podziemnych charakteryzuje dobry stan chemiczny i ilościowy. Jednolite są niezagrażone ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego oraz nie posiadają ustalonych derogacji.

Obszar Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk w części leżącej w regionie wodnym Warty w całości położony jest na obszarze silnie zagrożonym suszą.

W przypadku suszy atmosferycznej północna część gm. Górzycza, południowa część gm. Słońsk i prawie w całości gm. Ośno Lubuskie w części leżącej w regionie wodnym Warty znajduje na terenie silnie zagrożonym suszą pozostały obszar objęty przedmiotową strategią znajduje się na obszarze ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej.

Obszar Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk w części leżącej w regionie wodnym Warty w całości położony jest na obszarze umiarkowanie zagrożonym suszą hydrologiczną.

Obszar Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Górzycza, Gminy Słońsk w części leżącej w regionie wodnym Warty w całości położony jest na obszarze ekstremalnie zagrożonym suszą rolniczą.

W przypadku suszy hydrogeologicznej obszar objęty przedmiotową strategią w części leżącej w regionie wodnym Warty prawie w całości znajduje na terenie słabo zagrożonym suszą tylko niewielki obszar, w okolicach m. Smogóry gm. Ośno Lubuskie, znajduje się na terenie umiarkowanie zagrożonym suszą hydrogeologiczną.⁷

---

⁷ Obowiązujący jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy przyjęty przez Ministra Infrastruktury w dniu 15 lipca 2021 r. a ogłoszony w dniu 3 września 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 1615)

Zależności i powiązania funkcjonalne przyrody obszaru G-7.

Tereny G-7 to miejsca cenne przyrodniczo. Główny obiekt ochrony, jaki stanowi fauna ptaków, to główny walor przyrodniczy siedlisk związanych z dnem dolin rzecznych. Specyfika hydrologiczna oraz użytkowanie terenu zdecydowało, że nadwarciańskie rozlewiska pełnią bardzo istotną rolę dla ptaków wędrownych, zimujących, lęgowych oraz odbywających pierzenie. Zalewowy charakter znacznych powierzchni doliny przyujściowej Warty oraz rozległe przestrzenie pól i łąk dla wielu gatunków stanowią atrakcyjne, komplementarnie uzupełniające się siedliska, które w większości krajów europejskich zmeliorowano i osuszono. Prace melioracyjne Doliny Dolnej Warty zapoczątkowane w XVIII wieku wprowadziły wiele zmian w środowisku przyrodniczym. Poza wykarczowaniem i przekształceniem terenu zalesionego w użytki rolne zmieniono istotnie warunki wodne. Przekształcenia te miały niewątpliwy wpływ na dzisiejszą wartość przyrodniczą Błot Warciańskich. W wyniku wybudowania wałów wzdłuż Warty ok. 30 tysięcy ha zostało odciętych od wpływu jej wód. Rozległe niegdyś tereny zalewowe w przeważającej części przestały istnieć. Przekształcono je w użytki rolne o stabilnych warunkach hydrologicznych gwarantujących bezpieczeństwo nowo powstałym osadom i uprawom ich mieszkańców.

Krajobraz zmeliorowanej doliny jest bardzo specyficzny. Składa się głównie z rozległych, równinnych łąk, pastwisk, przecinanych rowami i kanałami oraz luźno rozrzuconych gospodarstw. Gdziekolwiek natknąć się można na pozostałości po dawnej delcie – kręte starorzecza, zabagnione olsy i zarośla wierzbowe. Uszczuplenie powierzchni terenu przyjmującego wezbrane wody rzeczne wymagało zastosowania środka zamiennego – utworzenia zbiornika zdolnego zgromadzić wody rozlewające się wcześniej na znacznie rozleglejszych przestrzeniach. Tak powstał Kostrzyński Zbiornik Retencyjny. Na jego terenie różnica rocznych wahań poziomu wody może wynieść nawet 4 metry. Obszar między wałami i powierzchnia Zbiornika cechuje się zatem niezwykle dynamicznymi warunkami hydrologicznymi. Właśnie woda, a następnie rolnicze użytkowanie jego terenu odgrywają największą rolę w kształtowaniu siedlisk. W części zalewowej, poza okresem zalewu, krajobraz składa się z rozległych otwartych łąk, poprzecinanych starorzeczami, urozmaiconych niewielkimi akwenami, kępami drzew i krzewów. Warunki te bardzo sprzyjają ptakom błotnym i wodnym.

Na rozlewiskach dolnej Warty stwierdzono obecność ponad 250 gatunków ptaków, z czego ponad 170 to gatunki lęgowe. Dzięki różnorodności gatunkowej i stosunkowo dużemu zagęszczeniu ptaków obszar Błot to wybitnie korzystne miejsce do prowadzenia obserwacji wielu intrygujących spektakli związanych z życiem ptaków. Istotnym jest, aby podejmować działania mające na celu zachowanie przyrody w niepogorszonym stanie.⁸

Blisko połowa obszaru zawartego partnerstwa G-7 objęta jest formami ochrony przyrody. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Odra i Warta to naturalne korytarze ekologiczne, którymi przemieszcza się mnóstwo gatunków zwierząt. Niestety, co pokazały ostatnie lata, przemieszczać się nimi może także zagłada tych gatunków (katastrofa ekologiczna na Odrze w 2022 roku). Ta druga pokazała z kolei jak bardzo zależne są od siebie i powiązane ze sobą poszczególne fragmenty tego ekosystemu.

Skanalizowanie i obwałowanie dolnej Warty oraz odwodnienie wydartych rzecze terenów zmieniły istotnie okoliczny krajobraz, wprowadzając weni zupełnie nowe elementy. Dawniej funkcjonował naturalny podział dwudzielny na łęgi prawo i lewobrzeżne. Po obwałowaniu Warty pojawił się podział trójdzielny. Wyłoniło się międzywale. Obejmuje ono koryto rzeki i tereny przybrzeżne. Jego granice stanowią wały główne. Teren międzywala poddawany jest cyklicznym zalewom wezbranych wód rzeki. Po obu jego stronach, za wałami, pojawiły się zawala - tereny będące niegdyś także terenami zalewowymi, które wynikiem obwałowania zostały odcięte od wpływu wód rzecznych. Zawale tworzy zamknięty system odwodniania, od którego zależna jest przydatność gospodarcza, także osadnictwo. Ze względu na rzedną teren zawale po przerwaniu wałów narażone jest na niebezpieczeństwo powodzi. System odwadniania zawala oparty jest na funkcjonowaniu jego kanału

---

⁸ www.zdow.pl

głównego, przecinającego użytki rolne, biegnącego równoległe do rzeki, będącego odbiornikiem wód z kanałów mniejszych oraz rowów melioracyjnych. Newralgicznym punktem systemu jest wyprowadzenie wód kanału głównego z zawala na międzywale, do nurtu rzeki. Spływ grawitacyjny bowiem nie zawsze jest możliwy. Ma to miejsce kiedy w międzywale poziom wody jest wyższy niż w kanale głównym. Problem ten stanowił główną bolączkę pierwszych osadników, dziś rozwiązywany jest pracą pompowni. W grupie wałów występują niskie, historycznie najstarsze, wały letnie oraz ograniczające Wartę po obu jej brzegach wały zimowe, zwane także wałami głównymi. Niewysokie wały letnie (niem. Sommer Wall) budowano na terenach zalewowych z przeznaczeniem ochrony użytków rolnych przed zapiaszczaniem i żłobieniem przez nurt rzeki nowych koryt w czasie niskich czy średnich zalewów. Dobrze zachowane wały letnie spotkać można na południe od Dąbroszyna, między wsią a wałem głównym, oraz tworzący pierścień chroniący dawne łąki dworskie zwane niegdyś Gräfliche Rehnen, czyli dzisiejsza Królewska Wyspa. Wały główne powstawały także poprzez podwyższanie wałów letnich, co miało miejsce między innymi w rejonie Świerkocina, Pyrzan i Dąbroszyna (gdzie nawet funkcjonuje spolszczona nazwa „Latowa Grobla”). W kilku miejscach występują wały wsteczne chroniące przed cofką ujścia kanałów głównych. Usypano je w dolnych biegach kanałów głównych zawala, np. Kanału Postomskiego, w górę od Słońska czy Kanału Czerwonego. Są tu jeszcze wały kanałowe, osobliwe nasypy, na koronach których poprowadzono koryto wodnego ciek. Przykład wału kanałowego znajduje się przy drodze z Witnicy do promu, w miejscu krzyżowania się tunelem z Kanałem Maszówek. Na terenie Błot Warciańskich funkcjonują liczne groble. Usypano je jako drogi umożliwiające komunikację pomiędzy wsiami i zagrodami. Na wypadek katastrofy powodzi stają się wałami letnimi chroniącymi użytki. Do osobliwości tutejszego krajobrazu zaliczyć należy jeszcze jeden rodzaj budowli ziemnych. Są nimi terpy, czyli usypane przez człowieka wzniesienia nad poziom podmokłych gruntów pod zagrody i inne budowle. Szczególnie imponują swymi rozmiarami terpy przeznaczone na cmentarze. Terpami są także rozszerzenia wałów w miejscu dawnych osad: min. Neu York, Urlika, Yorkstown.⁹

Zdiagnozowane problemy i wyzwania:

1. **Ubożenie przyrodnicze,**
2. **Zagrożenie bezpieczeństwa w obliczu katastrof i kataklizmów,**
3. **Niekorzystne zmiany klimatu.**

---

⁹ Hydroinżyniera Dolnej Warty, Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty, Górzycy 2013, ISBN 978-83-931688-1-1.

Obszar społeczno-gospodarczy

Głównym czynnikiem wpływającym na ten aspekt jest obecność granicy niemieckiej. Punktem zwrotnym dla regionu było otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków (1.05.2011 r.). Wielu mieszkańców chcąc podjąć się pracy dającej im większe zarobki, ale jednocześnie nie zmieniając miejsca zamieszkania, podjęła się takiego rozwiązania. Motywacja takiej decyzji jest różnorodna: od niechęci do emigracji całkowitej, niedostatecznej znajomości języka, która pozwalałaby na swobodne funkcjonowanie w Niemczech, po wyższe koszty życia (zwłaszcza wynajmu mieszkań). Sytuacja ta prowadzi jednak do ubytków na lokalnym rynku, który uzupełniany jest przez obywateli wschodnich sąsiadów Polski. Pod względem osiedleńczym natomiast, w szczególności miasta graniczne stają się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Niezbędny jest więc rozwój infrastruktury sprzyjającej wykorzystaniu tego potencjału – mieszkaniowej, komunikacyjnej, rekreacyjnej czy związanej z kulturą i edukacją.

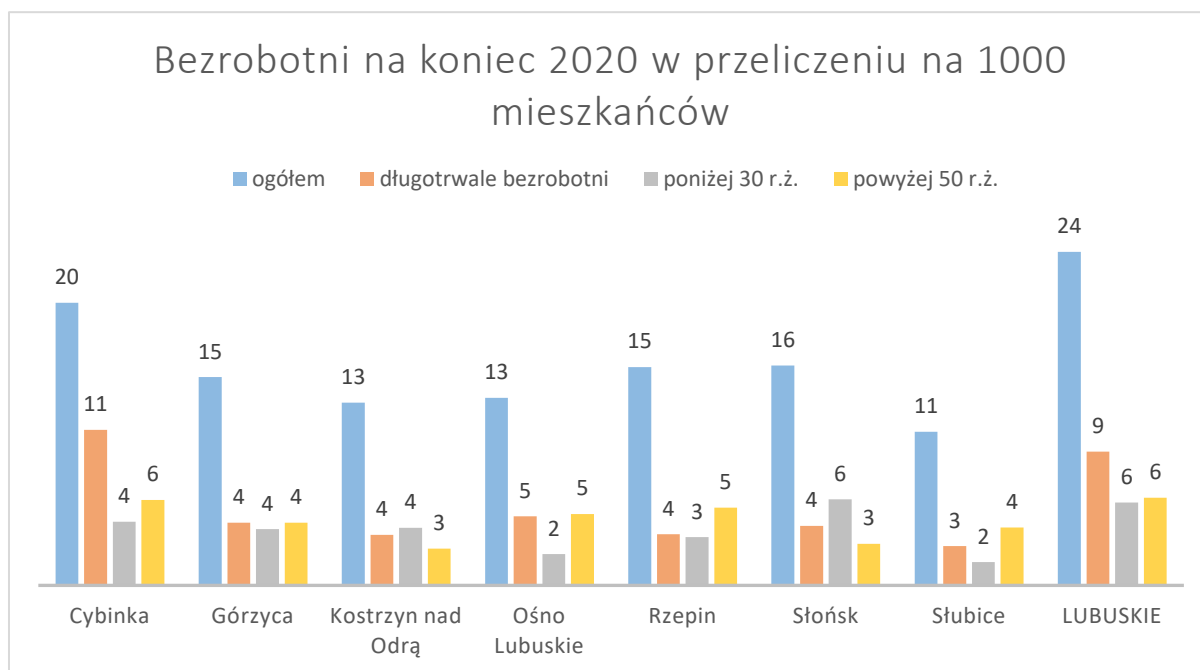
Rynek pracy:

Dane statystycznie pokazują, że w strukturze osób bezrobotnych dominują osoby powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotne. Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy całego obszaru Województwa Lubuskiego, gdyż na koniec grudnia 2020 r. odnotowano 9.503 osoby długotrwale bezrobotne, co stanowiło 40,1% ogółu bezrobotnych. W powiecie słubickim udział długotrwale bezrobotnych kształtował się na poziomie 33%. W związku z powyższym udział osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobocia w powiecie słubickim kształtuje się poniżej średniej wojewódzkiej. Na koniec 2020 r. w województwie lubuskim osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia stanowiły 26,3% ogółu bezrobotnych. Na terenie powiatu słubickiego liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia wzrosła (...), natomiast ich udział zmniejszył się o 1,4 pkt. procentowego do poziomu 35%. Udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w powiecie słubickim, od wielu lat znajduje się powyżej średniej wojewódzkiej. (...) Warto dodać, że odsetek ww. grup osób jest zwykle większy w sytuacji gdy ogólna grupa osób bezrobotnych jest liczbowo niższa.¹⁰

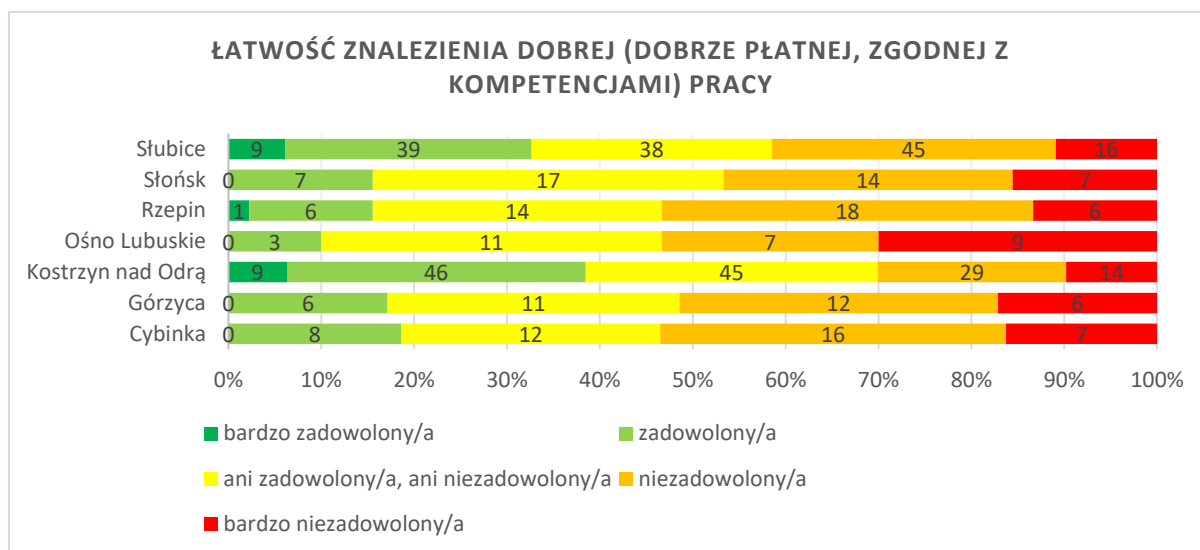
---

¹⁰ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy w 2020 roku, PUP Słubice, 2021, s. 7.

Wykres 11 Bezrobotni na obszarze G-7 na koniec 2020 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 12 Ocena zadowolenia z życia w gminie pod kątem łatwości znalezienia dobrej pracy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. N=557

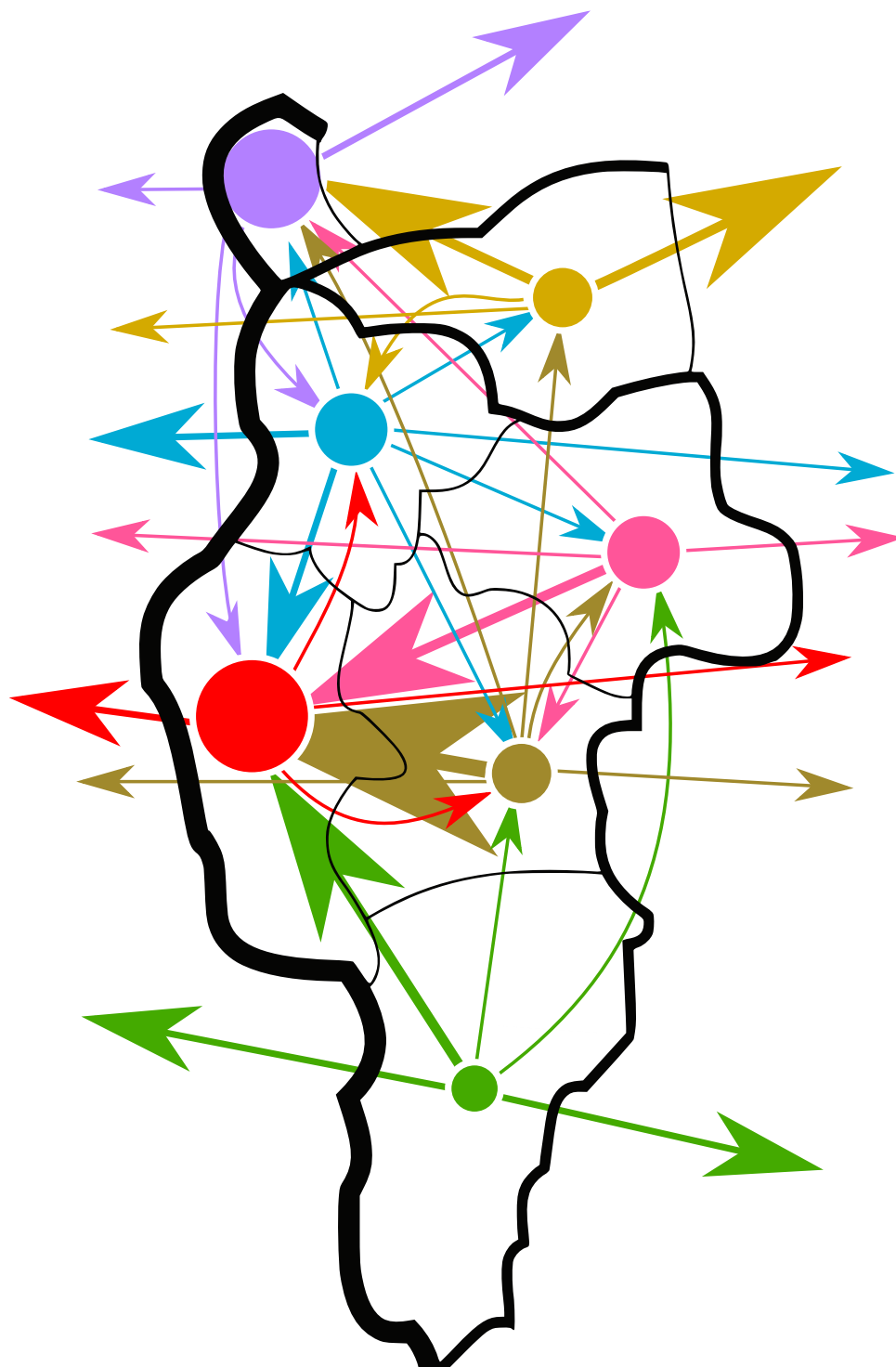

Inaczej wygląda lokalny rynek pracy pod względem jakościowym. W odczuciu większości mieszkańców G-7 rynek pracy nie daje możliwości znalezienia dobrej pracy. Wyższy poziom zadowolenia uzyskano natomiast w Kostrzynie nad Odrą i Stubicach - pozytywnych wskazań było ponad 30 %.

Na powyższą ocenę z pewnością wpływa fakt migracji wewnętrznych pomiędzy gminami G7 w celach zawodowych lub w celu nauki. W jednym z pytań ankietowani wskazywali, w której gminie G7 uczą się lub pracują. Oprócz gmin G7 wskazywać można było zagranicę, inne miejsce w woj. lubuskim, w kraju, pracę domową lub brak pracy ani nauki. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi przygotowano mapę migracji wewnętrznych. Każdy kolor (koło, strzałka) reprezentuje inną gminę. Przykładowo mieszkaniec gminy Górzycza odczytując mapę powinien zwrócić uwagę na kolor niebieski (taki jak kropka w gminie Górzycza). Strzałki o tym kolorze wskazują na kierunki ruchów wskazywane przez respondentów. Im grubsza strzałka (im większy grot) tym więcej wskazań w danym kierunku. Wielkość koła w tym samym kolorze oznacza natomiast skalę odpowiedzi wskazujących na pracę w

gminie zamieszkania (lub w domu). Zatem mieszkańcy Górzycy oprócz pracy w gminie Górzycy, najczęściej jeżdżą w tym celu do gminy Słubice oraz za granicę. Wartości liczbowe tych ruchów przedstawiono w poniższej tabeli:

Mapa 3 Kierunki migracji wewnętrznych w celach zawodowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Tabela 4 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

	W gminie Cybinka	w gminie Górzycza	w gminie Ośno Lubuskie	w Kostrzynie nad Odrą	w gminie Rzepin	w gminie Słońsk	w gminie Słubice	za granicą kraju	w innym województwie	w Gorzowie Wielkopolskim lub w Zielonej Górze	w innej gminie województwa lubuskiego	w domu	nie pracując i nie uczę się
Cybinka	38.1%	0.0%	2.4%	0.0%	7.1%	0.0%	28.6%	11.9%	2.4%	2.4%	7.1%	11.9%	11.9%
Górzycza	0.0%	58.1%	0.0%	6.5%	3.2%	3.2%	12.9%	9.7%	3.2%	3.2%	0.0%	6.5%	25.8%
Ośno Lubuskie	0.0%	0.0%	53.3%	3.3%	6.7%	0.0%	26.7%	3.3%	3.3%	0.0%	3.3%	0.0%	16.7%
Kostrzyn nad Odrą	0.0%	1.3%	0.0%	75.3%	0.0%	0.0%	2.0%	7.3%	8.0%	4.7%	1.3%	1.3%	6.0%
Rzepin	0.0%	0.0%	2.0%	2.0%	43.1%	2.0%	41.2%	2.0%	0.0%	5.9%	2.0%	2.0%	11.8%
Słońsk	0.0%	2.3%	0.0%	23.3%	0.0%	44.2%	0.0%	7.0%	4.7%	14.0%	4.7%	4.7%	16.3%
Słubice	0.0%	0.6%	0.0%	0.0%	1.2%	0.0%	81.2%	11.5%	3.0%	1.2%	1.2%	3.6%	4.8%

Analiza powyższych danych była m.in. elementem dyskusji podczas spotkań z radnymi gmin. Zgodnie z wyciągniętymi w jej trakcie wnioskami powyższe dane należy traktować jako wskazanie kierunków i ich ewentualnego znaczenia, jednak wartości liczbowe nie są w tym przypadku reprezentatywne dla całej populacji. Świadczą o tym m.in. zdecydowanie większy udział w badaniu osób, które wskazywały ostatnią z możliwych odpowiedzi (bezrobotni i emeryci) – bazując na tej wartości można by wyciągnąć wniosek sprzeczny z oficjalnymi danymi dot. sytuacji na rynku pracy, przytaczanymi wcześniej. Ponadto zgodnie przyznano, że zdecydowanie niedoszacowany w odpowiedziach jest odsetek osób pracujących za granicą. Wszystko wskazuje na to, że osoby aktywne zawodowo, pracujące w Niemczech w mniejszym stopniu były zainteresowane wzięciem udziału w prowadzonym badaniu ankietowym. Należy o tym pamiętać podczas wyciągania wniosków z powyższej tabeli i mapy.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych i precyzyjnych informacji na ten temat w lipcu 2024 roku zwrócono się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z prośbą o udzielenie informacji publicznej na temat ilości osób aktualnie zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę, których adres zamieszkania znajduje się w danej gminie i zostało zgłoszonych do ubezpieczeń przez płatników mających rejestrową siedzibę na terenie gmin obszaru G-7. Dane przedstawiają się następująco:

Tabela 5 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.

--

Gmina ubezpieczonego	Liczba osób ubezpieczonych ogółem	w tym u płatników z siedzibą w gminie:						
		KOSTRZYN NAD ODRĄ	CYBINKA	GÓRZYCA	OŚNO LUBUSKIE	RZEPIN	SŁUBICE	SŁOŃSK
KOSTRZYN NAD ODRĄ	5825	3978	-	34	6	13	79	62
CYBINKA	1308	3	406	X	6	72	336	-
GÓRZYCA	1440	286	-	222	27	39	171	20
OŚNO LUBUSKIE	1321	19	X	13	538	122	130	5
RZEPIN	2516	36	18	10	45	1182	409	3
SŁUBICE	5461	43	10	3	17	113	3822	5
SŁOŃSK	1027	202	-	13	23	8	18	388

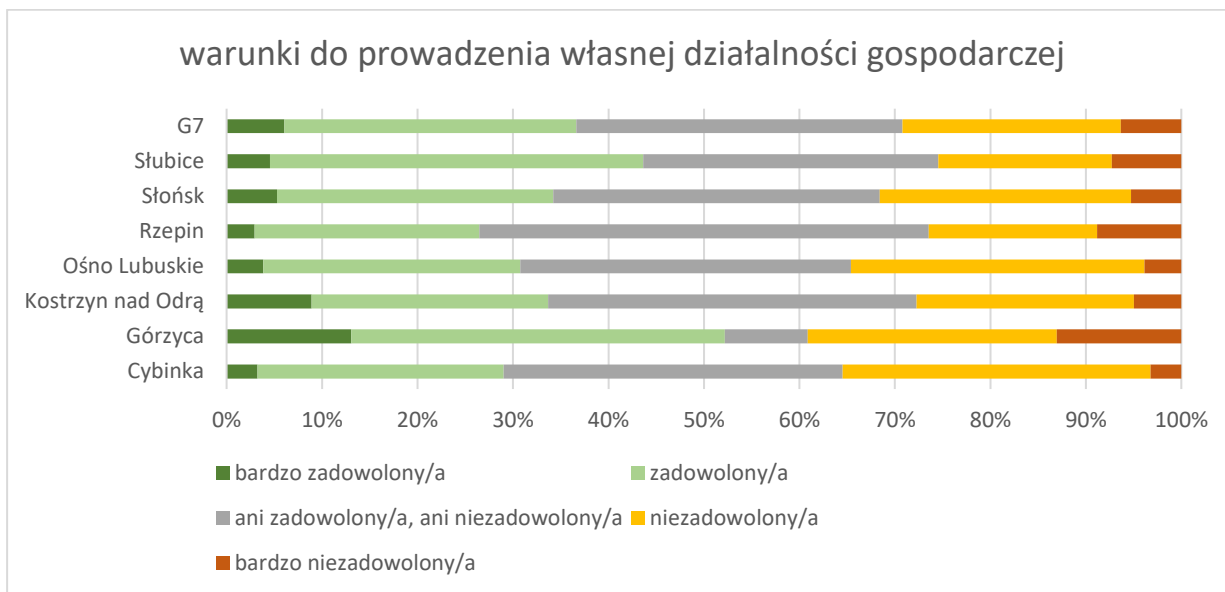
Tabela 6 Dane procentowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.

Gmina ubezpieczonego	Liczba osób ubezpieczonych ogółem	w tym u płatników z siedzibą w gminie:							SUMA
		KOSTRZYN NAD ODRĄ	CYBINKA	GÓRZYCA	OŚNO LUBUSKIE	RZEPIN	SŁUBICE	SŁOŃSK	
KOSTRZYN NAD ODRĄ	5825	68%	0%	1%	0%	0%	1%	1%	72%
CYBINKA	1308	0%	31%	0%	0%	6%	26%	0%	63%
GÓRZYCA	1440	20%	0%	15%	2%	3%	12%	1%	53%
OŚNO LUBUSKIE	1321	1%	0%	1%	41%	9%	10%	0%	63%
RZEPIN	2516	1%	1%	0%	2%	47%	16%	0%	68%
SŁUBICE	5461	1%	0%	0%	0%	2%	70%	0%	73%
SŁOŃSK	1027	20%	0%	1%	2%	1%	2%	38%	63%

Zgodnie z przedstawionymi wyżej danymi blisko 2,5 tys. (blisko 13%) pracowników z terenu G-7 codziennie przemieszcza się do jednej z sąsiednich gmin do pracy. Oczywiście najpopularniejsze kierunki to Kostrzyn nad Odrą i Słubice, do których dojeżdżają łącznie 1732 osoby z pozostałych gmin.

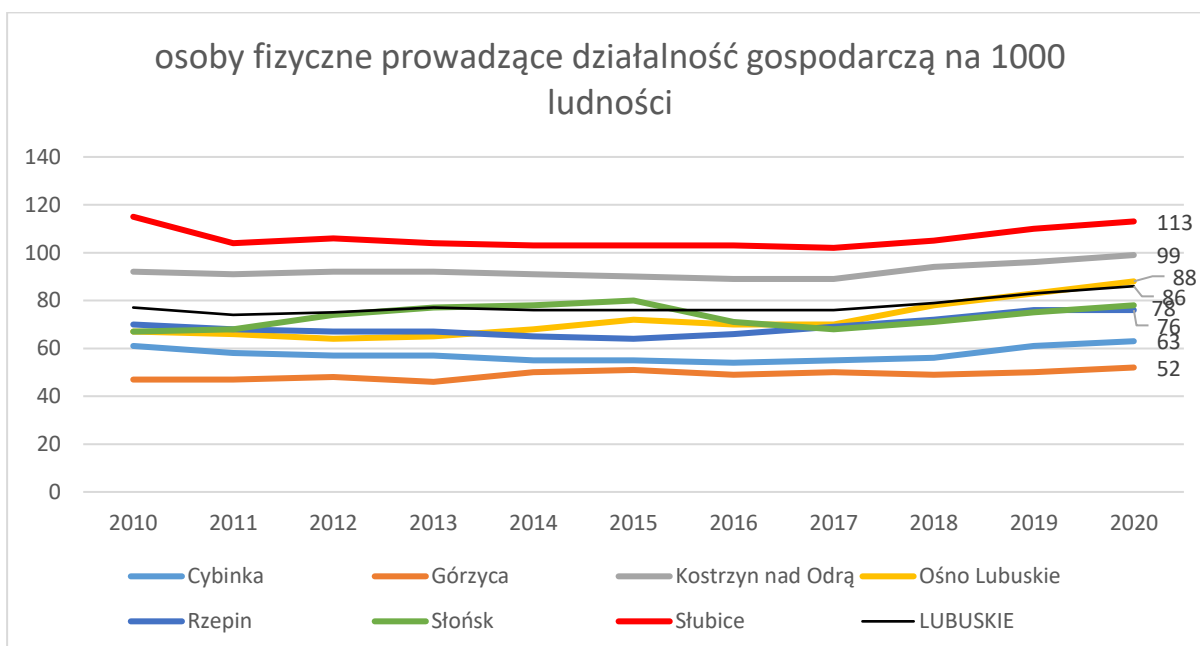
Kolejnym obrazem rzucającym światło na sytuację w ramach obszaru „gospodarka i rynek pracy” są portrety przedsiębiorców. Pierwszy z wykresów przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie zamieszkania. Co istotne blisko 35% ankietowanych odpowiedziało „nie mam zdania”. Rozkład pozostałych odpowiedzi przedstawiono poniżej.

Wykres 13 Zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Na całym obszarze G7 warunki te oceniane są raczej pozytywnie – dzieląc odpowiedzi na 3 frakcje (pozytywną, neutralną i negatywną) przeważa właśnie ta pozytywna. Należy jednak zauważyć, iż rozkład w każdej z nich jest zbliżony, co świadczy raczej o braku wyraźnej tendencji.

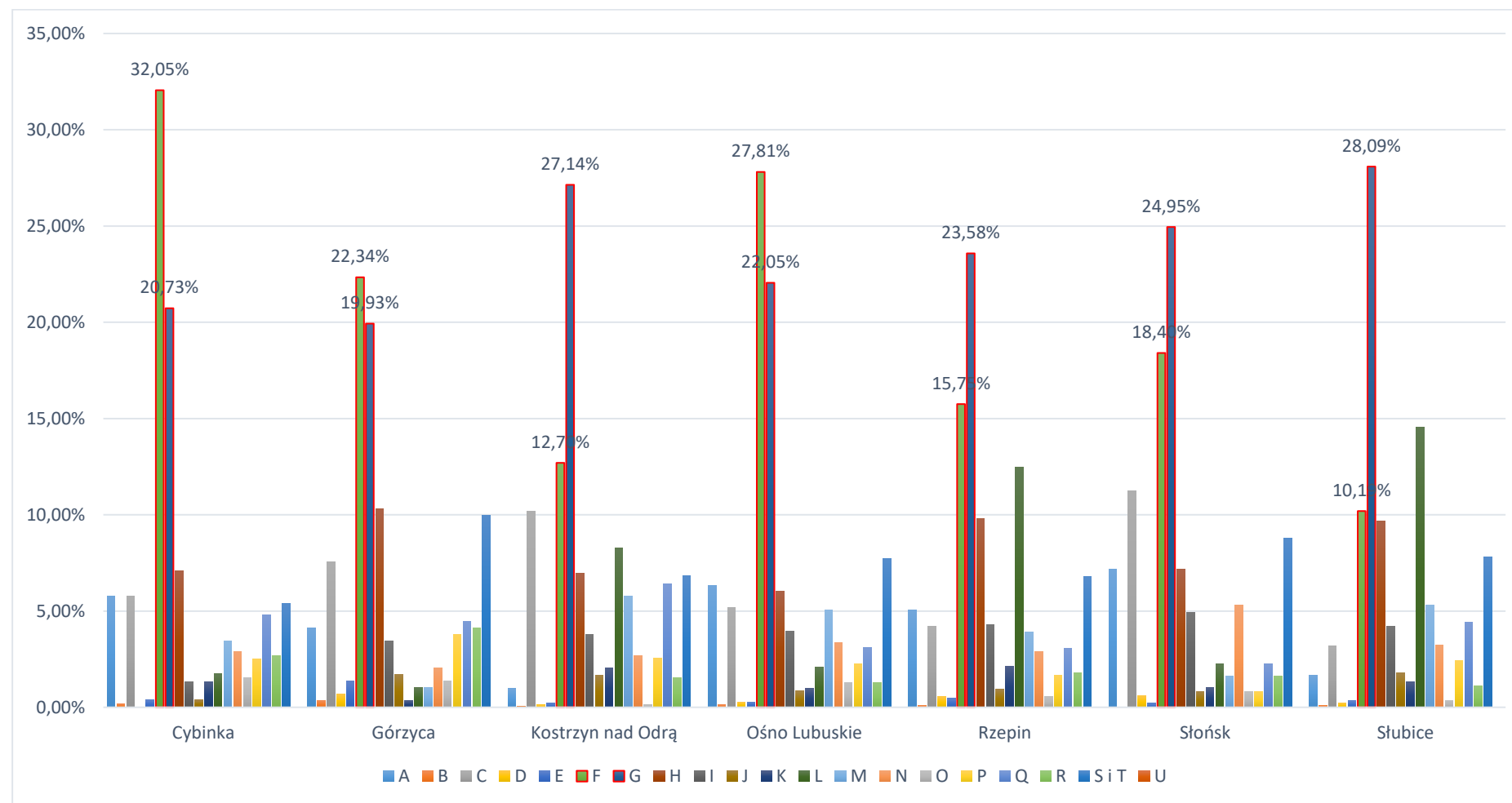
Wykres 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób - ujęcie dynamiczne (lata 2010-2020). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Kolejny z wykresów dotyczących tej dziedziny pokazuje, że Słubice oraz Kostrzyn nad Odrą są dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. W przypadku tych dwóch gmin wskaźniki są zdecydowanie wyższe niż w przypadku całego województwa lubuskiego (86) i w przypadku Słubic znacząco przewyższyły wartość 100 osób prowadzących działalność na 1000 mieszkańców. Co warte odnotowania, mniej więcej od 2017 roku obserwujemy w zasadzie we wszystkich jednostkach naszego regionu ożywienie w tej sferze i stopniowy (około 10% 2017-2020) wzrost wskaźników.

Jeśli chodzi o przeważające rodzaje działalności gospodarczej (zgodnie z podziałem PKD) to najliczniej reprezentowane w regionie są te, które mieszczą się w kodach z sekcji F Budownictwo i G Handel. Te sekcje są dwiema najliczniejszymi we wszystkich, poza Słubicami gminach. W Słubicach natomiast drugie miejsce zajęła sekcja L (zarządzanie nieruchomościami), która także licznie reprezentowana jest w Kostrzynie nad Odrą.

Wykres 15 Udział podmiotów prowadzących działalność w poszczególnych sektorach wg PKD (na koniec 2020). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Mobilność, komunikacja i transport

Brak blisko usytuowanych obwodnic dla ruchu tranzytowego prowadzi do zjawiska "wąskiego gardła" w komunikacji drogowej w Kostrzynie nad Odrą i Słubicach, czyli do zakorkowania całego centrum miasta i większości dróg prowadzących pośrednio lub pośrednio do tych miast. Problem ten jest o tyle istotny, że jego wysoka skala widoczna jest nie tylko w czasie weekendów, ale również i w dni robocze w godzinach popołudniowych. Problem narasta z roku na rok ze względu na większą ilość pojazdów na drogach, coraz większy ruch transgraniczny oraz wdrożenie częściowych kontroli na granicy.

Mapa 4 Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich regionu (SDR 20/21 GDDKiA)

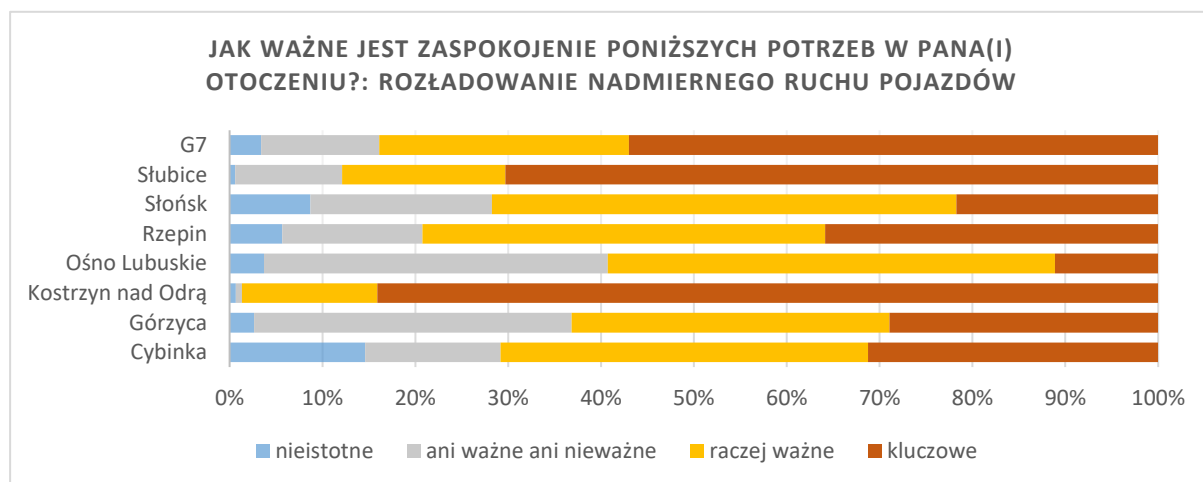

Tabela 7 Wyniki badania SDR. Porównanie ruchu drogowego w latach 2010 i 2020/21. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.

nr punktu	droga nr	odcinek		Ruch 2010	Ruch 2020/21	zmiana '10-'21
1	29	Granica	Słubice	10010	13501	35%
2	29	Słubice	Urad	4938	4592	-7%
3	29	Urad	Korczyców	3871	4161	7%
4	31	Górzycza	Słubice	3888	3715	-4%
5	22	Granica	Kostrzyn	5406	5607	4%
6	22	Kostrzyn	Lemierzyce/Słońsk	3288	3970	21%
7	31	Sarbinowo	Kostrzyn	5114	7290	43%
8	134	Ośno	Rzepin	2478	2526	2%
9	137	Słubice	Nowe Biskupice	5979	7798	30%
10	137	Kowalów	Ośno Lubuskie	3888	4777	23%
11	139	Górzycza	Kowalów	1043	1016	-3%
12	139	Kowalów	Rzepin	1600	2375	48%
13	139	Rzepin	Debrznica	587	629	7%
14	134	Rzepin	Urad	902	1147	27%
15	134	Ośno Lubuskie	Muszkowo	2753	3744	36%
16	132	Kostrzyn	Dąbroszyn	3863	4849	26%
Średnia dla G7				3725,5	4481,063	20%

Natężenie ruchu kołowego w całym regionie jest uciążliwe. Potwierdzają to opinie mieszkańców, którzy pytani o to na ile ważne jest zaspokojenie poszczególnych potrzeb, „rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów” uznano za najistotniejszą. Ponad 50% mieszkańców całego regionu uznało ją za kluczową.

Wykres 16 Odpowiedź na pytanie o istotność potrzeby rozładowania nadmiernego ruchu pojazdów. Źródło: ankieta online, N=560

Mieszkańcy obszaru G-7 nisko oceniają również stan infrastruktury drogowej - zadowolenie wyraził jedynie co czwarty mieszkaniec regionu. Najlepiej drogi oceniają mieszkańcy Cybinki (ponad 40%) oraz Słońska (blisko 40%).

Osobnym wątkiem związanym z infrastrukturą drogową jest kwestia bezpieczeństwa. Mieszkańcy regionu odczuwają potrzebę poprawy sytuacji w tym obszarze, a jedną z najważniejszych wskazywanych w tej kwestii była potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa w pobliżu dróg.

Transport publiczny:

Najlepiej skomunikowanymi między sobą miejscowościami są Kostrzyn nad Odrą, Rzepin, Górzycy oraz Słubice. Z Kostrzyna nad Odrą i Rzepina dostać się można do 4 gmin, z Górzycy do 5 a ze Słubic do wszystkich pozostałych 6 gmin G-7. W przypadku pozostałych gmin możliwość dotyczy jedynie najbliższego sąsiada i to w ograniczonej ilości kursów w ciągu dnia. Biorąc pod uwagę rozkłady jazdy należy zauważyć, że często podróż w jedną stronę sprawi iż nie będzie możliwości powrotu tego samego dnia.

Komunikacja publiczna wewnątrzgminna również nie jest na zadowalającym poziomie. Na badanym terenie niestety są miejscowości nieskomunikowane zupełnie. Poziom wykluczenia komunikacyjnego wpływa na mobilność na rynku pracy mieszkańców tych miejscowości. Do dyspozycji mają jedynie podróżowanie rowerem lub własnym pojazdem, o ile taki posiadają. W przypadku osób niezamożnych brak dostępności komunikacyjnej może prowadzić do pogłębiania się trudnej sytuacji życiowej. Kostrzyn nad Odrą posiada miejski transport publiczny komunikujący ze sobą różne części miasta. Podobnie sytuacja wygląda w Słubicach.

Transport publiczny obok jakości podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępności miejsc w żłobkach to w ocenie mieszkańców G-7 obszar oceniany najniżej. Pozytywne odczyty zadowolenia powyżej 20% odnotowano jedynie w gminach, które albo są dobrze skomunikowane ze względu na położenie przy szlakach kolejowych (jak Rzepin) albo posiadają dosyć dobrze, jak na warunki gmin G-7, rozwiniętą sieć własnego transportu miejskiego (Słubice, Kostrzyn nad Odrą). Kostrzyn nad Odrą ma darmową komunikację miejską oraz bardzo dobrze ustanowioną sieć połączeń kolejją zarówno z dużymi ośrodkami w PL jak w DE. Aspekt ten mógłby się rozwinąć wraz ze wzrostem rozwoju turystyki w regionie.

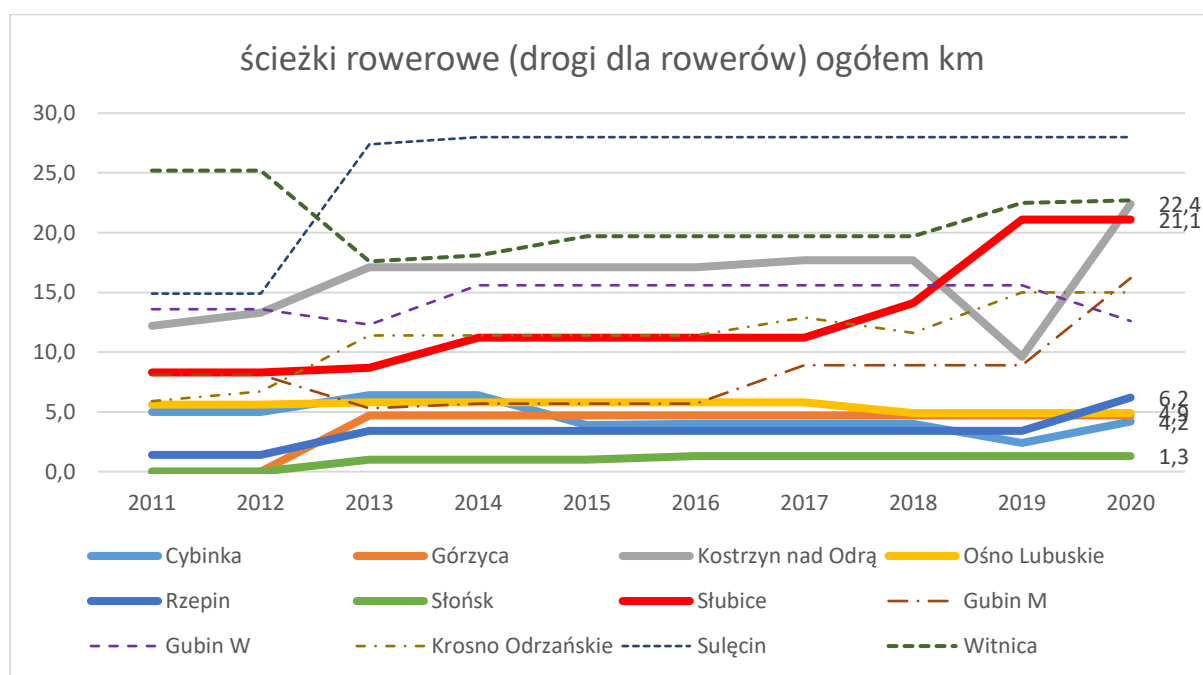
Ścieżki rowerowe:

Alternatywą dla nadmiernego ruchu kołowego oraz braku wystarczających połączeń transportu zbiorowego może być przemieszczanie się rowerami czy hulajnogami elektrycznymi. Obszar G-7 znajduje się na przecięciu szlaków rowerowych o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Wzdłuż korony wałów przeciwpowodziowych przy Odrze prowadzi szlak północ-południe. Natomiast na osi Kostrzyn nad Odrą – Ośno Lubuskie, oraz Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski rozciągają się szlaki typu wschód-zachód. Po niemieckiej stronie Odry znajduje się dobrze rozwinięty infrastrukturalnie bliźniaczy szlak koroną wałów przeciwpowodziowych. Pomiędzy Słubicami a Kostrzynem nad Odrą ma on potencjał do transgranicznej pętli rowerowej o długości ok. 70 km. z przeprawami w obu miastach. Po stronie polskiej ten szlak wymaga jednak inwestycji, szczególnie na terenie gminy Górzycy, gdyż na wysokości miejscowości Górzycy kończy się utwardzona ścieżka rowerowa biegnąca ze Słubic.

Zgodnie z danymi GUS długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 systematycznie, choć powoli, rośnie. Ich ilość nadal jest jednak niewystarczająca, aby wykorzystać ich walory. Kostrzyn nad Odrą oraz Słubice to miejscowości najbardziej rozwinięte w zakresie ścieżek rowerowych. Na uwagę zasługuje również Ośno Lubuskie, które oprócz wytyczonego międzynarodowego szlaku R1 na swoim terenie wytyczone ma ścieżki o wysokiej klasie o charakterze rekreacyjnym (jak np. wokół jeziora Rzeczynek). Oprócz tego w każdej z gmin wskazać można ścieżki typowo komunikacyjne takie jak Słubice – Kunowice, Słubice-Drzecin; Górzycy – Owczary; Czarnów – Stańsk; Cybinka - Urad, Ośno Lubuskie – Radachów. Rzepin - Gajec. W gminie Słońsk ścieżki rowerowe znajdują się w obrębie miejscowości – stolicy gminy. Warto nadmienić, że w przypadku Słońska wiele ścieżek, które prawdopodobnie nie widnieją w oficjalnych wykazach, ale mają do tego predyspozycje, biegnie po szczytach licznych tutaj wałów przeciwpowodziowych. Szczytem wału przeciwpowodziowego biegnie również szlak rowerowy w gminie Cybinka, który podobnie jak omawiany wyżej polsko-niemiecki „ring” pomiędzy Kostrzynem a Słubicami, ma potencjał aby stać się odcinkiem ringu południowego, wymaga jednak wymiany nawierzchni. Pozostałe ścieżki rowerowe w tej gminie koncentrują się przy samej Cybince, łącząc z nią Bieganów i Białków oraz Urad, a także biegnąc przez centrum Cybinki.

Biorąc pod uwagę, iż w przypadku gdy do miejscowości gminnych nie dociera transport publiczny, transport rowerowy może być dla części mieszkańców o niższym statusie materialnym jedyną możliwością dojazdu do pracy, szkoły czy też najbliższego centrum komunikacyjnego. **Ścieżki rowerowe pełnią zatem obok funkcji rekreacyjnych głównie rolę spoinową w zakresie mobilności mieszkańców.** W przypadku gdy brak jest wytyczonych bezpiecznych ścieżek rowerowych mieszkańcy korzystają muszą z dróg publicznych, na których jak wykazano wcześniej, panuje duży ruch, przez co poruszanie się nimi stanowi pewien element ryzyka.

Wykres 17 Długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych w latach 2011-2020 (w 2022 – ostatnie dane GUS, na obszarze G-7 bez zmian). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Istotnym zagadnieniem jest rozmieszczenie ścieżek rowerowych w terenie. Aktualną sieć (wg stanu na lipiec 2024) zamieszczono na poniższej mapie (kolor pomarańczowy). Kolorem zielonym zaznaczono fragmenty, które pojawiają się w planach udostępnianych publicznie (przetargi, wypowiedzi wóldarzy, zapisy strategii rozwoju gmin). Biorąc pod uwagę drogi dla rowerów jako alternatywny bezpieczny sposób skomunikowania miejscowości obszaru G-7 należy odpowiedzieć na kilka pytań:

1. Czy istniejące odcinki komunikują ze sobą centra lokalne z mniejszymi miejscowościami?
2. Czy istniejące odcinki łączą się ze sobą w dłuższą sieć?
3. Czy istniejące w poszczególnych gminach odcinki łączą się ze sobą komunikując ze sobą te gminy?
4. Czy istniejące odcinki pozwalają dotrzeć rowerem do ważnych dworców kolejowych pozwalających na kontynuowanie podróży pociągami?
5. Ile miejscowości regionu znajduje się na trasie takich dróg?

Ad. 1

- Gmina Słońsk – ścieżka rowerowa Słońsk – Przyborów komunikuje pobliską wieś z siedzibą gminy;
- Gmina Ośno Lubuskie – ścieżka rowerowa Ośno Lubuskie – Radachów komunikuje pobliską wieś z siedzibą gminy;
- Gmina Górzycza – ścieżka rowerowa Górzycza – Owczary komunikuje pobliską wieś z siedzibą gminy;
- Ścieżka po koronie wału nad Odrą w stronę Słubic częściowo komunikuje gminę Górzycza ze Słubicami (brakuje odcinka ok. 300 m.);
- Gmina Słubice. Ścieżka po koronie wału komunikuje ze Słubicami wioskę Nowy Lubusz, ścieżka Słubice – Drzecin i Słubice – Kunowice komunikuje ze Słubicami najbliższe wioski;

- Gmina Rzepin – ścieżki Rzepin – Gajec i Rzepin – Staroścín komunikują dwie wioski z siedzibą gminy i centrum komunikacyjnym;

– Gmina Cybinka – ścieżki Cybinka – Urad, Cybinka – Bieganów i Cybinka – Białków komunikuje pobliskie wsie z siedzibą gminy.

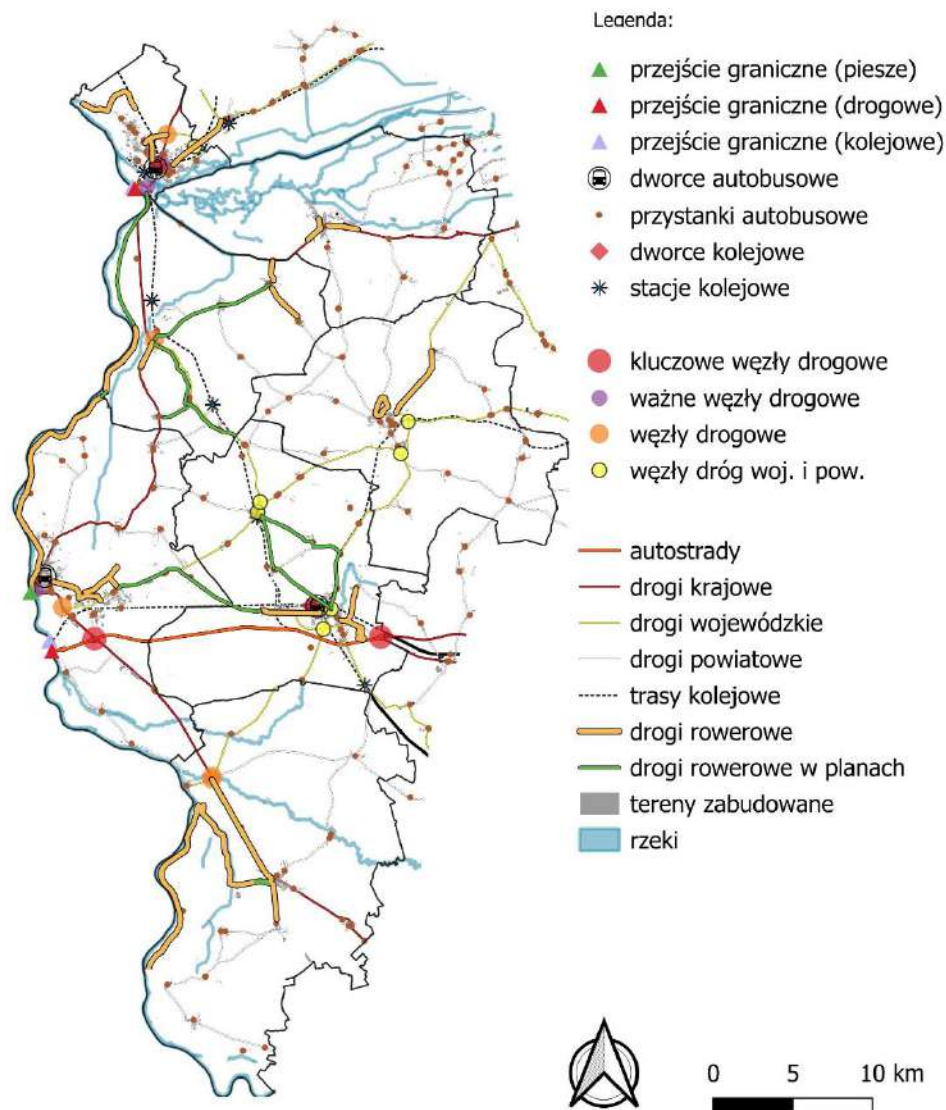
Ad. 2 Sieć jest rozproszona i niespójna. Połączenie niektórych odcinków domknie dłuższe odcinki. Budowa części planowanych fragmentów pozwoli skomunikować ze sobą kilka gmin (np. połączenie Górzycy i Słubic, następnie Słubic i Rzepina).

Ad. 3 Poza połączeniem gminy Słubice i Górzycza (bez brakujących 300 m) aktualnie istniejące drogi rowerowe nie dobiegają do granic gmin. Wkrótce jednak gmina Rzepin dobuduje fragment wzdłuż drogi powiatowej, który doprowadzi drogę z Rzepina, przez Gajec do granicy gminy (etap przetargu).

Ad. 4 Aktualnie takie możliwości dają jedynie ścieżki wewnątrz gminy Rzepin. Po ich skomunikowaniu z pozostałymi gminami ich potencjał w tym zakresie znacząco wzrośnie. Podobnie sytuacja wyglądać może w Kostrzynie nad Odrą, jeśli miastu udałoby się wytyczyć dojazd do południowej granicy, a gmina Górzycza zrealizowałaby zaplanowany fragment do północnej granicy gminy.

Ad. 5 Aktualnie w komunikacji wieś – siedziba gminy skomunikowanych jest zaledwie 11 z 69 wsi.

Mapa 5 Komunikacja na obszarze G-7, ścieżki rowerowe

Głównym problemem w zakresie infrastruktury ścieżek rowerowych jest brak ich połączenia oraz nieskomunikowanie z ważnymi punktami funkcjonalnymi, a co za tym idzie zbyt niskie wykorzystanie ich potencjału zarówno na poziomie krajowym jak i międzynarodowym. W świetle przedstawionych danych liczbowych o ilości osób przemieszczających się codziennie między miejscowościami regionu w celach zawodowych i edukacyjnych, zbudowanie powiązanej sieci komunikacji alternatywnej powinno być jednym z priorytetów.

Dostęp do mediów:

W zakresie tego obszaru największym zadowoleniem mieszkańców wyróżnia się dostęp do Internetu. Większa część mieszkańców regionu G-7 pozytywnie wypowiada się również w kwestii dostępności do mediów wodno-kanalizacyjnych. Średnią regionu zaniżają w tym przypadku Słubice i Górzycy, które zarówno pod względem jakości wody jak kanalizacji odznaczają się najniższym spośród wszystkich gmin zadowoleniem mieszkańców.

Z kolei dostępność mieszkań oraz poziom satysfakcji z warunków mieszkaniowych oceniana jest najniższej przez blisko 50 % mieszkańców. Najtrudniejsza sytuacja w zakresie tego problemu wskazywana jest w Kostrzynie nad Odrą oraz w Słubicach.

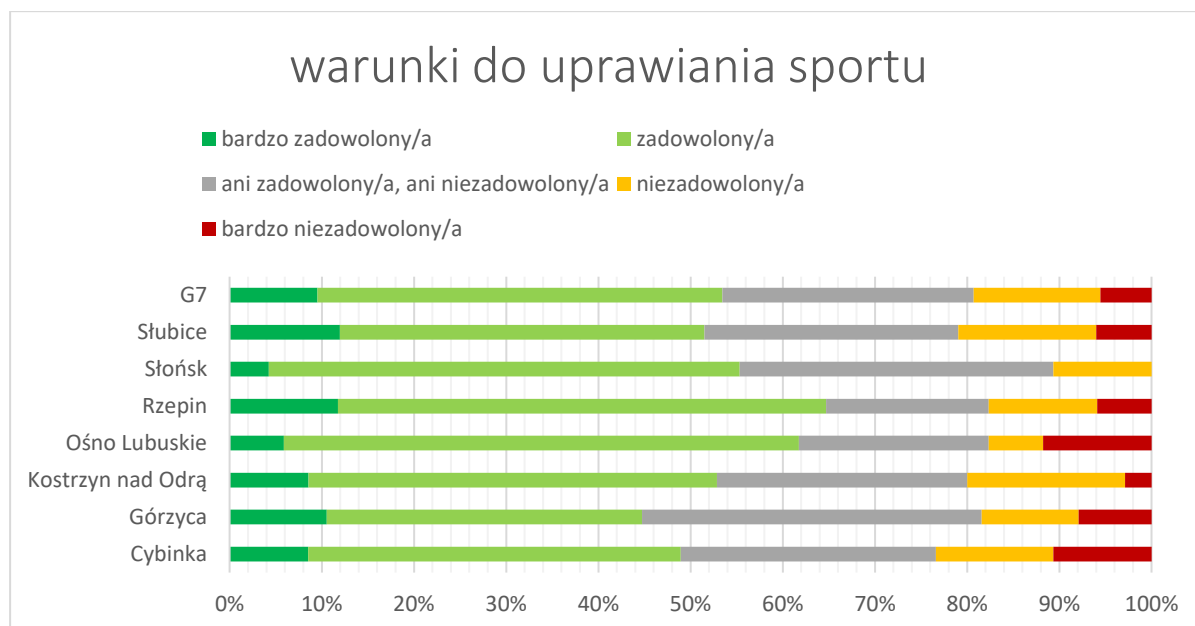
Oczywiście dostępność mediów na obszarach wiejskich i miejskich w poszczególnych gminach różni się bardzo wyraźnie. W ogólnym rozrachunku najlepiej wyglądają gminy Kostrzyn nad Odrą oraz Słubice. W przypadku obszarów wiejskich Kostrzyn nie jest brany pod uwagę ze względu na fakt, iż jest to gmina miejska. Natomiast w przypadku pozostałych gmin, pod względem wody najlepiej wypada Słońsk, natomiast jeśli chodzi o kanalizację to liderem jest tutaj Górzycy. Co warte odnotowania w Górzycy znajduje się oczyszczalnia ścieków, która oprócz miejscowości z terenu gminy obsługuje także Golice, znajdujące się w gminie Słubice.

Sport:

Atutem terenu G-7 jest to, iż w każdej gminie znajduje się infrastruktura sportowa pozwalająca na uprawianie co najmniej kilku sportów na terenie danej jednostki. Świadczy to o dosyć wysokiej dostępności infrastruktury sportowej, co potwierdza opinia mieszkańców. Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu uplasowało się na podium rankingu zadowolenia z poszczególnych aspektów życia.

Jednak pomimo wysokiej oceny warunków do uprawiania sportu zauważyć należy, że na terenie tutejszych gmin brakuje infrastruktury do niektórych dyscyplin sportowych (także pod kątem rekreacyjnym). Przykładem może być brak ścianek wspinaczkowych czy też znikoma ilość boisk do piłki ręcznej, lodowisk i infrastruktury do sportów wodnych, co stanowić by mogło dodatkowy potencjał regionu czy też brak profesjonalnego stadionu w Kostrzynie. Tutaj z kolei warto wspomnieć o potencjale jakim jest wybudowany nowy basen, który może być wykorzystywany przez wszystkie gminy G7

Wykres 18 Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu w gminie. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.

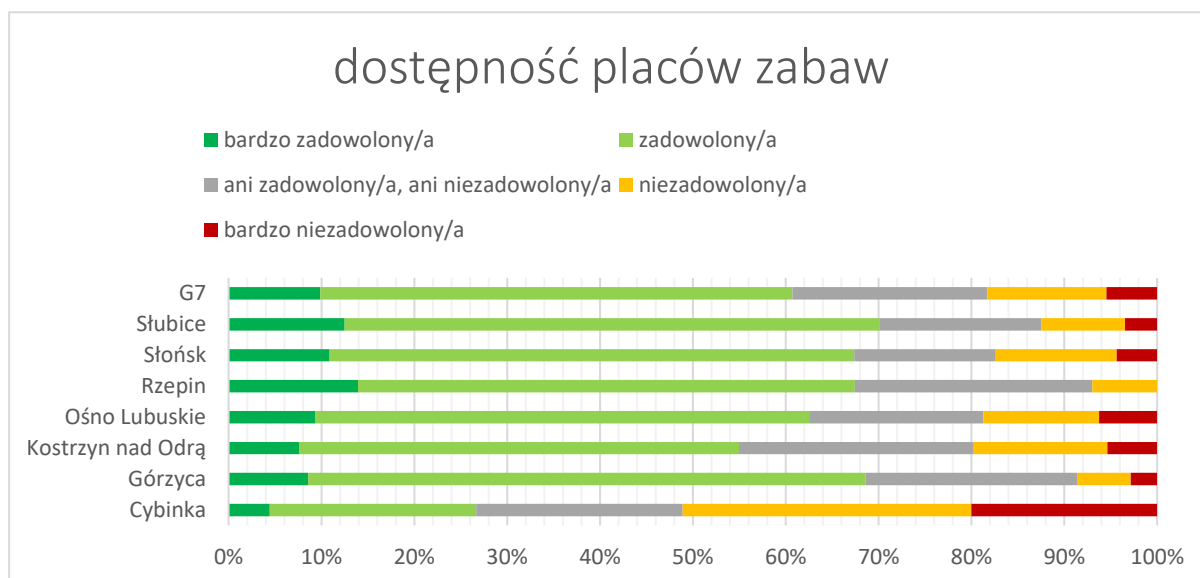

Rekreacja:

Na obszarze objętym opracowaniem znajdują się rzeki, które chętnie wybierane są przez kajakarzy. Szczególnym potencjałem dysponuje Pliszka oraz Ilanka. Każda z gmin objętych opracowaniem ma styczność z formą rekreacji czy też turystyki wodnej. Rzeki Odra, Warta, Postomia, Ilanka i Pliszka spajają wszystkie 7 gmin. Dodatkowo mnogość ośniańskich jezior uzupełnia tę bazę o wody stojące. Stanowi to duży potencjał i wspólne ogniwo G-7.

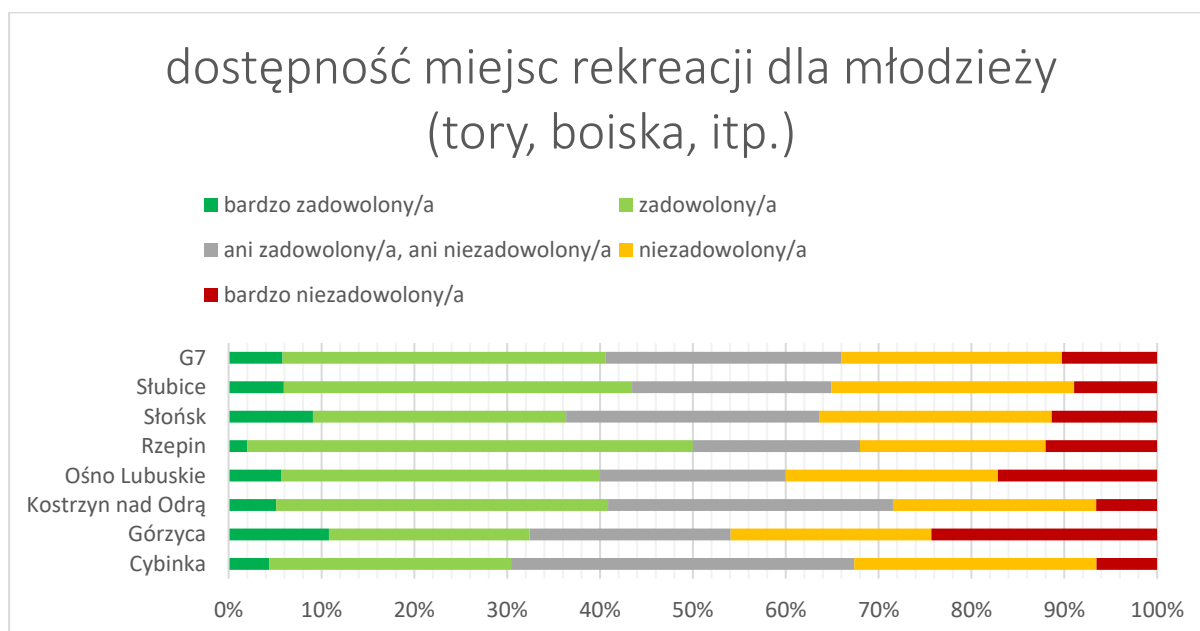
Infrastruktura rekreacyjna służąca lokalnym społecznościom w ostatnich kilkunastu latach powstała głównie za sprawą Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ale także w wyniku własnego budżetu danego samorządu. Według oceny mieszkańców dotyczącej tego typu inwestycji najlepiej wypada dostępność placów zabaw - mieszkańcy G-7 umieścili ten element na drugim miejscu w klasyfikacji zadowolenia z warunków życia w gminie. Analizując odpowiedzi w poszczególnych gminach nie sposób pominąć wyraźnej niższej niż średnia oceny dostępności placów zabaw w gminie Cybinka. Odsetek osób niezadowolonych ze stanu rzeczy jest ponad dwukrotnie większy niż dla całego obszaru G-7. Najlepiej kwestie placów zabaw oceniają z kolei mieszkańcy Słubic i Górzycy. Najmniej niezadowolonych z tego aspektu mieszkańców odnotowano na terenie gminy Rzepin.

Wykres 19 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Dużo słabiej wypadła dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży, bo znalazła się na 16 spośród 24 miejsc zadowolenia z warunków życia. Tutaj najlepiej wypada Rzepin, gdzie połowa ankietowanych udziela pozytywnych odpowiedzi. Najmniej pozytywnych wskazań ponownie odnotowano w Cybince, podczas gdy najwięcej wskazań negatywnych – w gminie Górzycza.

Wykres 20 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

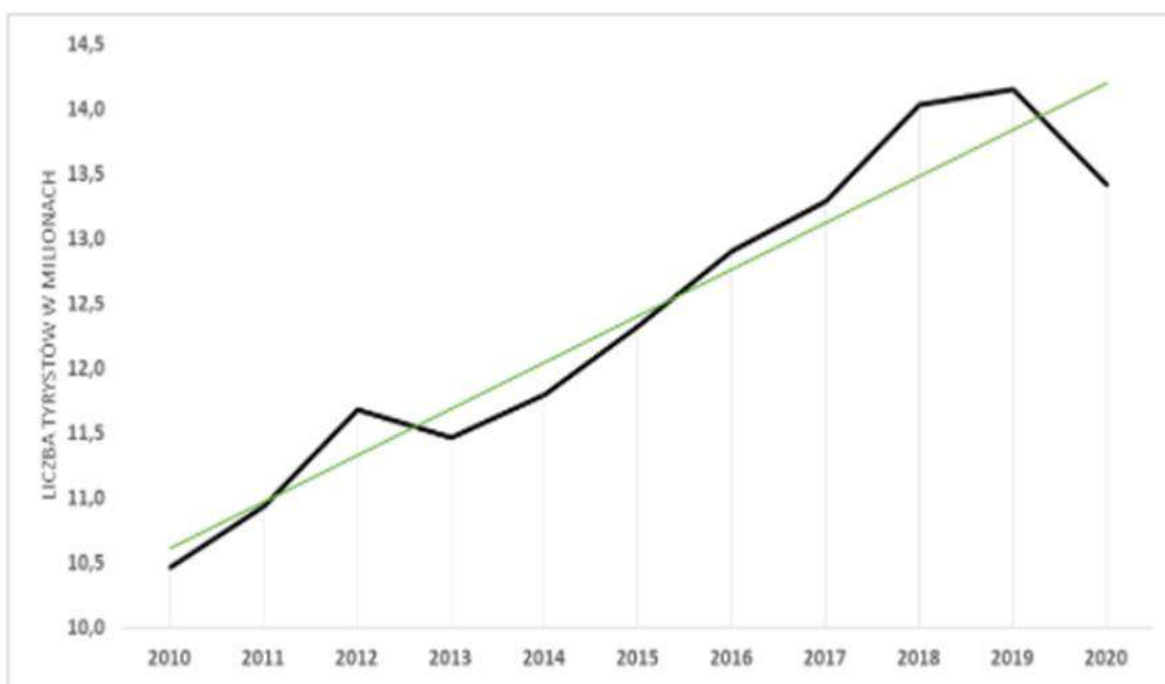
Warto zauważyć, że mieszkańcy regionu G-7 zgłaszali dodatkowe potrzeby w obszarze infrastruktury rekreacyjnej. Były to: Budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych (8 wskazań); duże inwestycje w obiekty sportowo-widowiskowe typu hala, basen, kręgielnia (9); zwiększenie ilości placów zabaw i miejsc rekreacji (6). Natomiast „zwiększenie ilości i jakości parków, placów zabaw, miejsc odpoczynku i rekreacji” znalazło się na 12 (z 20) miejscu w rankingu najpilniejszych potrzeb mieszkańców

Analizując powyższe informacje, widoczna jest potrzeba mieszkańców gmin w zakresie dalszego rozwoju infrastruktury rekreacyjnej. Rozbudowa ilości miejsc rekreacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych może przyczynić się do większego zadowolenia mieszkańców z jakości życia na obszarze G-7, czego następstwem może być z kolei większa chęć potencjalnej ludności do zasiedlania tego właśnie regionu.

Turystyka:

Z analizy przeprowadzonej przez GUS wynika, że powiat słubicki (5 z 7 gmin G-7) jest powiatem o potencjale turystycznym na najniższym w 7-o stopniowej skali poziomie. Zgodnie z metodologią analizy GUS na atrakcyjność turystyczną składają się wskaźniki z obszaru atrakcyjności kulturowej, atrakcyjności środowiskowej oraz atrakcyjności biznesowo-hotelowej. Spośród wymienionych w metodologii rodzajów atrakcyjności, obszar G-7 najlepiej wypada w atrakcyjności środowiskowej, powiat słubicki znajduje się tutaj w 2 klasie podczas gdy powiaty gorzowski i sulęciński w 4 (i można założyć, że w dużej mierze ma to związek z położeniem Parku Narodowego Ujście Warty właśnie na terenie tych powiatów. PN „Ujście Warty” jest jednym z najcenniejszych obszarów pod względem ornitologicznym w naszym kraju. Unikalne tereny podmokłe, rozległe łąki i pastwiska stanowią jedną z najważniejszych ostoi ptaków wodnych i błotnych. Warto wspomnieć, że park ten stanowi największy potencjał turystyczny obszaru G-7 - w 2020 roku odwiedziło go 65 tys. Turystów.¹¹

Wykres 21 Dynamika zmian w liczbie turystów odwiedzających polskie Parki Narodowe. <https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

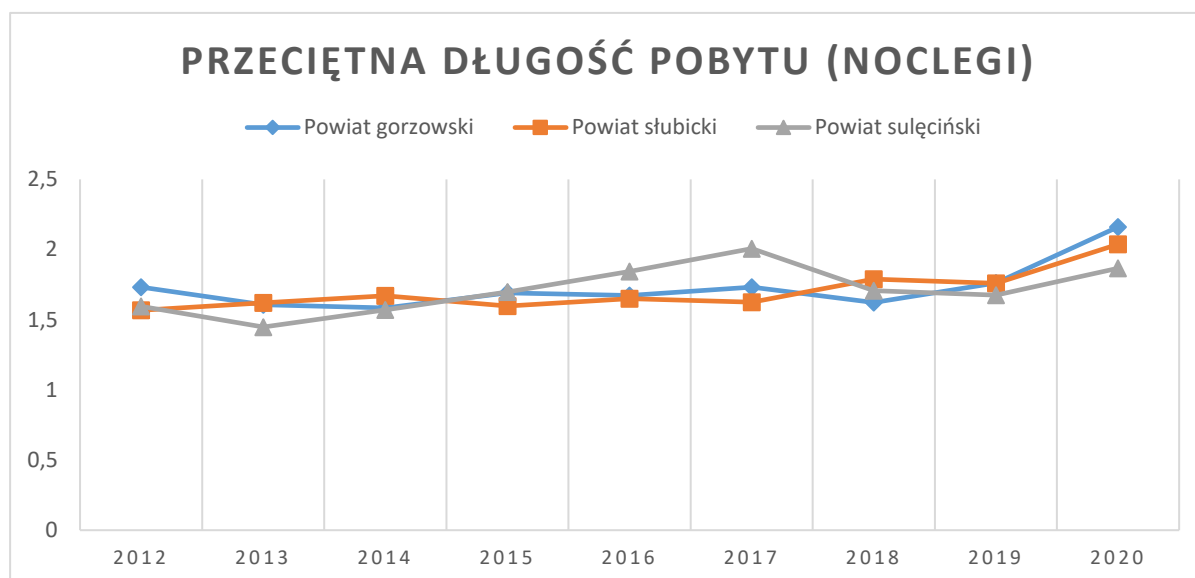
Innymi atrakcjami turystycznymi obszaru G-7, które stanowią mogą produkt komplementarny względem Parku Narodowego, są parki krajobrazowe - Ujście Warty, Krzeziński; atrakcje takie jak Muzeum Łąki w Owczarach, wieże widokowe na Czarnowskiej Górze, w Uradzie oraz w Słubicach. Dostępne do zwiedzania są również zabytki, m. in. Twierdza Kostrzyn, Ośno Lubuskie. A dodatkowej rozrywki dostarczyć mogą liczne imprezy - Festiwal Labirynt, Festiwal Most, Złot Rzeczpospolitej Ptasiej, Festiwal Szumiące Trawy, Trans Vocale, Strefa Dobrej Muzyki w Kostrzynie nad Odrą

¹¹ <https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

Mając na względzie opinię mieszkańców na temat atrakcyjności turystycznej regionu, przedstawia się ona na umiarkowanym poziomie. Więcej mieszkańców udzielało pozytywnych niż negatywnych odpowiedzi. Zadowolenie z tego aspektu życia uplasowało się na 9 (na 24) miejscu w rankingu ze średnią 3,14 (na 5). Najlepiej atrakcyjność turystyczną oceniają mieszkańcy Stońska i Ośno Lubuskiego, co jest zrozumiałe ze względu na walory przyrodnicze tych gmin. Najstabilniej w zestawieniu wypada gmina Słubice. Społeczeństwo obszaru G-7 wyraża jednak potrzebę poprawy atrakcyjności regionu pod względem turystycznym.

Odnosząc się do bazy noclegowej, szacuje się, że na obszarze G-7 w 2020 roku funkcjonowały 33 obiekty noclegowe dysponujące 1922 miejscami noclegowymi.¹² Pomijając rok 2020, który z racji pandemii negatywnie odbił się na wynikach statystyk turystycznych, zauważyć należy, że w większości przypadków analizowanych gmin (i powiatów) liczba turystów korzystających z noclegów była na fali wznoszącej od 2015 roku. Mimo to nadal istniejącym problemem jest krótki czas pobytu turystów na tym obszarze, który wynikać może z braku wspólnej oferty turystycznej G7 – usieciowienia miast.

Wykres 22 Liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Na względnie stabilnym poziomie utrzymuje się ruch zagraniczny. Liderem w ilości turystów zagranicznych może być Ośno Lubuskie, oraz skokowo rosnący odsetek turystów zagranicznych w gminie Górzycy i Cybinka. Jednak za ten znaczący wzrost w tych dwóch niewielkich gminach odpowiadają głównie turyści z Ukrainy o bardzo długim średnim czasie pobytu, co może świadczyć o tym, iż nie jest to ruch do końca turystyczny. Dominujący charakter ruchu turystycznego stanowią: turystyka handlowa - która jest jednodniowa o napływie ludności z zachodu, turystyka przyrodnicza (PN Ujście Warty); turystyka zdrowotna (weekendowa, głównie z kierunków zachodnich); turystyka uwarunkowana kulturowo (sentymtalne powroty na ziemię odzyskane, odwiedziny zabytków regionu oraz przyjazdu na organizowane w gminach G-7 wydarzenia kulturalne); turystyka odwiedzinowa (przyjazdy rodzin osób spoza Polski lub spoza regionu, do członków rodziny pracujących tutaj).

Analizując wątek atrakcyjności turystycznej można wnioskować, że jest to jeden z elementów wymagający nakładów finansowych, przekładających się na rozwój istniejącej obecnie infrastruktury, mającej duży, lecz niewykorzystany potencjał. Obszar G-7 posiada drzemiące w nim możliwości do aktywnego spędzania czasu na łonie natury. Duże zasoby rzek, jezior i lasów, stanowią istotny walor, który poddany adekwatnym działaniom

¹² GUS, Bank Danych Lokalnych

pozwole na rozwój zarówno szeroko rozumianej turystyki, jak i zaspokojenie innych potrzeb z nią związanych, takich jak transport publiczny.

Edukacja i wychowanie:

W obszarze edukacji zbadano m.in. dostępność miejsc przedszkolnych - ta na badanym obszarze wygląda obiecująco. W każdej z badanych gmin systematycznie zmniejsza się wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce przedszkolne. Jest to wynikiem, z jednej strony, rozbudowy bazy przedszkolnej, z drugiej zaś, stopniowo zmniejszającą się liczbą dzieci w tym wieku. W większości gmin poziom wskaźnika spadł do poziomu, w którym dostępność miejsc przedszkolnych stoi na wysokim poziomie. Sytuacja ta może szybko się zmienić w wyniku zwiększenia zapotrzebowania na miejsca przedszkolne wśród dzieci z Ukrainy.

Tabela 8 Liczba przedszkolaków w placówkach obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.

Gmina	li. uczniów
Cybinka	139
Górzycza	61
Kostrzyn nad Odrą	758
Ośno Lubuskie	143
Rzepin	325
Słońsk	164
Słubice	703
G-7	2 293

W przypadku szkół podstawowych widać wyraźne rozwarstwienie jeśli chodzi o współczynnik skolaryzacji netto. Jest on zdecydowanie wyższy w gminach Rzepin, Słubice i Kostrzyn nad Odrą, w tych dwóch ostatnich przebijając nawet poziom 100%. Wskaźnik ten może wskazywać, iż dzieci z sąsiednich gmin dojeżdżają do szkół w miejscach pracy rodziców.

Tabela 9 Liczba uczniów w szkołach podstawowych obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.

Gmina	li. uczniów
Cybinka	512
Górzycza	341
Kostrzyn nad Odrą	1 697
Ośno Lubuskie	539
Rzepin	887
Słońsk	434
Słubice	1 850
G-7	6 260

Szkoły w regionie nie wypadają specjalnie dobrze podczas egzaminów (zarówno ośmioklasisty jak i maturalnych). Jedynie w przypadku Kostrzyna nad Odrą i Rzepina zdarzyło się więcej niż dwukrotnie, w ostatnich latach, wynikami egzaminów uplasować się powyżej poziomu 4 w przedziałach staninowych (skala 1-9). Również w przypadku szkół średnich wyniki rzadko w ostatnich latach przebijały średnie krajowe (tutaj najczęściej zdarzało się to w słubickim ZSL oraz kostrzyńskim liceum przy ZS). Natomiast w ocenie mieszkańców poziom kształcenia w placówkach regionu jest wysoki. Co warte podkreślenia - informacje te się nie wykluczają, bo pomiar poziomu kształcenia poprzez wyniki egzaminów niekoniecznie świadczy o jakości nauczania.

Analiza danych zawarta w raporcie diagnozy obszaru G-7 wykazuje, że w regionie przygranicznym dominującym językiem nauczania w szkołach jest język angielski, co jest zastanawiającym zjawiskiem biorąc pod uwagę bliskość granicy.

Ostatnim wątkiem omawianego obszaru edukacji przedszkolnej i podstawowej jest ocena jakości wyposażenia placówek edukacyjnych. Aspekt ten uzyskał umiarkowanie pozytywną ocenę mieszkańców. Społeczność wyraża jednak istotną potrzebę inwestowania w rozwój edukacji rozumiany jako doposażenie lub organizację zajęć dodatkowych. Tej potrzebie mieszkańcy nadali wysoki priorytet bo zajęła 4 spośród 20 pozycji w rankingu istotności.

Chociaż mieszkańcy regionu oceniają poziom kształcenia jako wysoki, wyniki egzaminów nie zawsze to odzwierciedlają. Zwrócono również uwagę na dominację języka angielskiego jako języka nauczania w regionie przygranicznym, co może wymagać dodatkowych zajęć z języków obcych. Mimo umiarkowanie pozytywnej oceny wyposażenia placówek, mieszkańcy wyrażają silną potrzebę inwestowania w rozwój edukacji poprzez doposażenie szkół oraz organizację zajęć dodatkowych (co zostało wysoko ocenione w rankingu istotności potrzeb społecznych), aby sprostać rosnącym wymaganiom i poprawić jakość kształcenia

Polityka społeczna:

Obszar G-7 wykazuje się miejscowym zróżnicowaniem sytuacji grup społecznych, które można by określić mianem grup defaworyzowanych. Mieszkańcy określają, że osobami, które mają utrudnione warunki życia i rozwoju w swojej gminie, są osoby starsze (po 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode (przed 30 rokiem życia). Mieszkańcy regionu są zgodni co do tego, iż płeć nie ma wpływu na poziom defaworyzowania.

Jednym z elementów polityki społecznej jest opieka nad dziećmi w wieku do lat 3. Z danych GUS wynika, że na terenie G-7 z takiej opieki korzystać mogą jedynie mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą, Rzepina i Słubic. W tych miejscowościach odsetek dzieci (spośród wszystkich dzieci uprawnionych) w żłobku wynosi od 22,5 do 29,1%. W każdej z tych gmin wskaźnik jest wyższy niż średnia wojewódzka.

Jeśli chodzi o dostępność podstawowej opieki zdrowotnej to nie jest ona oceniana pozytywnie. Wyjątkiem jest tutaj Górzycyca, w której funkcjonuje ciesząca się dobrą opinią na poziomie całego powiatu przychodnia Medyk. Zadowolenie mieszkańców Górzycy z tej placówki jest na tyle wysokie, że pozytywną ocenę omawianego aspektu życia publicznego wystawiło tutaj blisko 40% ankietowanych co ponad dwukrotnie przewyższa średnią G-7. Ogólnie w rankingu G-7 jakość POZ została oceniona najniżej ze wszystkich branż pod uwagę kategorii.

System pomocy społecznej w regionie opiera się na placówkach stacjonarnych oraz na środowiskowej pomocy społecznej. Generalnie działanie systemu pomocy społecznej w regionie jest oceniane neutralnie. Znalazło się na ono na 15 spośród 24 miejsc w rankingu. Wśród beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej (w przeliczeniu na 10 tys. ludności) obserwowane są spadki liczebności na przestrzeni ostatniej dekady. Może to świadczyć o polepszających się warunkach życiowych mieszkańców regionu i coraz mniejszej potrzebie korzystania

z pomocy. Najmniej korzystających jest aktualnie w dwóch największych gminach – Słubicach i Kostrzynie nad Odrą. I tylko te dwie gminy mają wskaźnik niższy niż średnia wojewódzka.

Ostatnim obszarem w ramach polityki społecznej, który wymaga omówienia jest wspomniana już wcześniej gospodarka mieszkaniowa. Największą bazą mieszkaniową dysponują największe gminy – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Na największym, słubickim, rynku mieszkaniowym od wielu lat istnieje jednak przewaga popytu nad popytą. Prowadzi to do sytuacji, w której mieszkania są drogie, a ich ceny dorównują lub nawet przewyższają średnie ceny za m² z dużych miast Polski. Na całym obszarze G-7 jedynie co czwarty mieszkaniec wypowiada się pozytywnie w kwestii zadowolenia z warunków mieszkaniowych i dostępności mieszkań.

Podsumowując aspekt polityki społecznej można stwierdzić, że grupami mieszkańców wymagającymi szczególnej uwagi są osoby starsze, niepełnosprawne i młode. Odpowiednich działań wymagają również dzieci w wieku żłobkowym, którym poza Kostrzynem nad Odrą oraz Słubicami brakuje miejsc w państwowych placówkach opieki dziennej. Problem stanowi również niska dostępność i jakość podstawowej opieki zdrowotnej oraz deficytowy dostęp do bazy mieszkaniowej z jednoczesnym zwróceniem uwagi na ekonomiczne warunki jej dostępności.

Kultura i dziedzictwo kulturowe:

Działalność instytucji kultury na obszarze G-7 oceniana jest przez mieszkańców wysoko. Uplasowała się na 8 miejscu spośród 24 badanych aspektów życia publicznego. Biorąc natomiast pod uwagę ogólny poziom sumy imprez na obszarze G7 (górną linią) widać wyraźny trend spadkowy, co niesie za sobą również spadkowy trend ilości uczestników tych imprez. Co ciekawe respondenci biorący udział w badaniu ankietowym nie uważają potrzeby organizacji większej ilości imprez kulturalnych za priorytetową.

Być może zmniejszony udział w imprezach kulturalnych obserwowany w ostatnich latach ma związek ze zmianą profilu odbiorcy instytucji kultury. Wyraźnie zwiększyła się bowiem w tym okresie aktywność po stronie czynnych, a nie biernych odbiorców działań domów kultury, Na obszarze G-7 odnotowano znaczny wzrost liczby członków grup artystycznych (szczególnie dzieci), przy czym należy podkreślić, iż na wzrost ten składa się przede wszystkim liczba uczestników w miejskich domach kultury – w Słubicach i Kostrzynie nad Odrą.

Popularnym kierunkiem rozwoju współpracy również w obszarze kultury w regionie G-7 jest kierunek integracji z Niemcami. Mieszkańcy regionu nie uważają jednak, że potrzeba dalszej integracji z zachodnim sąsiadem jest priorytetowa. Znalazła się ona na 19 miejscu w rankingu (na 20 wymienionych potrzeb).

Dzisiejszy krajobraz kulturowy badanego obszaru jest świadectwem kilkusetletniej tradycji i dowodem współistnienia człowieka i przyrody. Najważniejsze zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych oraz archeologicznych charakteryzują się największym potencjałem turystycznym. są wśród nich:

- 1. Twierdza Kostrzyn;*
- 2. Fort Sarbinowo;*
- 3. Zespół Joannitów w Słońsku;*
- 4. Stanowiska archeologiczne Górzycy-Owczary;*
- 5. Fort Żabice;*
- 6. Stare Miasto Ośno Lubuskiej;*
- 7. Kościół św. Jakuba;*
- 8. Stadion w Słubicach;*
- 9. Park pałacowy w Cybince.*

Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Po niezbędnych pracach restauratorskich oraz przygotowaniu infrastruktury turystycznej wokół tych obiektów, mogą stać się istotnym elementem potencjału turystycznego G-7. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycy i Słońsk.

Zdiagnozowane problemy i wyzwania:

- 1. Niewykorzystany potencjał gospodarczy i osiedleńczy.**
- 2. Niski kapitał społeczny.**
- 3. Wykluczenie komunikacyjne.**

Analiza SWOT obszaru G-7

Podstawowe wnioski z analizy SWOT odnoszą się do stwierdzenia, że o ile obszar G-7 ilościowo zdominowany jest przez słabe strony, o tyle większe znaczenie dla jego rozwoju mają mocne strony w połączeniu z szansami. Strategia partnerstwa powinna być więc zorientowana na niwelację słabych stron, które wpływają na skalę i rodzaj występujących tutaj problemów społeczno-gospodarczych, poprzez wykorzystanie szans w oparciu o mocne strony partnerstwa. Kluczowymi mocnymi stronami są walory przyrodnicze – rzeki, lasy, jeziora, obszary cenne przyrodniczo i prawnie chronione, które w połączeniu z unikalnymi, ale wciąż niezbyt dobrze znanymi obiektami dziedzictwa kulturowego mogą przyczynić się do rozwoju potencjału turystycznego obszaru. Równie istotnym aspektem są zauważalne specjalizacje poszczególnych gmin, choćby w obszarze rozwoju sportu i rekreacji na swoim obszarze. Różnorodność ta stwarza warunki do stworzenia kompleksowej bogatej oferty dla mieszkańców i turystów. Podniesie to tym samym warunki życia w regionie.

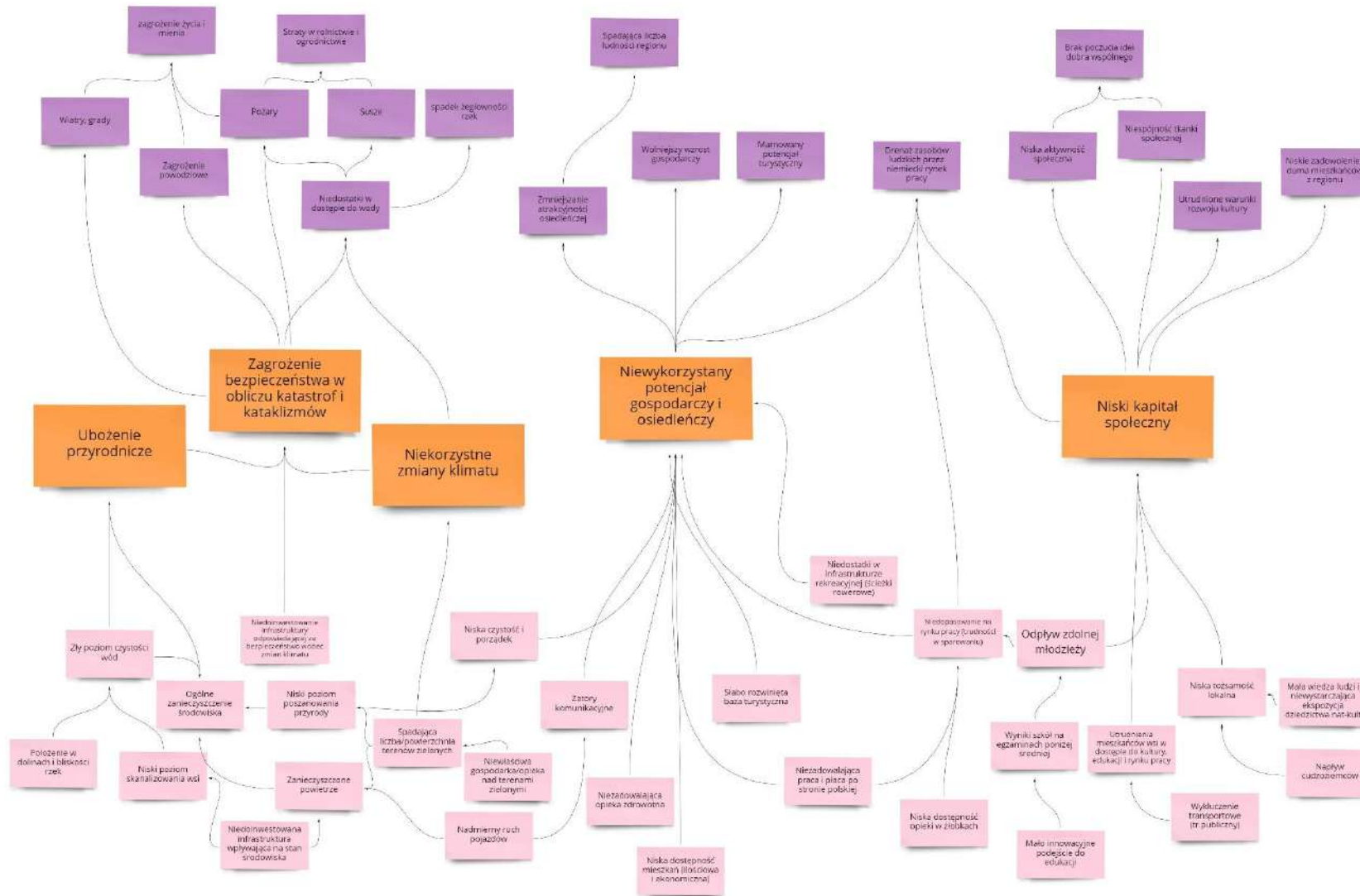
Nie można oczywiście pomijać także wpływu bliskości granicy – z jednej strony ta bliskość to mocna strona regionu sprawiająca, iż jest on rozpoznawalny w skali województwa i kraju. Stwarza także szanse rozwojowe w trendzie związanym z podejmowaniem pracy w Niemczech przy jednoczesnym mieszkaniu po stronie polskiej. Nie mniej jednak ta bliskość ma również wpływ negatywny – drenując lokalny rynek pracy oraz mocno profilując miasta nadgraniczne w kierunku handlowo-usługowym, ograniczając lub negatywnie wpływając na rozwój potencjałów o charakterze mniej gospodarczym.

Spośród kluczowych zagrożeń aktualnie najistotniejsze wydają się te związane z warunkami naturalnymi obszaru. Z jednej strony jest to położenie nadrzeczne w obszarze szczególnego zagrożenia powodziowego¹³. Z drugiej strony bilans wodny jest coraz mniej korzystny, co sprawia, iż region jest jednym z najbardziej narażonych na suszę w kraju. Samo zjawisko suszy oprócz wpływu na wegetację roślin zwiększa ryzyko pożarowe. Zagrożenia w rozwoju społecznym są też związane z wykluczeniem komunikacyjnym wielu miejscowości regionu. Sprawia to, że mieszkańcy w szczególności obszarów wiejskich, mają utrudniony dostęp do centrów edukacyjnych, kulturalnych czy gospodarczych, które przeważnie zlokalizowane są co najmniej w siedzibach gmin.

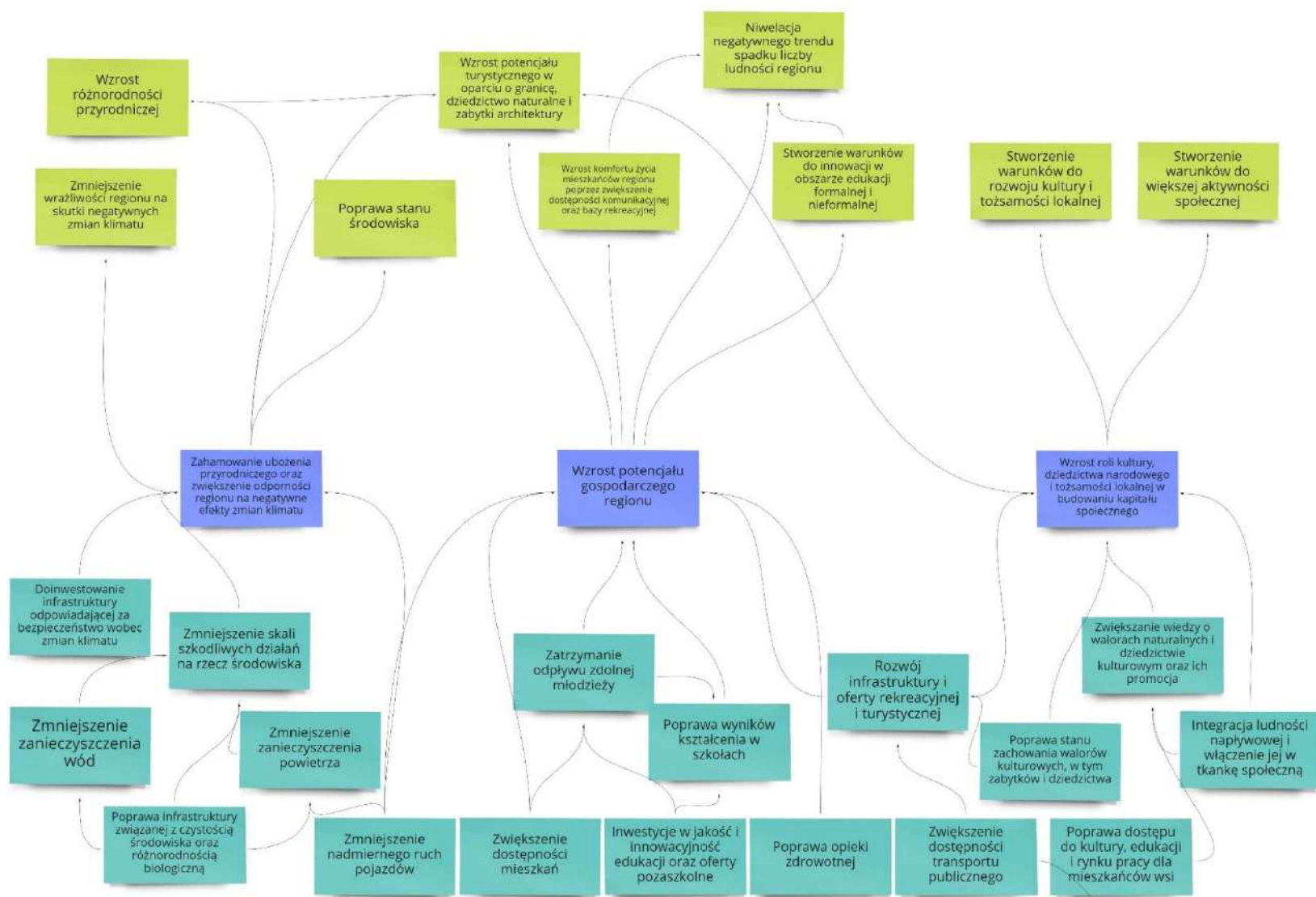
---

¹³ Należy zauważyć, że dokumentem wyznaczającym obszary szczególnego zagrożenia powodzią są mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP), podane do publicznej wiadomości zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne

Drzewo problemów

Drzewo celów

Misja, Wizja, Cele

Misja:

Połączenie potencjałów drzemiących w sąsiednich gminach w celu poprawy warunków bytowych mieszkańców regionu i zmniejszenia dynamiki spadku liczby ludności.

Wizja:

Obszar G-7 to atrakcyjne do zamieszkania tereny, które dają mieszkańcom możliwość samorozwoju zarówno po stronie polskiej, jak i niemieckiej. Dzięki dobrze rozwiniętej bazie rekreacyjnej i kulturalnej jest doskonałym miejscem odpoczynku po pracy. Mnogość lasów, jezior i dobrze chronionych, promowanych i rozwijanych cennych przyrodniczo terenów zielonych sprzyja regeneracji sił. Region jest znany w kraju z tego, że oferuje możliwość mieszkania w Polsce a zarabiania w Niemczech. Z racji dobrze rozwiniętej, innowacyjnej bazy społecznej i edukacyjnej sprzyja osiedlaniu się rodzin z dziećmi. Wykorzystując swoje walory historyczne, w tym zabytki oraz walory przyrodnicze, oraz dzięki stworzeniu kompleksowej oferty turystycznej, staje się coraz bardziej rozpoznawalnym na rynku turystyki lokalnej i regionalnej obszarem. Rozpoznawalność ta przekłada się na rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost ruchu turystycznego, którego główną osią jest Park Narodowy Ujście Warty w połączeniu z dziedzictwem kulturowym, lasami i jeziorami regionu.

Deklaracja partnerska / motto / preambuła:

Mając świadomość wyzwań rozwojowych, jakie będą stały przed samorządami w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz zauważając szanse, jakie daje współpraca na poziomie lokalnym i regionalnym, Strony Porozumienia postanawiają podjąć współpracę w celu wspierania wzajemnych potrzeb rozwojowych oraz podjąć niezbędne działania w celu przygotowania i realizacji wspólnych projektów o znaczeniu ponadlokalnym. Celem współdziałania stron jest zobowiązanie do wzajemnego wsparcia i intensyfikacja działań w możliwie szerokim zakresie, a w szczególności w oświacie, kulturze, sporcie, turystyce, ochronie środowiska, poprawie infrastruktury społecznej i zdrowotnej, czy też współpracy transgranicznej. Strony Porozumienia zawierają niniejsze porozumienie w celu ich trwałego, zrównoważonego i efektywnego rozwoju, zmierzającego do osiągnięcia celów rozwojowych wpisujących się w Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

Wartość jaka płynie z połączenia potencjałów 7 partnerów zrzeszonych w porozumieniu G-7 dotyczy w szczególności stworzenia możliwie dobrych warunków do życia dla mieszkańców regionu. Bazą do tej misji będzie wykorzystanie potencjału swojego sąsiedztwa, wzajemne uzupełnianie się zrzeszonych jednostek oraz wspólna realizacja kompleksowych działań niwelujących zdiagnozowane problemy i potrzeby obszaru partnerstwa. Będzie to możliwe między innymi dzięki wzmocnieniu więzi partnerskich i wspólnemu działaniu na poziomie 3 głównych celów priorytetowych.

Cele główne:

1. Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.

Dziedzictwo przyrodnicze na terenie porozumienia cechuje się wyjątkowymi walorami. Opisywany obszar, podobnie jak większość Ziemi Lubuskiej, cechuje istotne bogactwo przyrodnicze. Jest ono związane ze stosunkowo niewielkim zaludnieniem, skromnym przemysłem, istnieniem jezior i bielcowymi glebami chętnie porastającymi lasami borowymi. Jest tu jednak coś szczególnego, znacznie cenniejszego, czego próżno szukać u bliższych i dalszych sąsiadów. Otóż są to doliny wielkich rzek. W zasadzie na całej swej długości są one cenne przyrodniczo, lecz w kilku miejscach wybitnie, zwłaszcza w miejscu ich połączenia. W dzisiejszym, mocno przekształconym świecie, stały się one perłą w skali kontynentu. Objęto je różnorodnymi formami ochrony przyrody i od kilku/kilkunastu lat, jako licznie odwiedzane, stały się istotnym czynnikiem rozwojowym regionu. Z zestawienia obiektów chronionej przyrody wynika, iż największa ich liczba i powierzchnia dotyczy dna dolin rzecznych, zaś ich największą wartością przyrodniczą i głównym obiektem ochrony jest wyjątkowo bogato reprezentowana fauna ptaków. W zasadzie na całej długości dolin Odry i Warty od rozlewisk Odry w gminie Cybinka (Krzesiński P.K.) wzdłuż doliny Odry w gminach Słubice, Górzycza po rozlewiska Warty w gminie Słońsk (P.N. i P.K. „Ujście Warty”) zachodzą spektakularne zjawiska związane z tą grupą zwierząt. Specyfika hydrologiczna tutejszych mokradel sprawia, że pełnią one bardzo istotną rolę dla ptaków wędrownych, zimujących, lęgowych oraz odbywających pierzenie. Zalewowy charakter znacznych powierzchni doliny przyujściowego odcinka Warty oraz rozległe przestrzenie pól i łąk dla wielu gatunków stanowią atrakcyjne, komplementarnie uzupełniające się siedliska, które w większości krajów europejskich zmeliorowano i osuszono. Opisywane rozlewiska stanowią miejsce życia znacznej części krajowej i europejskiej populacji kilku gatunków ptaków, w tym zaklasyfikowanych europejskim prawem jako gatunki szczególnej ochrony i wskazanych do podjęcia działań ochronnych. Dzięki różnorodności gatunkowej i stosunkowo dużemu zagęszczeniu ptaków, doliny Odry i Warty na odcinku opisywanego obszaru to wybitnie korzystne miejsce do prowadzenia obserwacji intrygujących spektakli związanych z życiem ptaków. Istotnym jest, **aby podejmować działania mające na celu zachowanie tego bogactwa w niepogorszonym stanie**. Walory te są bowiem bardzo delikatne i wybitnie narażone na zniszczenie zarówno przez bezpośrednią działalność człowieka, jak i przez działalność pośrednią, której wynikiem są niekorzystne zmiany klimatu (w wyniku których coraz rzadziej widzimy np. wiosenne rozlewiska). Zmiany te wpływają także bezpośrednio na życie mieszkańców regionu zwiększając ryzyka i niebezpieczeństwa związane z anomaliami pogodowymi będącymi skutkami tych zmian (susze, dostęp do wody, pożary, powodzie błyskawiczne, wiatrołomy). Wartość przyrodniczą obszaru oddają też inne dane statystyczne. Otóż **blisko połowa obszaru objęta jest formami ochrony przyrody**. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim

prawem formy, od najwyższej – parku narodowego, po najniższą – obszar chronionego krajobrazu.

Na pierwszy cel główny składają się trzy cele szczegółowe, które odpowiadają na problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy. Są to:

Cele szczegółowe	Problemy /prześlanki / wyzwania wynikające z diagnozy
<p>1.1 Wzrost różnorodności przyrodniczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Warunki klimatyczne zmieniają się. Jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho. Region charakteryzuje się wyższymi niż średnia krajowa temperaturami, a niższymi opadami. - Respondenci w badaniu ankietowym uznali, iż Lasy, Parki, Drzewa i Zieleń to jeden z najważniejszych elementów ich otoczenia, w dużym stopniu wpływający na jakość życia. Tą kategorię, która zajęła drugie miejsce – po „Granicy” wskazywało ponad 54% badanych z obszaru G-7, a w gminach Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka było to między 70 a 80% respondentów. - Obszar jest cenny przyrodniczo. Blisko połowa obszaru objęta jest formami ochrony przyrody. Obszary te wymagają szczególnej opieki, bo są narażone na degradację wynikającą z działalności człowieka. - Utrata różnorodności przyrodniczej wynika m.in. z niewłaściwej opieki/pielęgnacji terenów zielonych czy też zmniejszenia odporności ekosystemów na skutki zmian klimatu (susze, brak dostępu do wody), a także z ekspansywności inwazyjnych gatunków obcych (zarówno fauny i flory, co rodzi konieczność zadbania o zwiększenie udziału rodzimych gatunków roślin i ochronę rodzimych gatunków zwierząt przed IGO).
<p>1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Warunki klimatyczne zmieniają się. Jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho. Region charakteryzuje się wyższymi niż średnia krajowa temperaturami, a niższymi opadami. - Jedna czwarta powierzchni G-7 leży w bezpośredniej bliskości dużych rzek. Mieszka tam zdecydowana większość mieszkańców obszaru. Część z nich jest zagrożona powodzią. - 40,7% powierzchni obszaru to lasy, które w trakcie suszy narażone są na pożary. - Kwestia niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy, stanowi 8 pod kątem istotności potrzebę mieszkańców (na 20), Jako ważną i kluczową wskazało ją ok. 82% mieszkańców.

1.3 Poprawa stanu środowiska

- Mieszkańcy nisko oceniają dbałość o środowisko, czystość i porządek.
- Najważniejsze potrzeby wskazywane przez mieszkańców to m.in. poprawa stanu środowiska/przyrody (6 miejsce z 20 w rankingu potrzeb). Blisko 90% mieszkańców regionu uznało ją za raczej ważną lub kluczową.
- Niski poziom dbałości o środowisko (szczególnie w miastach), zarówno pod względem kwestii zieleni i drzew, jak i hałasu, zapachów i odpadów - 17 na 24 miejsce w rankingu zadowolenia z wynikiem około 2,9 (w pięciostopniowej skali).
- Na obszarze powstaje więcej odpadów niż średnio w kraju – wskaźniki większości gmin G-7 przekraczają wskaźnik ogólnopolski, który wynosi 342 kg/os. w 2020 roku, w tym nawet o 159kg/os w gminie Słubice.
- Gminy G-7 (z wyjątkiem Ośna Lubuskiego) nadal znajdują się poniżej wskaźnika ogólnopolskiego w kontekście selektywnej zbiórki odpadów. Najstąbiej w zestawieniu wypadają gminy, na terenie których dominują ośrodki miejskie z zabudową wielorodzinną – Słubice i Kostrzyn nad Odrą.
- Blisko 30% gospodarstw domowych obszaru G-7 jest nieskanalizowanych. Najgorzej wskaźnik wypada na terenach wiejskich gdzie jedynie w Słońsku i Górzycy wynosi więcej niż 50%, najniższy wskaźnik w gminie Cybinka.
- Stan większości wód obszaru sklasyfikowano jako zły (ocena stanu JWCP), a potencjał ekologiczny przeważnie jako umiarkowany.
- Natężenie ruchu kołowego w całym regionie jest uciążliwe. Potwierdzają to opinie mieszkańców, którzy pytani o to na ile ważne jest zaspokojenie poszczególnych potrzeb, „rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów” uznali za najistotniejszą. Ponad 50% mieszkańców całego regionu uznało ją za kluczową.
- Wysokie natężenie ruchu pojazdów - wg badania SDR zaobserwowano wzrost ruchu drogowego na większości odcinków w stosunku do roku 2010. Jedynie na 3 odcinkach nie odnotowano wzrostu, podczas gdy średni wzrost wyniósł w tym okresie 20%.
- Zanieczyszczenia powietrza - głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubuskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego, z komunikacji oraz z działalności przemysłowej.

	<p>Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie.</p> <p>- Dalsza potrzeba usuwania wyrobów niebezpiecznych, w tym azbestowych - szczególnie w Cybince i Ośnie Lubuskim.</p>
--	---

2. Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.

Przez potencjał gospodarczy regionu G-7 rozumie przede wszystkim kapitał ludzki. W ocenie partnerstwa kluczowym działaniem jest **stworzenie jak najatrakcyjniejszych warunków do życia** na terenie gmin partnerstwa. Tworzenie tych warunków opierać się powinno na wielu wątkach, których wspólnym efektem będzie poprawa potencjału gospodarczego regionu. Już dziś obserwowane są zjawiska demograficzne wskazujące na to, że teren przygraniczny jest atrakcyjniejszy do osiedlania niż inne regiony kraju. Atrakcyjność ta jest jednak ograniczana problemami w obszarach mieszkalnictwa (dostępność ekonomiczna i fizyczna lokali mieszkalnych); dostępności do dobrej jakości usług publicznych, w tym szczególnie usług zdrowotnych czy też komunikacji publicznej; stopniem wykorzystania potencjału turystycznego (ekspozycji i dbałości o walory przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe, głównie w postaci zabytków architektury); estetyki i dbałości o sprzyjające rekreacji i regeneracji sił, terenów zielonych. Tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania łączy więc wiele dziedzin życia publicznego w jednym celu - **sprawieniu aby na obszarze porozumienia G-7 ludzie osiedlali się chętniej i aby odczuwali jak najwyższe zadowolenie i dumę z faktu, iż mieszkają właśnie tutaj.** Ten cel ma też inny wymiar - chcemy stworzyć takie warunki, które sprawią iż młodzi, zdolni mieszkańcy regionu rzadziej wybierać będą wyjazd do większych miast, a częściej po uzyskaniu wykształcenia zdecydują się na powrót w rodzinne strony. Sprzyjać temu powinny innowacje w obszarze edukacji zarówno formalnej jak i nieformalnej.

Fakt, iż wybitna wartość przyrodnicza oraz niewiele jej ustępujące walory historyczne mają tak istotny i wciąż niewykorzystany potencjał sprawia, iż jednym z głównych celów strategii jest szeroko rozumiany marketing tych walorów i **stworzenie wspólnej, kompleksowej, oferty turystyczno-rekreacyjnej pozwalającej na rozwinięcie gospodarcze obszaru także w oparciu o ten potencjał.**

Cele szczegółowe	Problemy /przesłanki / wyzwania wynikające z diagnozy
<p>2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej</p>	<p>➤ <u>Rynek pracy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rynek pracy na obszarze G-7 jest atrakcyjny niestety głównie ze względu na otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków. - Niskie zarobki powodują, że ludność obszaru G-7 decyduje się na pracę za granicą.

- Cały obszar Województwa Lubuskiego zmaga się z długotrwałym bezrobociem - na koniec grudnia 2020 odnotowano 9.503 osoby długotrwale bezrobotne (to 40,1% ogółu bezrobotnych); problem ten w dużej mierze dotyczy osób powyżej 50 roku życia, w tym w większości kobiet w gminie Słubick i Kostrzyn nad Odrą oraz mężczyzn w Słubicach.
- Zdaniem mieszkańców obszaru G-7, rynek pracy nie daje możliwości znalezienia dobrej pracy (poza rynkiem słubickim i kostrzyńskim).

➤ Infrastruktura drogowa i kolejowa:

- brak obwodnic dla ruchu tranzytowego, prowadzący do tzw. "wąskiego gardła" w komunikacji drogowej szczególnie Słubic i Kostrzyna nad Odrą, czyli do zjawiska zakorkowania całego centrum miasta i większości dróg prowadzących bezpośrednio lub pośrednio do tych miast. Dodatkowym problemem jest tutaj również utrudniony dojazd do miejsca pracy.
- Wysoka skala natężenia ruchu kołowego - mieszkańcy obszarów G-7 uznali tę potrzebę za najistotniejszą.
- Niski stopień zadowolenia z jakości dróg.
- Potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa w pobliżu dróg.
- Pilna potrzeba budowy nowego mostu drogowego na rzece Odrze w Kostrzynie

➤ Transport publiczny:

- Zbyt mała liczba kursów pomiędzy miejscowościami w ciągu dnia.
- Brak komunikacji publicznej w najbardziej odległych miejscowościach danych gmin, co negatywnie wpływa na mobilność na rynku pracy, lub możliwość podjęcia pracy.
- Ogólne niezadowolenie mieszkańców z jakości transportu publicznego - 23/24 miejsce w zestawieniu rankingowym G-7.

➤ Dostęp do mediów (internet, infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna oraz ogólna dostępność i jakość warunków mieszkaniowych:

- Niski poziom zadowolenia (blisko 50 % mieszkańców) z dostępności do mieszkań i warunków mieszkaniowych.
- Najniższe wśród obszarów G-7 zadowolenie z jakości wody jak i kanalizacji w Słubicach i Górzycy.

➤ Sport:

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Braki w infrastrukturze dla niektórych dyscyplin sportowych - także pod kątem rekreacyjnym.</i> ➤ <u><i>Rekreacja:</i></u> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Brak połączenia odcinków ścieżek rowerowych.</i> - <i>Mała ilość ścieżek rowerowych na obszarach G-7.</i> - <i>Mała dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży.</i> - <i>Potrzeba mieszkańców w obszarze infrastruktury rekreacyjnej w zakresie budowy/rozbudowy ścieżek rowerowych, rozwoju inwestycji w obiekty sportowo-widowiskowe, zwiększenia ilości placów zabaw i miejsc rekreacji.</i> ➤ <u><i>Polityka społeczna:</i></u> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Grupy defaworyzowane w opinii mieszkańców to osoby starsze po 60 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode przed 30 rokiem życia.</i> - <i>Brak instytucjonalnej opieki dla dzieci przed 3 rokiem życia, poza Kostrzynem nad Odrą, Rzepinem i Słubicami - 22 z 24 miejsc rankingowych.</i> - <i>Niski poziom zadowolenia z opieki zdrowotnej, poza mieszkańcami Górzycy - 40% ankietowanych ma pozytywną opinię w tym aspekcie.</i> - <i>Neutralna ocena systemu pomocy społecznej - 15 z 24 miejsc w rankingu.</i> - <i>Niski poziom zadowolenia z warunków mieszkaniowych i dostępności mieszkań na rynku - pozytywna ocena dotyczy jedynie co 4 mieszkańca z całego obszaru G-7, pozwoliło to na 20 z 24 miejsc w rankingu zadowolenia.</i>
<p>2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Wg GUS powiat słubicki (5 z 7 gmin G-7) aktualnie jest powiatem o potencjale turystycznym na najniższym w 7-o stopniowej skali poziomie.</i> - <i>Obszar G-7 najlepiej wypada w atrakcyjności środowiskowej powiat słubicki znajduje się tutaj w 2 klasie podczas gdy powiaty gorzowski i sulęciński w 4 (i można założyć, że w dużej mierze ma to związek z położeniem Parku Narodowego Ujście Warty właśnie na terenie tych powiatów.</i> - <i>Niska liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę (1,7-2) oznaczająca, że turyści spędzają tutaj krótki okres czasu.</i> - <i>Wbrew bliskości geograficznej turyści z Niemiec jedynie w gminie Ośno Lubuskie stanowią więcej niż połowę</i>

	<p>zagranicznego ruchu turystycznego (pod względem udzielanych noclegów).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Położenie przygraniczne determinuje charakter ruchu turystycznego z Niemiec w kontekście ruchu handlowego. Tymczasem potencjał turystyczny zachodniego brzegu Odry może być magnesem przyciągającym turystów z Polski i wschodu, którzy bazę noclegową/wypadową mogą poszukiwać po polskiej stronie. - W rejonie G-7 funkcjonuje stosunkowo niewiele ścieżek rowerowych. Poza gminą Słubice i Kostrzynem nad Odrą długość ścieżek nie przekracza 10 km/gminę. - Niska dostępność komunikacji publicznej wewnątrz obszaru G-7 sprawia, że turyści nie mają możliwości dojechania do większości najważniejszych atrakcji regionu za pomocą transportu publicznego. - Obszar G-7 posiada potencjał do aktywnego spędzania czasu na łonie natury przy wykorzystaniu potencjału rzek, jezior, lasów. Nie jest on jednak wykorzystany (zarówno infrastrukturalnie jak i marketingowo - nawet mieszkańcy nie znają dobrze najbliższych atrakcji). - Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Po niezbędnych pracach restauratorskich oraz przygotowaniu infrastruktury turystycznej wokół tych obiektów, mogą stać się istotnym elementem potencjału turystycznego G-7. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycza i Słońsk.
<p>2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozbieżność pomiędzy poziomem wyników egzaminacyjnych ósmoklasistów w poszczególnych gminach. - Spadek współczynnika skolaryzacji w mniejszych gminach obszaru G-7. - Dominacja nauki języka angielskiego w regionie przygranicznym w stosunku do języka niemieckiego. - Niższa jakość wyników egzaminów ósmoklasistów w skali kraju. - Niezadowalające wyniki egzaminów maturalnych w skali średniej ogólnopolskiej. - Potrzeba rozwoju edukacji rozumianej jako doposażenie lub organizacja zajęć dodatkowych widziana w społeczeństwie lokalnym. (4 z 20 pozycji w rankingu potrzeb).

<p>2.4 Rozwój Gospodarczy regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Niskie zarobki powodują, że ludność obszaru G-7 decyduje się na pracę za granicą. - Cały obszar Województwa Lubuskiego zmagają się z długotrwałym bezrobociem - na koniec grudnia 2020 odnotowano 9.503 osoby długotrwale bezrobotne (to 40,1% ogółu bezrobotnych); problem ten w dużej mierze dotyczy osób powyżej 50 roku życia, w tym w większości kobiet w gminie Słońsk i Kostrzyn nad Odrą oraz mężczyzn w Słubicach. - Zdaniem mieszkańców obszaru G-7, rynek pracy nie daje możliwości znalezienia dobrej pracy (poza rynkiem słubickim i kostrzyńskim).
--	--

3. Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego.

Obszar porozumienia cechuje niska spójność tkanki społecznej związana z przesiedleńczym charakterem tych ziem i istniejącą do 1989 roku polityką władz zacierania śladów ponemieckiej historii, wyrażany m.in. niedbałością o dziedzictwo kulturowe. Najdotkliwszy skutek tej polityki (niestety odbijający się echem do dziś) to zmiany w mentalności mieszkańców, objawiające się często zubożeniem na kwestię estetyki miejscowości czy własnego gospodarstwa. Zjawisko to w ostatnich latach i miesiącach potęgowane jest przez zmiany geopolityczne. Po 2012 roku znaczne ułatwienia dla obywateli Ukrainy w dostępie do polskiego rynku pracy spowodowały masowy exodus ludności ukraińskiej do Polski, w tym także do obszarów objętych niniejszym opracowaniem. Obecnie na tym terytorium znajduje się na stałe około 5 tys. obywateli Ukrainy, dodatkowo zasilanych przez rotujących pracowników okresowych, ale liczba ta może bardzo znacząco wzrosnąć w związku z agresją Rosji i wojną na Ukrainę. Stwarza to kolejne wyzwania związane ze spójnością tkanki społecznej.

W takich okolicznościach trudniej o wytworzenie emocjonalnych więzi ze swoją małą ojczyzną i wrażliwość na społeczne sprawy. Do dziś lokalne społeczeństwo jest stosunkowo słabo zaangażowane w sprawy społeczne, podejmuje niewiele działań kolektywnych nastawionych na cel o charakterze dobra wspólnego. Cel strategiczny zorientowany jest na odwrócenie negatywnego zjawiska i **wykorzystanie w pełniejszym stopniu potencjału drzemiącego wśród społeczeństwa w oparciu o rolę kultury, dziedzictwa narodowego i lokalnej tożsamości** w przedsięwzięciach włączających w ich realizację w jak najszerzej skali także przedstawicieli lokalnych społeczności (reprezentowane przez organizacje pozarządowe, lokalnych liderów, grupy inicjatywne). Silnym i trwałym czynnikiem integrującym jest bowiem wspólny sukces, a umiejętności i kompetencje społeczne najszybciej wzrosną w trakcie praktycznego, wspólnego działania. Po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia społeczność zyskuje wiarę,

że sama może wpływać na własne otoczenie, co jest zacznym kolejnych inicjatyw i podłożem wzrostu kapitału społecznego w szerszej skali.

Cele szczegółowe	Problemy /przesłanki / wyzwania wynikające z diagnozy
<p>3.1 Stworzenie warunków do rozwoju kultury i tożsamości lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Obszar G-7 wyróżnia się na tle innych regionów Polski wyraźnie mniejszą jednorodnością kultury, brakiem długiej tradycji w kultywowaniu ojcowizny, niewielką wiedzą samych mieszkańców o tej ziemi oraz istnienia wielu obiektów związanych z historią przedwojenną i ukierunkowania gospodarczego na handel transgraniczny. - Spadkowy trend ilości imprez w regionie niesie za sobą również spadkowy trend ilości uczestników tych imprez. - Zmienia się profil uczestnika wydarzeń kulturalnych z biernego odbiorcy na aktywnego uczestnika (spadek uczestników imprez przy jednoczesnym wzroście liczby członków zespołów/grup artystycznych). - Jednocześnie spada zainteresowanie dotychczasowymi formami prezentacji kultury (respondenci nie uważają potrzeby organizacji większej ilości imprez kulturalnych za priorytetową. W rankingu wszystkich 20 potrzeb wymienionych w ankiecie, ta zajęła odległe, 18 miejsce, tuż obok potrzeb integracji z sąsiadami zza Odry. - Rola kultury może mieć duże znaczenie w obliczu zjawiska napływu obywateli Ukrainy i potrzeby włączenia ich /integracji w życie społeczne. - Utrudnienia w dostępie do kultury w obliczu pandemii covid-19 i długiego braku lub ograniczonego dostępu do wydarzeń kulturalnych. - Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Obiekty te, mogą stać się istotnym elementem rozwoju tożsamości lokalnej. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycza i Słońsk.
<p>3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ponad 60% mieszkańców obszaru G-7 uważa, że działa tu zbyt mało organizacji pozarządowych. - Częste zmiany w tkance społecznej regionu Doprowadziły do wyginięcia wielu wartościowych tradycji regionalnych i uformowania społeczeństwa pozbawionego regionalnych korzeni oraz niezbyt dobrze rozwiniętej idei dobra wspólnego.

	<ul style="list-style-type: none"> - Ocena działalności instytucji kultury w grupie osób starszych jest niższa niż pozostałych mieszkańców - może to być spowodowane brakiem odpowiedniej oferty dla tej grupy. - Rola kultury może mieć duże znaczenie w obliczu zjawiska napływu obywateli Ukrainy i potrzeby włączenia ich /integracji w życie społeczne. - Kryzys kulturalny w obliczu pandemii covid-19 i długiego braku lub ograniczonego dostępu do wydarzeń kulturalnych. - Jedynie połowa mieszkańców regionu uważa, że korzyści z działania organizacji pozarządowych są odczuwalne. - Mieszkańcy regionu oceniają swoje zaangażowanie społeczne dosyć krytycznie (najbardziej krytyczni wobec siebie są mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą i Słubic). - Przeważnie niższa frekwencja w wyborach niż frekwencja ogólnopolska. - Grupami, które zostały wskazane przez respondentów jako najbardziej defaworyzowane są: osoby starsze (po 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode (przed 30 rokiem życia).
<p>3.3 Opieka nad osobami starszymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne trendy demograficzne w kontekście starzenia się społeczeństwa; - ogólne niezadowolenie mieszkańców ze standardów opieki zdrowotnej;

Zgodność celów z SRWL

W dokumencie strategicznym dla województwa lubuskiego wymieniono 4 cele strategiczne. Ich brzmienie jest następujące:

1. *Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.*
2. *Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.*
3. *Integracja przestrzenna regionu.*
4. *Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.*

Analizując proponowane cele szczegółowe oraz zakres przedsięwzięć wynika, że zaproponowane cele strategiczne porozumienia G-7 w pełni wpisują się w cele strategii szczebla regionalnego w następujący sposób:

Cel 1 Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu wpisuje się w cel nr 1 (cel szczegółowy Rozwój potencjału turystycznego) oraz cel nr 3 (cel szczegółowy: Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu oraz Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich).

Cel 2 Wzrost potencjału gospodarczego regionu mieści się w zakresie celu nr 1 (cel szczegółowy Rozwój potencjału turystycznego) oraz celu nr 2 (cel szczegółowy: Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu) cel nr 1 (cel szczegółowy Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy).

Cel 3 Wzrost roli kultury, edukacji, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego wpisuje się w 2 (cel szczegółowy Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego oraz Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej).

Cała idea G-7 wpisuje się w cel 4 SRWL a konkretniej w cel szczegółowy "Tworzenie wizerunku regionu atrakcyjnego gospodarczo: (...) promowanie wspólnych przedsięwzięć samorządów i innych instytucji na rzecz tworzenia pozytywnego wizerunku województwa lubuskiego".

Kierunki działań

Działania, które stoją przed partnerstwem G-7 w celu osiągnięcia opisanej wcześniej wizji rozwoju można przypisać do poszczególnych celów szczegółowych. Są to odpowiednio:

Cel szczegółowy	Działanie
1 Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.	
1.1 Wzrost różnorodności przyrodniczej	<ul style="list-style-type: none"> - czynna ochrona najbardziej wartościowych siedlisk i gatunków - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej różnorodności biologicznej - systemowa i specjalistyczna opieka nad drzewami, parkami i terenami zielonymi oraz ich zrównoważona rewitalizacja - działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu, w tym związane z dostępnością wody w środowisku i zwiększeniem małej retencji
1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych	<ul style="list-style-type: none"> - doposażenie i rozwój jednostek działających na rzecz bezpieczeństwa społeczeństwa - doinwestowanie infrastruktury odpowiadającej za bezpieczeństwo mieszkańców wobec zmian klimatu (pożary, susze, powodzie, powodzie błyskawiczne, wiatrołomy), - działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu, w szczególności podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.¹⁴
1.3 Poprawa stanu środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej czystości środowiska, w tym stacji

¹⁴ Zob. także Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej dla celu 1, pkt. 18 (str. 87-88 niniejszego dokumentu)

	<p><i>pomiarów i diagnostyki zagrożeń</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>poprawa estetyki miejscowości</i> - <i>zmniejszenie skali szkodliwych działań na rzecz środowiska (zanieczyszczenie wód, gospodarka śmieciowa w tym dzikie wysypiska, spalanie śmieci i wymiana nieefektywnych źródeł ogrzewania)</i> - <i>zmniejszenie nadmiernego ruchu pojazdów</i> - <i>działania na rzecz zwiększenia efektywności i czystości energetycznej (OZE, wymiana oświetlenia)</i>
<p>2 Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.</p>	
<p>2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>zwiększenie dostępności mieszkań</i> - <i>rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej</i> - <i>wykorzystanie nieużywanych szlaków kolejowych</i> - <i>poprawa zagospodarowania przestrzeni i wyposażenia obiektów publicznych, w tym rozwój e-usług i cyfryzacja</i> - <i>poprawa dostępności terytorium, w tym infrastruktury drogowej i rowerowej</i> - <i>dostępniejsze i bardziej użyteczne powiązania transportowe, w tym transportem zbiorowym, ze szczególnym uwzględnieniem jego ekologicznych form oraz przygotowaniem centrów przesiadkowych typu P&R</i> - <i>poprawa zdrowia mieszkańców, w tym poprzez zwiększenie dostępności usług zdrowotnych</i>
<p>2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o lokalne zasoby, potencjały i specjalizacje</i> - <i>wykorzystanie/zagospodarowanie nowo powstałych obiektów (np. wały przeciwpowodziowe w Słubicach) i włączenie ich do oferty turystycznej</i> - <i>wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych</i>
<p>2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>zajęcia dodatkowe, rozwijające, zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie dostępności miejsc w przedszkolach i żłobkach - poprawa potencjału szkół, przedszkoli i jednostek edukacji nieformalnej do bardziej innowacyjnych form edukacji oraz poprawy wyników egzaminów zewnętrznych - poprawa dostępu do edukacji dla mieszkańców wsi
2.4 Rozwój Gospodarczy regionu	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie i uzbrajanie obszarów inwestycyjnych - tworzenie programów współpracy z przedsiębiorcami - tworzenie warunków prawnych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości
3 Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego	
3.1 Stworzenie warunków do rozwoju kultury i tożsamości lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu zachowania walorów kulturowych, w tym zabytków i dziedzictwa kulturowego - opieka i wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego/ rozwój tradycji ludowej - poprawa oferty kulturalnej zorientowanej na tworzenie tożsamości lokalnej, w tym poprzez inwestycje oraz działania o charakterze miękkim
3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - integracja ludności napływowej i działania włączające ją w tkankę społeczną - działania animacyjne zwiększające aktywność społeczną mieszkańców obszaru - poprawa dostępu do kultury dla mieszkańców wsi - wzrost integracji społecznej
3.3 Opieka nad osobami starszymi	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie solidarności międzypokoleniowej; - tworzenie warunków do stacjonarnej i mobilnej opieki nad osobami starszymi;

Sformułowane przez partnerstwo cele strategiczne wymagają także podjęcia się realizacji **kluczowych przedsięwzięć**, które będą miały charakter priorytetowy i wiodący obok wszystkich zaproponowanych dla każdego celu działań. Przedsięwzięcia te zostały wypracowane w drodze rozwijającej się współpracy partnerskiej. Pierwszym jej etapem było podpisanie porozumienia

- deklaracji współpracy w ramach grupy G-7. W preambule i treści dokumentu zawarto już pierwsze przemyślenia na temat głównych obszarów zainteresowania partnerstwa. W dalszej drodze prac nad powstaniem niniejszej strategii pomysły te ewoluowały, weryfikowały się i uszczegóławiały. Kluczowym momentem prac były dwa warsztaty strategiczne z udziałem przedstawicieli partnerów na etapie tworzenia pierwszego projektu strategii oraz dwa kolejne spotkania warsztatowe zorganizowane przez lidera w czerwcu 2024 r. Uzpełnienie projektów z listopada 2025 odbyło się na bazie pracy własnej każdej z gmin pod kierunkiem podmiotu, któremu zlecono integrację pomysłów i opracowanie fiszek wraz z aktualizacją strategii. Przedsięwzięcia kluczowe przedstawione w niniejszym opracowaniu stanowią pakiet i mają charakter:

- partnerski - są realizowane wspólnie przez partnerów "G-7" lub podzielone na odrębne projekty realizowane przez kilku (niepełny skład) partnerów, jednak wytwarzają wspólny rezultat;
- zintegrowany - kompleksowo rozwiązują szerszy zakres problemów poprzez wykorzystanie potencjałów obszaru w tym także jego różnorodności i specyfiki/specjalizacji poszczególnych partnerów. Odpowiadają na potrzeby różnych grup odbiorców i interesariuszy oraz łączą w sobie różne działania (np. inwestycyjne, edukacyjne, organizacyjne, animacyjne itd.), zwiększając zarówno stopień rozwoju infrastruktury w regionie jak i dając warunki do zwiększenia aktywności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego.

Przedsięwzięcia kluczowe wskazują sposoby rozwiązania określonych problemów lub wzmocniają zidentyfikowane potencjały na obszarze partnerstwa, są wzajemnie powiązane, co dodatkowo zwiększa zakres ich oddziaływania. Realizacja projektów przyczyni się do wzmocnienia rozwoju obszaru G-7 w skali ponadlokalnej. Przedsięwzięcia zostały wskazane w załączniku nr 3 do niniejszej strategii. Istniejące powiązania pomiędzy nimi i ich integralność względem celów strategii wykazano w tabelach poniżej:

Tabela 10 Tabela projektów kluczowych.

Nr pr.	Tytuł	Cel strategii	Powiązania
1	Zielona mobilność - niskoemisyjny transport na obszarze G7	2.1	Projekt wspólnie z projektami 2b, 2c, 2e, 10 i 12 wpisuje się wizję partnerstwa G-7 jako obszaru atrakcyjnego do zamieszkania i spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu. Rozwija potencjał całego partnerstwa do poprawy warunków środowiskowych (zmniejszenie użycia samochodów), poprawy dostępności najważniejszych miejsc związanych ze świadczeniem usług publicznych (co jest szczególnie istotne w obliczu wykluczenia transportowego mieszkańców wsi) oraz dostępność atrakcyjnych terenów rekreacyjnych (tutaj istnieje także powiązanie z działaniami w projektach 3a, 3b, 3c i 4). Zwiększa również potencjał turystyczny regionu.
2a	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania	1.2	Projekt wiąże się z projektami 3a, 3b, 3c będąc odpowiedzią na zmiany klimatyczne w regionie.

	budynku kina „Bałtyk” na potrzeby OSP		
2b	Uatrakcyjnienie terenów publicznych miejscowości G-7	2.2	Projekty są ze sobą ściśle powiązane, realizowane są w ramach jednego celu i priorytetu FEWL. Z racji różnych typów projektu rozbite są na 3 części (w powiązaniu z projektem nr 10). Dodatkowo łączą się w spójną całość poprawiającą estetykę i atrakcyjność regionu z projektem 1, 3a, 3b, 3c, 4 i 12. Projekty te łączą się także z działaniami edukacyjnymi z projektów 6a i 6b, oraz 13 i 14 gdzie młodzież pozyskiwać będzie wiedzę m.in. o klimacie, dziedzictwie naturalnym i kulturowym regionu, w tym odwiedzając miejsca cenne przyrodniczo i historycznie (także miejsca inwestycji).
2c	Stworzenie izby historyczno-archeologicznej w Górzycy	2.2	
2e	Budowa sceny koncertowej	2.2	
2d	Budowa świetlicy wiejskiej	3.2	Projekt wiąże się z innym projektem z obszaru kultury (2c) oraz z działaniami edukacyjnymi (6a, 6b, 13 i 14) realizując zbliżone cele.
3a	Mała retencja w Parku Wolności w Słubicach	1.2	Projekty ściśle powiązane między sobą. Zostały rozbite na trzy części ze względu na różne typy projektów. Oprócz tego wiążą się ściśle z innymi projektami z obszaru przyrodniczego (w tym klimatycznego) i turystycznego (1, 2a, 2b, 4, 10, 12) oraz edukacyjnego (6a, 6b, 13, 14) poruszając tematykę obecną w koncepcjach pozostałych wymienionych projektów i zamykając ją w spójnej całości.
3b	Adaptacja do zmian klimatu w obszarze G7 poprzez zagospodarowanie i retencjonowanie wód		
3c	Adaptacja do zmian klimatu w obszarze G7 poprzez zagospodarowanie i retencjonowanie wód – obszary wiejskie	1.2	
4	Zielone serca G7 - wzmacnianie bioróżnorodności w parkach miejskich i wiejskich.	1.1	
5	Słoneczna energia w budynkach użyteczności publicznej G-7	1.3	Realizacja projektu przyczynia się do poprawy stanu środowiska na obszarze G-7 oraz do adaptacji do zmian klimatu poprzez wykorzystanie OZE. Łączy się bezpośrednio z projektem 11
6a	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji	2.3	Projekty realizują wspólny cel w podobnej formie, różniąc się głównie grupą docelową i typem projektu do realizacji. Oprócz tego wiążą się z projektami 2b, 2c, 2d, 2e, 3a, 3b, 3c, 4, 10 poprzez wykorzystanie lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i

6b	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji – Mądry Przedszkolak	2.3	historycznego w planowanych zajęciach dodatkowych. Są też spójne z pozostałymi projektami edukacyjnymi – 13 i 14.
7	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	2.4	Projekt jest powiązany z projektem nr 9. Oba projekty zwiększają potencjał gospodarczy regionu poprzez inwestycje sprzyjające rozwojowi gospodarczemu oraz ekonomii społecznej.
8	Krok w przyszłość	2.1	Projekt uzupełnia cele strategii wpisując się w wizję obszaru G-7 dostępnego dla wszystkich mieszkańców. Działania są dwutorowe – zwiększenie dostępności usług publicznych fizycznie (poprzez rozwój komunikacji rowerowej i publicznej) oraz wirtualne – poprzez cyfryzację części usług. Ze względu na poruszenie tematyki obiegu wody pośrednio łączy się z projektami 3a i 3b. Uzupełnieniem jest projekt nr 15 o tym samym zakresie tematycznym.
9	Aktywna przyszłość - integracja i zatrudnienie na obszarze G-7	3.2	Zwiększenie szans na zatrudnienie sprzyja rozwojowi gospodarczemu regionu (cel 2.4 strategii) oraz ogólnej poprawie jakości życia. W ten sposób projekt łączy się pośrednio ze wszystkimi innymi, które poprawiają jakość życia. Bardziej bezpośrednio łączy się z projektami nr 7 i 10 poprawiając i zwiększając zasoby kadrowe lokalnej gospodarki.
10	Rewitalizacja parku przy ul. Lwowskiej w m. Cybinka	2.2	Projekt uzupełnia te, które realizowane będą pod numerami 2b i 2c i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.
11	Słoneczna energia w G7	1.3	Projekt jest uzupełnieniem projektu nr 5 i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.
12	Zielona mobilność w Ośnie Lubuskim	2.1	Projekt jest uzupełnieniem projektu nr 1 i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.
13	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji w Ośnie Lubuskim	2.3	Projekt jest uzupełnieniem projektu nr 6a i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.
14	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji - Mądry Przedszkolak w Ośnie Lubuskim	2.3	Projekt jest uzupełnieniem projektu nr 6b i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.
15	Cyfrowa Gmina Ośno Lubuskie –	2.1	Projekt jest uzupełnieniem projektu nr 8 i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.

	inteligentny system zdalnego odczytu wodomierzy		
16	Rozwój przedsiębiorczości w gminie Cybinka	2.4	Projekt jest uzupełnieniem projektu nr 7 i wiąże się z tymi samymi projektami co powyższe.

Tabela 11 Powiązania między projektami kluczowymi. Kolor zielony - silne powiązania, kolor żółty - średnie. Opracowanie własne

	1	2a	2b	2c	2d	2e	3a	3b	3c	4	5	6a	6b	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	■		■	■			■	■	■	■							■		■				
2a		■					■	■	■														
2b	■		■	■			■	■	■	■		■	■				■		■	■	■		
2c	■		■	■	■	■						■	■				■		■	■	■		
2d				■	■	■						■	■							■	■		
2e	■		■	■	■	■						■	■				■		■	■	■		
3a	■	■	■				■	■	■	■		■	■		■		■		■	■	■	■	
3b	■	■	■				■	■	■	■		■	■		■		■		■	■	■	■	
3c	■	■	■				■	■	■	■		■	■		■		■		■	■	■	■	
4	■		■				■	■	■	■		■	■				■		■	■	■	■	
5											■								■				
6a			■	■	■	■	■	■	■	■		■	■				■			■	■		
6b			■	■	■	■	■	■	■	■		■	■	■			■			■	■		
7														■	■	■						■	■
8							■	■	■						■	■						■	
9														■	■	■							■
10	■		■	■			■	■	■	■		■	■				■	■	■	■	■		
11											■							■	■	■	■		
12	■		■	■			■	■	■	■							■		■	■	■		
13			■	■	■	■	■	■	■	■		■	■				■			■	■	■	
14			■	■	■	■	■	■	■	■		■	■				■			■	■	■	
15							■	■	■						■							■	■
16														■	■							■	■

Z uwagi na priorytety i ograniczone możliwości inwestycyjne głównego źródła finansowania działań strategicznych (FEWL) nie dla wszystkich celów adresuje się konkretne projekty. Potencjalne przedsięwzięcia dla tych celów, będą rozpatrywane w trakcie realizacji strategii w ramach monitorowania postępów jej wdrażania i jeśli pojawi się możliwość – zostaną włączone do strategii na późniejszym etapie). Powyższa tabela wylicza projekty przygotowane i konkretnie zdefiniowane na etapie zamknięcia dokumentu strategicznego oraz jego aktualizacji. W odniesieniu do pozostałych celów strategicznych Partnerstwo rozważy realizację zadań we własnym zakresie, z ewentualnym udziałem innych źródeł finansowania.

Oczekiwane rezultaty

Realizacja działań określonych w strategii powinna przynieść długofalowe korzyści. Poniżej zaprezentowano zestawienie oczekiwanych rezultatów wraz z ich miernikami (wskaźnikami). Podzielono je na dwie kategorie – wskaźniki oddziaływania oraz wskaźniki produktu (łącznie ze wskaźnikami rezultatu). Pierwsza kategoria odnosi się do oczekiwanego stanu docelowego związanego z realizacją konkretnych celów strategicznych określonych w poprzednich rozdziałach. Druga kategoria dotyczy specyficznych efektów podejmowanych działań. Te efekty widoczne są tuż po zrealizowaniu konkretnego działania. Są łatwo dostrzegalne i mierzalne. Opisano je w rozdziale dot. Kierunków podejmowanych działań oraz w raporcie z ewaluacji ex-ante. Rezultaty oddziaływania są nieco trudniejsze do uchwycenia i wymagają odpowiedniej perspektywy czasu oraz jednorodności metodologicznej pozyskiwania danych na poziomie wejściowym (ex ante) oraz wyjściowym (ex post). Baza wskaźników realizacji strategii opiera się o dobór wskaźników rezultatu i produktu spośród wskaźników monitorowanych w ramach FEWL i eSZOP.

Tabela 12 Wskaźniki rezultatów realizacji strategii

Cele główne:	Wskaźnik	Wskaźnik	Jedn.	Nr projektu	Wartość docelowa
1. Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu	PLRR013	Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok	5,11	0,187
	RCR032	Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii	MW	5,11	0,187
	RCO114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m2	2b,4,10	179 213
	RCO026	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	3a,3b, 3c	3,8808
	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	os.	3a,3b,3c	40676
	PLRR 044	Liczba inwazyjnych gatunków obcych, wobec których podjęto działania ograniczające ich negatywny wpływ	szt.	4	2
	PLRR 099	Ludność mieszkająca w sąsiedztwie obszarów objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi	os.	4	35420
	RCR 096	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed ryzykami naturalnymi niezwiązanymi z klimatem oraz ryzykami związanymi z działalnością człowieka	os.	2a	6358

2. Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania	RCR011	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownik/rok	8, 15	6300
	RCR029	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2/rok	1,12	-18,5682
	RCO058	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	1, 12	14,045
	RCO074	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	os.	przekrojowo	69422
	RCO075	Wspierane strategię zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	przekrojowo	1
	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Odwiedzający/rok	2c, 2d, 2e, 10	3033
	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	os.	3a, 3b	40676
	LFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	Os.	6b,14	1840
	LFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	Os.	6a, 13	5785
	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	os.	6a, 13	4628
	PLRR007	Liczba rozwiązań informatyczno/technologicznych w ramach współpracy międzysektorowej	szt.	8, 15	5
	PLRC004	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przesiębiorstwa	7,16	36
	RCO 112	Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii..	szt.	przekrojowo	7
	3. Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	os.	9
EECO04		Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.	9	110
EECR01		Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu (min. 20%)	os.	9	22
EECR03		Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (min. 28%)	os.	9	54

	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu. (min. 10%)	os.	9	19
--	--------	---	-----	---	----

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Nadanie przestrzennego wymiaru zjawiskom społeczno-ekonomicznym pozwala na większą precyzję procesów diagnostycznych, bardziej adekwatne i trafne określanie priorytetów, celów i kierunków interwencji, a także koordynację i lepsze gospodarowanie zasobami na etapie wdrażania. Nie można też pominąć wartości dodanej w postaci ułatwienia partycypacji społecznej – umiejscowienie zjawisk w przestrzeni wprowadza dodatkowy element przejrzystości i wzmocnienia dialogu, m.in. ze społecznością lokalną.

Poniżej przedstawione założenia przestrzenne obrazują aktualną sytuację wybranych aspektów wymiaru społeczno-gospodarczego na terenie G-7. Pozwalają one na przedstawienie właściwej korelacji pomiędzy obecnym stanem rzeczy a problemami szczegółowymi jakie z niego wynikają. Pozwalają także na umiejscowienie w przestrzeni zakładanych działań/interwencji. Dzięki takiemu podejściu bardziej czytelnym staje się zakres zaplanowanych działań, ich spójność i wzajemna kompensacja. Warto nadmienić, że zgodnie z zaleceniami zastosowano podejście selektywne. W związku z tym model opiera się na wybranych elementach części diagnostycznej, a także zawiera elementy jej części kierunkowej w perspektywie do 2030 roku. W skład modelu wchodzi zatem następujące zagadnienia:

- a) Uwarunkowania geograficzne i geopolityczne*
- b) Środowisko przyrodnicze*
- c) Komunikacja*
- d) Demografia i usługi społeczne*
- e) Edukacja*
- f) Gospodarka*

Gminy obszaru G-7 objęte są Planem zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego. W Planie zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów przyjęto następujące ogólne zasady zagospodarowania:

- zachowanie ładu przestrzennego i spójności przestrzennej obszaru (zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych),*
- intensyfikacja rolnictwa na gruntach najwyższej jakości i ochrona gleb najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze,*
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych,*
- podejmowanie działań mających na celu ochronę zabytków i zachowanie krajobrazu kulturowego,*
- rozwój w oparciu o uwarunkowania lokalne,*
- wzmocnianie infrastruktury turystycznej (agroturystyka),*
- wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem uwarunkowań demograficznych,*
- wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i tereny uzbrojone w infrastrukturę techniczną oraz w sposób minimalizujący negatywny*

wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunków zamieszkania, z zachowaniem obowiązujących przepisów,

- wykluczenie lokalizacji zabudowy chronionej akustycznie w bezpośrednim sąsiedztwie terenów kolejowych,
- zapewnianie niezbędnych rezerw terenowych pod lokalizację systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej,
- rozbudowa zintegrowanej sieci transportowej oraz sieci infrastruktury technicznej,
- dążenie do zapewnienia dostępności komunikacyjnej ośrodka miejskiego za pomocą komunikacji publicznej i rowerowej,
- uwzględnienie w zagospodarowaniu terenów zagrożonych powodzią oraz budowy niezbędnej infrastruktury służącej ograniczeniu ryzyka powodziowego i skutków powodzi.

Dodatkowo gminy te zaklasyfikowane zostały do obszarów funkcjonalnych wymagających restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Obszary właściwe dla gmin G-7 to:

- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy;
- obszary cenne przyrodniczo;
- obszary ochrony krajobrazów kulturowych;
- obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych;
- obszary ochrony strategicznych złóż kopalin;
- obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych;
- obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;
- obszary przygraniczne (strefa II i III);
- Subregion G7.

Kształtowanie polityki przestrzennej G-7 powinno odbywać się w oparciu o zasady zagospodarowania ujęte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, jak i poniższe wytyczne ogólne:

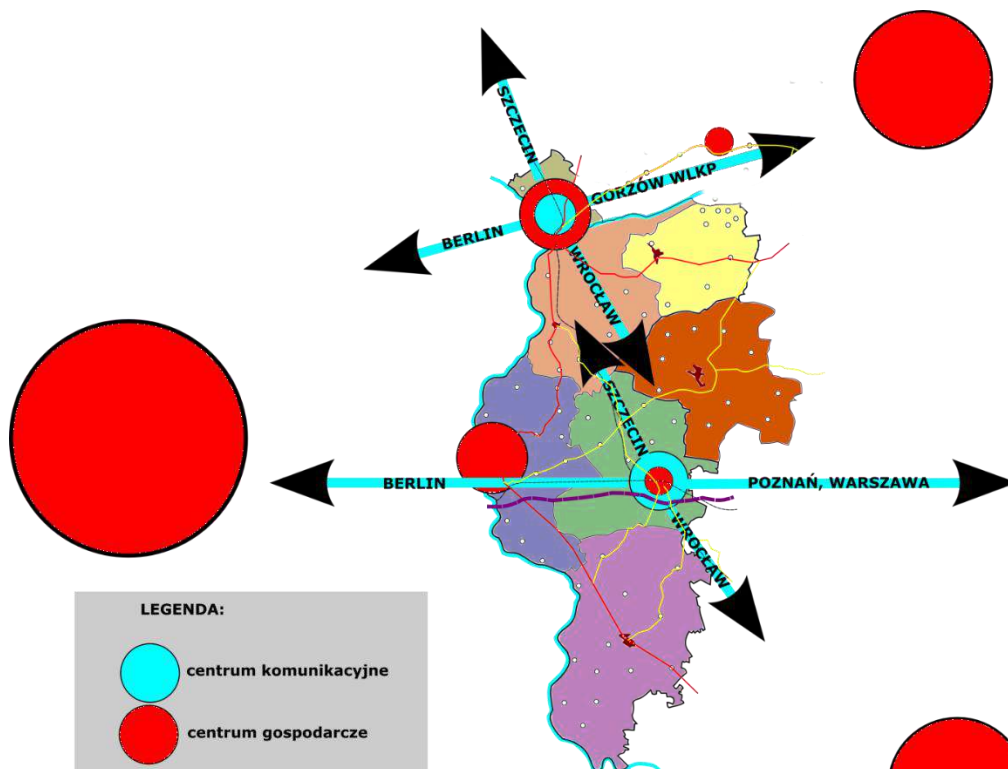
- tworzenia warunków zmierzających do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy;
- harmonijnego i skoordynowanego rozwoju struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu;
- stałego dążenia do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną;
- ochrony tradycji i kultury regionu;
- ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego;
- bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi, ochrony mienia;

- rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej Gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Położenie obszaru partnerstwa w regionie/kraju

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli miast Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości) oraz charakteryzuje się najbogatszą ofertą edukacyjną. Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Mapa 6 Mapa centrów funkcjonalnych - źródło: opracowanie własne.

Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) nie może pozostać pominięta. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia.

Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Izbą Celną. Słubice, Kostrzyn nad Odrą, Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka to jedyne miasta na terenie porozumienia. Mieszka w nich blisko 63% mieszkańców całego partnerstwa. Pozostałe 71 miejscowości

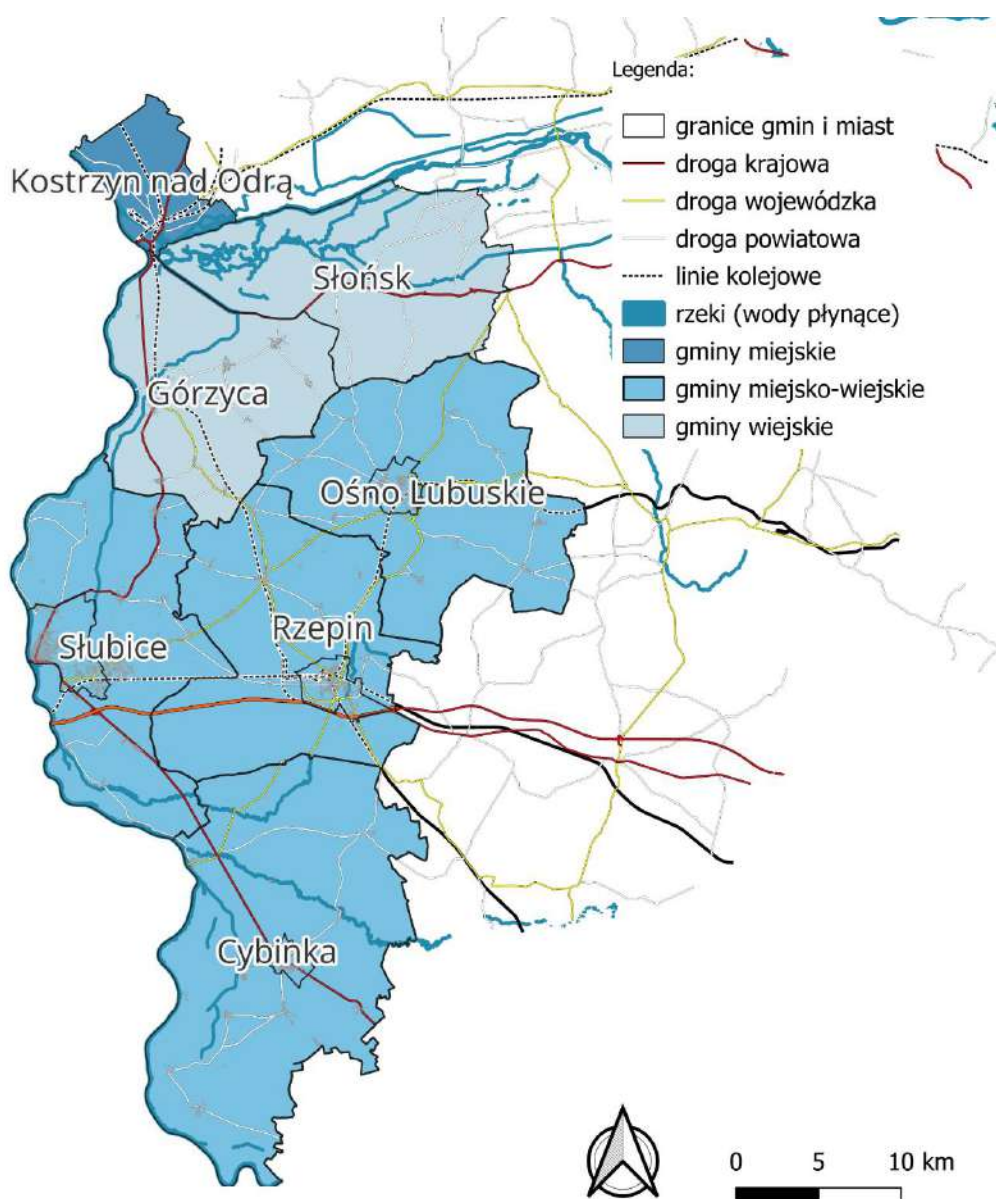
to wsie, z których największe (powyżej 500 mieszkańców) to Słońsk, Górzycza, Kunowice, Kowalów, Czarnów, Smogóry, Lemierzyce, Żabice i Białków.

Powyższy schemat pokazuje rozlokowanie opisywanych powyżej centrów wraz z uwzględnieniem siły ich oddziaływania (im większy punkt, tym silniejsze oddziaływanie). Uwzględniono również drugi rodzaj centrów – centra komunikacyjne, związane z funkcjonowaniem znaczących węzłów kolejowych w Kostrzynie nad Odrą (kierunki: Berlin – Poznań, Górzów; oraz Szczecin-Wrocław, Zielona Góra) oraz w Rzepinie (kierunki: Berlin-Warszawa, a nawet Paryż-Moskwa; oraz Szczecin-Wrocław, przez Zieloną Górę).

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Kolejna mapa prezentuje podział administracyjny i typologię gmin partnerstwa.

Mapa 7 Granice administracyjne i typy gmin partnerstwa. Opracowanie własne

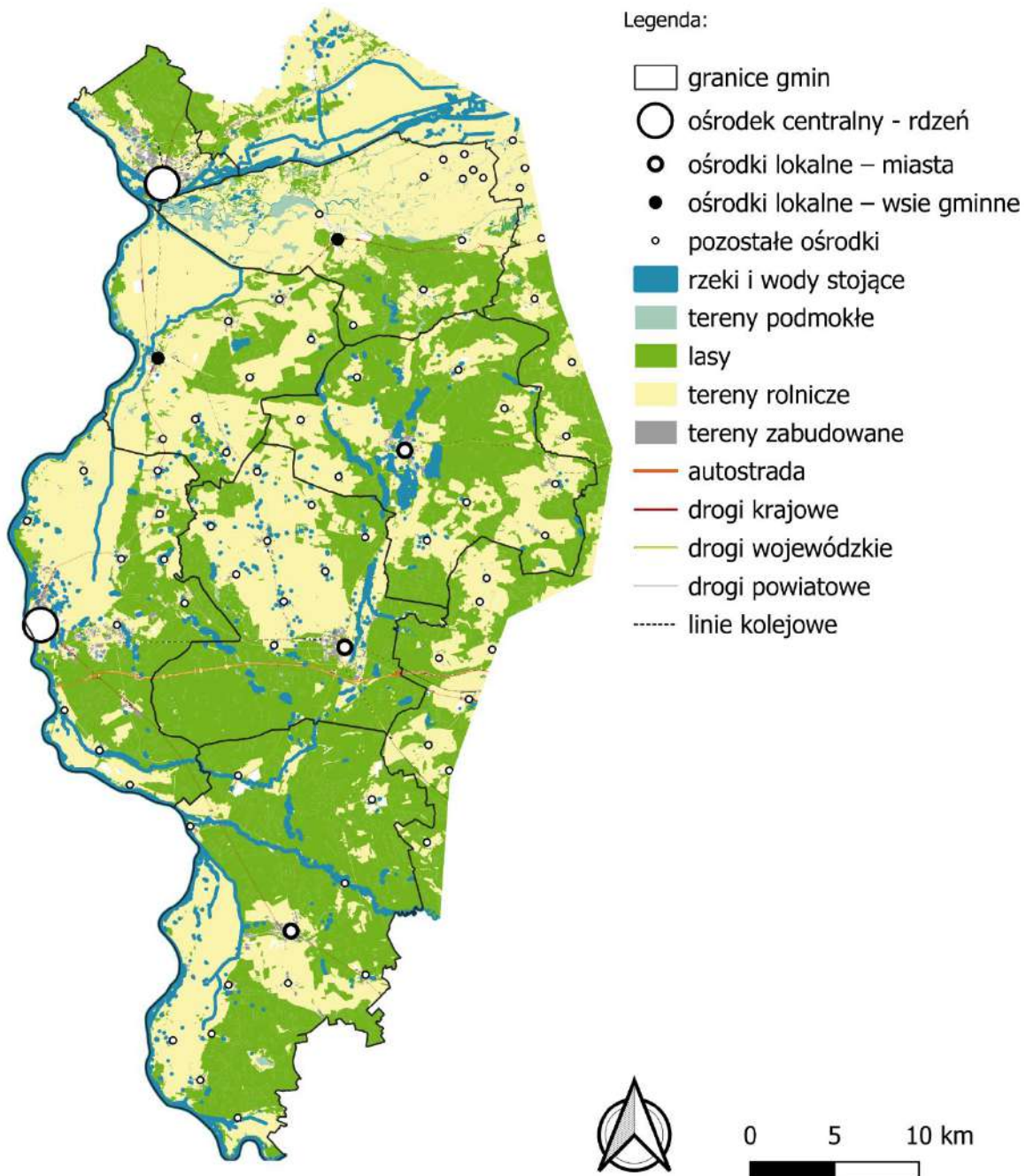

Zgodnie z treścią opracowania „Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego” gminy obszaru zostały zakwalifikowane do następujących

str. 77

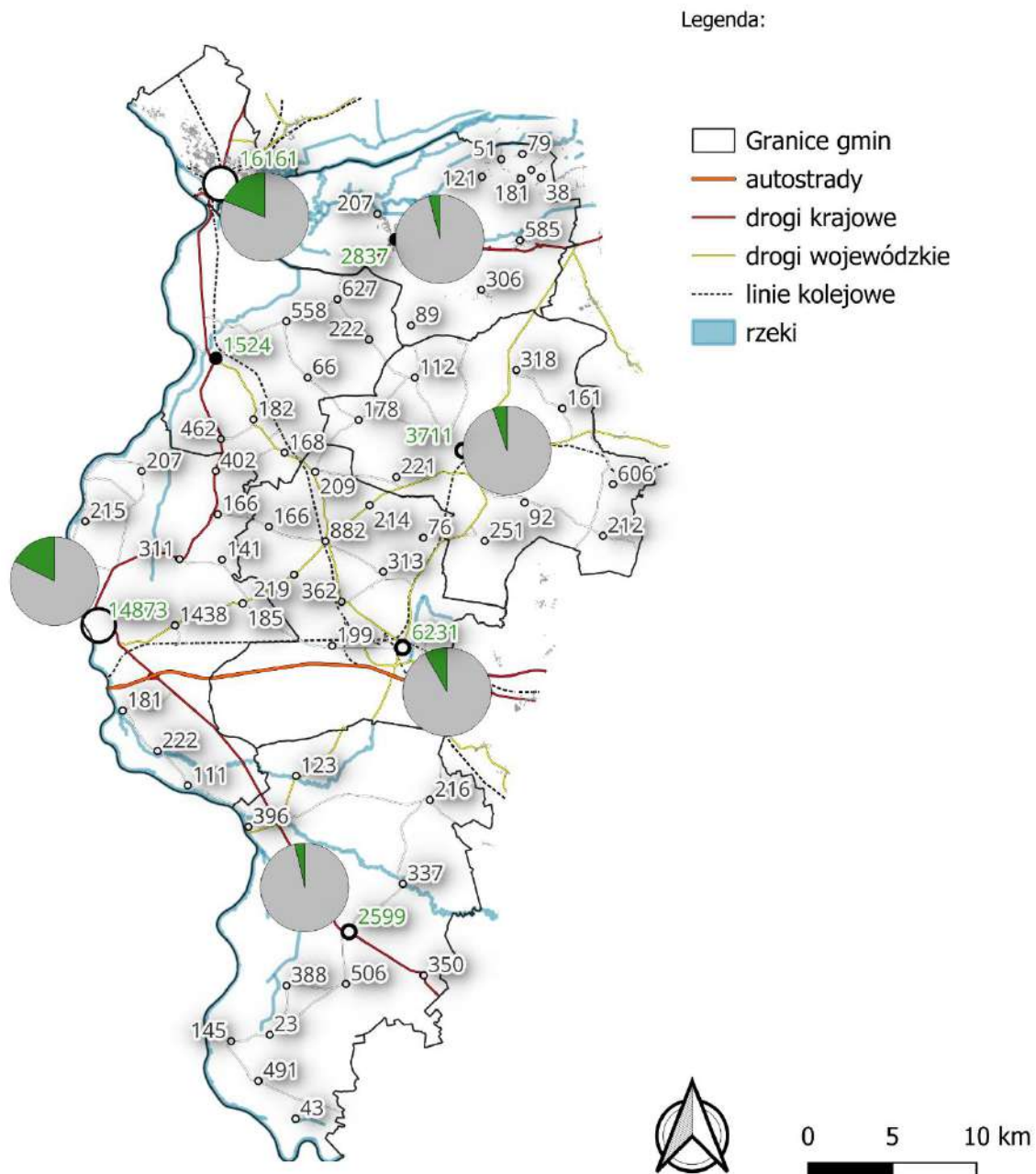
kategorii: Kostrzyn nad Odrą - miasta-ośrodki wielofunkcyjne; Słubice i Rzepin - gminy z rozwiniętą funkcją transportową; Cybinka i Słońsk - gminy ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrony przyrody); Górzycza - gminy z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą; Ośno Lubuskie - gminy o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (turystyka); Poniższa mapa obrazuje położenie ośrodków centralnych i lokalnych obszaru G-7 oraz wyodrębnia tereny rolnicze, leśne i zabudowane.

Mapa 8 Ośrodki lokalne oraz tereny zabudowane, rolnicze i leśne. Opracowanie własne

Kolejna mapa przedstawia natomiast rozmieszczenie i liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach subregionu. Na wykresach kołowych przedstawiono udział danej mieszkańców danej miejscowości w całości obszaru G-7.

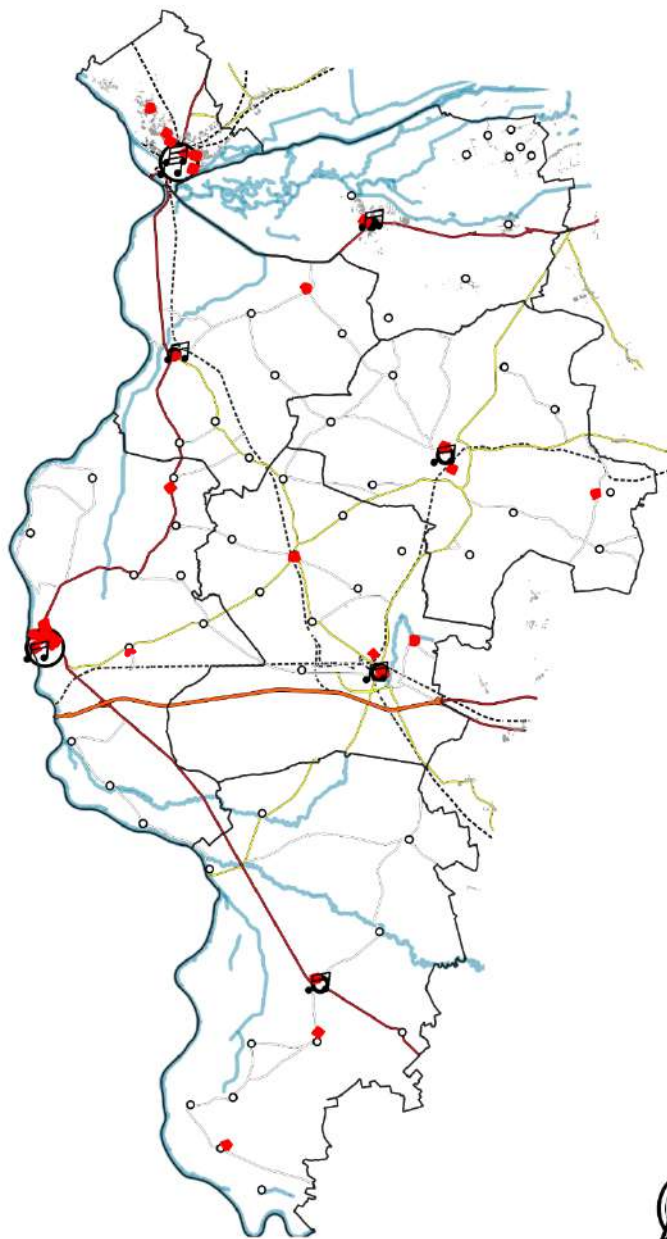
Mapa 9 Demografia obszaru G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL.

W największych miejscowościach subregionu dostępna jest infrastruktura edukacyjna i kulturalna. Dotyczy to wszystkich siedzib gmin porozumienia. Infrastruktura edukacyjna zlokalizowana jest ponadto w większych wsiach obszaru – Kowalowie, Kunowicach, Golicach, Czarnowie, Smogórach czy Staroście.

Na obszarach wiejskich ośrodkami kultury stają się świetlice wiejskie, biblioteki, a także szkoły. Wycieczki szkolne i przedszkolne do większych miejscowości, muzeów, teatrów, kina czy filharmonii to dla uczniów małych szkół często jedyna okazja do obcowania z kulturą poza miejscem zamieszkania. Istotnym działaniem z perspektywy rozwoju regionu i aktywności mieszkańców jest umożliwienie nie tylko dzieciom, ale także osobom dorosłym z terenów wiejskich dostępu do kultury, a także styczności z kulturą jako formą edukacji i aktywizacji społeczności przy wykorzystaniu nowoczesnej infrastruktury rdzeni subregionu ale też i infrastruktury wiejskiej. Ośrodki szkolne i przedszkolne są miejscem, do których dzieci mają łatwy dostęp, oraz w których pierwszy raz stykają się z kulturą. W okresie wczesnego dzieciństwa możliwości rozwojowe dzieci są największe, a dzięki opiece przedszkolnej dzieci najczęściej po raz pierwszy oglądają przedstawienia, rozwijają swoją muzykalność na zajęciach rytmiki. Szkoły organizują czas wolny uczniów w dni wolne od zajęć szkolnych np. poprzez zajęcia świetlicowe, konkursy, wystawy tematyczne, czy warsztaty (np. taneczne, muzyczne, teatralne, rysunkowe). Stają się więc pierwszymi kulturalnymi ośrodkami dla dzieci. Aktywizacja kulturalna społeczności lokalnych z wykorzystaniem placówek edukacyjnych pozwoli, szczególnie w przypadku dzieci na rozwój umiejętności poznawczych, manualnych, a także odreagowanie wewnętrznych napięć i niepowodzeń. Pomoże również zagospodarować czas dzieci i młodzieży oraz dopasować zajęcia do ich potrzeb. Działania związane z pobudzeniem ekspresji mają ogromny wpływ na rozwój dzieci, zapewniają lepszy start w dorosłość oraz budują pewność siebie. Z punktu widzenia edukacji, rozwoju i aktywizacji ważny jest także czynnik udziału dorosłych członków społeczności lokalnych w tworzeniu życia kulturalnego danego obszaru poprzez m.in. partycypowanie w warsztatach, grupach teatralnych czy terapiach artystyczno-zajęciowych.

Legenda:

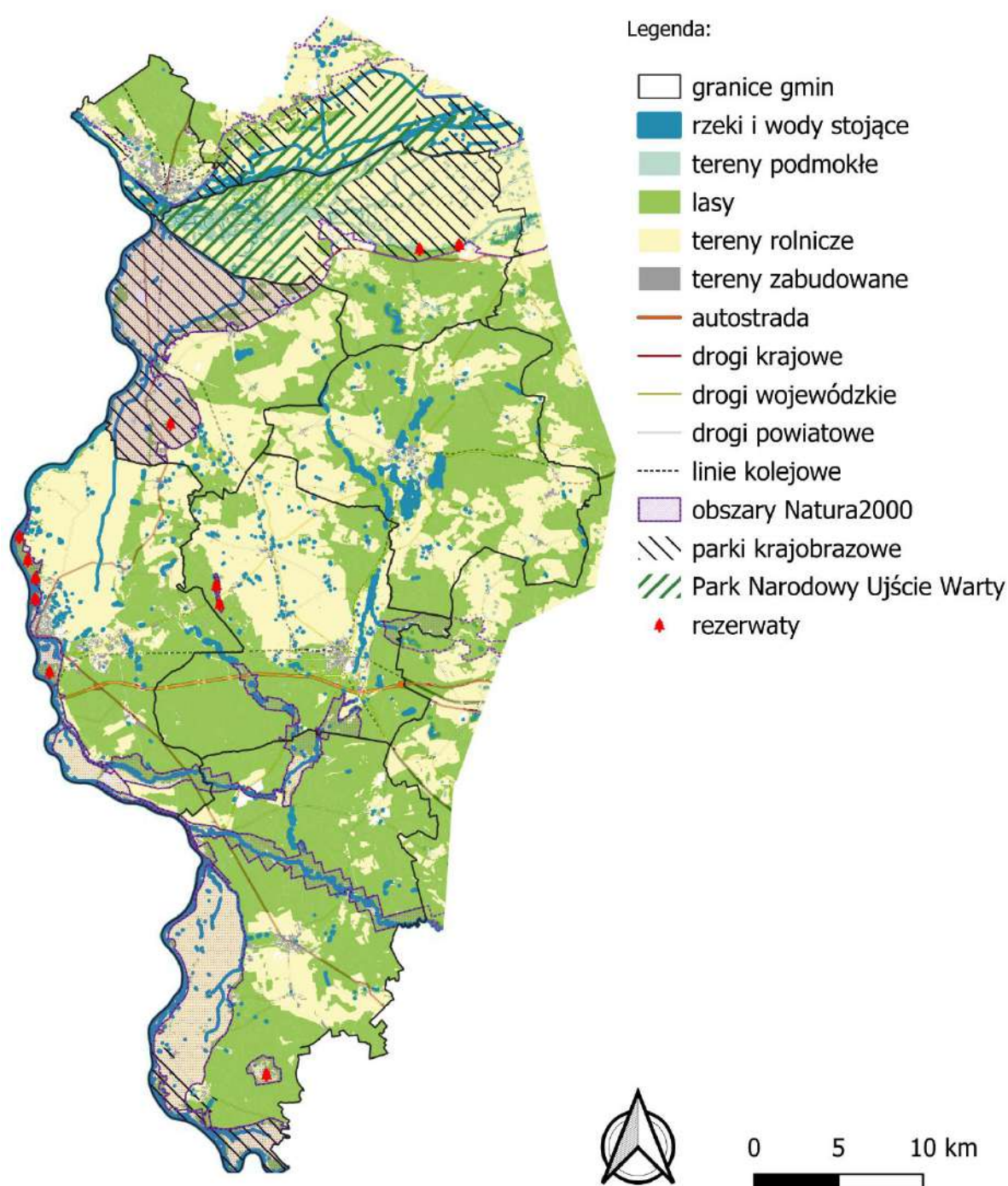

- 🎵 ośrodki i obiekty kultury
- szkoły i przedszkola
- rdzenie obszaru G-7
- ośrodki lokalne - miasta
- ośrodki lokalne - wsie
- inne wsie
- autostrada
- drogi krajowe
- drogi wojewódzkie
- drogi powiatowe
- linie kolejowe
- rzeki
- granice gmin

0 5 10 km

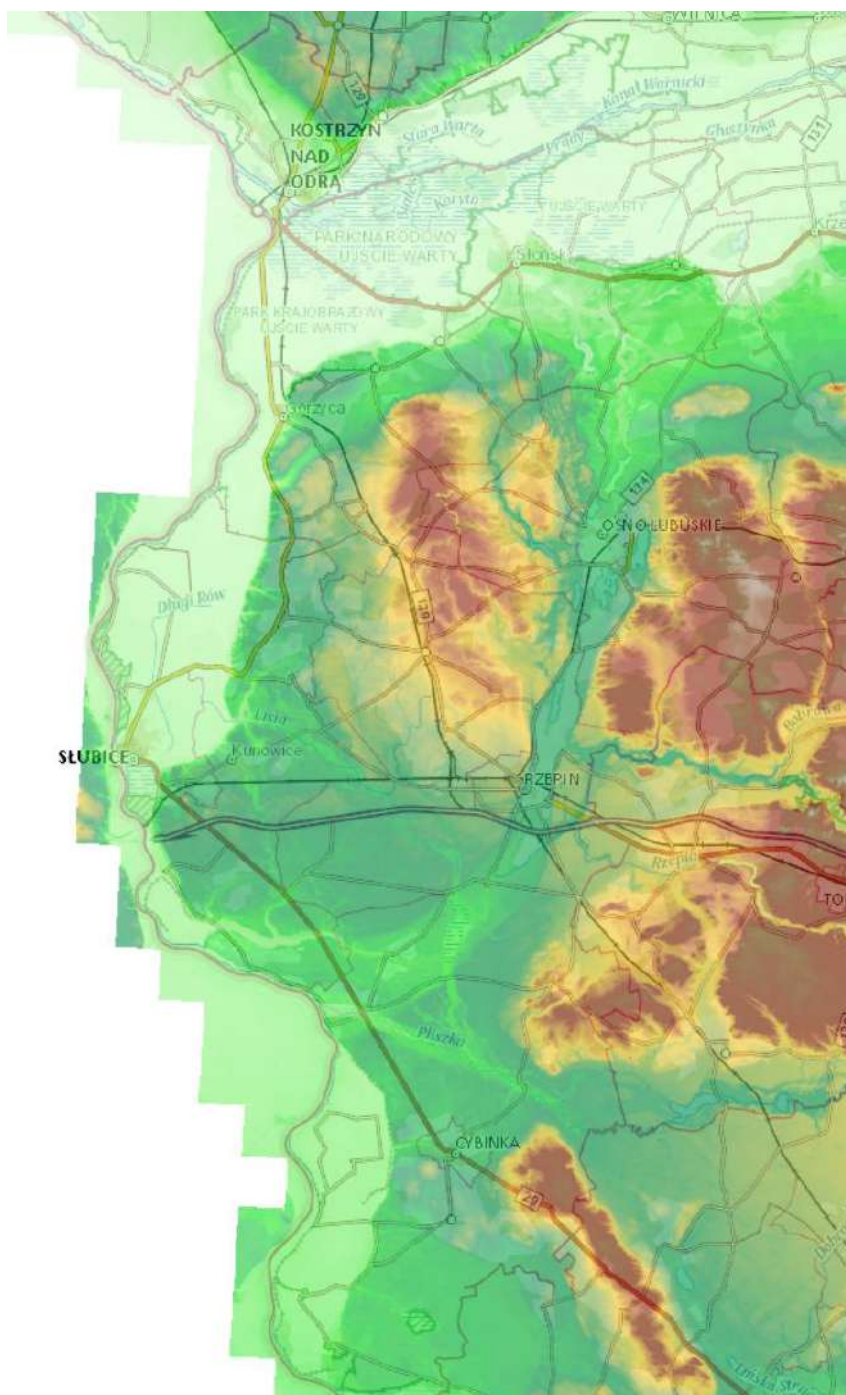

Teren charakteryzuje się wybitnymi wartościami przyrodniczymi. Blisko połowa jego obszaru objęta jest formami ochrony przyrody. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Na powyższej mapie zaznaczono jedynie formy najwyższe. Większość walorów przyrodniczych obszaru związana jest z wodą i dolinami rzecznyymi. Oprócz walorów niosą one jednak także zagrożenie. Wynika ono z ukształtowania terenu i położenia

znacznej części obszaru w dolinach rzecznych. Rzeki zostały obwałowane i w ten sposób krajobraz podzielił się na tereny międzywala i zawala. Zawale, choć odwodnione, zagrożone jest jednak zalaniem, co uwidoczniło na dwóch kolejnych mapach. Na pierwszej z nich, jasno zielony kolor to płaskie dna dolin rzecznych. Zajmuje on ok. 322 km² co stanowi ok. 27% powierzchni G-7.

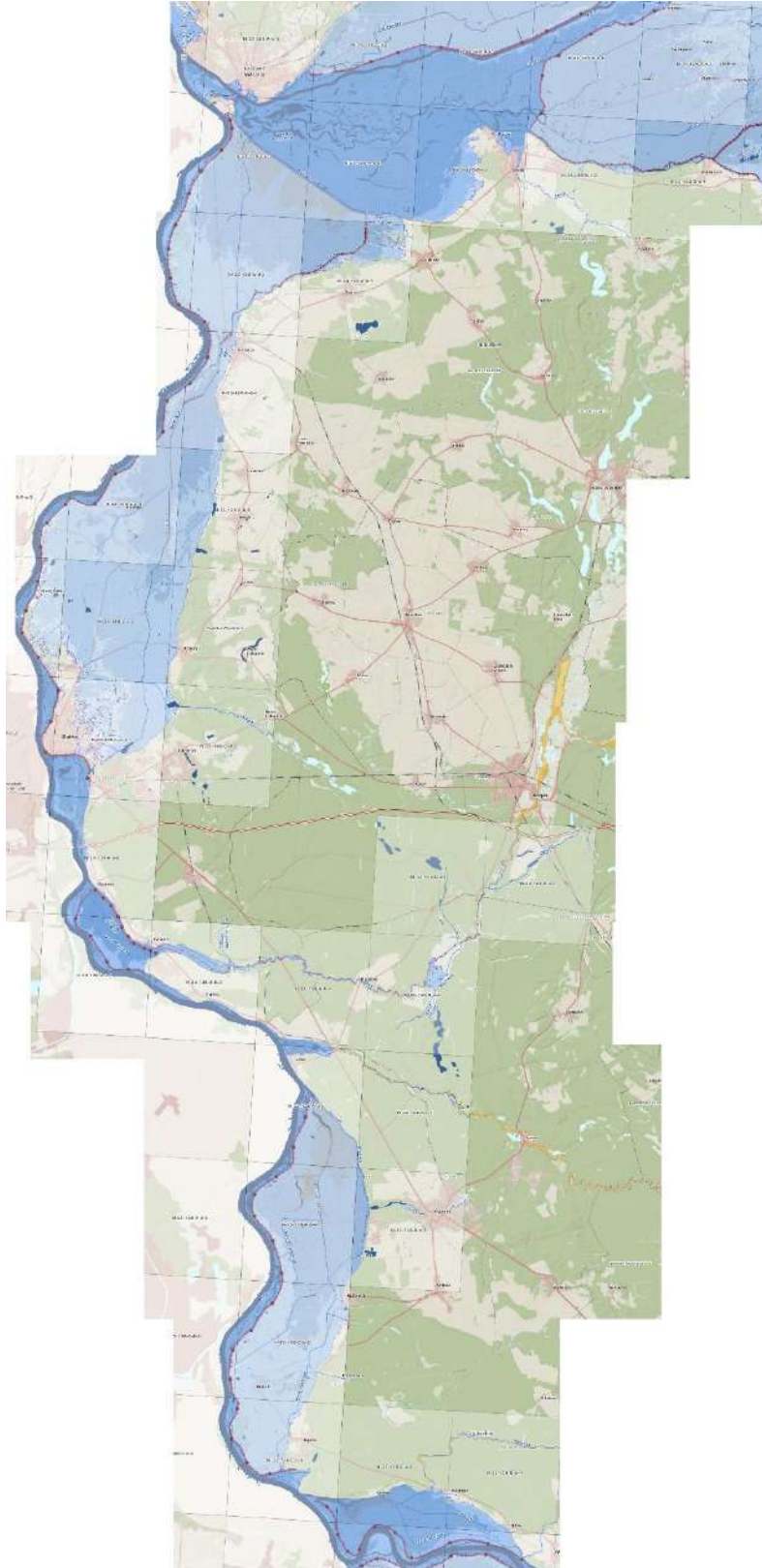
Mapa 12 Ukształtowanie terenu porozumienia. Źródło – geoportal.gov.pl

Kolejna mapa - Mapa zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) to dokumenty planistyczne, których obowiązek opracowania wynika z dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa). Mapy te jasno definiują obszary

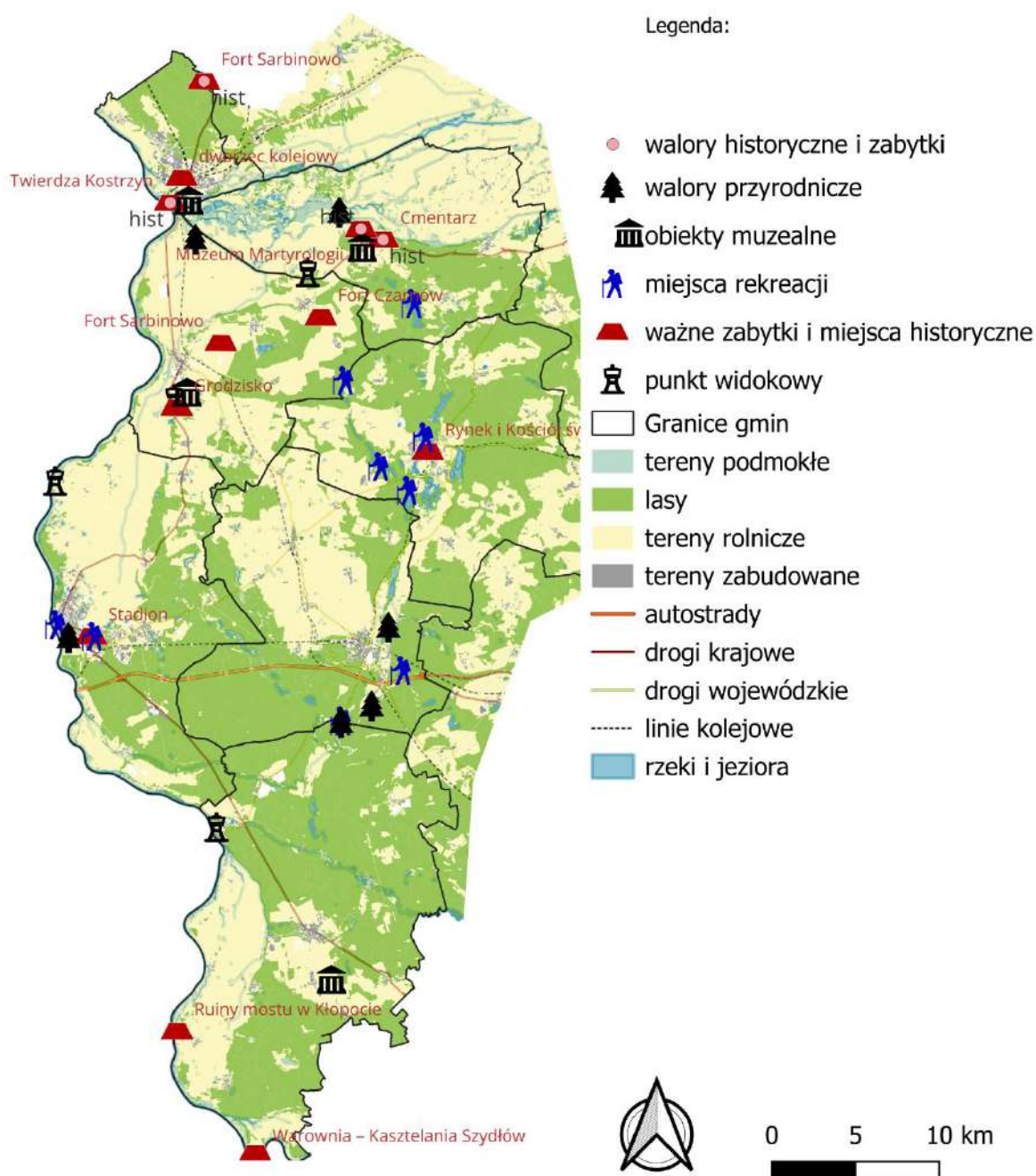
szczególnego zagrożenia powodzią. Znaczna część obszaru G-7 jest więc narażona na to ryzyko. Należy zauważyć, że dokumentem wyznaczającym obszary szczególnego zagrożenia powodzią są mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP), podane do publicznej wiadomości zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne

Mapa 13 Mapa zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Źródło: geoportal.gov.pl

Takie ukształtowanie terenu determinuje walory przyrodnicze, które w połączeniu z dziedzictwem kulturowym stanowią potencjał turystyczny i rekreacyjny obszaru G-7. Szczegółowo wykazano go na kolejnej mapie.

Mapa 14 Atrakcje przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru G-7. Opracowanie własne.

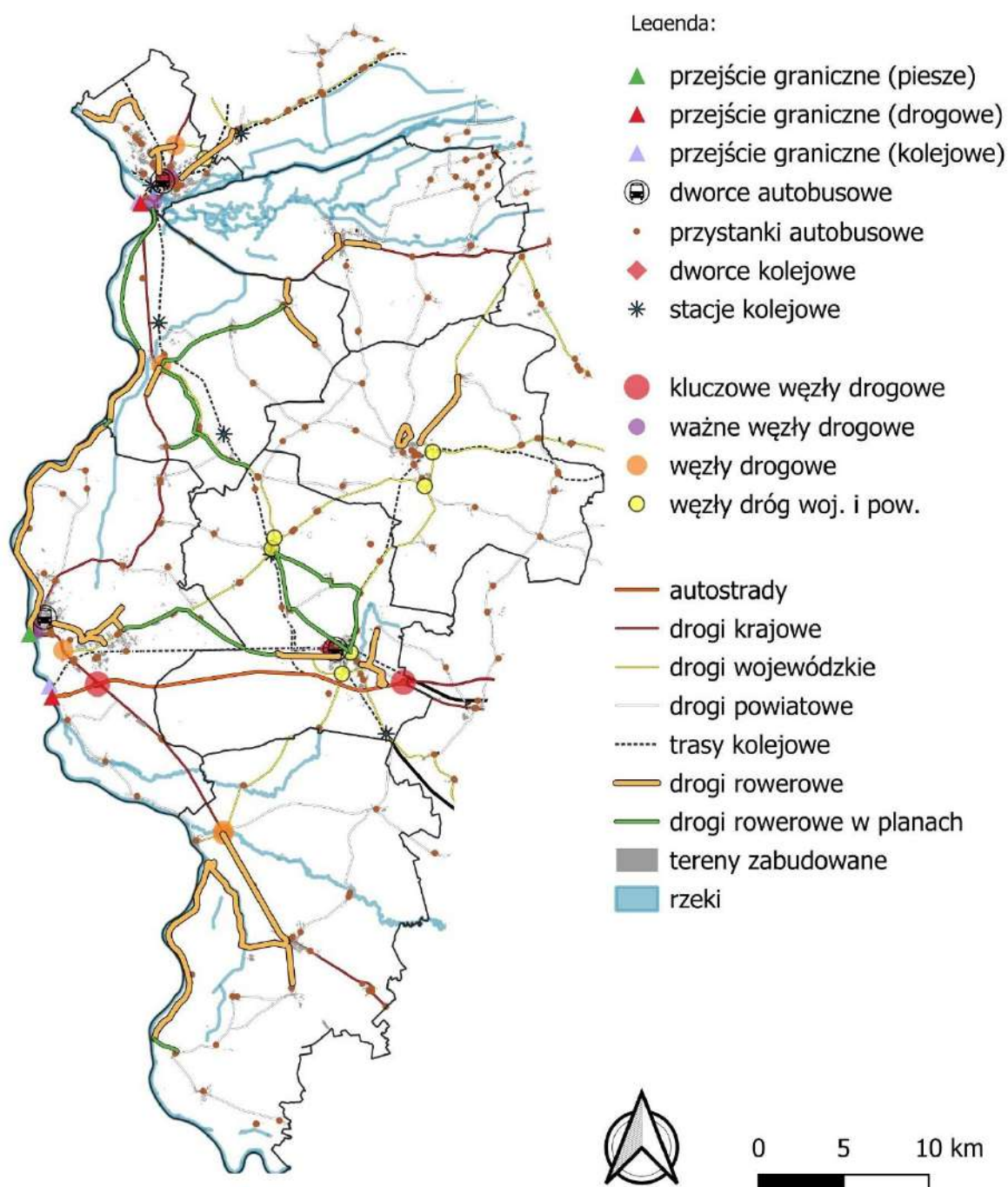

Komunikacja i infrastruktura

Komunikacja i transport to ważne zagadnienia dla obszaru G-7. Jak wspomniano wcześniej dwie z gmin sklasyfikowane zostały jako gminy o rozwiniętych funkcjach transportowych. Wynika to z faktu położenia przy szlakach komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym wschód – zachód – zarówno kolejowym jak i drogowym (Autostrada A2, 3 przejścia graniczne).

Takie warunki oprócz szans generują także utrudnienia i zagrożenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego w obliczu wysokiego natężenia ruchu. Stąd też istotnym jest rozwijanie sieci lokalnych szlaków komunikacyjnych ułatwiających poruszanie się np. Rowerem czy hulajnogą. Wykorzystanie tych środków transportu może stanowić alternatywę dla słabo rozwiniętego transportu publicznego oraz korków i zatorów drogowych powszechnie występujących w obszarach przygranicznych porozumienia G-7.

Mapa 15 Sieć komunikacyjna obszaru G-7, w tym ścieżki rowerowe. Opracowanie własne

Aktualnie sieć ścieżek rowerowych nie jest jednak rozwinięta w wystarczającym stopniu. Jest rozproszona i niespójna. Brakuje połączenia niektórych odcinków, przez które

nie są to domknięte dłuższe odcinki. Poza połączeniem gminy Słubice i Górzycy (bez brakujących 300 m.) aktualnie istniejące drogi rowerowe nie dobiegają do granic gmin. Ich funkcja pierwotnie miała charakter rekreacyjny jednak w ostatnich latach zauważalny jest trend budowania ścieżek pozwalających na dostanie się do siedziby gmin z pobliskich miejscowości.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Zasady kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze porozumienia G-7 przypisano do poszczególnych celów ogólnych strategii. Jednocześnie przy każdej zasadzie w nawiasie kwadratowym wpisano nr projektu (zgodnie z załącznikiem nr 3 do strategii), który daną zasadę realizuje w swoim zintegrowanym podejściu.

Zasady dla celu ogólnego 1 – Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.

1. [1] dążmy do zmniejszania emisji zanieczyszczeń na obszarze całego partnerstwa,
2. [2] wprowadzania rozwiązań przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo publiczne przy wykorzystaniu do zarządzania przestrzenią najnowszych technik i narzędzi, w tym rozwiązań bazujących na AI.
3. [3] Rozwijamy system lądowych, wodnych i powietrznych korytarzy ekologicznych i mokradeł, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych, wbudowując je w ogólnodostępny system zieleni publicznej, uzupełniając odnowione parki, realizując nowe oraz łącząc wszystkie te elementy z systemem zielonych ciągów pieszych i rowerowych spinających poszczególne miejscowości i obszary Partnerstwa.
4. [3] Przy rozwoju zabudowy pamiętajmy o ukształtowaniu terenu i jego narażeniu na powódzie, unikając rozwijania budownictwa na terenie zagrożonym zalaniem oraz wzmacniając rangę i rolę obszarów retencji wody;
5. [4] Znaczna część obszaru Partnerstwa objęta jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu. Niezbędne jest rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
6. [5] rozwijamy instalacje OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych
7. [2,3,4] Rozwijamy wspólną politykę ekologiczną gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki. Ukierunkowujemy rozwój gospodarczy terenu w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z jednoczesną dbałością o zachowanie bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.
8. [4] Planując i zarządzając zielenią miejską stosujemy zasadę 3-30-300¹⁵, która opiera się na założeniu, że każda osoba mieszkająca w mieście powinna ze swojego miejsca zamieszkania widzieć co najmniej 3 drzewa. W każdej dzielnicy przynajmniej 30% powierzchni powinno być pokryte drzewami (lub innymi terenami zieleni np. w strefach suchych). W odległości około 300 metrów od każdego miejsca zamieszkania powinny znajdować się dostępne publicznie tereny zieleni o powierzchni co najmniej pół hektara
9. [1,2,3,4] Planując przedsięwzięcia dążyć do zgodności z ustaleniami Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Odry; Planu przeciwdziałania skutkom suszy; Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

---

¹⁵ 1. Metoda autorstwa prof. Cecil Konijnendijk

10. [3,4] podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozwojnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
11. Należy unikać wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z celami PZRP¹⁶).
12. Należy wprowadzić i egzekwować standardy ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji; unikanie „betonowania” przestrzeni - stosowanie powierzchni przepuszczalnych, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych (place manewrowe, parkingi); uwzględnienie ww. aspektów w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych, w celu ochrony terenów zieleni przed presją zabudowy i „betonowaniem” nieruchomości. Uwzględnienie rozwiązań minimalizujących utratę naturalnej retencji lub spowalniających odpływ odprowadzanych wód i przywracające w możliwym zakresie naturalny, gruntowy charakter ich odpływu oraz nacisk na rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury, przyczyni się do zwiększania odporności gminy na zagrożenia związane ze zmianami klimatu (susza, podtopienia, powodzie „błyskawiczne”).
13. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią należy zachować w niezmienionym kształcie i zagospodarowaniu, nie należy wprowadzać nowej zabudowy. Ponadto należy podkreślić, iż każda nowa inwestycja na terenie zagrożonym powodzią, może powodować zmianę przepływu i podpiętrzenie wód powodziowych oraz zmniejszenie retencji wodnej.
14. wszelkie zadania z zakresu gospodarki wodnej oraz ochrony przed suszą należy realizować między innymi z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy
15. w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 960) oraz w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy - Prawo wodne.
16. Ważny jest sposób zagospodarowania terenów położonych w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego a za szczególnie istotne uznaje się wykluczenie wszelkich nowoprojektowanych terenów w odległości 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego, których zagospodarowanie mogłoby stać w sprzeczności z zakazami określonymi w art. 176 ust. 1 Prawa wodnego
17. W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki tych urządzeń), stosownie do art. 388 ust. 1 ww. ustawy wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej.
18. Wskazane są także następujące działania rekomendowane przez RZGW:

---

¹⁶ Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. 2022 r. poz. 2714), który jest strategicznym dokumentem w zakresie bezpieczeństwa powodziowego w Polsce i podlegającym aktualizacji co 6 lat, w myśl art. 173 ust. 19 ustawy

- Wydzielanie w dokumentach planistycznych (plany ogólne, mpzp) pasów buforowych wzdłuż cieków wodnych (co najmniej kilku lub kilkunastu metrowych) dla ochrony wód powierzchniowych z zaleceniem przynajmniej jednostronnego ich zadrzewiania,
- Ujawnienie w terenie starych obiektów, systemów gospodarowania wodą i melioracji z zaleceniem przywrócenia do funkcjonalności,
- Ograniczenie możliwości ujmowania wód podziemnych na potrzeby rolnictwa dla rolnictwa wyłącznie do nawodnień podsiłkowych i kropelkowych (nie dla deszczowni).
- Ochrona obszarów hydrogeniczných w tym poprzez zakaz przekształcania łąk na grunty orne.
- Dążenie do renaturyzacji wód przekształconych i zdegradowanych poprzez odtwarzanie naturalnych koryt rzecznych oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnych na kanalizację deszczową i sanitarną, zakaz kanalizowania odcinków wód nawet wśród zabudowy miejskiej czy odkrywanie odcinków już zarurowanych,
- Przeznaczenie pod retencję obszarów regularnie zalewanych poprzez np. zakładanie łąk, zalesianie (a nie tylko ochronę istniejących).

Zasady dla celu ogólnego 2 – Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.

19. [1] Planowane projekty, działania, przedsięwzięcia powinny uwzględniać m.in. położenie poszczególnych centrów; możliwość wykorzystania infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej przy planowaniu wydarzeń; istotę i wagę połączeń drogowych i kolejowych pomiędzy miejscowościami. Najważniejszym aspektem jest łączenie obiektów linowych i miejscowych w połączoną strukturę i/ oraz umożliwienie w korzystaniu z projektów jak największej liczbie mieszkańców, szczególnie tych wykluczonych transportowo.
20. [1] należy dążyć do połączenia istniejących odcinków ścieżek rowerowych;
21. [1,2] należy zwiększać bezpieczeństwo w obszarze tras rowerowych, które ścieżkami nie są (np. wyłączenie ich z osi jezdni drogi krajowej);
22. [1,2] w planowaniu komunikacji rowerowej zwracamy uwagę na obiekty niewykorzystywane już infrastruktury liniowej – przykładem mogą być nieużywane już szlaki kolejowe o znaczeniu lokalnym (np. trasa Kunowice – Cybinka; Rzepin – Ośno Lubuskie; Chyrzyno-Słońsk). Innym przykładem mogą być wały przeciwpowodziowe. Aktualnie istniejące wały, w szczególności na odcinku Słubice – Górzycza zaopatrzone są już w bardzo atrakcyjną ścieżkę rowerową biegnącą po koronie (ale tutaj uwaga – na granicy dwóch gmin brakuje odcinka ok. 200 metrów!). Warto dążyć do tego aby na kolejnych odcinkach wałów również w jego koronie przygotować odpowiednią nawierzchnię. Dotyczy to także nowo budowanych wałów między Nowym Lubuszem a Drzeczinem w gminie Słubice.
23. [1,2,6] Ścieżki rowerowe powinny łączyć maksymalnie wiele obiektów o charakterze walorów turystycznych oraz łączyć się z centrami kulturalnymi, gospodarczymi, edukacyjnymi czy też dworcami kolejowymi – pamiętać należy bowiem, że rowerem można podróżować także koleją. Dzięki temu założeniu i łączeniu ścieżek z dworcami można doprowadzić do sytuacji, w której podróż w jedną stronę rowerem zakończyć można w pociągu
24. [1,4] Kreujemy przyjazny dla pieszych i rowerzystów układ ulic ograniczając wielkość kwartałów zabudowy, wprowadzając nowe i rewitalizując istniejące powiązania,

bezpieczne przejścia „na skróty”, eliminując konieczność użycia samochodu, a w konsekwencji zatory komunikacyjne, hałas i zanieczyszczenie powietrza.

- 25. [1,2] Rozwijajmy ideę miasta/miejscowości 15-minutowej tzn. zapewnijmy dostęp do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz łączymy sieci komunikacyjne i transportowe do tych usług.*
- 26. [1,2] zwiększamy dostępności do obiektów sportowo – rekreacyjnych celem pobudzenia aktywności fizycznej,*
- 27. [1,6] wzmacniamy współpracę w zakresie planowania przestrzennego w ramach Partnerstw, na rzecz realizacji zintegrowanych projektów oraz połączonych infrastruktury i uzupełniających się funkcjonalnie rozwiązań.*
- 28. [6] Wykorzystajmy potencjał istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności rozwój taboru autobusowego, do przewozów pasażerskich.*
- 29. [2] Chrońmy zachowane elementy dziedzictwa kulturowego: wartościowe układy i obiekty zabytkowe, archeologiczne, historyczne zespoły parkowe, zadrzewienia przydrożne i śródpolne. Wykorzystajmy zachowane układy zabudowy i obiekty, które utraciły historyczne funkcje, przystosowując jej do nowych, współczesnych potrzeb.*
- 30. [2] Planujmy nie jedno- lecz wielofunkcyjne zespoły zabudowy, sprzyjające integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla mieszkańców i grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach.*
- 31. [2] Rosnący popyt na miejsca parkingowe doprowadza do pogorszenia się warunków parkowania. Zwiększanie liczby miejsc parkingowych nie jest jednak właściwym rozwiązaniem. Większe parkingi nie tylko zajmują atrakcyjne lokalizacje, ale zachęcają mieszkańców, którzy do tej pory korzystali z komunikacji publicznej do przesiadki do samochodów. Wzrasta ruch samochodów indywidualnych i ponownie pojawiają się problemy parkingowe w większej skali. Rozwiązaniem jest polityka parkingowa skłaniająca z korzystania z transportu publicznego – parkingi park&ride w wybranych węzłach przesiadkowych, zmniejszenie liczby miejsc parkingowych przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych.*
- 32. [2,6] Rozwijajmy wysokiej jakości, dostępny transport publiczny, zwracając szczególną uwagę na rozwiązania węzłów przesiadkowych – skracając maksymalnie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu oraz na połączenie możliwości transportowych pomiędzy gminami G-7 (np. wspólny transport grup docelowych projektów społecznych realizowanych w rdzeniach regionu)*
- 33. [2,4,7] Kreujmy atrakcyjne przestrzenie publiczne. Zrewitalizujmy wartościową substancję zdegradowanych ryneczków miejscowości wzmacniając przedsiębiorczość. Mogą wzmocnić swoją rolę jako miejsca spotkań, życia społecznego, gospodarczego i elementów tożsamości mieszkańców.*
- 34. [4] Zapewnijmy tereny zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystajmy istniejące obszary zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiekty fizjograficzne (np. oczka wodne, rzeki, wzniesienia) wbudowując je w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany wskaźnik to 12 m² miejskich terenów zieleni i sportowo - rekreacyjnych na 1 mieszkańca (aktualnie 8,02).*
- 35. [7] Nowe obszary aktywności przetwórstwa (strefy gospodarcze) wskazujemy w pobliżu lokalnych ośrodków wzrostu, zapewniając uzbrojenie terenu, najlepszą dostępność*

komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych, np. z zabudową mieszkaniową lub turystyczną.

36. [7] *preferujemy lokalizację usług i aktywności gospodarczych w ciągach komunikacyjnych i na terenach zdegradowanych,*
37. [2] *Wyznaczamy zwarte, właściwie zagospodarowane (w sposób ograniczający presję na środowisko) kompleksy usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną m.in. związaną z historią i kulturą obszaru Partnerstwa*
38. [6,8,9] *dążymy do równomiernego rozmieszczenia infrastruktury społecznej (ochrony zdrowia, kulturalnej, edukacyjnej itd.), lub fizycznej i elektronicznej komunikacji z tą infrastrukturą, zapewniającej mieszkańcom odpowiedni dostęp do usług publicznych,*
39. [2] *pamiętajmy o rewaloryzacji historycznych obiektów zabytkowych i dostosowanie ich do nowych potrzeb przy jednoczesnym zachowaniu i ochronie pierwotnych walorów architektonicznych i historycznych.*

Zasady dla celu ogólnego 3 – Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego.

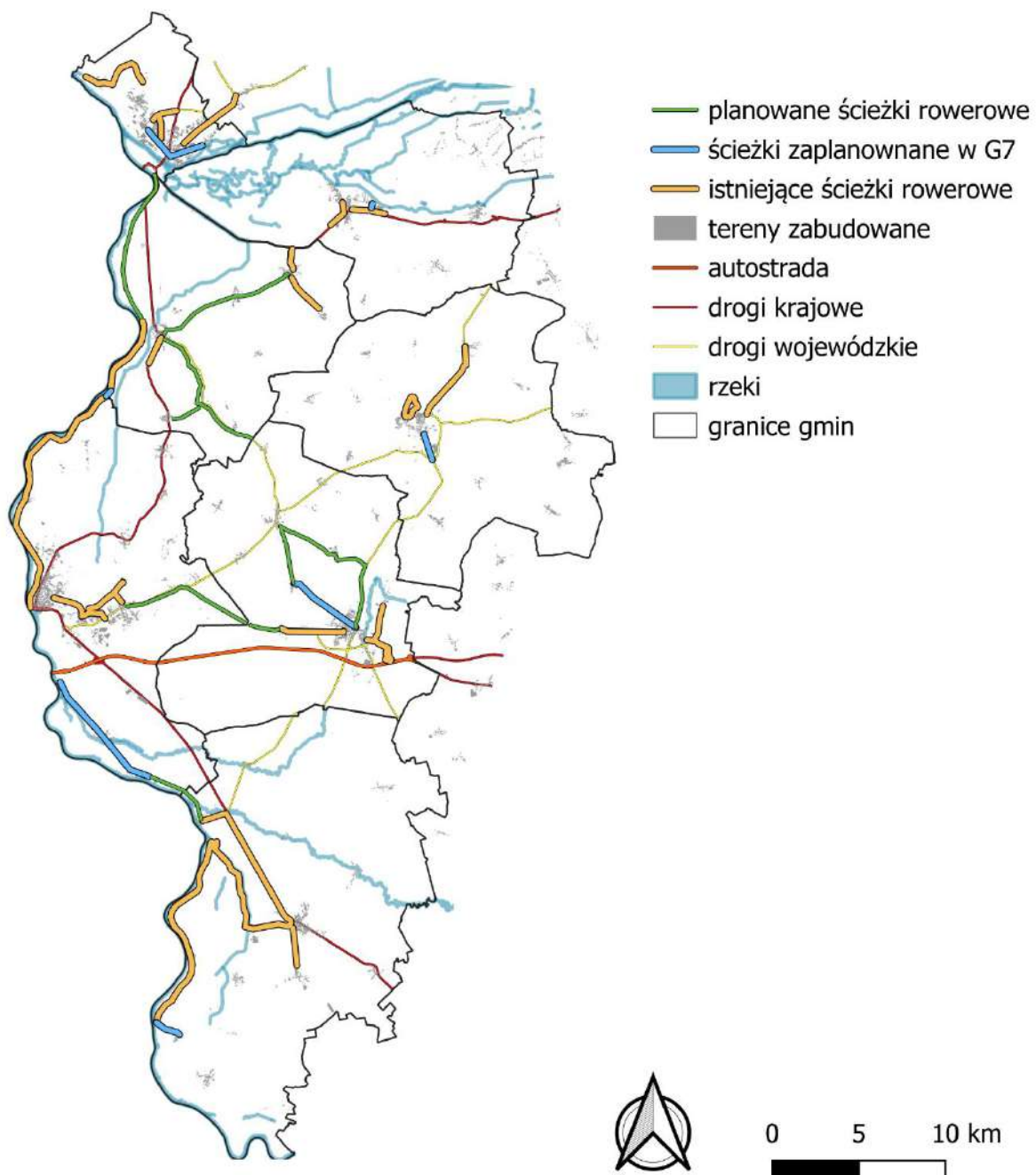
40. [1,6] *W miarę możliwości rozwijamy systemy współużytkowania środków transportu (rower miejski, hulajnoga miejska, car-sharing itp.) rozwijając w ten sposób sieć relacji pomiędzy mieszkańcami obszaru partnerstwa.*
41. [1,6] *dążymy do eliminacji wykluczeń społecznych związanych z utrudnioną fizyczną dostępnością poszczególnych zasobów,*
42. [4] (1,2) *podnosimy świadomość w zakresie uwzględniania wpływu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, historii oraz przestrzeni publicznych na tożsamość miast i kształtowanie się tożsamości jego mieszkańców.*
43. *podejmujemy działania w celu wzmocnienia koordynacji i współpracy transgranicznej w obszarze planowania przestrzennego, szczególnie na obszarach przygranicznych,*
44. [6,9] *realizujemy działania zwiększające kapitał społeczny na terenach wiejskich, szczególnie poprzez dotarcie z działaniami społecznymi i edukacyjnymi do grup docelowych z wykluczeniem mobilnym i transportowym,*
45. [9] *wdrażamy działania na rzecz kształtowania zagospodarowania przestrzeni, do uwzględniania potrzeb wszystkich grup pokoleniowych oraz osób z wszelkiego rodzaju niepełnosprawnościami,*

Realizacja projektów kluczowych

Na poniższych mapach przedstawiono plany związane z realizacją projektów strategicznych partnerstwa, które będą wybierane do dofinansowania w postępowaniach niekonkurencyjnych. Ujęto te przedsięwzięcia, których lokalizacja i/lub bezpośrednio miejsce oddziaływania jest skonkretyzowane i większe niż punkt w obrębie danej miejscowości. Nie wskazywano zatem na niej przedsięwzięć związanych z cyfryzacją. Kluczowym z punktu widzenia tych projektów jest pokazanie przepływu beneficjentów, sieciowania i łączenia infrastruktury oraz oddziaływania efektów projektów pomiędzy gminami partnerstwa.

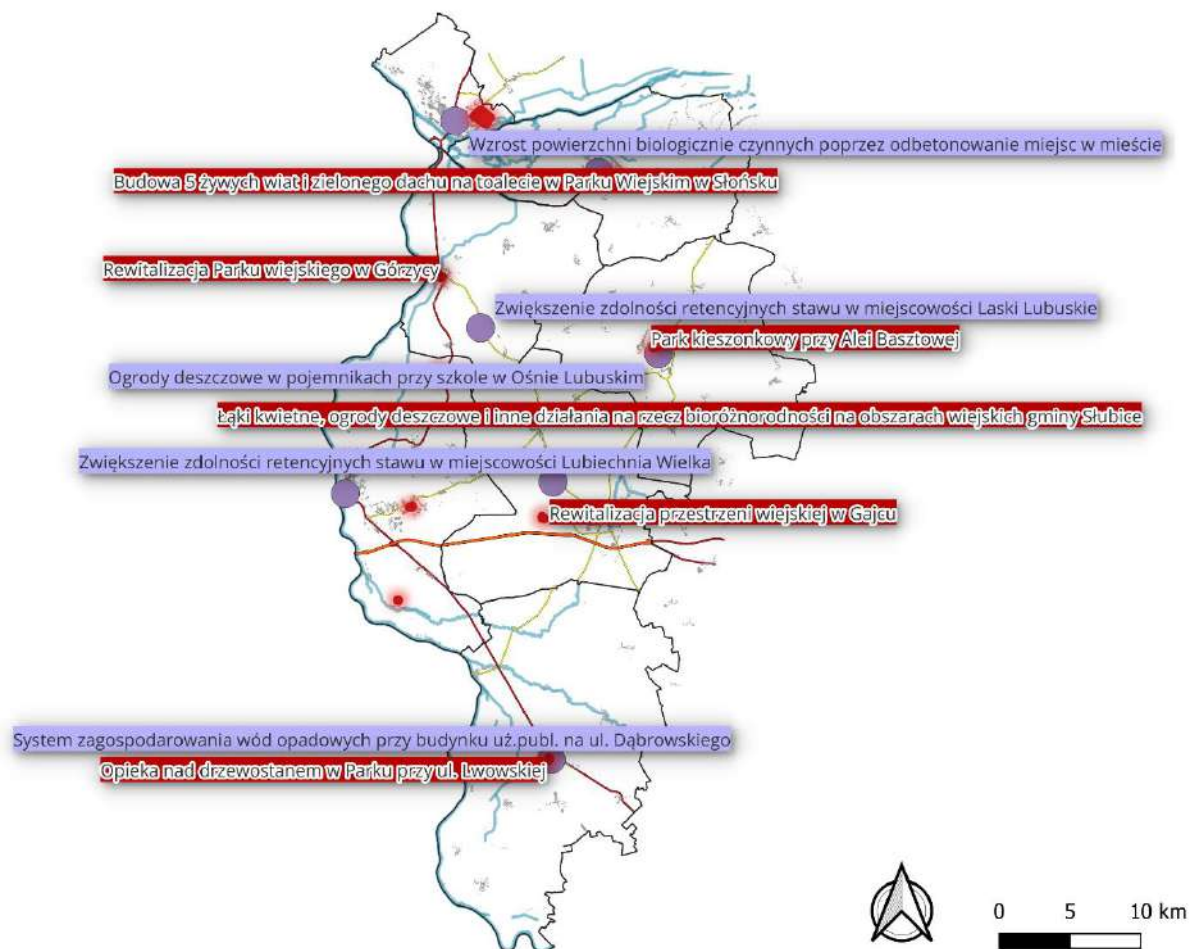
Mapa 16 Miejsca realizacji projektu nr 1 i 12

Legenda:

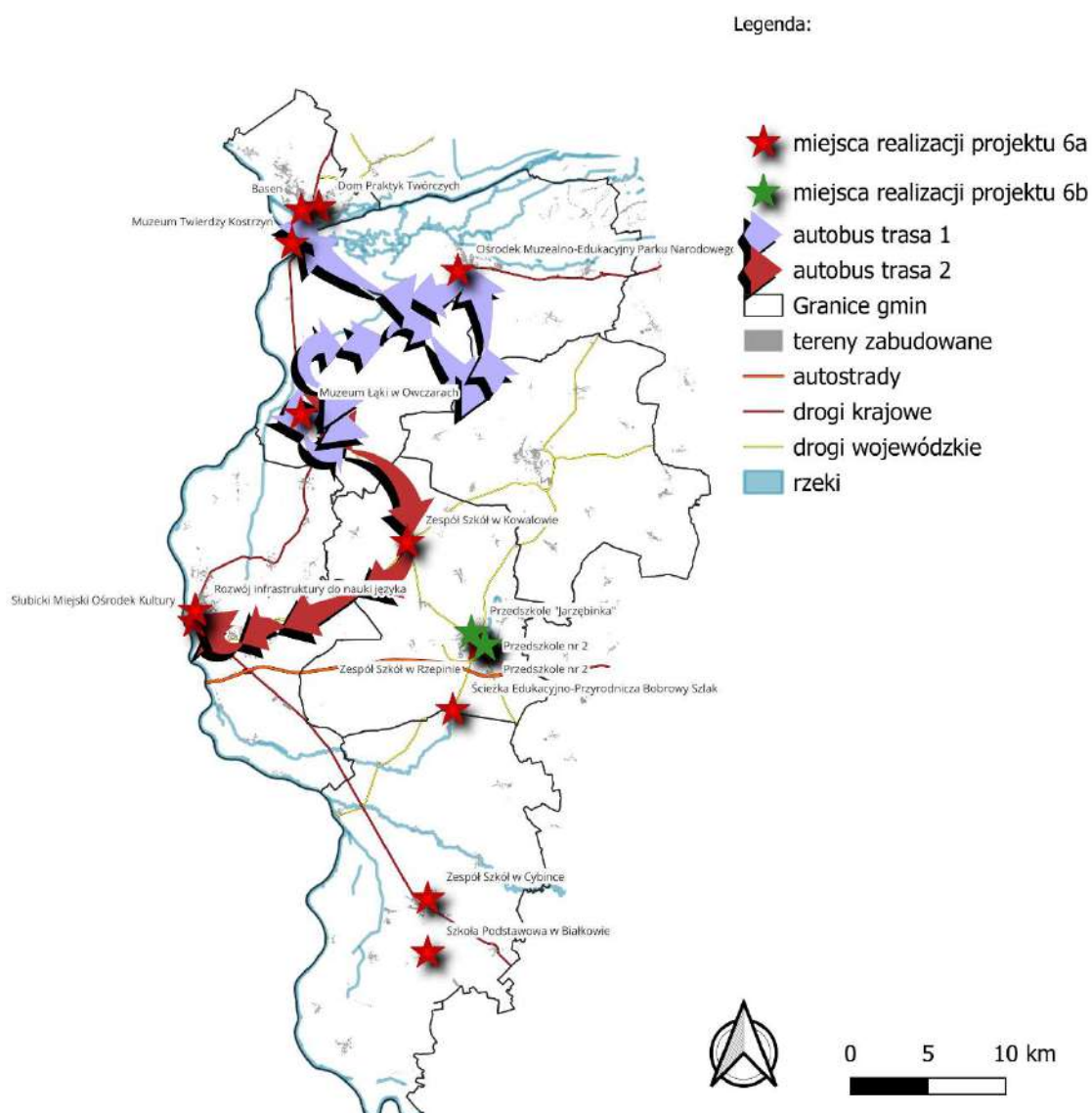

Mapa 17 Miejsca realizacji projektów 3a, 3b i 4

Legenda:

Mapa 18 Miejsca realizacji projektu nr 6a i 6b, 13 i 14

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

W strategii rozwoju ponadlokalnego warto wskazać te obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, które dotyczą objętego strategią ponadlokalną terytorium. Należy również przedstawić OSI kluczowe dla poszczególnych gmin, o ile takowe zidentyfikowano. W każdym przypadku warto określić, jakiego rodzaju działania będą realizowane na poszczególnych obszarach. Konsekwencją wskazania OSI jest ukierunkowanie części instrumentów zaplanowanych w strategii na te obszary i zapewnienie im finansowania.

Strategia Rozwoju Województwa lubuskiego, wskazuje na następujące obszary strategicznej interwencji, które nakładają się obszarowo na terytorium G-7:

1. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych.

Do grupy ośrodków subregionalnych w województwie lubuskim zaliczono miasta powyżej 20 tys. mieszkańców. Poza Nową Solą, wchodzącą w skład MOF OW, są to: Żary, Żagań i Świebodzin. Do grupy tej zaliczyć należy też miasta powiatowe powyżej 15 tys. mieszkańców, tj. Słubice i Międzyrzecz.¹⁷

MOF Słubice obejmuje miasto Słubice jako jego rdzeń oraz część wiejską gminy. Jego potencjał rozwojowy znacznie zwiększają silne powiązania funkcjonalne z sąsiednim Frankfurtem nad Odrą, z którym tworzą aglomerację transgraniczną. Miasta rozwijają współpracę realizując wspólne projekty m.in. w dziedzinie komunikacji i wykorzystania infrastruktury technicznej. W lutym 2021 r. nawiązana została również wola partnerskiej współpracy w ramach tego MOF, pomiędzy gm. Słubice i gm. Górzycą, co uzasadnia określenie gm. Górzycą jako obszaru potencjalnego rozszerzenia MOF Słubice, wymaga to jednak dodatkowego uzasadnienia analizą wskaźnikową. Wskazany jest również rozwój powiązań funkcjonalnych MOF Słubice z innymi sąsiednimi gminami położonymi po polskiej stronie poprzez realizację wspólnych projektów. Realizacji takich inicjatyw z wykorzystaniem mechanizmów porozumienia terytorialnego i Innych Instrumentów Terytorialnych sprzyjać może zawarta 25 listopada 2020 r. inicjatywa partnerskiej współpracy gmin środkowego pogranicza województwa lubuskiego pod nazwą G7, do której przystąpiły gminy Słubice, Rzepin, Ośno Lubuskie, Cybinka, Górzycą, Słońsk i miasto Kostrzyn nad Odrą.

Jako ośrodki lokalne określono również inne pozostałe (obok ośrodków subregionalnych) miasta powiatowe, a także Kostrzyn nad Odrą. W województwie lubuskim zarówno ośrodki subregionalne, jak i lokalne, pełnią ważną rolę w uzupełnieniu oferty miast wojewódzkich, koncentrując funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych, istotnych z perspektywy mieszkańców miast, jak i mieszkańców otaczających je obszarów wiejskich.

Interwencja skierowana dla miast subregionalnych i lokalnych powinna obejmować m.in.:

- rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie (uzbrojenie) terenów inwestycyjnych,*
- projekty rewitalizacyjne,*
- poprawę jakości świadczenia usług publicznych,*
- inwestycje związane z polepszeniem jakości środowiska naturalnego,*
- podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców,*
- wspieranie rozwiązań o charakterze smart city,*
- wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych,*
- wsparcie infrastruktury mieszkalnictwa.*

---

¹⁷ Słubice i Międzyrzecz mające poniżej 20 tys. mieszkańców w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju zaliczone zostały obok Nowej Soli, Świebodzina, Żagania i Żar do grupy miast średnich, co ze względu na specyfikę osadniczą województwa lubuskiego uzasadnia określenie tych miast jako ośrodków subregionalnych.

Mapa 19 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

2. Obszary wiejskie.

Obszary wiejskie w województwie lubuskim podzielić można według różnic w uwarunkowaniach rozwoju na: obszary wiejskie położone w MOF ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych. Gminy porozumienia G-7, zaklasyfikowane zostały do tej drugiej grupy (poza gmina Słubice).

Analizy wykazują dość duże zróżnicowanie sytuacji lubuskich gmin obejmujących obszary wiejskie (w zakresie demografii, sytuacji społecznej i gospodarczej), wobec czego interwencja powinna odpowiadać na specyficzne problemy w poszczególnych gminach. Wsparcia zapobiegające dalszej marginalizacji wymagają szczególnie obszary wiejskie, charakteryzujące się niskimi wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości, niezadawalającą dostępnością do usług publicznych, słabą jakością infrastruktury technicznej oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną.

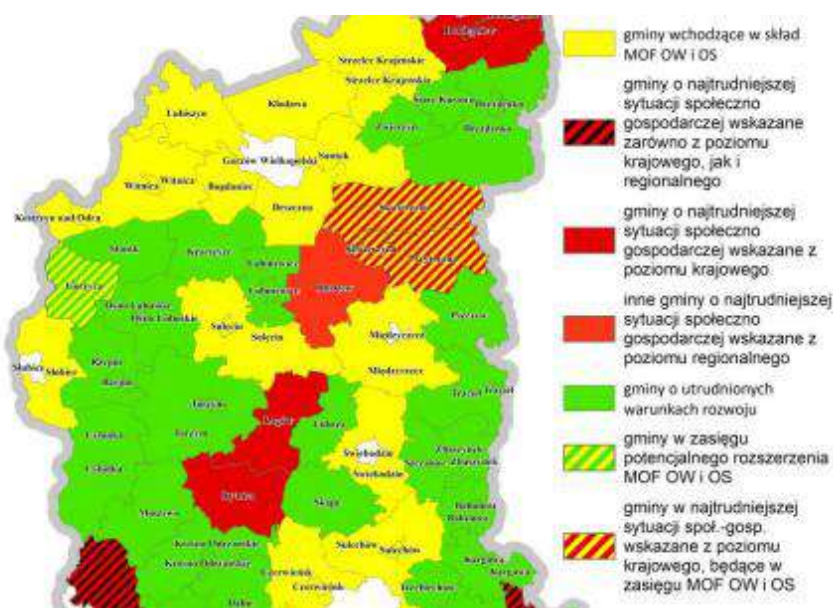
Interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować będzie w szczególności:

- poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;
- rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;
- wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;
- wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);

- promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;
- odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Podobnie jak w przypadku miejskich obszarów funkcjonalnych promowaną formą realizacji polityki rozwoju w ramach obszarów funkcjonalnych mniejszych miast oraz gmin o charakterze wiejskim powinno być zawiązywanie partnerstw w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć. Na obszarach wiejskich również z wykorzystaniem elementów instrumentu RLKS.

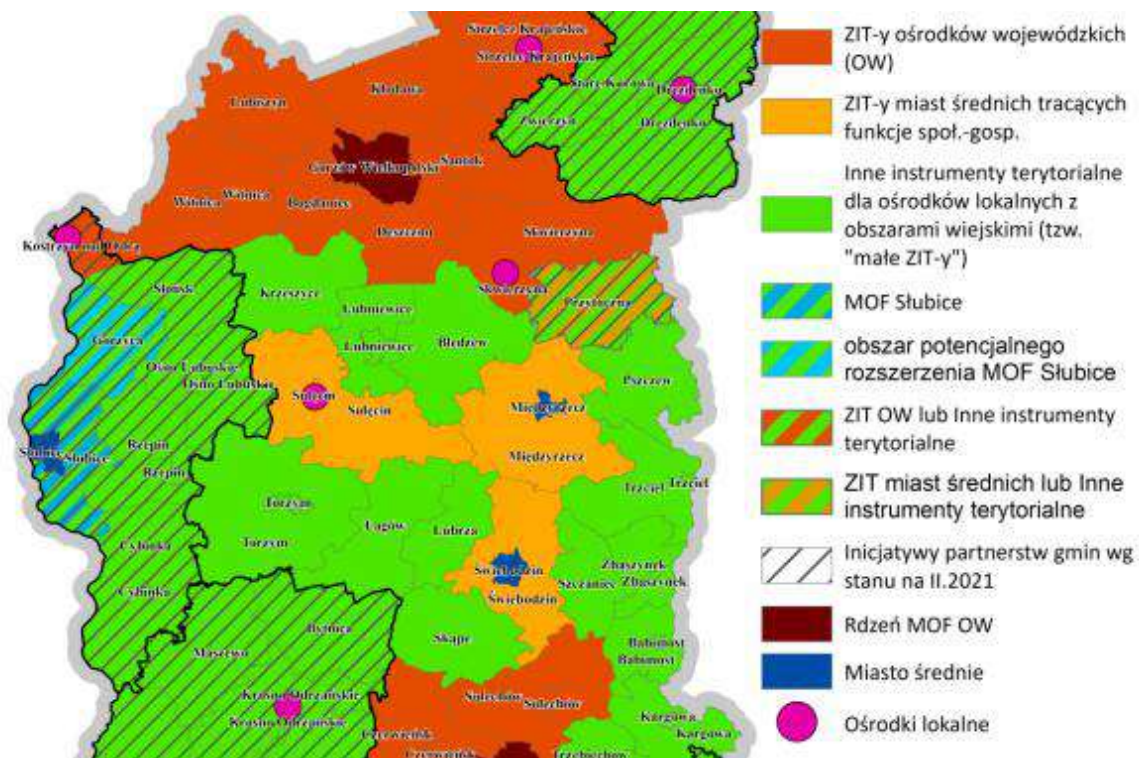
Mapa 20 Obszary Strategicznej Interwencji - obszary wiejskie w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

3. Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich.

Na poniższej mapie zaznaczono obszary, które mogą być objęte instrumentami terytorialnymi Polityki Spójności (w szczególności programu regionalnego) po 2020 roku. Wszystkie gminy, w szczególności wiejskie, które nie wchodzi w skład miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, wraz z miastami – ośrodkami lokalnymi (oraz miastem średnim – Słubicami), będą mogły realizować nowe instrumenty przeznaczone głównie dla partnerstw lokalnych (tzw. „małe ZIT-y”) – Inne Instrumenty Terytorialne w ramach Polityki Spójności oraz porozumienia terytorialne wprowadzone w 2020 roku w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Mapa 21 Zasięg wsparcia instrumentami terytorialnymi dla OSI miejskich i wiejskich. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

4. Obszary przygraniczne.

Obszary przygraniczne z jednej strony posiadają specyficzny potencjał rozwojowy wynikający z możliwości bezpośredniej współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczej, wymiany handlowej, kontaktów politycznych czy realizacji projektów transgranicznych. Z drugiej strony problemem jest peryferyjne położenie, słaba krajowa dostępność transportowa oraz zwiększona migracja mieszkańców. Ważnym kierunkiem interwencji polityki regionalnej w stosunku do obszarów przygranicznych jest wspomaganie procesu ich integracji z głównymi obszarami aktywności gospodarczej, dzięki zapewnianiu rozwoju powiązań funkcjonalnych po obu stronach granicy.

Obszar G-7 w znacznej części kwalifikuje się do OSI określonego jako tereny bezpośrednio przylegające do granicy, w których występuje silne oddziaływanie transgraniczne. Szczególnie jest ono zauważalne w tzw. miastach bliźniaczych, jak Kostrzyn nad Odrą-Kietz, Słubice-Frankfurt nad Odrą, Gubin - Guben, Łęknica-Bad Muskau. Miasta te rozwijają współpracę realizując wspólne projekty w wielu dziedzinach, spośród których dominującymi są infrastruktura komunalna, komunikacja, kultura, sport, edukacja i sprawy społeczne. Przedsięwzięcia te powinny być nadal wspierane.

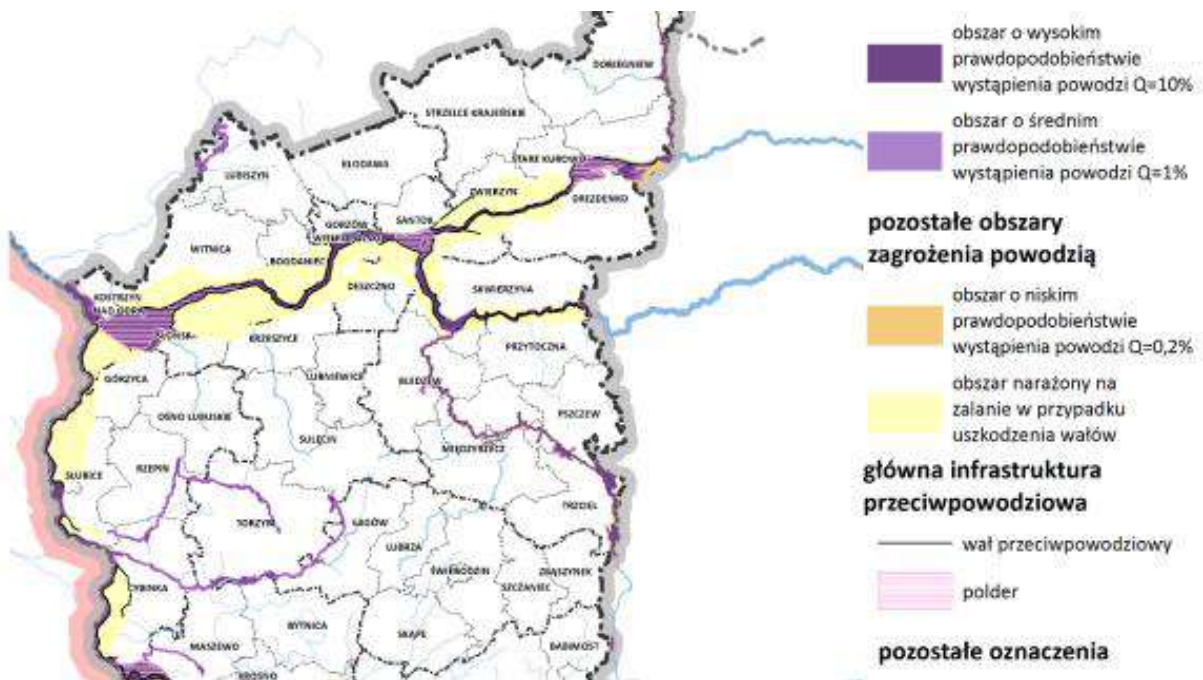
Mapa 22 Obszary przygraniczne w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

5. Obszary zagrożone powodzią.

Do grupy gmin, które objęte są obszarami szczególnego zagrożenia powodzią zakwalifikowano na terenie województwa lubuskiego 62 gminy, w tym w tym, Cybinka, Górzycza, Kostrzyn nad Odrą, Rzepin, Słońsk i Słubice. Na terenie wszystkich wskazanych gmin stwierdzono występowanie obszarów o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi. Do wyznaczonego obszaru zakwalifikowano gminy, na terenie których występuje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, a także gminy, których obszar narażony jest na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Inwestycje przeciwpowodziowe na terenie województwa lubuskiego powinny obejmować w szczególności budowę wałów przeciwpowodziowych, a także innych budowli, takich jak: jazy, przepusty, wały cofkowe, zbiorniki retencyjne.

Mapa 23 Obszary zagrożone powodzią w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.

Założenia wdrożeniowe

Strony Porozumienia uznały, że dla osiągnięcia zakładanych celów niezwykle istotne jest zachowanie pewnych zasad funkcjonowania partnerstwa. Te zasady to:

- 1) Równość partnerów;*
- 2) Partnerstwo;*
- 3) Tworzenie możliwie elastycznych rozwiązań;*
- 4) Partykypacja finansowa;*
- 5) Racjonalizacja wydatków;*

Ponadto:

1. Na mocy porozumienia Strony zobowiązują się do współpracy przy realizacji i osiągnięciu celów, które zostaną przyjęte na podstawie diagnozy i/lub strategii ponadlokalnej, w tym do partykypacji powstałych w takiej działalności kosztów.

2. Strony Porozumienia każdorazowo przed podjęciem decyzji o realizacji poszczególnych zadań/ projektów będą zawierać porozumienia szczegółowe, określające podział zadań, uprawnień i kompetencji oraz regulacje kwestii finansowych.

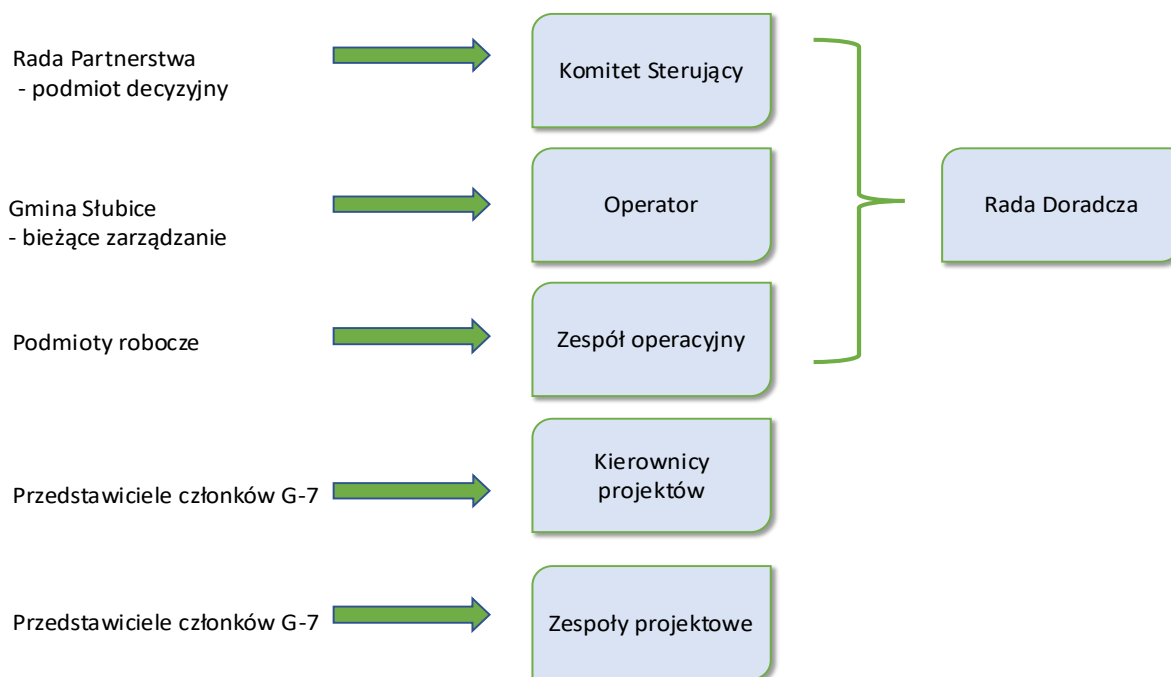
3. Dla realizacji poszczególnych zadań/projektów mogą zawierać odrębne porozumienia, w których stronami będą tylko partnerzy poszczególnych zadań/projektów.

4. Kwestie finansowe wspólne poszczególnych zadań/projektów będą ustalane w ramach odrębnych porozumień. Domyślna zasada jest taka, że strony koszty ogólne pokrywać będą wspólnie, proporcjonalnie, biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców (wg. stanu na dzień ostatnich dostępnych danych Urzędu Statystycznego w Gorzowie Wlkp. w zakresie liczby mieszkańców).

5. Zobowiązania finansowe Stron Porozumienia, wynikające z potrzeby zapewnienia wkładu własnego w realizację zadań/projektów stanowią koszt własny w budżetach poszczególnych partnerów.

6. Strony niniejszego porozumienia ustalają, że każdy partner porozumienia wyznaczy co najmniej po jednym przedstawicielu, jednakże nie więcej niż trzech do zespołu roboczego odpowiedzialnego za opracowanie i realizację diagnozy i/lub dokumentów strategicznych.

STRUKTURA ZARZĄDZANIA STRATEGIA:

Komitet Sterujący

Istotną rolę w zapewnieniu efektywnego wdrażania strategii i rozwoju obszaru G-7 odgrywać będzie Rada Partnerstwa, jako Komitet Sterujący (KS) złożony z burmistrzów i wójtów gmin porozumienia.

Komitet Sterujący będzie:

- ✓ *wzmacniać wewnętrzną i zewnętrzną współpracę partnerską w konsensusie co do wspólnego interesu partnerów;*
- ✓ *definiować krótko- i długoterminowe cele rozwoju obszaru G-7;*
- ✓ *podejmować działania/ strategiczne przedsięwzięcia służące realizacji celów;*
- ✓ *określać docelowe źródła finansowania dla realizowanych działań;*
- ✓ *zapewniać możliwość wymiany doświadczeń w ramach G-7 i poza nim.*

Operator G-7:

Koordinację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Operator powołany przez Radę Partnerstwa. Członkowie G-7 powierzają Gminie Słubice rolę Operatora koordynującego działania w zakresie realizacji strategii, bieżącego zarządzania jej wdrażaniem mającego do dyspozycji służbę merytoryczną w postaci Zespołu Operacyjnego (ZO). Kompetencje w zakresie koordynacji działań nie wykluczają podejmowania inicjatyw i udziału w tych działaniach pozostałych partnerów. Dopuszcza się możliwość oddania części

zadań związanych z obsługą, zarządzaniem czy koordynowaniem prac partnerstwa w postaci zlecenia zewnętrznego wyspecjalizowanemu podmiotowi.

Zakres działalności Operatora:

1. Reprezentuje G-7 przy podejmowaniu działań w zakresie realizacji strategii wobec podmiotów zewnętrznych po uprzedniej konsultacji z członkami partnerstwa.
2. Kieruje pracami Zespołu Operacyjnego.
3. Koordynuje proces realizacji projektów strategicznych i uzupełniających.
4. Uczestniczy w spotkaniach i konferencjach związanych z realizacją i promocją dokumentu strategicznego, co nie wyklucza udziału pozostałych przedstawicieli.
5. Informuje członków G-7 o ustaleniach, działaniach i faktach mających wpływ na realizację celów G-7.

Zespół operacyjny:

1. Zespół Operacyjny jest roboczym podmiotem odpowiedzialnym za realizację dokumentu strategicznego.
2. W skład Zespołu Operacyjnego wchodzi przedstawiciele wszystkich członków G-7 – Kierownicy projektów, którzy na poziomie roboczym będą koordynować prace nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii, realizowanych przedsięwzięć oraz Zespoły projektowe odpowiedzialne za wdrażanie projektów.
3. Prace Zespołu Operacyjnego służą prawidłowemu i skutecznemu wdrażaniu założeń strategii.

Zadania zespołu Operacyjnego:

1. Realizacja i koordynacja procesu wdrażania strategii.
2. Rozwój i koordynacja współpracy między członkami G-7.
3. Monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.
4. Koordynacja realizacji projektów - bieżący kontakt z osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego.
5. Prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy.

Funkcjonowanie zespołu Operacyjnego:

1. Pracami Zespołu Operacyjnego kieruje Operator G-7.
2. Organizacja spotkań odbywa się w zależności od tematyki i możliwości w siedzibach członków G-7, które zapewniają obsługę organizacyjną.
3. Spotkania Zespołu Operacyjnego odbywają się w zależności od potrzeb.
4. Operator może zapraszać do udziału w spotkaniach Zespołu Operacyjnego osoby trzecie, w szczególności osoby odpowiedzialne za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego, jeżeli uzna, że ich kompetencje i wiedza mogą być przydatne w pracach Zespołu Operacyjnego.
5. Spotkania Zespołu Operacyjnego zwołuje Operator.

Kierownicy projektów:

Koordinację między przedsięwzięciami o charakterze strategicznym zapewni Operator, dla każdego przedsięwzięcia strategicznego wyznaczony został Kierownik Projektu, jako organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, członków G-7, który odpowiada za jego realizację i koordynację procesu wdrażania z podmiotami współpracującymi na poziomie struktur G-7 w ramach danego projektu.

Zdania Kierowników projektu:

1. Realizacja zadań Zespołu Operacyjnego.
2. Organizowanie spotkań Zespołu Operacyjnego.
3. Organizacja i koordynacja prac dotyczących wdrażania strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.
4. Monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.
5. Realizacja i koordynacja procesu wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur G-7 w ramach danego projektu.
6. Organizacja prac i nadzór nad osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i realizację projektów w ramach dokumentu strategicznego.
7. Przekazywanie informacji i współpraca z pozostałymi członkami Zespołu Operacyjnego.

Zespoły projektowe:

1. Wdrażanie strategii na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.
2. Realizacja procesu wdrażania projektów oraz angażowanie podmiotów współpracujących na poziomie struktur G-7.
3. Monitorowanie wdrażania strategii/projektów w oparciu o system wskaźników realizacji.
4. Organizowanie spotkań Zespołu Operacyjnego.

Rada Doradcza:

Komitet Sterujący powoła członków i przewodniczącego Rady Doradczej (RD), która będzie pełnił rolę organu doradczo-opiniującego. RD złożona będzie z przedstawicieli interesariuszy strategii - otoczenia społecznego i gospodarczego. W jej skład będzie wchodziło po 1 przedstawicielu organizacji społecznych lub sektora gospodarczego z każdej gminy i powiatu (7 osób). Gremium to będzie służyć wszechstronną, merytoryczną pomocą w procesie realizacji zadań strategii na każdym etapie.

Zespoły robocze:

1. Koordynacją zespołu roboczego, odpowiedzialnego za opracowanie i realizację diagnozy i/lub dokumentów strategicznych będzie zajmował się przedstawiciel wskazany przez Lidera.
2. Strony do realizacji poszczególnych zadań/projektów, realizowanych na podstawie odrębnych porozumień, będą powoływać odrębne zespoły robocze, wskazując każdorazowo przedstawiciela odpowiedzialnego za koordynację działań.

3. Spotkania zespołów roboczych odbywać się będą w zależności od tematyki i możliwości w siedzibach Stron Porozumienia, które zapewnią będą obsługę organizacyjną spotkań.
4. Spotkania zespołów roboczych zwołują przedstawiciel Lidera lub przedstawiciel.
5. Ze spotkań zespołów roboczych sporządzane będą protokoły dla każdej ze stron.
6. Koszty funkcjonowania zespołów roboczych zapewnia każdy z partnerów dla przedstawicieli przez siebie wskazanych.

Ewaluacja

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu lub działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia. Jednym z głównych celów ewaluacji jest ocena rzeczywistych lub spodziewanych efektów realizacji danej interwencji publicznej. Ewaluacja jest zatem próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania podjęte w zgodzie ze strategią rozwoju przyniosły oczekiwane efekty.

Monitoring a ewaluacja

Monitoring i ewaluacja mimo iż z natury podobne działania, różnią się między sobą zasadniczo. Najważniejszą różnicą jest poziom głębi dostarczanych przez te narzędzia informacji. Podczas gdy monitoring weryfikuje, czy zaplanowane zdarzenie doszło do skutku, to ewaluacja bada to zdarzenie pod kątem jego efektów oraz przyczyn dla których się ono wydarzyło (lub dlaczego się nie wydarzyło). Na poziomie realizacji Strategii linia demarkacyjna pomiędzy monitoringiem a ewaluacją przebiega tam, gdzie występuje rozróżnienie pomiędzy produktem działania (np. 30 km ścieżek rowerowych) a jego rezultatem (wzrost aktywności fizycznej mieszkańców gminy). Należy jednak w tym miejscu zauważyć, że rezultaty weryfikować będzie można dopiero po pewnym czasie. Ze względu na swój charakter nie są one bowiem możliwe do zbadania zanim od zakończenia działań nie upłynie odpowiednia ilość czasu (w tym przypadku od 1 do 3 lat). Wobec tego ocena osiągnięcia rezultatów powinna być prowadzona w kilku określonych momentach wdrażania strategii, nie zaś w sposób ciągły jak produkty.

System ewaluacji wdrażania strategii rozwoju zakłada, że rada partnerstwa powoła zespół roboczy ds. ewaluacji. Zespół ten zapozna się ze wskaźnikami strategicznymi oraz zapisami zasad ewaluacji. Jako punkt wyjściowy potraktuje ewaluację ex-ante przeprowadzoną przed przyjęciem strategii do realizacji.

KAMIENIE MIŁOWE PROCESU EWALUACJI I MONITORINGU:

1. Monitoring (sprawozdanie)	styczeń 25,26,27,28,29,30
2. Ewaluacja (badanie i sprawozdanie)	styczeń 2026, 2030

Co 2-3 lata zbadane zostać powinny rezultaty działań. Należy wykorzystać do tego metodologię zbliżoną do opisaną w raporcie z diagnozy obszaru G-7 (załącznik do niniejszej

strategii). W głównej mierze należy wykorzystać tożsame narzędzie diagnostyczne (ankieta elektroniczna) do zbadania nastrojów społecznych po pierwszych latach realizacji strategii (on going) oraz po zakończeniu etapu jej wdrażania (ex-post). Badanie ex-post można również zlecić podmiotowi zewnętrznemu.

Kluczowe pytania badawcze, na które odpowiedź będzie miała ewaluacja to:

Czy wdrażana strategia przynosi zakładane efekty?

Czy zrealizowane przedsięwzięcia są adekwatne do potrzeb mieszkańców?

Czy jakość życia mieszkańców na obszarze G-7 poprawiła się?

Jaka jest efektywność wydatkowania środków finansowych w formule partnerstwa?

Czy formuła partnerstwa przyniosła jakieś korzyści dodane?

Jak funkcjonuje partnerstwo?

Kryteria ewaluacji wykorzystywane w badaniu to:

- trafność - w jakim stopniu cele i działania odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i problemy obszaru;
- skuteczność - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte;
- trwałość – jaka jest ciągłość efektów, wpływ i oddziaływanie;
- efektywność - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści;
- użyteczność - w jakim stopniu strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów obszaru.

Aktualizacja strategii, partycypacja społeczna

Za realizację strategii, jej aktualność aktualizację i udostępnienie możliwości partycypacji społecznej w jej realizacji i aktualizacji odpowiedzialny jest Lider partnerstwa. Wszelkie uwagi dot. Elementów strategii przysyłać należy na adres mailowy: slubice@slubice.pl. Utworzona zostanie także podstrona w domenie slubice.pl/G7, na której prezentowane będą informacje o statusie Strategii, jej aktualnym kształcie, postępach we wdrażaniu, ewaluacji oraz konsultacjach społecznych dot. proponowanych zmian.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. Strategia powinna odnieść się do tych dokumentów, np. ocenić ich aktualność i spójność w kontekście zapisów strategii, a w efekcie wskazać dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany wraz z ogólnymi wytycznymi wynikającymi z odniesienia do treści strategii.

Zgodnie z zaleceniami poradnika praktycznego dot. przygotowania Strategii Rozwoju Gminy, udostępnionego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, dokonano przeglądu

aktualności obowiązkowych i fakultatywnych planów funkcjonujących w poszczególnych gminach wchodzących w skład G-7 a następnie przedstawiono je w postaci tabelarycznej.

JST	Strategia gminna		Program Ochrony Środowiska	
	<i>perspektywa</i>	<i>Wytyczne do aktualizacji</i>	<i>perspektywa</i>	<i>Wytyczne do aktualizacji</i>
Cybinka	2022	Konieczna aktualizacja. - Uwzględnienie celów partnerstwa oraz samej istoty współpracy w dokumentach wewnętrznych	brak	Wymagana aktualizacja z uwzględnieniem celów środowiskowych G-7
Górzycza	2022		2018 / 2022	
Kostrzyn nad Odrą	2023		2022 / 2026	
Ośno Lubuskie	2022		2021 / 2025	
Rzepin	2022		2021 / 2025	
Słońsk	2027	Aktualizacja nie jest konieczna.	2024 / 2028	
Słubice	2023	Konieczna aktualizacja. - Uwzględnienie celów partnerstwa oraz samej istoty współpracy w dokumentach wewnętrznych	2024 / 2027	

Ponadto biorąc pod uwagę zakres działań przyjętych jako koncepcja rozwoju obszaru G-7 korzystnym dla realizacji tych planów wydaje się być stworzenie dokumentów nieobowiązkowych, które uszczegółowią zamierzenia. Takimi dokumentami mogłyby być:

- studium wykonalności rozwoju / koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych
- porozumienia o współpracy z kluczowymi partnerami społecznymi

Założenia finansowe

Kluczowym dokumentem programowym a jednocześnie najważniejszym źródłem finansowania przedsięwzięć objętych niniejszą strategią są Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego na lata 2021-2027 (FEWL).

Najistotniejszym elementem FEWL, w kontekście zawartego porozumienia G-7, jest priorytet 8. – Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego, Działanie 8.4 – Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT, które realizuje cel szczegółowy 5(ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. Opis tego priorytetu wskazuje m.in. na:

„interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować powinna m.in. poprawę dostępu do usług publicznych, kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości; uzupełnienie infrastruktury technicznej; rozwijanie oferty z obszaru turystyki włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe; odnowę wsi; wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Działania dedykowane obszarom miejsko-wiejskim oraz wiejskim w tym celu szczegółowym będą realizowane poprzez wykorzystanie strategii terytorialnych, w tym programów rewitalizacji. Projekty powinny dążyć do partnerskiego charakteru oraz powinny być uzgodnione z IZ.”

Inne priorytety FEWL, w których jako beneficjentów uwzględniono porozumienia międzygminne (poza obszarami miejskimi) to:

- Cel Szczegółowy (iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości
- Cel Szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej
- Cel Szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne [Cel Szczegółowy (iv) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne – CS (iv) będzie realizowany, jako komponent CS (iii)].
- Cel Szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

- *Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych*

Ponadto ze względu na położenie oraz ze względu na zaplanowane do realizacji cele partnerstwa, będzie ono mogło ubiegać się o środki finansowe także z innych źródeł:

- *Fundusze Krajowe (programy rządowe, w tym Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych; Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; programy Ministerstwa Kultury; programy Ministerstwa Sportu; programy Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.*
- *Fundusze Unijne (w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego; Europejski Fundusz Społeczny+; Europejski Fundusz Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich; Europejska Współpraca Terytorialna; Horyzont Europa)*
- *Fundusze innych partnerów zagranicznych (Fundusze Norweskie (MF EOG i NMF))*

Z punktu widzenia porozumienia G-7 najistotniejsze będą konkursy ogłaszane w ramach następujących programów operacyjnych:

- 1. Program Współpracy Interreg Brandenburgia – Polska 2021-2027*
- 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, w tym Lokalna Strategia Rozwoju LGD właściwej terytorialnie (PROW)*
- 3. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (FENIKS)*
- 4. Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027 (FERS)*

W poniższej tabeli przypisano konkretne programy / źródła finansowania dla poszczególnych celów strategicznych partnerstwa:

Cel strategiczny	Program lub źródło
1. Zahamowanie ubożenia przyrodniczego oraz zwiększenie odporności regionu na negatywne efekty zmian klimatu.	FEWL, Interreg, FENIKS, Fundusze Norweskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2. Wzrost potencjału gospodarczego regionu i jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania.	FEWL, PROW
3. Wzrost roli kultury, dziedzictwa narodowego i tożsamości lokalnej w budowaniu kapitału społecznego	FEWL, FENIKS, Fundusze Norweskie, PROW, Interreg,

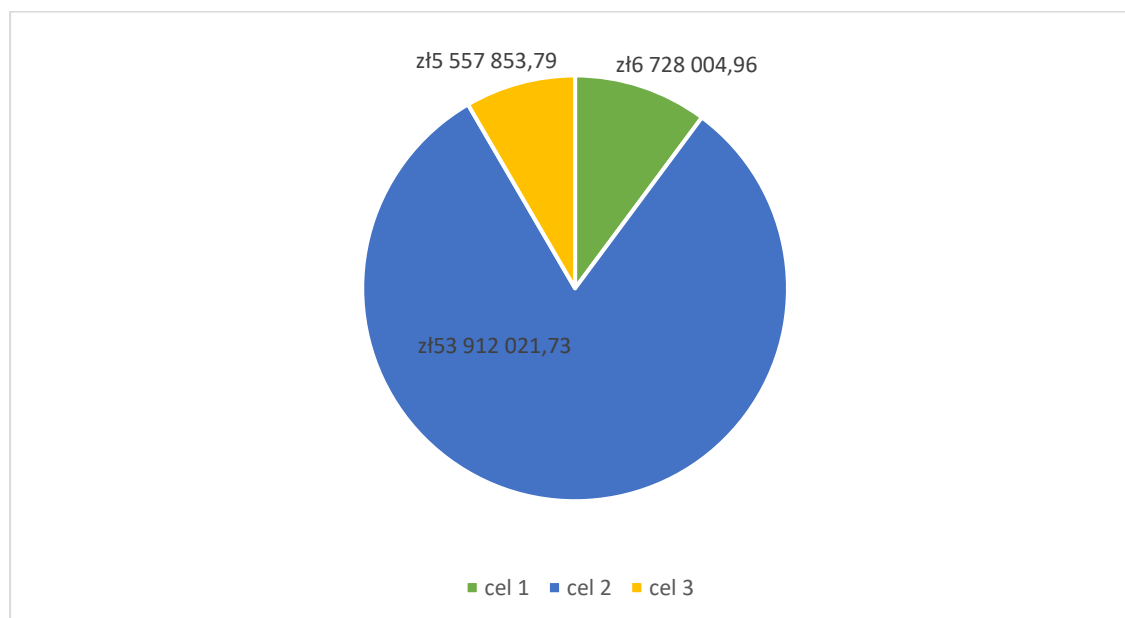
W ramach FEWL (IIT) opracowano i zaplanowano **wstępnie 11 zintegrowanych projektów**, które realizują większość celów strategicznych porozumienia. Z uwagi na priorytety i ograniczone możliwości inwestycyjne głównego źródła finansowania działań strategicznych (FEWL) nie dla wszystkich celów adresuje się konkretne projekty. Potencjalne przedsięwzięcia dla tych celów, będą rozpatrywane w trakcie realizacji strategii w ramach monitorowania postępów jej wdrażania i jeśli pojawi się możliwość – zostaną włączone do strategii na późniejszym etapie).

Ramy finansowe przypisane do poszczególnych celów na podstawie listy projektów w ramach FEWL(IIT) znajdują się w tabeli poniżej. Przyjęty kurs euro do przeliczenia limitów wsparcia w euro na złotówki to 4,40. Ramy określają maksymalny dostępny w ramach IIT budżet do wykorzystania przez partnerstwo. Budżet wykorzystywany przez złożone na tym etapie projekty przedstawia tabela nr 13

Tabela 13 Ramy finansowe strategii w oparciu o maksymalny budżet instrumentu IIT w ramach FEWL.

Cel	koszty	fin. UE (FEWL)	wkład własny
1	6 728 004,96 zł	5 718 804,21 zł	1 009 200,74 zł
2	53 912 021,73 zł	45 825 217,15 zł	8 086 803,26 zł
3	5 557 853,79 zł	4 724 175,72 zł	833 678,07 zł
RAZEM	66 197 880,48 zł	56 268 197,08 zł	9 929 682,07 zł

Wykres 23 Alokacja środków pomiędzy celami głównymi

Zidentyfikowane na etapie tworzenia strategii projekty kluczowe nie wykorzystują pełnego budżetu. Kolejne projekty zostaną więc uzupełnione w trakcie aktualizacji strategii na kolejnych etapach jej wdrażania. Pierwsza aktualizacja miała miejsce w 11.2025.

Tabela 14 Ramy finansowe projektów kluczowych

						Cybinka	Górzycza	Kostrzyn nad Odrą	Ośno Lubuskie	Rzepin	Słońsk	Stubice
nr projektu	tytuł	Nr priorytetu SZOP	Koszty projektu	dofinansowanie UE	wkład własny	udział %	udział %	udział %	udział %	udział %	udział %	udział %
1	Zielona mobilność - niskoemisyjny transport na obszarze G7	3.3	13 408 059,25 zł	11 396 850,36 zł	2 011 208,89 zł	10,26%	6,80%	28,07%	0,00%	15,35%	7,57%	31,95%
2a	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku kina „Bałtyk” na potrzeby OSP	8.4	1 874 099,29 zł	1 592 984,40 zł	281 114,89 zł	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2b	Uatrakcyjnienie terenów publicznych miejscowości G-7	8.4	12 496 316,91 zł	10 621 869,38 zł	1 874 447,53 zł	0,00%	0,00%	41,75%	0,00%	22,82%	6,72%	28,71%
2c	Stworzenie izby historyczno-archeologicznej w Górzycy	8.4	1 264 403,23 zł	1 074 742,75 zł	189 660,48 zł	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2d	Budowa świetlicy wiejskiej	8.4	2 350 000,00 zł	1 997 500,00 zł	352 500,00 zł	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
2e	Budowa sceny koncertowej	8.4	567 945,13 zł	482 753,36 zł	85 191,77 zł	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%

3a	Mała retencja w Parku Wolności w Słubicach	2.13	749 952,27 zł	637 459,43 zł	112 492,84 zł	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
3b	Adaptacja do zmian klimatu w obszarze G7 poprzez zagospodarowanie i retencjonowanie wód	2.13	1 241 220,11 zł	966 073,94 zł	275 146,17 zł	21,19%	0,00%	57,98%	20,83%	0,00%	0,00%	0,00%
3c	Adaptacja do zmian klimatu w obszarze G7 poprzez zagospodarowanie i retencjonowanie wód - obszary wiejskie	2.13	752 230,79 zł	583 820,56 zł	168 410,23 zł	0,00%	14,05%	0,00%	0,00%	31,70%	15,64%	0,00%
4	Zielone serca G7 - wzmacnianie bioróżnorodności w parkach miejskich i wiejskich.	2.14	2 609 263,53 zł	2 162 298,38 zł	446 965,15 zł	9,32%	6,18%	25,50%	9,16%	13,94%	6,88%	29,02%
5	Słoneczna energia w budynkach użyteczności publicznej G-7	2.12	839 928,83 zł	713 939,51 zł	125 989,32 zł	0,00%	11,77%	48,57%	0,00%	26,55%	13,10%	0,00%

6a	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji	6.15	11 251 700,89 zł	9 563 945,76 zł	1 687 755,13 zł	10,04%	8,77%	27,48%	0,00%	15,02%	7,41%	31,27%
6b	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji – Mądry Przedszkolak	6.15	3 248 173,98 zł	2 760 947,88 zł	487 226,10 zł	11,01%	0,00%	30,12%	0,00%	16,47%	8,13%	34,28%
7	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	1.10	1 217 377,92 zł	1 034 771,23 zł	182 606,69 zł	0,00%	8,28%	34,16%	0,00%	18,68%	0,00%	38,88%
8	Krok w przyszłość	1.9	998 646,68 zł	848 849,67 zł	149 797,01 zł	10,26%	6,80%	28,07%	0,00%	15,35%	7,57%	31,95%
9	Aktywna przyszłość - integracja i zatrudnienie na obszarze G-7	6.16	4 639 965,92 zł	3 943 971,02 zł	695 994,90 zł	11,16%	0,00%	30,54%	0,00%	17,14%	6,39%	34,76%
10	Zagospodarowanie parku przy ul. Lwowskiej w m. Cybinka	8.4	1 906 834,62 zł	1 620 809,43 zł	286 025,19 zł	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
11	Słoneczna energia w G7	2.12	759 935,60 zł	645 945,26 zł	113 990,34 zł	19,62%	0,00%	0,00%	19,28%	0,00%	0,00%	61,09%

12	Zielona mobilność w Ośnie Lubuskim	3.3	1 352 023,59 zł	1 149 220,05 zł	202 803,54 zł	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
13	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji w Ośnie Lubuskim	6.15	1 096 588,26 zł	932 100,02 zł	164 488,24 zł	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
14	„i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji - Mądry Przedszkolak w Ośnie Lubuskim	6.15	365 529,51 zł	310 700,08 zł	54 829,43 zł	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
15	Cyfrowa Gmina Ośno Lubuskie – inteligentny system zdalnego odczytu wodomierzy	1.9	100 700,16 zł	85 595,14 zł	15 105,02 zł	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
16	Rozwój przedsiębiorczości w gminie Cybinka	1.10	152 009,14 zł	129 207,77 zł	22 801,37 zł	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SUMY			65 242 905,62 zł	55 256 355,38 zł	9 986 550,24 zł							

Spis tabel, map, wykresów i rysunków

Tabela 1 Narzędzia badawcze wykorzystane podczas badania społecznego na potrzeby diagnozy.....	4
Tabela 2 Ilość mieszkańców obszaru G-7 w podziale na gminy - stan na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	10
Tabela 3 Podstawowe wskaźniki statystyczne obszaru G7. Dane GUS wg stanu na koniec 2020 roku.	11
Tabela 4 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	30
Tabela 5 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.	30
Tabela 6 Dane procentowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych. Opracowanie własne na podstawie danych ZUS wg stanu na czerwiec 2024.	31
Tabela 7 Wyniki badania SDR. Porównanie ruchu drogowego w latach 2010 i 2020/21. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.	36
Tabela 8 Liczba przedszkolaków w placówkach obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.	45
Tabela 9 Liczba uczniów w szkołach podstawowych obszaru G-7. Dane GUS-BDL stan na koniec 2020 roku.	45
Tabela 10 Tabela projektów kluczowych.	67
Tabela 11 Powiązania między projektami kluczowymi. Kolor zielony - silne powiązania, kolor żółty - średnie. Opracowanie własne	70
Tabela 12 Wskaźniki rezultatów realizacji strategii	71
Tabela 13 Ramy finansowe strategii w oparciu o maksymalny budżet instrumentu IIT w ramach FEWL.	110
Tabela 14 Ramy finansowe projektów kluczowych	111
Wykres 1 Rozkład respondentów w badaniu ankietowym ze względu na gminę zamieszkania. Porównanie z faktycznym rozkładem liczby mieszkańców	5
Wykres 2 Rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki w największym stopniu wpływające na życie mieszkańców w regionie. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. Wykres przedstawia jednocześnie odsetek odpowiedzi w całym badaniu (brązowe pole) jak i osobno w poszczególnych gminach (kolory) dlatego wartości nie należy sumować.	9
Wykres 3 Ocena zadowolenia z poziomu dbałości o środowisko. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	17
Wykres 4 Ocena istotności potrzeby poprawy stanu środowiska/przyrody. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	18
Wykres 5 Ocena zadowolenia z czystości i porządku miejsc publicznych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	19
Wykres 6 Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	19
Wykres 7 Ocena istotności potrzeby zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	20
Wykres 8 Ocena istotności potrzeby niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	20

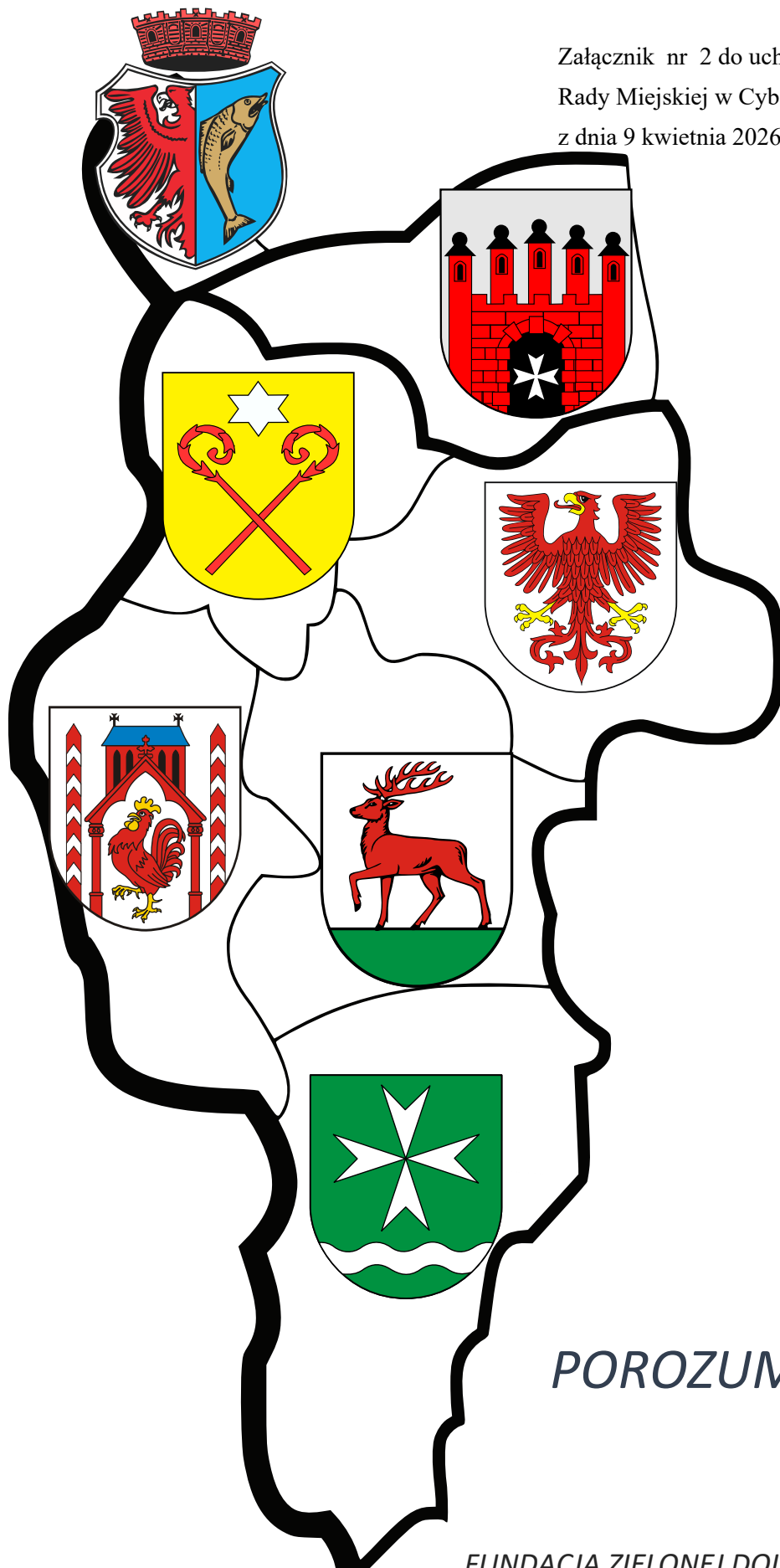
Wykres 9 Udział frakcji odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem w latach 2017-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	21
Wykres 10 Masa wytworzonych na terenie G-7 odpadów (kg/mieszkaniec) w latach 2019-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	22
Wykres 11 Bezrobotni na obszarze G-7 na koniec 2020 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	28
Wykres 12 Ocena zadowolenia z życia w gminie pod kątem łatwości znalezienia dobrej pracy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. N=557	28
Wykres 13 Zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	32
Wykres 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób - ujęcie dynamiczne (lata 2010-2020). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	32
Wykres 15 Udział podmiotów prowadzących działalność w poszczególnych sektorach wg PKD (na koniec 2020). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	34
Wykres 16 Odpowiedź na pytanie o istotność potrzeby rozładowania nadmiernego ruchu pojazdów. Źródło: ankieta online, N=560.....	36
Wykres 17 Długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych w latach 2011-2020 (w 2022 – ostatnie dane GUS, na obszarze G-7 bez zmian). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	38
Wykres 18 Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu w gminie. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.	41
Wykres 19 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	42
Wykres 20 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	42
Wykres 21 Dynamika zmian w liczbie turystów odwiedzających polskie Parki Narodowe. https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/	43
Wykres 22 Liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	44
Wykres 23 Alokacja środków pomiędzy celami głównymi.....	110
Mapa 1 Centra komunikacyjne i gospodarcze obszaru G-7. Opracowanie własne	12
Mapa 2 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/	22
Mapa 3 Kierunki migracji wewnętrznych w celach zawodowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	29
Mapa 4 Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich regionu (SDR 20/21 GDDKiA)	35
Mapa 5 Komunikacja na obszarze G-7, ścieżki rowerowe	39
Mapa 6 Mapa centrów funkcjonalnych - źródło: opracowanie własne.....	76
Mapa 7 Granice administracyjne i typy gmin partnerstwa. Opracowanie własne	77
Mapa 8 Ośrodki lokalne oraz tereny zabudowane, rolnicze i leśne. Opracowanie własne	78
Mapa 9 Demografia obszaru G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL....	79
Mapa 10 Edukacja i kultura na obszarze G-7. Opracowanie własne.....	81
Mapa 11 Formy ochrony przyrody na terenie porozumienia. Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.pl.....	82

Mapa 12 Ukształtowanie terenu porozumienia. Źródło – geoportal.gov.pl	83
Mapa 13 Mapa zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Źródło: geoportal.gov.pl.....	84
Mapa 14 Atrakcje przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru G-7. Opracowanie własne.	85
Mapa 15 Sieć komunikacyjna obszaru G-7, w tym ścieżki rowerowe. Opracowanie własne.	86
Mapa 16 Miejsca realizacji projektu nr 1	92
Mapa 17 Miejsca realizacji projektów 3 i 4.....	93
Mapa 18 Miejsca realizacji projektu nr 6a i 6b	94
Mapa 19 Obszary Strategicznej Interwencji - miejskie obszary funkcjonalne województwa lubuskiego. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	96
Mapa 20 Obszary Strategicznej Interwencji - obszary wiejskie w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	97
Mapa 21 Zasięg wsparcia instrumentami terytorialnymi dla OSI miejskich i wiejskich. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.	98
Mapa 22 Obszary przygraniczne w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	99
Mapa 23 Obszary zagrożone powodzią w województwie lubuskim. Źródło: SRWL 2030 - UMWL w Zielonej Górze.....	100

Załączniki:

1. Porozumienie G-7 DIAGNOZA
2. Porozumienie G-7 RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
- 2b. Porozumienie G-7 RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH AKTUALIZACJI
3. Lista projektów

Załącznik nr 2 do uchwały nr XXVIII/...../2026
Rady Miejskiej w Cybince
z dnia 9 kwietnia 2026 r.

POROZUMIENIE G-7

DIAGNOZA

FUNDACJA ZIELONEJ DOLINY ODRY I WARTY

UL. 1 MAJA 1B,
69-113 GÓRZYCA

Marzec 2022

Wstęp

Niniejszy dokument powstał w wyniku przeprowadzenia kompleksowej diagnozy na obszarze siedmiu gmin wchodzących w skład porozumienia. Raport opracowano w oparciu o dane, których cenzus czasowy przypadał w większości na koniec 2020 roku. Oprócz danych publicznych w diagnozie wykorzystano badanie społeczne przeprowadzone w lutym 2022 roku na terenie każdej z gmin. Dopełnieniem zakresu źródeł danych były spotkania z przedstawicielami społeczności lokalnych każdej gminy w celu omówienia wstępnych wyników diagnozy i ustalenia właściwych kierunków interpretacji danych.

Raport powstał po to, aby stać się fundamentem budowanej przez 7 gmin porozumienia strategii. Obejmuje więc przekrojowo wszystkie dziedziny życia publicznego, które w mniejszym lub większym stopniu zależą od zarządzania na tym szczeblu samorządowym.

Prace nad diagnozą trwały od stycznia do marca 2022 roku. W samym środku tego okresu w światowej geopolityce zaszły potężne zmiany, których reperkusje mogły być jedyne napomknięte na łamach niniejszego dokumentu. Faktyczne skutki wojny na Ukrainie dla omawianego obszaru i prowadzonej tutaj polityki lokalnej, a także ich skala, udokumentowane będą w danych statystycznych dopiero w kolejnych okresach badawczych. Nie mniej jednak już w tym momencie staje się jasnym, iż przed gminami pojawiają się ogromne wyzwania w omawianych przecież na łamach raportu obszarach, ale w wątkach zupełnie niezwiązanych z przedstawionymi danymi. Tak oto zmienia się w mgnieniu oka struktura demograficzna regionu, sytuacja na rynku pracy, wskaźniki związane z edukacją i pojemnością systemów opieki przedszkolnej czy żłobkowej. Zupełnie inaczej kształtuje się sytuacja na rynku mieszkaniowym (która i tak nie była dobra).

Wszystkie te wymienione w poprzednim akapicie reperkusje wynikają z napływu uchodźców z Ukrainy ale wpisują się w zasadzie w historię obszaru G-7. Jak zauważono w jednym z rozdziałów diagnozy, tereny „ziem odzyskanych” borykają się z problemem niewytworzonej wciąż tożsamości lokalnej. Wynika to z faktu „krótkiej” historii tych ziem, przesiedleń z różnych stron kraju oraz ze stałej rotacji i napływu mieszkańców, zarówno z Polski jak i ze wschodu Europy. Jeszcze przed lutowym wybuchem wojny szacunki wskazywały na to, że co dziesiąty mieszkaniec regionu to obywatel jednego z państw wschodnich, głównie z Ukrainy. W tej chwili skala jest dużo większa. Spójność tkanki społecznej, o którą od początku samorządności, było na tych terenach trudno, w tej chwili staje się największym wyzwaniem.

Spis treści

Wstęp	1
Spis treści	2
Streszczenie	4
Metodologia	9
Pytania badawcze	9
Opis technik i narzędzi badawczych	9
Źródła danych	10
Notka autorska	12
Opis obszaru G-7 - uwarunkowania geograficzno-przestrzenne	13
Uwarunkowania geograficzno-klimatyczne	13
Zależności funkcjonalne obszaru	18
Problemy i cele strategiczne dla obszaru, ujęte w strategiach lokalnych i ponadlokalnych	22
Ranking zadowolenia oraz potrzeb G-7	27
Demografia	30
Gospodarka i rynek pracy	36
Środowisko naturalne	49
Uwarunkowania i walory przyrodnicze	49
Stan środowiska	52
Dbałość o środowisko i porządek	56
Gospodarka odpadami oraz wodno-ściekowa	62
Zmiany klimatu	68
Infrastruktura i transport	72
Infrastruktura drogowa i kolejowa	72
Transport publiczny	80
Dostęp do mediów	82
Kultura i dziedzictwo kulturowe	85
Uwarunkowania historyczno-kulturowe	85
Czytelnictwo i biblioteki	87
Domy kultury	88
Zabytki, dziedzictwo kulturowe	94
Sport, rekreacja, turystyka	100
Sport	100
Rekreacja	105

<i>Rowery</i>	105
<i>Szlaki kajakowe</i>	108
<i>Place zabaw, tory boiska.</i>	109
<i>Kąpieliska</i>	111
<i>Turystyka</i>	112
<i>Baza noclegowa i jej wykorzystanie</i>	117
<i>Planowanie/zagospodarowanie przestrzenne</i>	123
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	126
<i>Policja</i>	126
<i>Straż Pożarna</i>	129
<i>Powódź</i>	131
<i>Polityka społeczna</i>	133
<i>Opieka nad dziećmi do lat 3</i>	134
<i>Pomoc społeczna</i>	137
<i>Gospodarka mieszkaniowa</i>	139
<i>Edukacja i wychowanie</i>	144
<i>Kapitał społeczny</i>	154
<i>Finanse samorządowe</i>	161
<i>Spis wykresów, map i tabel</i>	167

Streszczenie

Jedna czwarta powierzchni G-7 leży w bezpośredniej bliskości dużych rzek. Mieszka tam zdecydowana większość mieszkańców obszaru. Część z nich jest zagrożona powodzią. 40,7% powierzchni obszaru to lasy. Warunki klimatyczne zmieniają się. Jest coraz cieplej i coraz bardziej sucho. Generalnie region charakteryzuje się wyższymi niż średnia krajowa temperaturami a niższymi opadami.

Z racji przygranicznego położenia na trasie szlaków komunikacyjnych region posiada dobre warunki logistyczne – biegną tędy zarówno istotne linie kolejowe o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym jak i drogi o znaczeniu międzynarodowym (jak autostrada A2). Na obszarze znajdują się dwa centra funkcjonalne - Słubice i Kostrzyn nad Odrą.

W największym stopniu na życie w regionie oddziałuje granica. Wyznacza ona trendy i wpływa na wiele dziedzin życia – rynek pracy, gospodarkę mieszkaniową, edukację czy kulturę. To istnienie granicy a właściwie Niemiec, nadaje regionowi specyficznego charakteru. Czyni go atrakcyjnym osiedleńczo, determinuje specyfikę rynku pracy, wpływa na problemy komunikacyjne oraz na zagadnienia związane z integracją społeczeństw.

Drugim równie istotnym czynnikiem jest zieleń. Tak uznali mieszkańcy. Można jednak dostrzec pewne różnice we wskazaniach w zależności od lokalnych uwarunkowań - np. w Słońsku odpowiadano, że to PN Ujście Warty najbardziej wpływa na życie mieszkańców. W Ośnie Lubuskim wskazano na jeziora. Rzeki (Odra, Warta, Postomia, Ilanka i Pliszka) spajają wszystkie 7 gmin. Dodatkowo mnogość ośniańskich jezior uzupełnia te bazy rekreacji wodnej o wody stojące. Stanowi to duży potencjał i wspólne ogniwo G-7.

Mieszkańcy regionu najbardziej są zadowoleni z następujących dziedzin życia w swoich gminach: dostęp do internetu; dostępność placów zabaw; warunki do uprawiania sportu; jakość edukacji; dostępność wychowania przedszkolnego; bezpieczeństwa. Na drugim biegunie znalazły się: ochrona zdrowia; transport publiczny; dostępność żłobków; infrastruktura drogowa; dostępność mieszkań; łatwość znalezienia dobrze płatnej pracy; dbałość o środowisko, czystość i porządek.

Najważniejsze potrzeby wskazywane przez mieszkańców to: poprawa infrastruktury drogowej; rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów; zwiększenie bezpieczeństwa w pobliżu dróg; rozwój edukacji; poprawa wyglądu miejscowości oraz poprawa stanu środowiska/przyrody.

G7 to blisko 70 tys. mieszkańców, z czego blisko 55% mieszka w Gminie Słubice i mieście Kostrzyn nad Odrą. Z szacunków wynika, że na koniec 2021 mieszkało tutaj co najmniej 5000 obywateli Ukrainy. Aktualnie liczba ta prawdopodobnie wynosi co najmniej dwa razy tyle.

Jedynie w gminie Słubice i Górzycy liczba ludności w ostatniej dekadzie nie spadła. Największy spadek zanotowały gminy Cybinka i Rzepin. Prognozy GUS wskazują na utrzymanie się w najbliższej dekadzie liczby mieszkańców Górzycy i Słońska oraz w nieco mniejszym stopniu Słubic. Pozostałe gminy przejawiają tendencję wyraźnie spadkową. Prognozy te nie obejmują napływu obywateli Ukrainy. Za zmiany w latach 2010-2020 w przypadku Górzycy i Słubic odpowiadała głównie imigracja. W przypadku Słubic dodatkowo do wzrostu liczby mieszkańców przyczynił się pozytywny przyrost naturalny (dodatni przyrost naturalny występuje też w Kostrzynie nad Odrą, oraz gminach Ośno Lubuskie i Rzepin). Poza gminą Słubice i Górzycy do 2020 roku obserwowany był odpływ ludności.

Struktura demograficzna regionu jest korzystniejsza niż struktura ogólnopolska i województwa lubuskiego. G-7 cieszy się większą o ok. 2% grupą mieszkańców w wieku produkcyjnym. Średnio o 0,7% większa jest także grupa przedprodukcyjna. Najlepiej wypada Górzycy, gdzie odchylenie od średnich na korzyść tej gminy wynosi odpowiednio prawie 5% i 1,3%.

Dane z rynku pracy sugerują, że bezrobocie na obszarze G-7 nie jest znaczącym problemem. Szczególnie porównując dane statystyczne względem gmin porównawczych i woj. lubuskiego. Spośród gmin G-7 proporcjonalnie największa liczba bezrobotnych występuje w gminie Cybinka (liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców). Najlepiej sytuacja wygląda z kolei w gminie Słubice. Wśród osób bezrobotnych duża frakcja to osoby 50+ oraz długotrwale bezrobotni. Dodatkowo na rynek pracy bardzo silnie oddziałuje zagranica przyciągając siłą roboczą zamieszkującą po polskiej stronie Odry. Zjawisko to – czyli możliwość mieszkania w

Polsce a zarabiania w Niemczech, przyczyniło się to popularności regionu pod kątem przyjazdu potencjalnych pracowników zarówno tych, którzy chcą pracować w Niemczech jak i tych, którzy wypełniają luki na rynku pracy po wschodniej stronie Odry.

Wprawdzie rynek pracy G-7 pod kątem statystycznym wygląda dobrze, to oceniany jest słabo pod względem możliwości znalezienia dobrze płatnej, zgodnej z kompetencjami pracy. Zarobki w powiatach słubickim i sulęcińskim są niższe niż zarobki lubuskie i krajowe. Ponadto różnica w średnich dochodach powiatu słubickiego a średnich krajowych z każdym rokiem coraz bardziej odstaje na niekorzyść.

Pracę na rynku wewnętrznym mieszkańcy znajdują głównie w gminach Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Ponadto przeważnie ponad połowa respondentów pracuje na terenie swojej gminy zamieszkania. Dużą rolę odgrywa tutaj istnienie Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Rynek przygraniczny sprzyja także prowadzeniu działalności gospodarczej. Słubice i Kostrzyn nad Odrą to odpowiednio 113 i 99 osób fizycznych prowadzących działalność w przeliczeniu na 1000 ludności. Średnia woj. wynosi 86. Przeważającym rodzajem działalności w regionie jest głównie handel i usługi lecz w Słubicach na II miejscu pod względem kodów PKD wpisanych jako wykonywane, to działalność związana z obsługą rynku nieruchomości.

Infrastruktura drogowa regionu to z jednej strony wąskie gardła w Kostrzynie nad Odrą i Słubicach, z drugiej regionalne drogi o wysokim, rosnącym natężeniu ruchu (2010 - 2021 zmian +20%, niektóre odcinki +40%) i zmniejszonym bezpieczeństwie poruszania np. wśród rowerzystów. Mieszkańcy za kluczowe uważają rozładowanie nadmiernego ruchu w miastach, poprawę stanu infrastruktury i zwiększenie bezpieczeństwa. To trzy najpilniejsze wg nich potrzeby. Korki uniemożliwiają części mieszkańców dotarcie na czas do pracy oraz utrudniają dojazdy do miejsc zdarzeń służb ratowniczych.

Niekorzystnie wygląda transport publiczny. Poza Słubicami, Kostrzynem nad Odrą i Rzepinem reszta gmina znajduje się praktycznie w wykluczeniu komunikacyjnym. Dopuszczalnie poziom transportu wygląda jeszcze w Górzycy bo gmina ta leży na trasie kolejowej i istotnej autobusowej. Połączenia autobusowe w całym regionie są bardzo rzadkie. Transport pomiędzy gminami to średnio ok. 2 kursy dziennie. Połączenia wewnątrz gminne są jeszcze radsze. 23% miejscowości regionu dysponuje maksymalnie 1 kursem autobusowym w ciągu dnia. A do części z nich nie dojeżdża żaden kurs.

Dostępność lokali mieszkalnych to istotny problem regionu. Już na koniec 2021 roku trudno było o dostępne do zakupu mieszkania (popyt znacznie przewyższał podaż). Aktualnie problem narasta jeszcze bardziej ze względu na przybywających do regionu pracowników z Ukrainy a od przełomu lutego i marca - uchodźców. Zgodnie z danymi GUS największym potencjałem pod względem gruntów komunalnych przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe dysponuje jeszcze Kostrzyn nad Odrą, gdzie znajduje się min. 50ha dostępnych dla budownictwa wielorodzinnego. W przypadku Słubic ten potencjał jest dużo mniejszy (niecałe 10 ha łącznie pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne). Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że baza mieszkaniowa w każdej z badanych jednostek powiększa się. Od 2010 roku zanotowano przyrost na poziomie od blisko 5% do 16% w zależności od gminy. Największy przyrost odnotowano w Słubicach i charakteryzował się on równomiernie rozłożoną dynamiką rok do roku na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Dostępność lokali mieszkalnych to także kwestia dostępności ekonomicznej. Ceny nieruchomości na rynku powiatu słubickiego i gorzowskiego dorównują lub przewyższają ceny miast na prawach powiatu - np. Jeleniej Góry, Legnicy, Białej Podlaskiej czy Chełma. Są również wyższe niż średnie ceny w woj. lubuskim. Wpływa to na możliwość zakupu lokali przez osoby młode, które dopiero zaczynają swoją karierę zawodową. Biorąc pod uwagę sytuację makroekonomiczną problem dostępności ekonomicznej mieszkań dla młodych ludzi stanie się wkrótce bardzo poważnym ograniczeniem rozwojowym.

Ocena jakości usług wod-kan jest stosunkowo wysoka. Większość gmin ma wysoki poziom podłączenia gospodarstw domowych do sieci na terenie miast. Gorzej wyglądają obszary wiejskie, szczególnie pod kątem kanalizacji. Cybinka, Rzepin to zaledwie ok. 20%, Ośno - 0%. Po drugiej stronie znajduje się Górzycy, w której na koniec 2020 roku podłączonych było ponad ¾ gospodarstw.

W obszarze kultury obserwowane jest duże rozwarstwienie społeczne. W dalszym opracowaniu rozwinięto wątki zróżnicowania kulturowego i braku tożsamości lokalnej. Problem ten rośnie ze względu na napływ mieszkańców z Ukrainy. W politykach lokalnych od wielu lat kładziony jest nacisk na integrację przygraniczną na linii Polska-Niemcy. Co ciekawe wg mieszkańców regionu jest to najmniej pilna potrzeba spośród wszystkich sklasyfikowanych potrzeb w rankingu. Dodatkowo przed instytucjami kultury pojawia się wyzwanie integracji nowych mieszkańców regionu uchodzących z napadniętej przez Rosję Ukrainy.

Z danych wynika również że zmienia się profil uczestnika wydarzeń kulturalnych. Zwiększa się udział uczestnika aktywnego - ćwiczącego w różnego rodzaju zespołach czy grupach podczas gdy spada ilość uczestników imprez masowych (tutaj oczywiście należy uwzględnić wpływ pandemii – właściwe dane dot. tego trendu będą dostępne dopiero za kilka okresów badawczych). Wśród mieszkańców rosną oczekiwania względem organizacji zajęć dodatkowych, głównie dla dzieci i młodzieży. Co ciekawe to organizację zajęć dodatkowych mieszkańcy uznali za ważniejszą potrzebę niż np. zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych.

Na terenie G-7 znajduje się jedynie kilka obiektów zabytkowych o wysokim potencjale turystycznym. Ich zagęszczenie nie jest specjalnie wysokie co wpływa na dość niski status atrakcyjności turystycznej regionu wg wskaźników GUS. Jakikolwiek jej poziom wynika przede wszystkim z walorów przyrodniczych i rosnącej ekoturystyce i zainteresowaniu parkami narodowymi. Owe obiekty i walory przyrodnicze mogą wyzwolić większy potencjał turystyczny przy skomponowaniu ich w komplementarny produkt turystyczny zapewniający różne atrakcje w promieniu 50km przez kilka dni. Mieszkańcy atrakcyjność turystyczną swojej gminy oceniają różnie. Zdecydowanie lepiej wypadają gminy Słońsk czy Ośno Lubuskie. Najstąbiej oceniane są Słubice. Jednak mieszkańcy nie widzą specjalnej potrzeby w poprawie tej atrakcyjności. Wprawdzie "za" opowiedziało się blisko 80% z nich to w rankingu potrzeb znalazła się ona dopiero na 14 z 20 miejsc.

Mimo to dane dot. liczby turystów odwiedzających region charakteryzują się trendem wznoszącym (szczególnie w Słubicach). Rośnie także średnia długość pobytu w regionie (ilość udzielanych noclegów). Do tej pory było do ok. 1,5 noclegu co sugerowałoby jednak, iż ruch ten wynika bardziej z funkcji przesiadkowej, tranzytowej niż z walorów turystycznych. Wyraźnie rośnie też udział noclegów udzielanych obywatelom Ukrainy. Ich udział w niektórych gminach wzrósł znacząco - np. w Cybince w 2020 roku było oto prawie 100%, w Górzycy ok. 1/4. Przeciętna ilość noclegów udzielanych obywatelom Ukrainy wynosi miejscami nawet 20 nocy co sugeruje, iż są to osoby, które pracują tutaj sezonowo i nie znalazły lokalu mieszkalnego na wynajem - korzystają więc z tańszych obiektów hotelarskich. Dla porównania obywatele Niemiec zostają w regionie średnio na ok. 1,8 noclegów. Turystykę w regionie można rozpatrywać pod kątem rodzaju tematu przewodniego. Dominujące w regionie zdają się być: turystyka handlowa (jednodniowa, głównie z kierunków zachodnich); turystyka tranzytowo-przesiadkowa; turystyka przyrodnicza (PN Ujście Warty); turystyka zdrowotna (weekendowa, głównie z kierunków zachodnich); turystyka uwarunkowana kulturowo (sentymalne powroty na ziemię odzyskane oraz odwiedziny zabytków regionu); turystyka sentymalna (przyjazdy rodzin osób spoza Polski lub spoza regionu, do członków rodziny pracujących tutaj).

Znaczące walory przyrodnicze dotyczą środowisk wodno-błotnych. Kluczowy dla atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej regionu jest teren PN Ujście Warty. Na terenie każdej z gmin znajduje się mniejsza lub większa rzeka (oraz szlak kajakowy). Rzeki te również stanowią potencjał choć bardziej potencjał rekreacyjny niż turystyczny. Niestety jednak w ocenie WIOŚ przeważnie znajdują się one w złym stanie środowiskowym.

Zmniejsza się powierzchnia terenów zielonych w miastach. Bilans drzewny wskazuje na większe ubytki w drzewostanie niż nasadzenia (GUS, 2010-2020), jednak dane te szeroko komentowane na spotkaniach z radnymi poddano pod wątpliwość. Nie mniej jednak mieszkańcy uważają, iż ważne jest zwiększenie opieki pozostałych jeszcze terenów zielonych i zmniejszenie skali wycinki drzew. Prawie 90% mieszkańców G-7 uznało, że raczej ważne lub kluczowe jest poprawienie stanu środowiska oraz przyrody w regionie, w tym rozwiązanie problemów związanych ze skutkami zmian klimatu.

Pod względem bezpieczeństwa należy zwrócić uwagę na drogi regionu, na których dochodzi do kilkunastu wypadków rocznie, z czego ok. 7-8 to wypadki śmiertelne. Najczęściej do wypadków z takim skutkiem dochodziło na DK29 pomiędzy Słubicami a Cybinką. Stosunkowo duże zagęszczenie wypadków śmiertelnych odnotowano na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą.

W kontekście bezpieczeństwa pożarowego istotna informacja dotyczy czasu przyjazdu jednostki na miejsce zdarzenia. Najkrótszy czas dojazdu dotyczył pożarów wybuchających w Kostrzynie nad Odrą. Można to tłumaczyć korzystnym ulokowaniem remizy w punkcie centralnym miasta, z którego dojazd praktycznie w każdym kierunku jest równomierny pod kątem odległości. Podobnie sytuacja wygląda w Słubicach. Natomiast w Cybince czas dojazdu w ponad 80% był dłuższy niż 10 minut, a w skrajnych przypadkach (4%) sięgał nawet ponad 30 minut. Średnia odległość miejscowości regionu od najbliższej remizy to ok. 5-6 km. Większość jednostek to ochotnicze straże pożarne, które wymagają doinwestowania aby skutecznie prowadzić działania ratownicze.

Jak zauważono wcześniej znaczna część obszaru G-7 leży w dolinie rzecznej. Tych obszarów dotyczy ryzyko powodziowe. Ryzyko to było od powodzi w 1997 roku systematycznie obniżane, czego efektem jest to, że aktualnie zagrożenie powodziowe prognozowane jest już jedynie na części powierzchni Słubic i Górzycy (z większych miejscowości). Natomiast najbardziej zagrożone są miejscowości leżące na samym dnie dolin rzecznych takie jak: Pławidło, Nowy Lubusz, Głuchowo, Jamno i inne miejscowości gminy Słońsk.

Wg mieszkańców regionu tzw. grupami defaworyzowanymi na badanym obszarze są osoby młode (do 30 roku życia), osoby starsze (po 60 roku życia) oraz osoby z niepełnosprawnościami. Około 10% mieszkańców wskazała także na samotnych rodziców i członków rodzin wielodzietnych. Mimo to wciąż najwięcej osób uważa, że tak naprawdę konkretnej grupy defaworyzowanej nie da się wyodrębnić.

Jednym z wątków polityki społecznej jest dostępność żłobków. Co ciekawe na obszarze G-7 tylko Słubice, Rzepin i Kostrzyn nad Odrą mogą pochwalić się posiadaniem żłobków. Przy czym odsetek dzieci, które w 2020 roku uczęszczały do nich nie przewyższył 30%. Dane dot. liczby miejsc w przedszkolach i liczby dzieci do nich uczęszczających sugerują, że w przypadku pozostałych 70% dzieci rodzice niekoniecznie byli zainteresowani tą formą opieki (jedynie w Rzepinie pojemność żłobków w 2020 roku została wypełniona).

Z roku na rok maleje liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Aktualnie w dwóch największych gminach regionu wskaźniki są niższe niż średnia wojewódzka. Natomiast w gminach o większym udziale obszarów wiejskich wskaźnik ten jest wyraźnie większy i przewyższa średnią wojewódzką.

Mieszkańcy regionu źle oceniają służbę zdrowia. Wyjątkiem jest gmina Górzycy, w której funkcjonuje dobrze oceniana przychodnia Medyk.

W obszarze edukacji zbadano m.in. dostępność miejsc przedszkolnych. Ta na badanym obszarze wygląda obiecująco. W każdej z badanych gmin systematycznie zmniejsza się wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce przedszkolne. Jest to wynikiem, z jednej strony, rozbudowy bazy przedszkolnej, z drugiej zaś, stopniowo zmniejszającą się liczbą dzieci w tym wieku. W większości gmin poziom wskaźnika spadł do poziomu, w którym dostępność miejsc przedszkolnych stoi na wysokim poziomie. Jedynie gmina Ośno Lubuskie w 2018 roku dysponowała jednym miejscem na około 2 osoby (2018 to ostatni rok udostępniania przez GUS danych z tej dziedziny). Dobrze ten aspekt oceniają także mieszkańcy umieszczając zadowolenie z dostępności miejsc przedszkolnych na 4 z 24 miejsc w rankingu zadowolenia. Sytuacja ta może szybko się zmienić w wyniku zwiększenia zapotrzebowania na miejsca przedszkolne wśród dzieci z Ukrainy.

W przypadku szkół podstawowych widać wyraźne rozwarstwienie jeśli chodzi o współczynnik skolaryzacji netto. Jest on zdecydowanie wyższy w gminach Rzepin, Słubice i Kostrzyn nad Odrą, w tych dwóch ostatnich przebijając nawet poziom 100%. Wskaźnik ten może wskazywać, iż dzieci z sąsiednich gmin dojeżdżają do szkół w miejscach pracy rodziców (tłumaczyłoby to jednoczesny wzrost w Kostrzynie i Słubicach przy spadku współczynnika w gminie Górzycy. Innym wytłumaczeniem może być zwiększający się udział dzieci ukraińskich w szkołach regionu, którzy są „widoczni” jako beneficjenci systemu edukacji ale jeszcze nie jako mieszkańcy regionu. Ewentualne znaczenie tego zjawiska może przybierać na sile w kolejnych latach ze względu na wojnę na Ukrainie

Szkoły w regionie nie wypadają specjalnie dobrze podczas egzaminów (zarówno ośmioklasisty jak i maturalnych). Jedyne w przypadku Kostrzyna nad Odrą i Rzepina zdarzyło się więcej niż dwukrotnie, w ostatnich latach, wynikami egzaminów uplasować się powyżej poziomu 4 w przedziałach staninowych (skala 1-9). Również w przypadku szkół średnich wyniki rzadko w ostatnich latach przebiegały średnie krajowe (tutaj najczęściej zdarzało się to w słubickim ZSL oraz kostrzyńskim liceum przy ZS). Natomiast w ocenie mieszkańców poziom kształcenia w placówkach regionu jest wysoki. Co warto podkreślić - informacje te się nie wykluczają, bo pomiar poziomu kształcenia poprzez wyniki egzaminów niekoniecznie świadczy o jakości nauczania.

Region G-7 dysponuje dobrze rozwiniętą siecią placów zabaw co sprzyja spędzaniu czasu z dziećmi na świeżym powietrzu podwórku. Mieszkańcy uważają, że dostępność placów jest wysoka. Podobnie uważają o miejscach do uprawiania sportu. Jak wskazują dane GUS w regionie faktycznie można uprawiać różnorodne dyscypliny sportowe, choć mimo to brakuje infrastruktury do kilku innych. Zgłaszano także braki w miejscach spędzania czasu dla młodzieży. Przykładem takich miejsc mogą być np. tory typu skatepark i podobne. Mogą to być także ścieżki i drogi rowerowe, których w regionie nie ma zbyt wiele, a do rozwoju których jest spory potencjał. Zgodnie z danymi GUS w 2020 roku na terenie G-7 dostępnych było niecałe 60km ścieżek. Za ponad 40 odpowiadały Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Spośród gmin przyjętych do porównań średnia wartość wynosiła ok./ 15-18 km/gminę, podczas gdy w gminach G-7 (poza wspomnianymi Słubicami i Kostrzynem) nie przekroczone nawet 7 km. Dużym atutem regionu są natomiast szlaki kajakowe. Rekreację i turystykę wodno-kajakową uprawiać można w zasadzie na terenie każdej gminy G-7.

Kapitał społeczny wskazuje na znaczące różnice pomiędzy gminami. Znaczące różnice widać zarówno w rozwoju sektora pozarządowego (ilość organizacji na 1000 mieszkańców) choćby pomiędzy Słubicami i Kostrzynem nad Odrą (czyli jednostkami o najwyższym i najniższym wskaźniku). Ponadto mieszkańcy Kostrzyna słabo oceniają swoje zaangażowanie społeczne. Gminy G-7 słabo wypadają także jeśli wziąć pod uwagę frekwencje wyborcze. W zbadanych 4 wyborach (2014, 2015, 2018 i 2020) na terenie wszystkich 7 gmin (łącznie 28 badanych przypadków) tylko 6 razy zdarzyło się, że frekwencja była wyższa niż ogólnopolska, z czego dwukrotnie było to w gminie Rzepin i zawsze były to wybory samorządowe. Co więcej odchylenie negatywne od średniej ogólnopolskiej częściej przewyższało poziom -9% (9 razy, z czego aż 3 krotnie w Górzycy).

Badając finanse samorządów zwrócono uwagę na dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Okazuje się, że wskaźniki te systematycznie rosną (badano lata 2010-2020). W 2020 roku najwyższy wskaźnik odnotowano w gminie Ośno Lubuskie, nie wiele mniejszy w Rzepinie i Górzycy. Co ciekawe porównując dynamiki wzrostów wydatków oraz dochodów na 1 mieszkańca okazuje się, że ten drugi wskaźnik rośnie szybciej niż wydatki ogółem. Na przykładzie Górzycy – wydatki 2010/2020 wzrosły o 34,5% a dochody na jednego mieszkańca o 53,75%. W pozostałych gminach wzrost wydatków był większy jednak wzrost dochodów mimo to przeważnie okazywał się jeszcze okazalszy (np. w gminie Rzepin, Słońsk czy Kostrzynie nad Odrą był dwukrotny)

Metodologia

Pytania badawcze

Diagnoza polega na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat JST i jej otoczenia. Przygotowywana na potrzeby strategii diagnoza powinna: identyfikować najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy, nazywać główne bariery i szanse wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań, określać potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

W ramach procesu diagnostycznego pytania badawcze stanowią swoistą nawigację. To w odniesieniu do tych, które uznane zostaną za kluczowe pytania, tworzone będą poszczególne narzędzia badawcze oraz prowadzone będą analizy danych zastanych. Pytania badawcze w ramach diagnozy dla porozumienia G7 są następujące:

1. Jakie są kluczowe problemy i bariery rozwojowe gmin wchodzących w skład G7?
2. Jakie wspólne płaszczyzny problemów oraz ich przyczyn występują dla całego obszaru G7?
3. Jakie są potencjały i mocne strony porozumienia G7?
4. Jakie są obszary potencjalnej współpracy w ramach porozumienia G7?

Opis technik i narzędzi badawczych

Uzyskanie odpowiedzi na poszczególne pytania badawcze wymaga ustalenia źródeł pozyskiwania informacji, służących wyciąganiu wniosków dotyczących pytań. Zgodnie z zasadą triangulacji, aby zachować możliwie największy obiektywizm i rzetelność wyciąganych wniosków powinno dążyć się do zwielokrotnienia źródeł informacji dla każdego badanego aspektu. Źródła informacji zostały przyporządkowane każdemu postawionemu pytaniu badawczemu. W samym badaniu ewaluacyjnym zastosowane zostaną zarówno metody jakościowe jak i ilościowe. Szczegółowe zestawienie narzędzi wykorzystywanych w ramach tych metod przedstawiono w kolejnej części niniejszego opracowania.

Triangulacja - W procesie analizy i wyciągania wniosków niezwykle istotnym elementem jest triangulacja. Aby zapewnić jak najwyższą jakość badania zastosowano metodę triangulacji, która polega na zbieraniu danych za pomocą dwóch lub większej liczby metod, a następnie porównywanie i łączenie wyników. Różne metody umożliwiają testowanie tej samej hipotezy i zmniejszenie obciążenia błędem wynikającym z ograniczeń i wad poszczególnych metod. Jeśli osiągnięte wyniki są podobne, są one traktowane jako bardziej godne zaufania i obarczone mniejszym błędem.

Triangulacja może być również używana dla pogłębienia badań, a w szczególności do poszerzenia wiedzy o kontekście badanego zjawiska.

Wg klasyfikacji Normana Denzina, zastosowano trzy rodzaje triangulacji:

1. Triangulacja danych – polegającą na przeprowadzeniu badania na podstawie różnych źródeł informacji: wyniki ogólnodostępnych badań i GUS; dane zastane wewnętrzne; wyniki badań własnych,
2. Triangulacja metod – czyli połączenie kilku metod badawczych: analizy danych zastanych, badania ilościowego i badania jakościowego,

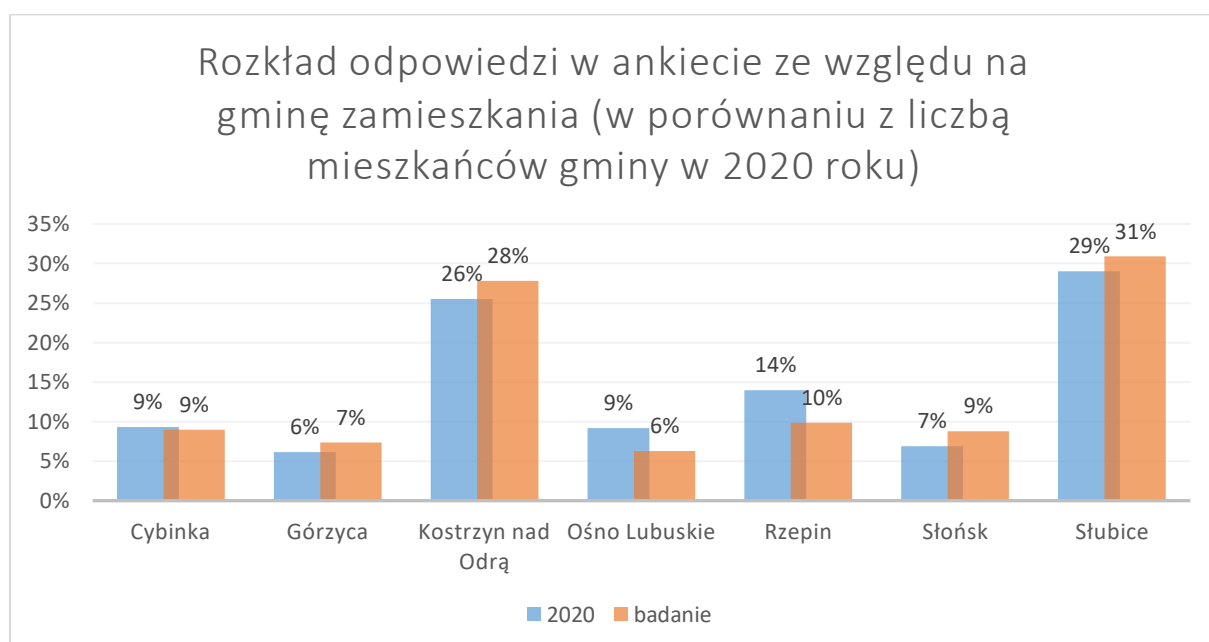
3. *Triangulacja badaczy – czyli wnioskowanie przez trzech badaczy, którzy dochodzą do konkluzji niezależnie. Raport z badania jest syntezą wspólnych wniosków, które zwiększają wiarygodność badania.*

W badaniu zastosowane zostały wszystkie trzy poziomy triangulacji.

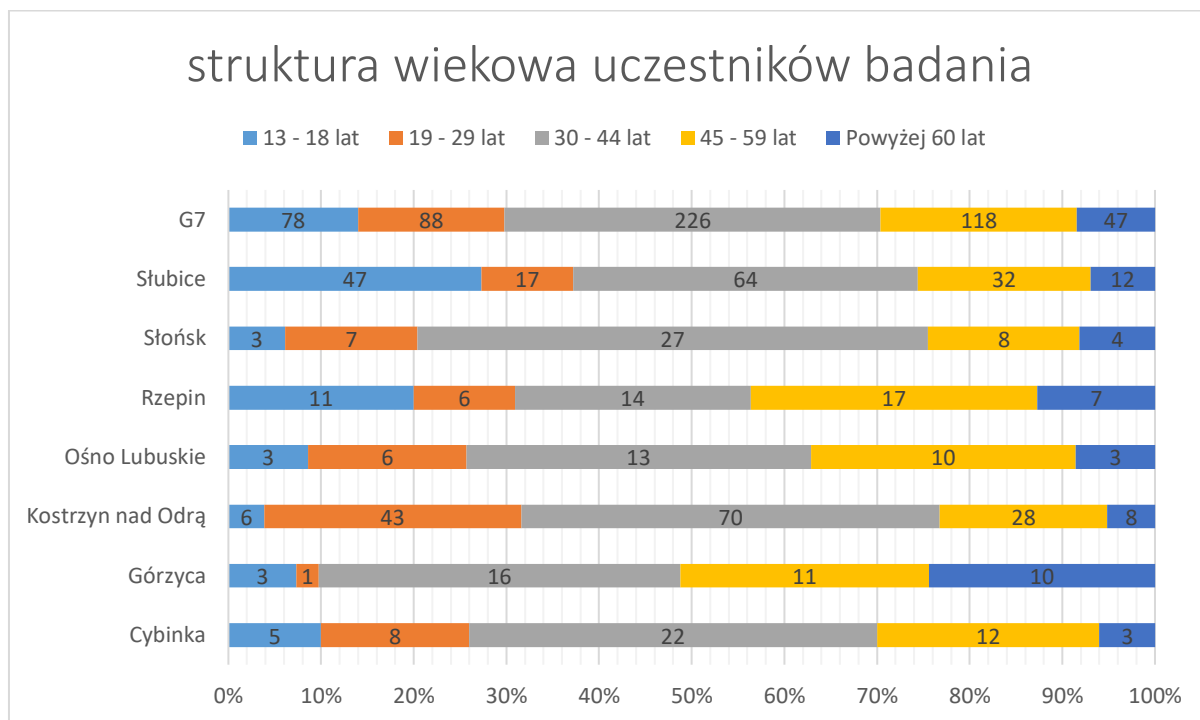
Źródła danych

Narzędzia badawcze	Czas pomiaru (częstotliwość, ilość, badany okres)	Źródło danych	Szacunkowa waga materiału dla raportu
Analiza danych zastanych	Przez cały okres diagnozy	- bank danych lokalnych GUS; - dokumenty strategiczne gmin (strategie, plany, programy); - publikacje, opisy, ekspertyzy, opracowania dot. danego obszaru; - dane innych instytucji – takich jak policja, OPS, WIOŚ, RDOŚ, Straż Pożarna, ZUS, US – dostęp do inf. Publ.; - wnioski mieszkańców do budżetów gmin;	65%
Ankieta elektroniczna	7.02-21.02.2022	- w badaniu udział wzięło 627 osób, z czego 560 wypełniło całą ankietę. Rozkład kwoty w podziale na poszczególne gminy zbliżony był do rozkładu reprezentatywnego nielosowego. Szczegóły struktury respondentów zaprezentowano na wykresach 1-4	30%
Wywiady pogłębione	28.02 – 11.03.2022	- rady gmin. 7 spotkań online zorientowanych na omówienie wstępnych wyników ankiet (pogłębienie wskazanych problemów, poszukiwanie przyczyn itp.). Udział wzięło 7 gmin. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło 28 osób.	5%

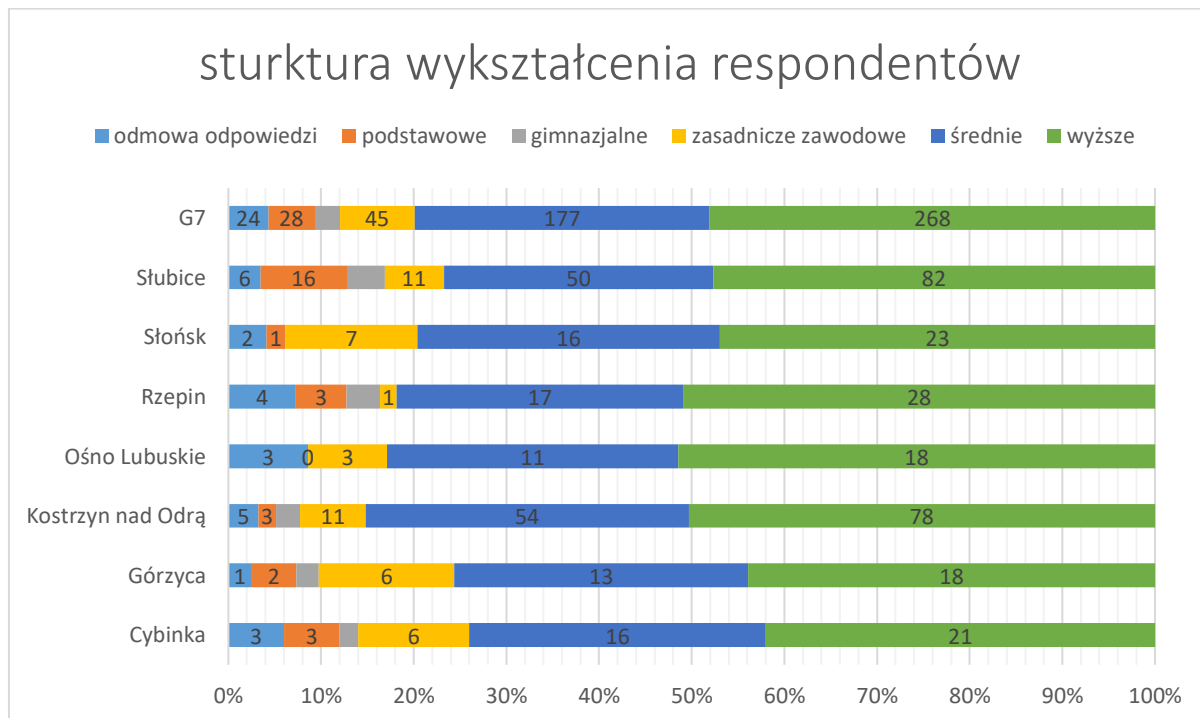
Wykres 1 Rozkład respondentów w badaniu ankietowym ze względu na gminę zamieszkania. Porównanie z faktycznym rozkładem liczby mieszkańców

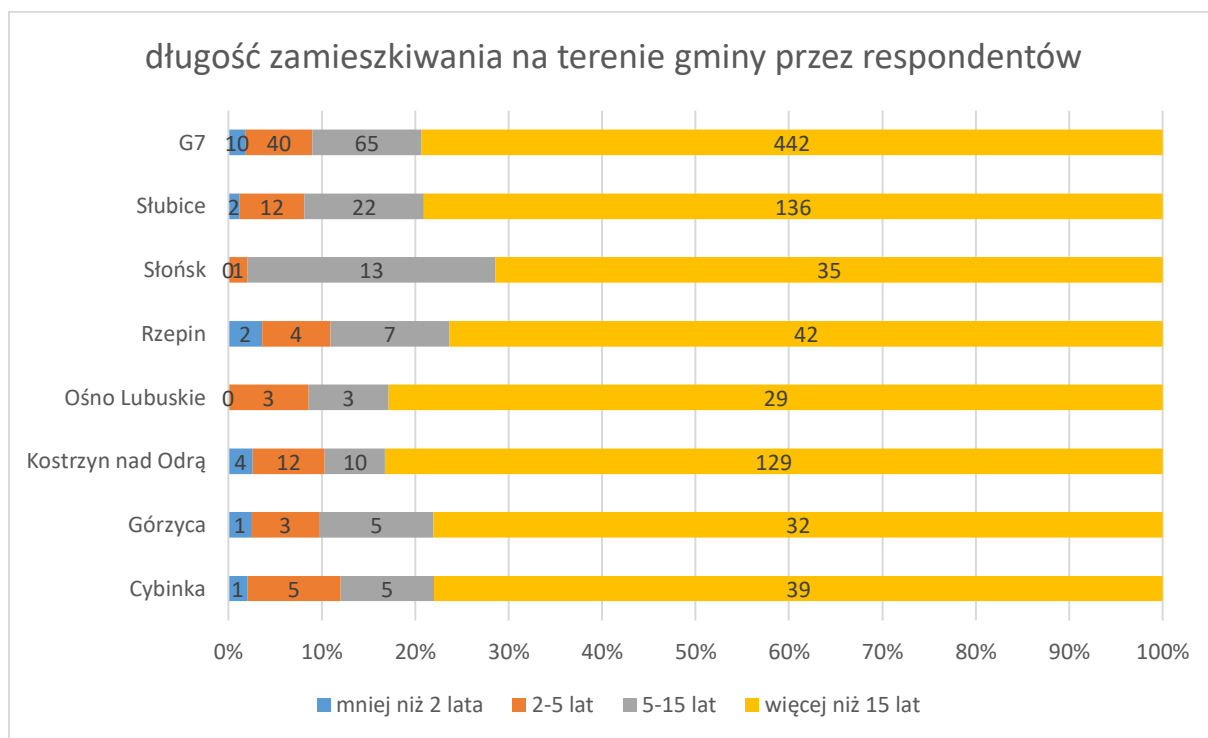
Wykres 2 Struktura wiekowa uczestników badania.

Wykres 3 Struktura wykształcenia respondentów.

Wykres 4 Rozkład odpowiedzi na pytanie o to jak długo respondent zamieszkuje na terenie gminy.

Notka autorska

Dokument został opracowany przez zespół składający się z członków organizacji wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania Zielona Dolina Odry i Warty.

Koordinacja merytoryczna – Karol Duer (Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty)

Koordinacja logistyczna – Leonard Pietrow (Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty)

Redakcja raportu – Karol Duer

Konsultacja – Fundacja na rzecz Collegium Polonicum

Opis obszaru G-7 - uwarunkowania geograficzno-przestrzenne

Obszar siedmiu sąsiadujących ze sobą gmin posiada wybitną spójność uwarunkowaną położeniem geograficznym, przyrodniczym (wzdłuż dolin rzecznych), geopolitycznym (wzdłuż granicy polsko-niemieckiej) oraz wspólną historią, zarówno przed, jak i powojenną kształtującą do dziś specyficzną w skali kraju kulturę mieszkańców Ziemi Zachodnich. Opisywane tereny to miejsce, które wyróżnia się na tle innych regionów Polski wyraźnie mniejszą jednorodnością kultury, brakiem długiej tradycji w kultywowaniu ojcowizny, niewielką wiedzą samych mieszkańców o tej ziemi oraz wszechobecną „niemieckością” zagadnień, obiektów związanych z historią przedwojenną i ukierunkowania gospodarczego.¹

Do wejścia Polski do Unii Europejskiej obszar Polski zachodniej był właściwie jednolity etnicznie. Tworzące się na pograniczu Polski i Niemiec lokalne społeczności o charakterze transgranicznym nie miały zasadniczego wpływu na zmianę postrzegania obszarów przygranicznych jako jednolitych etnicznie. Po wejściu Polski do UE i przystąpieniu do traktatu z Schengen proces tworzenia transgranicznej tożsamości znacząco przyspieszył, ale obejmował wyłącznie tereny blisko związane z granicą takie jak wspólne aglomeracje miejskie (przede wszystkim graniczne dwumiasta). Sytuacja znacząco zmieniła się po roku 2012, w którym doszło do wybuchu rozruchów na Ukrainie, a następnie do zajęcia przez wojsko rosyjskie Krymu oraz ogłoszenia niepodległości przez tzw. Republikę Doniecką i Ługańską. Te zmiany geopolityczne, połączone ze znacznymi ułatwieniami dla obywateli Ukrainy w dostępie do polskiego rynku pracy spowodowały masowy exodus ludności ukraińskiej do Polski, w tym także do obszarów objętych niniejszym opracowaniem. Obecnie na tym terytorium znajduje się na stałe około 5 tys. obywateli Ukrainy, dodatkowo zasilanych przez rotujących pracowników okresowych, ale liczba ta może bardzo znacząco wzrosnąć w związku z agresją Rosji i wojną na Ukrainę².

Uwarunkowania geograficzno-klimatyczne

Pod względem fizycznogeograficznym obszar objęty niniejszym opracowaniem położony jest w zasięgu następujących mezoregionów: Kotlina Gorzowska, Kotlina Freienwaldzka, Kotlina Przełom Odry, Dolina Środkowej Odry oraz części Pojezierza Łagowskiego i Równiny Torzyskiej.³

Geneza krajobrazu tego fragmentu Polski jest niezwykle ciekawa i stanowi potencjał turystyczny regionu. Jest bowiem związana z wpływem stacjonującego tutaj przed piętnastoma tysiącami lat gigantycznego lądolodu, który generowany ochładzającym się klimatem Ziemi przesunął się ze Skandynawii na południe Europy przez okres około pięciu tysięcy lat. Do dziś wpływ jego działalności jest łatwo odczytywalny. Doliny wyżłobione zostały kiedy osiemsetmetrowej wysokości czoło lodowca zaczęło się topić uwalniając ogromne ilości wody. Ich pęd żłobił w podłożu głęboką dolinę, wówczas całą wypełnioną wodą i krą uchodzącą grawitacyjnie w kierunku północnym i zachodnim. Oprócz wód wytopiskowych ogromną rzekę zasilają od południa wody Prawisły (w okolicach dzisiejszego Torunia), Praodry i Prawarty. Pozostałością świadczącą o tych zjawiskach jest rozmiar pradoliny: wraz z uchodzącą polodowcową wodą został porwany materiał ziemny na głębokość około 40 - 60 metrów na szerokości 8 – 12 km. Stąd dno doliny, a w niej Słubice, Górzycy, Kostrzyn nad Odrą, Słońsk i wiele innych miejscowości, położone są zdecydowanie niżej względem przeciętnej wysokości dla tej części kontynentu.

Tabela 1 Udział obszaru położonego w dolinie Odry i Warty do ogółu powierzchni G-7. Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy hipsometrycznej geoportal.gov.pl

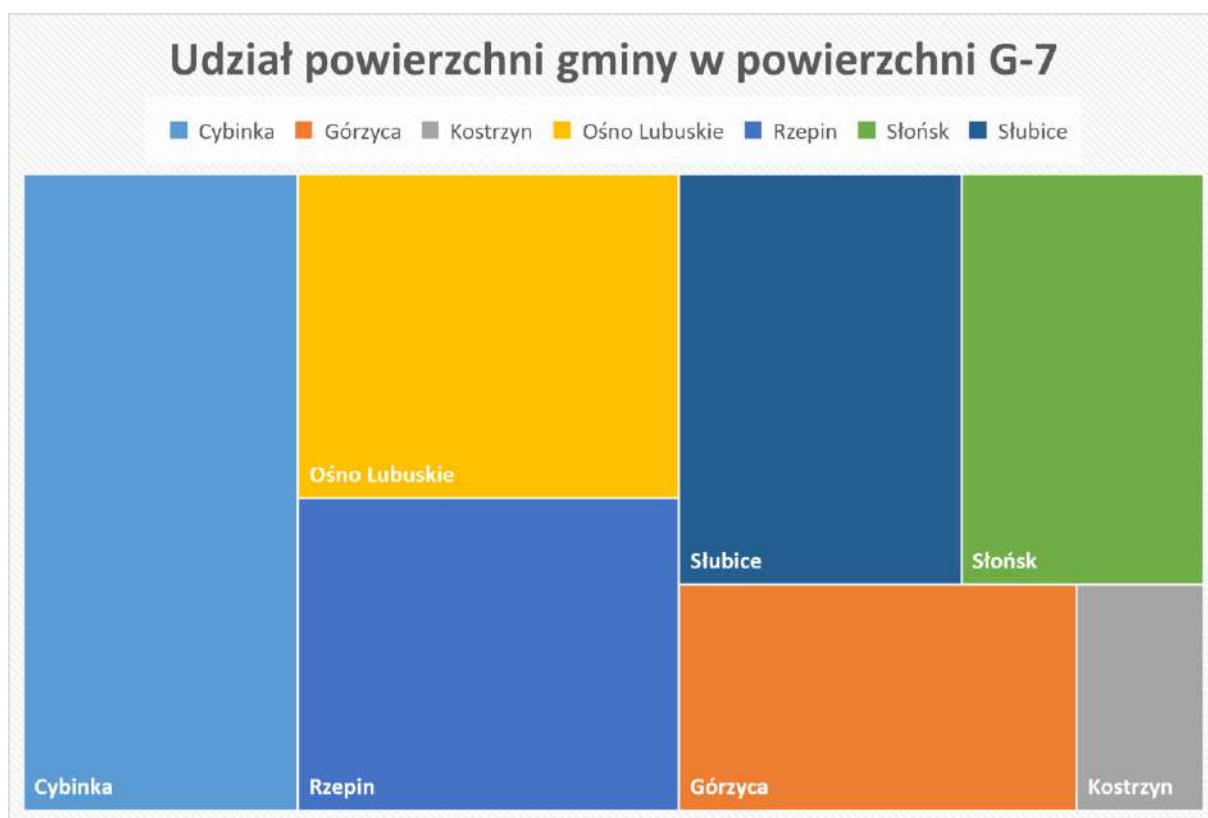
¹ Zobacz także: „Błota Warciańskie, przewodnik docieklivego turysty”, redakcja Piotr Chara, Fundacja Zielonej Doliny Odry Warty, Górzycy 2011

² Wypowiedź Tomasza Pilarskiego, Prezesa Fundacji Pokrov, marzec 2022 – wywiad dot. sytuacji Ukraińców na obszarze G-7 przeprowadzony przez autorów niniejszego opracowania.

³ Lokalna Strategia Rozwoju...

gmina	powierzchnia w dolinie w km²	powierzchnia ogółem w km²	% powierzchni w dolinie	% powierzchni G-7
Cybinka	60	280	21%	23%
Słubice	80	186	43%	15%
Górzycza	59	144	41%	12%
Kostrzyn nad Odra	16	46	35%	4%
Słońsk	107	159	67%	13%
Ośno Lubuskie	0	198	0%	16%
Rzepin	0	191	0%	16%
POROZUMIENIE G-7	322	1204	27%	100%

Stąd charakterystycznymi formami silnie wpływającymi na percepcje krajobrazu regionu jest rozległa zalewowa dolina Odry w obrębie wałów przeciwpowodziowych z licznymi starorzeczami o sezonowych, mocnych wahaniami terenów wypelnionych wodą oraz dolina Warty z jej rozległymi rozlewiskami, które można obserwować w szczególności w okresie wiosennym. Drugim elementem jest stroma, wąska skarpa osiągająca wysokości względne 40 - 60 m dzieląca płaskie tereny dolin rzecznych od obszarów położonych dalej od rzeki oraz terasa z lekko pofałdowaną powierzchnią porośniętą lasami. Teren pod względem zróżnicowanej i ciekawej geomorfologii, jak również niskiej antropopresji nadaje się wyśmienicie do turystyki rowerowej, konnej oraz wędrowniej.⁴

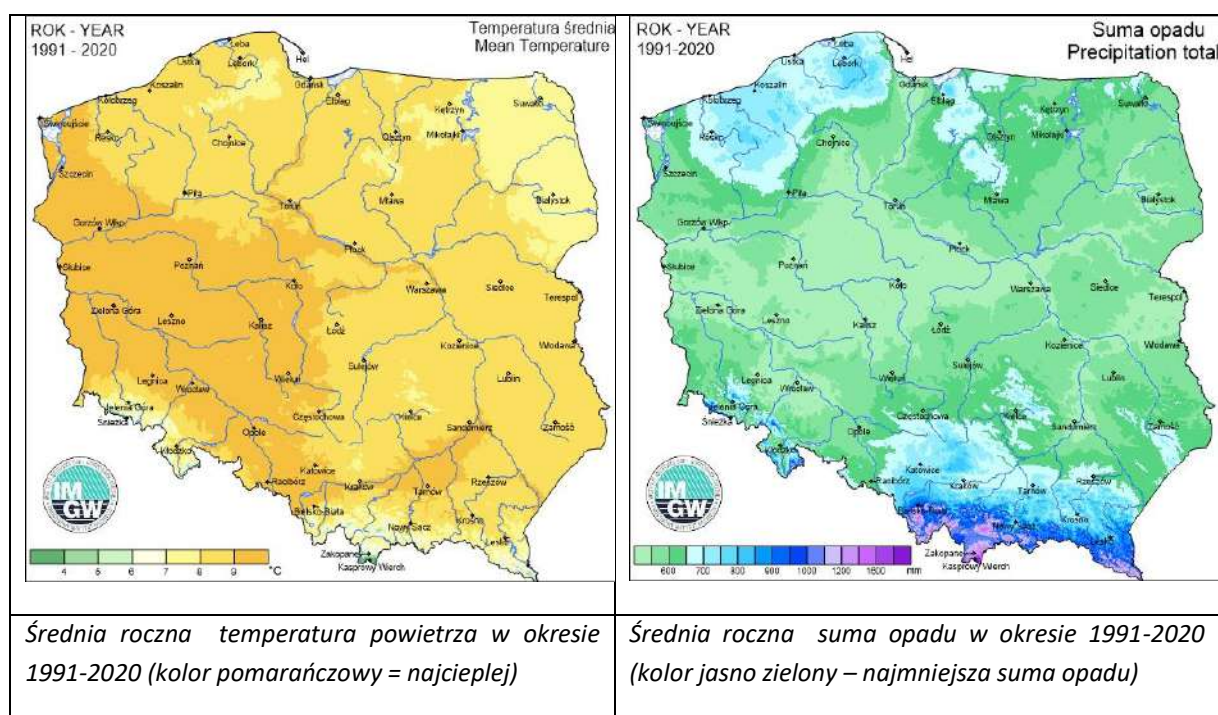
Klimat

⁴ Strategia Rozwoju...

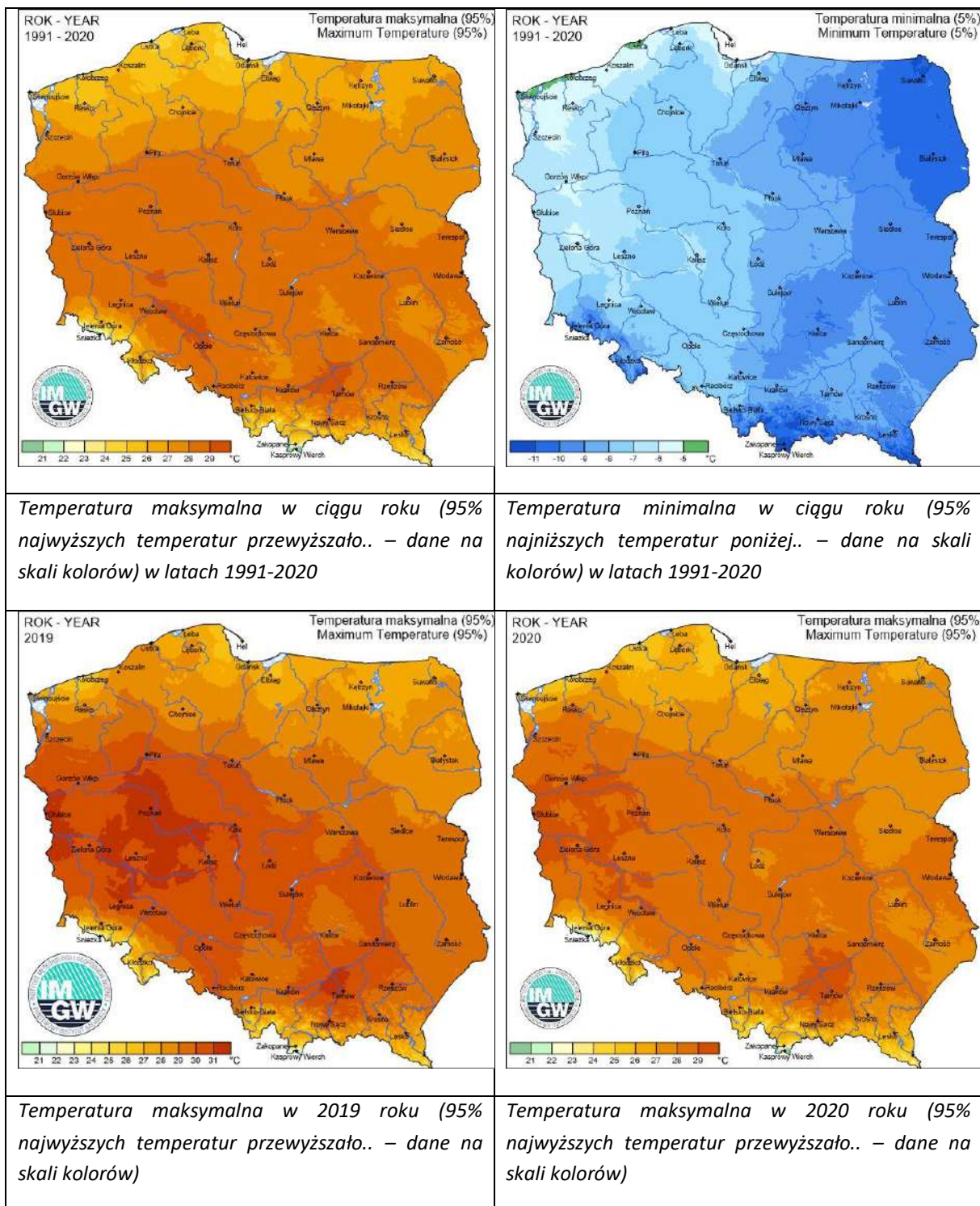
Obszar objęty opracowaniem jest pod wyraźnym wpływem klimatu atlantyckiego. Decyduje o tym położenie w zachodniej części kraju. Klimat kształtują masy powietrza wilgotno-morskiego i podzwrotnikowego, napływające z zachodu oraz w mniejszym stopniu polarno-kontynentalnego ze wschodu i arktycznego z północy. Roczne amplitudy temperatur wahają się między -20 a +20,5°C, średnie roczne amplitudy oscylują pomiędzy 8 a 8,4°C. Średnie temperatury stycznia wynoszą od -1 do -1,5°C, a lipca około 18°C. Roczne sumy opadów atmosferycznych wahają się od 550 do 650 mm, pokrywa śnieżna zalega 40-60 dni, zaś okres wegetacji trwa 220-230 dni.

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski wg częstości występowania w ciągu roku poszczególnych typów pogody obszar ten należy do Regionu Lubuskiego. Region ten, spośród innych na Nizinie Wielkopolskiej, wyróżnia największa liczba dni z pogodą ciepłą. Mniej niż w innych regionach klimatycznych notuje się w regionie dni z pogodą przymrozkową, umiarkowanie chłodną i z pogodą przymrozkową bardzo chłodną.⁵ W latach 1991-2020 zaobserwowano zmiany klimatyczne prowadzące do sytuacji, w której tereny te są jednymi z najcieplejszych w Polsce ale też i najbardziej narażonych na suszę. Specyfikę klimatu G-7 można zaobserwować na mapach klimatycznych IMGW (<https://klimat.imgw.pl>, dostęp 25.02.2022)

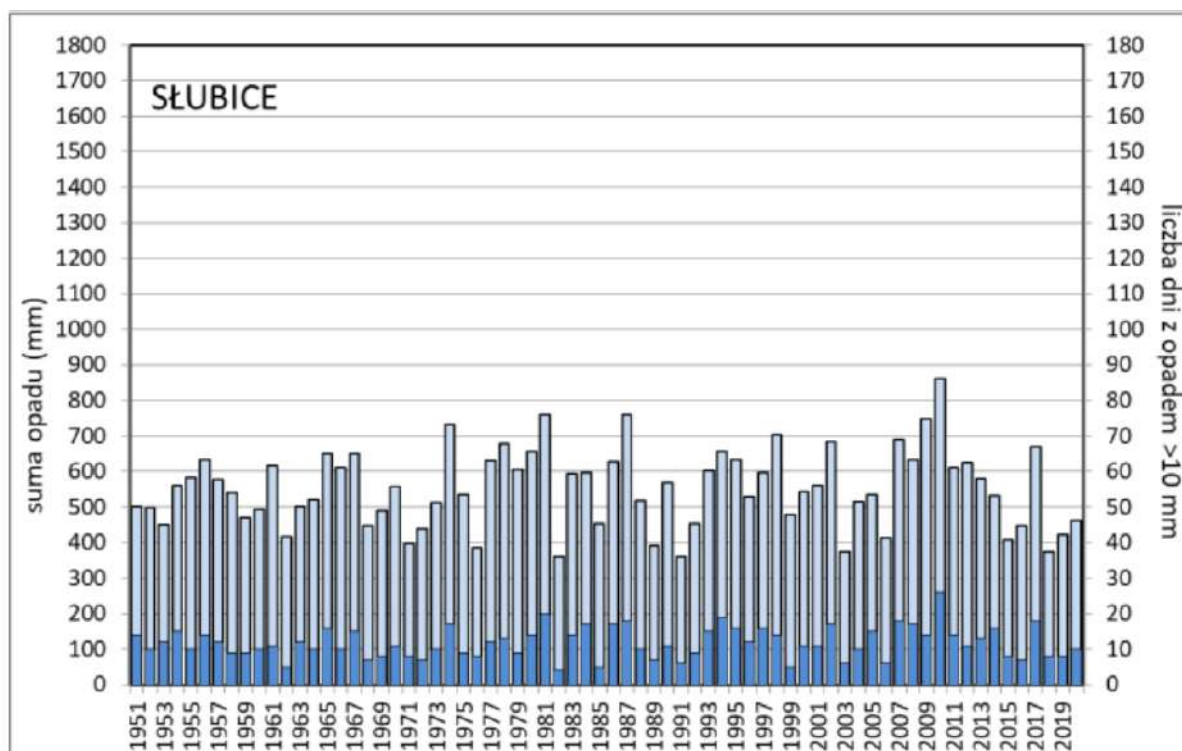
Tabela 2 Zestawienie map dot. temperatur i opadów w Polsce. Źródło: IMGW

⁵ Strategia Rozwoju...

Najbliżej położona stacja meteorologiczna, dla której prowadzone są statystyki pogodowe i klimatyczne znajduje się w Słubicach. Dane dotyczące opadów na tej stacji przedstawia poniższy wykres (źródło, IMGW):

Wykres 5 Suma opadów i ilość dni z opadem większym niż 10 mm na stacji Słubice w latach 1951-2020. Źródło: IMGW

Natomiast dane dotyczące klasyfikacji opadowej ostatnich 70 lat obserwacji kształtują się następująco. Kolorami w tabeli oznaczono właściwą dla danego roku klasyfikację. W kolumnach A) - G) podsumowano ilości wystąpień w danej dekadzie. Kolory oznaczają odpowiednio: A) skrajnie wilgotno; B) bardzo wilgotno; C) wilgotno; D) norma; E) sucho, F) bardzo sucho, G) skrajnie sucho

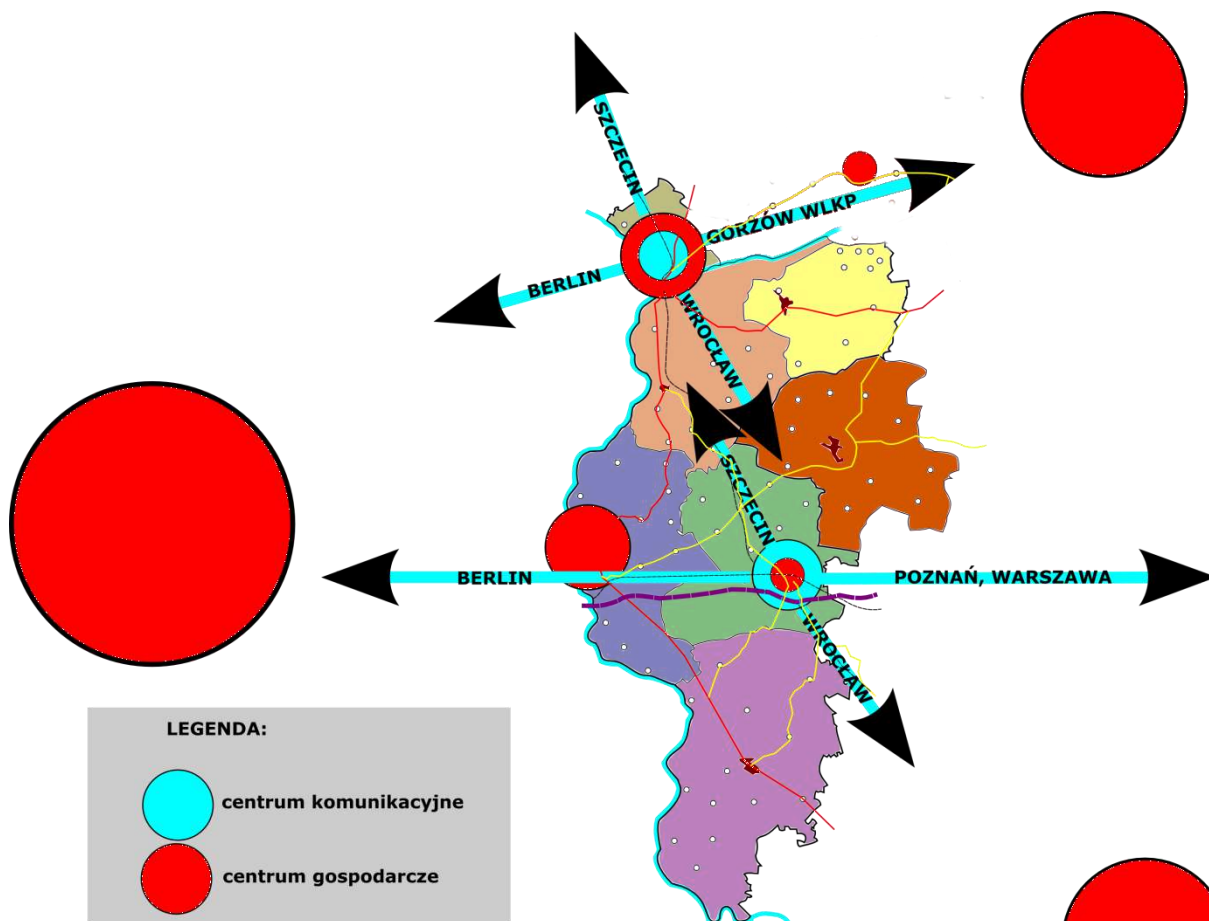
Tabela 3 Klasyfikacja lat pod względem ilości opadów. Opracowanie własne na podstawie: IMGW Biuletyn Monitoringu Klimatu Polski, 2021

dekada/rok	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A)	B)	C)	D)	E)	F)	G)
1950											0	0	0	6	4	0	0
1960											0	0	2	4	3	1	0
1970											0	1	1	4	2	2	0
1980											0	2	1	4	1	2	0
1990											0	0	2	5	2	1	0
2000											0	1	2	4	1	2	0
2010											0	1	1	4	1	3	0
2020															1		
											5	9	31	15	11		
											7%	13%	44%	21%	15%		

Zależności funkcjonalne obszaru

Obszar G-7 charakteryzuje się wyraźną polaryzacją życia społeczno-gospodarczego wokół lokalnych „biegunów rozwojowych”, czyli miast Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Te miasta oferują mieszkańcom najwięcej. Zamieszkuje je najwięcej ludzi, na ich terenie znajduje się najwięcej miejsc pracy (co sprawia, że mieszkańcy sąsiednich gmin dojeżdżają do pracy do tych właśnie miejscowości) oraz charakteryzuje się najbogatszą ofertą edukacyjną.

Rysunek 1 Mapa centrów funkcjonalnych

źródło 1 opracowanie własne

Na terenie tych miast koncentruje się rozlokowanie zakładów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Te centra funkcjonalne w największym stopniu wpływają na rozwój porozumienia oraz na kierunki przepływu ludności wewnątrz porozumienia. Nie mniej jednak sąsiedztwo zdecydowanie silniej oddziałujących centrów w promieniu 80 km od granic obszaru (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Berlin) nie może pozostać pominięta. Bliskość szczególnie Republiki Federalnej Niemiec silnie kształtuje kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego porozumienia.

Spośród pozostałych miejscowości porozumienia wyróżnia się jeszcze Rzepin z kilkoma znaczącymi zakładami pracy, w tym firmą produkującą meble oraz Izbą Celną.

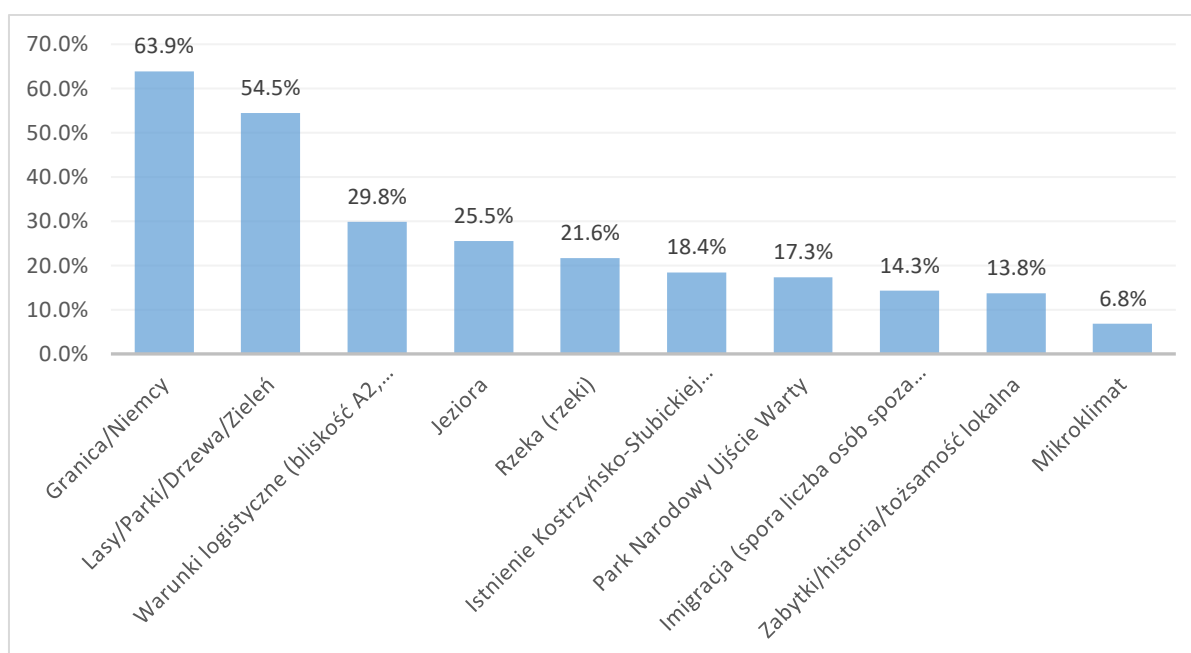
Powyższy schemat pokazuje rozlokowanie opisywanych powyżej centrów wraz z uwzględnieniem siły ich oddziaływania (im większy punkt, tym silniejsze oddziaływanie). Uwzględniono również drugi rodzaj centrów – centra komunikacyjne, związane z funkcjonowaniem znaczących węzłów kolejowych w Kostrzynie nad Odrą

(kierunki: Berlin – Poznań, Gorzów; oraz Szczecin-Wrocław, Zielona Góra) oraz w Rzepinie (kierunki: Berlin-Warszawa, a nawet Paryż-Moskwa; oraz Szczecin-Wrocław, przez Zieloną Górę).

Bliskość otwartych dla polskich pracowników Niemiec sprawia, iż porozumienie G-7 staje się bardzo atrakcyjnym miejscem do zamieszkania dla osób planujących podjęcie pracy za granicą, przy jednoczesnym zamieszkiwaniu na terenach przygranicznych. W ten sposób maksymalizują dochody gospodarstw domowych dzięki zarobkowi w stawkach rynku niemieckiego natomiast ponosząc koszty życia po stronie polskiej, które z kolei są znacznie niższe niż po zachodniej stronie Odry.

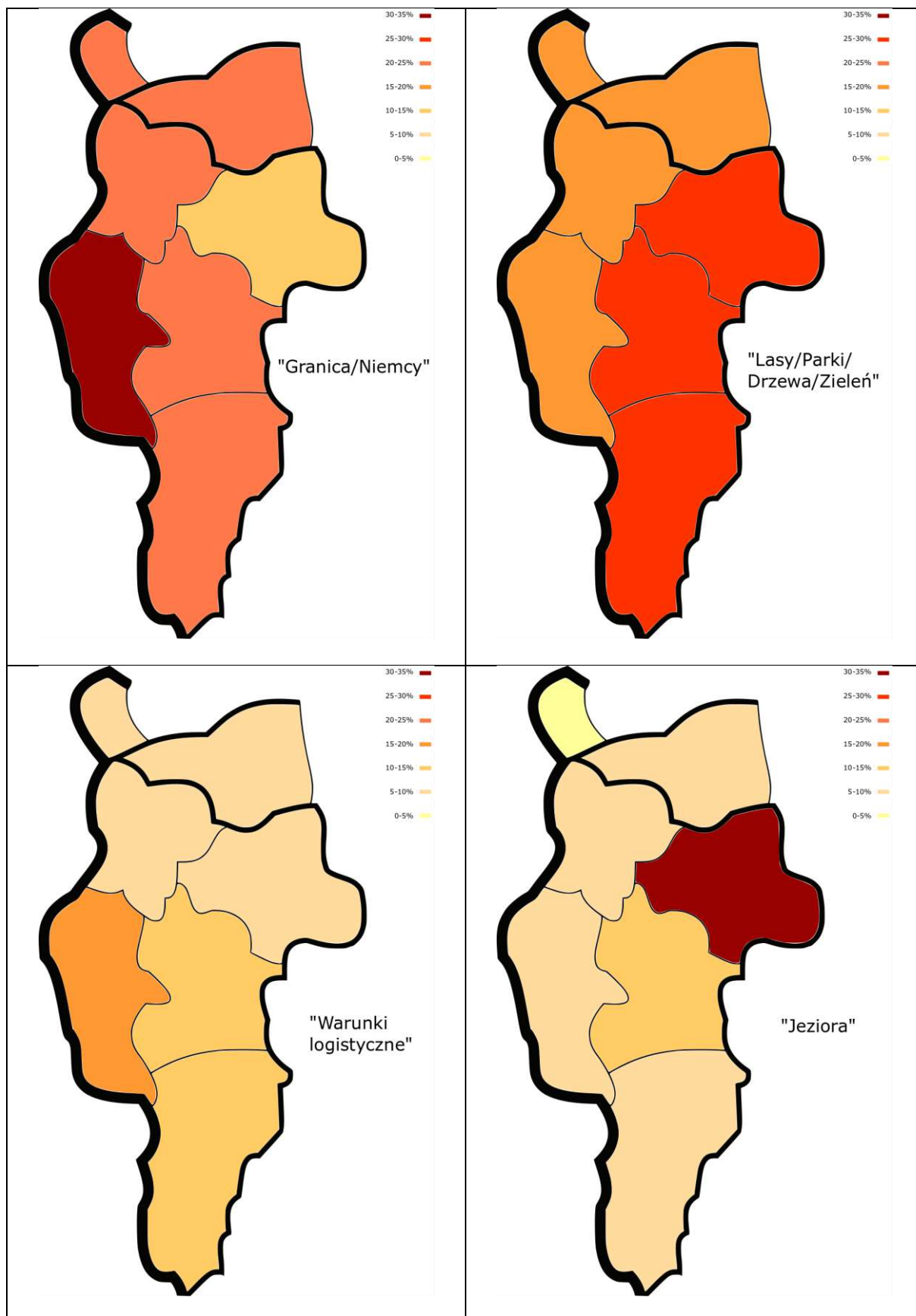
W badaniu ankietowym zapytano mieszkańców regionu o to, które z istotnych czynników lokalnych mają największy wpływ na ich życie. Każdy respondent mógł wybrać 3 najważniejsze czynniki spośród 10 wyszczególnionych na liście. Celem pytania było rozpoznanie najmocniej oddziałujących na życie w regionie czynników lub zjawisk. Pytanie celowo pomijało czynniki ogólnokrajowe a skupiało się jedynie na lokalnych uwarunkowaniach. Wpływ może być zarówno pozytywny jak i negatywny - chodziło o wskazanie najbardziej wyrazistych elementów naszej rzeczywistości. Odpowiedzi na poziomie całego obszaru zaprezentowano poniżej:

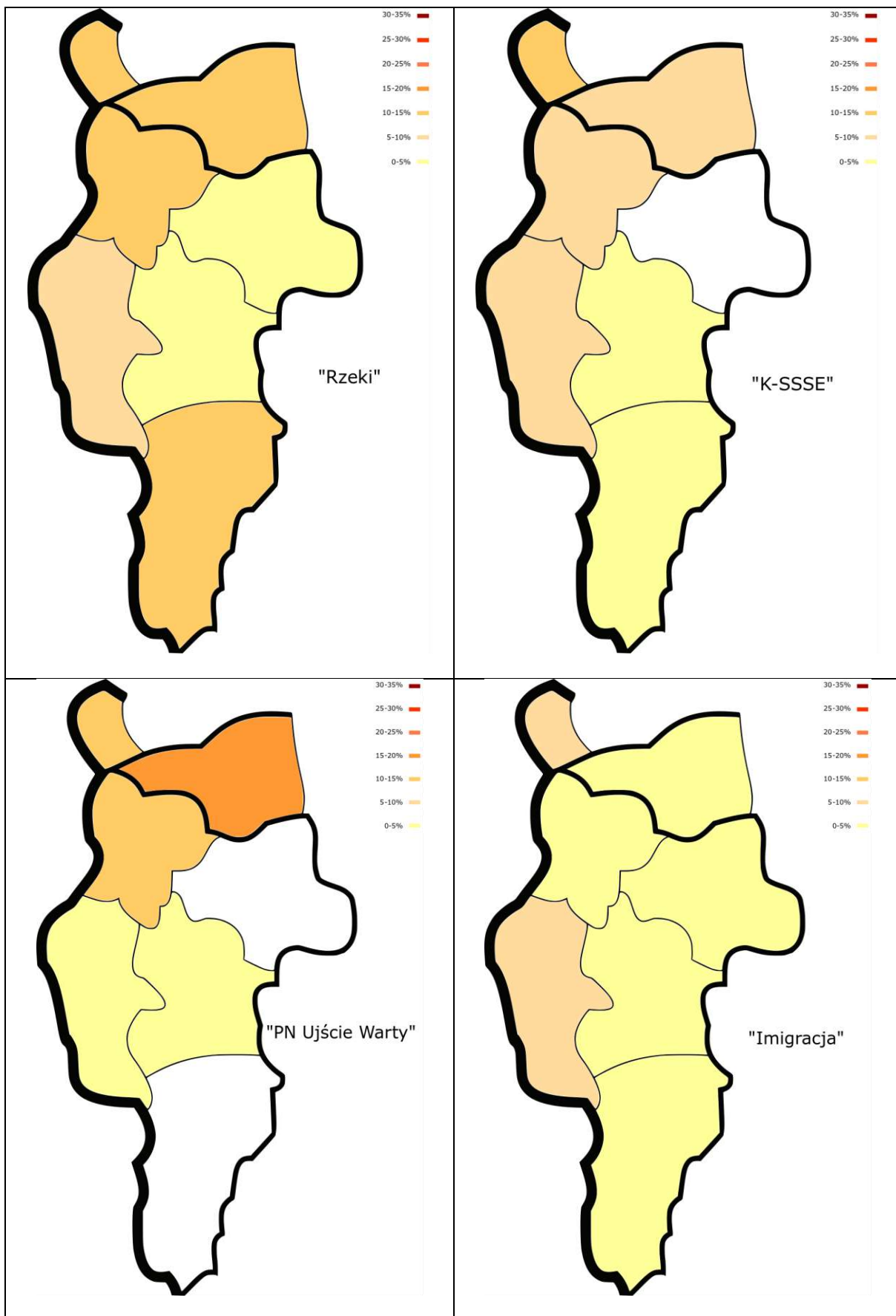
Wykres 6 Najbardziej wyraziste elementy/czynniki wpływające na życie w "G-7". Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne. Podane wartości to % wszystkich udzielonych przez mieszkańców gminy odpowiedzi (mogli udzielać max 3).

Dwa dominujące czynniki, czyli bliskość granicy oraz zieleń mają istotne oddziaływanie na życie respondentów z każdej z gmin. Na poniższych mapach przedstawiono udział odpowiedzi w zależności od gminy. Mapy te pokazują dosyć istotne zróżnicowanie gmin pod kątem wybieranych odpowiedzi. Odpowiedź wiodąca, czyli Granica/Niemcy dominuje na terenie większości gmin, ale np. dla Ośna Lubuskiego istotniejszymi czynnikami są jeziora i zieleń. Ponadto zieleń przeważa także w odpowiedziach mieszkańców Rzepina i Cybinki. Pozostałe czynniki mają zdecydowanie mniejszą skalę oddziaływania zarówno pod kątem zasięgu geograficznego jak i wskazań respondentów w poszczególnych gminach. Na wzmiankę zasługuje jeszcze jedynie czynnik „Warunki logistyczne”, którego znacząca ilość wskazań miała miejsce w gminie Słubice oraz „Park Narodowy Ujście Warty” dominujący rzecz jasna w Słońsku, którego terytorium w dużej mierze objęte jest właśnie parkiem narodowym. Na mapach przedstawiono udział danej odpowiedzi we wszystkich udzielonych odpowiedziach (a każdy respondent mógł wybrać 3 najważniejsze czynniki).

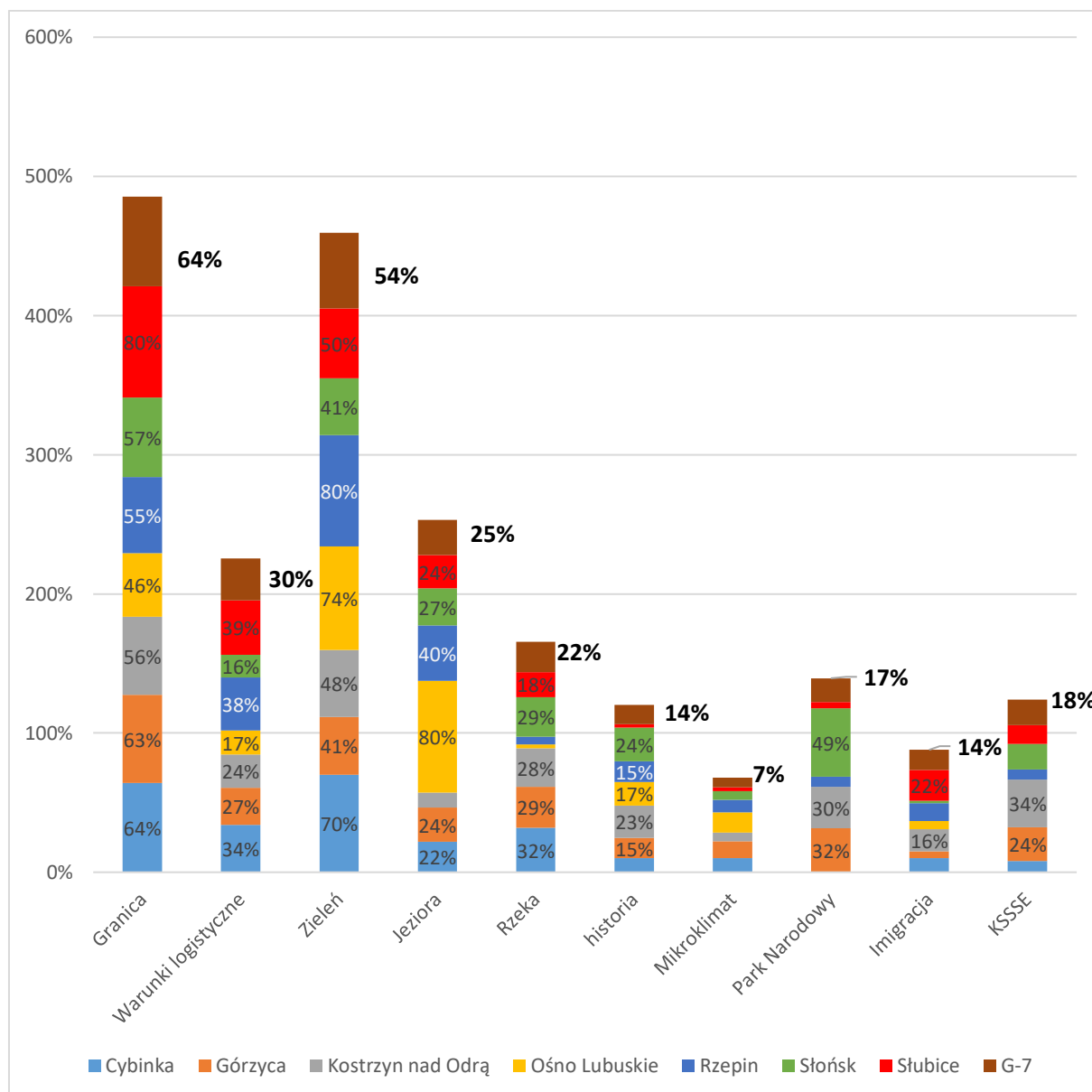
Mapa 1 Zestaw map dotyczących czynników najbardziej wpływających na życie w poszczególnych gminach. Źródło - opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. Podane wartości to % wszystkich udzielonych przez mieszkańców gminy odpowiedzi (mogli udzielać max 3).

Przekładając te odpowiedzi na ranking istotności czynników dla mieszkańców G-7 okaże się, że 2 na 3 z nich odpowiedziało, że na ich życie najbardziej wpływa bliskość granicy. Na drugim miejscu z ponad połową wskazań znalazła się szeroko pojęta zieleń. Największe znaczenie miała ona w gminach Rzepin, Cybinka i Ośno Lubuskie, czyli w tych, w których wskaźnik zalesienia jest najwyższy spośród gmin G-7.

Wykres 7 Rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki w największym stopniu wpływające na życie mieszkańców w regionie. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Problemy i cele strategiczne dla obszaru, ujęte w strategiach lokalnych i ponadlokalnych.

1. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030⁶

W SRWL 2030 obszarowi objętemu niniejszym opracowaniem poświęcono część analizy koncentrującą się na zagadnieniach związanych ze słubickim MOF. „MOF Słubice obejmuje miasto Słubice jako jego rdzeń oraz część

⁶ Na podstawie: tekst strategii i diagnozy na BIP UMWL:

https://bip.lubuskie.pl/773/3878/Strategia_Rozwoju_Wojewodztwa_Lubuskiego_2030_przyjeta_przez_Sejmik_Wojewodztwa_Lubuskiego_w_dniu_15_lutego_2021_roku/ dostęp 2.03.2022

wiejską gminę. Jego potencjał rozwojowy znacznie zwiększają silne powiązania funkcjonalne z sąsiednim Frankfurtem nad Odrą, z którym tworzą aglomerację transgraniczną. Miasta rozwijają współpracę realizując wspólne projekty m.in. w dziedzinie komunikacji i wykorzystania infrastruktury technicznej. W lutym 2021 r. nawiązana została również wola partnerskiej współpracy w ramach tego MOF, pomiędzy gm. Słubice i gm. Górzycą, co uzasadnia określenie gm. Górzycą jako obszaru potencjalnego rozszerzenia MOF Słubice, wymaga to jednak dodatkowego uzasadnienia analizą wskaźnikową. Wskazany jest również rozwój powiązań funkcjonalnych MOF Słubice z innymi sąsiednimi gminami położonymi po polskiej stronie poprzez realizację wspólnych projektów. Realizacji takich inicjatyw z wykorzystaniem mechanizmów porozumienia terytorialnego i Innych Instrumentów Terytorialnych sprzyjać może zawarta 25 listopada 2020 r. inicjatywa partnerskiej współpracy gmin środkowego pogranicza województwa lubuskiego pod nazwą G7, do której przystąpiły gminy Słubice, Rzepin, Ośno Lubuskie, Cybinka, Górzycą, Słońsk i miasto Kostrzyn nad Odrą". Słubice – lider partnerstwa, zakwalifikowane zostało przez twórców strategii do miast o charakterze ośrodków subregionalnych. Kostrzyn nad Odrą natomiast do ośrodków lokalnych. Wszystkie pozostałe gminy partnerstwa G-7 zostały zakwalifikowane jako gminy o utrudnionych warunkach rozwoju

„W województwie lubuskim zarówno ośrodki subregionalne, jak i lokalne, pełnią ważną rolę w uzupełnieniu oferty miast wojewódzkich, koncentrując funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych, istotnych z perspektywy mieszkańców miast, jak i mieszkańców otaczających je obszarów wiejskich. Miasta subregionalne w regionie lubuskim stanowią ważne bieguny rozwoju dla poszczególnych części regionu, jak również wpływają na rozprzestrzenianie impulsów rozwojowych w regionie. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w porównaniu do ośrodków subregionalnych w innych regionach Polski, siła ich bezpośredniego oddziaływania jest relatywnie mniejsza. Promowaną formą realizacji polityki rozwoju ośrodków lokalnych i powiązanych z nimi obszarów o charakterze wiejskim powinno być zawiązywanie partnerstw samorządowych w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć z wykorzystaniem mechanizmu porozumienia terytorialnego oraz Innych Instrumentów Terytorialnych”

Jednocześnie większość obszaru G-7 została przypisana do obszarów przygranicznych: „W przypadku obszarów przygranicznych w województwie lubuskim wyróżnić można terytorialnie dwa pasy. Pierwszy obejmuje 10 gmin – Brody, **Cybinkę, Górzycę**, Gubin (gmina miejska), Gubin (gmina wiejska), **Kostrzyn nad Odrą**, Łęknice, Przewóz, **Słubice**, Trzebień bezpośrednio przylegające do granicy, w których występuje silne oddziaływanie transgraniczne. Szczególnie jest ono zauważalne w tzw. miastach bliźniaczych, jak **Kostrzyn nad Odrą-Kietz, Słubice-Frankfurt nad Odrą**, (...). Miasta te rozwijają współpracę realizując wspólne projekty w wielu dziedzinach, spośród których dominującymi są infrastruktura komunalna, komunikacja, kultura, sport, edukacja i sprawy społeczne. Przedsięwzięcia te powinny być nadal wspierane. Zauważyć można natomiast, że w niektórych gminach ze względu na brak bezpośrednich połączeń transportowych czy infrastrukturalnych, barierą w nawiązywaniu kontaktów i wymiany transgranicznej stanowią rzeki graniczne.”

Ponadto znaczna część obszaru G-7, leżąca w dolinie rzek (patrz wyżej), przypisana została do obszarów o zagrożeniu powodziowym: „Powódź na Odrze jest szczególnym zagrożeniem dla miejscowości: Nowa Sól, Krosno Odrzańskie, **Słubice, Kostrzyn nad Odrą i Słońsk**. (...) Do grupy gmin, które objęte są obszarami szczególnego zagrożenia powodzią zakwalifikowano na terenie województwa lubuskiego 62 gminy: (...) Cybinka, (...) Górzycą, Kostrzyn nad Odrą(...), Rzepin(...), Słońsk, Słubice. (...) Na terenie wszystkich wskazanych gmin stwierdzono występowanie obszarów o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi. Do wyznaczonego obszaru zakwalifikowano gminy, na terenie których występuje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, a także gminy, których obszar narażony jest na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Natomiast ogólna charakterystyka gmin województwa lubuskiego została przedstawiona w sposób następujący: „Gminy województwa lubuskiego cechuje duże zróżnicowanie pod względem podstawowych charakterystyk (gminy z przewagą terenów zurbanizowanych, gminy rolnicze, gminy z przewagą terenów leśnych), wobec czego

kierunki rozwoju gmin powinny być dostosowane do ich głównych przewag i potencjałów. Podstawowe problemy, z jakimi borykają się gminy województwa lubuskiego wiążą się z niekorzystnymi procesami demograficznymi związanymi z depopulacją, starzeniem się lokalnych społeczności oraz migracjami. Wskaźnik obciążenia demograficznego wykazuje negatywną tendencję dla wszystkich gmin województwa lubuskiego. Jest to trend o tyle niepokojący, że mamy do czynienia z niedoszacowaniem ubytku ludności związanym z częstym pozostawianiem w rejestrach gminnych osób, które faktycznie zmieniły miejsce zamieszkania. Jakkolwiek w gminach województwa lubuskiego mamy do czynienia z relatywnie wysokim poziomem rejestracji nowych podmiotów gospodarczych, to jednak „stare” firmy, działające na rynku nie zawsze dobrze radzą sobie w zmieniającej się rzeczywistości. Przejawem tego jest występujące w ponad połowie gmin województwa lubuskiego zmniejszanie się liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców. Niewystarczająca aktywność rynkowa przedsiębiorców jest traktowana jako jeden z poważniejszych problemów natury gospodarczej również przez przedstawicieli samorządów gmin. Jedną z częściej zgłaszanych barier rozwojowych jest niewystarczająca dostępność komunikacyjna poszczególnych gmin. Niezaspokojone są również ich potrzeby w zakresie inwestycji w bazową infrastrukturę techniczną (drogi, sieci wodno-kanalizacyjne). Ma to znaczenie nie tylko z punktu widzenia podnoszenia jakości życia mieszkańców, ale także jest istotne jako czynnik mający znaczenie w procesie ubiegania się o inwestorów. Jednym z większych problemów gmin jest niedoinwestowanie w szeroko rozumianą infrastrukturę społeczną. Dotyczy to instytucji kultury czy ośrodków sportowych i rekreacyjnych. Badania wykazały niedoinwestowanie w obszarze sprzyjającym podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego, ale również mogącym mieć znaczenie w procesie kształtowania podstaw pod przyszły rozwój (np. w obszarze turystyki). W lubuskich gminach niedostatecznie wykorzystywane są również możliwości pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Konieczne są także dalsze działania związane z podnoszeniem efektywności energetycznej budynków i walki ze smogiem.”

2. Strategie gminne.

Każda z gmin wchodzących w skład porozumienia G-7 posiada aktualną strategię rozwoju. W strategiach tych określone zostały cele strategiczne, do których gminy zmagają się. Analizując te cele zauważono sporo zbieżności i powiązań tematycznych pomiędzy poszczególnymi strategiami. Zbiorcze zestawienie celów przedstawiono poniżej, natomiast w dalszej części opracowania dokonano ich syntezy i kategoryzacji tak aby uwypuklić elementy styczne dla każdej z gmin.

Tabela 4 Zestawienie celów strategicznych w strategiach gmin wchodzących w skład G-7 oraz w SRWL. Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych udostępnionych przez gminę w styczniu 2022 r.

Gmina	Cele
Górzycza	Wyrównanie dostępu do usług publicznych [G.1]
	Poprawa komunikacji i mobilności mieszkańców [G.2]
	Integracja, współpraca i wzrost zaangażowania mieszkańców dla wspólnego dobra [G.3]
	Stworzenie warunków do aktywnego wypoczynku [G.4]
Cybinka	Zapewnienie określonych standardów i dostępu do usług publicznych [C.1]
	Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości [C.2]
	Wzrost aktywności mieszkańców gminy Cybinka [C.3]
	Poprawa warunków nauczania oraz krzewienia kultury [C.4]

	<i>Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców gminy [C.5]</i>
Ośno Lubuskie	<i>lokalna gospodarka i rynek pracy [O.1]</i>
	<i>Optymalizacja warunków życia w gminie [O.2]</i>
	<i>Ochrona środowiska naturalnego [O.3]</i>
	<i>Kapitał społeczny [O.4]</i>
Słońsk	<i>Zwiększenie dostępności i funkcjonalności infrastruktury na terenie Gminy z poszanowaniem środowiska [SK.1]</i>
	<i>Rozwój gospodarczy oparty na zasobach naturalnych, warunkujący dobrobyt mieszkańców [SK.2]</i>
	<i>Podnoszenie jakości usług publicznych oraz aktywizacja lokalnej społeczności [SK.3]</i>
Słubice	<i>Konkurencyjna infrastruktura techniczna wspierająca Innowacyjną gospodarkę. [SE.1]</i>
	<i>Zrównoważony rozwój przestrzenny gminy [SE.2]</i>
	<i>Stworzenie wizerunku gminy atrakcyjnej, otwartej, przyjaznej dla mieszkańców i gości, uwzględniającego aspekt transgraniczny [SE.3]</i>
	<i>Zapewnienie każdemu mieszkańcowi gminy dostępu do nowoczesnych usług edukacyjnych dostosowanych do jego potrzeb. [SE.4]</i>
	<i>Gmina miejscem rozwoju społecznego. [SE.5]</i>
	<i>Kultura jako narzędzie budowania tożsamości lokalnej [SE.6]</i>
	<i>Bezpieczeństwo mieszkańców gwarancją rozwoju społecznego i gospodarczego gminy [SE.7]</i>
	<i>Sport i rekreacja istotnym elementem rozwoju społecznego gminy [SE.8]</i>
	<i>Budowa i rozwój społeczeństwa cyfrowego [SE.9]</i>
Kostrzyn nad Odrą	<i>Wykorzystanie potencjału endogenicznego miasta dla jego rozwoju gospodarczego [K.1]</i>
	<i>Podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców oraz wzrost zaangażowania społecznego lokalnych partnerów rozwoju [K.2]</i>
	<i>Zapewnienie spójności infrastrukturalnej miasta w wymiarze technicznym, gospodarczym i społecznym [K.3]</i>
Rzepin	<i>wzrost atrakcyjności gospodarczej oraz wzrost pozycji konkurencyjnej gminy [R.1]</i>
	<i>Przygotowanie i promocja spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej gminy [R.2]</i>
	<i>zwiększenie poziomu kapitału społecznego i usług publicznych [R.3]</i>
	<i>poprawa dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjnych na terenie gminy [R.4]</i>

Przedstawione powyżej cele różnią się między sobą pojemnością znaczeniową. Analizując dodatkowe zapisy dotyczące celów szczegółowych/operacyjnych poszczególnych strategii oraz zapisanych w nich działań i przedsięwzięć dokonano syntezy najważniejszych obszarów tematycznych strategicznych interwencji na obszarze G-7. Są to:

- 1) Dostępność usług publicznych (w tym poprawa jakości infrastruktury technicznej, drogowej, itp.)
- 2) Kapitał społeczny (aktywność i współpraca) i rozwój edukacji
- 3) Rozwój gospodarczy (rynek pracy, przedsiębiorczość)
- 4) Ochrona środowiska
- 5) Promocja gminy w kontekście gospodarczym oraz turystycznym
- 6) Tworzenie warunków do uprawiania sportu i aktywności fizycznej
- 7) Poprawa bezpieczeństwa
- 8) Komunikacja i mobilność

Tabela 5 Synteza obszarów tematycznych i celów strategicznych poszczególnych gmin. Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych udostępnionych przez gminę w styczniu 2022 r.

Gmina i cel / obszar tematyczny	Dostępność usług publicznych	Kapitał społeczny i edukacja	Rozwój gospodarczy	Ochrona środowiska	Promocja gminy	Tworzenie warunków do uprawiania sportu	Poprawa bezpieczeństwa	Komunikacja i mobilność
Cybinka	[C1]	[C3],[C4]	[C2]				[C5]	
Górzycza	[G1]	[G3]				[G4]		[G2]
Kostrzyn nad Odrą	[K2], [K3]	[K2]	[K1]	[K3]	[K1]	[K1], [K2]		
Ośno Lubuskie	[O2]	[O4]	[O1]	[O3]	[O1]			
Rzepin	[R3]	[R3], [R4]	[R1]	[R1]	[R1], [R2]	[R2], [R3]		
Słońsk	[SK1]	[SK3]	[SK2]	[SK1]	[SK2]			[SK1]
Słubice	[SE9]	[SE4], [SE5], [SE6]	[SE1]	[SE2]	[SE1], [SE3]	[SE1],[SE8]	[SE7]	
Ilość wystąpień	8	11	6	5	7	7	2	2

Należy dodać, że dokumenty strategiczne gmin powstawały w różnym czasie. W związku z tym są zróżnicowane pod względem zawartości opracowań jak i pod kątem chronologicznym. Część ze strategii dopiero rozpoczyna

swój bieg podczas gdy inne są już w ostatnim roku obowiązywania – ta rozbieżność czasowa rzutuje na obecność w opracowaniach niektórych wątków tematycznych, których ogólne znaczenie zmieniało się w czasie. Takimi wątkami może być np. kwestia podejścia do ochrony środowiska, bezpieczeństwa publicznego czy też integracji tkanki społecznej (szczególnie w kontekście napływu imigrantów zza wschodniej granicy).

3. Korelacja celów strategicznych gmin z celami SRWL 2030.

W dokumencie strategicznym dla województwa lubuskiego wymieniono 4 cele strategiczne. Biorąc pod uwagę przytoczoną wcześniej syntezę obszarów tematycznych celów strategii gminnych podjęto próbę dopasowania tych obszarów do konkretnych celów strategii województwa, i tak:

1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna – zawiera obszar nr 3, 4 i 6
2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi – zawiera obszar nr 1, 2 i 6
3. Integracja przestrzenna regionu – zawiera obszar nr 1, 4, 7 i 8
4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę – zawiera obszar nr 5

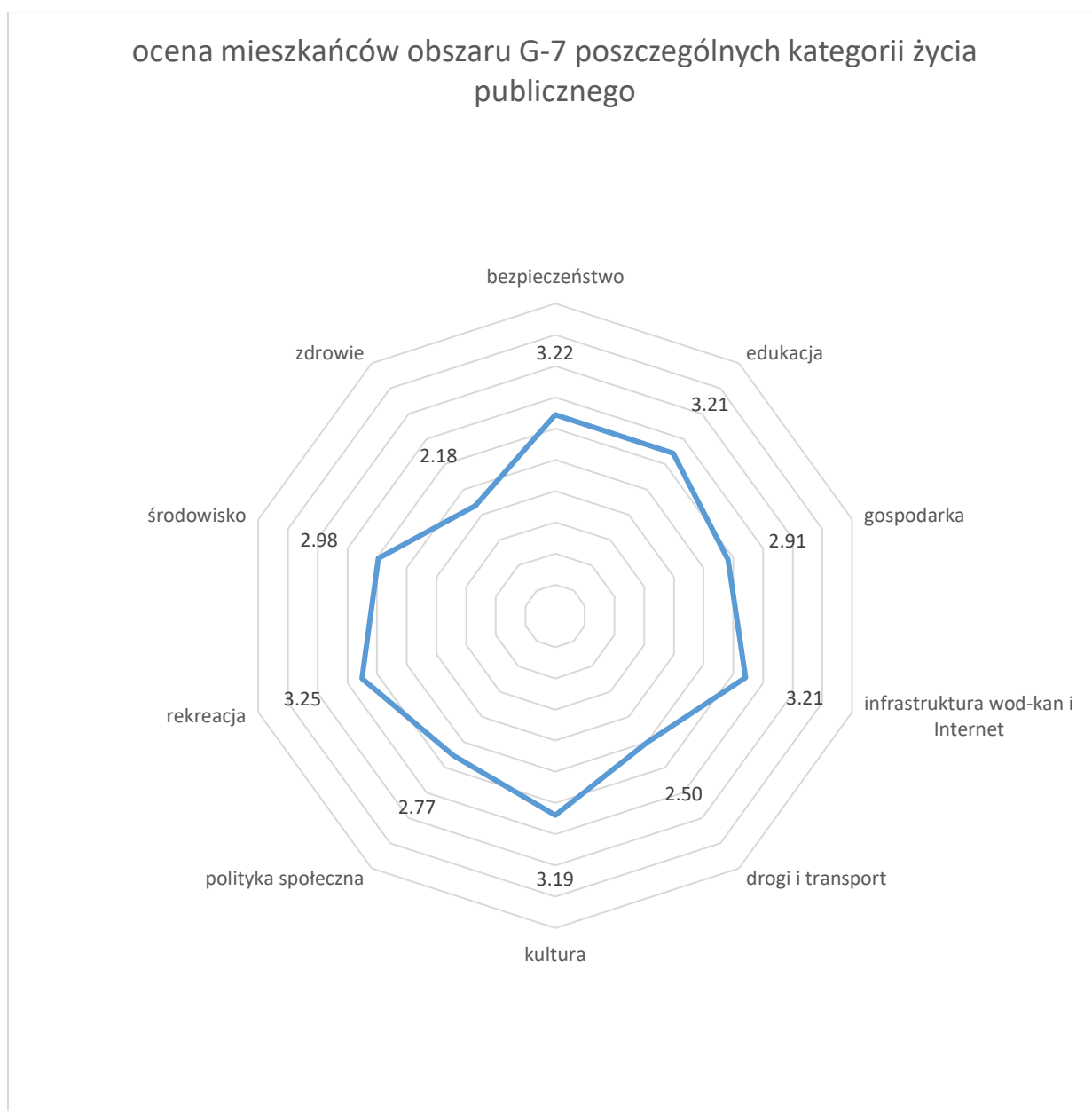
Ranking zadowolenia oraz potrzeb G-7

Jednym z najważniejszych punktów badania ankietowego była ocena zadowolenia mieszkańców z 24 kategorii życia publicznego. Poniższe zestawienie to ranking stworzony na podstawie wszystkich uzyskanych odpowiedzi. Ocena, w skali od 1-5 przyznawana była przez mieszkańców opisowo (od bardzo niezadowolony do bardzo zadowolony). Można było również zaznaczyć odpowiedź „nie mam zdania”. Poszczególne kategorie stały się przedmiotem bardziej szczegółowego opracowania w dalszej części niniejszego raportu. Tam odpowiedzi przedstawiano także w zależności od gminy zamieszkania, gdyż niektóre oceny znacząco różnią się właśnie w zależności od gminy, w miejsca zamieszkania respondenta.

Tabela 6 Ranking zadowolenia mieszkańców obszaru G-7 stworzony na podstawie odpowiedzi w ankiecie elektronicznej.

ranking	kategoria	ocena (1-5)	% bez zdania
1	dostęp do Internetu	3,468	3,0%
2	dostępność placów zabaw	3,467	14,6%
3	warunki do uprawiania sportu	3,380	6,1%
4	dostępność miejsc w przedszkolach	3,265	39,5%
5	jakość kształcenia w szkołach podstawowych	3,256	22,0%
6	bezpieczeństwo	3,220	3,4%
7	jakość wyposażenia placówek edukacyjnych	3,206	23,0%
8	działanie instytucji kulturalnych	3,193	7,3%
9	atrakcyjność turystyczna	3,144	6,1%
10	jakość kształcenia w pozostałych (innych niż podstawowe) szkołach	3,130	30,0%
11	gospodarka odpadami	3,102	5,5%
12	stan infrastruktury wodociągowej i jakość wody (kranówki)	3,085	5,7%
13	warunki do prowadzenia własnej działalności gospodarczej	3,066	34,8%
14	stan infrastruktury kanalizacyjnej	3,064	14,1%
15	działanie pomocy społecznej	3,061	35,9%
16	dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży (tory, boiska, itp.)	3,023	7,5%
17	dbałość o środowisko	2,923	4,5%
18	czystość i porządek miejsc publicznych	2,901	2,0%
19	łatwość znalezienia dobrej (dobrze płatnej, zgodnej z kompetencjami) pracy	2,760	12,3%
20	warunki mieszkaniowe i dostępność mieszkań	2,697	15,0%
21	stan infrastruktury drogowej	2,660	2,3%
22	dostępność miejsc w żłobkach	2,545	48,6%
23	transport publiczny	2,346	18,6%

Wykres 8 Graficzne przedstawienie zadowolenia z życia w obszarze G-7 wg poszczególnych dziedzin

Drugim elementem rankingowym było 20 kategorii potrzeb, które oceniane były wg poziomu istotności w czterostopniowej, niesymetrycznej skali (nieistotne, ani ważne ani nie ważne, istotne, kluczowe). Na tej podstawie stworzono poniższy ranking. Podobnie jak w przypadku rankingu zadowolenia, poszczególne potrzeby omawiane są bardziej szczegółowo na kolejnych stronach niniejszego opracowania.

Tabela 7 Ranking potrzeb mieszkańców obszaru G-7 stworzony na podstawie odpowiedzi w ankiecie elektronicznej.

ranking	potrzeba	Indeks istotności (skala 1-4)
1	poprawa stanu infrastruktury drogowej	3,46

2	rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów	3,38
3	zwiększenie bezpieczeństwa w pobliżu dróg	3,36
4	rozwój edukacji (doposażenie, zajęcia dodatkowe)	3,28
5	poprawa wyglądu miejscowości	3,28
6	poprawa stanu środowiska/przyrody	3,26
7	pomoc osobom z niepełnosprawnościami	3,23
8	niwelacja negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy	3,17
9	pomoc osobom chorym (działalność Hospicjum)	3,15
10	opieka nad seniorami	3,14
11	budowa/rozbudowa/remont infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej	3,12
12	zwiększenie ilości i jakości parków, placów zabaw, miejsc odpoczynku i rekreacji	3,12
13	zwiększenie opieki/ochrony terenów zielonych	3,10
14	poprawa atrakcyjności turystycznej	3,07
15	zwiększenie dostępności mieszkań	3,06
16	zwiększenie poziomu innowacyjności (w edukacji, wśród przedsiębiorców itp.)	3,02
17	zwiększenie wsparcia dla rozwoju biznesu	2,95
18	zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych	2,92
19	szeroko pojęta integracja z Niemcami	2,72
20	integracja mieszkających wśród nas osób spoza Polski	2,48

Warto dodać, że respondenci w pytaniu o potrzeby mieli możliwość dopisywania własnych kategorii. Z możliwości tej skorzystało 75 respondentów (13,4%) a najważniejsze spośród wymienianych potrzeb odnosiły się do już wyszczególnionych potrzeb (głównie do kwestii obwodnic Słubic i Kostrzyna, ale także innych usprawnień komunikacyjnych – 14 wskazań; bezpieczeństwa – 13 wskazań; wsparcia edukacji – 6; placów zabaw i miejsc rekreacji – 6). Ponadto pojawiło się kilka potrzeb, które nie są bezpośrednio związane z powyższymi kategoriami:

- a) Budowa cmentarza dla zwierząt (1 wskazanie)
- b) Zwiększenie ilości miejsc parkingowych (2)
- c) Budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych (8)
- d) Poprawa dostępności/funkcjonowania transportu publicznego (9)
- e) Duże inwestycje w obiekty sportowo-widowiskowe typu hala, basen, kręgielnia (9)
- f) Otwarcie żłobka i przedszkola (4)
- g) Dostęp do nowoczesnej infrastruktury internetowej, w tym światłowodów (3)
- h) Poprawa sytuacji w sektorze opieki zdrowotnej (11)

Demografia

Obszar obejmujący gminy porozumienia G-7 na koniec 2020 roku zamieszkiwało blisko 70 000 osób. Najliczniejszymi gminami są Słubice i Kostrzyn nad Odrą, przy czym ta druga gmina jest gminą miejską. Sprawia to iż cechuje się zdecydowanie najwyższą gęstością zaludnienia. Brak terenów wiejskich w tej gminie wpływa również na inne aspekty jej funkcjonowania, jak choćby brak problemów charakterystycznych dla terenów wiejskich pozostałych gmin. W Słubiach i Kostrzynie nad Odrą mieszka łącznie ponad połowa wszystkich osób z ternu G-7.

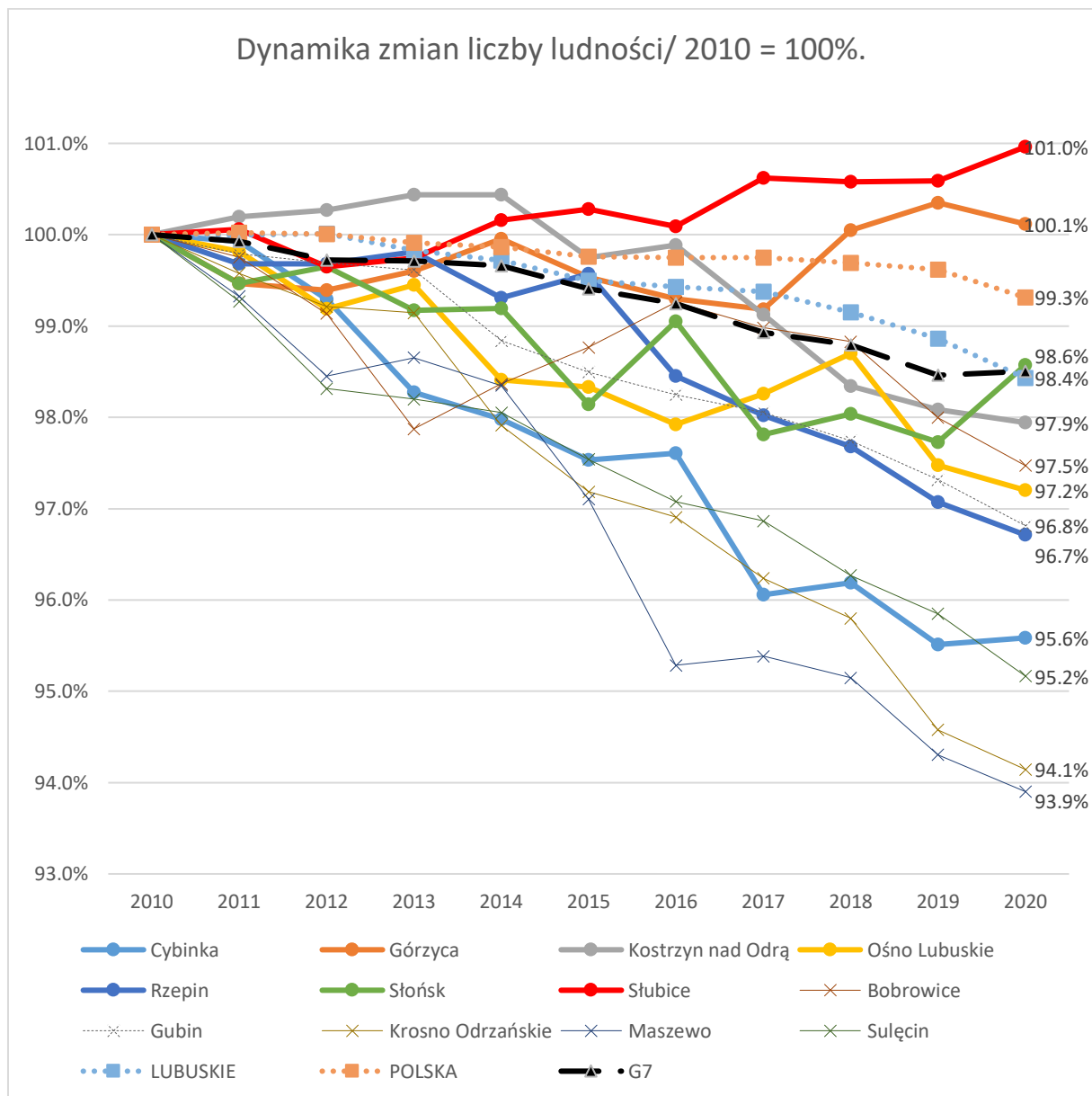
Tabela 8 Ilość mieszkańców obszaru G-7 w podziale na gminy - stan na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

	2020	%
Cybinka	6 474	9,32 %
Górzycza	4 289	6,18 %
Kostrzyn nad Odrą	17 704	25,50 %
Ośno Lubuskie	6 358	9,16 %
Rzepin	9 678	13,94 %
Słońsk	4 774	6,88 %
Słubice	20 145	29,02 %
G7	69 422	100 %

Dane w tabeli mają charakter statyczny. Pokazują liczbę ludności w konkretnym momencie czasu. Warto jednak przyrzeć się w jaki sposób kształtowała się ona na przestrzeni ostatniej dekady. Zgodnie z przyjętą metodologią wśród danych uwzględniono także dane gmin przyjętych do porównania – są to gminy o podobnym położeniu (przygranicznym) i charakterystyce (lubuskie, gminy miejskie i wiejskie, lub wielkości): Bobrowice, Krosno Odrzańskie, Maszewo, Gubin (wieś) i Sulęcín. Dla uzupełnienia wiedzy dotyczącej trendów w wymiarze makro przedstawiono także dane dotyczące całego województwa lubuskiego oraz całego kraju.

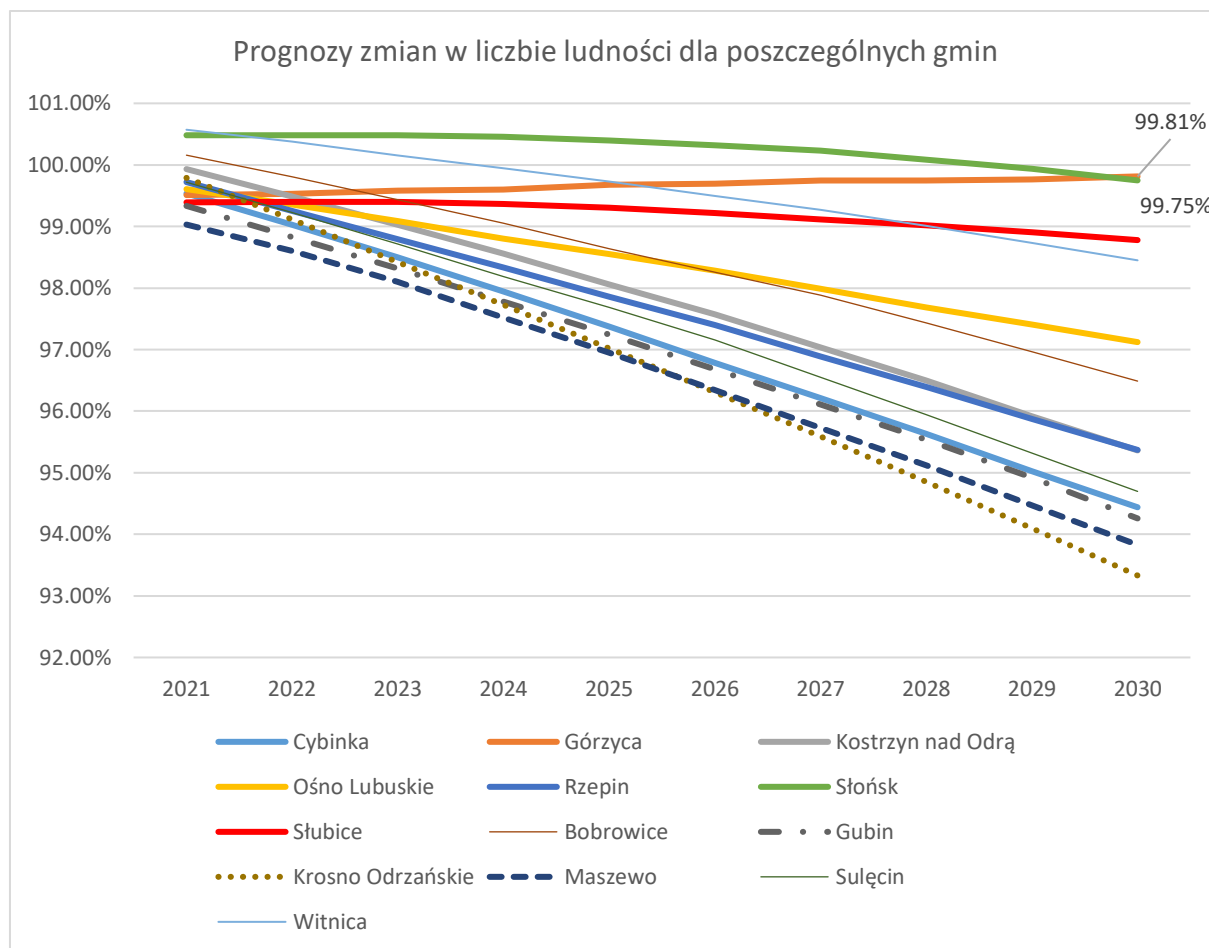
Z poniższego wykresu wynika jednoznacznie, iż trend zmian liczby ludności w zdecydowanej większości gmin porozumienia G-7 oraz we wszystkich jednostkach porównawczych ma nachylenie ujemne. Od 2010 do 2020 roku liczba ludności zmniejszyła się. Na poziomie kraju liczba ludności w 2020 roku stanowi 99,3% liczby ludności z roku 2010. Na poziomie województwa lubuskiego jest to 98,4%. Na tym tle podobnie wypada cały obszar G-7 z wartością 98,5%. Należy jednak zauważyć, iż są tutaj gminy, których wskaźnik urósł w tym okresie. To Słubice – 101% oraz Górzycza – 100,1%. Z pozostałych gmin porozumienia jeszcze tylko Słońska znajduje się ponad średnią wojewódzką. Natomiast na drugim biegunie znajdują się gminy Rzepin (96,7%) i Cybinka (95,6%). Poza Słubicami i Górzyczą trend każdej z jednostek ma wyraźnie negatywny charakter. Liczba ludności zmniejsza się systematycznie z roku na rok. Wyjątkiem jest Kostrzyn nad Odrą, który przez pierwsze 4 lata badanego okresu był liderem wzrostu. Po tym okresie rozpoczęły się systematyczne spadki.

Wykres 9 Dynamika zmian liczby ludności. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Czy zaobserwowane trendy będą kontynuowane w przyszłości? Odpowiedź może nieść opracowanie statystyczne GUS będące prognozą ludności gmin na lata 2017-2030. Poniżej przedstawiono wycinek tej prognozy dotyczący lat 2021-2030. Wynika z niej, że jedynie gminy Górzycza, Słóńsk i Słobice mogą spodziewać się utrzymania bądź też nieznacznego wzrostu aktualnej liczby mieszkańców.

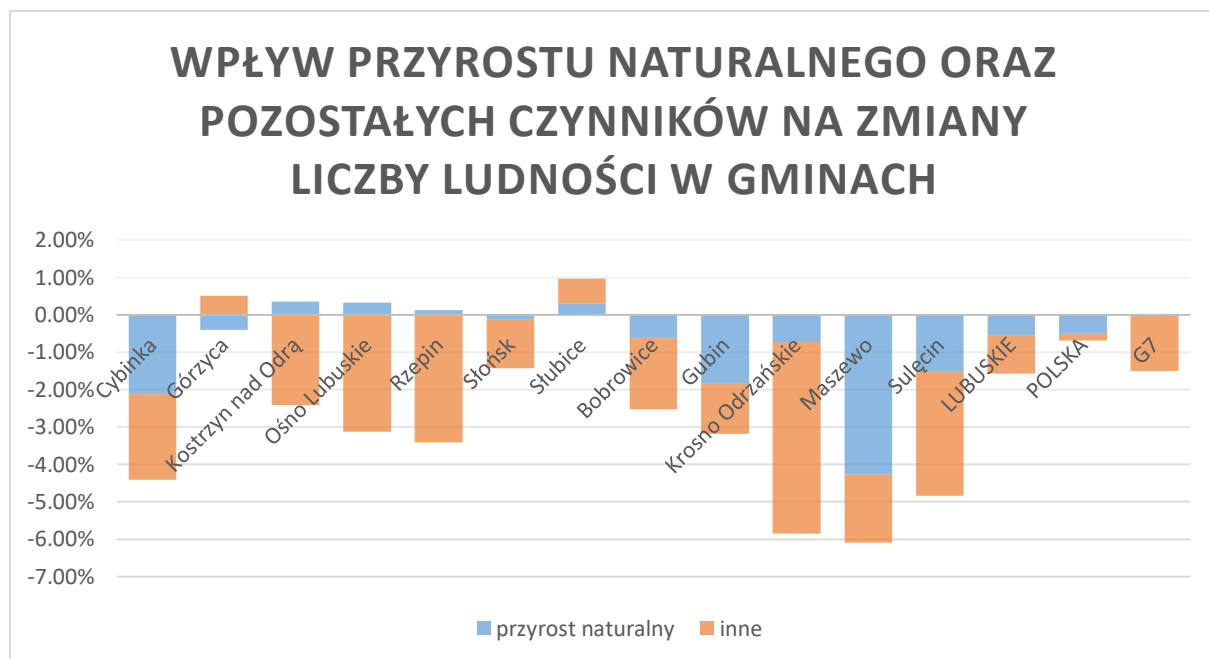
Wykres 10 Prognozy zmian w liczbie ludności. Opracowanie własne na podstawie danych "Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030"

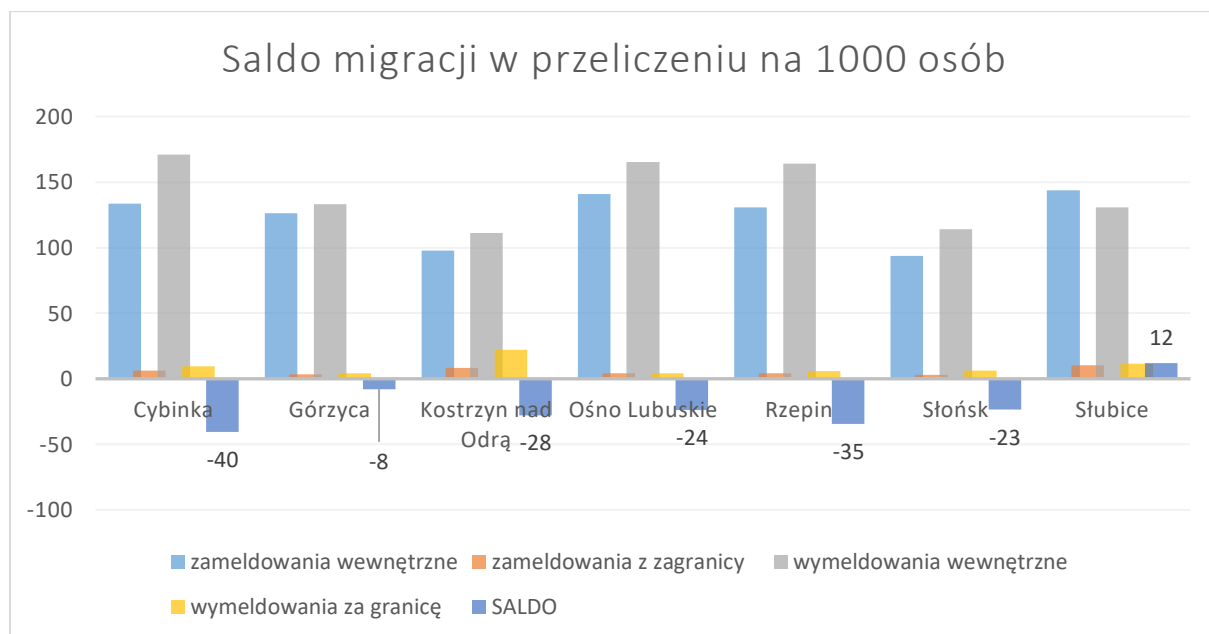
Przedstawiono historyczne zmiany w liczbie ludności oraz przewidywania dotyczące przyszłości. Analizując dane demograficzne głębiej poszukujemy odpowiedzi na pytanie jakie czynniki mają wpływ na te zmiany. Czy są to przede wszystkim czynniki naturalne (przyrost naturalny) czy może migracyjne? Częściowo odpowiedź niosą w sobie dwa kolejne wykresy.

Z przedstawionych poniżej danych wynika, że zmiany liczby ludności w latach 2010-2020 nie wynikają bezpośrednio z ruchów naturalnych. Obserwujemy takie jednostki, w których notowano dodatnie saldo przyrostu naturalnego (nadwyżka urodzeń nad zgonami) a mimo to liczba ludności spadła (np. Kostrzyn nad Odrą, Ośno lubuskie czy Rzepin). Jednocześnie zaobserwowano także sytuacje odwrotne – jak np. w Górzycy, gdzie przyrost naturalny jest ujemny lecz liczba ludności nieznacznie wzrosła. Odejmując od zmiany liczby ludności czynnik przyrostu naturalnego otrzymano wartość pozostałych czynników wpływających na liczbę ludności. Zdecydowanie najważniejszym z nich jest saldo migracji, które przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 11 Przyrost naturalny oraz inne czynniki wpływające na zmianę liczby ludności w latach 2010-2020. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 12 Saldo migracji w latach 2010-2020 w przeliczeniu na 1000 osób. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

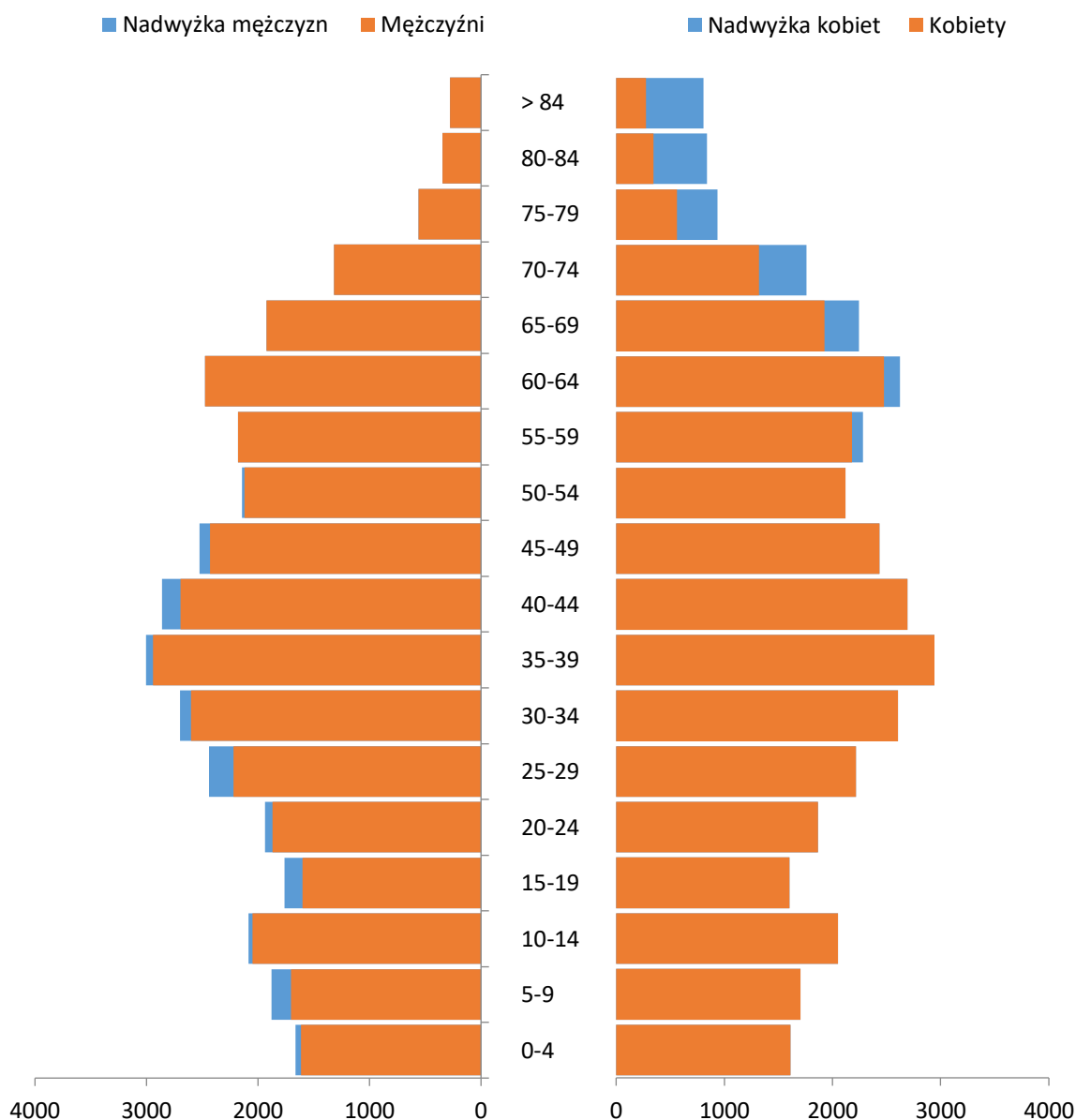
Aby zniwelować nierówności między gminami G-7 w postaci zróżnicowanego potencjału liczbowego dane dot. migracji sprowadzono do wskaźnika na 1000 osób. Oznacza to, iż przykładowo wartość salda 12 osób w Słubicach należy przemnożyć przez ok. 20 (20 tys. mieszkańców) aby otrzymać informację, że w wyniku migracji liczba mieszkańców gminy Słubice zwiększyła się w latach 2010-2020 o ok. 240 osób. Co istotne należy przypuszczać, że w danych dot. migracji znajduje się pewna luka informacyjna, gdyż biorąc pod uwagę przytoczone we wstępie do poprzedniego rozdziału szacunki dot. liczby osób z Ukrainy mieszkających w powiecie słubickim nie znajduje się zbyt wielu zameldowań z zagranicy, które wpisywałyby się w te szacunki.

Struktura społeczeństwa

Na obszarze funkcjonalnym żyje więcej kobiet, niż mężczyzn. Liczebność mężczyzn i kobiet w poszczególnych kohortach wiekowych zmienia się w czasie i jest zależna od procesów demograficznych, w tym zwłaszcza od liczby urodzeń i zgonów. Można zaobserwować, że do 29 roku życia występuje nieznaczna przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. Natomiast powyżej 54 roku życia zaznacza się coraz większa przewaga liczby kobiet.

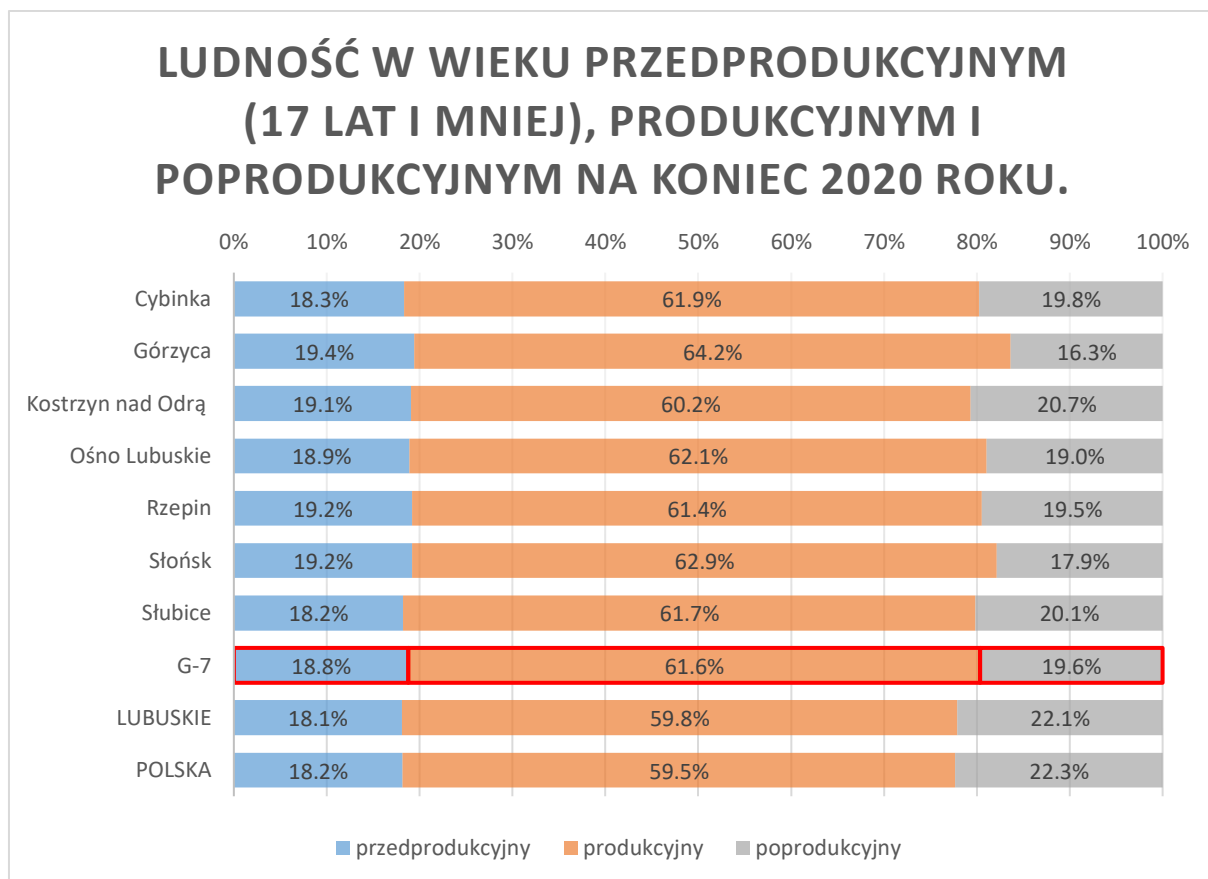
Struktura płci i wieku społeczeństwa w G-7, wskazuje, że podobnie jak w całym kraju jest to społeczeństwo starzejące się. Kolejne fale demograficzne są coraz mniejsze (ostatnia dotyczy dzieci urodzonych w latach 2006-2010).

Wykres 13 Struktura demograficzna obszaru G-7 (jako całość) na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Struktura społeczeństwa ma istotne znaczenie w kontekście obecnych i przyszłych wyzwań w polityce społecznej. Obecnie w poszczególnych gminach G-7 rozkład grup funkcjonalnych wygląda następująco:

Wykres 14 Udział poszczególnych grup funkcjonalnych ludności w liczbie mieszkańców ogółem na koniec 2020 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Ogólny zarys sytuacji społecznej obszaru G-7 rysuje się korzystniej niż w przypadku danych dla całego województwa czy całego kraju. Szczególnie dobrze wypada na tym tle gmina Górzycza, której struktura dosyć wyraźnie odbiega od pozostałych gmin (na wyróżnienie zasługuje także gmina Słońsk). Mamy tutaj jednocześnie najliczniejsze grupy przedprodukcyjne oraz produkcyjne przy najmniej licznej, względem jednostek porównawczych, grupy poprodukcyjnej.

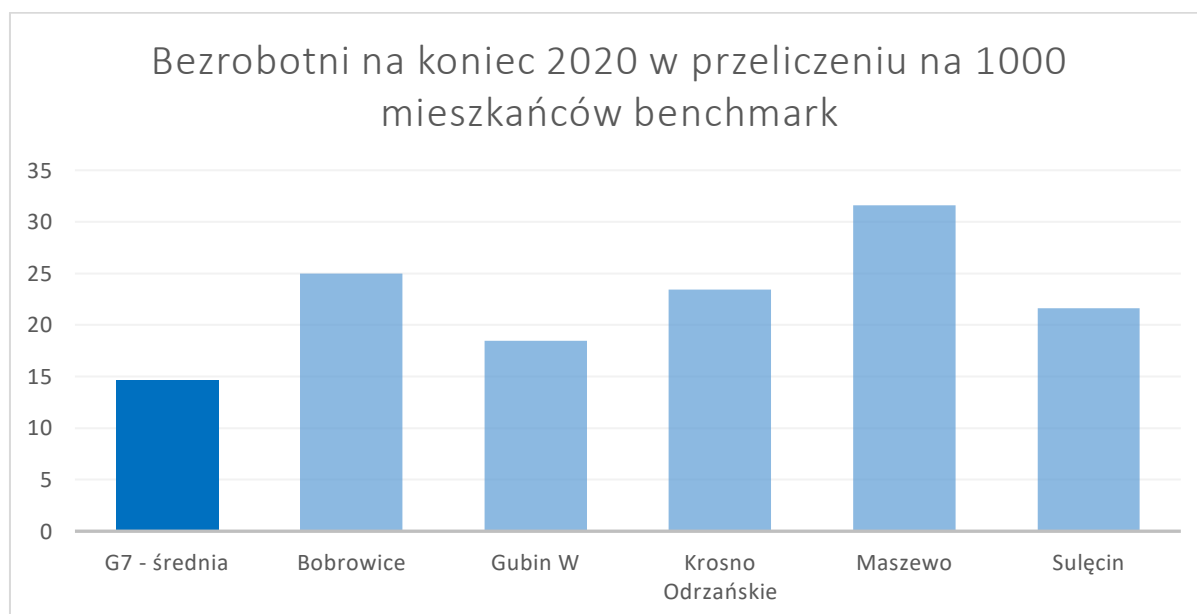
Gospodarka i rynek pracy

Gospodarka i rynek pracy regionu G-7 są w dużej mierze podporządkowane czynnikowi w największym stopniu oddziałującym na życie na tym terenie – obecności granicy/Niemców. Punktem zwrotnym dla regionu było otwarcie niemieckiego rynku pracy dla Polaków (1.05.2011 r.). Sprawilo to, że gminy regionu stały się niejako zapleczem bytowym osób podejmujących pracę w Niemczech, ale chcących nadal mieszkać w Polsce. Motywacja takiej decyzji jest różnorodna: od niechęci do emigracji całkowitej, niedostatecznej znajomości języka, która pozwalałaby na swobodne funkcjonowanie w Niemczech, po wyższe koszty życia (zwłaszcza wynajmu mieszkań).

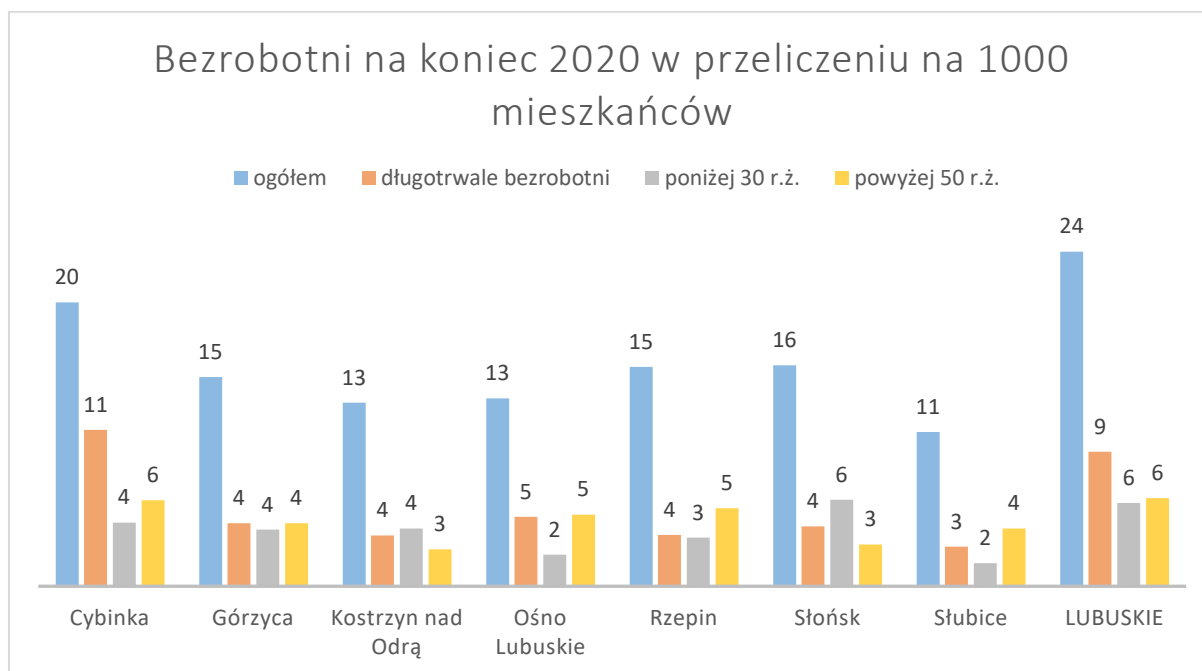
Obecność rynku niemieckiego ma duży wpływ na dostępność pracowników na rynku pracy tuż przy zachodniej granicy. Konkurencja płacowa ze strony niemieckiej jest ogromna i w dużej mierze poziom zarobków decyduje o tym, że mieszkańcy regionu coraz częściej decydują się na pracę za granicą. Prowadzi to do ubytków na lokalnym rynku, który uzupełniany jest przez obywateli wschodnich sąsiadów Polski. Na podstawie zarejestrowanych oświadczeń ustalono, że największą grupą cudzoziemców zatrudnianych przez firmy posiadające swe siedziby w powiecie słubickim są obywatele **Ukrainy – 2.823 osoby** i Białorusi - 141 osób⁷.

Sytuacja na rynku pracy G-7 wygląda korzystniej niż sytuacja wojewódzka czy też sytuacja w gminach przyjętych do benchmarku. Wniosek taki płynie z analizy poniższych wykresów.

Wykres 15 Liczba bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców - średnia G7 w porównaniu z wybranymi gminami. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

⁷ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy w 2020 roku, PUP Słubice, 2021, s. 7

W wyniku analizy grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy stwierdzono, że w strukturze dominują osoby powyżej 50 roku życia (zmiana r/r o -1,4 %) oraz długotrwale bezrobotne (zmiana r/r o -0,5 %). Są to grupy trudne do zaktywizowania, wymagające dużych nakładów pracy, przede wszystkim specjalistów działu usług rynku pracy doradców klienta. Osobom tym trudniej powrócić na rynek pracy niż innym osobom bezrobotnym. Na tą sytuację wpływa wiele czynników, w tym czynniki zależne od samych zainteresowanych osób, ale i niezależne od nich. Do tych czynników zależnych można uznać bierność zawodową, brak gotowości do podjęcia pracy, konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem lub osobami zależnymi zaś do czynników niezależnych brak lub ograniczona zdolność do pracy, brak możliwości dogodnego dojazdu komunikacją publiczną do miejsca pracy, a nawet brak możliwości jakiegokolwiek dojazdu.⁸

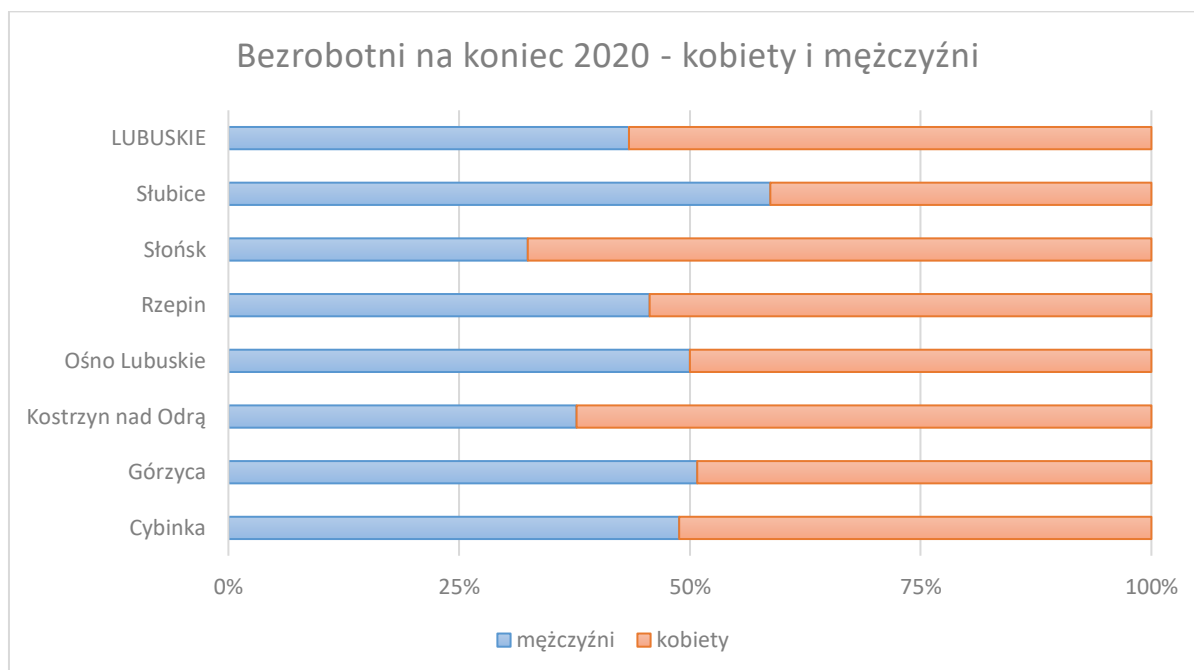
Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy całego obszaru Województwa Lubuskiego, gdyż na koniec grudnia 2020 r. odnotowano 9.503 osoby długotrwale bezrobotne, co stanowiło 40,1% ogółu bezrobotnych. W powiecie słubickim udział długotrwale bezrobotnych kształtował się na poziomie 33%. W związku z powyższym udział osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobocia w powiecie słubickim kształtuje się poniżej średniej wojewódzkiej. Na koniec 2020 r. w województwie lubuskim osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia stanowiły 26,3% ogółu bezrobotnych. Na terenie powiatu słubickiego liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia wzrosła (...), natomiast ich udział zmniejszył się o 1,4 pkt. procentowego do poziomu 35%. Udział osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w powiecie słubickim, od wielu lat znajduje się powyżej średniej wojewódzkiej. (...) Warto dodać, że odsetek ww. grup osób jest zwykle większy w sytuacji gdy ogólna grupa osób bezrobotnych jest liczbowo niższa.⁹

Jeśli chodzi o udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych to należy zwrócić uwagę, że zarówno na obszarze G7 jak i w całym województwie lubuskim więcej bezrobotnych to kobiety. Szczególnie duży odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych notowany jest w gminie Słońsk oraz Kostrzyn nad Odrą. Z kolei w Słubicach sytuacja jest odmienna – tutaj więcej bezrobotnych to mężczyźni. Podział w pozostałych gminach jest zbliżony do równego.

⁸ Ibidem. s.8

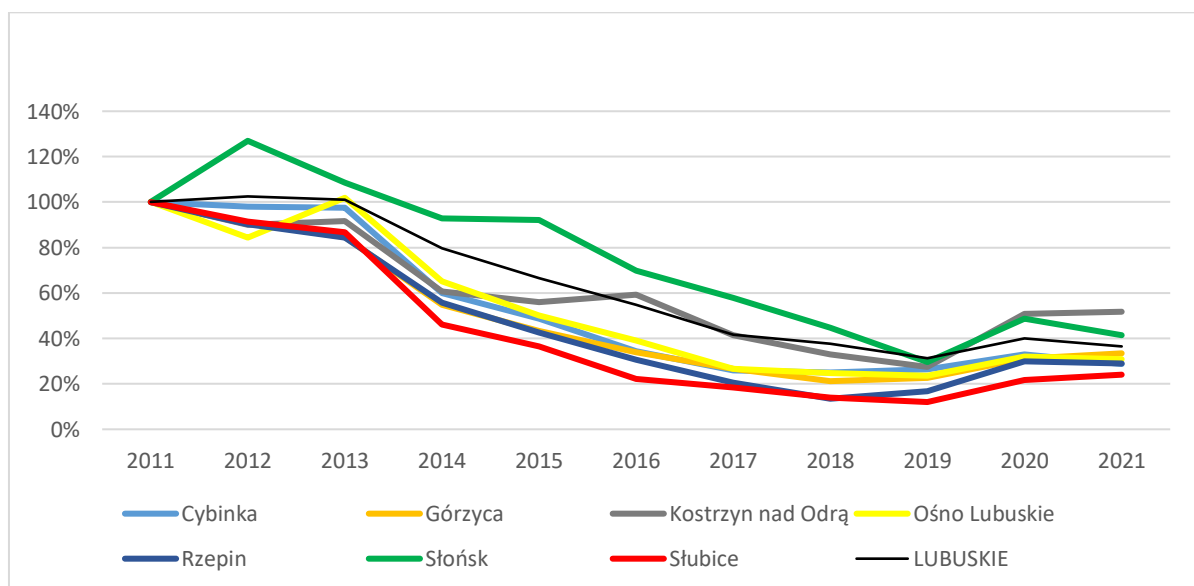
⁹ Ibidem. s.8

Wykres 17 Udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

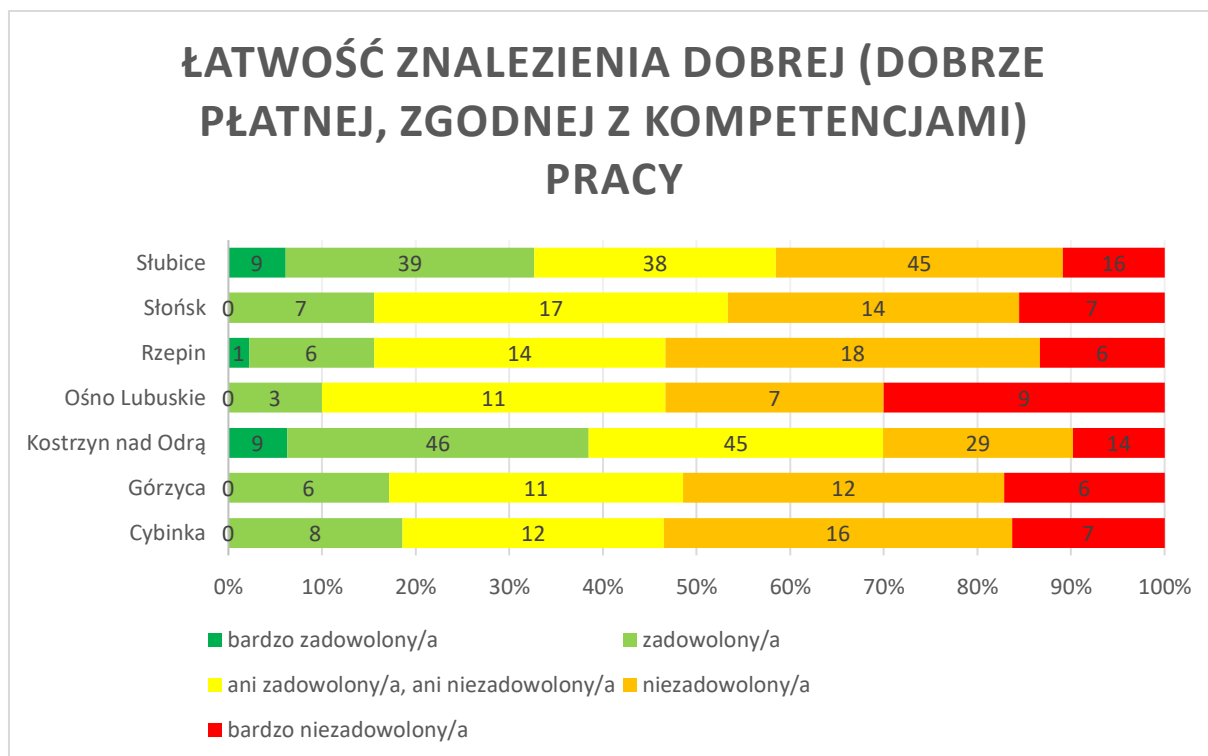
Sytuacja na rynku pracy pod względem ilości osób bezrobotnych poprawia się od dekady. Do poniższego zestawienia dynamiki zmian przyjęto wyjątkowo dekadę kończącą się w 2021 roku w taki sposób, aby uwzględnić wpływ pandemii COVID-19 na aktualną sytuację rynku pracy. Wpływ ten jest dostrzegalny biorąc pod uwagę poniższy wykres. Co istotne wzrost bezrobocia pomiędzy 2019 a 2020 roku nie znalazł już tak dynamicznej kontynuacji w roku 2021 co może sugerować iż te chwilowe problemy zostały przynajmniej częściowo zażegnane.

Wykres 18 Dynamika zmian na rynku pracy w latach 2011-2021. 2011 = 100%. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Inaczej wygląda lokalny rynek pracy pod względem jakościowym.

Wykres 19 Ocena zadowolenia z życia w gminie pod kątem łatwości znalezienia dobrej pracy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. N=557

(Podane na wykresie wartości to liczba wskazań dane odpowiedzi w gminie a nie jej udział procentowy). W odczuciu większości ankietowanych mieszkańców rynek pracy nie daje możliwości znalezienia DOBREJ pracy. Poza Kostrzynem nad Odrą i Słubicami większość respondentów udzielała odpowiedzi po negatywnej stronie skali (niezadowolony, bardzo niezadowolony). Rynek słubicki i kostrzyński są oceniane stosunkowo dobrze – pozytywnych wskazań jest tutaj ponad 30 %. Jednak tylko w Kostrzynie nad Odrą ocena pozytywna jest wartościowo większa niż negatywna.

Na powyższą ocenę z pewnością wpływa fakt migracji wewnętrznych pomiędzy gminami G7 w celach zawodowych lub w celu nauki. W jednym z pytań ankietowani wskazywali, w której gminie G7 uczą się lub pracują. Oprócz gmin G7 wskazywać można było zagranicę, inne miejsce w woj. lubuskim, w kraju, pracę domową lub brak pracy ani nauki. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi przygotowano mapę migracji wewnętrznych. Każdy kolor (koło, strzałka) reprezentuje inną gminę. Przykładowo mieszkaniec gminy Górzycza odczytując mapę powinien zwrócić uwagę na kolor niebieski (taki jak kropka w gminie Górzycza). Strzałki o tym kolorze wskazują na kierunki ruchów wskazywane przez respondentów. Im grubsza strzałka (im większy grot) tym więcej wskazań w danym kierunku. Wielkość koła w tym samym kolorze oznacza natomiast skalę odpowiedzi wskazujących na pracę w gminie zamieszkania (lub w domu). Zatem mieszkańcy Górzyczy oprócz pracy w gminie Górzycza, najczęściej jeżdżą w tym celu do gminy Słubice oraz za granicę. Wartości liczbowe tych ruchów przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 9 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

	W gminie Cybinka	w gminie Górzycza	w gminie Ośno Lubuskie	w Kostrzynie nad Odrą	w gminie Rzepin	w gminie Słońsk	w gminie Słubice	za granicą kraju	w innym województwie	w Gorzowie Wielkopolskim lub w Zielonej Górze	w innej gminie województwa lubuskiego	w domu	nie pracują i nie uczę się
Cybinka	38.1%	0.0%	2.4%	0.0%	7.1%	0.0%	28.6%	11.9%	2.4%	2.4%	7.1%	11.9%	11.9%
Górzycza	0.0%	58.1%	0.0%	6.5%	3.2%	3.2%	12.9%	9.7%	3.2%	3.2%	0.0%	6.5%	25.8%
Ośno Lubuskie	0.0%	0.0%	53.3%	3.3%	6.7%	0.0%	26.7%	3.3%	3.3%	0.0%	3.3%	0.0%	16.7%
Kostrzyn nad Odrą	0.0%	1.3%	0.0%	75.3%	0.0%	0.0%	2.0%	7.3%	8.0%	4.7%	1.3%	1.3%	6.0%
Rzepin	0.0%	0.0%	2.0%	2.0%	43.1%	2.0%	41.2%	2.0%	0.0%	5.9%	2.0%	2.0%	11.8%
Słońsk	0.0%	2.3%	0.0%	23.3%	0.0%	44.2%	0.0%	7.0%	4.7%	14.0%	4.7%	4.7%	16.3%
Słubice	0.0%	0.6%	0.0%	0.0%	1.2%	0.0%	81.2%	11.5%	3.0%	1.2%	1.2%	3.6%	4.8%

Analiza powyższych danych była m.in. elementem dyskusji podczas spotkań z radnymi gmin. Zgodnie z wyciągniętymi w jej trakcie wnioskami powyższe dane należy traktować jako wskazanie kierunków i ich ewentualnego znaczenia, jednak wartości liczbowe nie są w tym przypadku reprezentatywne dla całej populacji. Świadczą o tym m.in. zdecydowanie większy udział w badaniu osób, które wskazywały ostatnią z możliwych odpowiedzi (bezrobotni i emeryci) – bazując na tej wartości można by wyciągnąć wniosek sprzeczny z oficjalnymi danymi dot. sytuacji na rynku pracy, przytaczanymi wcześniej. Ponadto zgodnie przyznano, że zdecydowanie niedoszacowany w odpowiedziach jest odsetek osób pracujących za granicą. Wszystko wskazuje na to, że osoby aktywne zawodowo, pracujące w Niemczech w mniejszym stopniu były zainteresowane wzięciem udziału w prowadzonym badaniu ankietowym. Należy o tym pamiętać podczas wyciągania wniosków z powyższej tabeli i poniższej mapy. Hipotezę tę potwierdzają radni, którzy na spotkaniach fokusowych wyrażali swoje zdziwienie takim odczytem osób pracujących za granicą :

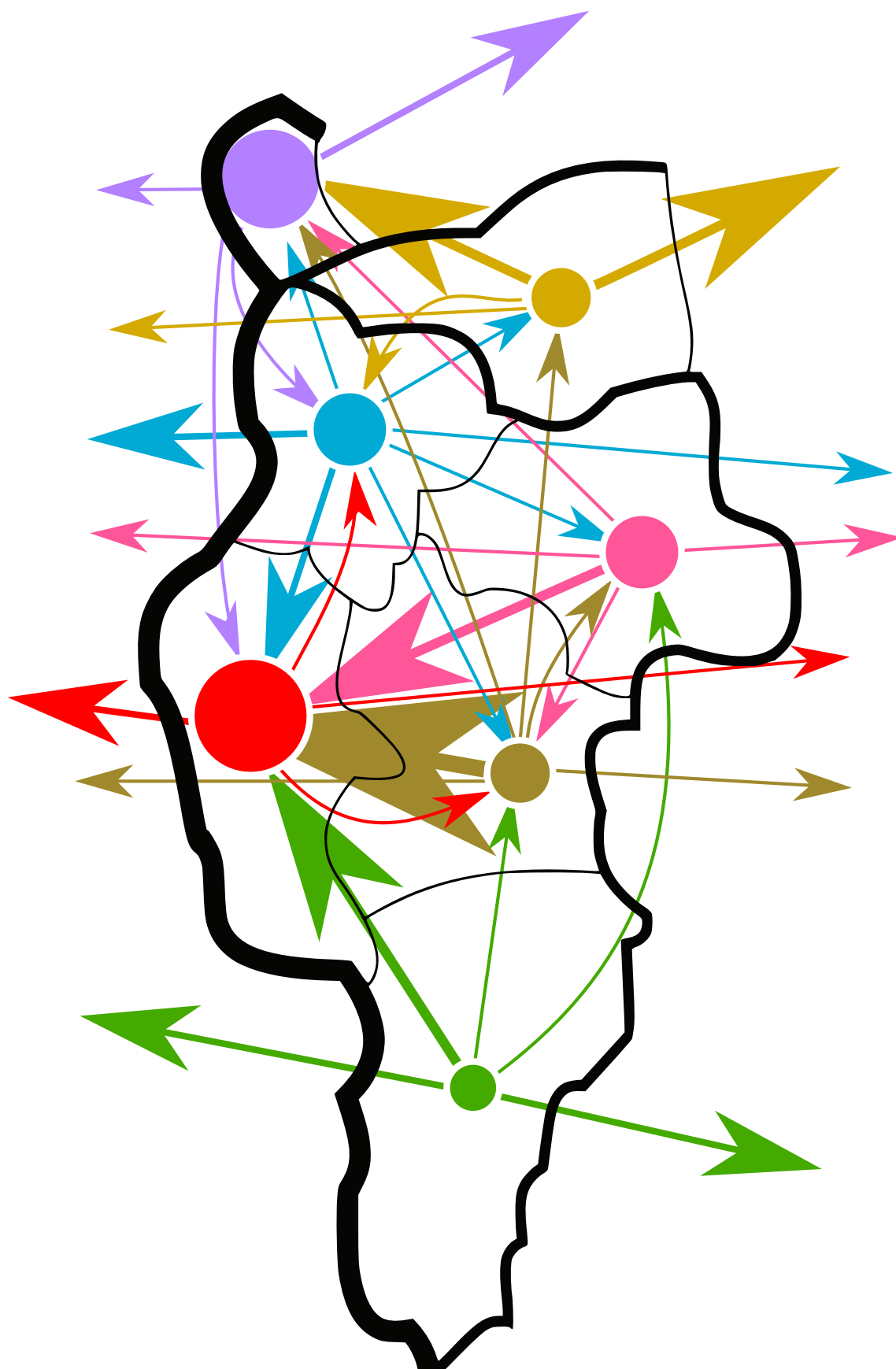

"bilans jest bardziej pozytywny, bo osoby fizyczne nie muszą zgłaszać nasadzeń a to przecież robią"; "kierunek wyjazdu za granicę na pewno jest zaniżony, być może odpowiadały osoby starsze lub niepracujące" - Górzycza;

"sam wskaźnik dotyczący wyjazdów za granicę to chyba jakiś błąd statystyczny, bo większość osób jeździ do pracy do Niemiec" Ośno Lubuskie

---

Mapa 2 Kierunki migracji wewnętrznych w celach zawodowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Dopełnieniem informacji o rynku pracy jest barometr zawodów.

powiat słubicki

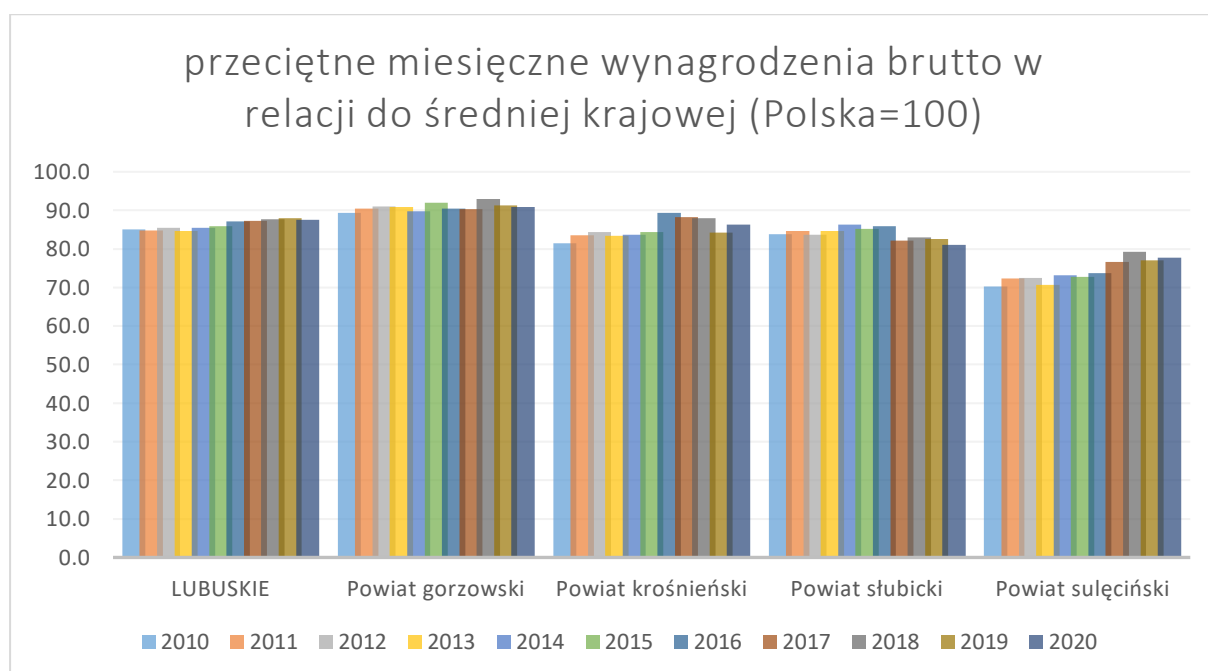
www.barometrzwodow.pl

DEFICYT		
	Blacharze i lakiernicy samochodowi	Murarze i tynkarze
	Cieśle i stolarze budowlani	Nauczyciele języków obcych i lektorzy
	Cukiernicy	Nauczyciele nauczania początkowego
	Dentyści	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu
	Elektrycy, elektromechanicy i elektrycy	Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących
	Filolodzy i tłumacze	Nauczyciele przedmiotów zawodowych
	Fizjoterapeuci i masażysty	Nauczyciele przedszkoli
	Floryści	Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
	Fryzjerzy	Operatorzy maszyn rolniczych i ogrodniczych
	Gospodarze obiektów, portierzy, wozni i dozorczy	Opiekunki dziecięce
	Kełnerzy i barmani	Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej
	Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	Pielęgniarki i położne
	Kierownicy budowy	Pomoce kuchenne
	Kierownicy sprzedaży	Pracownicy administracji i biurowi
	Kosmetyczki	Pracownicy ds. finansowo-księgowych ze znajomością języków obcych
	Krawcy i pracownicy produkcji odzieży	Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości
	Kucharze	Pracownicy ds. techniki dentystrycznej
	Lekarze	Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych
	Magazynierzy	Pracownicy przetwórstwa metali
	Mechanicy pojazdów samochodowych	Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
		Pracownicy służb mundurowych
		Pracownicy socjalni
		Psycholodzy i psychoterapeuci
		Recepcjoniści i rejestratorzy
		Robotnicy budowlani
		Robotnicy leśni
		Robotnicy obróbki drewna i stolarze
		Samodzielni księgowi
		Spawacze
		Specjaliści administracji publicznej
		Specjaliści ds. finansowych
		Spedytorzy i logiści
		Sprzątaczkę i pokojowe
		Sprzedawcy i kasjerzy
		Szefowie kuchni
		Tapicerzy
		Technicy mechanicy
		Zaopatrzeniowcy i dostawcy

Rysunek 2 <http://www.pupslubice.pl/kat/id/113>

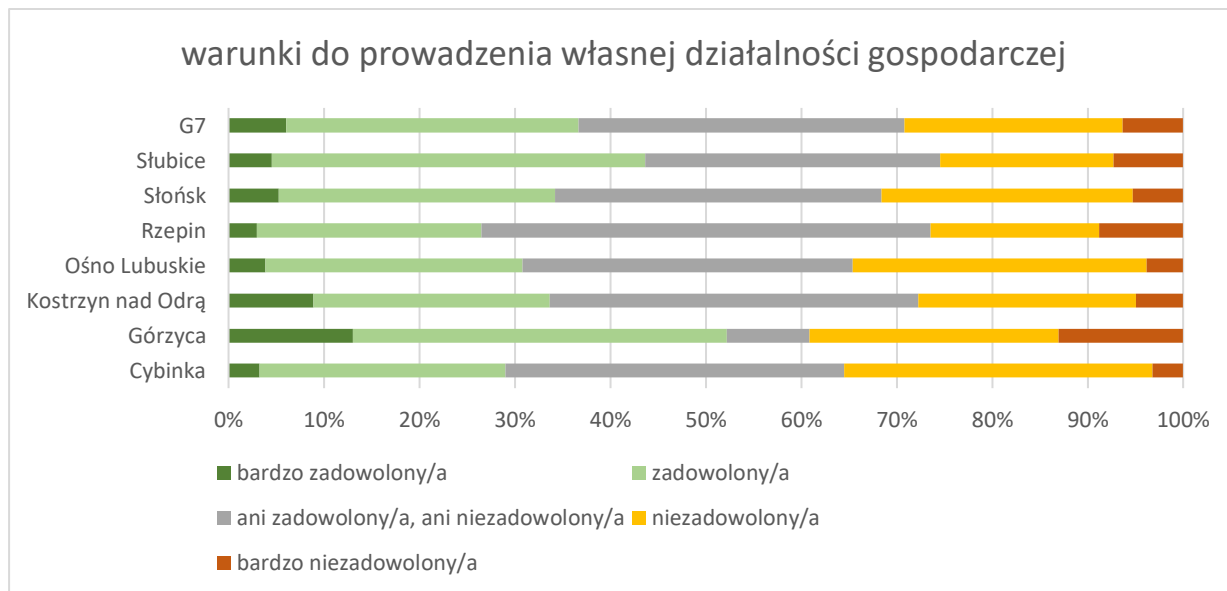
Co ciekawe pod względem zarobków większość obszaru G-7 (powiat słubicki, dane GUS w tym obszarze udostępnia jedynie na poziomie powiatów) charakteryzuje się stosunkowo niską relacją przeciętnych zarobków do średniej krajowej. W zestawieniu pokazano sytuację woj. lubuskiego oraz powiatów: gorzowskiego (ze względu na Kostrzyn nad Odrą), sulęcińskiego (Słońsk) oraz krośnieńskiego (porównanie). Okazuje się, że jedynie w powiecie słubickim od dekady obserwowana jest pogłębiająca się różnica między średnimi zarobkami a średnimi krajowymi. One oczywiście rosną w ujęciu nominalnym, jednak w ujęciu dynamicznym i w relacji do średniej krajowej nie wygląda to korzystnie.

Wykres 20 przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

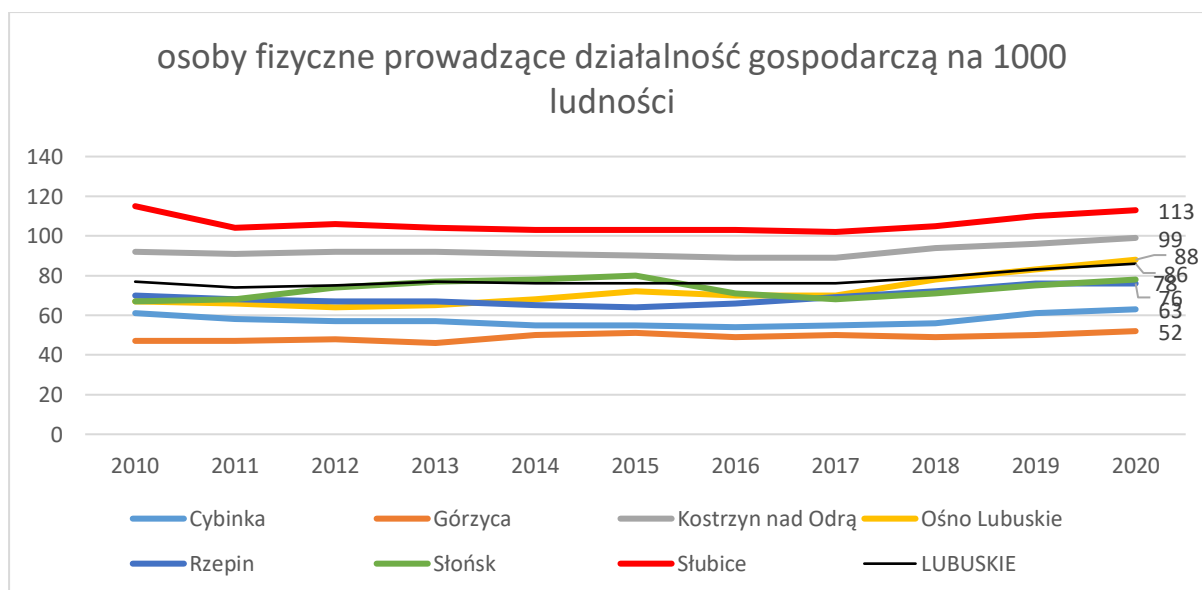
Kolejnym obrazem rzucającym światło na sytuację w ramach obszaru „gospodarka i rynek pracy” są portrety przedsiębiorców. Pierwszy z wykresów przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie zamieszkania. Co istotne blisko 35% ankietowanych odpowiedziało „nie mam zdania”. Rozkład pozostałych odpowiedzi przedstawiono poniżej.

Wykres 21 Zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Na całym obszarze G7 warunki te oceniane są raczej pozytywnie – dzieląc odpowiedzi na 3 frakcje (pozytywną, neutralną i negatywną) przeważa właśnie ta pozytywna. Należy jednak zauważyć, iż rozkład w każdej z nich jest zbliżony, co świadczy raczej o braku wyraźnej tendencji.

Wykres 22 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób - ujęcie dynamiczne (lata 2010-2020). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

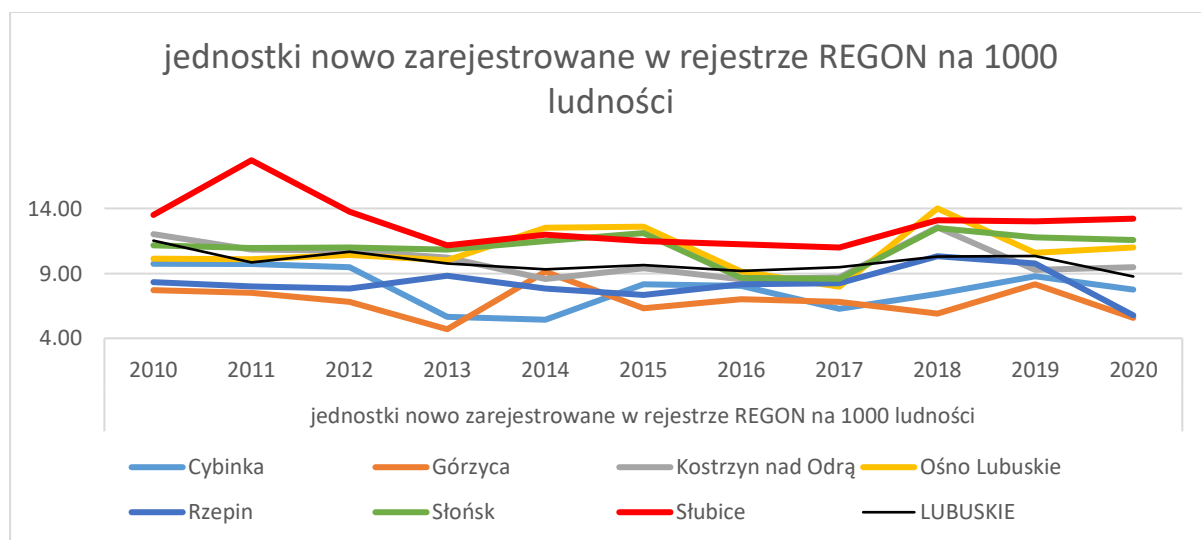

Kolejny z wykresów dotyczących tej dziedziny pokazuje, że Słubice oraz Kostrzyn nad Odrą są dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. W przypadku tych dwóch gmin wskaźniki są

zdecydowanie wyższe niż w przypadku całego województwa lubuskiego (86) i w przypadku Słubic znacząco przewyższyły wartość 100 osób prowadzących działalność na 1000 mieszkańców. Co warte odnotowania, mniej więcej od 2017 roku obserwujemy w zasadzie we wszystkich jednostkach naszego regionu ożywienie w tej sferze i stopniowy (około 10% 2017-2020) wzrost wskaźników.

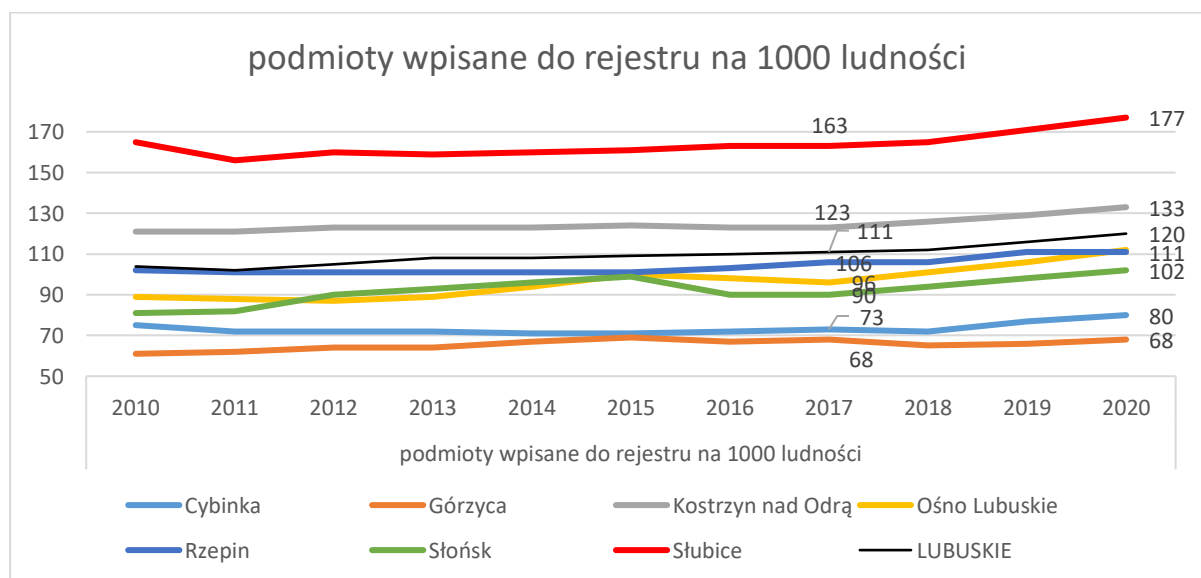
Jak pokazuje kolejny wykres w tym właśnie okresie obserwujemy istotny wzrost nowych podmiotów rejestrowanych w REGON w ciągu roku. Skok pomiędzy rokiem 2017 a 2018 w przypadku wszystkich gmin poza Górzycą (gdzie „fala wzrostowa” dotarła rok później) miał wymiar kilkunasto-kilkudziesięciu procentowy w porównaniu do poprzedniego roku. W kolejnych latach liczby są już niższe od 2018 roku, ale wciąż jest to poziom przeważnie wyższy niż z okresu 2016-2017.

Wykres 23 Nowe jednostki w rejestrze REGON w latach 2010-2020. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

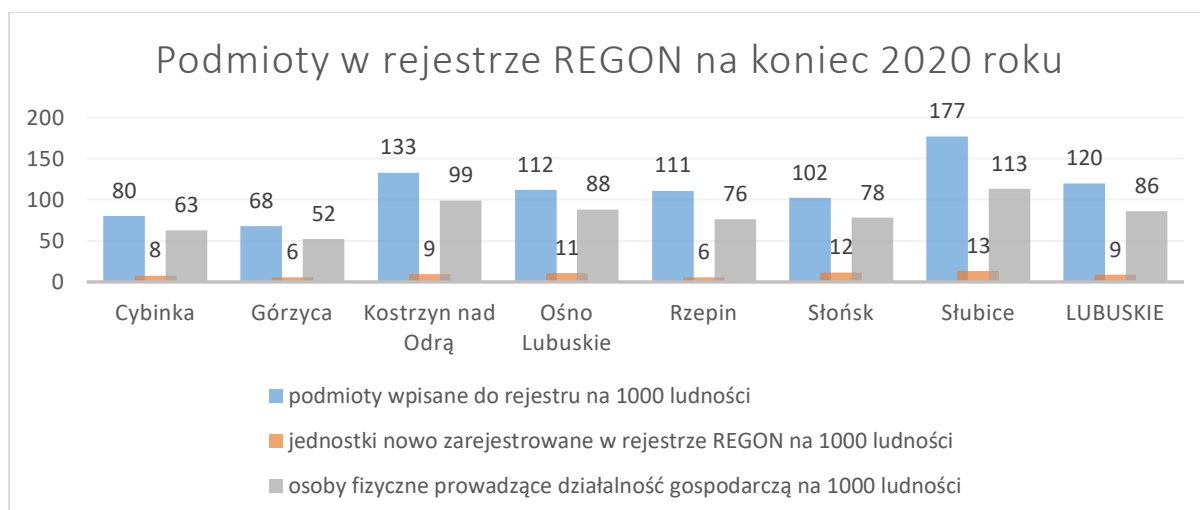
Wpis do rejestru REGON uzyskują oczywiście nie tylko osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą ale także inne podmioty gospodarki narodowej.

Wykres 24 Ilość podmiotów w rejestrze REGON w poszczególnych latach (na 1000 osób). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

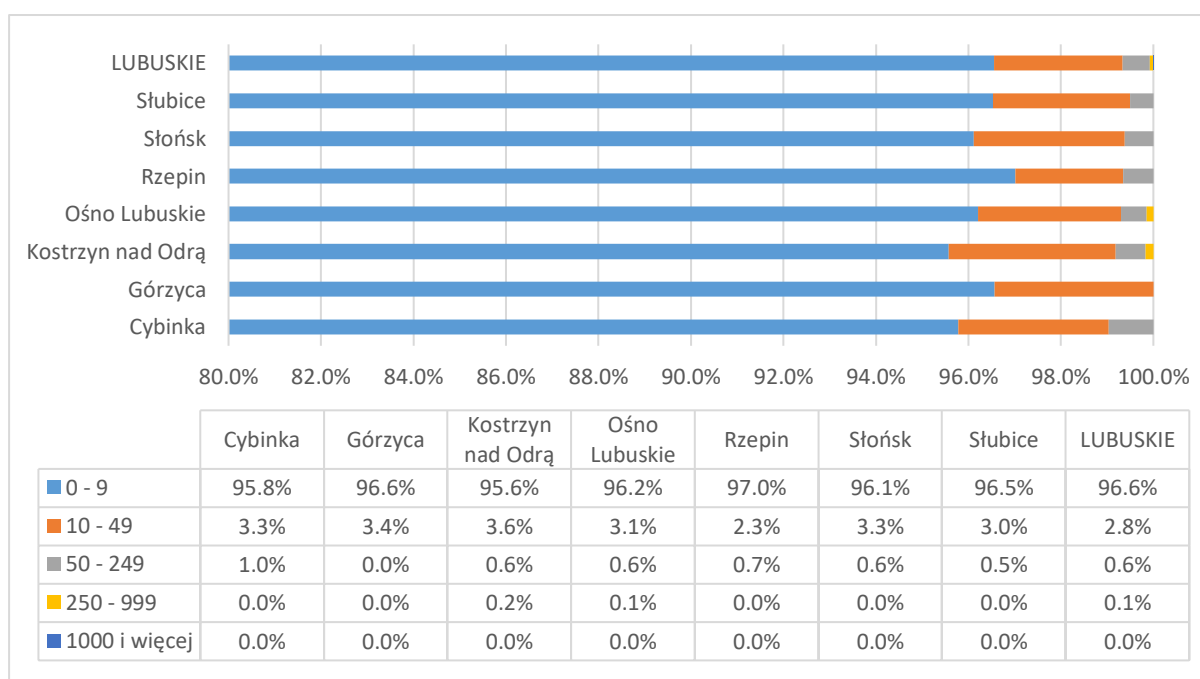
Również pod względem tej statystyki dwie najliczniejsze gminy G-7, czyli Słubice i Kostrzyn nad Odrą, przewyższają średnią wojewódzką. Słubice w 2020 roku przewyższają ją aż o blisko 50%. Podobnie jak w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność tak i w ogóle podmiotów notowane jest ożywienie, które rozpoczęło się w okolicach 2017 roku. Ta korelacja jest oczywista, gdyż zdecydowana większość podmiotów wpisanych do REGON na terenie każdej z gmin to właśnie osoby fizyczne.

Wykres 25 Struktura rodzajów podmiotów wpisanych do rejestru REGON (na koniec 2020 roku). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

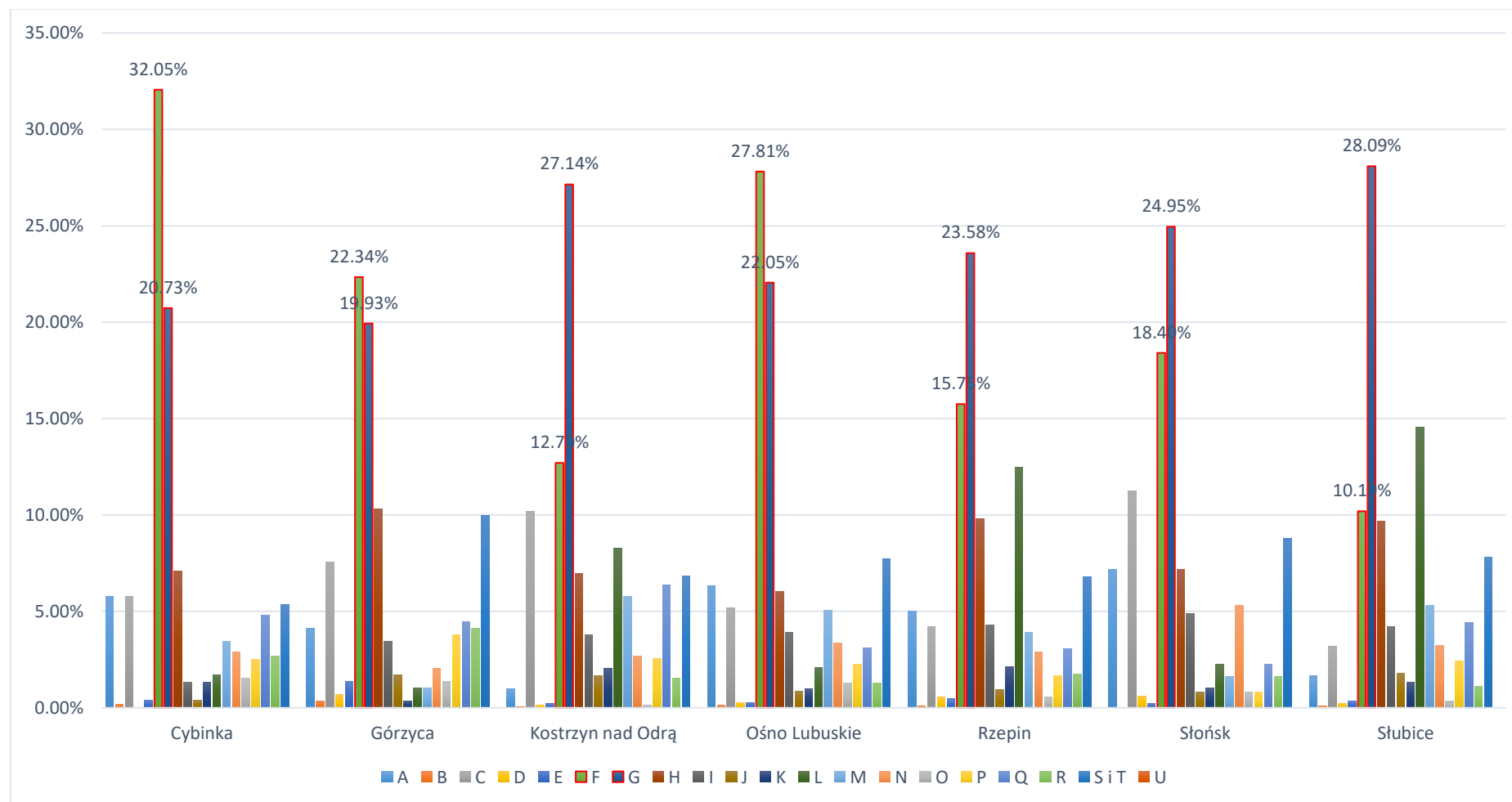
Kolejny wykres pokazuje podział przedsiębiorców ze względu na ich wielkość. Zdecydowanie dominującymi podmiotami są mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające nie więcej niż 9 osób. Stanowią one od 95 do 97% ogółu podmiotów w gminach G-7. Podobnie sytuacja wygląda w całym województwie lubuskim. Poniższy wykres przygotowano w taki sposób, że skala osi X jest „ucięta” w taki sposób, aby móc zaobserwować subtelne różnice w pozostałych 5-3 procentach podmiotów w każdej z gmin.

Wykres 26 Podział podmiotów z terenu G-7 ze względu na wielkość przedsiębiorstwa. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Najliczniej reprezentowane w regionie branże (zgodnie z podziałem PKD) to te, które mieszczą się w kodach z sekcji F i G. Te sekcje są dwiema najliczniejszymi we wszystkich, poza Słubicami gminach. W Słubicach natomiast drugie miejsce zajęła sekcja L (która także licznie reprezentowana jest w Kostrzynie nad Odrą).

Wykres 27 Udział podmiotów prowadzących działalność w poszczególnych sektorach wg PKD (na koniec 2020). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Jakie działalności kryją się pod tymi kodami PKD?

- Sekcja F - Budownictwo
- Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
- Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (Sekcja ta obejmuje: działalność wynajmujących, agentów i/lub maklerów w zakresie: kupna lub sprzedaży nieruchomości, wynajmowania nieruchomości oraz pozostała działalność usługowa związana z nieruchomościami, taka jak: wycenianie nieruchomości; działalność ta może być prowadzona na własnej lub dzierżawionej nieruchomości lub na zlecenie, budowę obiektów, na użytek własny lub na wynajem, zarządzanie nieruchomościami.)

Należy zwrócić uwagę również na fakt, że stosunkowo duży jest także udział podmiotów w sekcji A i C oraz H. Są to odpowiednio:

- Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe
- Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa

Podmiotem, który w dużej mierze wpływa na sytuację gospodarczą regionu jest Kostrzyńsko Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna.

Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna od 1997 roku z sukcesem wspiera i obsługuje inwestorów krajowych i zagranicznych. Powstają kolejne fabryki, tysiące nowych miejsc pracy, rośnie wartość inwestycji. K-S SSE jest najszybciej rozwijającą się polską specjalną strefą ekonomiczną, zarówno pod względem finansowym, jak i terytorialnym. Na stronie internetowej strefy prezentuje się ona następująco:

Oferujemy bogaty wybór terenów w pełni przygotowanych do rozpoczęcia inwestycji od zaraz. Dajemy ulgi i preferencje podatkowe zagwarantowane prawnie przez polski rząd i parlament. Zwolnienia podatkowe w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej są największą dostępną ulgą finansową obowiązującą obecnie w Polsce. Inwestora wspiera rząd RP i samorzady lokalne, będący głównymi akcjonariuszami Kostrzyńsko – Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. Dzięki temu inwestycje realizowane są w komfortowych dla inwestora warunkach, a sprawność działania spółki zarządzającej Strefą znacznie ułatwia firmom rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce.¹⁰

---

30. czerwca 2018 r. zmieniły się zasady działania Specjalnych Stref Ekonomicznych. Ustawa o wspieraniu nowych inwestycji to jasne i przejrzyste kryteria uzyskiwania wsparcia na terenie niemal całej Polski, a także atrakcyjne warunki ubiegania się o ulgi. Nowe rozwiązania wspierają przedsiębiorczość i wpływają na rozwój lokalny.

Nowe zasady wsparcia¹¹:

- zwolnienia podatkowe dostępne w całym kraju, przydzielane na czas określony
- jasne kryteria ilościowe i jakościowe, dopasowane do specyfiki terenu
- kryteria ilościowe uzależnione od stopy bezrobocia w powiecie i wielkości przedsiębiorstw

---

¹⁰ <https://kssse.pl> dostęp 9.03.2022

¹¹ <https://kssse.pl> dostęp 9.03.2022

- kryteria jakościowe wspierające projekty zakładające m.in. prowadzenie działalności B+R, rozwój klastrów, jak i te zapewniające korzystne warunki dla pracowników
- preferencyjne warunki dla inwestycji na terenach słabiej rozwiniętych
- warunki wsparcia dostosowane do mikro, małych i średnich firm
- jeden standard obsługi inwestora przez zarządzających Strefami
- szybsze decyzje dotyczące wsparcia

Co może zyskać firma?

- ulgę podatkową dla prowadzonej inwestycji
- możliwość rozwoju przedsiębiorstwa w jego obecnej lokalizacji
- dopasowanie strategii firmy do wspieranych działań
- dodatkową promocję, jeśli projekty są innowacyjne
- możliwość kształtowania lokalnej polityki gospodarczej

Jakie szanse daje Polska Strefa Inwestycji?

- wzrost liczby inwestycji
- wzrost dochodów mieszkańców i lokalnych budżetów
- lepszej jakości miejsca pracy i większa aktywizacja zawodowa mieszkańców
- zwiększenie konkurencyjności danego regionu

Z aktualnych informacji przedstawionych na stronie internetowej strefy wynika, że na terenie strefy położonym w obrębie gmin G-7 aktualnie można nabyć kilkadziesiąt ha gruntów inwestycyjnych w kompleksie Kostrzyn nad Odrą nr 2.

Mapa 3 Aktualnie oferowane tereny inwestycyjne KSSSE w Kostrzynie nad Odrą. Źródło: www.kssse.pl

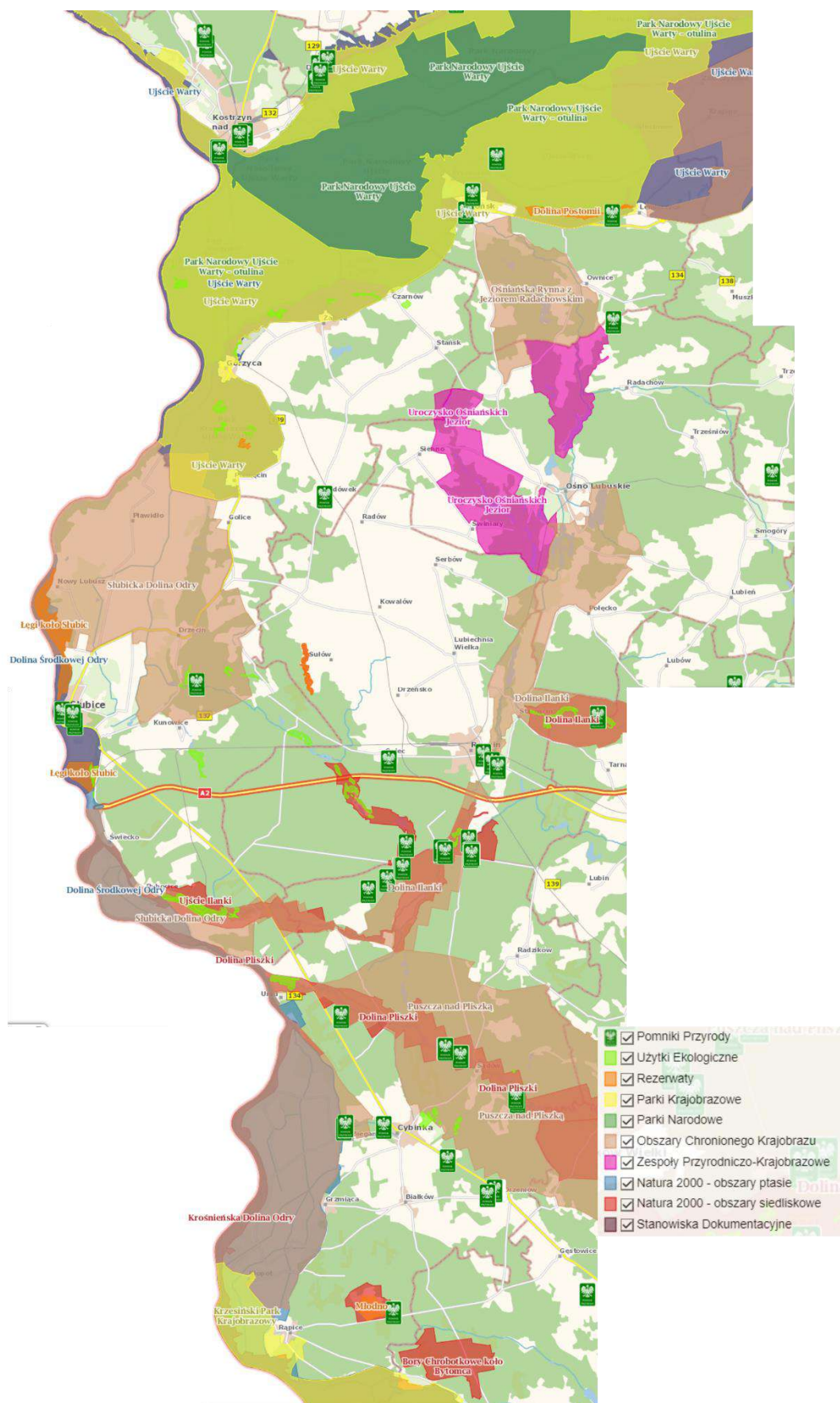
Uwarunkowania i walory przyrodnicze

Z zestawienia obiektów chronionych regionu wynika, iż największą liczbą i powierzchnią cechują się siedliska związane z dnem dolin rzecznych, zaś ich największą wartością przyrodniczą i głównym obiektem ochrony jest fauna ptaków. W zasadzie na całej długości dolin Odry i Warty od rozlewisk Odry w gminie Cybinka (Krzesiński P.K.) wzdłuż doliny Odry w gminach Słubice, Górzycza po rozlewiska Warty w gminie Słońsk i Witnica (P.N. i P.K. „Ujście Warty”) zachodzą spektakularne zjawiska związane z tą grupą zwierząt. Specyfika hydrologiczna oraz użytkowanie terenu zdecydowało, że nadwarciańskie rozlewiska pełnią bardzo istotną rolę dla ptaków wędrownych, zimujących, lęgowych oraz odbywających pierzenie. Ze wszystkich zwierząt właśnie ta grupa – ptaki – stanowi ich największy walor przyrodniczy. Zalewowy charakter znacznych powierzchni doliny przyujściowej Warty oraz rozległe przestrzenie pól i łąk dla wielu gatunków stanowią atrakcyjne, komplementarnie uzupełniające się siedliska, które w większości krajów europejskich zmeliorowano i osuszono. W przypadku kilku gatunków rozlewiska te stanowią miejsce życia dla znacznej części krajowej populacji. W efekcie tych zależności na rozlewiskach dolnej Warty stwierdzono obecność ponad 250 gatunków ptaków, z czego ponad 170 to gatunki lęgowe. Corocznie gniazdują tu m.in. siewkowce (krwawodziób, rycyk, kszyc, sieweczka rzeczna, czajka, ostrzygojad), mewy (pospolita, śmieszka, srebrzysta oraz w niektórych latach mewa mała i czarnogłowa), rybitwy (rzeczna, białoczelna, czarna, białowłosa i białoskrzydła), chruściele (derkacz, wodnik, zielonka, kropiatka, łyska i kokoszka wodna), kaczki (krzyżówka, cyranka, cyraneczka, krakwa, płaskonos, gągoł, czernica, głowienka), perkozy (zausznik, dwuczuby, rdzawoszyi i perkozek). Dzięki różnorodności gatunkowej i stosunkowo dużego zagęszczenia ptaków obszar Błot to wybitnie korzystne miejsce do prowadzenia obserwacji wielu intrygujących spektakli związanych z życiem ptaków. Istotnym jest, aby podejmować działania mające na celu zachowanie przyrody w niepogorszonym stanie.¹²

Teren charakteryzuje się wybitnymi wartościami przyrodniczymi. **Blisko połowa jego obszaru objęta jest formami ochrony przyrody (43,06%)**. Spotkać tu można wszystkie przewidziane polskim prawem formy ochrony przyrody. Od formy najwyższej – parku narodowego po najniższą – obszar chronionego krajobrazu. Ze względu na wartość turystyczną Parku Narodowego Ujście Warty analiza tej formy ochrony przyrody jako produktu turystycznego została przeniesiona do rozdziału „Sport, rekreacja, turystyka”.

¹² www.zdow.pl

Mapa 4 Mapa GDOŚ - formy ochrony przyrody na terenie G-7.

Porozumienie G-7 charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem lesistości. Lasy są ogólnodostępnym, społecznym dobrem, kształtującym jakość życia człowieka. W sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka pełni funkcje przyrodnicze, gospodarcze i społeczne¹³.

Tabela 10 Zalesienie powierzchni gmin porozumienia G-7 w 2020 roku. Źródło: bank danych lokalnych GUS.

Gmina	% powierzchni gminy
Cybinka	59,7%
Słubice	37,3%
Górzycza	22,9%
Kostrzyn nad Odrą	38,6%
Słońsk	22,3%
Ośno Lubuskie	52,1%
Rzepin	51,7%
POROZUMIENIE G-7 – średnia arytmetyczna	40,7%

W całym kraju, jak i na terenie G-7, lasy występują na najstabszych glebach, co znajduje odzwierciedlenie w układzie typów siedliskowych¹⁴. W obrębie powiatu mało żyzne siedlisko subatlantyckiego boru sosnowego świeżego oraz kontynentalnego boru mieszanego porastają lasy, w których dominuje sosna zwyczajna. Głównym siedliskiem występowania tych zespołów są ubogie podłoża świeże, piaszczyste różnego pochodzenia¹⁵. Obecne tereny otwarte, użytkowane rolniczo pokrywają się z obszarem potencjalnego występowania grądu i świetlistej dąbrowy, czyli żyznych siedlisk świeżych i umiarkowanie wilgotnych¹⁶. Większość siedlisk zajmowanych niegdyś przez te zbiorowiska została odlesiona i zamieniona na pola uprawne¹⁷. Na terenie porozumienia G-7 niewielkie pozostałości drzewostanów liściastych obserwujemy w lasach, szczególnie trudno dostępnych fragmentach i wyspach środowiskowych jakimi są zadrzewienia śródpolne.

Wysoki stopień zgodności składu gatunkowego drzewostanów powiatu słubickiego (oraz najprawdopodobniej pozostałych 2 gmin porozumienia) z siedliskiem jest wynikiem nasadzeń sosnowych na obszarze potencjalnego występowania boru sosnowego świeżego i boru mieszanego. Sosna nie powinna być jednak nigdy wyłącznym gatunkiem w drzewostanie¹⁸.

Naturalne drzewostany charakteryzują się wielopiętrowością, czyli urozmaiconą budową piętrową różnych pokoleń drzew. Typowe lasy dębowo-sosnowe, jakie powinny porastać obecne tereny leśne powiatu, są lasami o złożonej strukturze piętrowej, zwykle złożonej z trzech podwarstw¹⁹.

Struktura pionowa lasów powiatu słubickiego nie odbiega od przeciętnej dla Lasów Państwowych. Zdecydowanie dominują tu drzewostany jednopiętrowe, jednowiekowe, powstałe w wyniku nasadzeń sosnowych²⁰. Sytuacja ta ulega stałej poprawie poprzez dosadzanie w jednopiętrowych plantacjach sosnowych cieniożośnych gatunków liściastych²¹.

¹³ Raport o stanie lasów w Polsce 2013, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Warszawa 2014, s. 7.

¹⁴ Ibidem., s. 14.

¹⁵ J. M. Matuszkiewicz, Zespoły leśne Polski, Warszawa 2001, s. 77-95.

¹⁶ Ibidem., s. 159-192.

¹⁷ B. Wozniak, Identyfikacja i ocena stanu zachowania siedlisk grądowych w lasach Polski środkowej, Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, Zeszyt 2/3(16)/2007, s. 59-69.

¹⁸ J. M. Matuszkiewicz, Zespoły leśne Polski, Warszawa 2001, s. 77-95.

¹⁹ Ibidem., s. 77-95.

²⁰ Plan Urządzenia Lasu sporządzony na lata od 2005 do 2014 dla Nadleśnictwa Rzepin, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Warszawie, Warszawa 2005, s. 31.; Raport o stanie lasów w Polsce 2013, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Warszawa 2014, s. 16.

²¹ Program ochrony przyrody Nadleśnictwa Cybinka, Nadleśnictwo Cybinka, Cybinka 2005, s. 70-79.

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, z późn. zm.) Główny Inspektor Ochrony Środowiska (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw) dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów. Wyniki ocen dla danego województwa są niezwłocznie przekazywane zarządowi województwa. Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje zbiorczej oceny jakości powietrza w skali kraju.

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO₂,
- dwutlenek azotu NO₂,
- tlenek węgla CO
- benzen C₆H₆,
- ozon O₃,
- pył PM₁₀,
- pył PM_{2,5}
- ołów Pb w PM₁₀,
- arsen As w PM₁₀
- kadm Cd w PM₁₀,
- nikiel Ni w PM₁₀,
- benzo(a)piren B(a)P w PM₁₀

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubuskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (emisja naturalna) mają znaczenie marginalne i w niewielkim stopniu wpływają na jakość powietrza atmosferycznego. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie. Odpowiadają one za ponad 97,1% emisji benzo(a)pirenu, 82,2% emisji pyłu PM_{2,5} oraz 64,1% emisji pyłu PM₁₀.

Wyniki pomiarów stężenia B(a)P zawartego w pyłe PM₁₀ oraz obiektywne szacowanie oparte na rezultatach modelowania matematycznego i rozkładzie źródeł emisji wskazały na wystąpienie na terenie wszystkich trzech stref województwa lubuskiego szeregu obszarów przekroczenia poziomu docelowego określonego dla tej substancji. Są one położone głównie w rejonie średnich i większych miejscowości.

²² Wg raportów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (raporty z 2018 roku).

Tabela 11 Wyniki oceny jakości powietrza w woj. lubuskim. Źródło: roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim raport wojewódzki za rok 2019

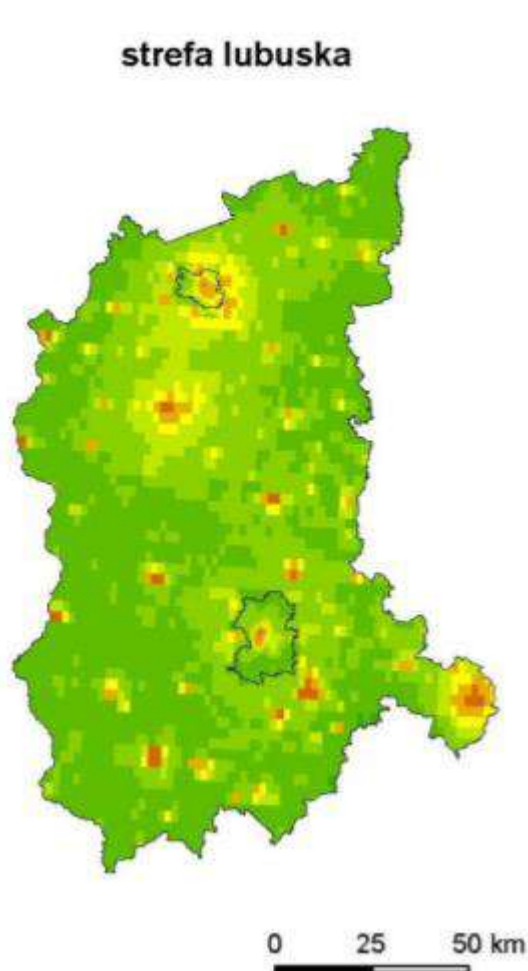
Tabela 7.30 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2.5
1	miasto Gorzów Wielkopolski	PL0801	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A
2	miasto Zielona Góra	PL0802	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A
3	strefa lubuska	PL0803	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	C	A ²

¹⁾ Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

²⁾ Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny II faza, strefa lubuska uzyskała klasę C1

Mapa 5 Rozkład przestrzenny średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu w województwie lubuskim w 2019. Źródło: roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim raport wojewódzki za rok 2019

W wyniku wykonanego modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń dla 2017 r. w powiecie słubickim określono obszary przekroczeń wartości docelowej dla benzo(a)pirenu oraz liczbę ludności zagrożonej danym przekroczeniem: ✓ Słubice, obszar – 5,4 km², ludność - 12 311, ✓ Rzepin, obszar – 3,25 km², ludność – 3 566, ✓ Ośno Lubuskie, obszar – 0,25 km², ludność - 326, ✓ Smogóry, obszar – 0,25 km², ludność – 13. Należy zauważyć, że obszar przekroczenia zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim na terenie Słubic (8,85 km²), Rzepina (4,75 km²) i Ośna Lubuskiego (4 km²). Dla 2017 roku nie wykazano obszaru przekroczenia dla Górzycy i Cybinki jak w roku poprzednim. W Smogórach natomiast wykazano nowy obszar przekroczenia.

Natomiast w przypadku Kostrzyna nad Odrą określono obszar przekroczeń wartości docelowej dla benzo(a)pirenu na obszarze 9 km², o liczbie ludności narażonej 15 504 mieszkańców. Należy zauważyć, że obszar przekroczenia zmniejszył się w porównaniu do roku poprzedniego (14,21 km²) jednak liczba ludności narażonej zwiększyła się (15 045).

Tabela 12 Ocena jakości wód powiatu słubickiego. Źródło: ibidem

Tab. 1. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze powiatu słubickiego na podstawie wyników badań z lat 2015-2016

Nazwa ocenianej jcw	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Rok badań	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupy 3.1.-3.5.)	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa 3.6.) – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	SPELNIENIE WYMAGAŃ DODATKOWYCH DLA OBSZARÓW CHRONIONYCH (TAK/NIE)	OCENA STANU JCWP
Racza Struga do dopł. z Czarnowa	Racza Struga (Czerwony Kanał) - m. Czarnów	2015	III	I	>2	II	UMIARKOWANY	PONIŻEJ DOBRZEGO	NIE	ZŁY STAN WÓD
Ilanka od Rzepi do ujścia	Ilanka - m. Świecko	2015	II	I	>2	II	UMIARKOWANY	DOBRY	NIE	ZŁY STAN WÓD
Pliszka od Konotopu do ujścia	Pliszka - m. Urad	2015	II	I	II	II	DOBRY	DOBRY	TAK	DOBRY STAN WÓD
Odra od Nysy Łużyckiej do Warty	Odra - m. Kostrzyn	2016	III	I	>2	II	UMIARKOWANY	DOBRY	NIE	ZŁY STAN WÓD
Dopływ z Grzmiącej ¹⁾	Dopływ z Grzmiącej - m. Grzmiąca	2015		I	>2				NIE	
Dopływ z Mieleznicy	Dopływ z Mieleznicy - m. Mieleznica	2015	II	I	>2	II	UMIARKOWANY	PONIŻEJ DOBRZEGO	NIE	ZŁY STAN WÓD
Konotop	Konotop - m. Krzesin	2015	III	I	>2	II	UMIARKOWANY	DOBRY	NIE	ZŁY STAN WÓD
Kanał Luboński	Kanał Luboński - przepompownia przy kanale Cybinka	2015	III	I	>2	II	UMIARKOWANY	PONIŻEJ DOBRZEGO	NIE	ZŁY STAN WÓD
Ilanka od źródeł do Rzepi	Ilanka - pon. Rzepina	2015	III	I	>2	II	UMIARKOWANY	PONIŻEJ DOBRZEGO	NIE	ZŁY STAN WÓD

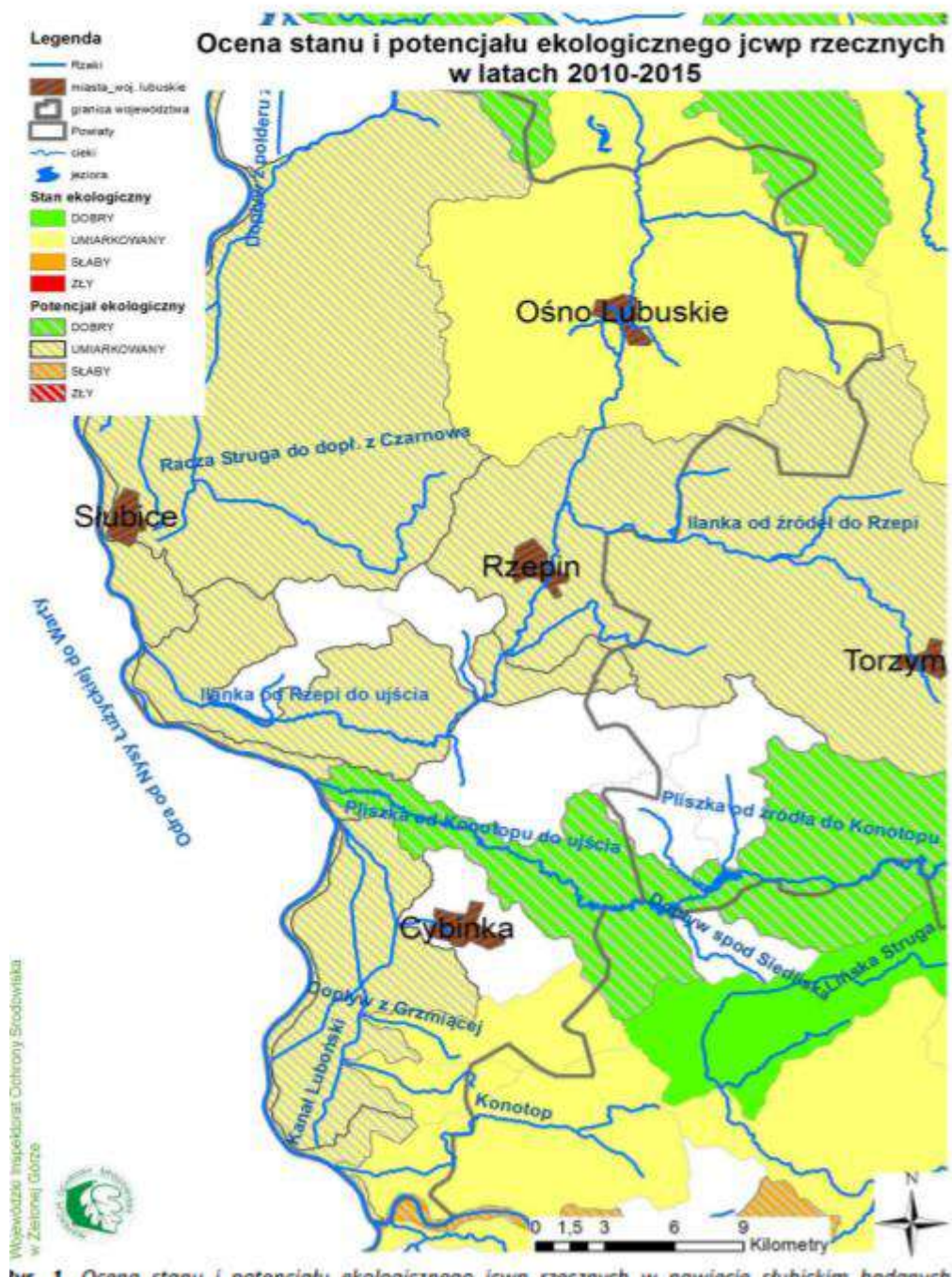
1) jcw Dopływ z Grzmiącej – w roku 2015 nie można było dokonać oceny elementów biologicznych, a tym samym dokonać oceny stanu ekologicznego ze względu na niski stan wody

Tabela 13 Ocena jakości wód Kostrzyna nad Odrą. Źródło: ibidem

Tabela 1. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze Kostrzyna n/Odrą na podstawie wyników badań z lat 2014-2016

Nazwa ocenianej jcw	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Rok badań	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa B.1.-3.5.)	Klasa elementów fizykochemicznych (grupa B.6.) – specyficzne zanieczyszczenia	STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	OCENA STANU JCWP	SPELNIENIE WYMAGAŃ DODATKOWYCH DLA OBSZARÓW CHRONIONYCH (TAK/NIE)
Maszówek (Kanał Maszówek) PLRW6000018949	Kanał Maszówek - m. Warniki	2016	III	II	II	II	UMIARKOWANY	PONIŻEJ DOBREGO	ZŁY STAN WÓD	NIE
Warta od Noteci do ujścia PLRW6000211899	Warta - m. Kostrzyn	2014	IV	I	PPD	II	SŁABY	DOBRY	ZŁY STAN WÓD	NIE
Odra od Nysy Łużyckiej do Warty PLRW60002117999	Odra - m. Kostrzyn	2016	III	I	>2	II	UMIARKOWANY	DOBRY	ZŁY STAN WÓD	NIE

Po uwzględnieniu oceny stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego oraz oceny spełnienia wymagań dodatkowych dla obszarów chronionych, stan 1 jcw określono jako dobry, zaś stan pozostałych 8 jcw oceniono jako zły.

Dbłość o środowisko i porządek

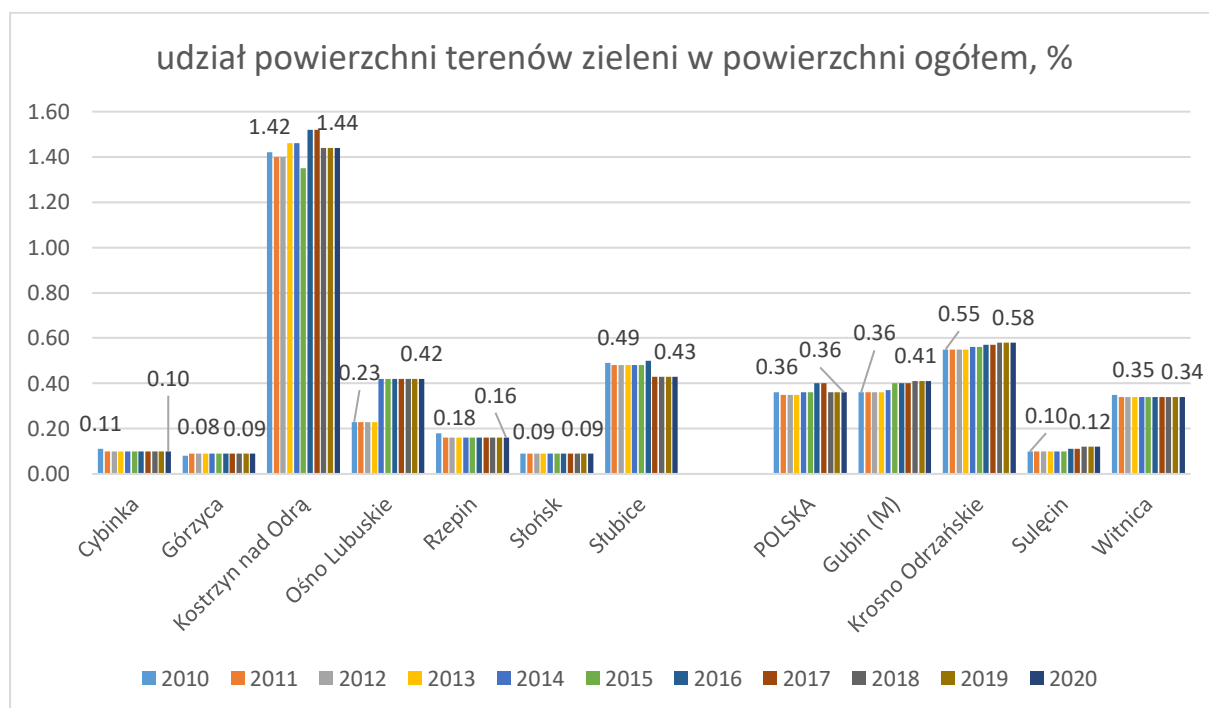
Innym rodzajem powierzchni, na której występują drzewa są tereny zieleni położone w granicach miejscowości czy terenów zurbanizowanych. Zgodnie z definicją GUS (na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Miejsce publikacji: (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098, z późn. zm.), za teren zielony w statystyce publicznej przyjęto:

Tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub

miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym. Dodatkowe wyjaśnienia metodologiczne: Zieleń towarzysząca składowiskom, lotniskom oraz dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym (o ile stanowią miejsca użyteczności publicznej) zaliczana jest do kategorii pozostałych terenów zieleni, wyszczególnionej na formularzu statystycznym SG-01 Statystyka gminy: leśnictwo i ochrona środowiska.

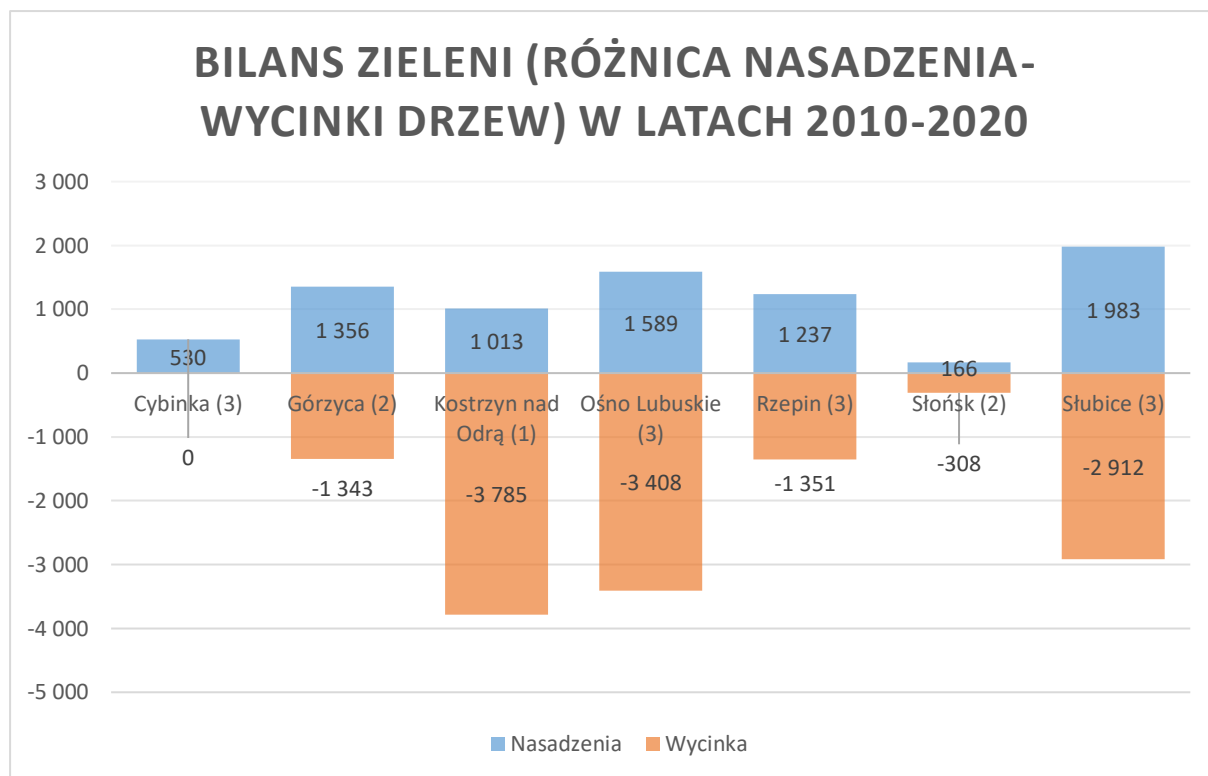
Udział takich powierzchni w poszczególnych gminach obszaru G-7 jest zróżnicowany. Średni poziom dla Polski to w 2020 roku około 0,36%. W przypadku gmin regionu Ośno Lubuskie, Słubice i w szczególności Kostrzyn nad Odrą znajdują się powyżej tej średniej. Warto jednak zauważyć, że w większości przedstawionych poniżej jednostek udział terenów zieleni w ostatniej dekadzie nieznacznie wzrósł. Spadł jedynie w Cybince, Rzepinie, Słubicach i Witnicy. Przy czym spadek w Słubicach był zdecydowanie największy i wyniósł 0,06 pkt bazowych, co oznacza ubytek ponad 12% powierzchni.

Wykres 28 udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Inną statystyką GUS, która w pewnym stopniu obrazuje politykę związaną z gospodarowaniem terenami zielonymi w Gminach jest bilans zieleni, czyli porównanie liczby drzew wyciętych z liczbą drzew nasadzonych. Dla obszaru G-7, na podstawie danych z lat 2010-2020 stworzono następujące zestawienie:

Wykres 29 Bilans nasadzeń i ubytków drzewostanu w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

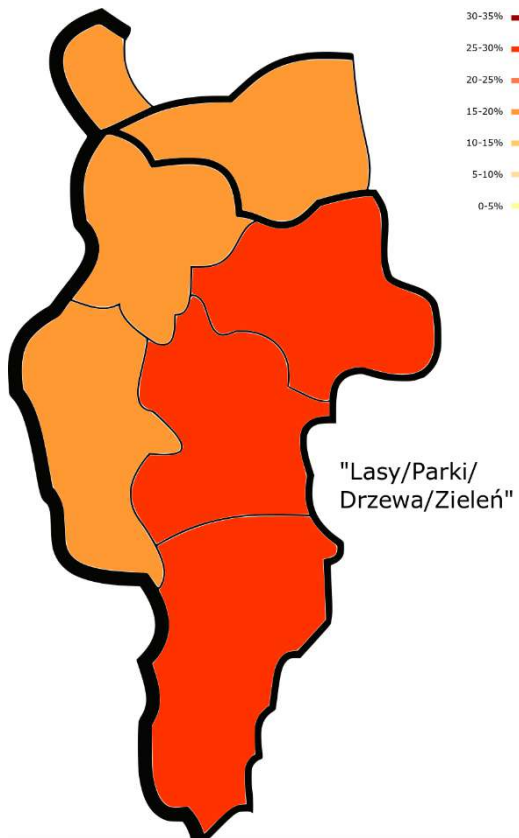
Analizując powyższe dane można odnieść wrażenie, że nie są one do końca wiarygodne. Zastanawia bowiem fakt, że wg nich w ciągu dekady w gminie Cybinka nie ubyło żadne drzewo (a z poprzedniego wykresu i powierzchniowym ubytku terenów zielonych wynika, iż było inaczej). Podobnego zdania byli radni i przedstawiciele urzędów biorący udział w spotkaniach fokusowych. Przedstawiciele prawie każdej gminy zgłosili zastrzeżenie do tych danych. Warto jednak nadmienić, iż dostarczycielami tych danych są same urzędy gmin. GUS jedynie publikuje zbiór zebranych w corocznych sprawozdaniach informacji.

"każda decyzja na wycinkę drzew, jest owarowana tym, że trzeba nasadzić co najmniej 1 lub więcej drzew - dlatego ten wynik jest nieadekwatny do rzeczywistości" - Słubice

"bilans jest bardziej pozytywny, bo osoby fizyczne nie muszą zgłaszać nasadzeń a to przecież robią" – Górzycza

"wycinka drzew obejmuje ostatnie straty w wyniku wicher" – Rzepin

"nie wiem na ile to istotny taki bilans, bo dookoła mamy bardzo dużo drzew i zieleń i nie widać aby ich ubywało", "o ile na usunięcie każdego drzewa jest potrzebna zgoda to nasadzeń robić się ile się chce" – Kostrzyn nad Odrą

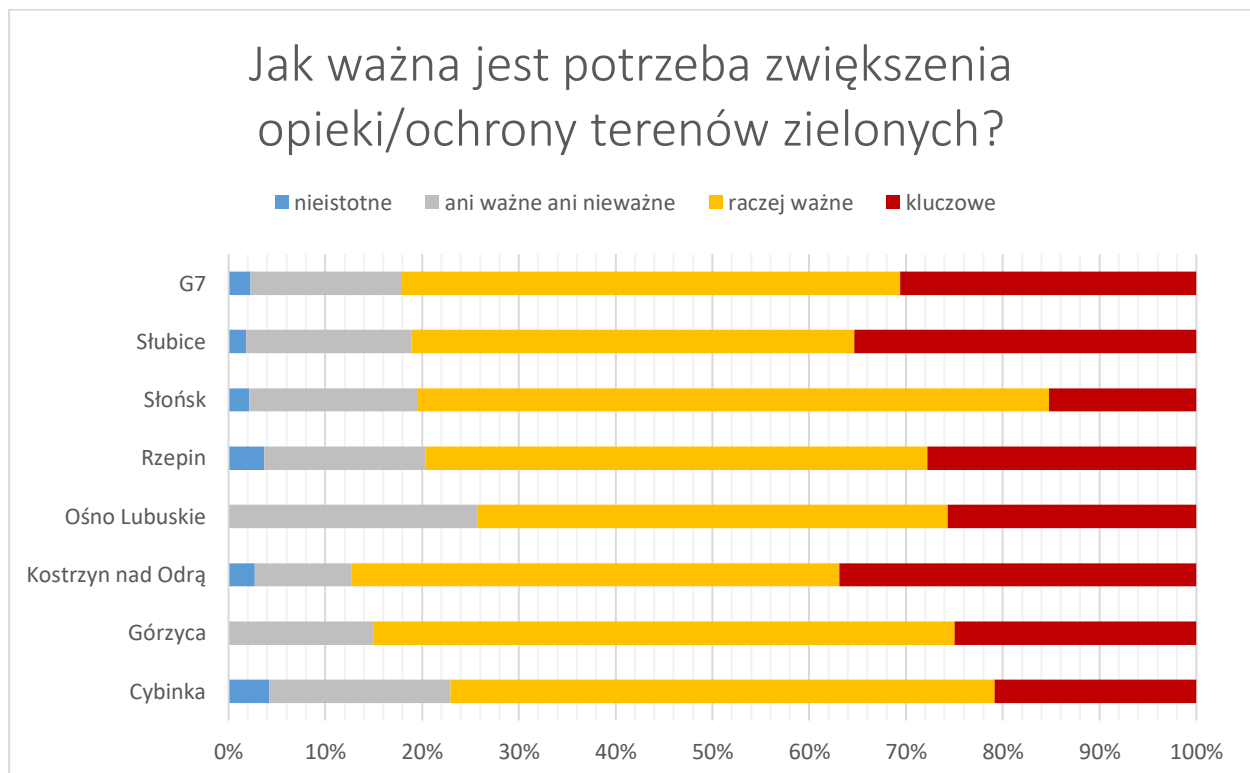

30-35%
25-30%
20-25%
15-20%
10-15%
5-10%
0-5%

W tym miejscu warto przypomnieć, że respondenci w badaniu ankiety uznali, iż Lasy, Parki, Drzewa i Zieleń to jeden z najważniejszych elementów ich otoczenia w dużym stopniu wpływający na jakość życia. Tą kategorię, która zajęła drugie miejsce – po „Granicy” wskazywało ponad 54% badanych z obszaru G-7, a w gminach Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinka było to między 70 a 80% respondentów.

W innym pytaniu ocenie mieszkańców poddano potrzebę zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. W czterostopniowej skali istotności tej potrzeby zatrzymał się na wartości 3,12. Sama potrzeba, w rankingu wszystkich diagnozowanych potrzeb (20) uplasowała się na 13 miejscu. Najistotniejsza okazuje się dla mieszkańców gmin o największej gęstości zaludnienia – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. Uśredniony poziom odpowiedzi dla całego obszaru G-7 wyniósł ponad 80% wskazań „raczej ważne” i „kluczowe”. Należy jednak zauważyć, że skala odpowiedzi w tym pytaniu rankingowym nie była symetryczna.

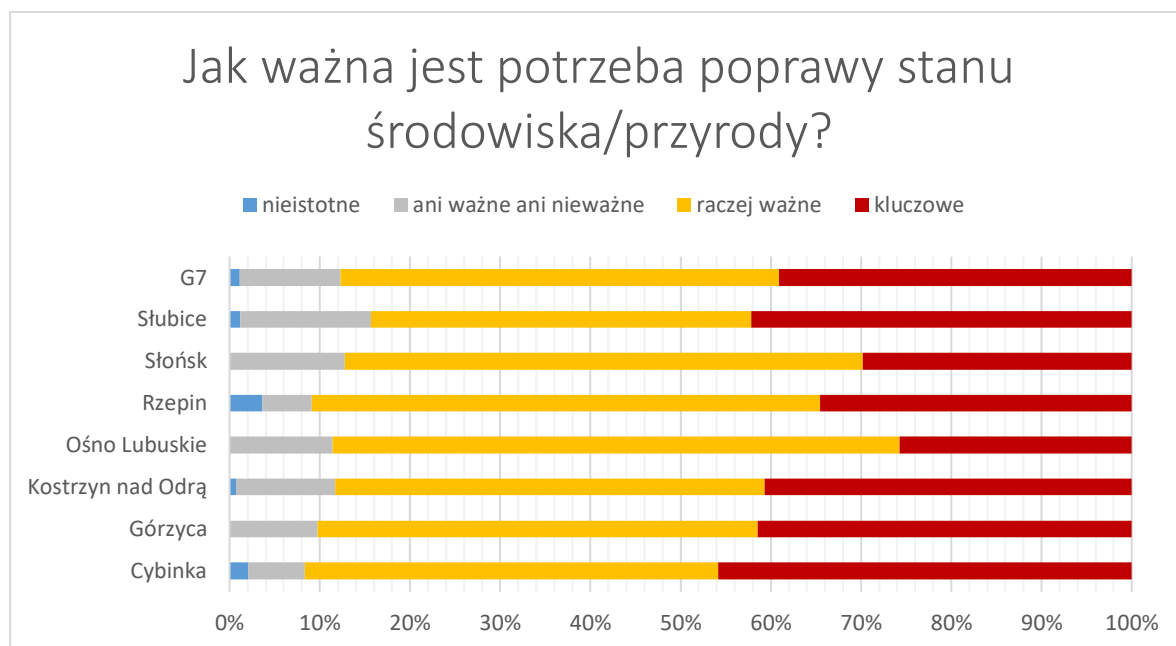
Wykres 30 Ocena istotności potrzeby zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Inną potrzebą, która notowana jest w rankingu, a która związana jest z obszarem tematycznym środowiska naturalnego jest kwestia poprawy stanu środowiska/przyrody. W tym przypadku ocena istotności była jeszcze

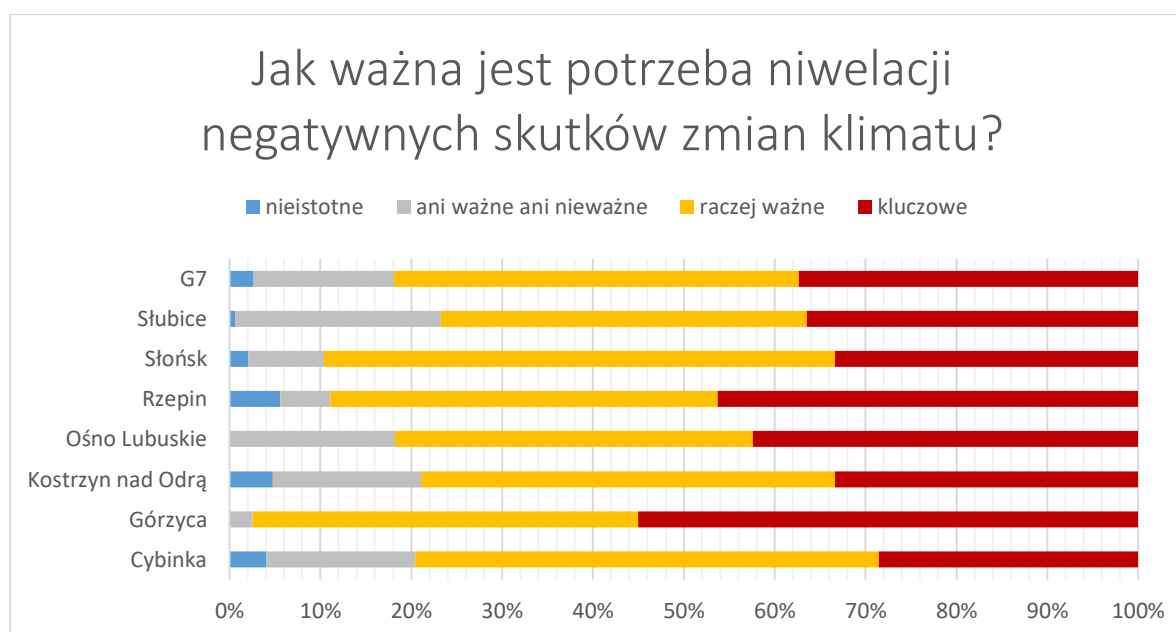
wyższa. Blisko 90% mieszkańców regionu uznało ją za raczej ważną lub kluczową (przy czym aż 40% - kluczową). Wynik ten pozwolił uplasować się omawianej potrzebie na 6 pozycji w zestawieniu z wynikiem poziomu istotności 3,26.

Wykres 31 Ocena istotności potrzeby poprawy stanu środowiska/przyrody. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

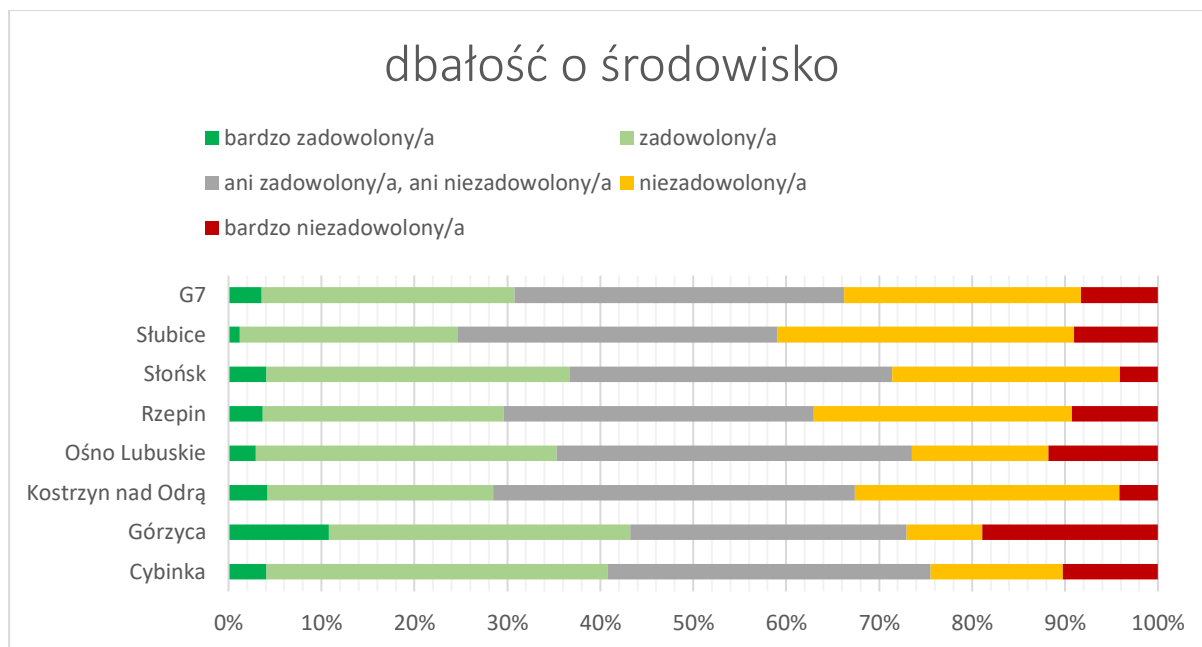
Ostatnią potrzebą z obszaru środowiska, która była przedmiotem badania ankietowego jest kwestia niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu, w tym suszy. W tym przypadku wynik na poziomie 3,17 pozwolił na uplasowanie się potrzeby na 8 miejscu w zestawieniu. Szczególnie wysoki wynik zanotowano w gminie Górzycą, w której prawie 100% ankietowanych uznało ją za ważną lub kluczową (ponad 50%!).

Wykres 32 Ocena istotności potrzeby niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Mieszkańcy zostali także poproszeni o ocenę swojego zadowolenia z miejsca zamieszkania pod względem kilku kategorii z obszaru przyroda/środowisko. Odpowiedzi dot. stopnia zadowolenia w poszczególnych aspektach mogą rzucić nieco światła na zgłaszane wcześniej potrzeby i wskazać konkretne kierunki działań, które należałoby podjąć aby owe potrzeby zrealizować. W pierwszej kolejności przedstawiono ocenę zadowolenia z ogólnej dbałości o środowisko.

Wykres 33 Ocena zadowolenia z poziomu dbałości o środowisko. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Ocena dbałości o środowisko na poziomie obszaru G-7 wypadła niespecjalnie dobrze. W rankingu zadowolenia zajęła 17 (na 24) miejsce z wynikiem 2,92 (w pięciostopniowej skali). Wpływ na niewysoką pozycję miały przede wszystkim wyniki z największych gmin regionu – Słubice i Kostrzyna nad Odrą, gdzie mieszkańcy oceniali ten aspekt niżej niż w mniejszych gminach a szczególnie tych o profilu wiejskim. Wątek środowiska pojawiał się także w wypowiedziach otwartych respondentów. Dotyczył nie tylko aspektów przyrodniczych (kwestia zieleni i drzew) ale też i środowiskowych (hałas, zapach, odpady). Poniżej przytoczono niektóre z wypowiedzi mieszkańców Słubice i Kostrzyna nad Odrą (pisownia oryginalna):

Słubice

„Wycinane są stare, często zdrowe drzewa, tłumacząc to nowymi nasadzeniami, tylko że małych drzewek”

„Nie potrzebujemy kolejnych sklepów, stacji paliw, bazarów, sklepów z papierosami, wycinki kolejnych drzew... Potrzebujemy zieleni w mieście, parków. I trochę odmalowania elewacji bo Słubice są po prostu brzydkie.

„Więcej zieleni, mniej betonu. Przywiązanie większej uwagi do czystości”

„Ograniczenie dźwięków i hałasu ze strefy ekonomicznej (maszyny pracują całą noc i dzień przez co nie jest możliwy odpoczynek po pracy ani w dni wolne)”

„Nasze miasto kiedyś bardzo czyste ,teraz niestety widac walajace sie smieci i w miescie i nad Odra.”

"Obwodnica Słubice oraz unoszącym się smród ze śmietniska które znajduje się w Kunowicach . To są najważniejsze tematy którymi powinnam zająć się władza Słubic”

Kostrzyn nad Odrą:

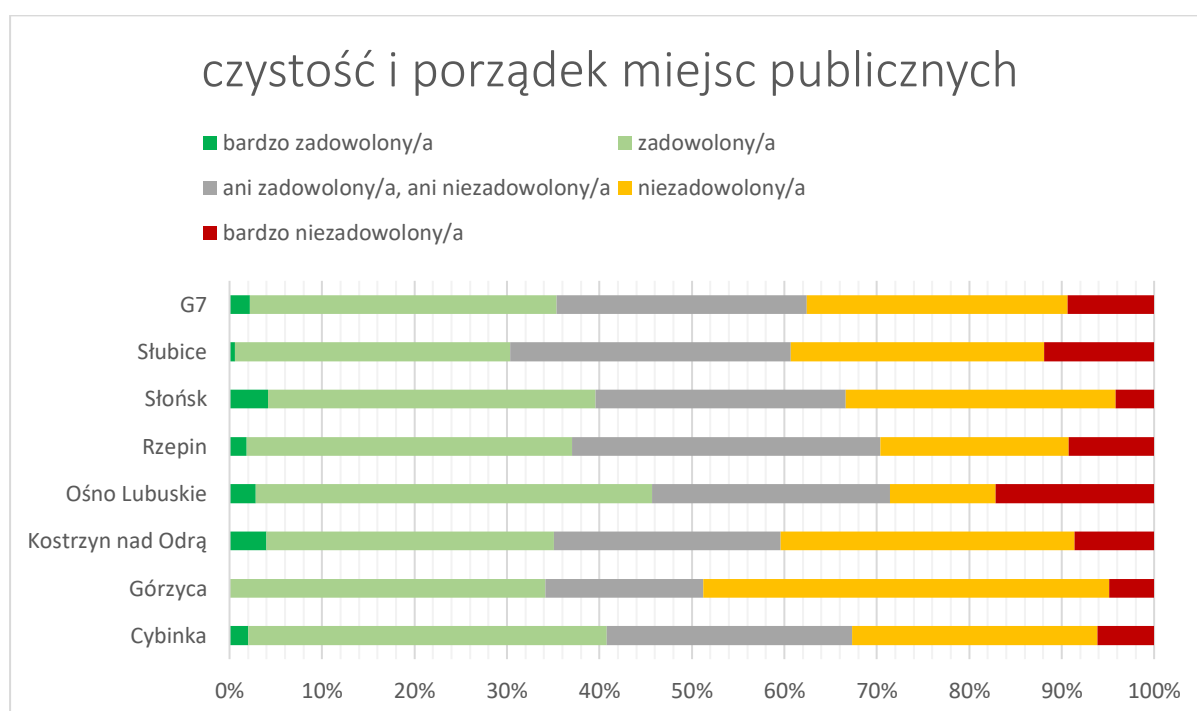
"Największym problemem naszego miasta jest wszechobecny brud, śmieci i zas**** trawniki przez psy."

„walka ze spalaniem śmieci w piecach”

W wypowiedziach mieszkańców pojawił się wątek czystości i porządku miejsc publicznych. Mieszkańcy oceniali także ten wątek korzystając z tego samego narzędzia, na podstawie którego tworzony jest ranking zadowolenia.

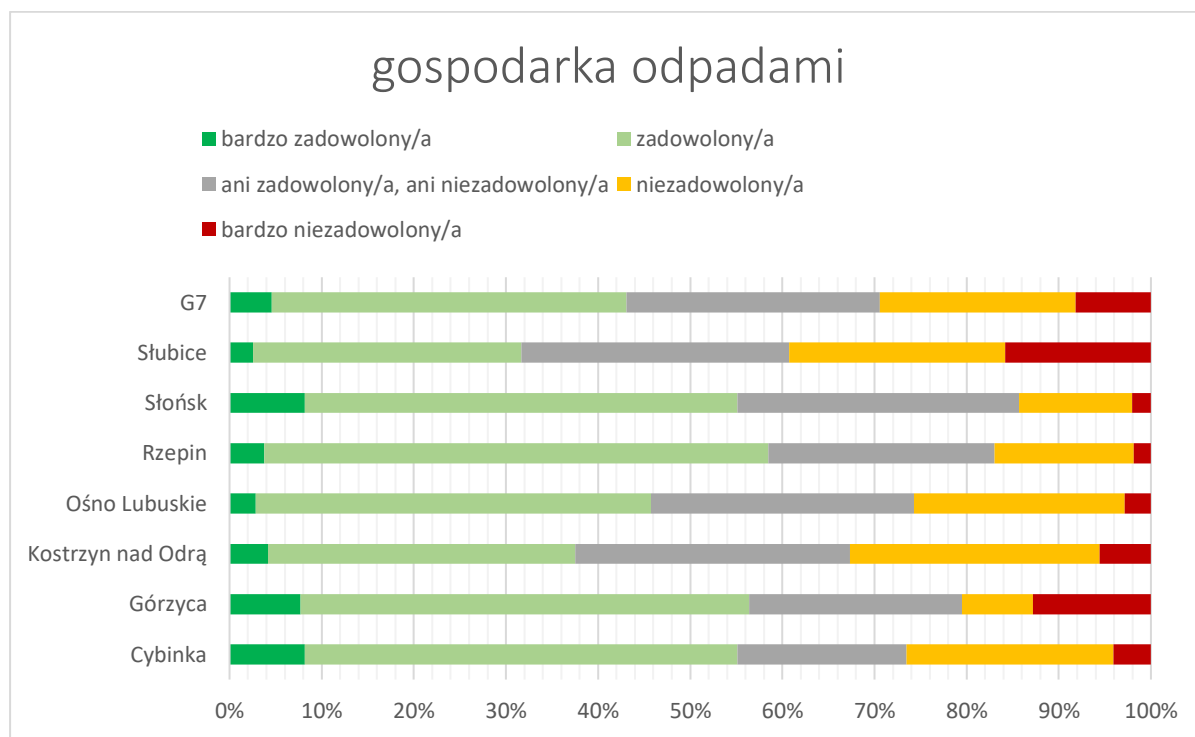
Czystość została oceniona bardzo podobnie jak kwestia dbałości o środowisko. Uplasowała się na 18 miejscu w rankingu z odczytem na poziomie 2,90. Tym razem jednak największe niezadowolenie wyrażali mieszkańcy gminy Górzycy (która w przypadku dbałości o środowisko była liderem). Liderem w kwestii czystości jest natomiast gmina Ośno Lubuskie.

Wykres 34 Ocena zadowolenia z czystości i porządku miejsc publicznych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

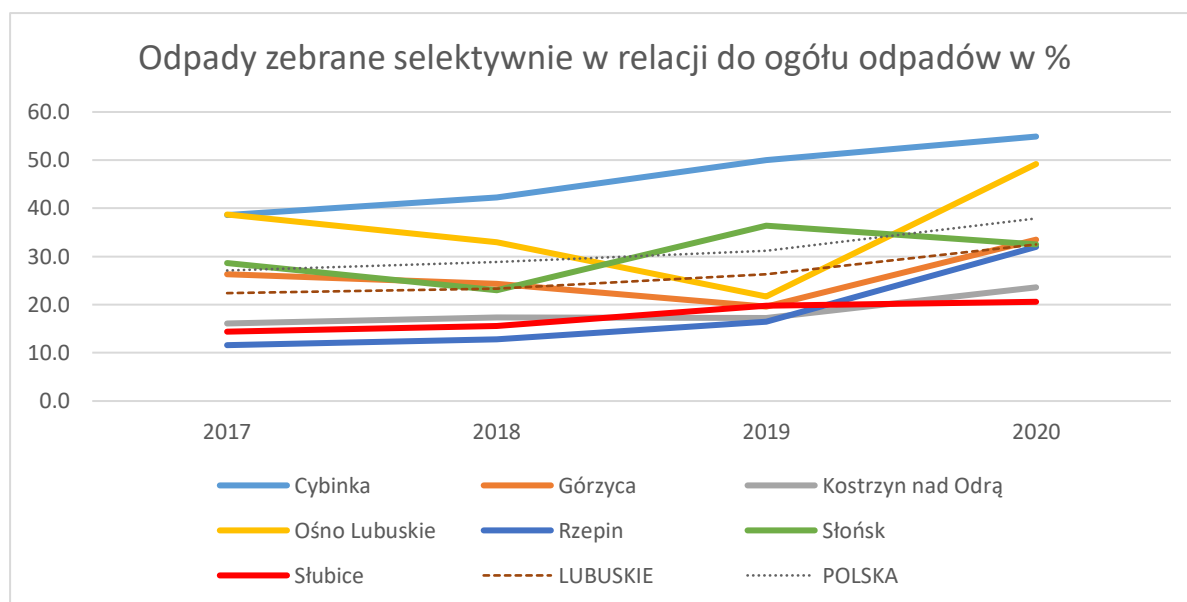
Wątek gospodarowania odpadami również podlegał ocenie mieszkańców. Poziom zadowolenia pozwolił na osiągnięcie pozycji 11 w rankingu z odczytem na poziomie 3,10 (warto tutaj nadmienić, że najwyższej oceniana kategoria osiągnęła poziom 3,64).

Wykres 35 Ocena zadowolenia z gospodarki odpadami. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

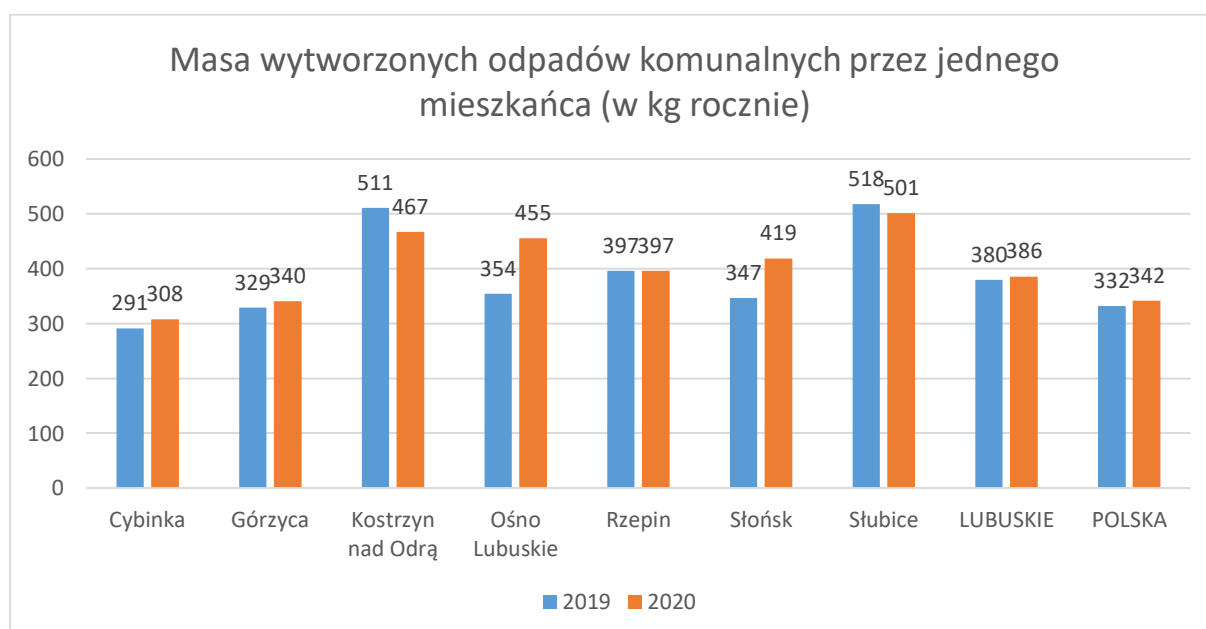
Kwestia gospodarki odpadami to temat, który od kilku lat był przedmiotem intensywnych zmian i dyskusji publicznej. Na terenie G-7 realizowano było sporo kampanii edukacyjnych w obszarze selektywnej zbiórki odpadów – np. w Słubicach od 2014 roku realizowane są różne kampanie promocyjno-edukacyjne. Efekty tych działań widać w danych GUS dot. poziomu selektywnie zbieranych odpadów w ciągu roku. Okazuje się, że od 2017 roku (pierwszy rok udostępniania danych z tego obszaru przez GUS na poziomie poszczególnych gmin) udział odpadów selektywnie zebranych w całości zebranych odpadów systematycznie rośnie. W gminie Cybinka przekroczył nawet 50%. Niestety jednak zarówno województwo lubuskie jak i pozostałe gminy G-7 (z wyjątkiem Ośna Lubuskiego) nadal znajdują się poniżej wskaźnika ogólnopolskiego. Najbardziej w zestawieniu wypadają gminy, na terenie których dominują ośrodki miejskie z zabudową wielorodzinną – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. To właśnie w udziale zabudowy wielorodzinnej prawdopodobnie należy upatrywać powodów tak niskich wyników tych gmin. Zabudowa wielorodzinna generuje bowiem problem „anonimowości” odpadów – a brak konsekwencji za niewłaściwe segregowanie lub też niesegregowanie w zupełności sprawia, że nie wszyscy mieszkańcy odczuwają odpowiednio wysoką motywację do podjęcia tego wysiłku. Ponadto gdy tylko część z nich postąpi niewłaściwie mieszając odpady selektywnie zebrane w odpowiednich pojemnikach to niweczy wysiłek wszystkich innych mieszkańców i prowadzi do wywozu tych odpadów jako „zmieszane”.

Wykres 36 Udział frakcji odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem w latach 2017-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS

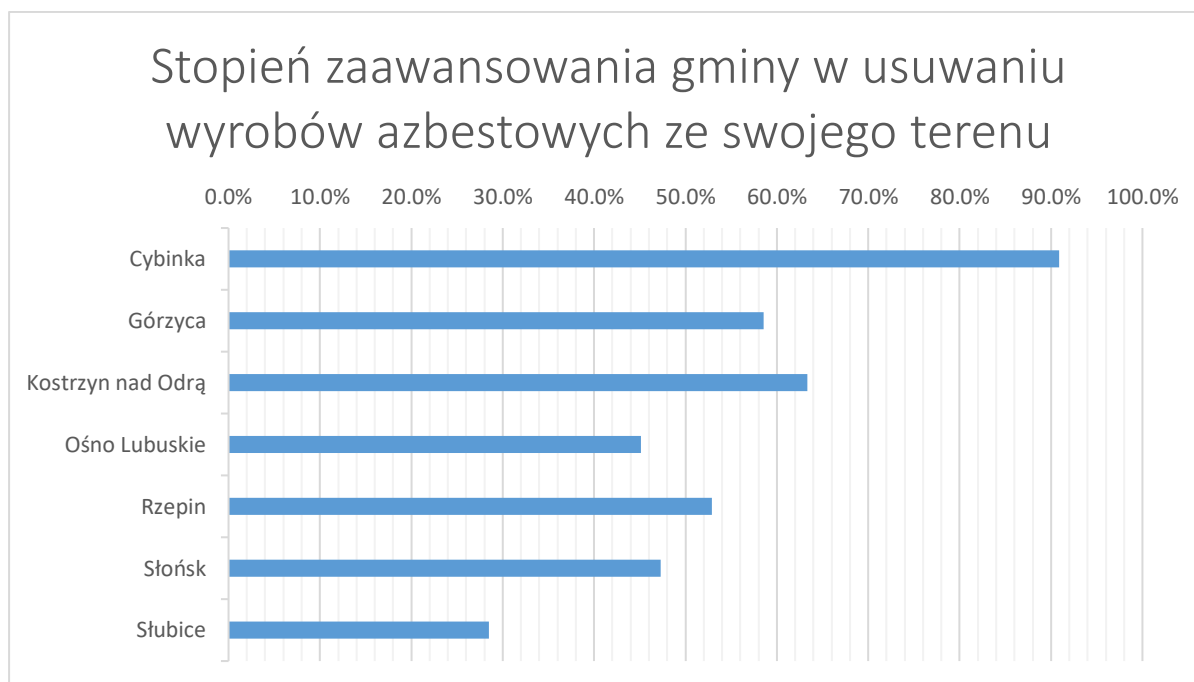
Od 2019 roku GUS udostępnia również na poziomie gminnym informacje o masie odpadów komunalnych przypadającej na jednego mieszkańca. Informacja taka pozwala (i pozwoli w przyszłości) na analizę zarówno statyczną jak i dynamiczną. Z jednej strony dzięki temu możemy porównać ilości odpadów generowanych przez mieszkańców konkretnych gmin ze sobą. W ten sposób okazuje się, że liderami są Kostrzyn nad Odrą oraz Słubice. Może mieć to związek z produkcją odpadów nie tylko przez mieszkańców, ale także z działalnością usługowej prowadzonej na terenie miast przygranicznych. Nie mniej jednak wskaźniki prawie wszystkich gmin regionu przekraczają wskaźnik ogólnopolski, który wynosi 342 kg/os. w 2020 roku. Podwyższone wskaźniki produkcji odpadów mogą wskazywać także na fakt zamieszkiwania na terenie tutejszych gmin faktycznie większej ilości osób niż by to wynikało z oficjalnych danych (czyli tonaż przeliczany jest na zbyt małą ilość mieszkańców).

Wykres 37 Masa wytworzonych na terenie G-7 odpadów (kg/mieszkaniec) w latach 2019-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS

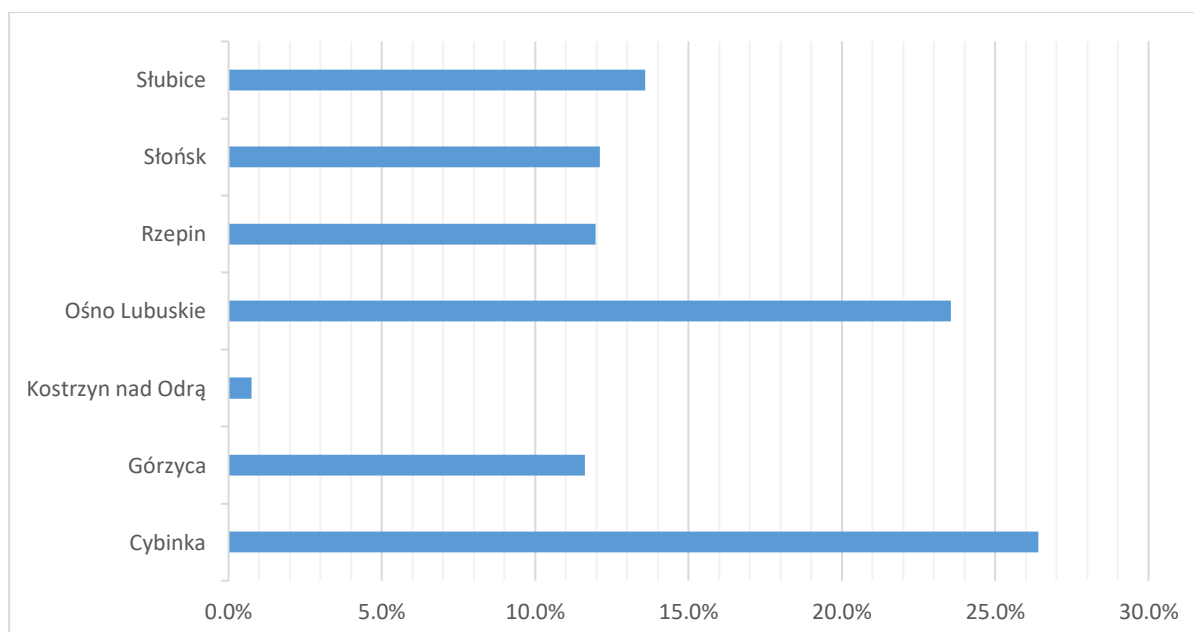
Specjalnym rodzajem odpadów są odpady niebezpieczne, w tym wyroby azbestowe. W wyniku prowadzonej w ostatnich latach inwentaryzacji takich odpadów na terenie każdej z gmin, powstała „baza azbestowa”, która pozwala na ocenienie stopnia zaawansowania procesu usuwania takich wyrobów z terenu gmin.

Wykres 38 Stopień zaawansowania gminy w usuwaniu wyrobów azbestowych. Za: <https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl/>

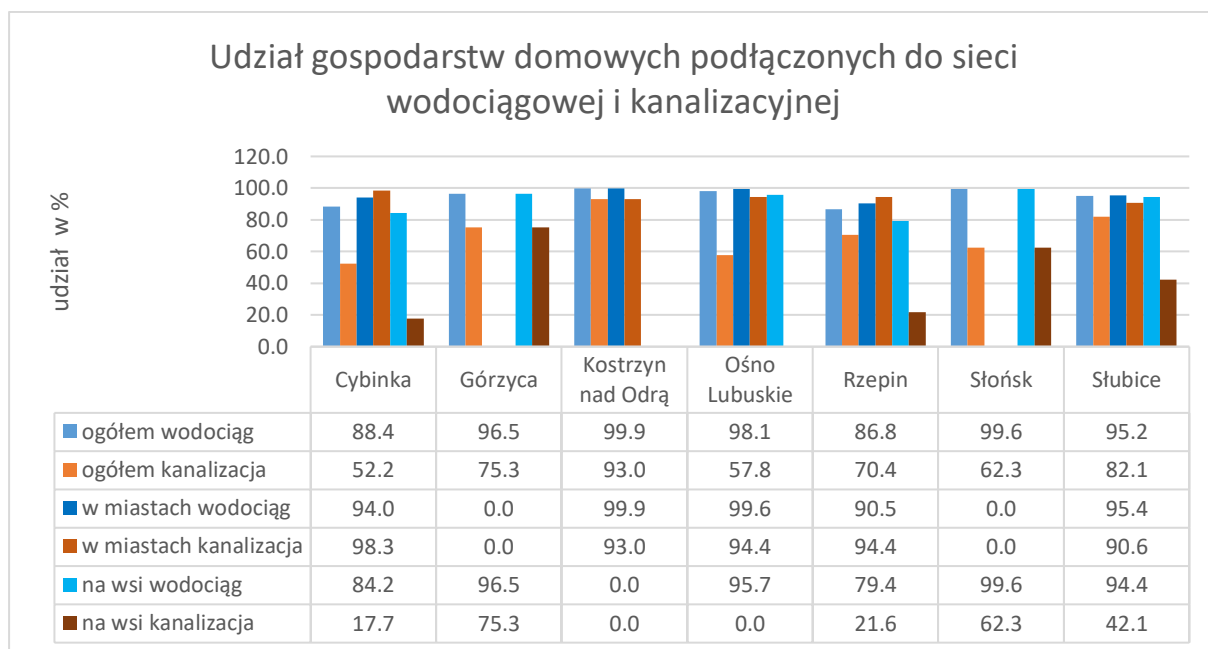
Z powyższych danych wynikać może, że najbliższej celu jest gmina Cybinka. Nie jest to jednak właściwy wniosek. Okazuje się bowiem, że biorąc pod uwagę pozostający do usunięcia tonaż, największej wyrobów azbestowych regionu G-7 znajduje się jeszcze właśnie na terenie tej gminy. W wyniku inwentaryzacji okazało się, że na terenie gminy Cybinka znajduje się wielokrotnie więcej wyrobów azbestowych niż na terenie pozostałej części G-7.

Wykres 39 Ilość pozostałych do usunięcia wyrobów azbestowych - udział tonażu w poszczególnych gminach względem całego obszaru G-7. Za: <https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl/>

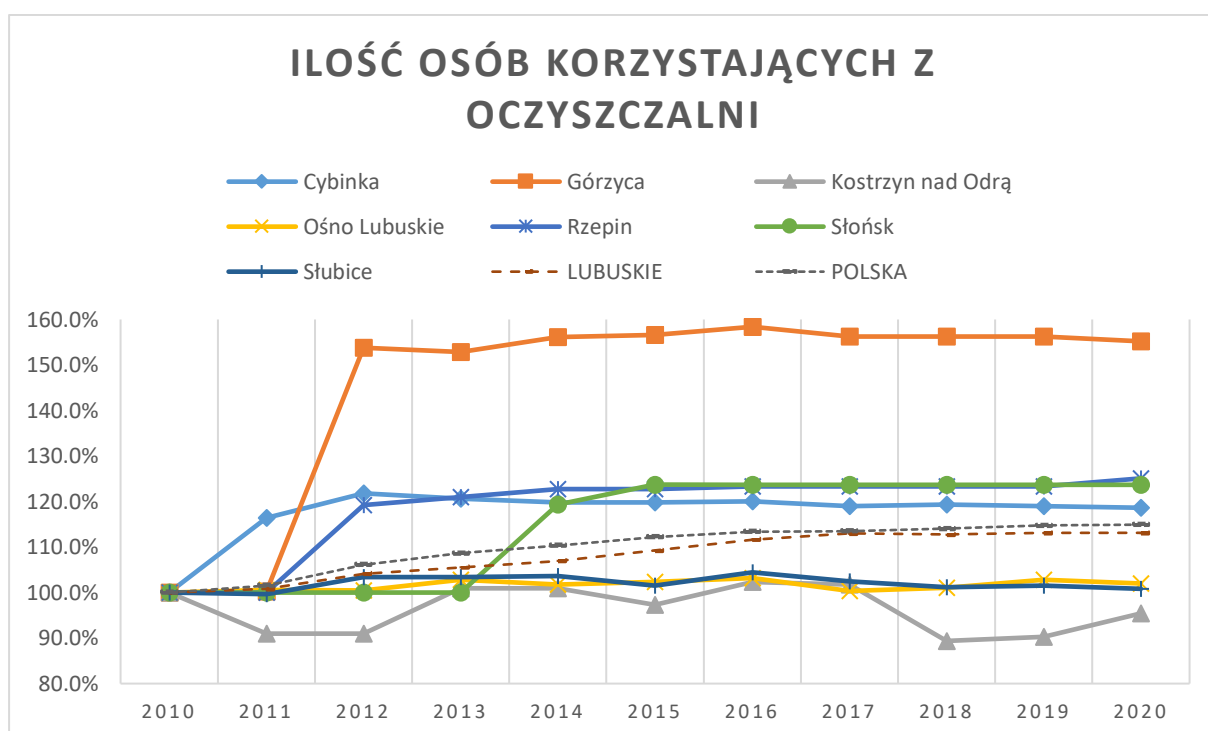
Większość gospodarstw domowych obszaru G-7 podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. Średnia siedmiu gmin porozumienia wynosi 70,45%. Największy procent podłączenia osiągnięta w mieście Kostrzyn nad Odrą. Najniższy w Cybince.

Wykres 40 Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na gminy oraz na miasta i wsie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). 2020 r. w %

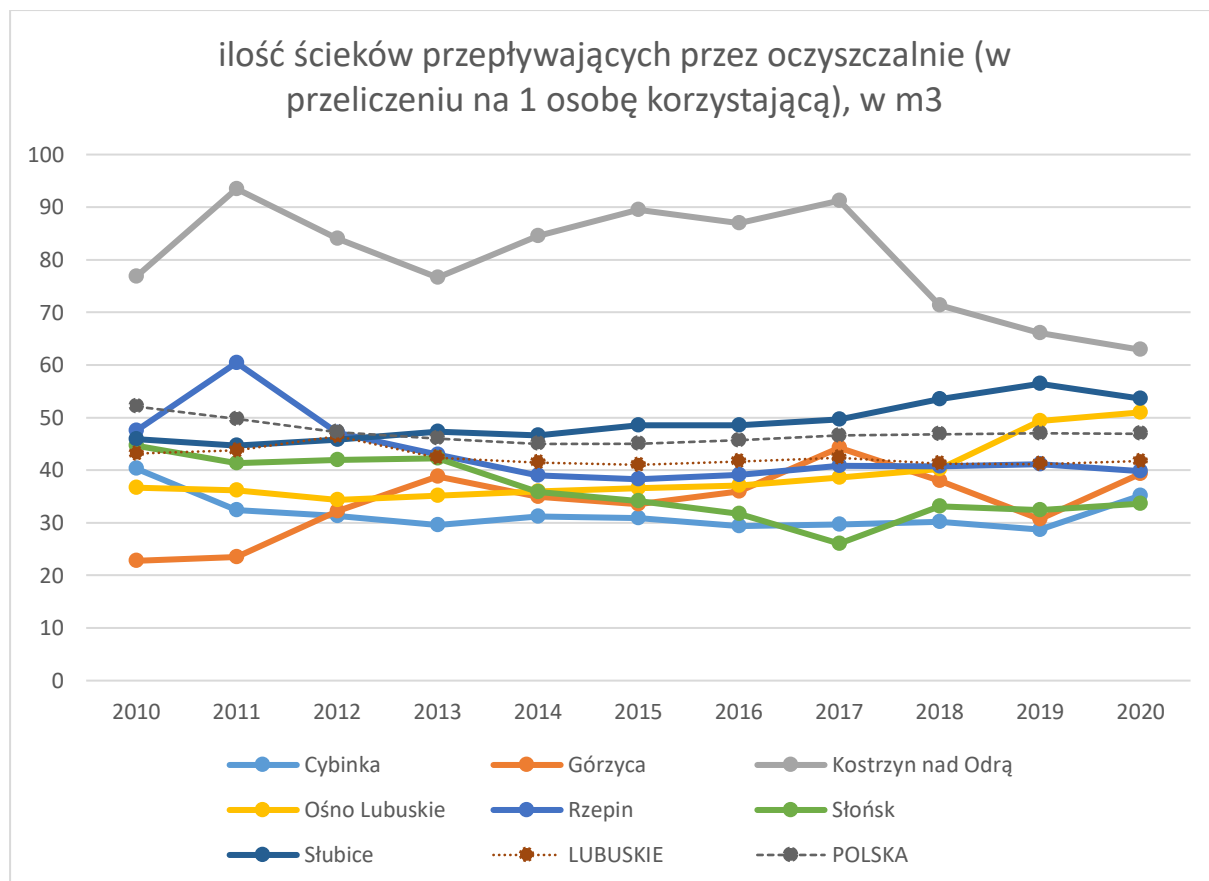
Jeśli chodzi o tempo zmian w zakresie ilości osób korzystających z oczyszczalni to w ostatniej dekadzie zauważalny wzrost odnotowano w Górzycy, Cybince, Rzepinie i Słońsku

Wykres 41 Dynamika zmian w ilości osób korzystających z oczyszczalni ścieków. 2010 = 100%. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

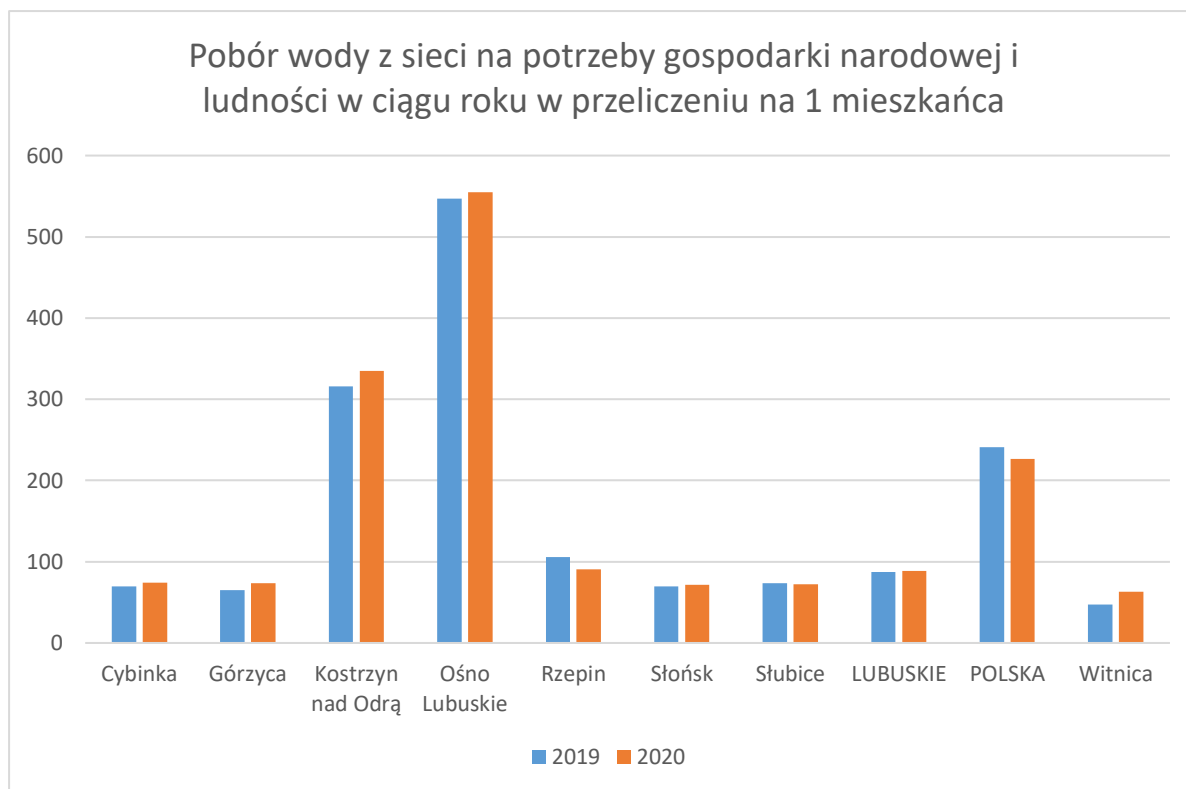
Jeśli chodzi o intensywność korzystania z oczyszczalni ścieków to na najwyższym poziomie stoi ona w Kostrzynie nad Odrą. Może to wynikać z lokalizacji zakładów przemysłowych na terenie miasta. Zużycie w 2011 czy 2017 roku było tam niemal dwukrotnie wyższe niż średnie zużycie w województwie lubuskim, czy też w pozostałych gminach G-7. Co istotne w ostatnich 3 latach obserwowany jest systematyczny spadek tych wartości zbliżający Kostrzyn do poziomu innych porównywanych jednostek.

Wykres 42 Ilość ścieków przepływających przez oczyszczalnię w przeliczeniu na 1 korzystającą osobę w okresie 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wartości te rozpatrywać można również pod kątem zużycia wody, czyli jednego z wątków związanych z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom zmian klimatu (wątek oszczędzania wody). W ostatnich dwóch latach pomiarowych (2019,2020) wg danych GUS pobór wody z sieci w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy wahał się od około 70 kubików rocznie w Górzycy do ok. 550 kubików w Ośnie Lubuskim. Tutaj również zaznaczyć należy, że zużycie wody sieciowej liczone jest ogółem, co oznacza iż na odbiór danych wpływać mogą zużycia generowane np. przez przemysł. Nie mniej jednak w wariancie porównawczym przyjęto średnią dla Polski, dla woj. lubuskiego oraz dla gminy Witnica (położonej w bezpośrednim sąsiedztwie G-7, mającej potencjalnie podobne problemy z ewentualną sytuacją hydrologiczną).

Wykres 43 Pobór wody z sieci na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Zmiany klimatu

Zgodnie z analizą Norweskiego Instytutu Meteorologicznego od 1880 roku długość fal upałów w Europie wydłużyła się dwukrotnie, a prawdopodobieństwo wystąpienia upalnych dni jest dziś trzykrotnie wyższe (2013). Długotrwałe fale upałów i okresy bezdeszczowe lub z krótkotrwałymi opadami nawalnymi skutkują niedoborami wody, które prowadzić mogą do kilku rodzajów suszy: suszy hydrologicznej, gdy spada poziom wody w rzekach; suszy rolniczej, objawiającej się niedoborem wody w glebie; suszy hydrogeologicznej, gdy spada poziom wody w strukturach wodonośnych²³. Od lat 50. XX w. częstotliwość występowania susz w Polsce zwiększyła się z jednej na 5 lat do suszy występującej średnio co 2 lata, natomiast od kilku lat obserwujemy zjawisko corocznie występującej suszy letniej²⁴, którą można nawet określić mianem suszy permanentnej z powodu braku pokrywy śnieżnej i obserwowanych już w okresie zimowym deficytów wody, jak miało to miejsce zimą 2018/2019 i 2019/2020. Jednym z narzędzi oceny aktualnych zasobów wodnych, w tym diagnozy ich niedoborów, jest analiza klimatycznego bilansu wodnego (KBW), który jest wskaźnikiem umożliwiającym określenie stanu uwilgotnienia środowiska przy wykorzystaniu danych meteorologicznych. KBW jest określany jako różnica pomiędzy przychodami wody (w postaci opadów) a stratami w procesie parowania (ewapotranspiracja). Województwo lubuskie obok województwa wielkopolskiego należy do regionów najsilniej doświadczanych przez susze. Zgodnie

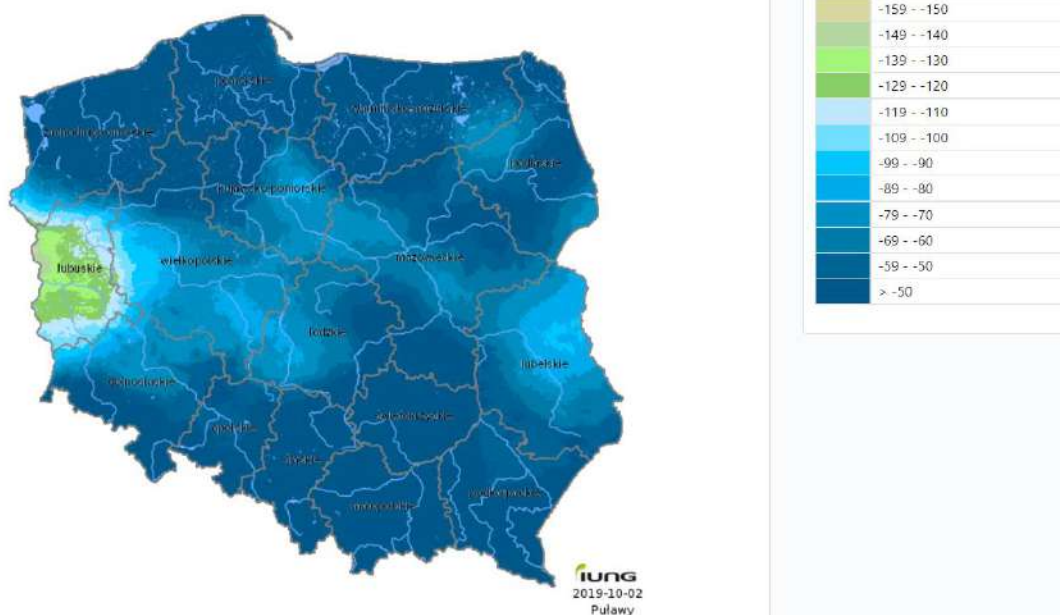
²³ <https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/coraz-czestsze-susze-w-polsce-konsekwencja-zmiany-klimatu-i-dzialan-anty-adaptacyjnych-417>

²⁴ Somorowska U. 2016. Changes in drought conditions in Poland over the past 60 years evaluated by the standardized precipitation – evapotranspiration index. Acta Geophysica 64: 2530 – 2549. <https://doi.org/10.1515/acgeo-2016-0110>

z danymi Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej województwo lubuskie niemal co roku boryka się z deficytami wody, znajdując się regularnie w pierwszej trójce województw zmagających się z najsilniejszą suszą. Deficyty były szczególnie wysokie w latach 2011, 2015, 2018, 2019, 2020, doprowadzając do znacznych strat w rolnictwie²⁵. Skutki suszy dotyczą niemal każdego sektora upraw rolnych w tym regionie. Nasilający się problem deficytów wody w regionie wynika nie tylko ze zmian klimatu, ale i z coraz silniejszej presji antropogenicznej. Powszechny, chaotyczny proces urbanizacji i towarzyszące mu uszczelnianie powierzchni zlewni przyczyniają się do zmiany bilansu zasobów wodnych. Przyspieszenie spływu wód opadowych zakłóca naturalny obieg wody w przyrodzie, w tym ogranicza zasilanie zasobów wód podziemnych. Brak wystarczającej ilości opadów i będąca jego konsekwencją susza atmosferyczna powodowała spadek stanów wód w rzekach oraz występowanie niżówek hydrologicznych na znacznych odcinkach polskich rzek. W konsekwencji zwiększył się udział zasilania cieków z zasobów podziemnych, co prowadziło do obniżenia zwierciadła wód podziemnych i występowania niżówki hydrologicznej na znacznych obszarach kraju.

Mapa 7 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: <https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/>

Klimatyczny Bilans Wodny (KBW)

Co ważne, wzrost prawdopodobieństwa występowania fal upałów, suszy i wydłużanie się okresów suszy nie oznacza, że zmniejsza się roczna suma opadów. Zmienia się jedynie ich charakter i rozkład w ciągu roku. W województwie lubuskim obserwuje się znaczący wzrost sumy opadów zimowych oraz spadek opadów letni, istotny dla regionu ujścia Warty²⁶. Jest to trend obserwowany w większej części Polski. Na dodatek obserwuje się wyraźny wzrost częstotliwości występowania krótkotrwałych opadów o dużej intensywności przy jednocześnie coraz rzadziej występujących umiarkowanych, długotrwałych opadach deszczu²⁷. Spadek sumy opadów w okresie

²⁵ <http://www.susza.iung.pulawy.pl/>

²⁶ Szwed M. 2019. Variability of precipitation in Poland under climate change. *Theoretical and Applied Climatology* 135: 1003 – 1015. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2408-6>

²⁷ Pińskwar I in. 2019. Observed changes in extreme precipitation in Poland: 1991 – 2015 versus 1961 – 1990. *Theoretical and Applied Ecology* 135: 773 – 787. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2372-1>

letnim przy jednocześnie występujących wysokich temperaturach powietrza przekładających się na duże parowanie, znacznie zwiększa zagrożenie suszą. Dodatkowo, intensywne, nawalne deszcze zamiast nawadniać glebę, mogą przyczynić się do jej erozji i wypłukiwania cennych składników, jednocześnie zwiększając ryzyko powodzi, bowiem wysuszone gleba nie wchłania wody, a ta spływa po jej powierzchni do cieków wodnych. Tereny przygraniczne Brandenburgii i województwa lubuskiego jak również części tych terenów leżące wzdłuż rzek mogą wskutek zmian klimatu częściej ucierpieć z powodu powodzi po intensywnych, nawalnych deszczach. Prawidłowo zaplanowana retencja może zmniejszyć dotkliwe skutki i straty materialne spowodowane powodzią.

Skutkiem długotrwałych susz i fal upałów jest wzrost zagrożenia pożarowego, a co za tym idzie większa liczba pożarów. Lasy Brandenburgii z roku na rok borykają się z coraz bardziej ekstremalnie wysokim zagrożeniem pożarowym²⁸. Wyższemu ryzyku wystąpienia pożarów sprzyja także fakt, że dominują tutaj lasy iglaste, których olejki eteryczne są związkami łatwopalnymi.

Zmiany klimatu wiążą się ze wzrostem częstości występowania zjawisk ekstremalnych takich jak burze, nawałnice, szkwały, którym towarzyszy gwałtowny, porywisty wiatr, trąby powietrzne szczególnie w pasie z południowego zachodu na północny wschód, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, wyładowania atmosferyczne, przymrozki wiosenne. Jako region leżący w znacznej części pomiędzy dużymi rzekami: Odrą, Wartą, obszary sąsiadujące z terenami zalewowymi są szczególnie narażone na powodzie. Wzrost częstotliwości występowania gwałtownych, nawalnych opadów atmosferycznych sprzyjać będzie występowaniu powodzi, ponieważ wysuszone gleba nie będzie przyjmować wody, a przesuszone obszary podmokłe będą charakteryzować się obniżoną zdolnością do akumulacji wody.

KOSZTY ZMIAN KLIMATU

Zmiany warunków klimatycznych będą wiązały się z kosztami gospodarczymi, ale także ze wzrostem kosztów życia. Sektorem gospodarki, który jest szczególnie narażony na straty z powodu zmian klimatycznych jest rolnictwo. Krajobraz rolniczy w zachodniej Polsce charakteryzuje się homogeniczną strukturą – miedze i zadrzewienia śródpolne występują rzadko, a uprawy mają postać rozległych monokultur. To czyni agrocenozy podatnymi na niekorzystne zjawiska. Zmiana rozkładu opadów w ciągu roku z punktu widzenia gospodarki rolnej jest wysoce niekorzystna, bowiem w okresie najbardziej newralgicznym dla upraw, tj. wiosną, opadów będzie brakowało. Opady nawalne, krótkotrwałe nie zapewnią nawodnienia uprawom, lecz mogą spowodować nawet dodatkowe straty wypłukując nasiona (na wczesnym etapie sezonu wegetacyjnego), doprowadzając do wykładania się upraw zbóż czy zalewając uprawy roślinne. Nawadnianie wiąże się ze znacznym wzrostem kosztów prowadzenia gospodarki rolnej, co będzie musiało odbić się na ostatecznych cenach produktów trafiających w ręce konsumentów. Jednocześnie brak nakładów na dostarczanie wody choćby w niewielkim stopniu, spowoduje spadek odporności roślin i w konsekwencji atak chorób lub szkodników, co wymusi prawdopodobnie dodatkowe opryski – wiążąc się z kolejnymi kosztami i z podaniem dodatkowych dawek środków chemicznych, oddziałujących negatywnie nie tylko na nasze zdrowie, ale także na szereg gatunków bezkręgowców w tym pszczołę miodną i dzikich zapylaczy.

²⁸ <https://www.dw.com/pl/niemcy-ekstremalnie-wysokie-zaagro%C5%BCenie-po%C5%BCarowe-w-lasach-te%C5%BC-przy-granicy-z-polsk%C4%85/a-48456701>, 24 kwietnia 2019 r

Niekorzystna sytuacja hydrogeologiczna wynikająca z niskiego położenia zwierciadła wód podziemnych w pierwszym poziomie wodonośnym prowadziła niejednokrotnie do problemów w zapatrzeniu w wodę na terenach niezwodociągowanych, na których ludność korzysta wyłącznie z indywidualnych płytkich ujęć wód podziemnych (np. studnie kopane). Występujące w okresie letnim niedobory wody spowodowały także znaczne straty w rolnictwie i leśnictwie. W tym roku susza rolnicza wystąpiła na obszarze całej Polski, w niemal 83% gmin, na powierzchni ponad 63% gruntów ornych. Suszę notowano we wszystkich województwach, a w 10 z nich występowała we wszystkich gminach. Wartość powstałych strat była znacząca, tylko na pomoc dla poszkodowanych rolników i hodowców ryb rząd przeznaczył prawie 800 mln złotych.

Przez obszar G-7 prowadzą istotne szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym i europejskim. Autostrada A2 będąca częścią międzynarodowej trasy europejskiej E30 z Irlandii do Rosji. Na diagnozowanym terenie znajdują się dwa wjazdy/zjazdy z drogi krajowej nr 2/Autostrady A2 w okolicach Słubic i Rzepina. W północnej części obszaru przebiega droga krajowa nr 22 Kostrzyn nad Odrą – Grzechotki, łącząca m.in. Kostrzyn nad Odrą, Słońsk, a także pośrednio Ośno Lubuskie i Rzepin, z Gorzowem Wielkopolskim. Od strony zachodniej Słubice, Górzycza i Kostrzyn nad Odrą połączone są drogą krajową nr 31 (Słubice – Szczecin). Z kolei na południu Słubice i Cybinka połączone są drogą krajową nr 29 (Słubice – Połupin).

Istotne z punktu widzenia połączeń funkcjonalnych są drogi wojewódzkie łączące poszczególne ośrodki miejskie. Droga wojewódzka nr 137 (Słubice – Trzciel), DW nr 134 (Karkoszków – Urad), DW nr 139 (Górzycza – Debrznica), DW nr 132 (Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski). W związku z drogowymi przejściami granicznymi w Świecku, Słubicach i Kostrzynie nad Odrą, część występującego na tym obszarze ruchu stanowi ruch tranzytowy. Niestety, obwodnice dla ruchu tranzytowego posiadają jedynie 2 miejscowości: Ośno Lubuskie i Rzepin. Przy czym obwodnica tego ostatniego powstała w związku z przebudową drogi krajowej nr 2 na autostradę A2, w związku z brakiem drogi alternatywnej. Obecnie ma marginalne znaczenie dla ruchu tranzytowego jak i lokalnego. W najbliższych planach rządowych znajduje się także budowa obwodnicy Kostrzyna nad Odrą.

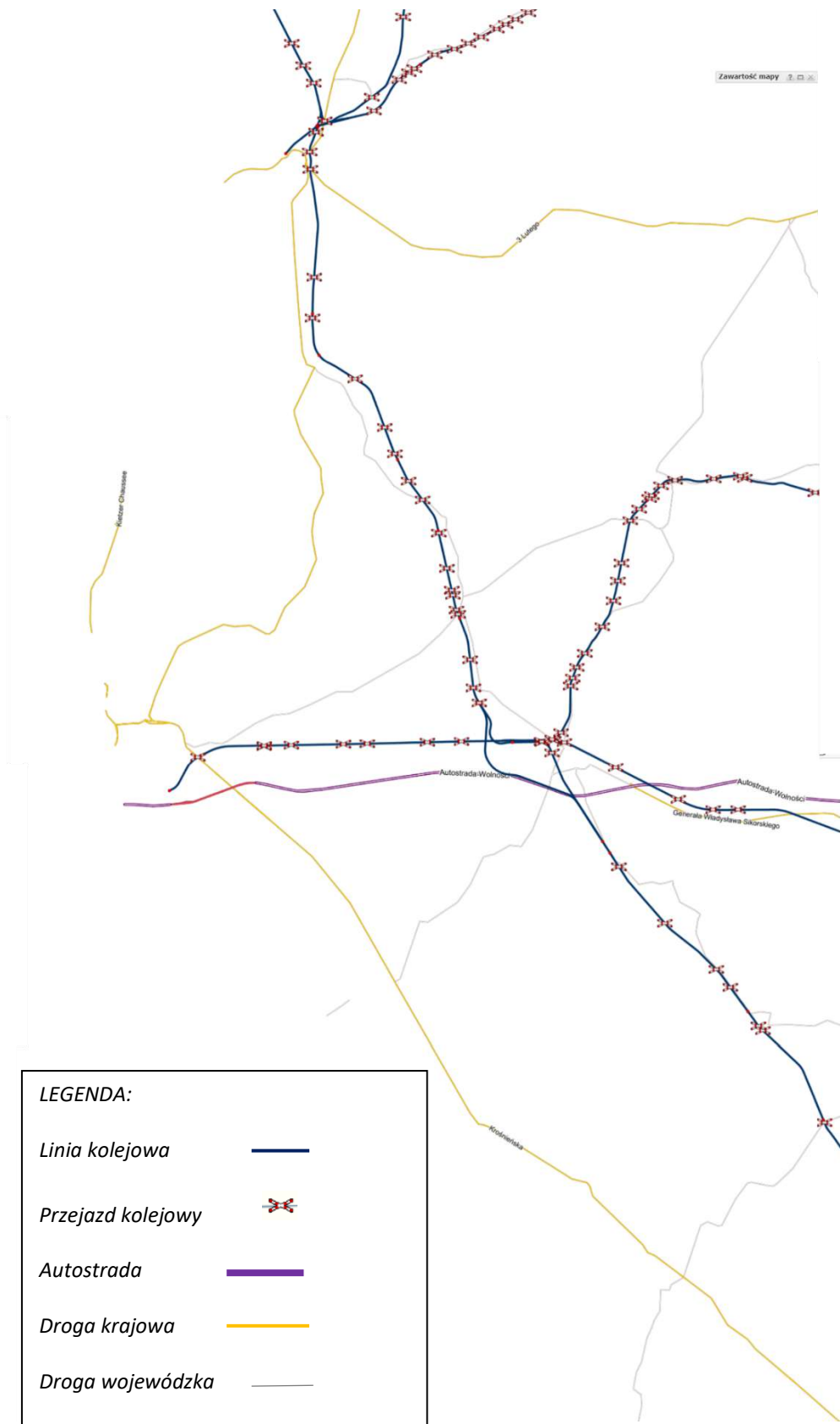
Rysunek 3 Karta informacyjna budowy obwodnicy Kostrzyna nad Odrą. Źródło: GDDKiA

DK31 obwodnica Kostrzyna nad Odrą

Podstawowe informacje	
Nr drogi DK31	Nazwa odcinka obwodnica Kostrzyna nad Odrą
Długość 9,2 km	Program Program budowy 100 obwodnic na lata 2020 - 2030
Lata realizacji 2023-2026	System realizacji Projektuj i buduj
Oddział GDDKiA Zielona Góra	

Sieć transportową regionu przedstawiono na poniższym schemacie. Zaznaczono na nim zarówno szlaki drogowe (do poziomu dróg wojewódzkich) jak i kolejowe.

Mapa 8 Mapa sieci transportowej obszaru G-7. Źródło: geoportal.gov.pl

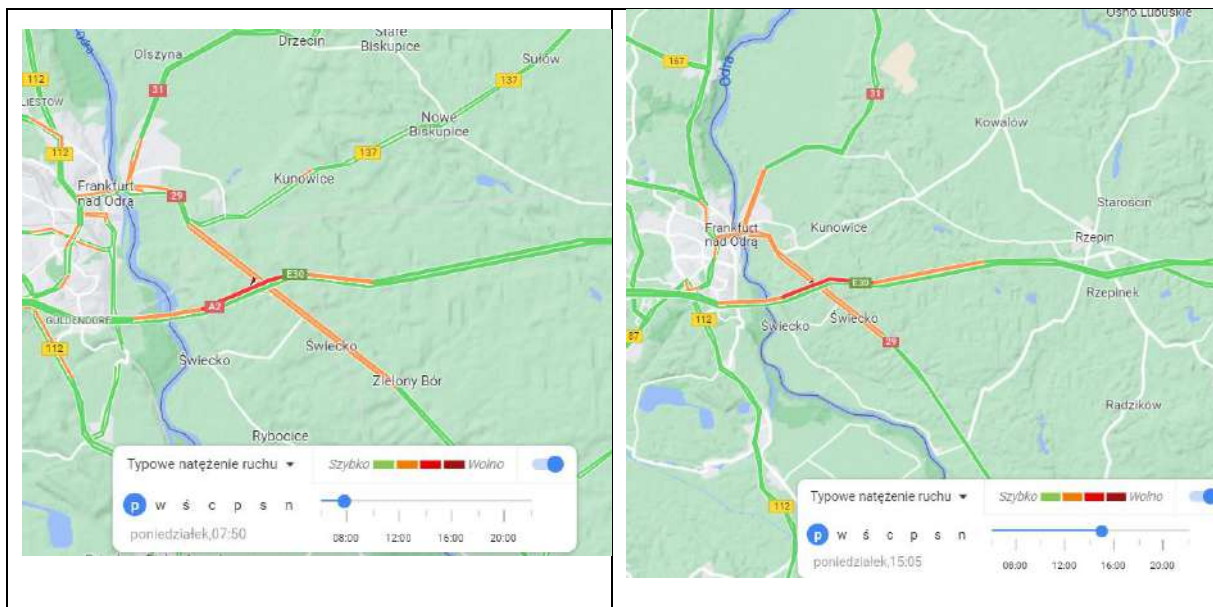

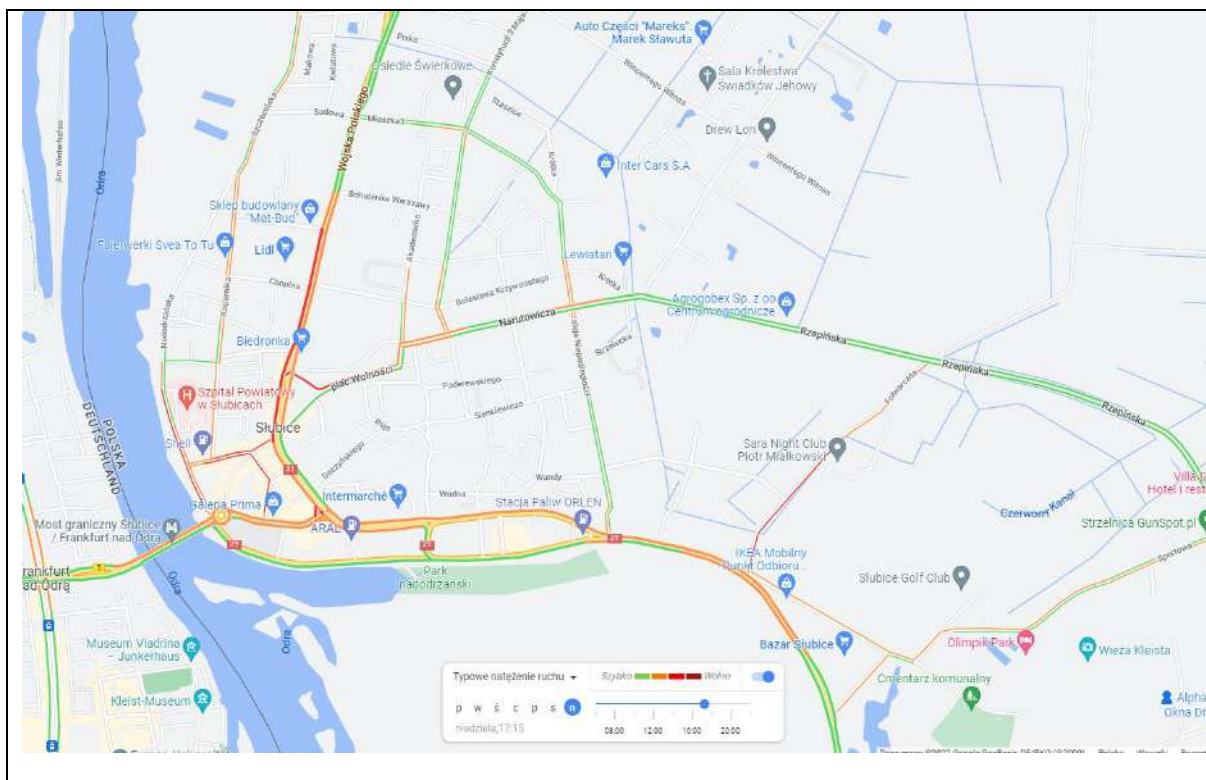
Najważniejsze punkty na mapie sieci komunikacyjnej G-7 to Rzepin, w którym krzyżują się szlaki kolejowe Berlin-Warszawa / Szczecin – Wrocław oraz autostrada A-2. Równie istotnym węzłem komunikacyjnym jest Kostrzyn

nad Odra, przez który również przechodzi linia kolejowa Szczecin – Wrocław, krzyżując się z linią Krzyż – Berlin. Jednocześnie jest punktem stycznym dróg krajowych nr 31 i 22 oraz istotnym przejściem granicznym. Podobnie jak Słubice (i Świecko), które są ważnymi punktami na mapie komunikacji drogowej.

W Kostrzynie nad Odrą i Słubicach pojawiają się jednocześnie „wąskie gardła” w komunikacji drogowej. Zjawisko to jest szczególnie dobrze widoczne na poniższych mapach, będących zrzutami z popularnego serwisu Google Maps, który pozwala wyświetlić typowe natężenie ruchu o każdej porze dnia. Pierwsze trzy mapy dotyczą Słubic. Jest to typowe natężenie ruchu w poniedziałek rano, w poniedziałek po południu oraz w niedzielę po południu (centrum miasta). Ruch tranzytowy przez przejście graniczne w Słubicach generuje aktualnie tak duże obciążenie, że w okresach szczególnie wzmożonego ruchu (np. koniec weekendu) w stronę Niemiec zakorkowane jest całe centrum miasta i większość dróg prowadzących bezpośrednio lub pośrednio do niego. Sytuacją tą dobrze oddaje typowy ruch w niedzielę o godz. 17:20 na trzeciej mapie.

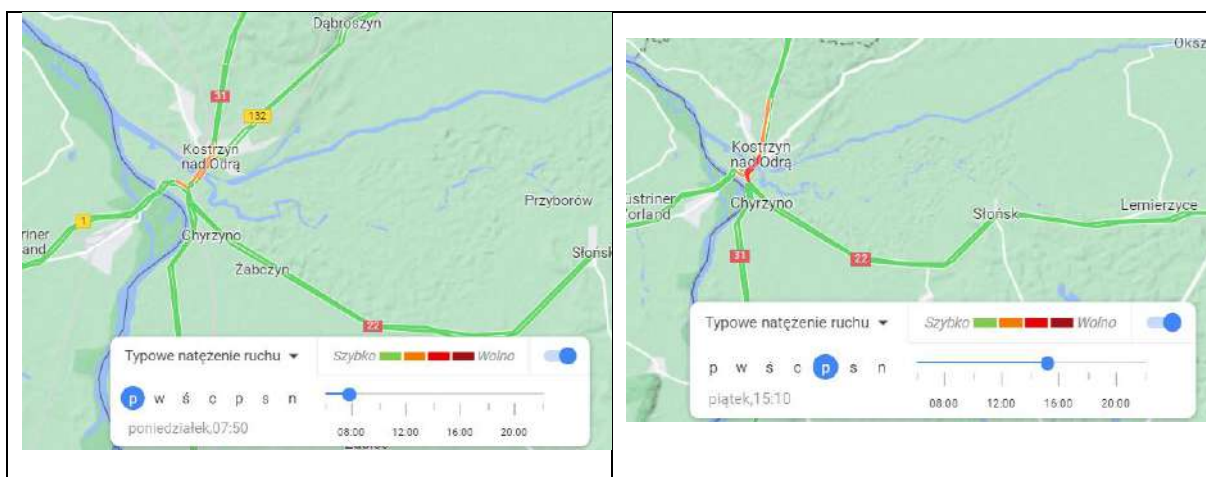
Mapa 9 Zestaw map dot. typowego natężenia ruchu w Słubicach. Źródło: Google Maps

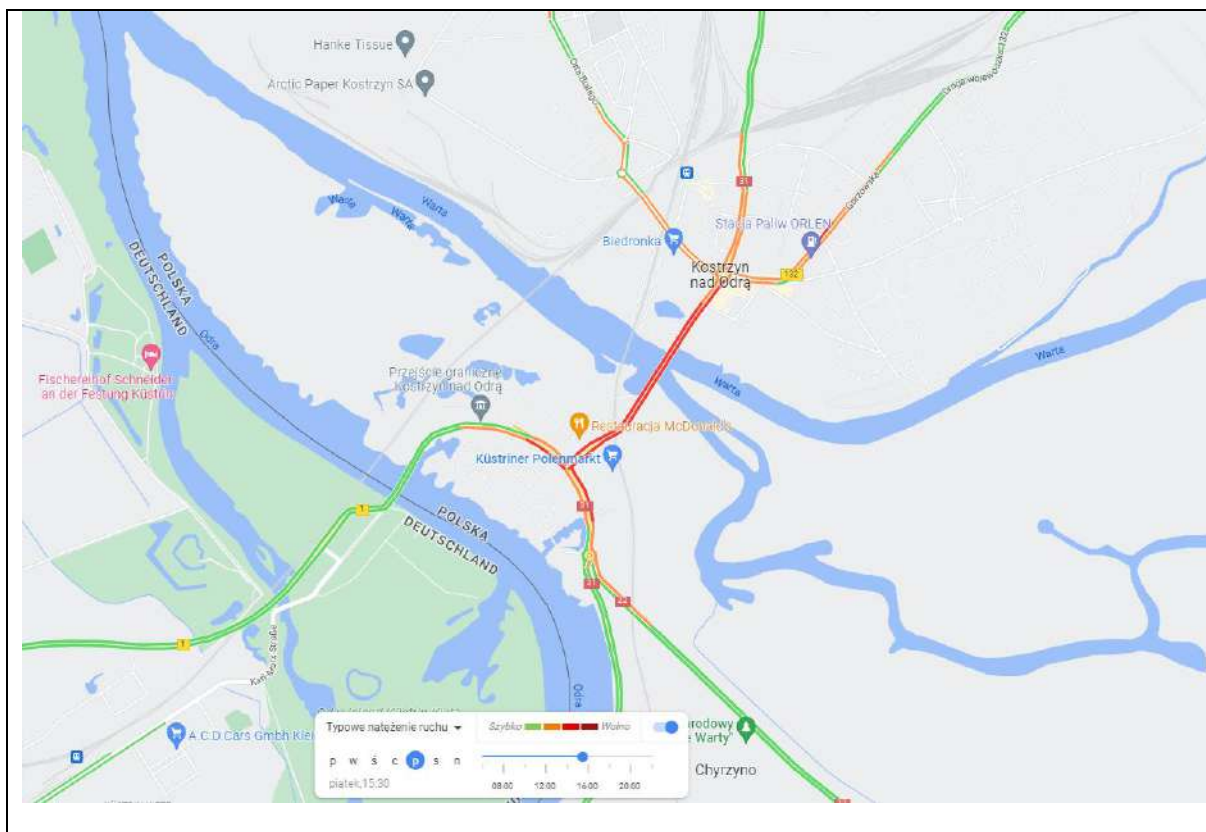

W przypadku Kostrzyna nad Odrą „wąskie gardło” jest najbardziej uciążliwe w dni robocze w godzinach popołudniowych. Szczególnie w piątek, przy czym największe utrudnienia dotyczą przejazdu przez odcinek rondo Unii Europejskiej – rondo Twierdza, czyli w komunikacji między DK 31 a DK 22. Ruch graniczny, który wpływa na generalnie wzmożony ruch w mieście, od ulicy granicznej w stronę Niemiec przebiega już płynnie. Należy zwrócić uwagę na ten fakt, również w kontekście tego iż w przypadku Słubic po drugiej stronie mostu jest wielokrotnie większe miasto, podczas gdy Kietz to niewielka miejscowość (zatem sama ta miejscowość nie generuje aż tak dużego ruchu jak Frankfurt nad Odrą). Planowana obwodnica Kostrzyna nad Odrą powinna usprawnić przejazd przez tą miejscowość i wjazd do województwa lubuskiego podróżnym z północy.

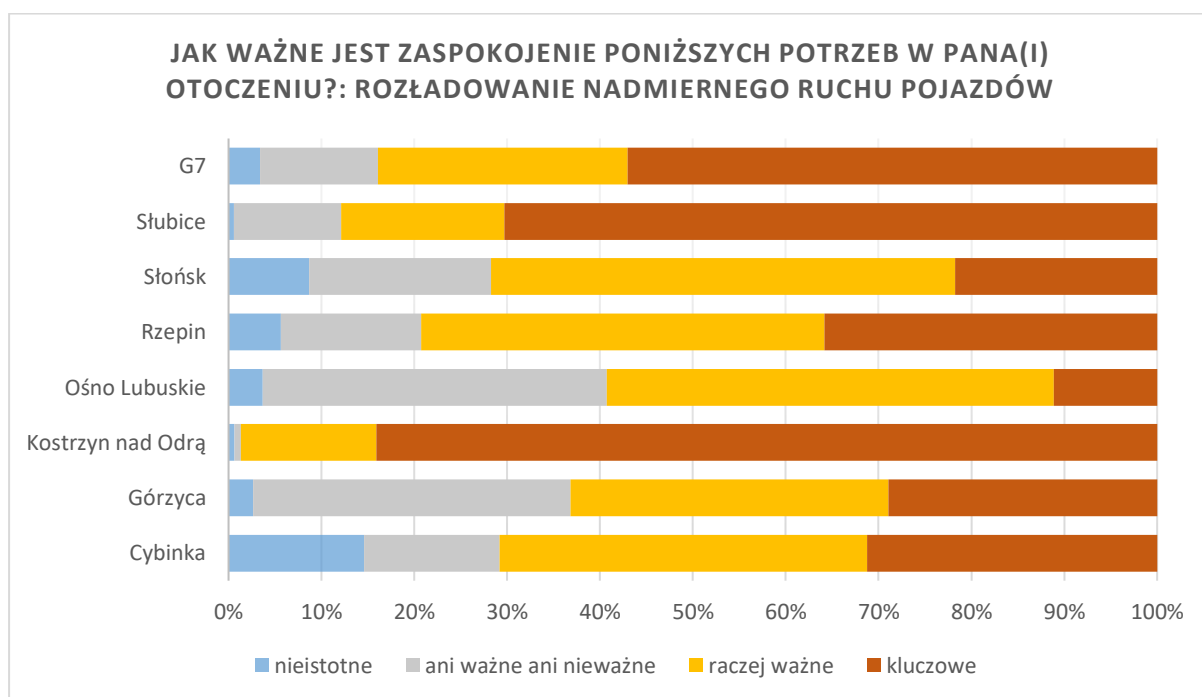
Mapa 10 Zestaw map dot. typowego natężenia ruchu w Kostrzynie nad Odrą. Źródło: Google Maps

Natężenie ruchu kołowego w całym regionie jest uciążliwe. Potwierdzają to opinie mieszkańców, którzy pytani o to na ile ważne jest zaspokojenie poszczególnych potrzeb, „rozładowanie nadmiernego ruchu pojazdów” uznano, za najistotniejszą. Ponad 50% mieszkańców całego regionu uznało ją za kluczową.

Wykres 44 Odpowiedź na pytanie o istotność potrzeby rozładowania nadmiernego ruchu pojazdów. Źródło: ankieta online, N=560

Wśród odpowiedzi otwartych mieszkańcy Słubic dodawali m.in., iż doskwierają im „Korki, które uniemożliwiają dojazd do pracy”.

GDDKiA prowadzi cykliczne badania średniego dobowego ruchu na wybranych odcinkach dróg. Średni Dobowy Ruch (SDR) w województwie lubuskim wynosi 10 595 pojazdów na dobę, podczas gdy w kraju jest to 13 574 pojazdów na dobę

Największy średni dobowy ruch (SDR) zanotowano w mieście Słubice na odcinku od drogi krajowej nr 29 do przejścia granicznego. Ten fakt jest zrozumiały ze względu na przygraniczny charakter miasta oraz skalę turystyki handlowej uprawianej przez sąsiadów z zza Odry z jednej strony, a z drugiej znaczenie przejścia granicznego w Słubicach w kontekście komunikacji osób pracujących w Niemczech a mieszkających na obszarze G-7. Kolejnym wysoce obciążonym odcinkiem jest odcinek drogi woj. Nr 137 Słubice – Nowe Biskupice (7798 poj./dobę) z Kunowicami (czyli miejscowością, która jest naturalnym kierunkiem procesów suburbanizacyjnych miasta Słubice). Ruch na drodze nr 137 warto przeanalizować pod kątem narastających wartości w kierunku Słubic (i/lub granicy). W kontekście średniego dobowego ruchu pojazdów na dobę dla dróg wojewódzkich w województwie lubuskim (2461 poj./dobę)²⁹ wskaźnik natężenia ruchu na drogach wojewódzkich na terenie regionu (3207 poj./dobę) należy uznać za wysoki. Zjawisko to w większości przypadków tłumaczy przygraniczne położenie regionu i wiążący się z tym intensywny ruch tranzytowy pojazdów w kierunku przejść granicznych. Dane dotyczące poszczególnych odcinków pomiarowych przedstawiono w poniższej tabeli oraz na mapie. Warto zwrócić uwagę na wzrost ruchu drogowego na większości odcinków w stosunku do roku 2010. Jedynie na 3 odcinkach nie odnotowano wzrostu, podczas gdy średni wzrost wyniósł w tym okresie 20%.

Tabela 14 Wyniki badania SDR. Porównanie ruchu drogowego w latach 2010 i 2020/21. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.

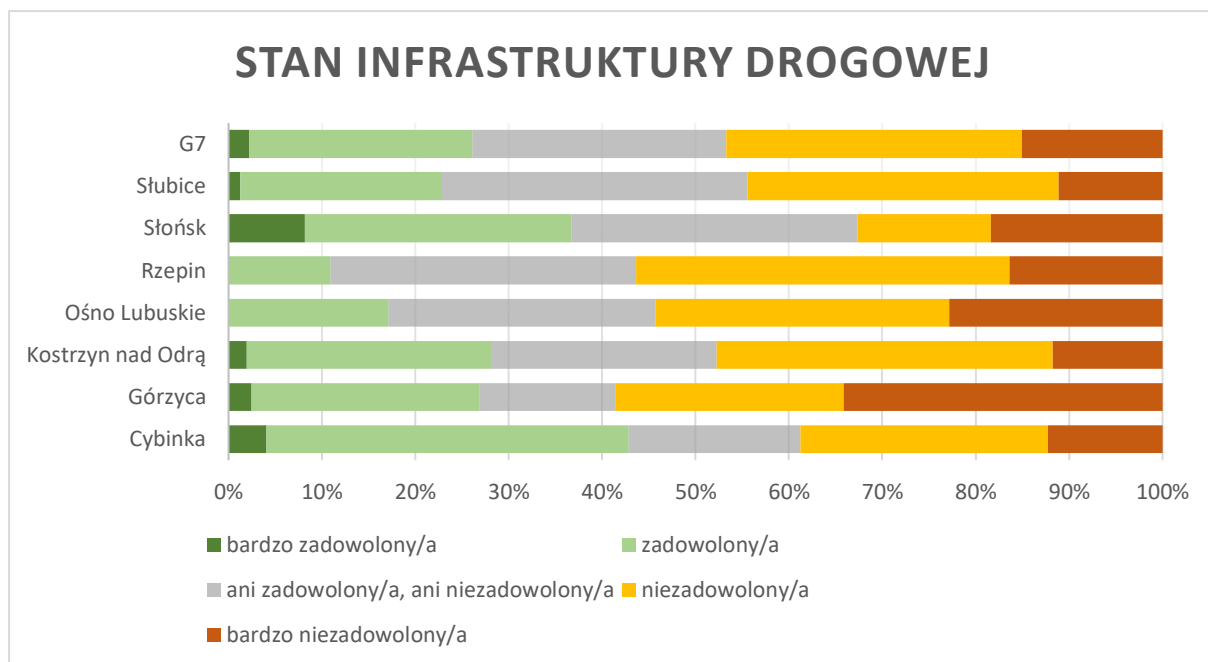
nr punktu	droga nr	odcinek		Ruch 2010	Ruch 2020/21	zmiana '10-'21
1	29	Granica	Słubice	10010	13501	35%
2	29	Słubice	Urad	4938	4592	-7%
3	29	Urad	Korczyców	3871	4161	7%
4	31	Górzycza	Słubice	3888	3715	-4%
5	22	Granica	Kostrzyn	5406	5607	4%
6	22	Kostrzyn	Lemierzyce/Słońsk	3288	3970	21%
7	31	Sarbinowo	Kostrzyn	5114	7290	43%
8	134	Ošno	Rzepin	2478	2526	2%
9	137	Słubice	Nowe Biskupice	5979	7798	30%
10	137	Kowalów	Ošno Lubuskie	3888	4777	23%
11	139	Górzycza	Kowalów	1043	1016	-3%
12	139	Kowalów	Rzepin	1600	2375	48%
13	139	Rzepin	Debrznica	587	629	7%
14	134	Rzepin	Urad	902	1147	27%
15	134	Ošno Lubuskie	Muszkowo	2753	3744	36%
16	132	Kostrzyn	Dąbroszyn	3863	4849	26%
Średnia dla G7				3725,5	4481,063	20%

²⁹ Synteza wyników GPR 2020/21 na zamiejsciej sieci dróg krajowych, GDDKiA, Warszawa 2021, str. 9

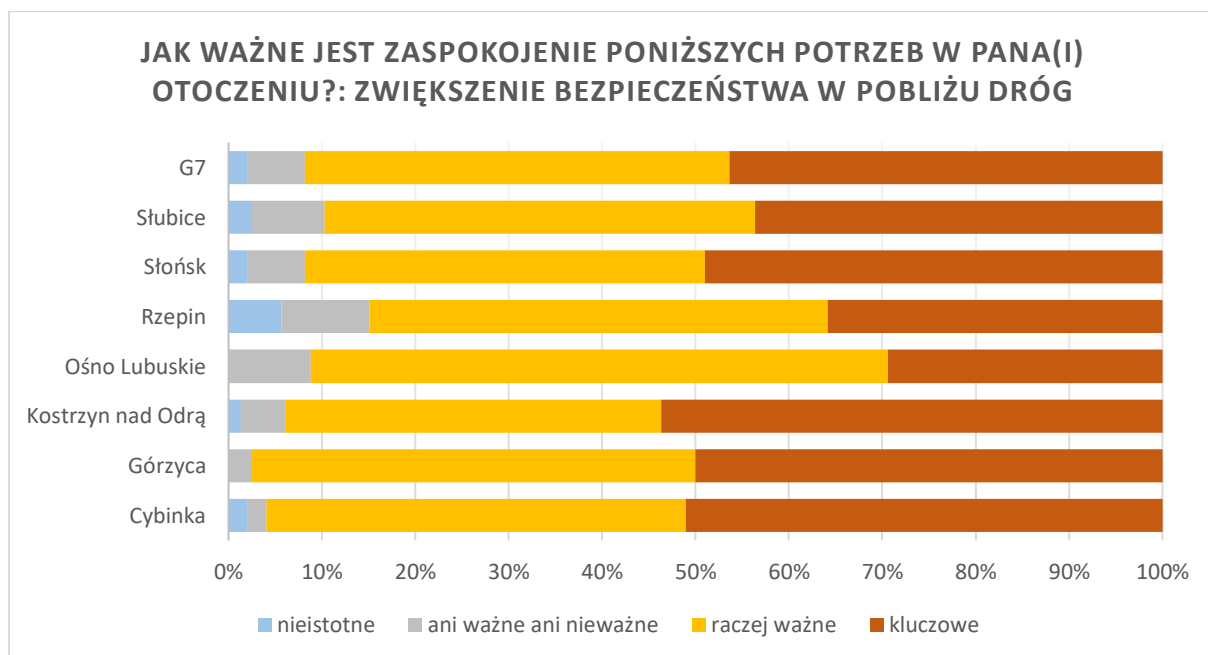
Jednocześnie mieszkańcy niezbyt dobrze oceniają stan infrastruktury drogowej. Na pytanie o stopień zadowolenia z tego typu infrastruktury w swojej gminie zadowolenie wyraził jedynie co czwarty mieszkaniec regionu. Najlepiej drogi oceniają mieszkańcy Cybinki (ponad 40%) oraz Słońska (blisko 40%).

Wykres 45 Ocena stanu infrastruktury drogowej w podziale na gminy zamieszkania respondentów. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Osobnym wątkiem związanym z infrastrukturą drogową jest kwestia bezpieczeństwa. Mieszkańcy regionu odczuwają potrzebę poprawy sytuacji w tym obszarze. Zgodnie z przytoczonym wcześniej badaniem jedną z najważniejszych potrzeb wskazywanych przez mieszkańców było zwiększenie bezpieczeństwa w pobliżu dróg.

Wykres 46 Ocena poziomu istotności potrzeby zwiększenia bezpieczeństwa w pobliżu dróg w podziale na gminy zamieszkania respondentów. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Komunikacja międzymiastowa

W analizie dostępności komunikacji publicznej międzymiastowej przyjęto zarówno połączenia autobusowe jak i kolejowe. Badano możliwości dojazdu bezpośredniego pomiędzy stolicami gmin G-7. Zgodnie z tą analizą najlepiej skomunikowanymi miejscowościami są:

miejsowość	Liczba połączeń autobusowych i kolejowych
Kostrzyn nad Odrą	32
Rzepin	29
Górzycza	24
Słubice	20
Cybinka	6
Ośno Lubuskie	6
Słońsk	4

Z Kostrzyna nad Odrą i Rzepina dostać się można do 4 gmin, z Górzyczy do 5 a ze Słubic do wszystkich pozostałych 6 gmin G-7. W przypadku pozostałych gmin możliwość dotyczy jedynie najbliższego sąsiada i to w ograniczonej ilości kursów w ciągu dnia. Biorąc pod uwagę rozkłady jazdy należy zauważyć, że często podróż w jedną stronę sprawi iż nie będzie możliwości powrotu tego samego dnia.

Tabela 15 Liczba połączeń autobusowych między miejscowościami w dniu 9.03.2022. Źródło: epodróżnik.pl

	Cybinka	Górzycza	Kostrzyn nad Odrą	Ośno Lubuskie	Rzepin	Słońsk	Słubice
Cybinka		0	0	0	1	0	5
Górzycza	0		6	1	0	1	4
Kostrzyn nad Odrą	0	6		0	0	2	5
Ośno Lubuskie	0	0	0		1	2	3
Rzepin	0	0	0	1		0	7
Słońsk	0	1	2	1	0		0
Słubice	5	5	5	4	3	1	

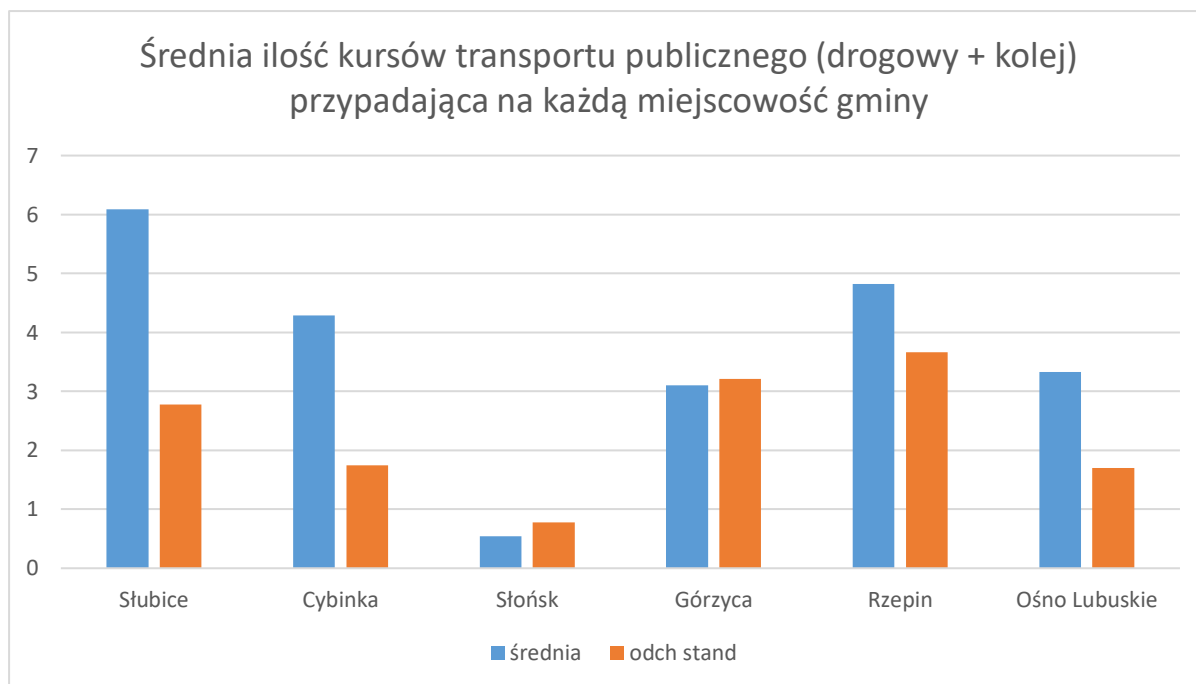
Tabela 16 Liczba połączeń kolejowych między miejscowościami w dniu 9.03.2022. Źródło: epodróżnik.pl

	Cybinka	Górzycza	Kostrzyn nad Odrą	Ośno Lubuskie	Rzepin	Słońsk	Słubice
Cybinka		0	0	0	0	0	0
Górzycza	0		6	0	6	0	0
Kostrzyn nad Odrą	0	6		0	13	0	0
Ośno Lubuskie	0	0	0		0	0	0
Rzepin	0	6	12	0		0	3
Słońsk	0	0	0	0	0		0
Słubice	0	0	0	0	2	0	

Cybinka, Ośno Lubuskie i Słońsk, znajdujące się na peryferiach badanego obszaru są wykluczone komunikacyjnie.

Komunikacja wewnątrzgminna

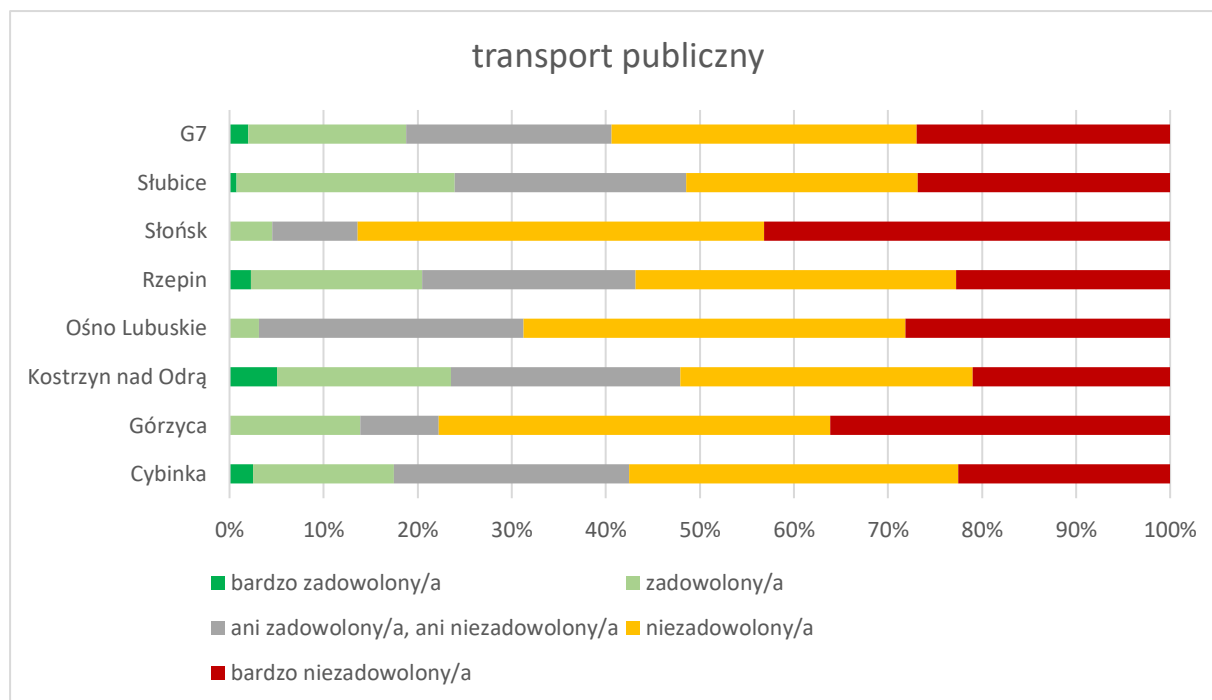
Wykres 47 Średnia ilość kursów komunikacji publicznej przypadająca na jedną miejscowość w gminie. Opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy e-podróżnik.pl dla 9.03.2022.

23% badanych miejscowości dysponuje maksymalnie jednym kursem w ciągu dnia. Odchylenie standardowe pokazuje „zawyżenie” ogólnej statystyki. Im mniejsze tym większa równomierność dostępu. W przypadku wysokiego odchylenia (jak np. w gminie Rzepin) pomimo ogólnej wysokiej średniej sporo miejscowości może być wykluczona komunikacyjnie, w przypadku położenia na uboczu szlaku komunikacyjnego. Na badanym terenie niestety są miejscowości nieskomunikowane zupełnie. Poziom wykluczenia komunikacyjnego wpływa na mobilność na rynku pracy mieszkańców tych miejscowości. Do dyspozycji mają jedynie podróżowanie rowerem lub własnym pojazdem, o ile taki posiadają. W przypadku osób niezamożnych brak dostępności komunikacyjnej może prowadzić do pogłębiania się trudnej sytuacji życiowej. Brak Kostrzyna nad Odrą w powyższym zestawieniu wynika z faktu, iż na terenie tej gminy istnieje tylko jedna miejscowość. Należy jednak zauważyć, że na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą funkcjonuje miejski transport publiczny komunikujący ze sobą różne części miasta. Podobnie sytuacja wygląda w Słubicach.

Mieszkańcy regionu w badaniu ankietowym zostali zapytani o zadowolenie z transportu publicznego w gminie zamieszkania. Odpowiedzi zaprezentowano na poniższym wykresie. Generalnie transport publiczny obok jakości podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępności miejsc w żłobkach to obszar oceniany najniżej. Pozytywne odczyty zadowolenia powyżej 20% odnotowano jedynie w gminach, które albo są dobrze skomunikowane ze względu na położenie przy szlakach kolejowych (jak Rzepin) albo posiadają dosyć dobrze, jak na warunki gmin G-7, rozwiniętą sieć własnego transportu miejskiego (Słubice, Kostrzyn nad Odrą). W pozostałych gminach ta ocena jest jednoznacznie negatywna, szczególnie w Słońsku, gdzie sięga ponad 80%. Odczyt ten odpowiada poziomowi skomunikowania poszczególnych miejscowości w gminie, przedstawionym we wcześniejszej części opracowania. Warto nadmienić, że na pytanie dot. transportu publicznego co piąty ankietowany odpowiedział „nie mam zdania”. Te odpowiedzi nie są uwzględniane na poniższym wykresie. Poziom zadowolenia z tej kategorii życia publicznego uplasował się na odległym 23 spośród 24 miejsc w zestawieniu rankingowym G-7.

Wykres 48 Poziom zadowolenia z transportu publicznego na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.

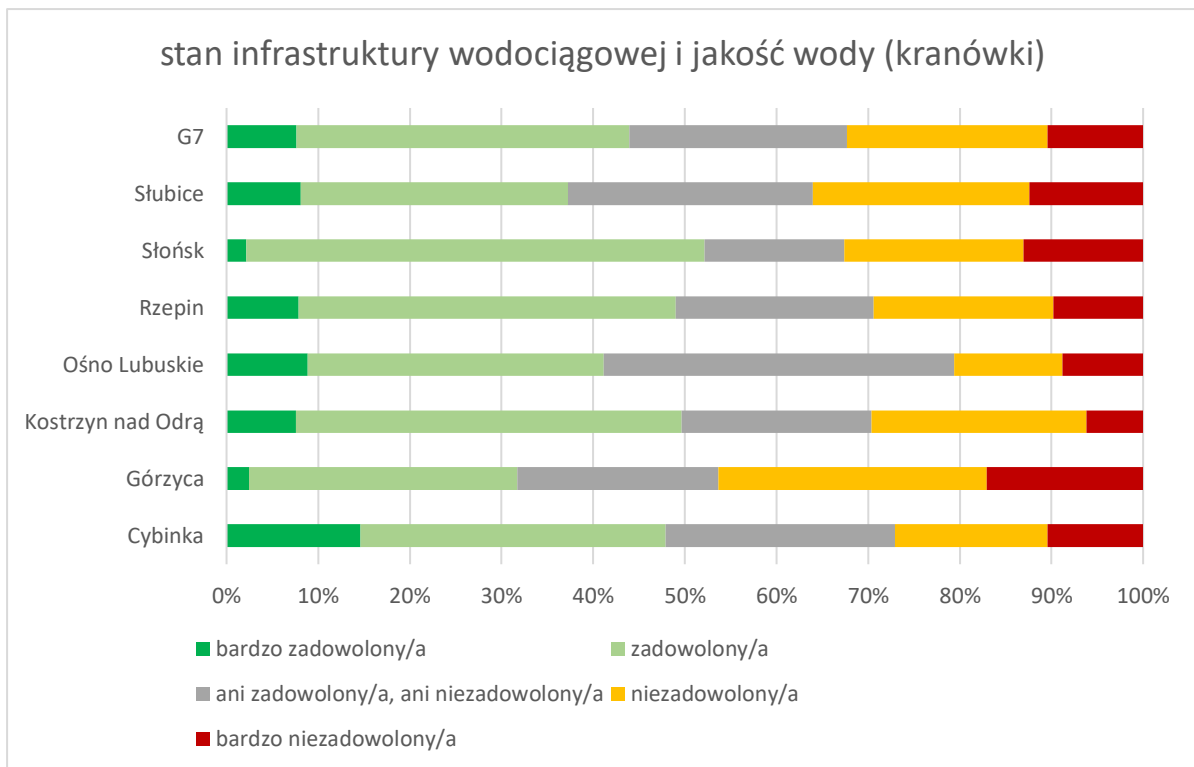
Dostęp do mediów

Respondenci badania ankietowego udzielali odpowiedzi m.in. o zadowolenie z dostępności niektórych mediów w danej gminie. Pytano o dostęp do Internetu, stan infrastruktury wodociągowej (w tym jakość tzw. Kranówki) i kanalizacji oraz o ogólną dostępność i jakość warunków mieszkaniowych. Wyniki przedstawiono na serii poniższych wykresów. Spośród wszystkich aspektów życia poddawanych ocenie w ankiecie mieszkańcy najlepiej ocenili dostępność internetu. Pozytywnych odpowiedzi było w tym obszarze ponad 60%. Dostępność mieszkań i poziom zadowolenia z warunków mieszkaniowych to z kolei najstąbiej oceniany aspekt w omawianym wątku. Blisko 50% mieszkańców wyraża tutaj swoje niezadowolenie, z czego największe jest ono w Słubicach i Kostrzynie nad Odrą. Może mieć to związek z wysoką ceną za m² mieszkań oraz niewystarczającą podażą mieszkań na rynku. Jeden z mieszkańców Kostrzyna nad Odrą tak opisał swoje spojrzenie na rynek nieruchomości w mieście:

"Dostępność mieszkań - porażka. Co za tym idzie ceny z kosmosu windowane przez wynajmujących dla pracowników z Ukrainy. Ceny najmu oraz kupna droższe niż w Szczecinie czy Gorzowie. Mam ponad 30 lat, pracuje uczciwie i mieszkam z rodzicami bo nie stać mnie na mieszkanie za pół miliona."

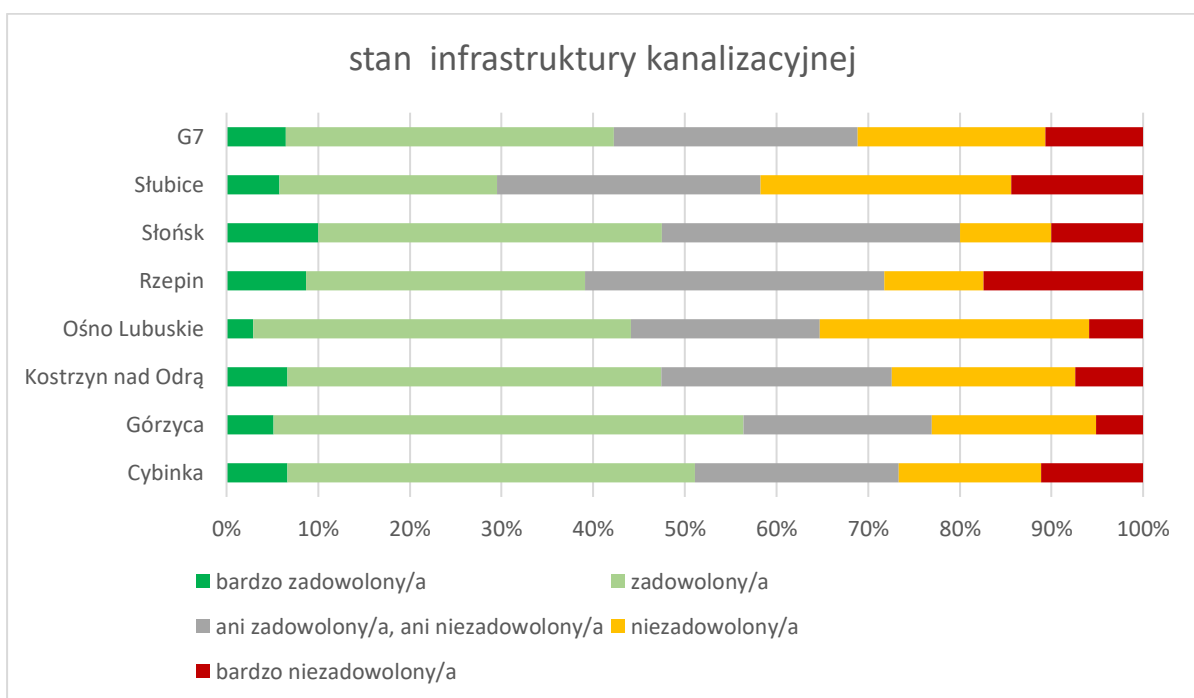
Obszar mediów wod-kan jest względnie zadowolający w obu przypadkach większa ilość respondentów udzielała pozytywnych odpowiedzi. Średnią regionu zaniżają w tym przypadku Słubice i Górzycą, które zarówno pod względem jakości wody jak kanalizacji odznaczają się najstąbszym spośród wszystkich gmin zadowoleniem mieszkańców.

Wykres 49 Poziom zadowolenia ze stanu infrastruktury wodociągowej i jakości wody na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.

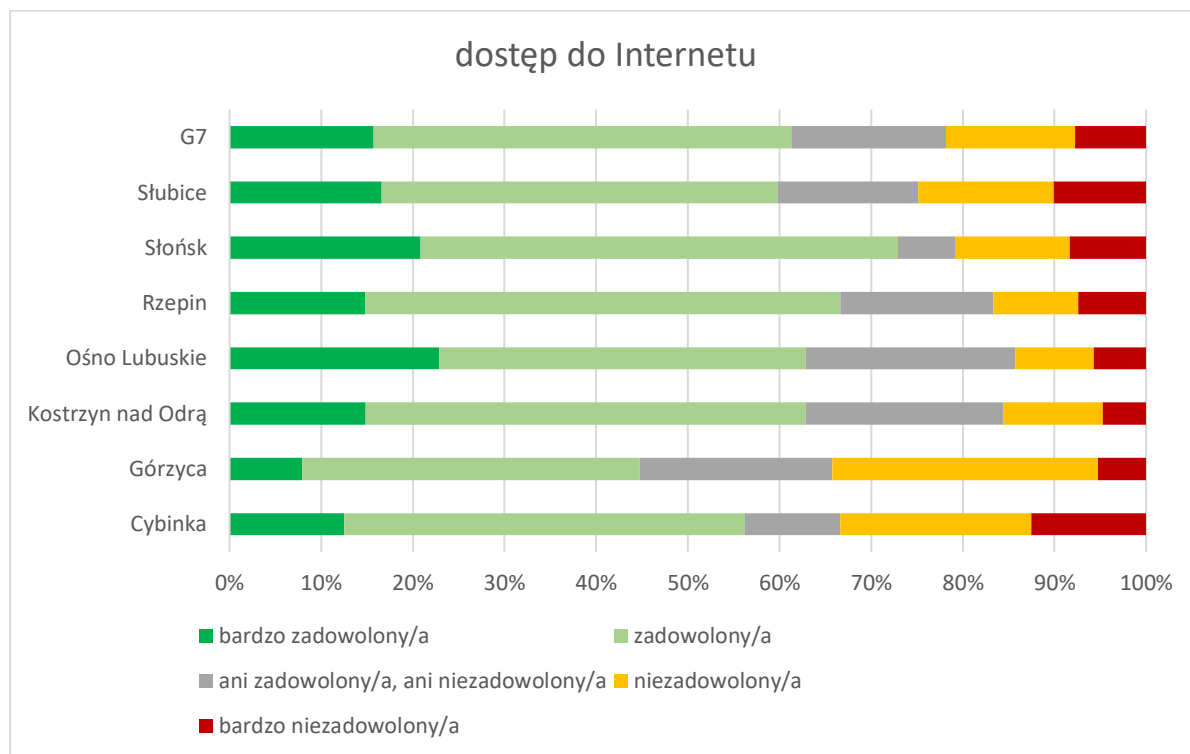
Odsetek odpowiedzi „nie mam zdania” = 6%

Wykres 50 Poziom zadowolenia ze stanu infrastruktury kanalizacyjnej. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.

Odsetek odpowiedzi „nie mam zdania” = 14%

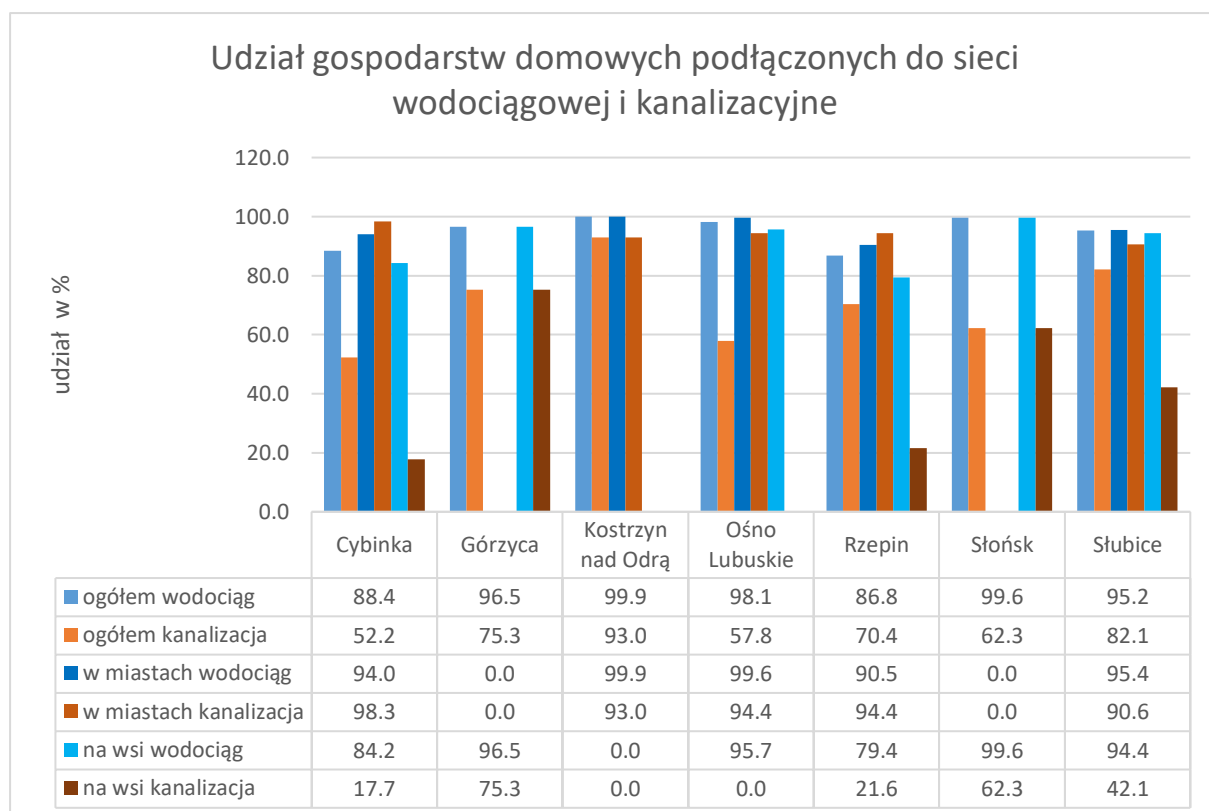
Wykres 51 Poziom zadowolenia z dostępu do Internetu. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.

Odsetek odpowiedzi „nie mam zdania” = 3%

Oczywiście dostępność mediów na obszarach wiejskich i miejskich w poszczególnych gminach różni się bardzo wyraźnie. W ogólnym rozrachunku najlepiej wyglądają gminy Kostrzyn nad Odrą oraz Słubice. W przypadku obszarów wiejskich Kostrzyn nie jest brany pod uwagę ze względu na fakt, iż jest to gmina miejska. Natomiast w przypadku pozostałych gmin, pod względem wody najlepiej wypada Słońsk, natomiast jeśli chodzi o kanalizację to liderem jest tutaj Górzycą. Co warte odnotowania w Górzycy znajduje się oczyszczalnia ścieków, która oprócz miejscowości z terenu gminy obsługuje także Golice, znajdujące się w gminie Słubice.

Wykres 52 Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na gminy oraz na miasta i wsie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). 2020 r. w %

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Uwarunkowania historyczno-kulturowe

Począwszy od czasów najdawniejszych, kiedy po ustąpieniu lodowca pojawili się tutaj ludzie, którzy po tysiącach lat wytworzyli kulturę zwaną dziś „kulturą łużycką”, po późniejszą obecność od około 700r. p.n.e. plemion germańskich, którzy ustąpili z nieznanymi przyczynami zostawiając obszar bezludny do czasu przybycia w V – VI w n.e. „słowian zachodnich”. Później, po wykształceniu tożsamości państwowej we wczesnym średniowieczu spójność kulturowa warunkowana była w mniejszym stopniu zabiegami politycznymi i w większym stopniu warunkami przyrodniczymi. Ponieważ były one zbliżone na całym interesującym nas obszarze wykształciła się zbliżona struktura społeczno - gospodarcza. Na całym interesującym nas obszarze zauważyć można efekty XVIII wiecznych wielkich melioracji i regulacji Odry i Warty. Działania te tak silnie zmieniły krajobraz i sytuację społeczno – gospodarczą wraz z nowym, olęderskim (specyficznym dla tych ziem) osadnictwem, iż posiadają silny

potencjał tożsamościotwórczy. Stąd walor ten stanowi do dziś wraz (z opisaną w części przyrodniczej) awifauną wizytówkę regionu wielkich rzek Ziemi Lubuskiej. Epoka przemysłowa odcisnęła swój ślad w większych skupiskach ludzi, gdzie w jej czasie lokowano ośrodki drobnego przemysłu. Kolejnym najważniejszym elementem składowym uwarunkowań kulturowych były wielkie migracje ludności w konsekwencji II wojny światowej. Tragiczne w swym przebiegu wypędzenia, wysiedlenia i przesiedlenia ukształtowały dzisiejszy, specyficzny dla Ziemi Zachodnich (zwanych w PRL-u „Ziemiemi Odzyskanymi”) tygiel kulturowy. Mieszają się w nim kultury niemal ze wszystkich stron dawnej II Rzeczypospolitej. Dzisiejsi mieszkańcy Dolnej Warty i Środkowego Nadodrza świadomi zerwanej więzi z ziemiemi przodków stoją przed trudnym zadaniem tworzenia własnej tożsamości kulturowej budowanej na krótkiej, dramatycznej historii swych przodków i ogromnej spuścizny niemieckiej kultury. Fakt ten wywarł również ogromny wpływ na zjawisko zwane tożsamością lokalną mieszkańców. Przesiedlenia oraz bliskość granicy niemieckiej niosły ze sobą poczucie tymczasowości dla pierwszych powojennych mieszkańców. Nie sprzyjało to przywiązywaniu się ludzi do „ziemi odzyskanych”, przez co obszar nie może poszczycić się wieloma bogatymi własnymi, lokalnymi tradycjami.³⁰

Niezaprzeczalne walory kulturowe na obszarze „G-7” reprezentują osady wiejskie, a w szczególności dobrze zachowane ich układy przestrzenne. Geneza układów urbanistycznych miejscowości położonych na analizowanym obszarze jest bardzo zróżnicowana. Dość dużą grupę stanowią wsie o średniowiecznym rodowodzie, wiele wśród nich to wsie o układzie łańcuchowym wsi ulicowych, powstałe poprzez rozwój zabudowy wzdłuż traktu komunikacyjnego np. Bieganów oraz wsie w formie owalnic i wielodrożnic np. Biazków, Grzmiąca. Występują także wsie powstałe wokół dawnych majątków ziemskich o zabudowie ulicowej lub rozproszonej, jak również nieliczne kolonie folwarczne i osady leśne.³¹

Zabudowa mieszkalna i gospodarcza wsi Jamno, Głuchowo, Kłopotowo i wielu sąsiednich należy do najcenniejszych elementów dziedzictwa kulturowego. Wsie te powstały w XVIII wieku podczas gigantycznych prac regulacyjnych i melioracyjnych prowadzonych w dolinie Warty, po których założono ponad sto wsi i osad sprowadzając tzw. „olędów” gwarantując im specjalne prawa. Poza wspomnianej interesującej genezie powstania, układowie przestrzennym i specyficzną kolonizacją olęderską wsie posiadają jeszcze jedną własną cechę. Otóż zwane były aż do końca II wojny światowej „Nową Ameryką” i posiadały bardzo egzotyczne nazwy: Neu York, Pensylwanien, Sumatra itd. To nazewnictwo związane jest prawdopodobnie z propagandową akcją tamtego czasu „Pozyskania nowych ziem drogą pokojową”, niejako ich odkrywania dla ówczesnej ludzkości, odkrywania niczym 250 lat wcześniej kontynentu amerykańskiego i wielu nowych ziem.³² Nazwy miejscowości w porozumieniu G-7 zdradzają swoje pochodzenie przymiotnikami „Stare” i „Nowe” co najczęściej oznacza odpowiednio miejscowość założoną przez osadników słowiańskich lub w czasach kolonizacji za Fryderyka II.³³

Tożsamość lokalna

Na terenie porozumienia G-7 obserwowano powszechne zawężenie spojrzenia, wysoką skalę nieznajomości, ale też i braku zainteresowania ziemiemi. Za przyczynę tych zjawisk uznać można chyba wciąż jeszcze w pierwszym rządzie narzucone ideologicznie „wyrugowanie” tych terenów z niemieckiej pamięci kulturalnej po 1945 r. oraz istniejącą przez długi okres niedostateczną integrację tych terenów w świadomości polskiej. W sposób

---

³⁰ Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność (LSR), Stowarzyszenie Zielona Dolina Odry i Warty, Górzycza 2016 (aktualizacja 2021),

„Ujarzmianie Rzeki”, Z. Czarnuch, Fundacja Zielonej Doliny Odry i Warty, Górzycza 2010,

³¹ Strategia Rozwoju...

³² Strategia Rozwoju...

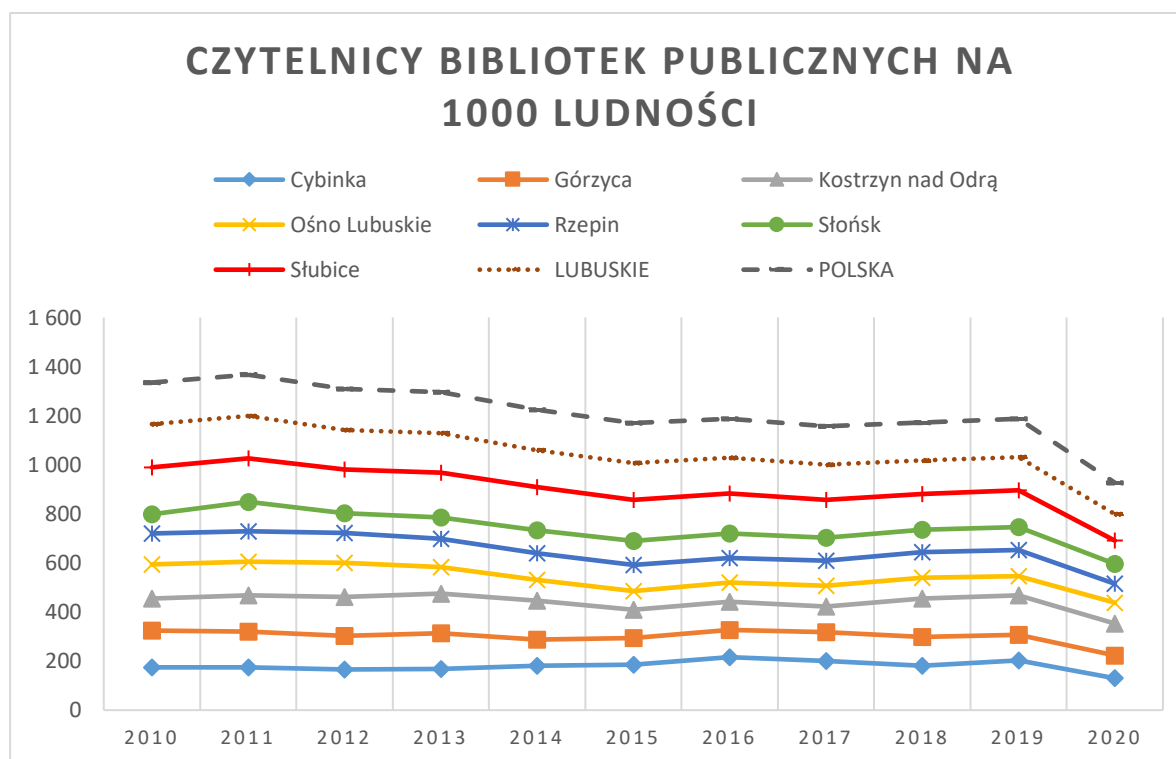
³³ UTA HENGELHAUPT w „Odra-Oder. Panorama europejskiej rzeki”, Karl Schlögel/Beata Halicka, Skórzyn 2008, s. 142

konsekwentny starano się zatrzyć tutaj materialne świadectwa przeszłości, których nie postrzegano lub nie chciano postrzegać jako własne.³⁴

Teren obejmujący porozumienie G-7, na mocy postanowień z sierpnia 1945 r. stał się miejscem prawie całkowitej wymiany ludności, przerwania ciągłości kulturowej jednego społeczeństwa i tworzenia się nowej tradycji i społeczności. Ten drugi fakt utrudniony był w szczególności przez różnorodność sprowadzonych tutaj osadników, oraz przez ich poczucie tymczasowości użytkowania tych ziem (co pokutowało postawą – nie dbam o to, co nie moje). Spis narodowy na terenie ziemi lubuskiej w 1950 r. wykazał, że na jej obszarze zamieszkiwało wtedy 61,4% ludności w porównaniu z rokiem 1939r. z czego 52,3% stanowili przesiedleńcy z Polski Centralnej i Wielkopolski, 41,1% przesiedleńcy z dawnych wschodnich kresów Polski, 2,8% reemigranci, 2,6% autochtoni, czyli ludność miejscowego pochodzenia oraz 1,2% ludności nieznanego pochodzenia. Z owego wymieszania kulturowego ukształtowała się zatem ludność współczesna zamieszkująca tereny Nadodrza i Ujścia Warty. Potrzeba było dwóch, a może i trzech pokoleń, ażeby zatrzyć różnice kulturowe i stworzyć w miarę jednolitą społeczność. Nie bez znaczenia była tutaj polityka władz PRL, które konsekwentnie zakazywały wszelkich form pielęgnowania odrębności kulturalnych poszczególnych grup społeczeństwa. Doprowadziło to do wyginięcia wielu wartościowych tradycji regionalnych i uformowania społeczeństwa pozbawionego regionalnych korzeni.³⁵

Czytelnictwo i biblioteki

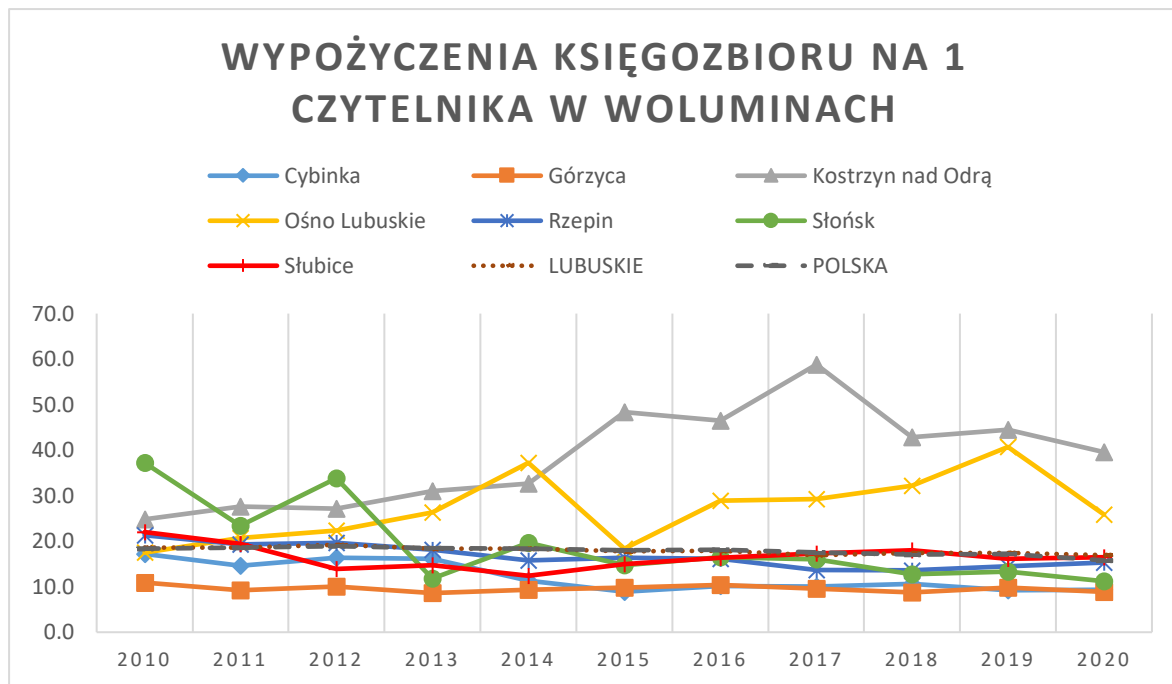
Wykres 53 Liczba czytelników bibliotek publicznych (w przeliczeniu na 10 000 osób) na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

³⁴ Ibidem, s. 135

³⁵ Więcej: Beata Halicka w „Odra-Oder. Panorama europejskiej rzeki”, Karl Schlögel/Beata Halicka, Skórzyn 2008, s. 225 i dalsze

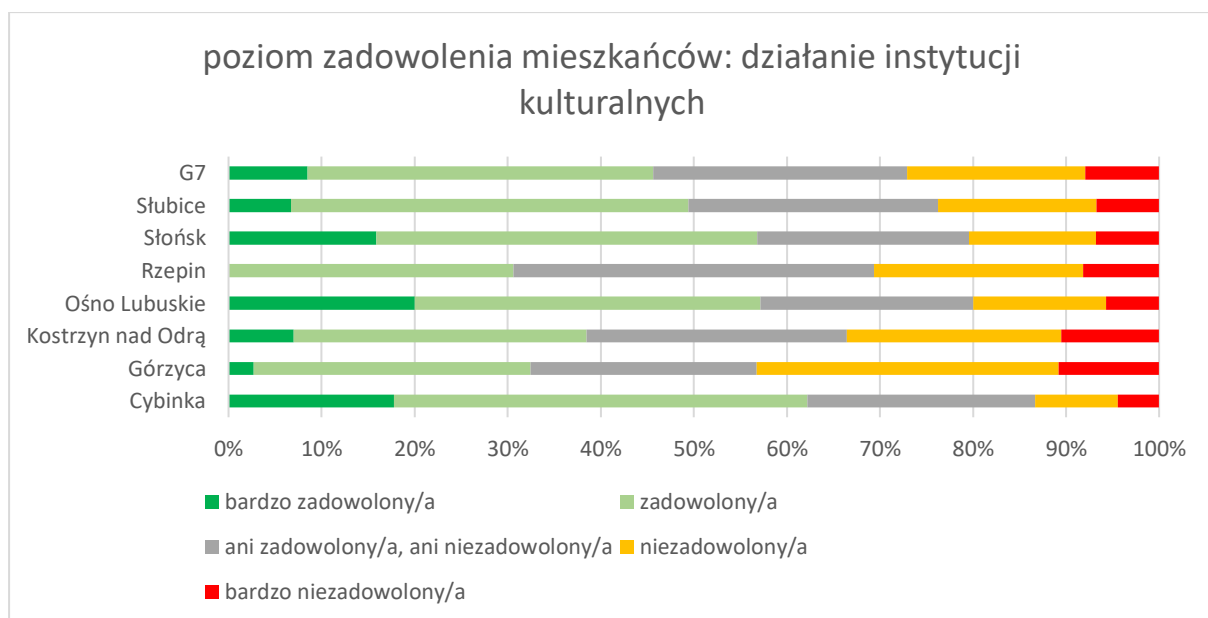
Wykres 54 Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Domy kultury

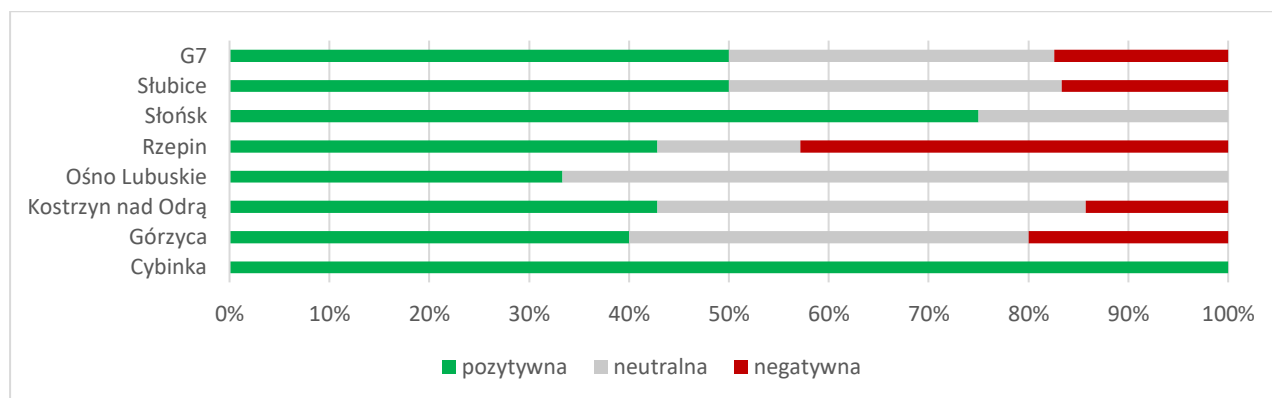
Na obszarze G-7 funkcjonuje 7 ośrodków kultury (1 w każdej gminie). Na podstawie danych przekazywanych do GUS przez kierownictwa instytucji kultury opracowano poniższe wykresy, które pokazują ilość organizowanych w regionie imprez na przestrzeni ostatniej dekady wraz z poziomem uczestnictwa w tych imprezach. W zestawieniu danych brakuje gminy Słońsk ze względu na brak danych o działalności tej instytucji w zbiorach GUS.

Wykres 55 Rozkład odpowiedzi na pytanie o poziom zadowolenia z działalności instytucji kultury. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

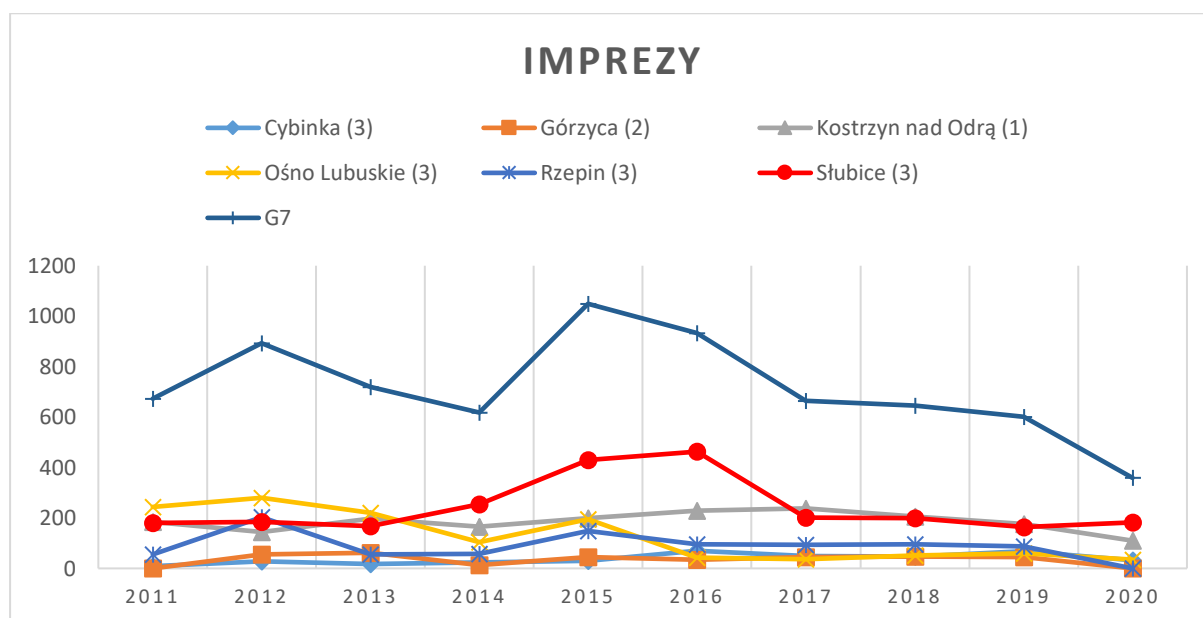

Działalność instytucji kultury na obszarze G-7 oceniana jest przez mieszkańców wysoko. Uplasowała się na 8 miejscu spośród 24 badanych aspektów życia publicznego. Szczególnie dobrze oceniana jest praca instytucji kultury przez mieszkańców Cybinki, Słomska i Ośna Lubuskiego, gdzie zadowolenie wyraża około 60% respondentów. Na drugim biegunie znalazły się Górzycyca i Rzepin z zaledwie nieco ponad 30% pozytywnych ocen. Warto jednak w tym miejscu nadmienić, iż w tych dwóch gminach struktura wiekowa respondentów cechowała się najwyższym udziałem grup osób starszych względem całego G-7. W pewnym sensie może to tłumaczyć różnicowanie w powyższych wynikach, szczególnie biorąc pod uwagę wątek profili odbiorców instytucji kultury omawiany poniżej oraz wartości kolejnego wykresu. Można jednak przypuszczać, iż powiązanie wieku respondentów z oceną działalności instytucji kultury może być związane z brakiem oferty (lub właściwej oferty) dla tych grup odbiorców.

Wykres 56 Ocena instytucji kultury wśród najstarszych respondentów

Wykres 57 Liczba imprez kulturalnych na przestrzeni lat 2011-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

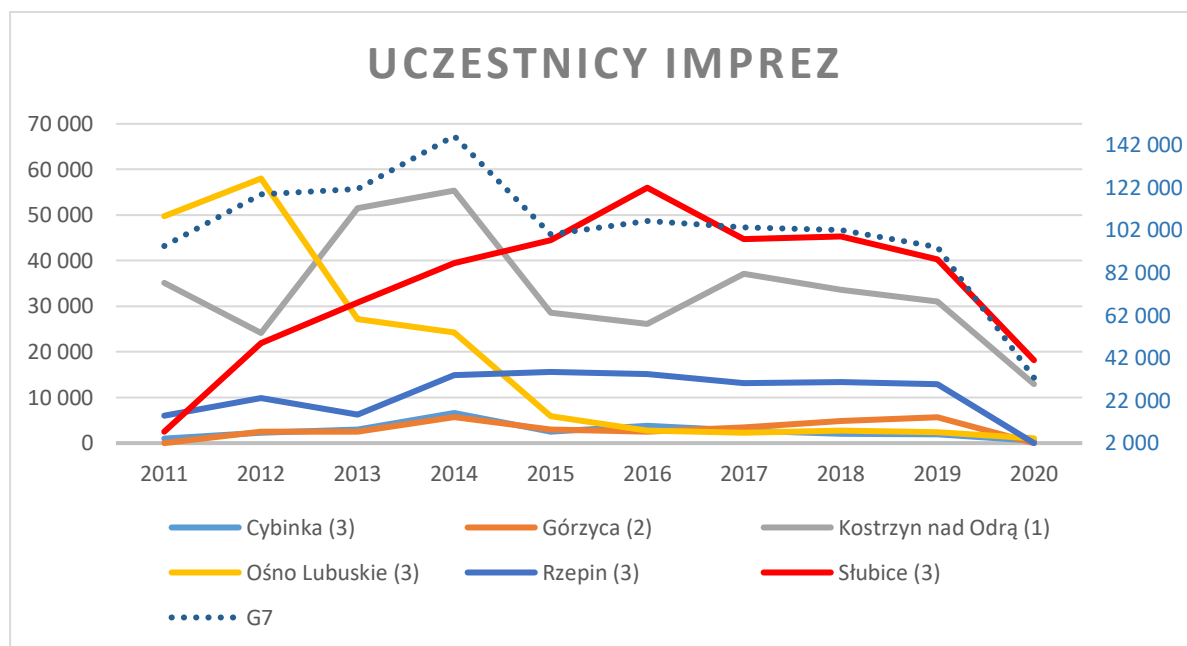

Pierwszy z analizowanych wykresów przedstawia ilość imprez, które domy kultury organizowały w latach 2010-2020. Biorąc pod uwagę ogólny poziom sumy imprez na obszarze G7 (górną linię) widać wyraźny trend spadkowy. Oczywiście załamanie z roku 2020 wynika z wpływu pandemii na działalność ośrodków.

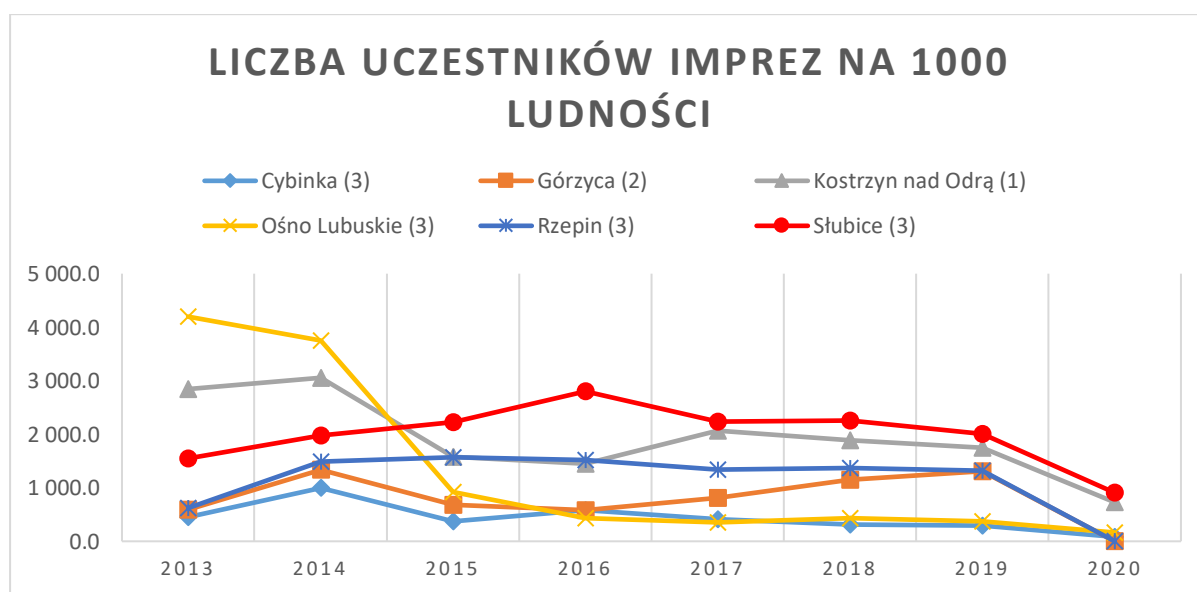
Spadkowy trend ilości imprez niesie za sobą również spadkowy trend ilości uczestników tych imprez. Po wyraźnym najlepszym w całej dekadzie roku 2014 nastąpiło wyraźne pogorszenie trendów, które jednak utrzymywało się na

stosunkowo stabilnym poziomie do 2019 roku. 2020 rok, jako okres pandemii (za 2021 danych jeszcze nie opublikowano) powinien być traktowany jako anomalia. Może się jednak zdarzyć, iż poziom uczestnictwa w imprezach, biorąc pod uwagę trendy obserwowane wcześniej, może nie wrócić już do poziomów z połowy dekady.

Wykres 58 Liczba uczestników imprez kulturalnych na przestrzeni lat 2011-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). Skala prawa dotyczy sumy uczestników całego obszaru G-7 (kreska przerywana)

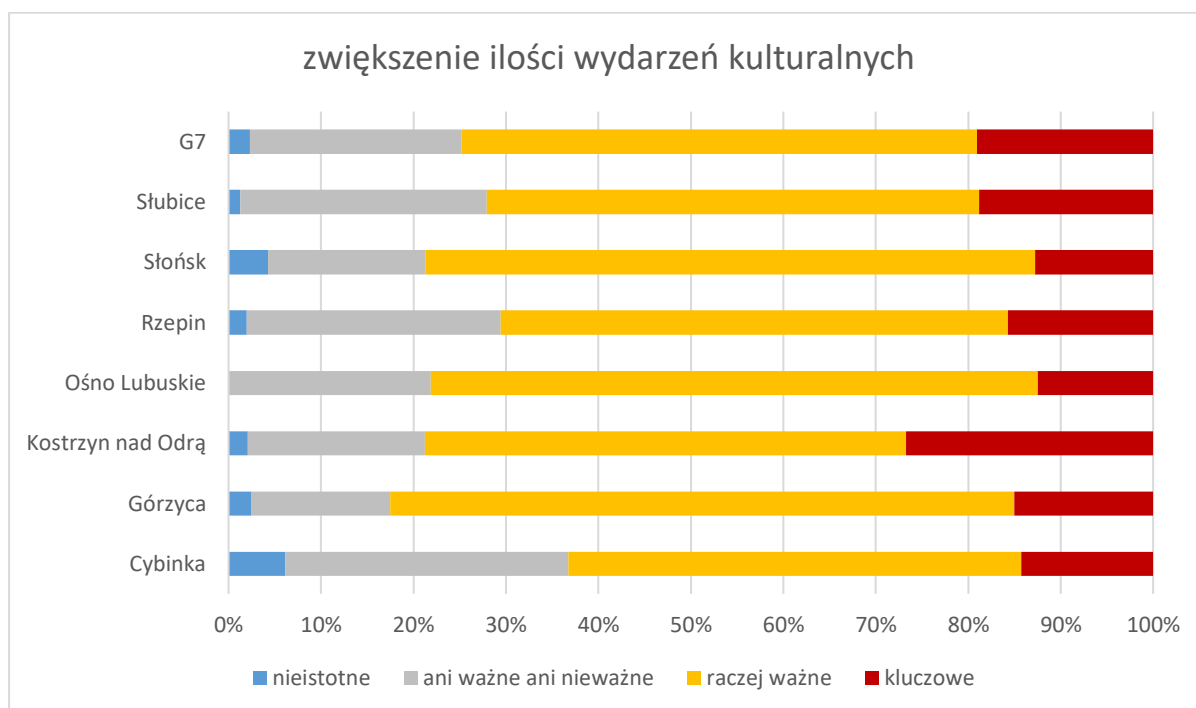
Wykres 59 Liczba uczestników imprez (w przeliczeniu na 1 000 osób) na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Co ciekawe respondenci biorący udział w badaniu ankietowym nie uważają potrzeby organizacji większej ilości imprez kulturalnych za priorytetową. Wprawdzie odsetek osób uważających ją za raczej ważną i kluczową potrzebę społeczną wyniósł na obszarze G-7 ponad 70% to jednak w rankingu wszystkich 20 potrzeb wymienionych w ankiecie, ta zajęła odległe, 18 miejsce. Należy jednak zauważyć, że w przypadku Kostrzyna nad Odrą ta potrzeba wymieniana była jako kluczowa zdecydowanie częściej niż w przypadku innych gmin obszaru G-7. Analizując wykres istotności potrzeb należy zwrócić uwagę na niesymetryczność skali (1 odpowiedź negatywna,

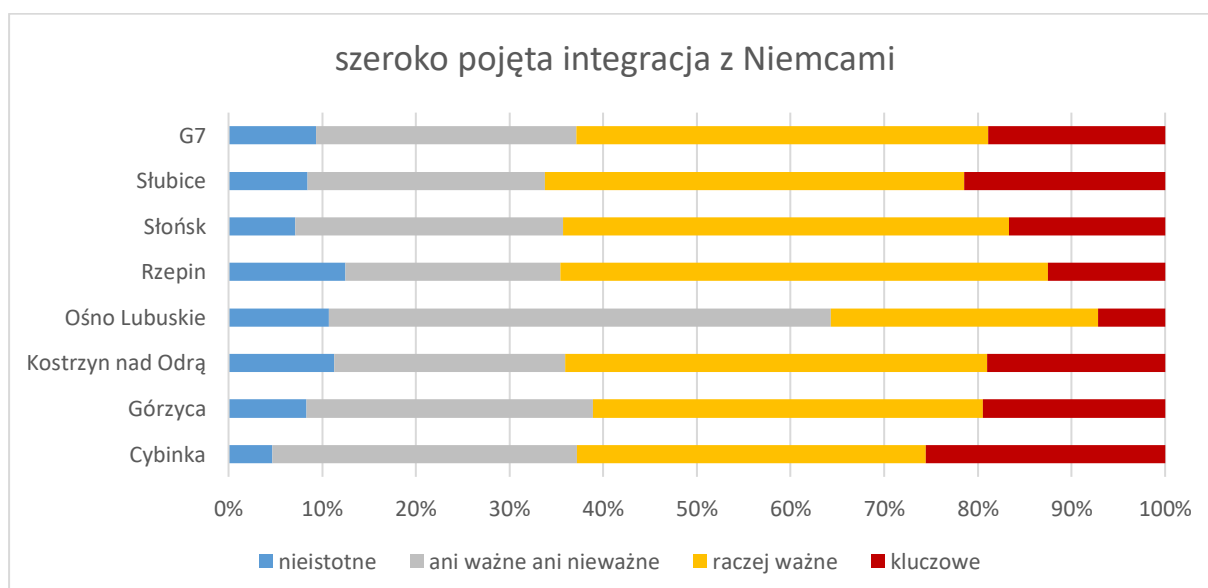
1 neutralna, 2 pozytywne) co może wpływać na postrzeganie przedstawionych danych. Dlatego zawsze do kontekstu dodawana jest informacja o pozycji danej potrzeby w rankingu wszystkich potrzeb regionu G-7.

Wykres 60 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby zwiększania ilości wydarzeń kulturalnych. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.

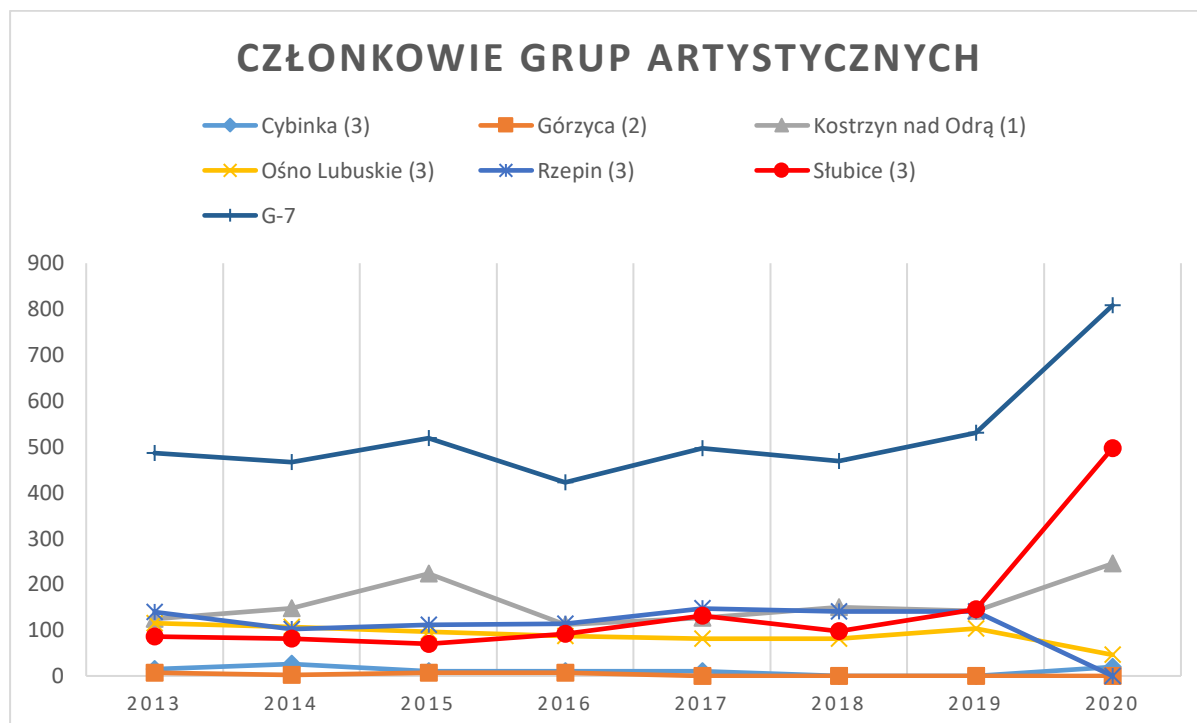
Popularnym kierunkiem rozwoju współpracy również w obszarze kultury, w regionie G-7 jest kierunek integracji z Niemcami. Mieszkańcy regionu nie uważają jednak, że potrzeba dalszej integracji z zachodnim sąsiadem jest priorytetowa. Znalazła się ona na 19 miejscu w rankingu (na 20 wymienionych potrzeb). Mimo to ponad 60% mieszkańców regionu nadal uważa ją za stosunkowo istotną (a blisko 20% za kluczową dla naszego regionu). Najmniejszy poziom istotności odnotowano w Ośnie Lubuskim, Słońsku i Rzepinie czyli gminach, które bezpośrednio nie graniczą z Niemcami.

Wykres 61 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby integracji z Niemcami. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.

Być może zmniejszony udział w imprezach kulturalnych obserwowany w ostatnich latach ma związek ze zmianą profilu odbiorcy instytucji kultury. Wyraźnie zwiększyła się bowiem w tym okresie aktywność po stronie czynnych a nie biernych odbiorców działań domów kultury. Na obszarze G-7 odnotowano znaczny wzrost liczby członków grup artystycznych, przy czym należy podkreślić iż na wzrost ten składa się przede wszystkim liczba uczestników w miejskich domach kultury – w Słubicach i Kostrzynie nad Odrą.

Wykres 62 Liczba członków grup artystycznych na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Członkami grup artystycznych najczęściej są dzieci. Oferta słubickiego ośrodka kultury (w którym uczestniczy najwięcej osób) skierowana jest przede wszystkim do tej grupy docelowej:

Zajęcia taneczne:

- Taniec towarzyski / Studio Tańca BOHEMA dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Taniec nowoczesny / Dance School Ginger dzieci w wieku 5-16 lat, młodzież i dorośli (od 17 roku życia)
- Zespół tańca nowoczesnego Frajda dzieci od 4 do 14 roku życia
- Atelier Taneczne Patrycja Janicka dzieci od 4 do 14 roku życia oraz dorośli

Zajęcia wokalne:

- Mały Rytmos i Rytmos grupa dziecięca (9-12 lat), grupa młodzieżowa (15-16 lat).
- Studio piosenki SMOK I grupa – szkoła podstawowa kl. 1-7, II grupa – szkoła podstawowa kl. 8 oraz szkoła średnia
- Zajęcia wokalne – zespół Konsonans dorośli

Zajęcia plastyczne:

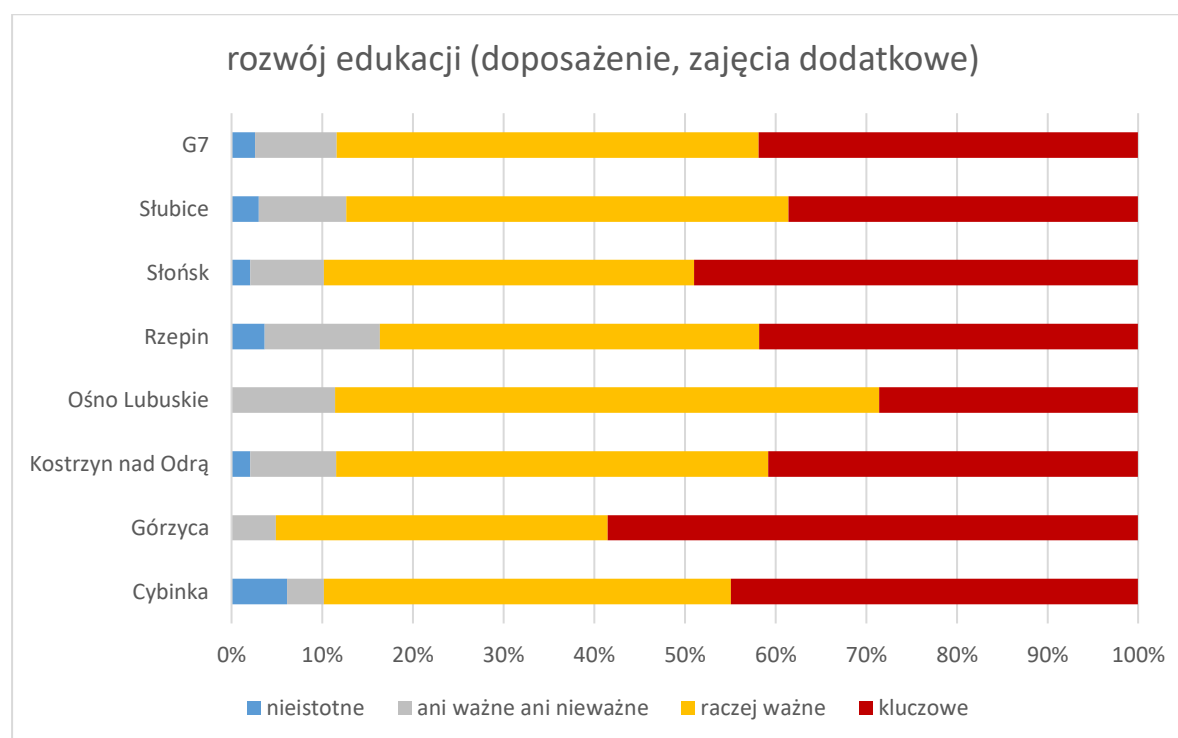
- Pracownia plastyczna dla dzieci
- Pracownia plastyczna dla młodzieży i starszych osoby w różnym wieku od 13 lat

Zajęcia fotograficzne:

- Pracownia fotograficzna dla dorosłych Zajęcia dla osób od 16 lat
- Pracownia fotograficzna dla dzieci i młodzieży dzieci od 9-15 lat

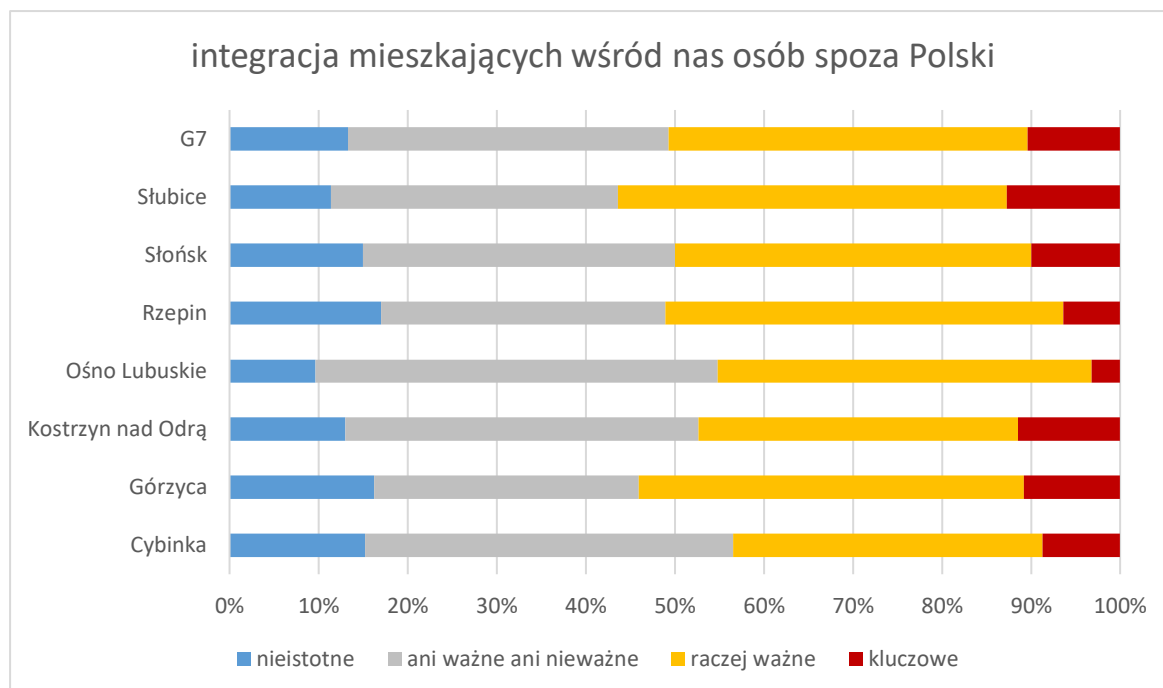
W tym kontekście warto przyrzeć się odpowiedziom mieszkańców regionu w kontekście potrzeby realizacji zajęć dodatkowych (pytanie miało kontekst edukacyjny). Tej potrzebie mieszkańcy nadali zdecydowanie wyższy priorytet bo zajęła 4 spośród 20 pozycji w rankingu istotności. Szczególnie wysoko takie potrzeby umieścili mieszkańcy najmniejszych gmin regionu – Górzycy i Słońska.

Wykres 63 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby realizacji zajęć dodatkowych (w kontekście rozwojowym).
Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.

W kontekście wspomnianej wcześniej ilości osób pochodzenia wschodniego, którzy przybyli w ostatnich latach na ziemię regionu G-7 a także biorąc pod uwagę sytuację wojenną na Ukrainie i skalę udzielanego na terenach obszaru schronienia uchodźcom może się okazać, że wkrótce jednostki kultury regionu staną przed wyzwaniem integracji mieszkańców pochodzących z Ukrainy ze społeczeństwem G-7. Póki co mieszkańcy nie uważają takiej potrzeby za szczególnie istotną, jednak należy zauważyć, że badanie zakończyło się 3 dni przed rozpoczęciem wojny i gdyby trwało choćby tydzień dłużej to wyniki mogłyby być zupełnie inne. Póki co jednak potrzeba integracyjna zajęła ostatnie miejsce w rankingu potrzeb.

Wykres 64 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby integracji mieszkańców spoza Polski. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.

Zabytki, dziedzictwo kulturowe

Dzisiejszy krajobraz kulturowy badanego obszaru jest świadectwem kilkusetletniej tradycji i dowodem współistnienia człowieka i przyrody. Ten obszar już od najdawniejszych lat był obszarem pogranicznym. W okresie plemiennym stykały się tutaj terytoria Lubuszan, Dziadoszan i Łużyczan. Za czasów Mieszka I opisywane ziemie znalazły się w obrębie wczesnopiastowskiej monarchii. W następnych wiekach ziemie te bardzo często zmieniały właścicieli. Dobra posiadali tu przedstawiciele rodów szlacheckich i potężnych zakonów rycerskich: templariuszy i joannitów, działających głównie w północnej części obszaru, ale swoimi wpływami sięgający terenów wokół Cybinki. Na terenie gmin tworzących ten obszar można znaleźć wiele materialnych dóbr kultury pochodzących z najwcześniejszych epok. Na terenie objętym badaniem znajduje się wiele stanowisk archeologicznych. Do najcenniejszych należą stanowiska archeologiczne w okolicach Mosiny, Dzieduszyca i Nowego Lubusza.³⁶

Większość obiektów z czasów średniowiecza to obiekty sakralne, takie jak kościoły w Słońsku, Stańsku, Górzycy, Laskach Lubuskich. Związane jest to z obecnością i działalnością na tym terenie zakonu Templariuszy, a w latach późniejszych – Joannitów. Z nimi najbardziej związany był Słońsk, który przez kilkaset lat stanowił stolicę baliwatu brandenburskiego. Znajduje się tutaj między innymi barokowy pałac zbudowanego na miejscu średniowiecznego, w którym rezydował zakon aż do 1945 roku. Do najcenniejszych zabytków z czasów późniejszych należą z pewnością pozostałości po majątkach ziemskich. Należą do nich majątki: Dąbroszyn, Białków i Sosny. Warte wymienienia są również cmentarze różnych narodowości i wyznań, które rozsiane po całym terenie opracowania dają przykład jak przeróżnie toczyły się dzieje tego terenu.³⁷

Szczególnie bogatą historię może poszczycić się Górzycą. Z racji swego dogodnego położenia na wysoczyźnie nad Odrą, obszar gminy Górzycą był często i gęsto zasiedlany w pradziejach. Tego rodzaju usytuowanie pozwalało na

³⁶ Strategia Rozwoju...

³⁷ Strategia Rozwoju...

jednoczesną eksploatację Odry jako łowiska, natomiast przyległe łąki wykorzystywano do celów hodowlanych, a wyżej położone tereny do uprawy roli.

Pierwsze ślady obecności człowieka na obszarze gminy datowane są na okres paleolitu schyłkowego (ok. 10000 p.n.e.) i mezolitu (ok. 8000 – 4800 p.n.e.). Najbardziej donośny okres historii Górzycy wiąże się jednak z późniejszym okresem. Diecezja lubuska powstała w 1124 r. Jej pierwszą stolicę ustanowiono w Lubuszu (obecnie Lebus)³⁸. Zawiła sytuacja polityczna, jaka miała miejsce kilkadziesiąt lat później, skłoniła arcybiskupa Konrada do poszukiwania nowej siedziby biskupstwa³⁹. Tymczasowe schronienie udało się znaleźć po drugiej stronie Odry, w Górzycy. W 1276 r. ogłoszono ją oficjalną siedzibą biskupstwa i kapituły lubuskiej⁴⁰. Nowa, stołeczna rola przyniosła jej wyraźne ożywienie. To wówczas powstały obiekty sakralne i budynki kurialne. Wzrosła liczba ludności oraz rozszerzyły się kontakty gospodarcze. Efektem tego nagłego skoku cywilizacyjnego było uzyskanie przez Górzycę w 1317 r. praw miejskich⁴¹.

Okres bujnego jej rozwoju nie trwał jednak zbyt długo. W 1326 roku Władysław Łokietek dokonał najazdu na Nową Marchię. W odwecie mieszkańcy frankfurccy jeszcze w tym samym roku zniszczyli Górzycę wraz z siedzibą biskupią⁴². Kolejne najazdy, zwłaszcza w 1352 r., coraz bardziej rujnowały miasto, podkopując jego stołeczną pozycję. Wkrótce Górzycza przestała być nie tylko rzeczywistą, ale nawet nominalną stolicą biskupstwa lubuskiego i straciła swe miejskie przywileje⁴³.

Po tych tragicznych wydarzeniach, w miejscu zniszczonej siedziby biskupiej, powstało sanktuarium maryjne⁴⁴. Do połowy XVI wieku znajdował się tam cudowny wizerunek Matki Boskiej⁴⁵. To dzięki niemu górzyckie sanktuarium było znanym i licznie odwiedzanym przez pątników miejscem kultu. W 1551 r., niestety i ono zostało zrabowane i zburzone⁴⁶.

Bogatą historią poszczycić się może również **Ośno Lubuskie**. Założeniem powstania miasta był gród obronny założony prawdopodobnie w XII wieku w pobliżu obecnego kościoła św. Jakuba. Gród ten będący własnością biskupów lubuskich przekształcił się następnie w osadę targową. W źródłach pisanych Ośno jako „Osna” po raz pierwszy pojawiło się w 1252 roku w dokumencie zawierającym spis posiadłości biskupa lubuskiego Wilhelma I. Z dokumentu wynika, iż wówczas było to miasto o charakterze targowym.

Aktualnie na terenie gminy Ośno Lubuskie jest 22 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków. Teren Starego Miasta: Miasto Ośno Lubuskie jako zespół stanowi cenny przykład urbanistyki średniowiecznej. Zachowany system średniowiecznych obwarowań miejskich, należy do unikalnych przykładów architektury obronnej. Na terenie miasta znajduje się szereg ciekawych obiektów architektury sakralnej, mieszkalnej i budynków użyteczności publicznej. Ze względu na szczególną wartość obiektów i dobrze zachowaną strukturę przestrzenną część miasta została objęta strefą ochrony konserwatorskiej. Ochronie w wytyczonej strefie podlegają nie tylko pojedyncze obiekty, ale całe elementy układu przestrzennego: rozplanowanie ulic, linie zabudowy, wygląd elewacji, nasadzenia drzew i inne.

Teren Starego Miasta objęty jest ochroną prawną od 1955 roku. Do dnia dzisiejszego granice ścisłej ochrony konserwatorskiej tj. zespołu urbanistyczno - krajobrazowego miasta Ośno Lubuskie zostają niezmienione. W grudniu 2010 roku Postanowieniem Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nastąpiło jedynie uściślenie przebiegu granic ochrony prawnej w oparciu o obowiązujące podkłady mapowe. Ochroną krajobrazową został objęty również teren położony w promieniu 1 km od granicy ścisłej ochrony. Obszar ten stanowi otoczenie zabytku tj. teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru

³⁸ M. Golemski Górzycza – fragmenty z przeszłości dawnej stolicy ziemi lubuskiej, [w:] Monografia historyczno-przyrodnicza Górzycy i okolic, red. H. Czyż, Górzycza, 2000, s. 10.

³⁹ Tamże, s. 11.

⁴⁰ E. Rozenkranz op. cit., s. 203-204; M. Golemski, Górzycza..., s. 11.

⁴¹ E. Rozenkranz op. cit., s. 203-204.

⁴² M. Golemski, Górzycza..., s. 12.

⁴³ Władze Gminy, na czele z Wójtem Robertem Stolarskim, z optymizmem patrzą w przyszłość i dążą do odzyskania przez tę urokliwą miejscowość praw miejskich.

⁴⁴ M. Golemski, Górzycza..., s. 13.

⁴⁵ Próbę ustalenia jego typu ikonograficznego przeprowadziła dr Bożena Grabowska. Por. B. Grabowska Zaginiony wizerunek Matki Boskiej z Górzycy. Próba ustalenia typu ikonograficznego, w: Colloquia Lubuskie, red. M. Golemski, Ośno Lubuskie 2011, s. 36-41.

⁴⁶ S. W. Wohlbrück op. cit., t. 2, s. 225-227.

zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.⁴⁷

Kostrzyn nad Odrą – Najciekawszym zabytkiem dzisiejszego Kostrzyna nad Odrą są „Kostrzyńskie Pompeje” – ruiny kostrzyńskiej twierdzy i Starego Miasta z zachowaną siatką ulic. Twierdza Kostrzyn, wznoszona w latach 1537–1568 powstała na wzór fortec włoskich. Składała się z sześciu bastionów, spiętymi murami i otoczonymi fosą. Dodatkowo w skład twierdzy wchodziły reweliny. Ponadto twierdza otoczona jest kordonem fortów oddalonych znacznie od samego obiektu (Fort Sarbinowo – ogromna podziemna budowla w lesie przy drodze w kierunku Szczecina, Fort Żabice i Fort Czarnów – leżące na terenie Gminy Górzycza oraz Fort Gorgast – leżący po niemieckiej stronie). Twierdza była arcydziełem sztuki fortyfikacyjnej, która została totalnie zniszczona podczas ostatnich dni II Wojny Światowej. Ruiny miasta, tzw. „Kostrzyńskie Pompeje” są jedyną w swoim rodzaju atrakcją turystyczną. Dobrze zachował się układ ulic, fundamenty i piwnice budynków (w tym: zamku, kościoła i bram miejskich). Na szczególną uwagę zasługują bastiony Filip i Król, Brama Chyżańska, Brama Berlińska, ruiny zamku i kościoła oraz Promenada Kattego.⁴⁸

Najważniejsze zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych oraz archeologicznych charakteryzują się największym potencjałem turystycznym. Na poniższej mapie zaznaczono 9 wybranych obiektów, które stanowią największy potencjał regionu w opinii autorów opracowania. Ciemne nieregularne kształty na mapie oznaczają obiekty wpisane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w rejestr zabytków nieruchomych. Kształty regularne oznaczają zabytki archeologiczne.

1. Twierdza Kostrzyn – opis powyżej.
2. Fort Sarbinowo Fort Sarbinowo jest najbardziej imponującą budowlą wchodzącą w skład fortów okalających Twierdzę Kostrzyn. Powstał w latach 1883-87. Jest otoczony suchą fosą o podmurowanej skarpie od strony przedpola chronioną czterema kaponierami, z których trzy zachowały się w dobrym stanie. Fort Sarbinowo był świadkiem wielu wydarzeń natury dalekiej od militarnej.
3. Zespół Joannitów w Słońsku
- Kościół. Była to świątynia Zakonu Joannitów, datowana na 1520-1522 r. Pożar z 1814 roku zniszczył jej wieżę, którą odbudowano trzy lata później wg wzorowanego na londyńskiej Katedrze Westminsterskiej projektu autorstwa słynnego architekta Karola Fryderyka Schinkla. Wnętrze kościoła wypełnione jest niezwykle urody dziełami sztuki. Wśród nich ołtarz tworzony przez XVI – wieczne alabastrowe płaskorzeźby ułożone w sześciu poziomach. Każda z płaskorzeźb stanowi swoiste arcydzieło sztuki rzeźbiarskiej pozostającej pod wpływem renesansu włoskiego i niderlandzkiego. Ich wartość artystyczną określają niezwykle pieczołowicie wykonane detale – emocje na twarzach wyrzeźbionych postaci: niepokój, strach, żal; bardzo wymownie oddając atmosferę sceny. ; Ruiny zamku w Słońsku. Błyszczący niegdyś świetnością zamek wzniesiono między widłami Łęczy w 1341r. Na początku XV w. przechodzi w ręce Joannitów. Joannici – najstarszy z zakonów rycerstwa krzyżowego. Jego pełna nazwa brzmi : Zakon Rycerski Św. Jana Chrzciciela Szpitalników Jerozolimskich. Słońsk – dawniejszy Sonnenburg – był siedzibą baliwa Zakonu Joannitów. Do rozwoju Słońska przyczynił się szczególnie książę Johann Moritz von Nassau. Pod jego rządami w latach 1652-1679 przebudowany został zamek oraz kościół. Były to czasy proreformacyjne, kiedy zakon joannitów stał się organizacją skupiającą protestancką arystokrację niemiecką. Słońsk stał się miejscem kultywowania tradycji rycerskiej i szpitalnej. Kiedy w 1810 r. baliwat zniesiono, miasteczko znacznie podupadło. Opieka nad chorymi była jednym z głównych celów działalności zakonu. Joannici byli prekursorami Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. W połowie XVII w. przebudowany na barokową rezydencję. W czasie drugiej wojny światowej, po

⁴⁷ STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO GMINY OŚNO LUBUSKIE, str. 11-15

⁴⁸ STRATEGIA ROZWOJU MIASTA KOSTRZYN NAD ODRĄ NA LATA 2014–2023, str. 55

zajęciu Słońska przez Armię Czerwoną zamek zostaje splądrowany. W roku 1975 został podpalony, stąd do dziś przetrwały tylko ruiny.⁴⁹

4. Stanowiska archeologiczne Górzycy-Owczary – opis powyżej
5. Fort Żabice - Najlepiej zachowany fort po polskiej stronie. Powstał w latach 1887-90 na wzniesieniu pozwalającym kontrolować drogi ze Słubic do Kostrzyna i Słońska. Ma postać pięcioramiennej reduty otoczonej suchą fosą. Idea budowy pierścienia fortów wokół starych twierdz oparta była na założeniu, by w odległości odpowiadającej zasięgowi ochronnego ognia artylerii rozmieścić krąg takich samodzielnych bastionów. W skład fortów Twierdzy Kostrzyn wchodzi ponadto: „Czarnów”, „Gorgast” i „Sarbinowo”.⁵⁰
6. Stare Miasto Ośno Lubuskie – opis powyżej.
7. Kościół św. Jakuba – Jest najstarszą i najbardziej okazałą budowlą w mieście i w regionie. Zbudowany został z kamieni granitowych i z cegły, w formie trzynawowej pseudobazyliki, z dwuczłonowym wielobocznie zakończonym prezbiterium, masywną prostokątną wieżą, zakrystią i dwoma kaplicami, przy prezbiterium i nawie. Wnętrze nakryte jest zróżnicowanymi rodzajami sklepień: gwiazdzystym, sieciowym i kolebowym, podpartymi w przestrzeni nawy dwoma parami pełnych i dwoma parami półpełnych filarów, o bogato profilowanych trzonach. W złożonej bryle i dyspozycji wnętrza świątyni już na pierwszy rzut oka uwidaczniają się różnice stylowe i chronologiczne, wynikające z etapowego cyklu budowy kościoła w okresie średniowiecza i jego późniejszych przekształceń. Budowę kościoła rozpoczęto w 1298 roku. Dokończenie budowy, z jednoczesną rozbudową, świątyni nastąpiło pod koniec XV wieku. Z bogatego niegdyś wyposażenia kościoła, znanego z kroniki z 1696 roku i inwentarza zabytków z 1913 roku, do naszych czasów przetrwały nieliczne dzieła. Należą do nich; barokowy ołtarz główny z 1610 roku, ambona z 1619 roku, chrzcielnica z około 1610 roku, skarbonka z 1657 roku, 2 tablice pamiątkowe z XVIII wieku, 3 płyty nagrobne z XVIII wieku oraz 3 dzwony z XVII i XIX wieku..
8. Stadion w Słubicach - historyczny stadion, jeden z najstarszych w Europie Środkowej, wpisany do rejestru lubuskich zabytków. Otwarty w 1927 roku jako Stadion Wschodniomarchijski przypomina starożytny amfiteatr. Stadion, z charakterystycznymi arkadami, to najpiękniejszy i najcenniejszy obiekt sportowy na Ziemi Lubuskiej.⁵¹
9. Park pałacowy (XVIII-XIX, pocz. XX) - Park w Cybince zajmuje teren o powierzchni ok. 23,5 ha. Kompozycja przestrzenna parku łączy się z naturalnym krajobrazem kompleksów leśnych, zachowując dawne osie widokowe, z wzniesieniami pełniącymi funkcję punktów widokowych w pd., w pn. oraz w zach. części parku. Osie widokowe zlokalizowane zostały na osiach kompozycyjnych pałacu. W XVIII w. właścicielami tutejszych dóbr ziemskich została rodzina von Burgsdorff, za sprawą której wybudowano tutaj barokowy pałac. Na pocz. XIX w. właścicielem majątku został hrabia Maximilian Emil Finck von Finckenstein, z którego inicjatywy wzniesiono klasycystyczny pałac, zrealizowany według projektu Hansa Christiana Genellego.⁵²

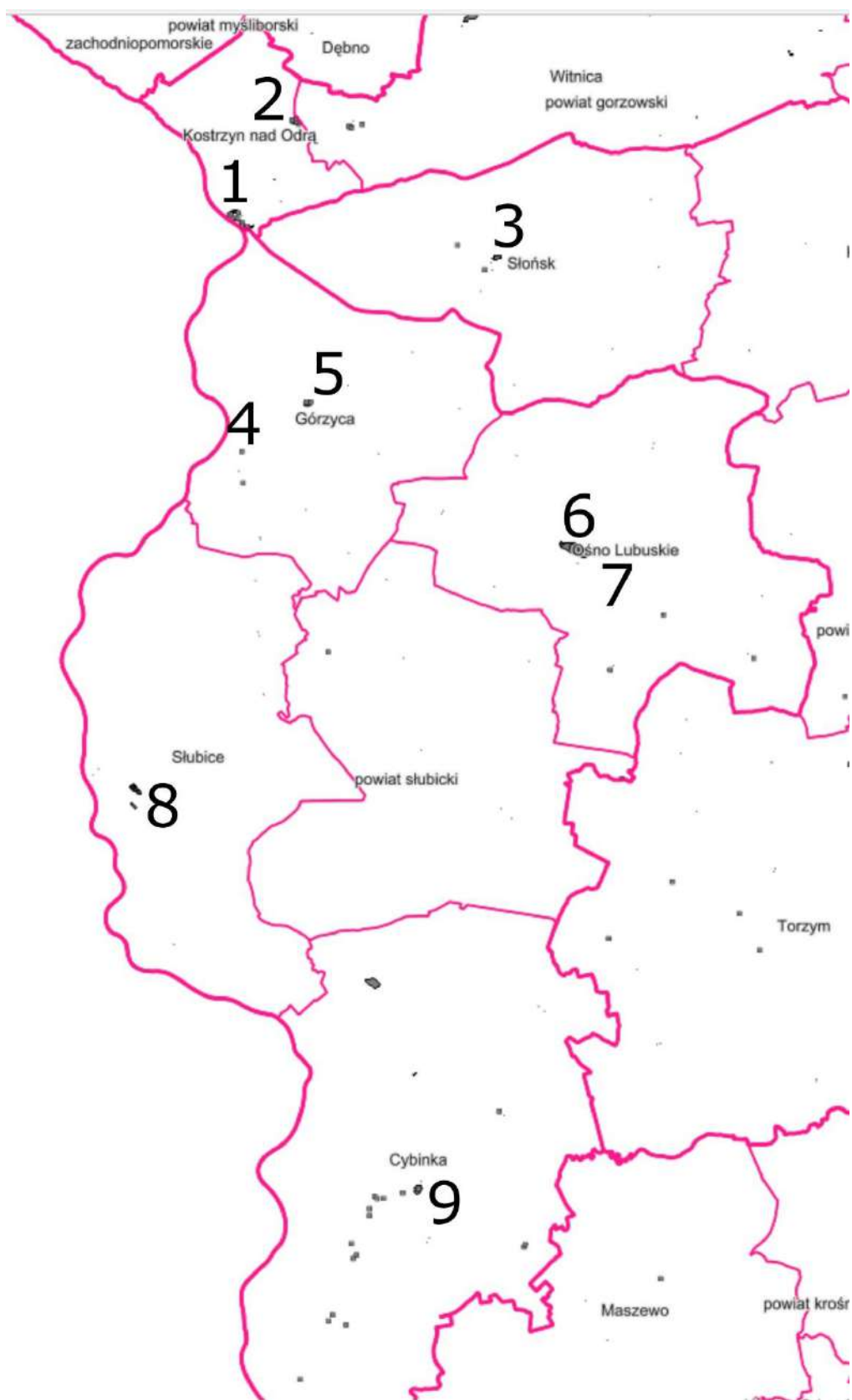
⁴⁹ www.zdow.pl

⁵⁰ www.zdow.pl

⁵¹ www.slubice.pl

⁵² <https://www.lwkz.pl>

Mapa 12 Najważniejsze zabytki regionu. Źródło: geoportal.gov.pl

Ponadto na terenie G-7 znajdują się liczne obiekty sakralne i rezydualne o bogatej historii, które również zostały wpisane do ewidencji zabytków Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wśród nich:⁵³

- *Białków, gm. Cybinka, pow. słubicki - kościół filialny pw. św. Andrzeja Boboli*
- *Chartów, gm. Słońsk, pow. sulęciński - kościół filialny pw. Przemienienia Pańskiego*
- *Cybinka, pow. słubicki - kościół parafialny pw. MB Częstochowskiej*
- *Drzeniów, gm. Cybinka, pow. słubicki - kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela*
- *Golice, gm. Słubice, pow. słubicki - kościół filialny pw. Podniesienia Krzyża Świętego*
- *Górzycy, pow. słubicki - kościół parafialny pw. Matki Łaski Bożej*
- *Laski Lubuskie, gm. Górzycy, pow. słubicki - kościół filialny pw. Narodzenia NMP*
- *Lubiechnia Mała - kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego*
- *Lubień, gm. Ośno Lubuskie, pow. słubicki - kościół filialny pw. Niepokalanego Serca NMP*
- *Maczków, gm. Cybinka, pow. słubicki - dwór*
- *Ośno Lubuskie - Ratusz*
- *Owczary, gm. Górzycy, pow. słubicki - ruiny dworu*
- *Pamięcin, gm. Górzycy, pow. słubicki - kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP*
- *Pławidło, gm. Słubice - Dwór*
- *Połęcko, gm. Ośno Lubuskie, pow. słubicki - kościół filialny pw. św. Kazimierza*
- *Radachów - kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny*
- *Radów, gm. Rzepin, pow. słubicki - kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa*
- *Radówek, gm. Górzycy, pow. słubicki - kościół filialny pw. MB Różańcowej*
- *Radzików - kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski*
- *Rybovice, gm. Słubice, pow. słubicki - kościół filialny pw. św. Józefa Oblubieńca*
- *Rzepin, pow. słubicki - kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa*
- *Sądów, gm. Cybinka, pow. słubicki - kościół filialny pw. Antoniego*
- *Smogóry, gm. Ośno Lubuskie, pow. słubicki - kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa*

Obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie objętym diagnozą wymagają inwestycji. Po niezbędnych pracach restauratorskich oraz przygotowaniu infrastruktury turystycznej wokół tych obiektów, mogą stać się istotnym elementem potencjału turystycznego G-7. Szczególny potencjał w tym zakresie wykazuje północna część regionu - Ośno Lubuskie, Kostrzyn nad Odrą, Górzycy i Słońsk.

---

⁵³ <https://www.lwkz.pl>

Sport

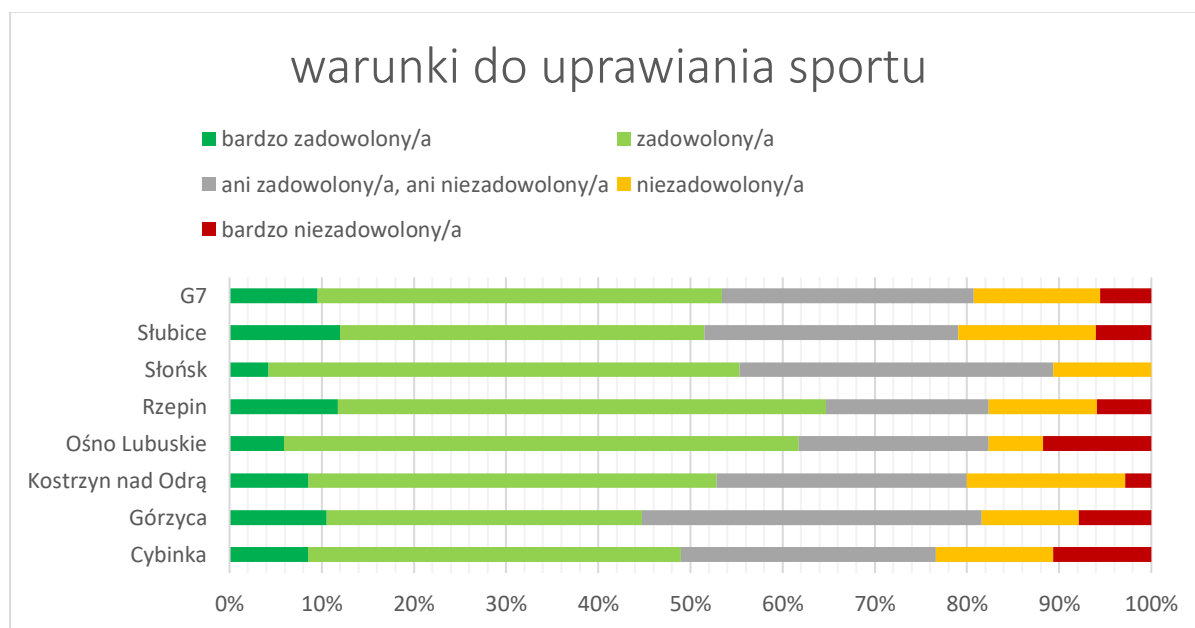
Zgodnie z danymi GUS na terenie gmin G-7 znajduje się kilka obiektów sportowych (dane na 2018 rok, bez obiektów przyszkolnych):

Tabela 17 Obiekty sportowe (bez przyszkolnych) na terenie gmin G-7. Dane GUS (BDL) za 2018 rok.

Gmina	boiska					inne obiekty				stadiony	hale sportowe o wymiarach od 36x19 m	sale gimnastyczne o wymiarach poniżej 36x19 m i sale pomocnicze	korty tenisowe
	boiska piłkarskie	boiska do koszykówki	boiska do piłki ręcznej	boiska do piłki siatkowej	boiska uniwersalne-wielozadaniowe	strzelnice	lodowiska sztucznie mrożone	skateparki	siłownie zewnętrzne				
Cybinka	9	0	0	0	3	0	0	0	2	1	0	0	0
Górzycza	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Kostrzyn nad Odrą	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Ośno Lubuskie	7	1	0	3	0	0	0	1	3	0	0	0	1
Rzepin	8	0	0	0	1	0	0	1	8	1	0	0	0
Słońsk	3	1	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1
Słubice	4	0	0	0	0	2	1	0	6	1	1	1	1

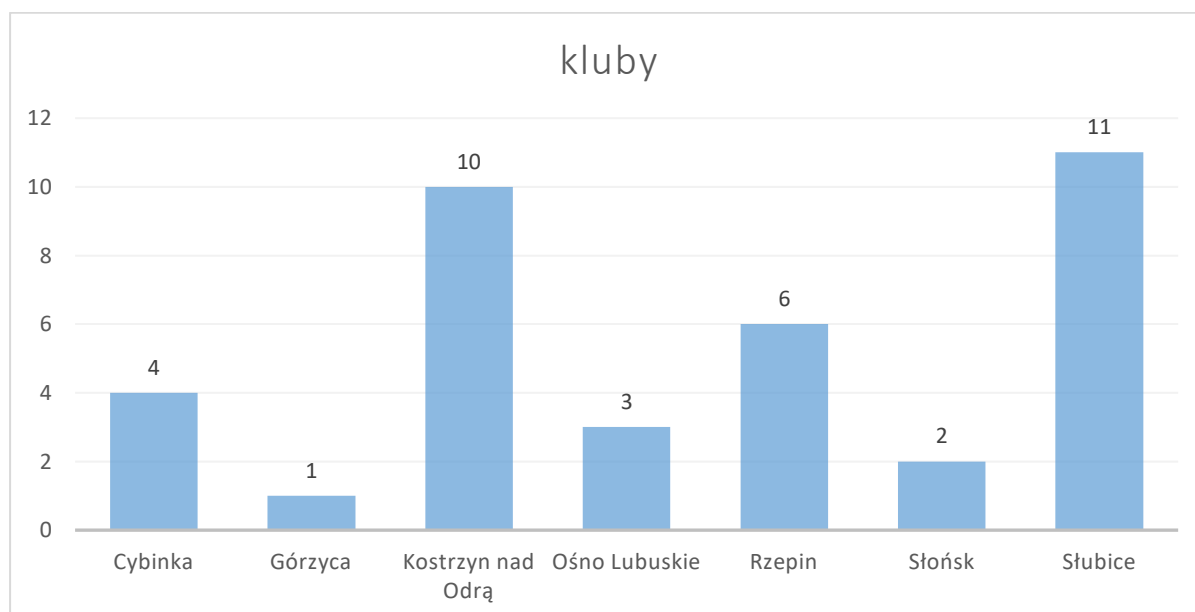
Powyższe zestawienie opiera się niestety na częściowo nieaktualnych już danych bo w zestawieniu brakuje choćby inwestycji poczynionych w siłownię zewnętrzne czy skateparki ze środków PROW we współpracy z Lokalną Grupą Działania Zielona Dolina Odry i Warty z okresu 2018-2022 oraz ze środków własnych gmin (Kostrzyn nad Odrą, Górzycza, Słubice). Nie mniej jednak wniosek z powyższych danych jest taki, że pod względem ilościowym w każdej gminie znajduje się infrastruktura sportowa pozwalająca na uprawianie co najmniej kilku sportów na terenie danej jednostki. Świadczy to o dosyć wysokiej dostępności infrastruktury sportowej, co potwierdza opinia mieszkańców. Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu uplasowało się na podium rankingu zadowolenia z poszczególnych aspektów życia na terenie G-7. Mieszkańcy ocenili te warunki na 3,38 (skala 1-5). Najlepiej ocena wypadła w gminie Rzepin, gdzie zadowolonych jest 2/3 mieszkańców. Najbardziej niezadowoleni są natomiast mieszkańcy Cybinki. Pomimo wysokiej oceny warunków do uprawiania sportu zauważyć należy, że na terenie tutejszych gmin brakuje infrastruktury do niektórych dyscyplin sportowych (także pod kątem rekreacyjnym). Przykładem może być brak ścianek wspinaczkowych czy też znikoma ilość boisk do piłki ręcznej, lodowisk i infrastruktury do sportów wodnych.

Wykres 65 Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu w gminie. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.

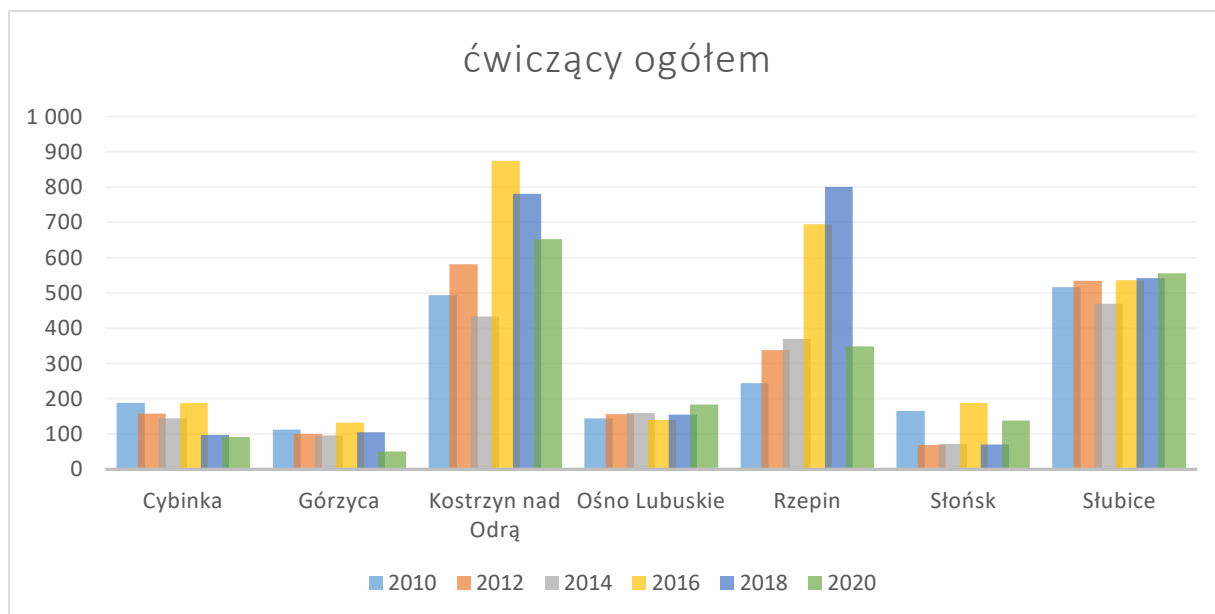
Najważniejsze kluby sportowe w regionie to LKS Lubusz Słubice, Polonia Słubice, Celuloza Kostrzyn, Ilanka Rzepin, Spójnia Ośno Lubuskie, Perła Cybinka oraz Odra Górzycą. Generalnie klubów sportowych (wraz z uczniowskimi) w regionie mieści się 37 (wg danych GUS – BDL za 2020 rok).

Wykres 66 Kluby sportowe w regionie. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

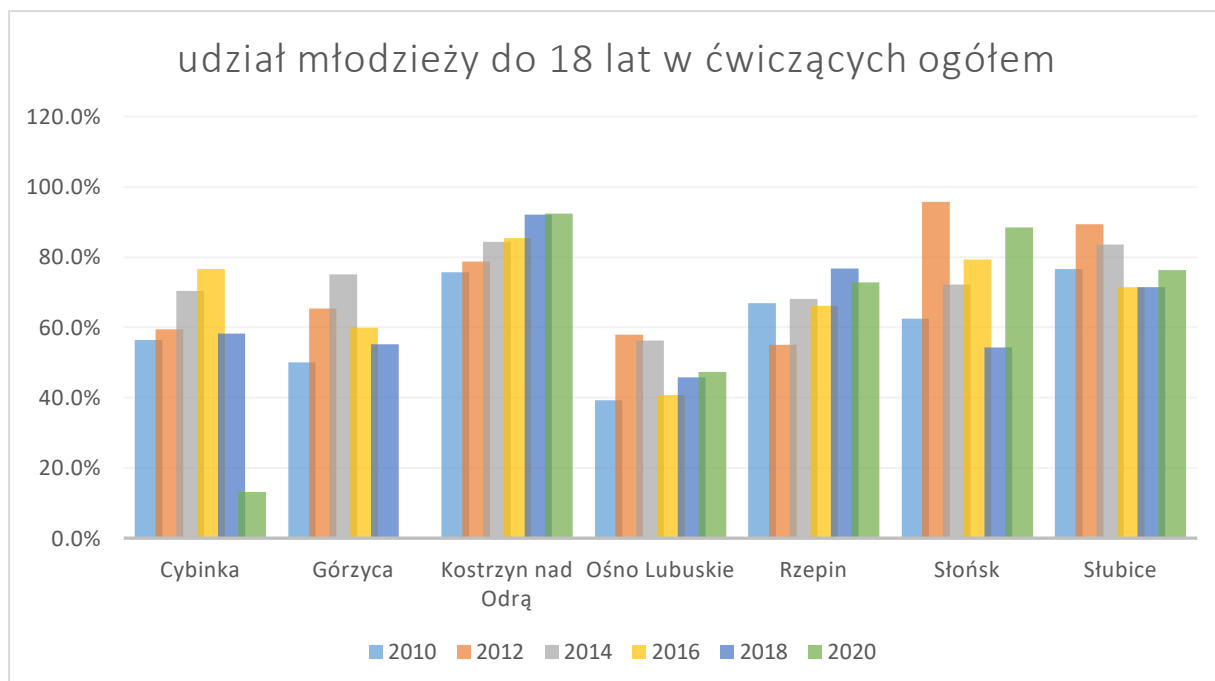
W klubach tych, w 2020 roku ćwiczyło łącznie 2021 osób. Ze względu na trudności organizacyjne pandemicznego roku 2020 należy pominąć go w ocenie trendów w ilości osób ćwiczących. Mimo to zauważyć można, że w najmniejszych gminach regionu liczba ćwiczących systematycznie spada.

Wykres 67 Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych regionu w latach parzystych minionej dekady. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Biorąc pod uwagę funkcje społeczne jakie niesie ze sobą uprawianie sportu i kultura fizyczna pożądanym zjawiskiem jest, aby wśród ćwiczących ogółem istotny odsetek stanowiły osoby młode.

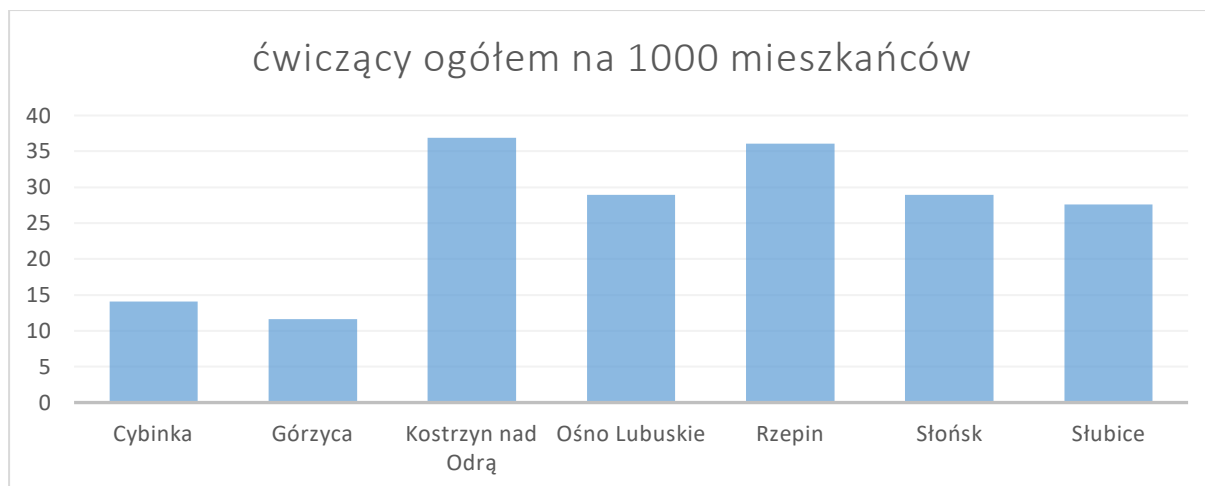
Wykres 68 Udział osób młodych w ogólnej liczbie ćwiczących w klubach sportowych. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Średni odsetek osób młodych w liczbie ćwiczących ogółem na przestrzeni ostatniej dekady wyniósł ok. 65%. Aktualnie (rok, 2020) jest on wyższy 4 gminach – Kostrzynie nad Odrą (gdzie odsetek ten rośnie z każdym rokiem), Rzepinie gdzie ogólny trend jest raczej pozytywny, Słońsku (w którym trudno określić trend) oraz w Słubicach, gdzie nachylenie trendu wydaje się być umiarkowanie negatywne.

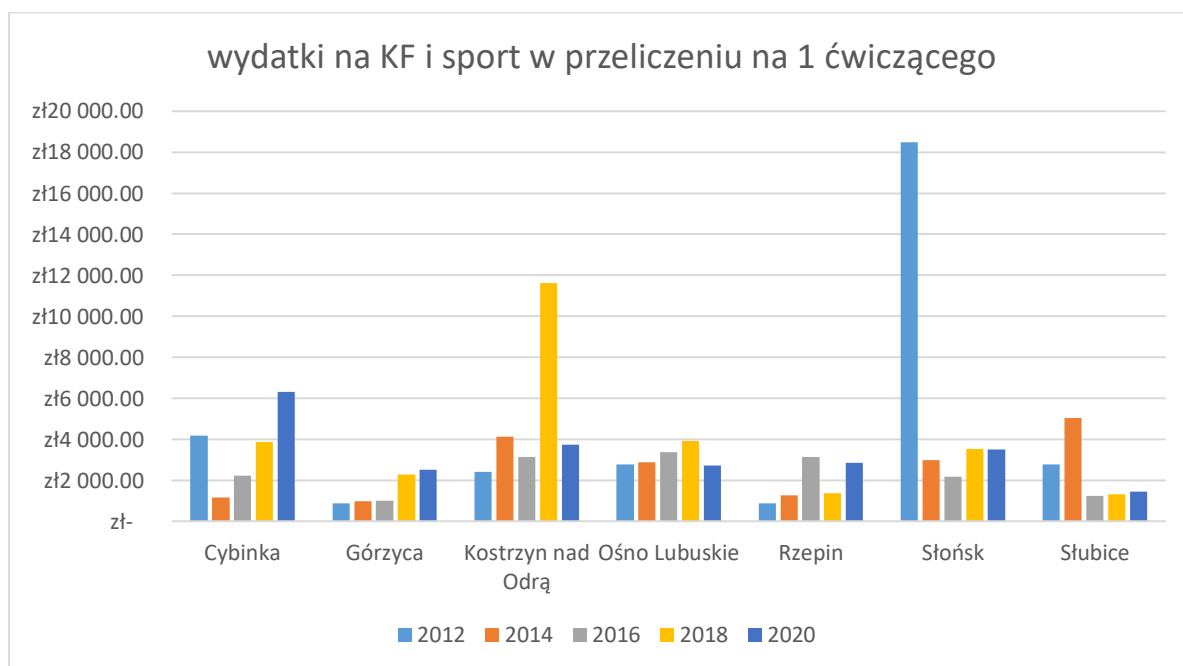
Oczywiście badając aktywność sportową mieszkańców należy wziąć pod uwagę wielkość każdej z gmin. Poniżej przedstawiono przeliczenie ilości osób ćwiczących w klubach sportowych na 1000 mieszkańców. Dzięki temu wskaźnik ten staje się porównywalny na poziomie każdej z gmin. Na podstawie poniższych danych uznać można, że najaktywniejsi sportowo są mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą i Rzepina, podczas gdy najmniej aktywni mieszkańcy znajdują się w Cybince i Górzycy.

Wykres 69 Ćwiczący w klubach ogółem, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Obszar kultury fizycznej i sportu stanowi jedną z kategorii wydatkowych budżetów gmin. Analizie poddano dane o wydatkach w tym obszarze na przestrzeni ostatnich 10 lat w każdej z gmin objętych opracowaniem. W pierwszej kolejności obliczono wskaźnik wydatków rocznych gminy w przeliczeniu na 1 ćwiczącego w klubie sportowym. Widoczne na wykresach „wyszczały” wydatków w pojedynczych latach są związane najprawdopodobniej z inwestycjami w infrastrukturę w tamtym okresie.

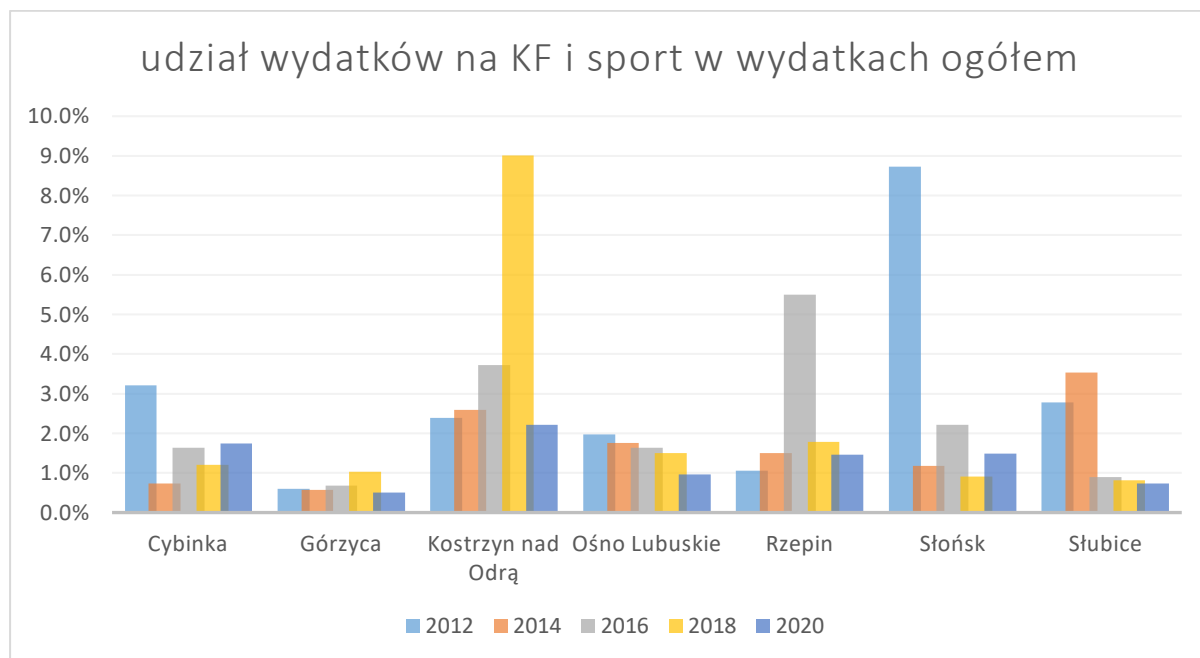
Wykres 70 wydatki budżetowe na kulturę fizyczną i sport każdej z gmin w przeliczeniu na 1 ćwiczącego w klubie sportowym. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Aktualnie najbardziej efektywna pod względem kosztowym gmina to Słubice. Wskaźnik gminy Cybinka z 2020 roku może mieć związek z owymi inwestycjami.

Innym sposobem porównania wydatków budżetowych na sport jest zestawienie ich udziału w wydatkach budżetowych ogółem. Biorąc pod uwagę ten wskaźnik należy uznać, że w gminie Górzycy i Słubicach wydatki na sport stanowią aktualnie najmniejszą część budżetów w porównaniu z innymi gminami. Ogólny poziom tych wydatków w budżetach gmin nie jest wysoki i oscyluje przeważnie między 0,5 a 2 %.

Wykres 71 Porównanie wydatków na sport z wydatkami budżetowymi ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL)

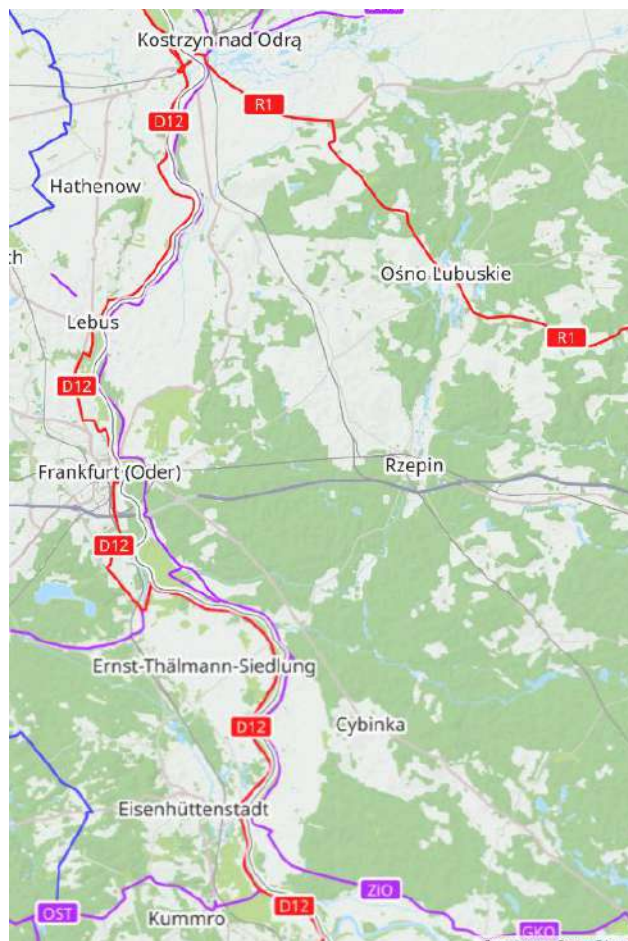

Spośród sportowców, którzy urodzili się lub trenowali na terenie G-7 w XXI w., a którzy osiągnęli poziom krajowy i międzynarodowy wymienić należy m.in. : Paulinę Dudek (piłka nożna), Sofię Ennaoui (LA), Pawła Czapiewskiego (LA), Łukasza Fabiańskiego (piłka nożna), Dariusza Dudkę (piłka nożna), Grzegorza Wojtkowiaka a wśród największych nadziei: Dominikę Podhajecką (tenis), Jakuba Czaka (LA)

Rowery

Mapa 13 Najważniejsze szlaki rowerowe regionu. Źródło:

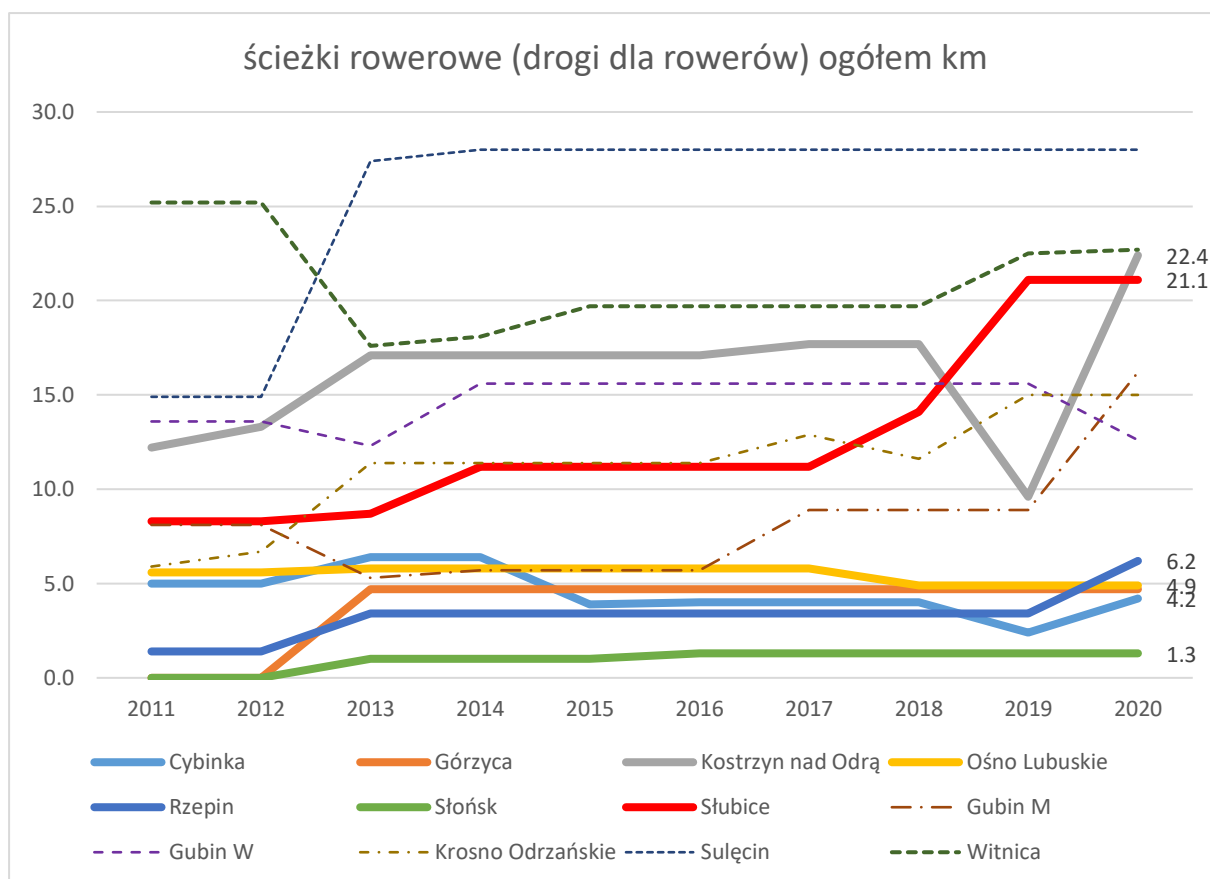
Openstreetmap.org

Obszar G-7 znajduje się na przecięciu szlaków rowerowych o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Wzdłuż korony wałów przeciwpowodziowych przy Odrze prowadzi szlak północ-południe. Natomiast na osi Kostrzyn nad Odrą – Ośno Lubuskie, oraz Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski rozciągają się szlaki typu wschód-zachód. Po niemieckiej stronie Odrzy znajduje się dobrze rozwinięty infrastrukturalnie bliźniaczy szlak koroną wałów przeciwpowodziowych. Pomiędzy Słubicami a Kostrzynem nad Odrą ma on potencjał do transgranicznej pętli rowerowej o długości ok. 70 km. z przeprawami w obu miastach. Po stronie polskiej ten szlak wymaga jednak inwestycji, szczególnie na terenie gminy Górzycza, gdyż na wysokości miejscowości Górzycza kończy się utwardzona ścieżka rowerowa biegnąca ze Słubic. Dojazd do Kostrzyna może być kontynuowany po drodze gruntowej biegnącej poniżej wału, lecz biorąc pod uwagę komfort jazdy, szczególnie w kontekście wcześniejszych 20 km jest to dość uciążliwa droga, która ponadto kończy się w miejscu, gdzie DK31 dociera przed Kostrzynem do podnóża wału przeciwpowodziowego.

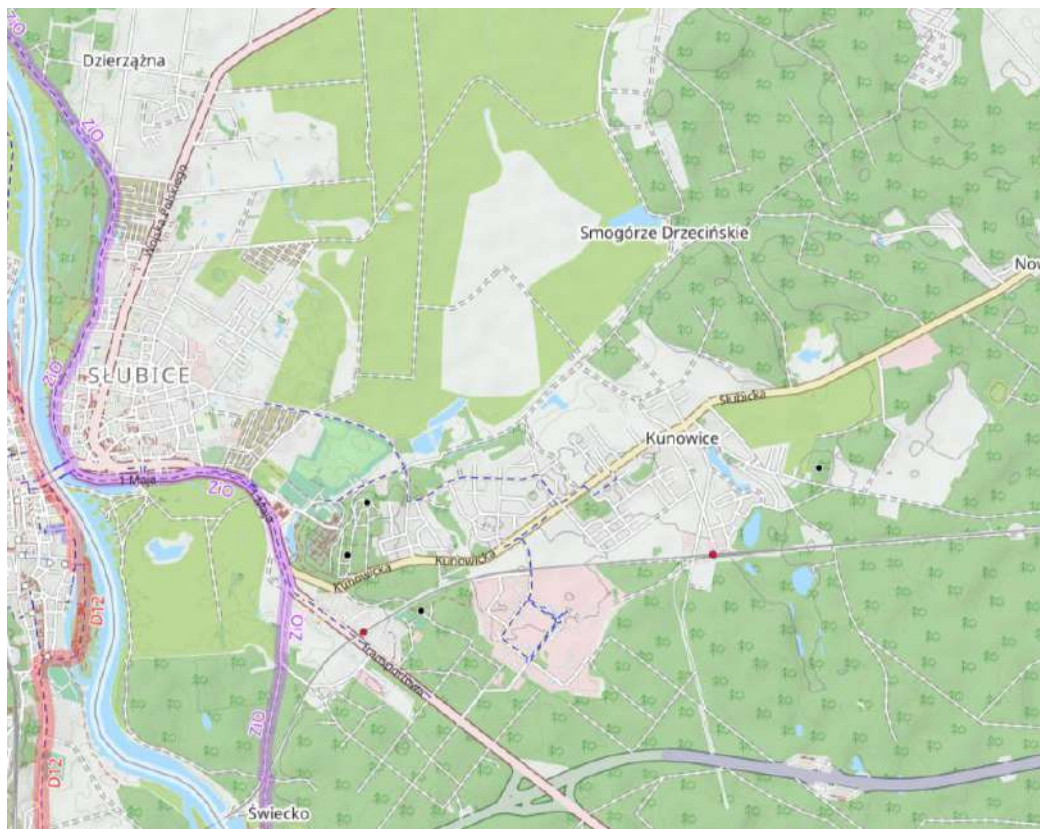
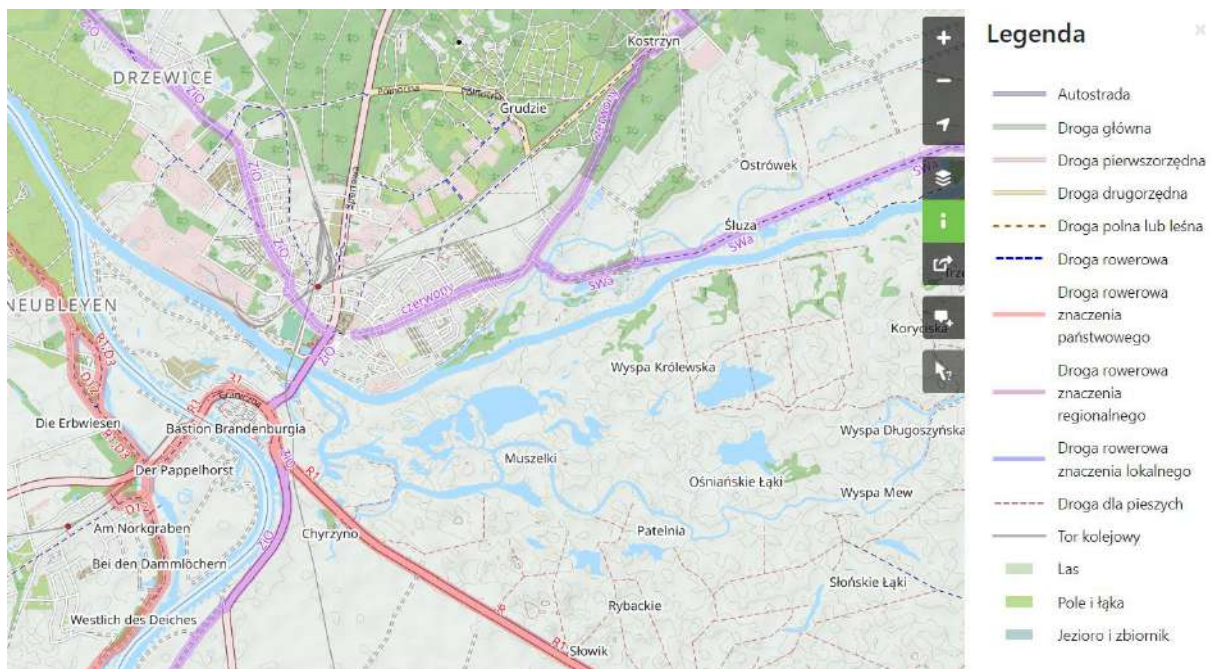
Zgodnie z danymi GUS długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 systematycznie, choć powoli, rośnie. Najdłuższymi trasami dysponuje Kostrzyn nad Odrą – w 2020 roku było to 22,4 km. W tym czasie, dużo bardziej rozległa terytorialnie gmina Słubice dysponowała 21,1 km ścieżek. Stan posiadania tej gminy wzbogaci się w najbliższym czasie o połączenie między ul. Sportową w Słubicach a Drzecinem. Wahania długości ścieżek w poszczególnych latach są trudno wytłumaczalne i wynikają najprawdopodobniej z niespójności danych, które pozyskał GUS od poszczególnych samorządów. Trudno inaczej wytłumaczyć fakt, że np. w Kostrzynie nad Odrą w 2018 roku było ponad 17 km ścieżek by w 2019 roku liczba ta nagle spadła poniżej 10 km a w 2020 roku wzrosła do ponad 20. Pozostałe gminy G-7 nie dysponują zbyt wieloma ścieżkami. Biorąc pod uwagę, iż w przypadku gdy do miejscowości gminnych nie dociera transport publiczny, transport rowerowy może być dla części mieszkańców o niższym statusie materialnym jedyną możliwością dojazdu do pracy, szkoły czy też najbliższego centrum komunikacyjnego. Ścieżki rowerowe pełnią zatem oprócz funkcji rekreacyjnych także rolę spoinową w zakresie mobilności mieszkańców. W przypadku gdy brak jest wytyczonych bezpiecznych ścieżek rowerowych mieszkańcy korzystając muszą z dróg publicznych, na których jak wykazano wcześniej, panuje duży ruch, przez co poruszanie się nimi stanowi pewien element ryzyka.

Wykres 72 Długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych w latach 2011-2020.
Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Na kolejnej mapie przedstawiono sieć ścieżek rowerowych w Kostrzynie nad Odrą i w Słubicach (za mapą cyklistów na portalu openstreetmap.org). Są to miejscowości z najbardziej rozwiniętymi infrastrukturami w tym zakresie. Na uwagę zasługuje również Ośno Lubuskie, które oprócz wytyczonego międzynarodowego szlaku R1 na swoim terenie wytyczone ma ścieżki o wysokiej klasie o charakterze rekreacyjnym (jak np. wokół jeziora Rzeczynek). Oprócz tego w każdej z gmin wskazać można ścieżki typowo komunikacyjne takie jak Słubice – Kunowice; Górzycza – Owczary; Czarnów – Stańsk; Ośno Lubuskie – Radachów. Natomiast w gminach Rzepin i Słońsk ścieżki rowerowe znajdują się w obrębie miejscowości – stolicy gminy. Warto nadmienić, że w przypadku gminy Słońsk wiele ścieżek, które prawdopodobnie nie widnieją w oficjalnych wykazach, ale mają do tego predyspozycje, biegnie po szczytach licznych tutaj wałów przeciwpowodziowych. Szczytem wału przeciwpowodziowego biegnie również szlak rowerowy w gminie Cybinka, który podobnie jak omawiany wyżej polsko-niemiecki „ring” pomiędzy Kostrzynem a Słubicami, ma potencjał aby stać się odcinkiem ringu południowego. Wymaga jednak wymiany nawierzchni. Pozostałe ścieżki rowerowe w tej gminie koncentrują się przy samej Cybince, łącząc z nią Bieganów i Białków oraz biegnąc przez centrum Cybinki.

Mapa 14 Sieć ścieżek rowerowych w Kostrzynie nad Odrą, Słubicach i okolicach. Openstreetmap.org

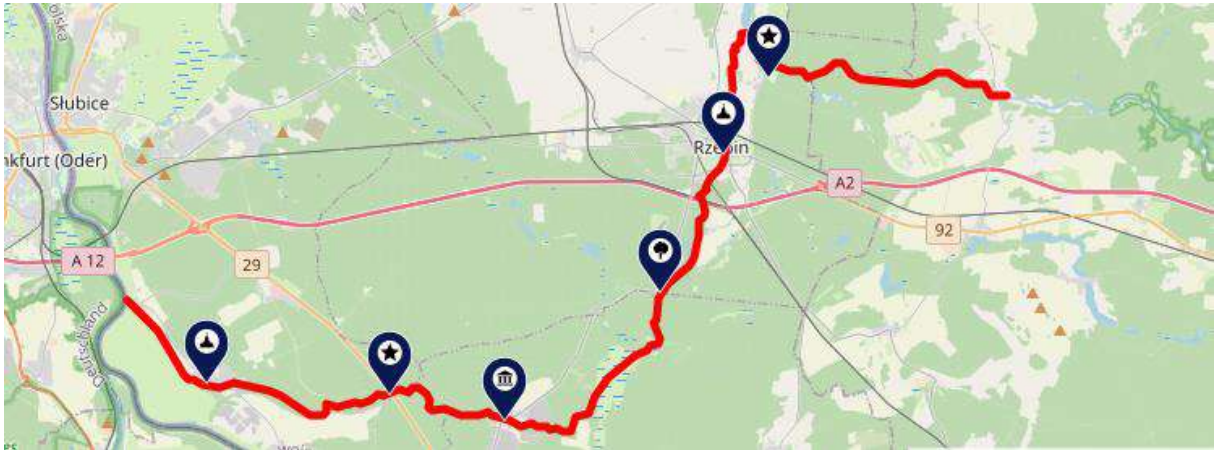

Szlaki kajakowe

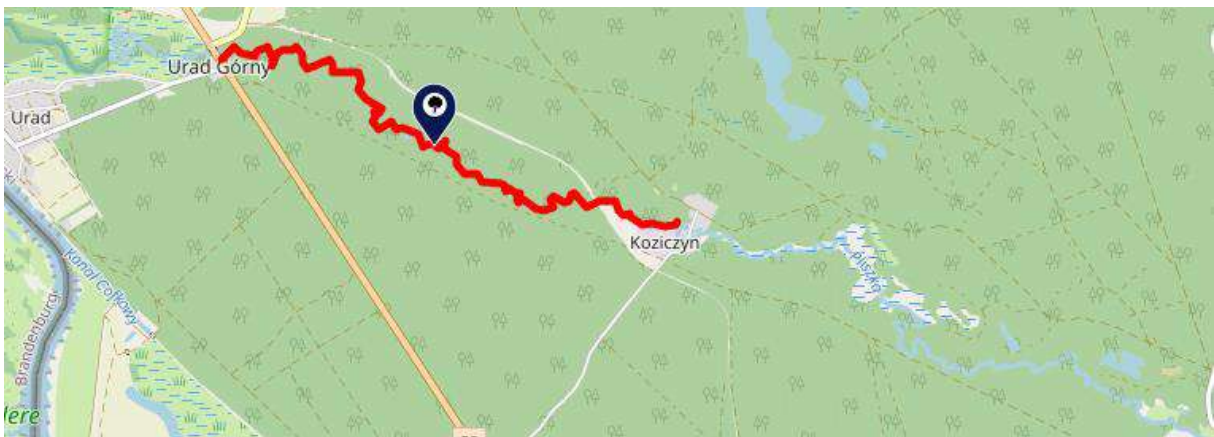
Na obszarze objętym opracowaniem znajdują się rzeki, które chętnie wybierane są przez kajakarzy. Szczególnym potencjałem dysponuje Pliszka oraz Ilanka. Na portalu westisthebest.pl znajduje się opis najciekawszych tras kajakowych regionu. Opis ten powstał w wyniku działalności Lokalnej Grupy Działania Zielona Dolina Odry i Warty.

Zaprezentowano tam 6 tras kajakowych:

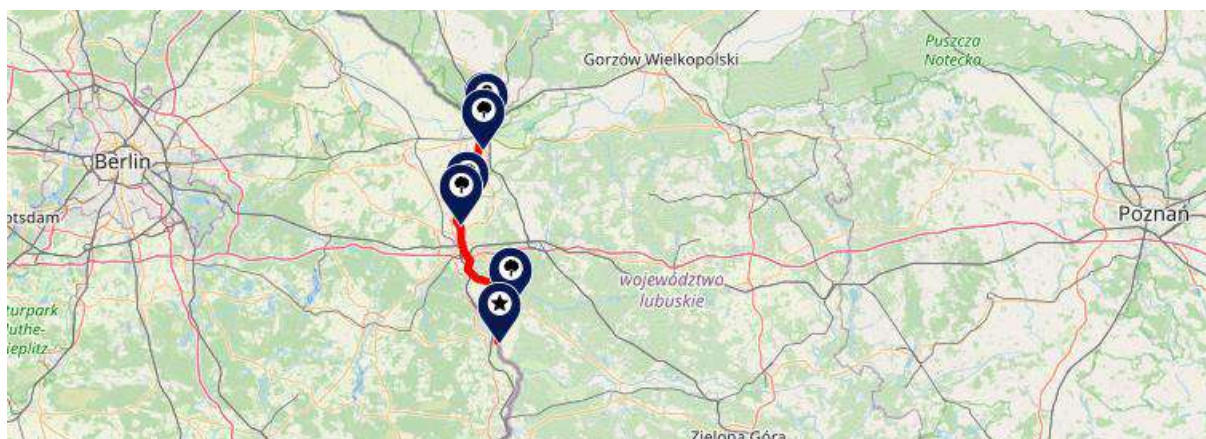
1. Spływ Ilanką (40 km)

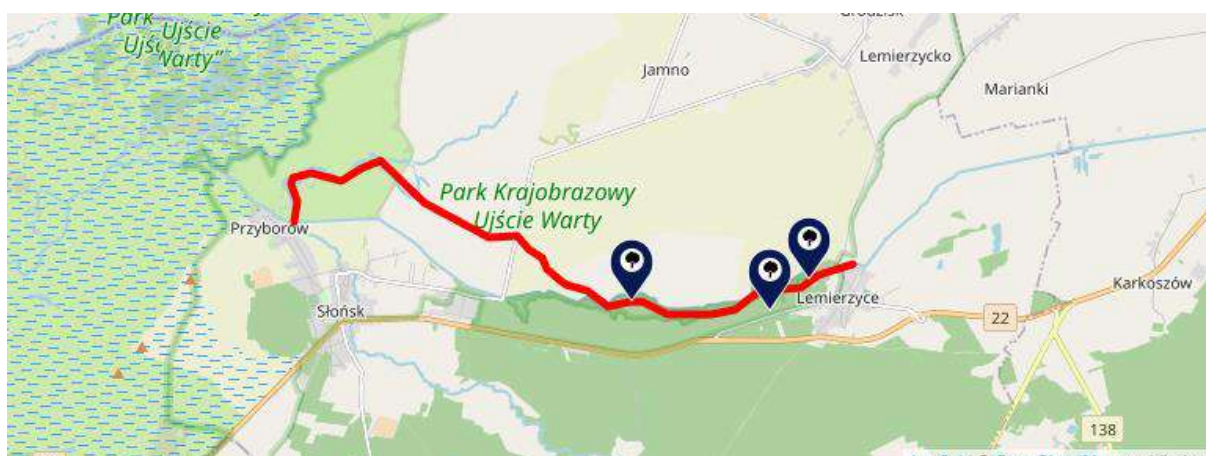
2. Spływ Pliszką (na mapie odcinek 5,7km, który można przedłużyć startując z Sądowa)

3. Spływ Odrą (62 km)

4. Spływ Postomią (10km)

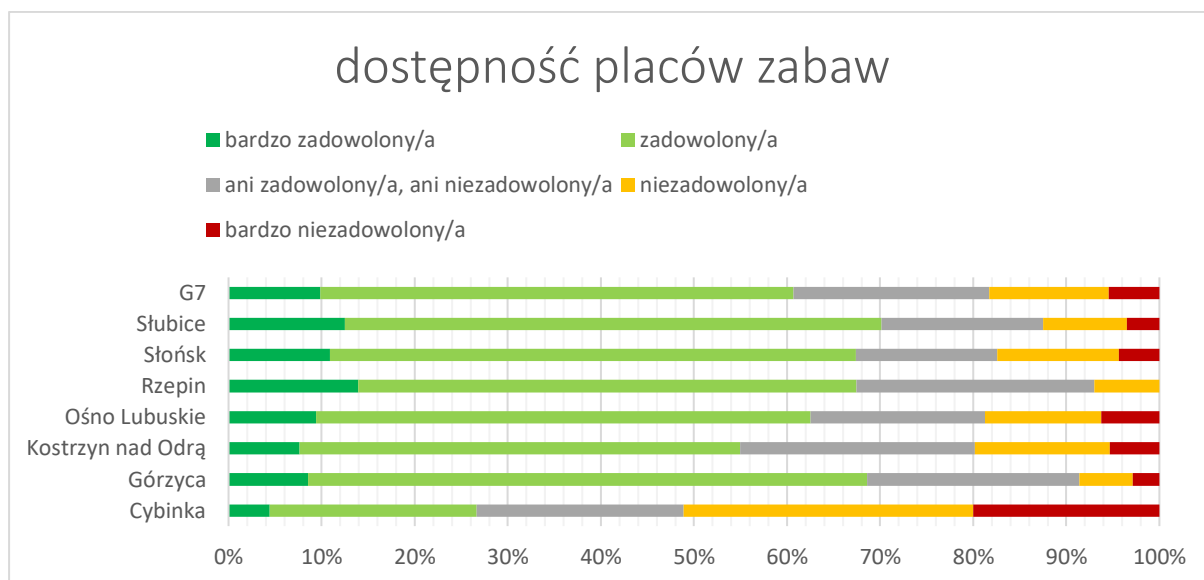
Ponadto z opisanych szlaków spływ Wartą oraz spływ kanałem Maszówek końcowe swoje przystanki mają na terenie Kostrzyna nad Odrą. Każda z gmin objętych opracowaniem ma styczność z formą rekreacji czy też turystyki wodnej. Rzeki Odra, Warta, Postomia, Ilanka i Pliszka spajają wszystkie 7 gmin. Dodatkowo mnogość ośnieńskich jezior uzupełnia te bazę o wody stojące. Stanowi to duży potencjał i wspólne ogniwo G-7.

Place zabaw, tory boiska.

Infrastruktura rekreacyjna służąca lokalnym społeczności w ostatnich kilkunastu latach powstała głównie za sprawą Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ale także w wyniku inwestycji własnych samorządów. O to jak mieszkańcy oceniają aktualną dostępność placów zabaw oraz miejsc rekreacji dla młodzieży zapytano w badaniu ankietowym. Poniższe wykresy przedstawiają rozkład odpowiedzi na te pytania. Najlepiej wypadła ogólna ocena dostępności placów zabaw (3,467 na 5) – mieszkańcy G-7 umieścili ten element na drugim miejscu w klasyfikacji zadowolenia z warunków życia w gminie. Dużo słabiej wypadła dostępność miejsc rekreacji dla młodzieży, bo znalazła się na 16 spośród 24 miejsc (ocena 3,023 na 5). Być może pośrednio odpowiedzi na przytoczone wcześniej już pytanie o warunki do uprawiania sportu należy traktować jako część miejsc rekreacji dla młodzieży, co w ogólnym rozrachunku podniosłoby ogólną ocenę dostępności miejsc rekreacji (sport = miejsce 3).

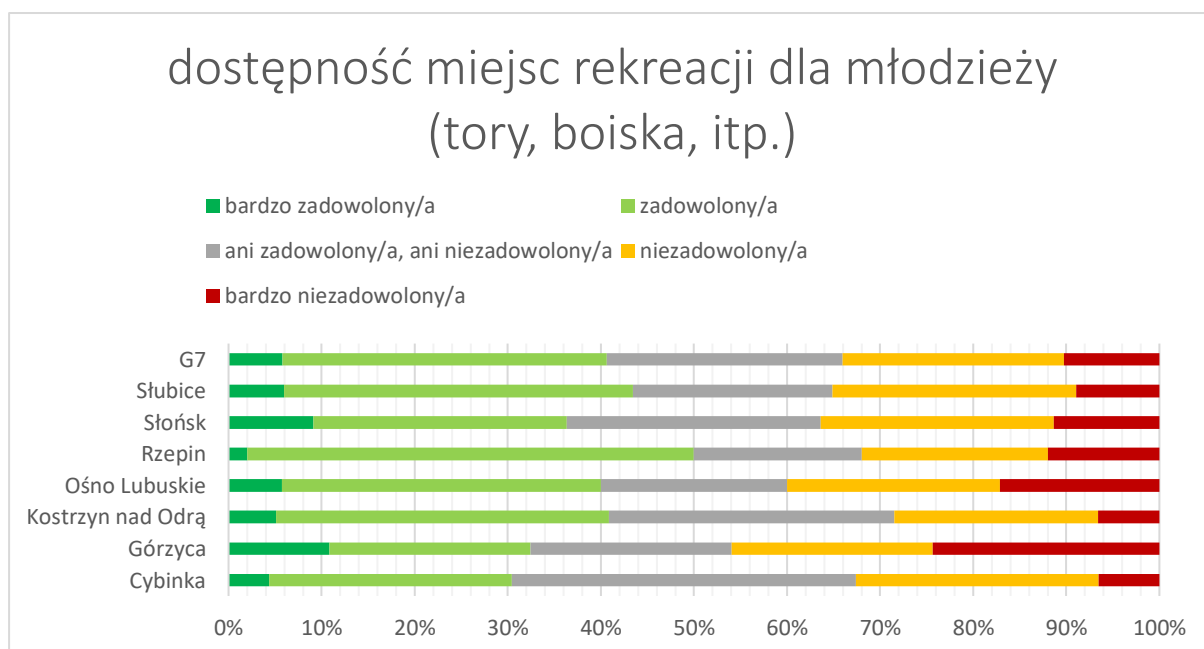
Analizując odpowiedzi w poszczególnych gminach nie sposób pominąć wyraźne niższej niż średnia oceny dostępności placów zabaw w gminie Cybinka. Odsetek osób niezadowolonych ze stanu rzeczy jest ponad dwukrotnie większy niż dla całego obszaru G-7. Najlepiej kwestie placów zabaw oceniają z kolei mieszkańcy Słubic i Górzycy. Najmniej niezadowolonych z tego aspektu mieszkańców odnotowano na terenie gminy Rzepin.

Wykres 73 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

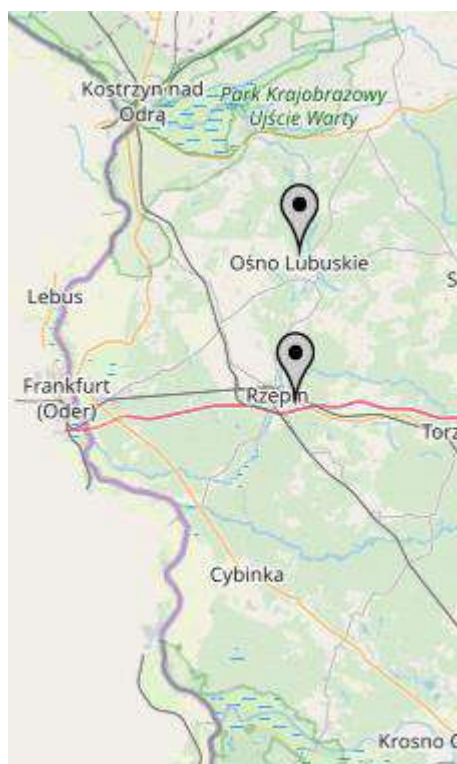
Inaczej sytuacja wygląda w przypadku dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Tutaj najlepiej wypada Rzepin, gdzie połowa ankietowanych udziela pozytywnych odpowiedzi. Najmniej pozytywnych wskazań ponownie odnotowano w Cybince, podczas gdy najwięcej wskazań negatywnych – w gminie Górzycza.

Wykres 74 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Mapa 15 Wykaz kąpielisk w obszarze G-7.

Źródło: serwis kąpieliskowy GIS.

Zgodnie z wykazem Głównego Inspektoratu Sanitarnego aktualnie na obszarze G-7 zgłoszone są dwa oficjalne kąpieliska:

Kąpielisko „Rzeczynek” w Ośnie Lubuskim - Jezioro Rzeczynek to miejskie kąpielisko atrakcyjnie położone w granicach administracyjnych miasta, w jego północnej części. Jezioro Rzeczynek służy podniesieniu atrakcyjności turystycznej miasta, umożliwia pełniejsze wykorzystanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych, wzmacnia potencjał turystyczny. W bezpośrednim sąsiedztwie akwenu znajdują się ośrodek wypoczynkowy z wypożyczalnią sprzętu wodnego, polem namiotowym, małym boiskiem sportowym oraz placem zabaw. Po stronie przeciwnej znajduje się pensjonat z odnową biologiczną. W bezpośrednim sąsiedztwie jeziora usytuowany jest Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Uroczysko Doliny Lenki”. Jezioro Rzeczynek to kąpielisko miejskie zarówno dla mieszkańców gminy jak również turystów, jest ogólnodostępne, bezpłatne. Kąpielisko miejskie spodoba się zarówno amatorom kąpeli i wypoczynku na biwaku, jak i wędkarzom i obserwatorom ptaków. Dominuje roślinność szuwaru właściwego - przy brzegu N, NE, S pas szuwaru zbudowany przez patkę wąskolistną sięga do 20 - 25m w głąb zbiornika. Przy brzegu W szuwar rozwinięty słabo. Roślinność podwodna słabo rozwinięta (głównie brzeg NW) budowana przez rdestnice i jezierzę. Jezioro pełni funkcję kąpieliska dla miasta Ośno a także jest silnie użytkowane wędkarsko.

Kąpielisko w 2021 uzyskało klasyfikację „doskonała” w serwisie kąpieliskowym GIS.

Kąpielisko "Długie" w Rzepinie - Jezioro ze wszystkich stron otoczone lasami iglastymi, dno piaszczyste, plaża o długości 76 mb. Na plaży toaleta z natryskiem dwustanowiskowym oraz przebieralnią. Również to kąpielisko w 2021 uzyskało klasyfikację „doskonała” w serwisie kąpieliskowym GIS.

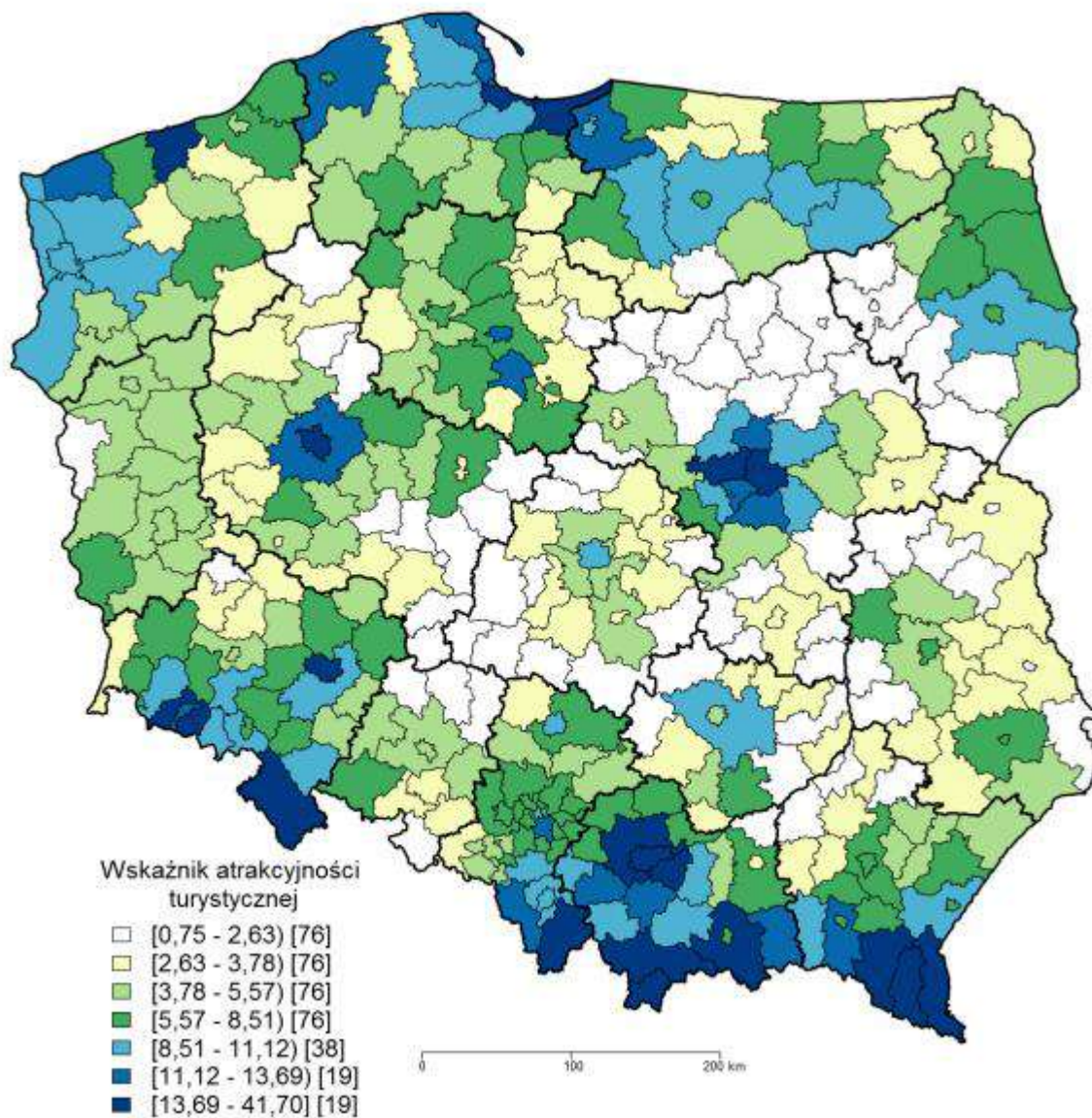
Oprócz dwóch oficjalnych kąpielisk na terenie G-7 istnieje jeszcze kilka jezior które pełnić mogą funkcje rekreacyjne. Część z nich niestety w wyniku eutrofizacji staje się coraz mniej przydatna w tym właśnie kontekście. W ten sposób funkcje kąpieliskowe utraciło np. jezioro Żabiniec w gminie Górzycy. Kąpielisko w Starych Biskupicach w gminie Słubice zniknęło natomiast w wyniku sprzedaży terenu prywatnego właścicielowi. Największym potencjałem w zakresie rekreacji wodnej dysponuje gmina Ośno Lubuskie, na terenie której znajduje się kilka jezior wchodzących w skład Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego Uroczysko Ośniańskich Jezior. Mieszkańcy terenów przygranicznych chętnie korzystają również z kąpieliska Helenesee położonego po zachodniej stronie Odry.

Podsumowując fragment diagnozy dot. rekreacji warto dodać, że mieszkańcy regionu w ankiecie elektronicznej stosunkowo w formie otwartej zgłaszali dodatkowe potrzeby w obszarze infrastruktury rekreacyjnej. Były to: - Budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych (8 wskazań); - duże inwestycje w obiekty sportowo-widowiskowe typu hala, basen, kręgielnia (9); - zwiększenie ilości placów zabaw i miejsc rekreacji (6). Natomiast „zwiększenie ilości i jakości parków, placów zabaw, miejsc odpoczynku i rekreacji” znalazło się na 12 (z 20) miejscu w rankingu najpilniejszych potrzeb mieszkańców. Osiągnęło wynik 3,12 (skala 1-4).

Turystyka

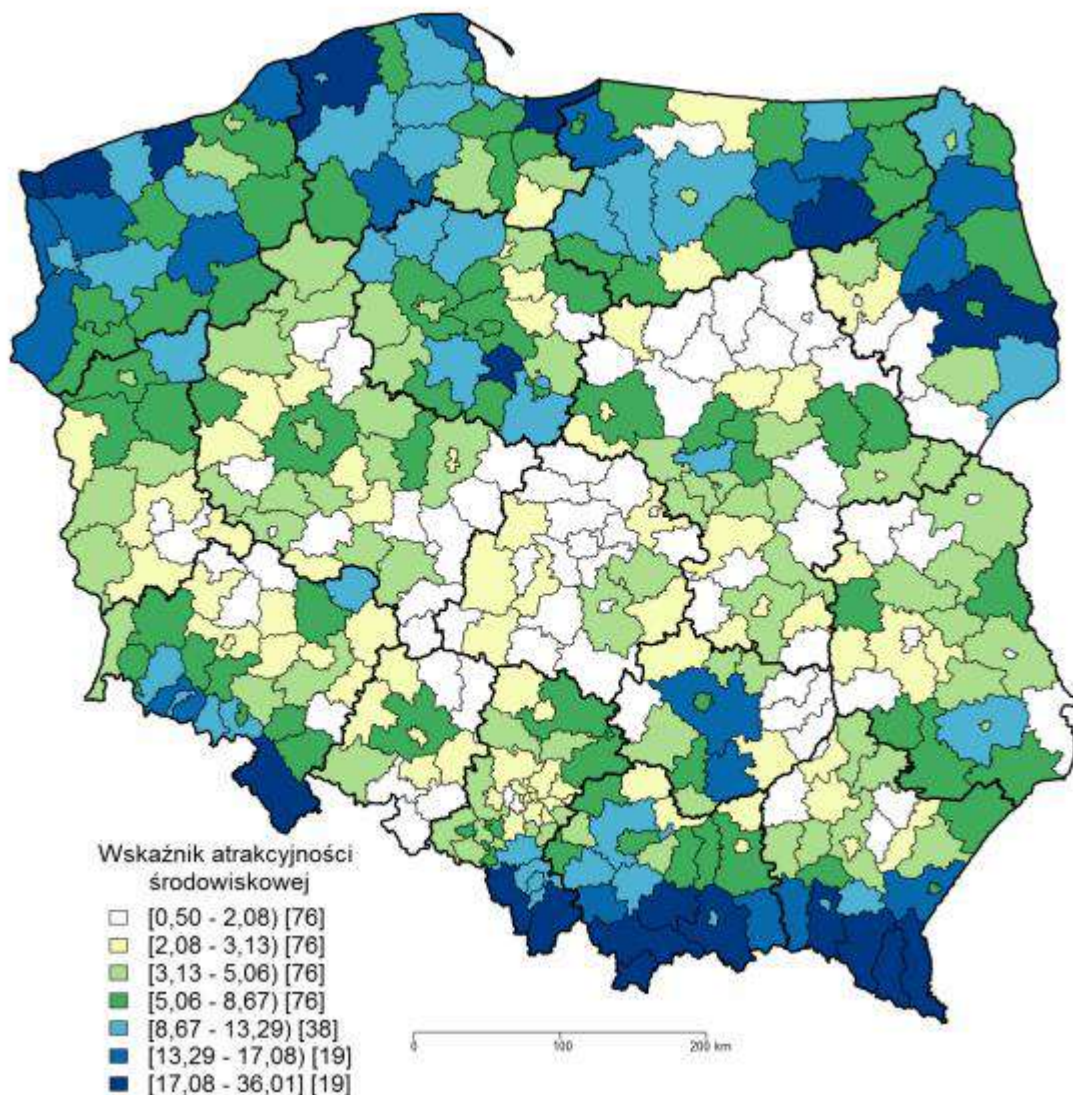
Z analizy przeprowadzonej przez GUS wynika, że powiat słuwicki (5 z 7 gmin G-7) jest powiatem o potencjale turystycznym na najniższym w 7-o stopniowej skali poziomie. Zgodnie z metodologią analizy GUS na atrakcyjność turystyczną składają się wskaźniki z obszaru atrakcyjności kulturowej, atrakcyjności środowiskowej oraz atrakcyjności biznesowo-hotelowej. Każdy z wymienionych wskaźników atrakcyjności wyliczany jest na podstawie danych statystycznych GUS. Brane pod uwagę są np.: zabytki powstałe przed XVI w.; obiekty z listy UNESCO; liczba uczestników imprez masowych; wskaźnik długości linii brzegowej; syntetyczny wskaźnik obszarów chronionych (powierzchnia wg klasy obszaru); syntetyczny wskaźnik wód;); syntetyczny wskaźnik obszarów górskich; wskaźnik miejsc noclegowych w obiektach hotelowych; wskaźnik sal konferencyjnych i wiele innych. Dokładny opis metodologii znajduje się w opracowaniu GUS (https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6334/1/1/1/analiza_walorow_turystycznych_powiatow_i_ich_bezposredniego_otoczenia.pdf)

Mapa 16 Wskaźnik atrakcyjności turystycznej uwzględniający otoczenie i poprawkę transgraniczną. Źródło: GUS Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia, 2017

Spośród wymienionych w metodologii rodzajów atrakcyjności, obszar G-7 najlepiej wypada w atrakcyjności środowiskowej powiat słubicki znajduje się tutaj w 2 klasie podczas gdy powiaty gorzowski i sulęciński w 4 (i można założyć, że w dużej mierze ma to związek z położeniem Parku Narodowego Ujście Warty właśnie na terenie tych powiatów).

Mapa 17 Wskaźnik atrakcyjności środowiskowej uwzględniający otoczenie i poprawkę transgraniczną. Źródło: GUS Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia, 2017

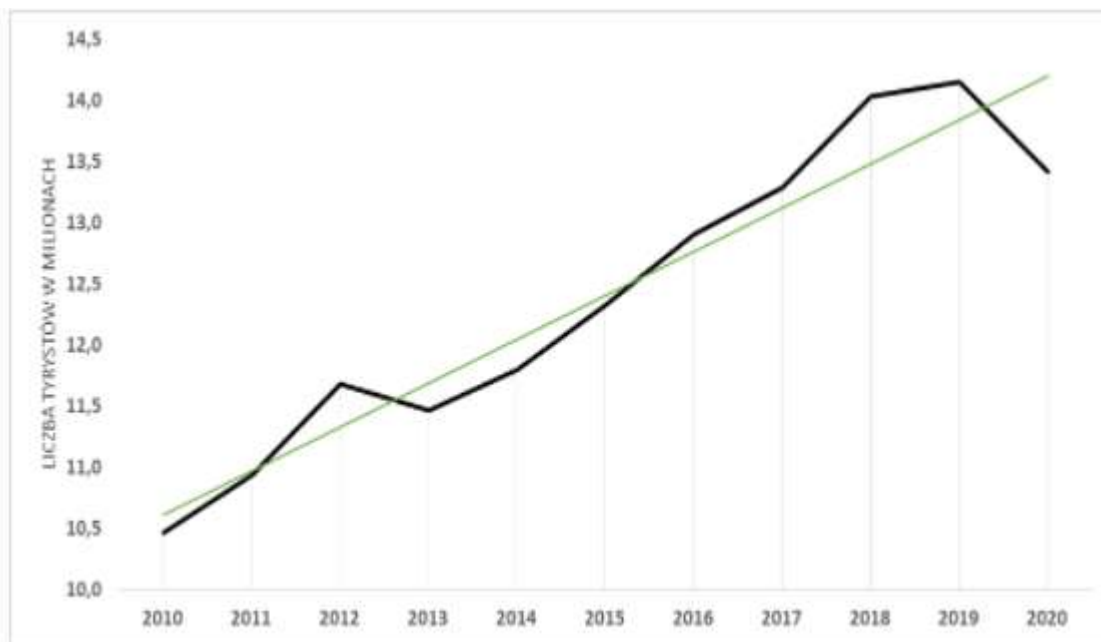

Na terenie powiatu słubickiego, a dokładnie na terenie gminy Górzycza, znajduje się siedziba **Parku Narodowego „Ujście Warty”** - który został utworzony z dniem 1 lipca 2001 roku. Położony jest przy zachodniej granicy Polski, w części Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, zwanej Kotliną Gorzowską. Leży na obszarze dawnej delty rzeki Warty w ujściu do rzeki Odry. Park zajmuje obszar 8074 ha, z tego około 0,1% powierzchni znajduje się na obszarze powiatu słubickiego. Obecny krajobraz Parku to mozaika łąk, pastwisk, turzycowisk i trzcinowisk. Istniejące tu aktualnie zbiorowiska roślinne są typowe dla zagospodarowanych rolniczo dolin dużych rzek nizinnych. Do pierwotnego charakteru roślinności nawiązują zarośla wierzbowe, wykształcające się wtórnie przy korycie Warty zbiorowiska lasów łęgowych, a także pojedyncze, okazałe wierzby i wiązy. PN „Ujście Warty” jest jednym z najcenniejszych obszarów pod względem ornitologicznym w naszym kraju. Unikalne tereny podmokłe, rozległe łąki i pastwiska stanowią jedną z najważniejszych ostoi ptaków wodnych i błotnych. Na obszarze Parku Narodowego „Ujście Warty” zaobserwowano ponad 270 gatunków ptaków, z czego łęgi stwierdzono u więcej niż 170 gatunków. Kilkanaście z nich figuruje w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, np.: bączek, ohar, cyraneczka, mewka mała, kulik wielki. Ponadto na terenie Parku Narodowego stwierdzono występowanie 39 gatunków

ssaków. Ze względu na charakterystykę Parku wiele występujących tu ssaków wykazuje przystosowanie do ziemno-wodnego trybu życia. O dużym zróżnicowaniu świadczy też występowanie na tym terenie blisko 50 zespołów roślinnych⁵⁵

Park Narodowy Ujście Warty stanowi największy potencjał turystyczny obszaru G-7

Wykres 75 Dynamika zmian w liczbie turystów odwiedzających polskie Parki Narodowe. <https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

Na powyższym wykresie zobrazowano dynamikę zmian w liczbie turystów odwiedzających Parki Narodowe. Trend jest zdecydowanie pozytywny i widać go wyraźnie na przykładzie PN Ujście Warty. Jako najmłodszy w Polsce Park Narodowy, w dodatku o nieprzychylnym masowej turystyce profilu wodno-błotnym awansował na 19 (wspólnie z Magurskim Parkiem Narodowym) miejsce wśród 23 PN w Polsce. W 2020 roku odwiedziło go 65 tys. turystów. Z danych pochodzących z różnych źródeł i okresów jednoznacznie wynika, że PN UW cieszy się wyjątkowo dynamicznym wzrostem liczby odwiedzających: w 2007 było to około 20 tys. osób⁵⁶, dziesięć lat później, w 2017 roku odnotowano 34 tys. odwiedzin⁵⁷, w 2019 było to już 58 tys. osób⁵⁸, a w trudnym dla turystyki roku 2020 liczba ta wzrosła do 65 tys. osób.⁵⁹

⁵⁵ *Diagnoza lokalnych problemów i wyzwań powiatu słubickiego Jakość środowiska naturalnego w powiecie słubickim*, N. Duer, Słubice 2014

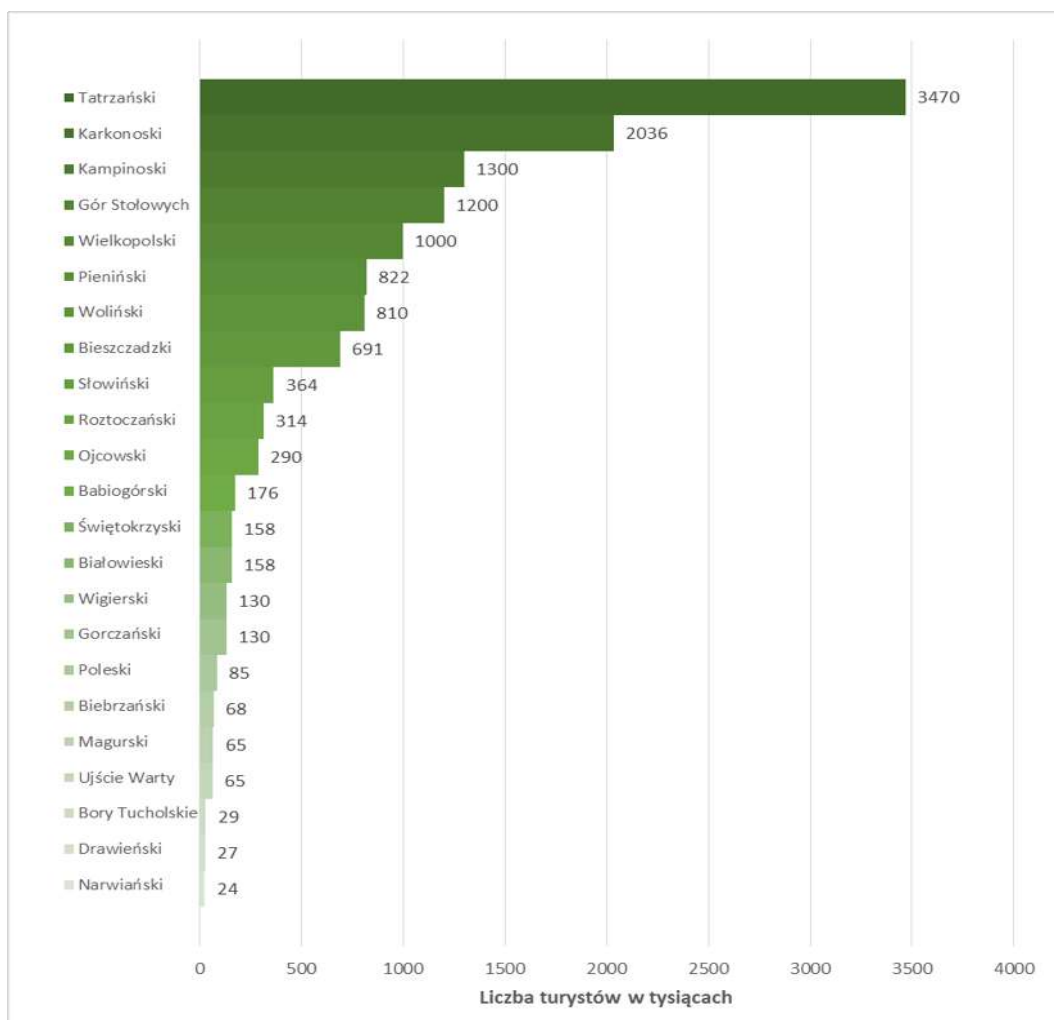
⁵⁶ PRZYCZYNY ZRÓŻNICOWANIA RUCHU TURYSTYCZNEGO W POLSKICH PARKACH NARODOWYCH, <https://doi.org/10.18778/0867-5856.30.1.08>

⁵⁷ tamże

⁵⁸ GUS, TABL. 9(172). TURYSTYKA W PARKACH NARODOWYCH W 2019 R.

⁵⁹ <https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

Wykres 76 Liczba turystów w polskich Parkach Narodowych w 2020 roku. Źródło: <https://stat.gov.pl/portal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/>

Inne atrakcje turystyczne obszaru G-7, które stanowią mogą produkt komplementarny względem Parku Narodowego:

Przyroda:

- parki krajobrazowe (Ujście Warty, Krzesiński),

- atrakcje (Muzeum Łąki w Owczarach, wieże widokowe na Czarnowskiej Górze, w Uradzie oraz w Słubicach – w budowie, przystanie i szlaki wodne)

Kultura:

- imprezy (Festiwal Labirynt, Festiwal Most, Złot Rzeczpospolitej Ptasiej, Festiwal Szumiące Trawy, Trans Vocale)

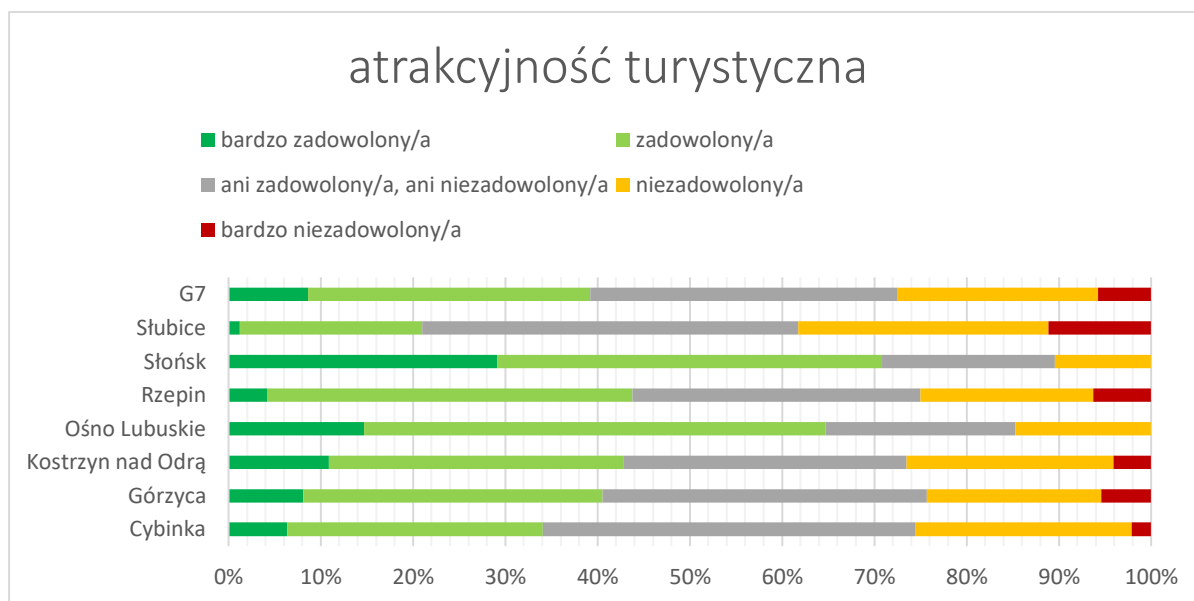
- zabytki (Twierdza Kostrzyn, Ośno Lubuskie)

- Nowa Ameryka, Hydroinżynieria Dolnej Warty

Opinia mieszkańców na temat atrakcyjności turystycznej regionu również była przedmiotem badania ankietowego. Ogólne zadowolenie z atrakcyjności turystycznej G-7 jest na umiarkowanym poziomie. Więcej mieszkańców udzieliło pozytywnych niż negatywnych odpowiedzi. Zadowolenie z tego aspektu życia uplasowało

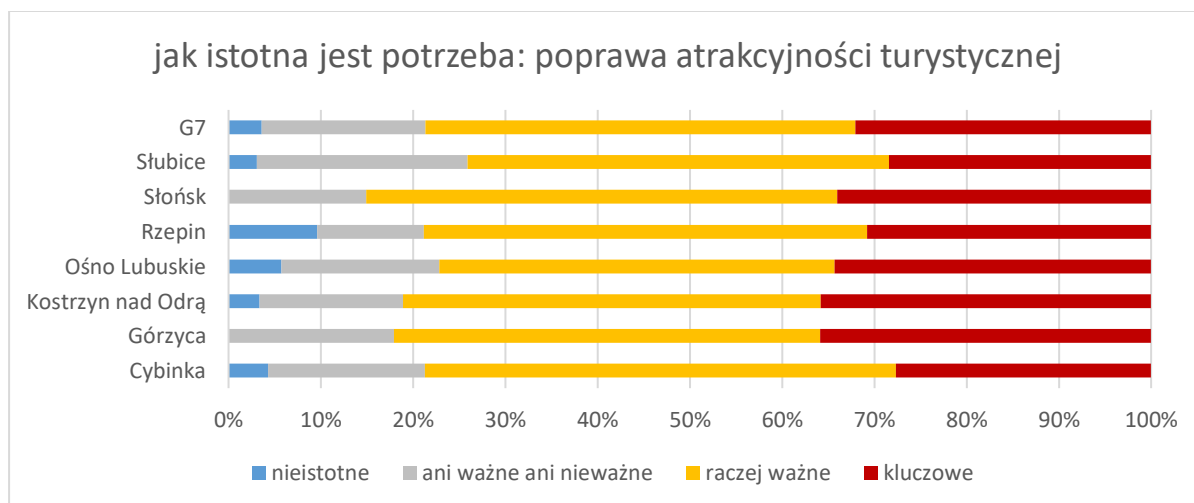
się na 9 (na 24) miejscu w rankingu ze średnią 3,14 (na 5). Najlepiej atrakcyjność turystyczną oceniają mieszkańcy Słońska i Ośno Lubuskiego, co jest zrozumiałe ze względu na walory przyrodnicze tych gmin. Najślabiej w zestawieniu wypada gmina Słubice.

Wykres 77 Zadowolenie mieszkańców z atrakcyjności turystycznej gminy. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.

Czy mieszkańcy uważają więc za istotne podniesienie tej atrakcyjności? Potrzeba ta uplasowała się na 14 miejscu spośród 20 możliwych, w rankingu potrzeb G-7. Podobnie tutaj mieszkańcy Słońska widzą w turystyce wysoką wartość i uważają, że warto jeszcze wzmocnić ten obszar. Równocześnie także i w tym przypadku Słubice wypadają najślabiej – czyli mieszkańcy uważają tę gminę za mało atrakcyjną turystycznie i w najmniejszym stopniu spośród wszystkich gmin G-7 uważają, że należy ten stan rzeczy poprawiać.

Wykres 78 Wskazania dot. istotności potrzeby poprawy atrakcyjności turystycznej gminy.

Baza noclegowa i jej wykorzystanie

Na obszarze G-7 w 2020 roku funkcjonowały 33 obiekty noclegowe dysponujące 1922 miejscami noclegowymi⁶⁰

⁶⁰ GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 18 Liczba obiektów i miejsc noclegowych na terenie G-7 oraz powiatów gorzowskiego i sulęcińskiego w 2020 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

	li. Obiektów	liczba m. noclegowych
Powiat gorzowski	13	591
Kostrzyn nad Odrą	3	282
Powiat słubicki	27	1 520
Cybinka	1	21
Górzycza	3	74
Ośno Lubuskie	4	207
Rzepin	5	170
Słubice	14	1 048
Powiat sulęciński	24	1 349
Słońsk	3	120
G-7	33	1 922

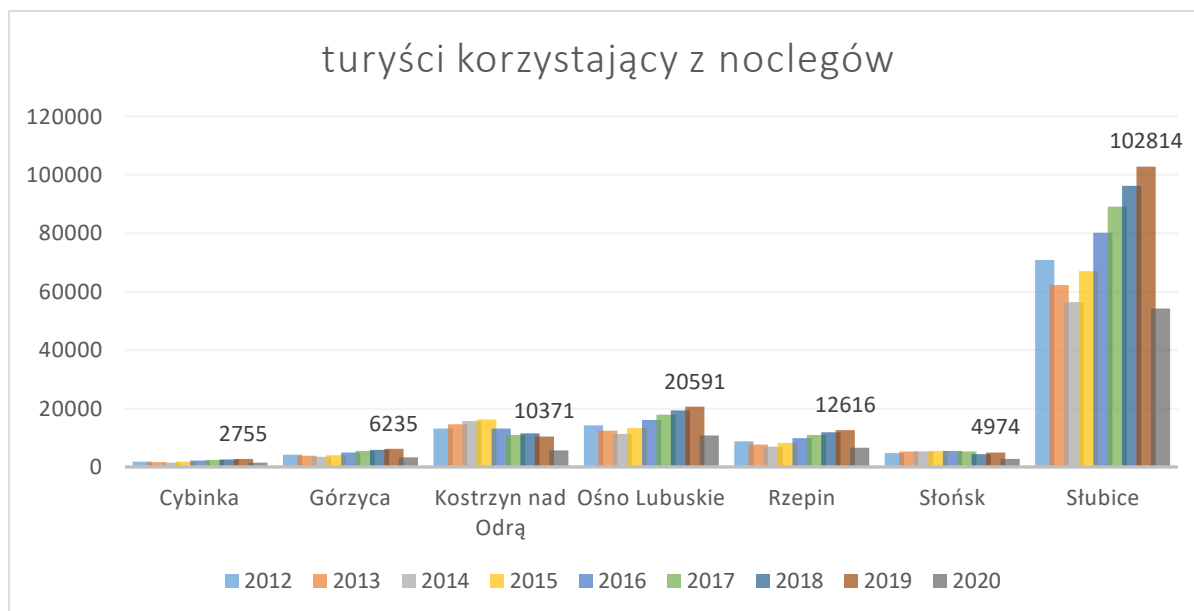
Na podstawie danych z lat 2012-2020 o ilości miejsc noclegowych, wyliczono średni udział poszczególnej gminy w potencjale noclegowym powiatu. Ma to o istotne znaczenie w kontekście prób oszacowania rozłożenia ruchu turystycznego w poszczególnych gminach obszaru G-7. GUS podaje dane o liczbie udzielonych noclegów jedynie na poziomie powiatu (oprócz danych o turystach zagranicznych – te można przeglądać również na poziomie poszczególnych gmin).

Tabela 19 Wskaźniki udziału poszczególnych gmin w potencjale turystycznym swojego powiatu. Opracowanie własne

	śr. udział w li. Miejsc noclegowych całego powiatu w latach 2012-2020
Cybinka	1,9%
Górzycza	4,3%
Kostrzyn nad Odrą	42,3%
Ośno Lubuskie	14,2%
Rzepin	8,7%
Słońsk	8,9%
Słubice	70,9%

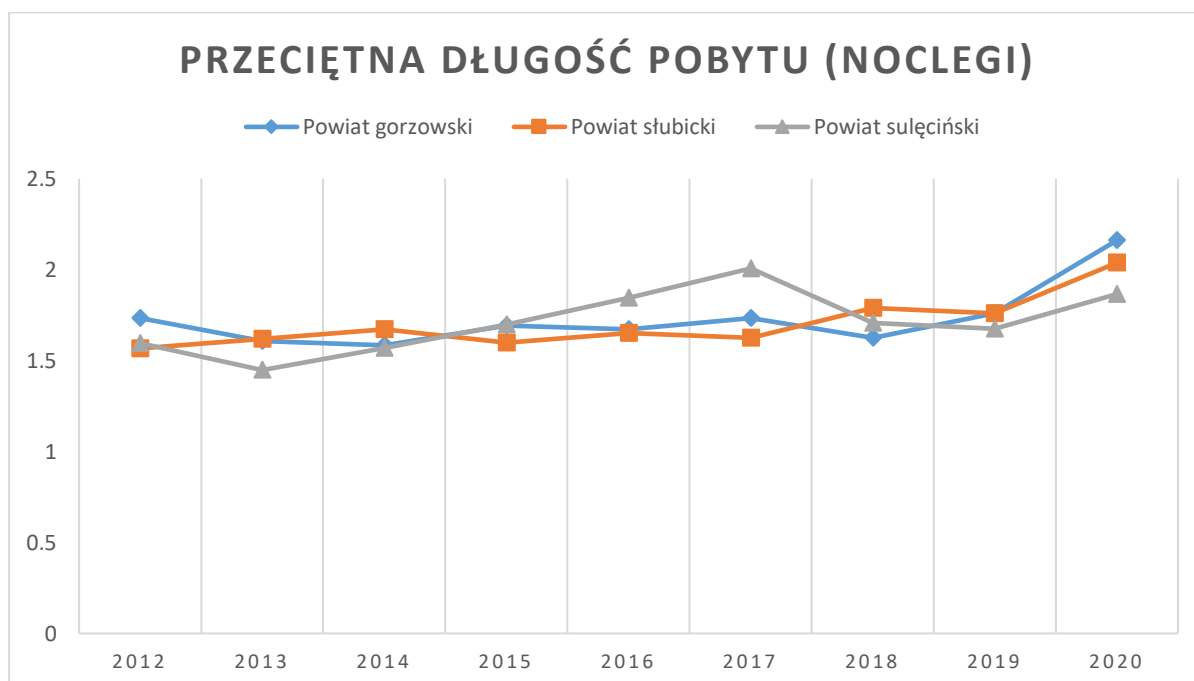
Dane dotyczące liczby noclegów udzielonych na terenie G-7 w latach 2012-2020 pozyskano z banku danych lokalnych GUS. Tak jak wspomniano powyżej GUS udostępnia je jedynie w podziale na powiat. Przyjmując powyższe (tabela 18) wskaźniki udziału poszczególnych gmin w potencjale turystycznym powiatu dokonano szacunkowego rozbicia danych na poszczególne gminy. Należy jednak podkreślić iż dane te są jedynie ekstrapolacją na podstawie danych rządu ogólnego i nie należy ich traktować jako danych precyzyjnych.

Wykres 79 Liczba turystów korzystających z noclegów na terenie poszczególnych gmin w latach 2012-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Podział na gminy - szacunkowy udział w statystykach powiatowych

Pomijając rok 2020, który z racji pandemii negatywnie odbił się na wynikach statystyk turystycznych, zauważyć należy, że w większości przypadków analizowanych gmin (i powiatów) liczba turystów korzystających z noclegów była na fali wznoszącej od 2015 roku. Analizie poddano również to jak zmieniał się w badanym okresie profil turysty – zauważono wyraźny trend rosnący jeśli chodzi o przeciętną długość pobytu (liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę)

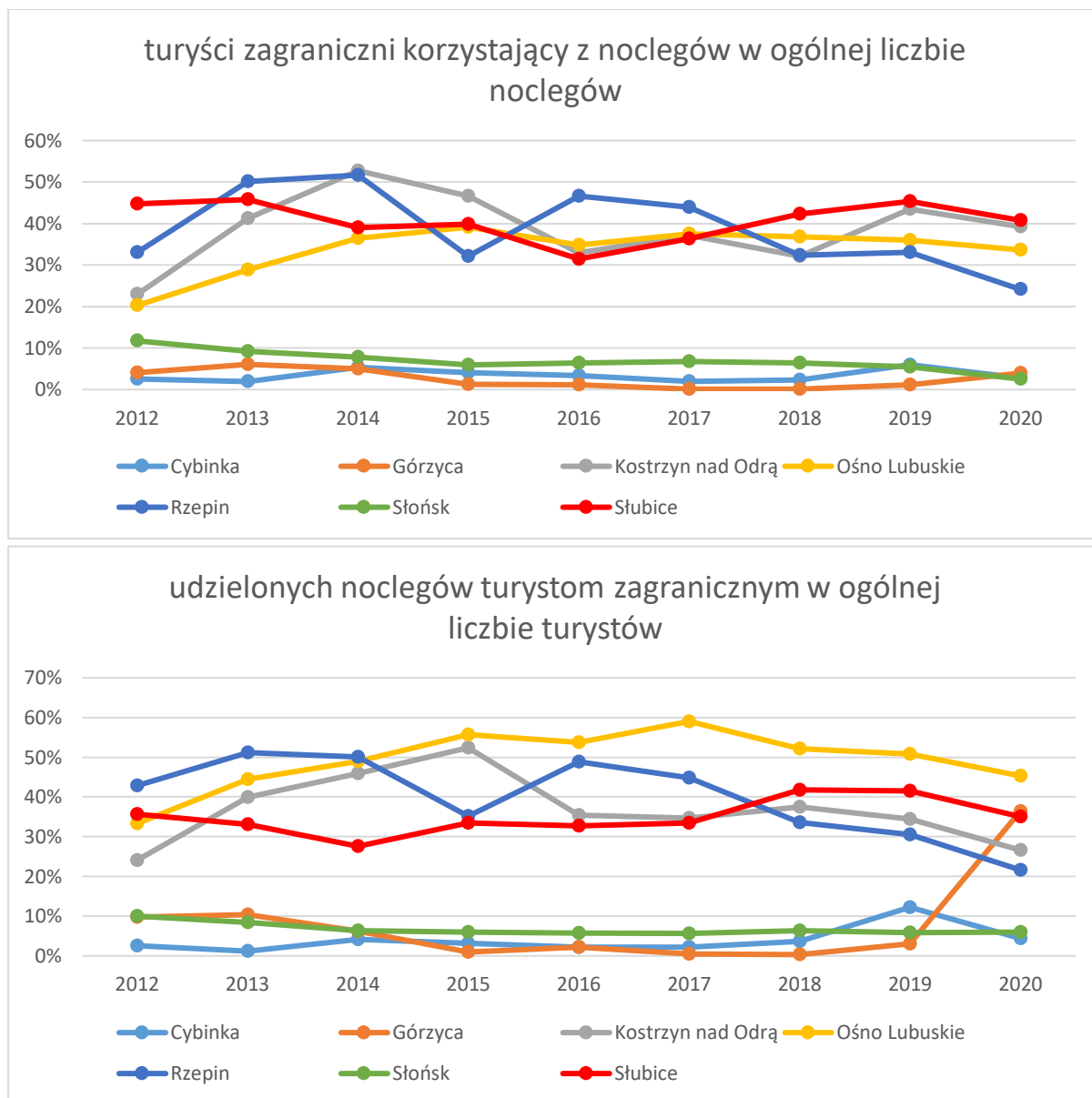
Wykres 80 liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Analiza turystów pod względem kraju pochodzenia (turystów zagranicznych) jest dużo precyzyjniejsza, gdyż opiera się na oficjalnych danych GUS udostępnianych na poziomie każdej gminy osobno. Wyjątkiem są dwa

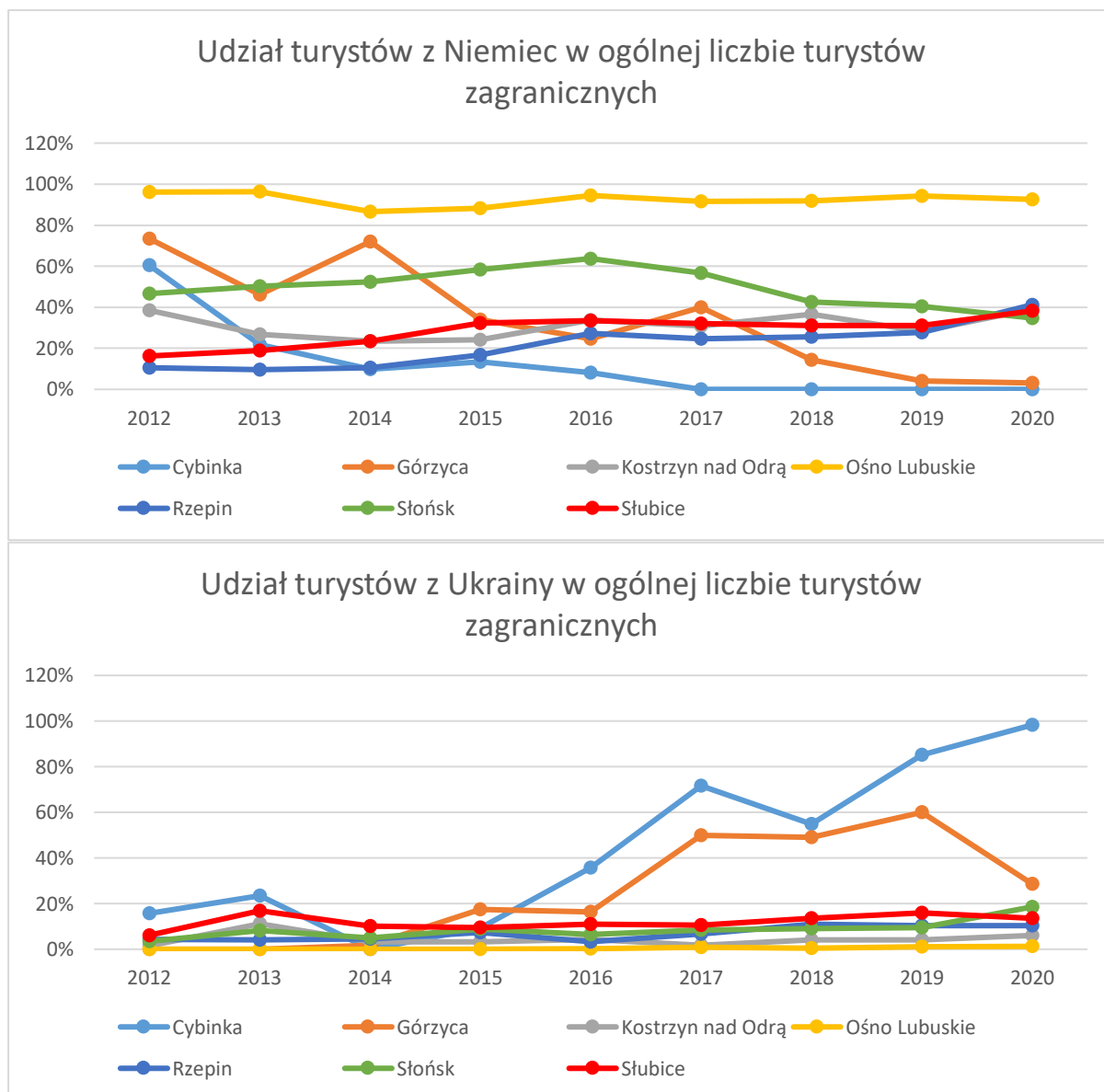
poniższe wykresy, które odnoszą się do ogólnej liczby turystów, która jak wspomniano wyżej, na poziomie gminnym została jedynie oszacowana w wyniku przeliczenia danych powiatowych.

Wykres 81 Turyści zagraniczni oraz ilość noclegów turystów zagranicznych w ogólnym ruchu turystycznym gmin G-7 w latach 2012-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz szacunkowych wartości ogólnej liczby turystów w poszczególnych gminach.

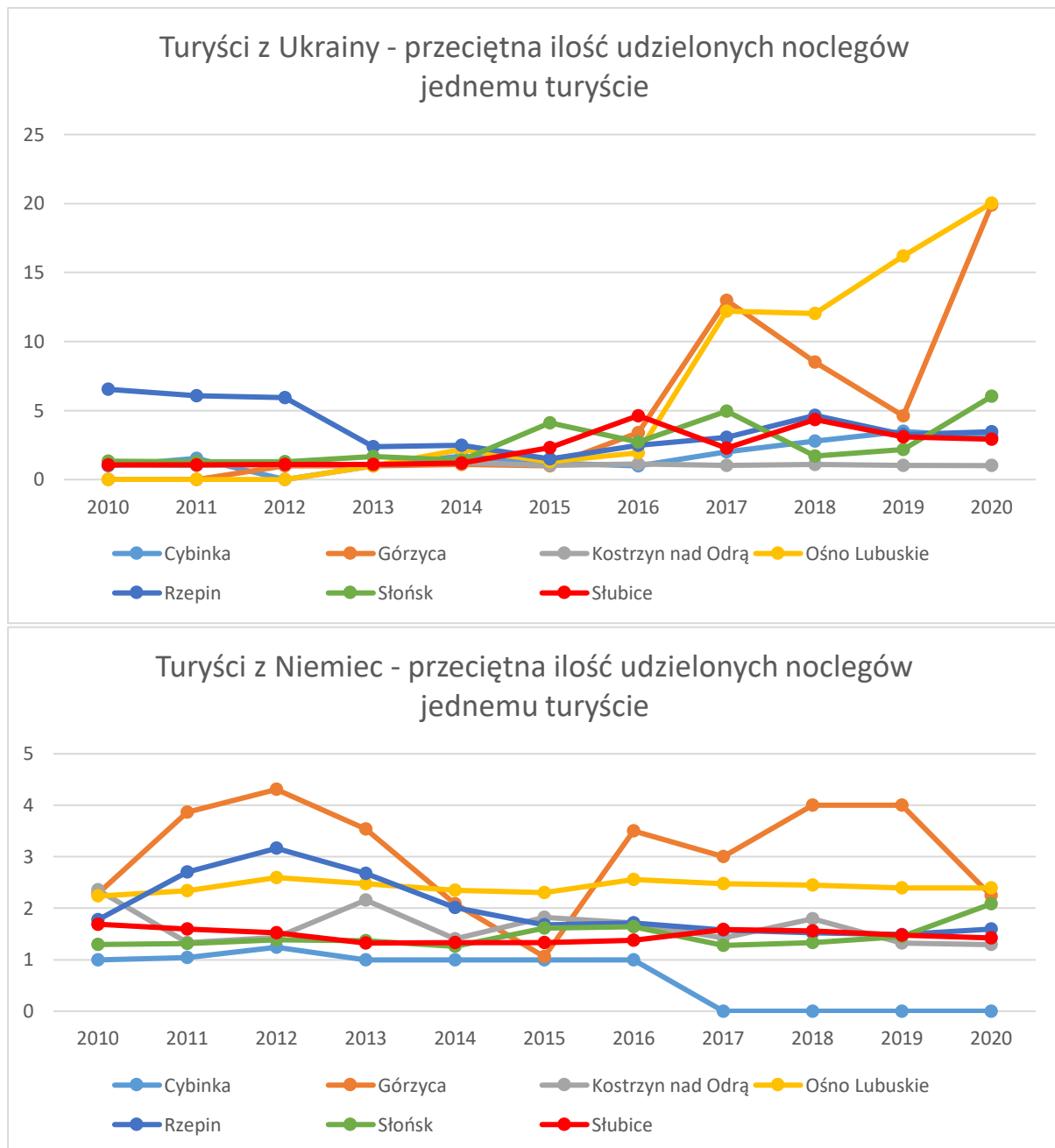
Biorąc pod uwagę fakt, że rok 2020 nie powinien być brany pod uwagę pod względem analizy trendów to stwierdzić można, iż ruch zagraniczny utrzymuje się w regionie na względnie stabilnym poziomie. Uwagę zwraca fakt, iż liderem w ilości turystów zagranicznych może być Ośno Lubuskie, oraz skokowo rosnący odsetek turystów zagranicznych w gminie Górzycza i Cybinka. Jak wykaże kolejna analiza za ten znaczący wzrost w tych dwóch niewielkich gminach odpowiadają głównie turyści z Ukrainy o bardzo długim średnim czasie pobytu, co może świadczyć o tym iż nie jest to ruch do końca turystyczny. W gminie Cybinka w 2020 roku 98% turystów zagranicznych stanowili obywatele Ukrainy. Natomiast w Ośnie Lubuskim, w całym badanym okresie udział turystów niemieckich wynosił od 88 do 96%.

Wykres 82 Udziały turystów z Niemiec i z Ukrainy w ogólnej liczbie turystów zagranicznych gmin G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Tak jak wspomniano powyżej, ciekawych informacji dostarcza analiza długości pobytu turystów niemieckich i ukraińskich. Do 2016 roku jedynie w Gminie Rzepin odnotowano średnie długości pobytu turystów z Ukrainy przekraczających 5 dni. W latach 2017-2020 wartości te poszybowały do blisko 20 dni w przypadku gmin Górzycza i Cybinka. Również gmina Słońsk przekroczyła wartość 5 dni. W pozostałych gminach wartości te były niższe, ale poza Kostrzynem nad Odrą wyraźnie rosły na przestrzeni ostatnich lat (np. gmina Słubice – wzrost od 1,06 w 2012 roku do 2,93 w roku 2020). Ponieważ w tym samym czasie wśród turystów niemieckich dominowały krótkie wizyty (np. wypadki weekendowe do Ośna Lubuskiego na przeciętnie 2,4 noclegu) przeważnie nie przekraczające średniej na poziomie 4 dni można postawić hipotezę, że udział „turystów” z Ukrainy w niewielkich gminach wynika z faktu braku mieszkań/lokali na wynajem w tych gminach, w których mogliby zatrzymać się pracownicy sezonowi przyjeżdżający na tereny G-7. Tym samym rezerwują noclegi w jedynych dostępnych obiektach turystycznych przez co klasyfikowani są właśnie jako turyści.

Wykres 83 Przeciętna ilość noclegów udzielonych jednemu turyście z Ukrainy i z Niemiec w latach 2010-2020.
Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

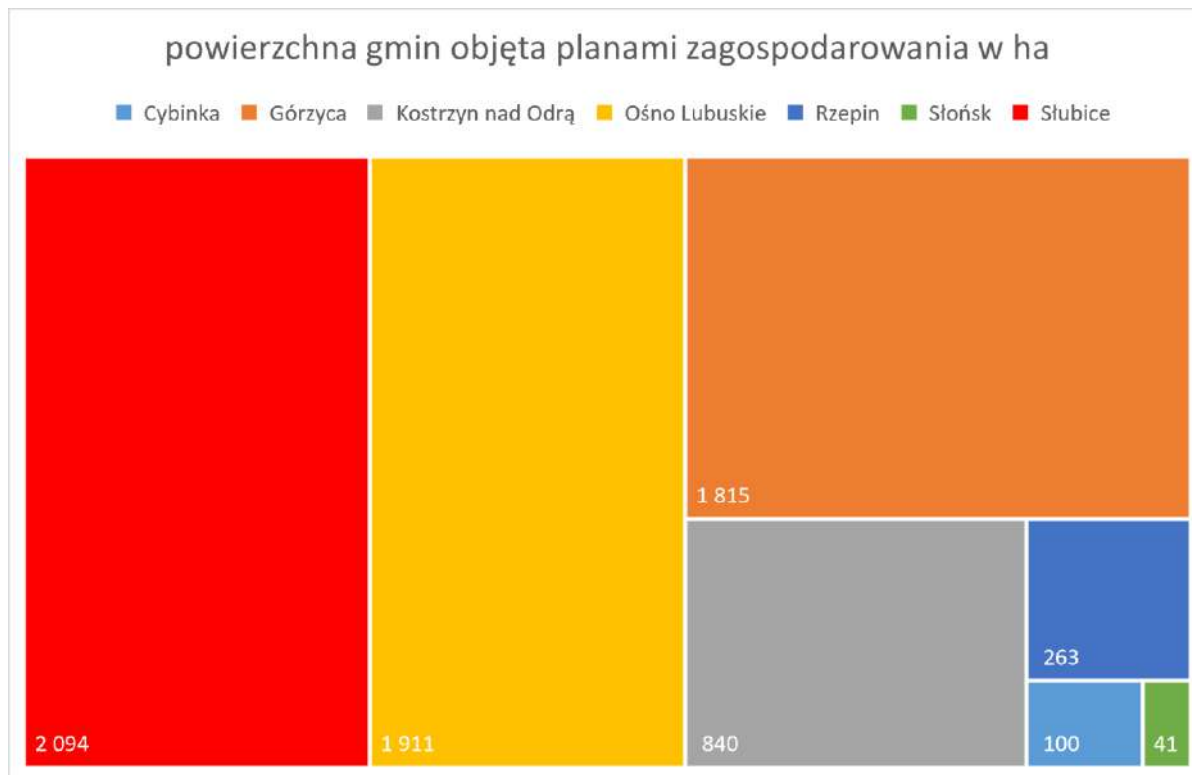

Turystykę w regionie można rozpatrywać pod kątem rodzaju tematu przewodniego. Dominujące w regionie zdają się: turystyka handlowa (jednodniowa, głównie z kierunków zachodnich); turystyka przyrodnicza (PN Ujście Warty); turystyka zdrowotna (weekendowa, głównie z kierunków zachodnich); turystyka uwarunkowana kulturowo (sentymentalne powroty na ziemie odzyskane oraz odwiedziny zabytków regionu oraz przyjazdy na organizowane w gminach G-7 wydarzenia kulturalne); turystyka odwiedzinowa (przyjazdy rodzin osób spoza Polski lub spoza regionu, do członków rodziny pracujących tutaj); .

Planowanie/zagospodarowanie przestrzenne

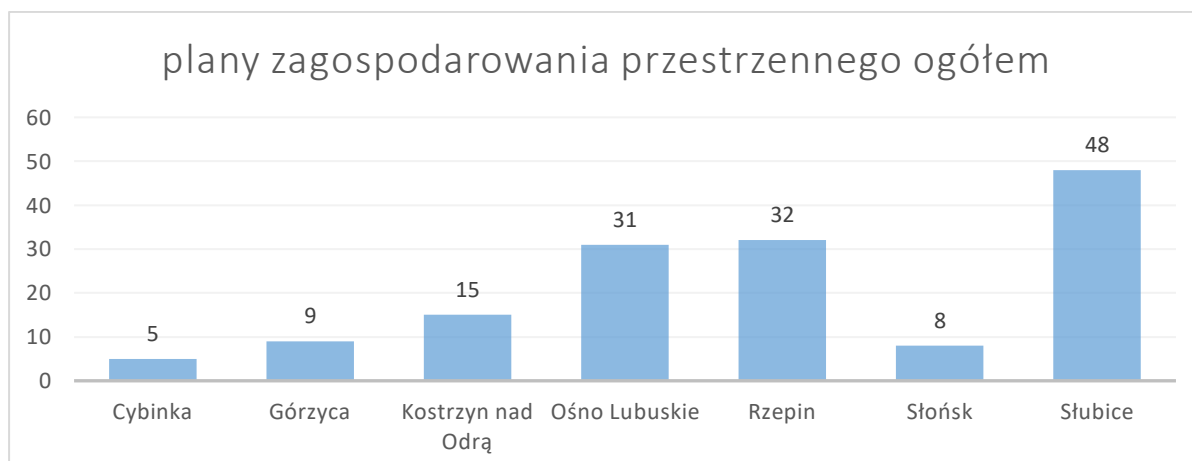
Gminy obszaru G-7 objęte są łącznie na powierzchni 7064 ha planami zagospodarowania. Trzy gminy są liderami w tym zakresie a ich plany stanowią 82% powierzchni objętej planami w całym G-7. Gminy te to Słubice, Ośno Lubuskie i Górzycy.

Wykres 84 powierzchnia gmin objęta planami zagospodarowania w ha. Stan na 2020 rok. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Plany te w większości nie są jednolitymi obszarowo połączeniami. Obrazuje to poniższy wykres, z którego dowiadujemy się, że na terenie gminy Słubice obowiązuje najwięcej, bo 48 planów zagospodarowania (dane na 2020 rok). Jest to prawie pięciokrotnie więcej planów niż tych, które obowiązują w Górzycy (gdzie powierzchnia objęta planami jest zbliżona).

Wykres 85 Liczba planów zagospodarowania przestrzennego ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Istotną informacją dot. planowania przestrzennego jest potencjał gmin do rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Potencjał ten jest geograficznie ograniczony. Zgodnie z danymi GUS (2020) gminy obszaru G-7 dysponują 229 ha gruntów, które przeznaczone są pod budownictwo mieszkaniowe. Warto zwrócić uwagę na niski w tym zakresie potencjał największej gminy – Słubice. Zupełnie inaczej w tym zestawieniu wygląda Kostrzyn nad Odrą, którego zasoby stanowią ponad połowę wszystkich zasobów na badanym obszarze, z czego prawie 100% gruntów przeznaczonych pod budownictwo wielorodzinne. Wśród gmin porównawczych jedynie miasto Gubin dorównuje potencjałowi Kostrzyna nad Odrą.

Wykres 86 Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe, w ha. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL), 2020

Specyficznym rodzajem planu jest program rewitalizacji. W ostatniej dekadzie prawie wszystkie gminy regionu sporządziły bądź przystąpiły do sporządzenia gminnych (lokalnych) programów rewitalizacji. Plany te zawierają istotną w kontekście planistycznym informację – wydzielenie obszarów zdegradowanych i obszarów przeznaczonych do rewitalizacji. Wśród gmin G-7 aktualne plany obowiązują w Cybince, Kostrzynie nad Odrą, Ośnie Lubuskim i Słubicach. Słońsk jest w trakcie tworzenia programu podczas gdy najstarszy – gminy Rzepin staje się już nieaktualny.

aktualny	Nieaktualny/wygasający	W trakcie tworzenia	brak
Cybinka	Rzepin	Słońsk	Górzycza
Kostrzyn nad Odrą			
Ośno Lubuskie			
Słubice			

Wspomniane aktualne programy rewitalizacji wyznaczyły na terenie gmin następujące obszary zdegradowane:

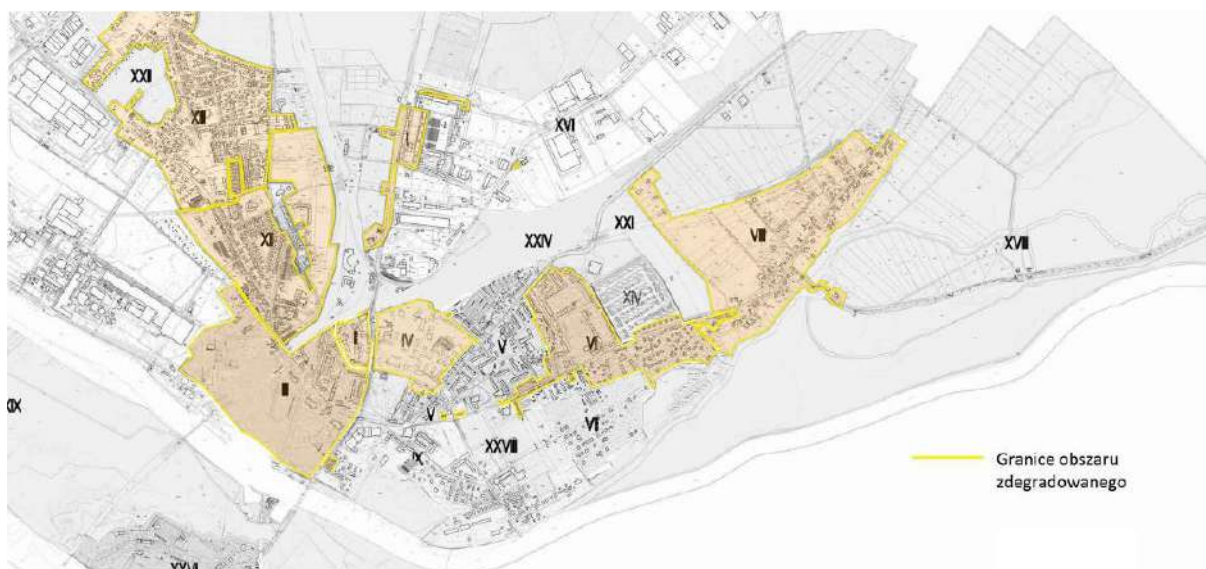
1. W gminie Cybinka wyznaczono centrum Cybinki oraz miejscowości Maczków, Radzików, Urad, Sądów, Biegaków, Grzmięca, Białków, Drzeniów, Tawęcín, Rąpice, Krzesin

2. w Gminie Słubice wyznaczono kilka obszarów:

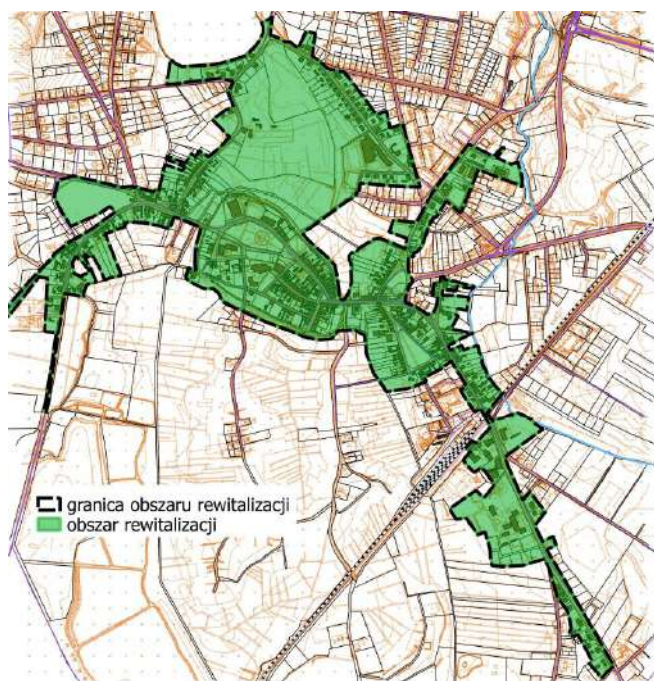
- obszar nr 6 (ulice: Daszyńskiego, Osiedle Słowiańskie, Plac Sybiraków, Słowackiego)
- obszar nr 8 (ulice: Paderewskiego, Sienkiewicza)
- obszar nr 10 (ulice: Plac im. Jana Pawła II, Plac Przyjaźni, Plac Wolności, Seelowska)
- obszar nr 12 (ulice: Kazimierza Jagiellończyka, Kanałowa, Konstytucji 3 Maja, Mieszka I, Osiedle Świerkowe, Piska, Staszica, Wincentego Witosa, Władysława Jagiełły), tzw. Mała Moskwa
- obszar nr 14 (miejscowości: Drzecin, Golice, Lisów, Nowe Biskupice, Nowy Lubusz, Pławidło, Stare Biskupice).

3. w Kostrzynie nad Odrą obszar zaznaczony na mapie:

Mapa 18 Obszar zdegradowany, Kostrzyn nad Odrą. Źródło: Gminny Program Rewitalizacji

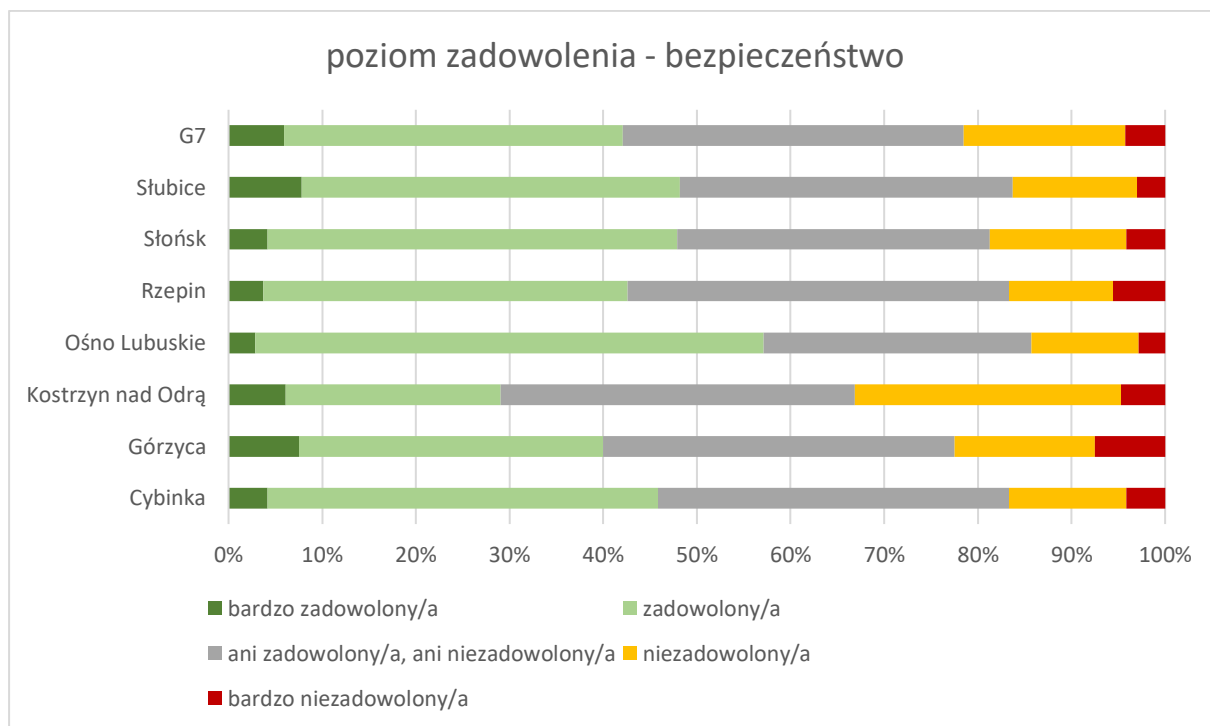
4. w Gminie Ośno Lubuskie wyznaczono II obszary zdegradowane w mieści oraz kilka sołectw. Do rewitalizacji zatwierdzono obszar centrum miasta:

Bezpieczeństwo publiczne

Obszar G-7 uważany jest przez mieszkańców jako generalnie bezpieczne miejsce. Ponad 40 % mieszkańców regionu jest zadowolonych lub bardzo zadowolonych z ogólnego bezpieczeństwa w gminie. Najwyższy poziom zadowolenia notowany jest w Ośnie Lubuskim, gdzie przekracza 50%. Najślabiej w tym zestawieniu wypada Kostrzyn nad Odrą, gdzie najmniej respondentów odpowiedziało pozytywnie (mniej niż 30%) a zdecydowanie najwięcej odpowiedziało negatywnie (ponad 30%).

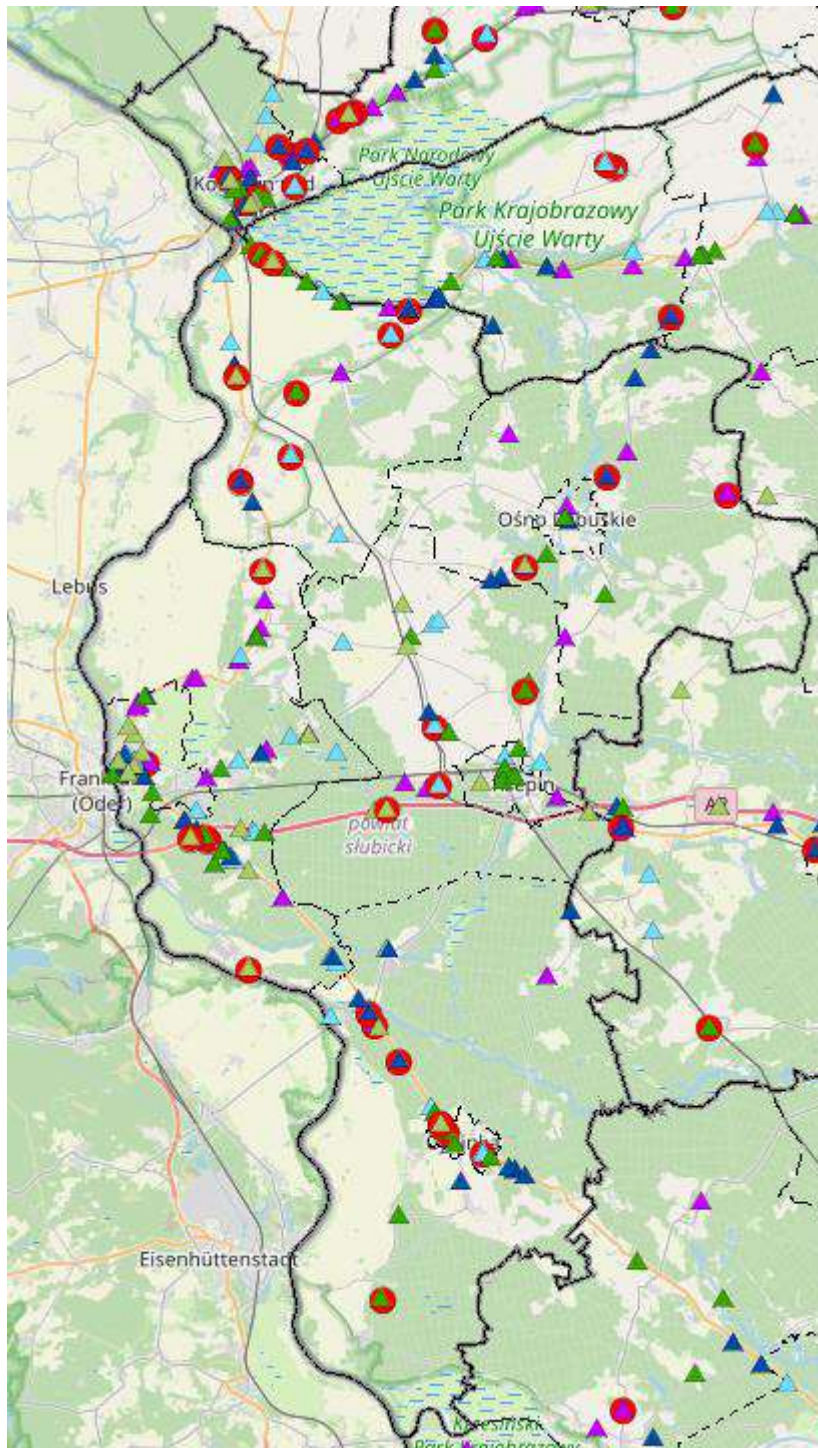
Wykres 87 Poziom zadowolenia respondentów z bezpieczeństwa w gminie zamieszkania. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Diagnozę w obszarze bezpieczeństwa publicznego oparto o 3 wątki – przestępczość i wypadki drogowe – dane policji, pożarnictwo – dane straży pożarnej oraz ryzyko powodziowe – dane hydrologiczne IMGW.

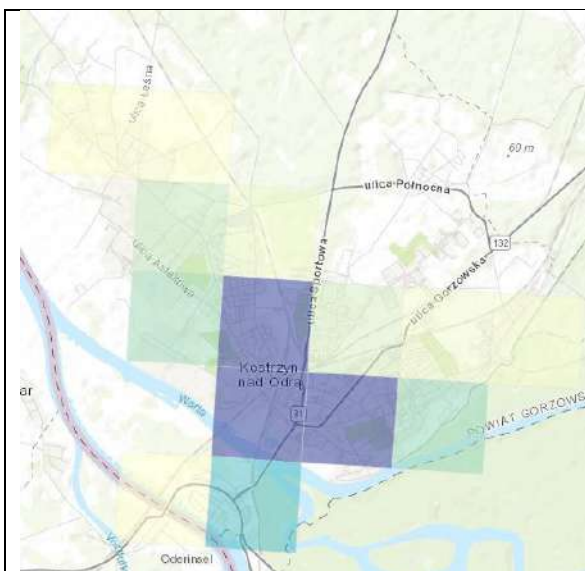
Policja

Zgodnie z danymi policji dotyczących wypadków w regionie na drogach położonych w obrębach administracyjnych gmin G-7 doszło od 2016 roku (do 2021) do 41 wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Najczęściej do wypadków z takim skutkiem dochodziło na DK29 pomiędzy Słubicami a Cybinką. Stosunkowo duże zagęszczenie wypadków śmiertelnych odnotowano na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą. Na poniższej mapie przedstawiono wszystkie wypadki drogowe, które zdarzyły się w regionie pomiędzy 2017 a 2021 rokiem. Czerwony okrąg oznacza wypadek śmiertelny. Kolorowe trójkąty oznaczają zdarzenia drogowe – ich kolory różnią się w zależności od roku, w którym wypadek się wydarzył. I tak kolor fioletowy to rok 2017, niebieski = 2018, granatowy = 2019, ciemnozielony = 2020, jasnozielony = 2021.

Dane policyjne przedstawiają także miejsca, w których najczęściej dochodzi do interwencji policyjnych. Im ciemniejszy kwadrat na mapie tym w danym sektorze częściej wymaga jest aktywność służb. Na poniższych wycinkach map przedstawiono tylko te miejsca, w których dochodzi do więcej niż kilku interwencji rocznie.

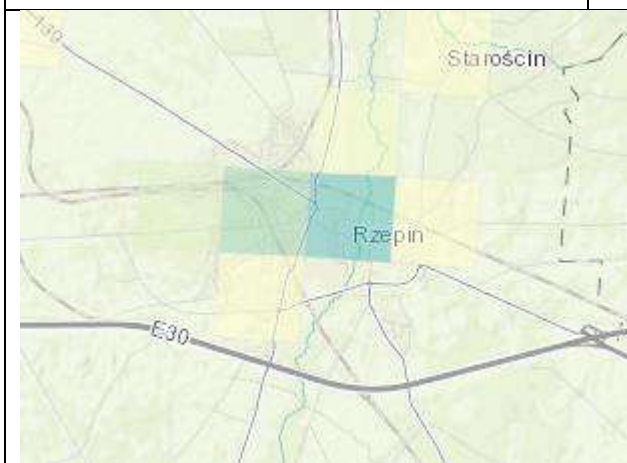
Mapa 20 Zestaw wycinków map - miejsca o największej ilości interwencji policji. Źródło: Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa

Kostrzyn nad Odrą

Ośno Lubuskie

Rzepin

Słubice

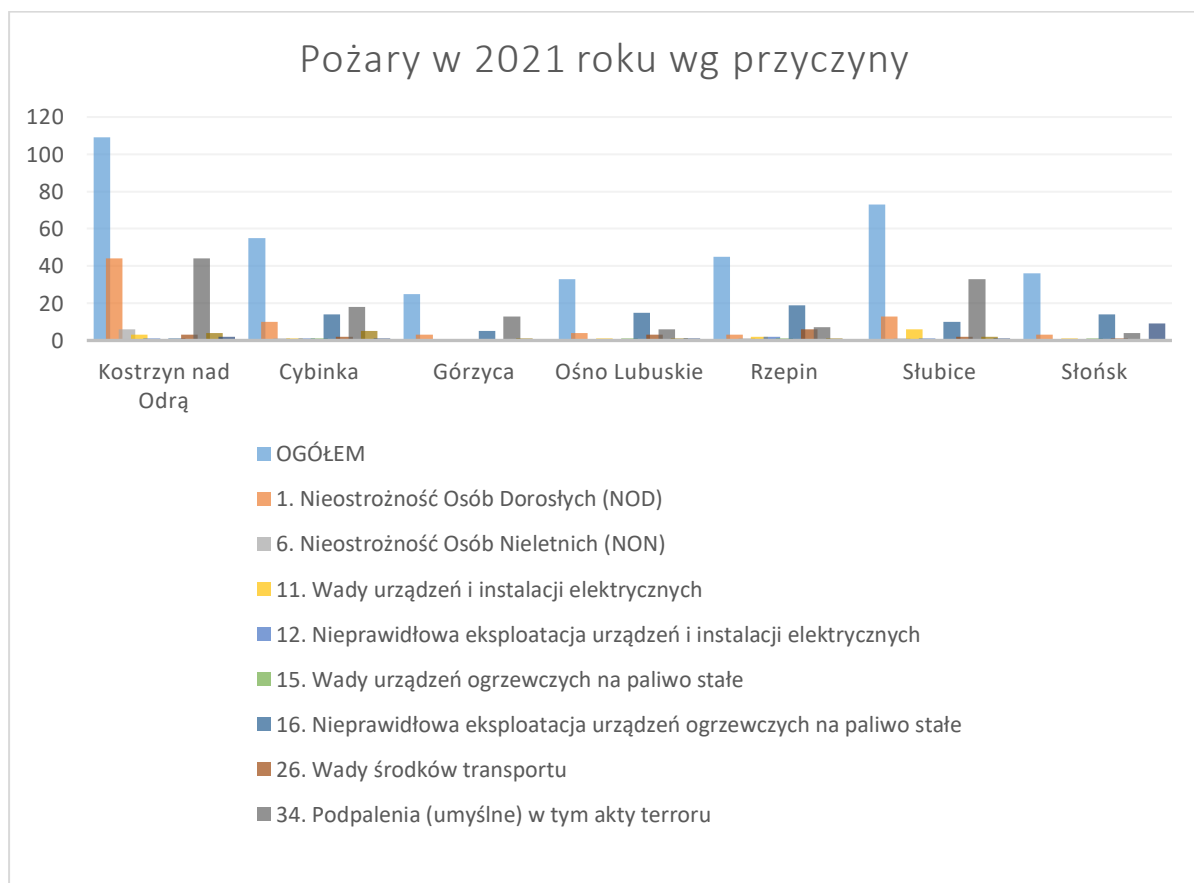

Dane opracowane na podstawie zgłoszeń przyjętych na numery alarmowe 997 i 112 oraz bezpośrednio w jednostce organizacyjnej Policji. Prezentowane są z wykorzystaniem krajowej siatki kilometrowej (grid) z danymi o populacji na podstawie danych ze spisu 2011- GEOSTAT 1C. Dane za okres styczeń - grudzień 2021 roku. Mapa zawiera zsumowane interwencje z kategorii: Interwencje Policji związane z zakłóceniem porządku publicznego lub spoczynku; Interwencje związane ze spożywaniem alkoholu w miejscach niedozwolonych; Interwencje Policji związane z kradzieżą mienia jako wykroczenie; Interwencje związane z uszkodzeniem mienia

Straż Pożarna

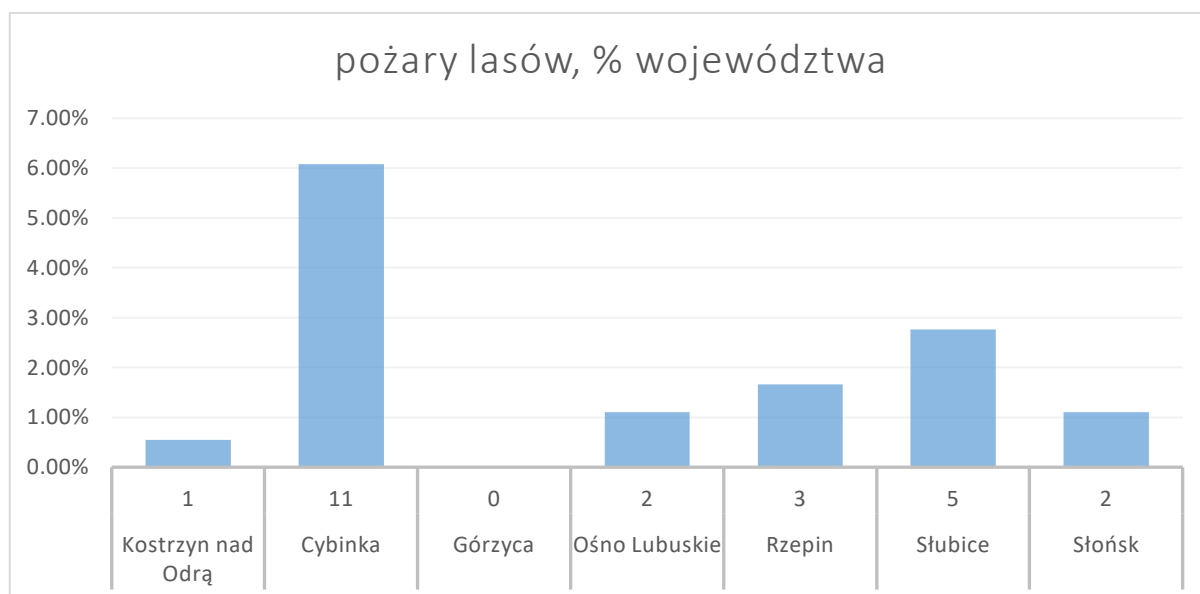
Jednym z największych zagrożeń bezpieczeństwa ludzi i mienia są pożary. Analizie poddano pożary z 2021 roku występujące w regionie. Okazuje się, że najwięcej miało miejsce w Kostrzynie nad Odrą, a główną przyczyną ich wybuchów były nieostrożności osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem oraz działania umyślne – podpalenia. W pozostałych gminach dominującą przyczyną są podpalenia oraz nieprawidłowe działania urządzeń na paliwo stałe.

Wykres 88 Pożary w 2021 roku. Opracowanie własne na podstawie bazy z dane.gov.pl

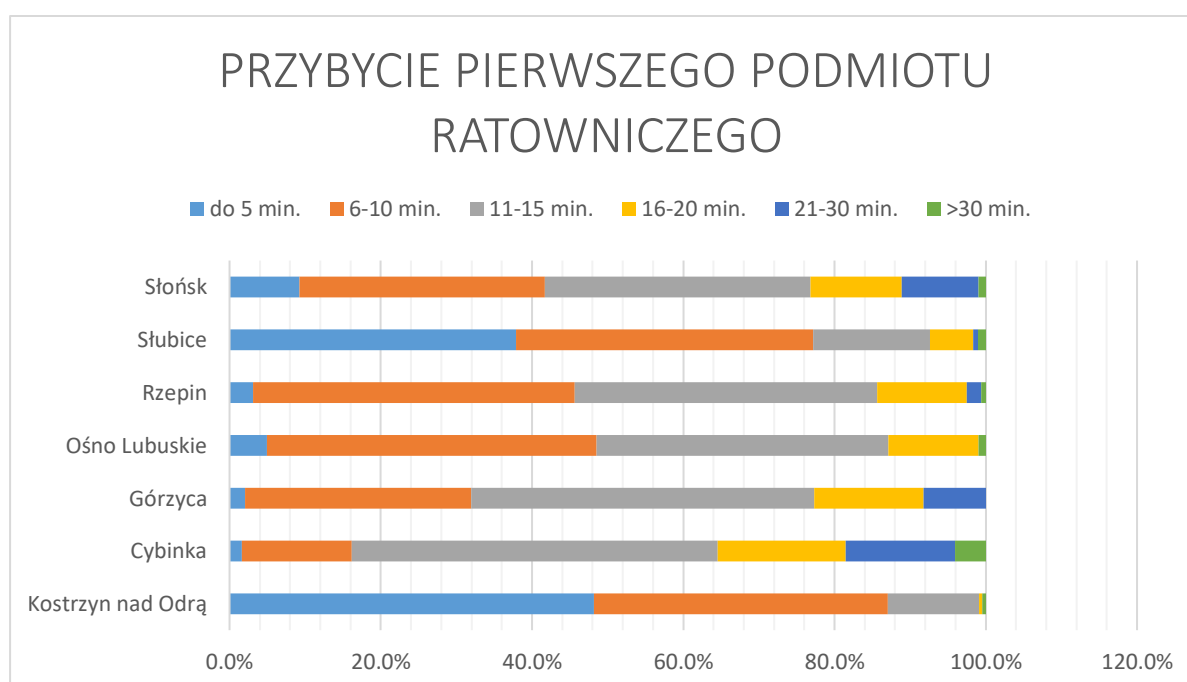
Osobnym wątkiem są pożary lasów. Na poniższym wykresie przedstawiono ilość pożarów sklasyfikowanych w 2021 roku jako pożar lasu w podziale na gminy. Jednocześnie słupki pokazują jaki jest odsetek tych pożarów w stosunku do wszystkich na terenie województwa. Okazuje się, że szczególnie dużo pożarów wybuchło na terenie gminy Cybinka. Stanowiły one 6% wszystkich pożarów leśnych w województwie.

Wykres 89 Pożary lasów w 2021 roku. Opracowanie własne na podstawie bazy dane.gov.pl

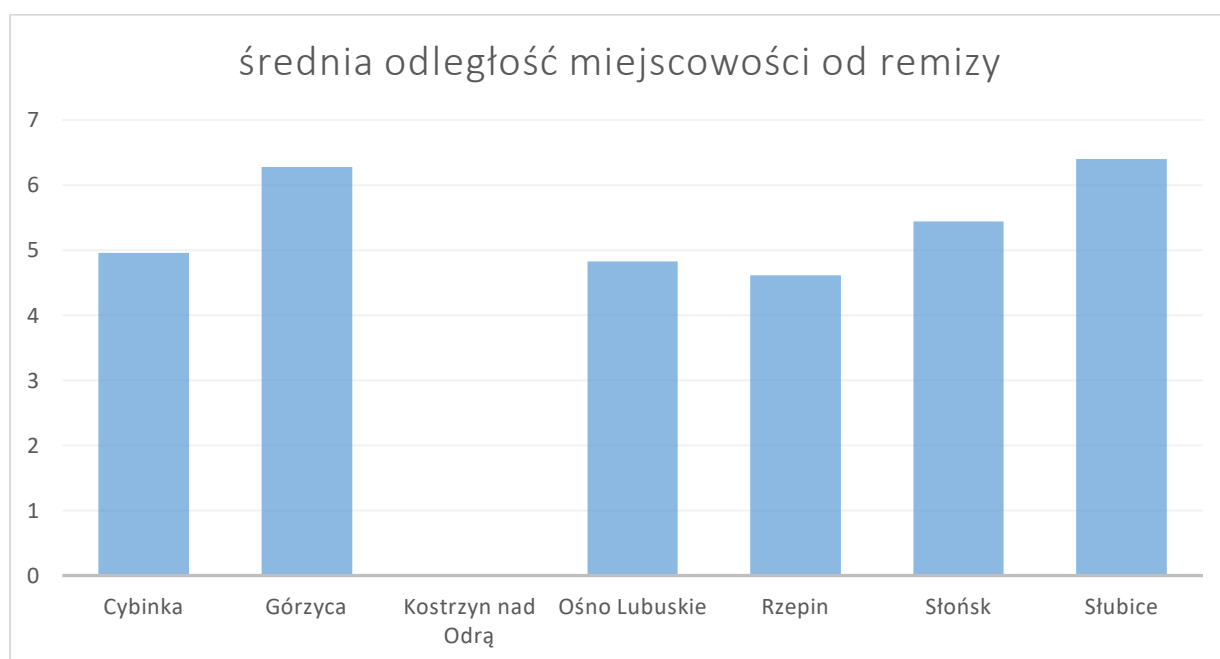
W przypadku pożarów jednym z kluczowych czynników decydujących o skali zagrożenia oraz potencjalnych zniszczeniach jest czas przybycia podmiotu ratowniczego na miejsce zdarzenia. Zgodnie z danymi Państwowej Straży Pożarnej udostępnionymi w bazie otwartych danych (dane.gov.pl) pożary w 2021 roku rozpoczynano gasić przeważnie nie później niż po 11-15 minutach od zgłoszenia.

Wykres 90 Czas przybycia pierwszego podmiotu ratowniczego na miejsce pożaru (2021). Opracowanie własne na podstawie dane.gov.pl

Najkrótszy czas dojazdu dotyczył pożarów wybuchających w Kostrzynie nad Odrą. Można to tłumaczyć korzystnym ulokowaniem remizy w punkcie centralnym miasta, z którego dojazd praktycznie w każdym kierunku jest równomierny pod kątem odległości. Podobnie sytuacja wygląda w Słubicach. Natomiast w Cybince czas dojazdu w ponad 80% był dłuższy niż 10 minut, a w skrajnych przypadkach (4%) sięgał nawet ponad 30 minut. Przeanalizowano zatem średnią odległość każdej z miejscowości w danej gminie od najbliższej remizy. Odległości mierzono po trasie najszybszego dojazdu do centrum miejscowości z najbliższej remizy, przy użyciu narzędzia do wyznaczania tras na portalu google maps. Pod uwagę nie brano miejscowości o wyjątkowo niskiej liczbie ludności (np. Zielony Bór) ani faktu, że najbliższa remiza znajdować się może na terenie innej gminy a nawet poza obszarem G-7. Ponadto średnia wartość nie obrazuje też faktu, że znaczna część pożarów zlokalizowana jest poza miejscowościami (lasy, trawy). Nie mniej jednak gminy o najlepiej rozłożonej siatce remiz względem swoich miejscowości to Rzepin, Cybinka i Ośno Lubuskie. Istotną informacją jest również to jaka jest maksymalna zmierzona odległość istotnej miejscowości od najbliższej remizy w danej gminie. I tak największa odległość 12,6 km zmierzona została w gminie Górzycy na trasie do Chyrzyna – Żabczyna. Ok. 10 km liczy trasa do najdalej od remizy położonych miejscowości w gminie Słubice oraz Cybinka. W pozostałych nie przekracza ona 8 km. W przypadku Kostrzyna nad Odrą nie liczono średniej odległości gdyż gmina ta jako miasto obejmuje jedynie tą miejscowość, w której znajduje się remiza.

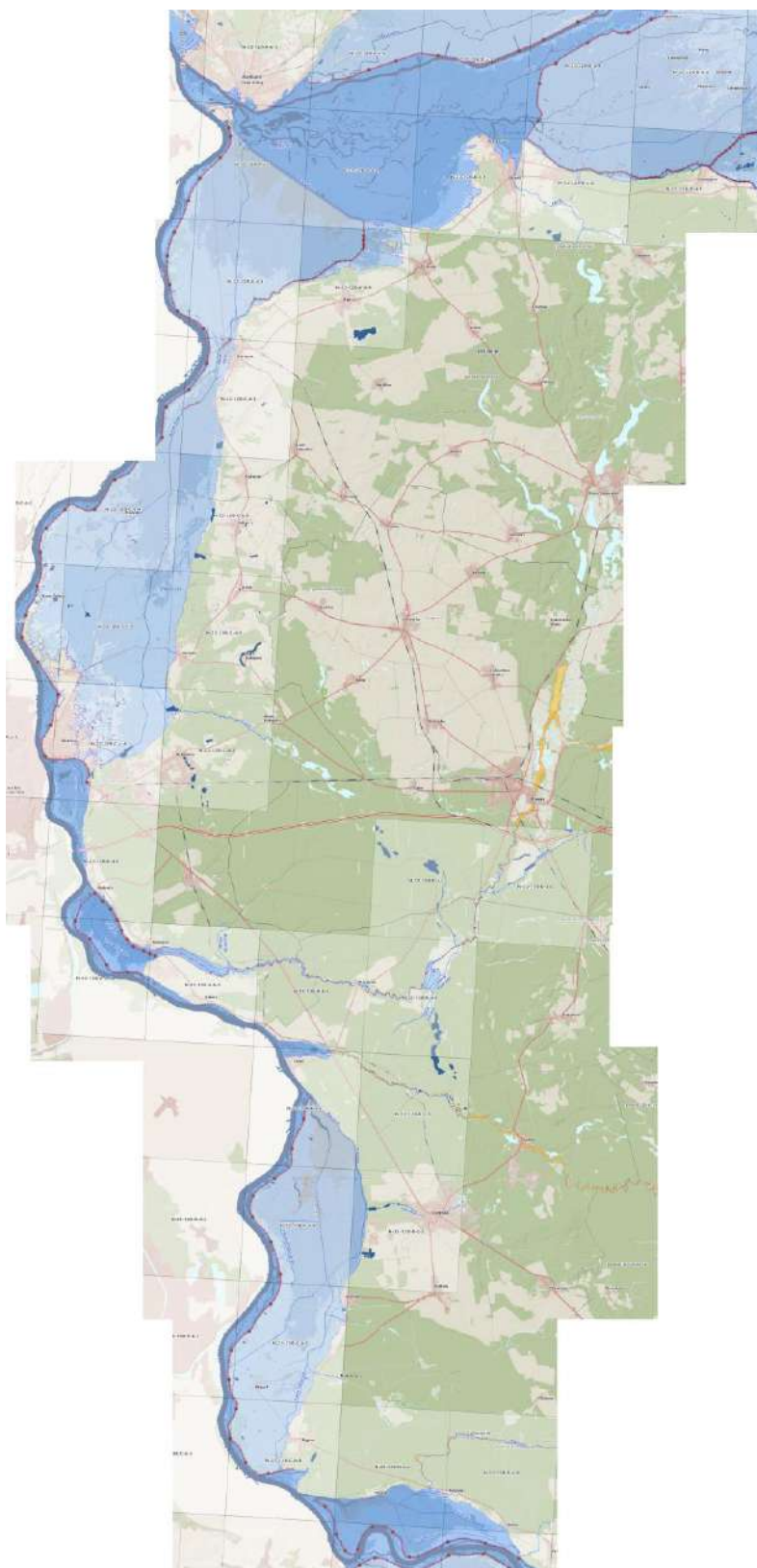
Wykres 91 średnia odległość miejscowości od remizy. Opracowanie własne na podstawie google maps

Powódź

Innym, specyficznym dla większości gmin obszaru G-7 zagrożeniem jest zagrożenie powodziowe. Jak zauważono w części opracowania dot. warunków geograficznych znaczna część obszaru leży w dolinie rzecznej. Tych obszarów dotyczy ryzyko powodziowe. Poniższa mapa powstała w wyniku analiz zespołów hydrologów – ocenia ryzyko zalania terenów zaznaczonych na niebieski i ciemno niebieski kolor. Zakłada scenariusz przerwana wałów przeciwpowodziowych. Im ciemniejszy kolor na mapie tym wyższy jest potencjalny poziom zalania. Ryzyko to było w czasie od powodzi w 1997 roku systematycznie obniżane, czego efektem jest to, że na niniejszej mapie zagrożenie powodziowe prognozowane jest już jedynie na części powierzchni Słubic i Górzycy. Aktualnie najbardziej zagrożone są miejscowości leżące na samym dnie dolin rzecznych takie jak: Pławidło, Nowy Lubusz, Głuchowo, Jamno i inne miejscowości gminy Słońsk.

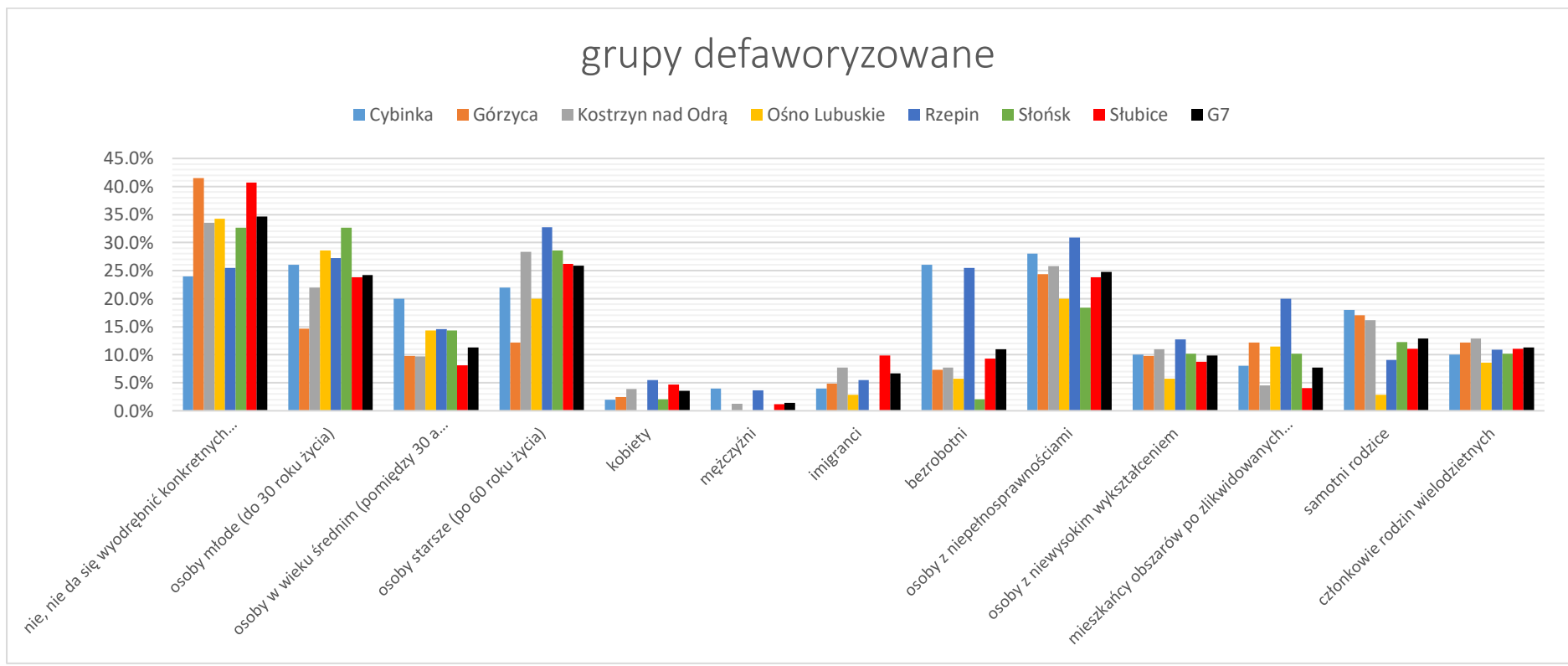
Wykres 92 Mapa zagrożenia powodziowego. Źródło: geoportal.gov.pl

Polityka społeczna

Obszar G-7 wykazuje się miejscowym zróżnicowaniem sytuacji grup społecznych, które można by określić mianem grup defaworyzowanych. W badaniu ankietowym respondenci zostali poproszeni o wskazanie tych grup, które w ich opinii mają utrudnione warunki życia i rozwoju w swojej gminie. Rozkład odpowiedzi z jednej strony wskazuje, iż największa grupa respondentów uważa, że takiej grupy nie da się wyodrębnić, z drugiej jednak wykazał miejscami istotne rozbieżności między wynikami poszczególnych gmin a całego obszaru G-7

Wykres 93 Rozkład odpowiedzi na pytanie o grupy społeczne, które mają utrudnione warunki rozwoju.

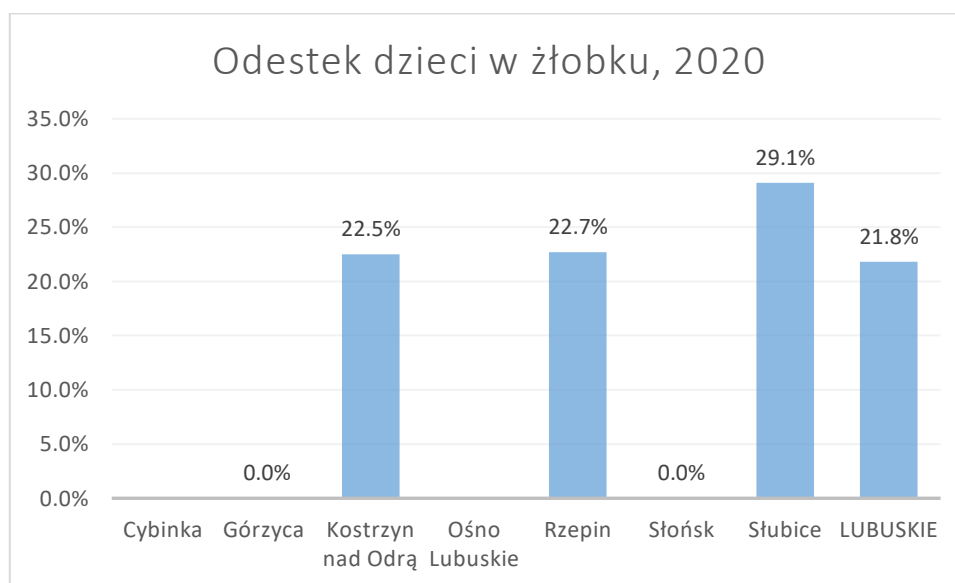

Grupami, które najliczniej zostały wskazane przez respondentów są osoby starsze (po 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby młode (przed 30 rokiem życia). Wskazania te są co do zasady zbliżone ze składem grup defaworyzowanych określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielona Dolina Odry i Warty. Mieszkańcy regionu są zgodni co do tego, iż płeć nie ma wpływu na poziom defaworyzowania. Natomiast w przypadku grup: bezrobotni, samotni rodzice i mieszkańcy obszarów po zlikwidowanych PGR zaobserwowano dosyć istotne rozbieżności pomiędzy wskazaniami z poszczególnych gmin, co może świadczyć o zróżnicowaniu potrzeb w zakresie polityki społecznej do tych konkretnych grup na terenie poszczególnych jednostek. Tak jak zauważono w poprzednich rozdziałach, badanie prowadzone było w przededniu wybuchu wojny na Ukrainie. Prawdopodobnie gdyby odpowiedzi zbierano o tydzień dłużej sytuacja grupy „imigranci” mogłaby wyglądać w odpowiedziach inaczej. Wydaje się, że grupa uchodźcy/imigranci stanowić będzie w najbliższym okresie duże wyzwanie jeśli chodzi o kreowanie polityki społecznej.

Opieka nad dziećmi do lat 3

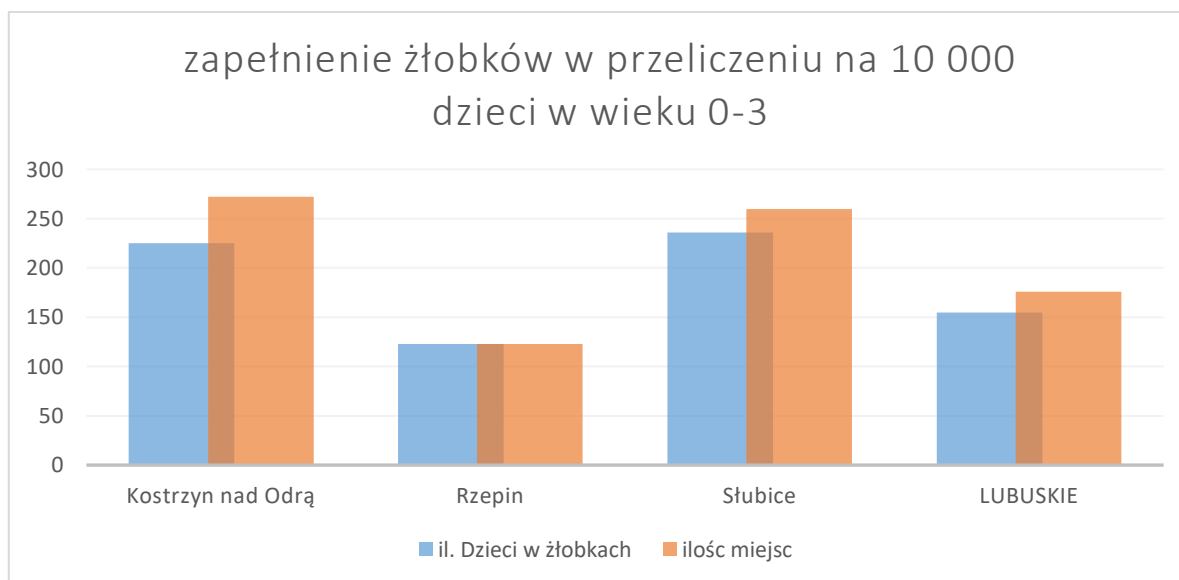
Jednym z elementów polityki społecznej jest opieka nad dziećmi w wieku przedprzedszkolnym. Z danych GUS wynika, że na terenie G-7 z takiej opieki korzystać mogą jedynie mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą, Rzepina i Słubice. W tych miejscowościach odsetek dzieci (spośród wszystkich dzieci uprawnionych) w żłobku wynosi od 22,5 do 29,1%. W każdej z tych gmin wskaźnik jest wyższy niż średnia wojewódzka.

Wykres 94 Wskaźniki dot. żłobków w gminach. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

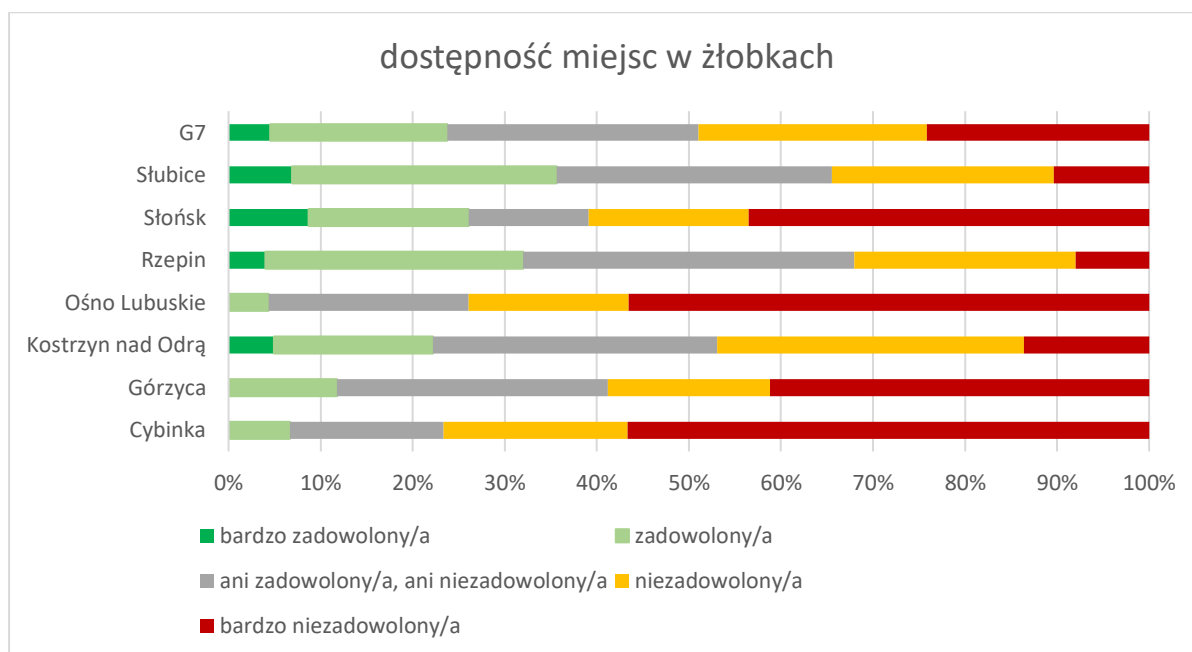
Niewielki odsetek udziału spowodowany może być niedostępnością miejsc w żłobkach, jednak nie jest to oczywiste. Jak się okazuje aktualnie dostępne miejsca w żłobkach w Słubicach i Kostrzynie nad Odrą, wg danych GUS nie są w pełni wykorzystywane. Podobnie sytuacja wygląda w całym województwie lubuskim. Jedynie w gminie Rzepin obłożenie w żłobkach w 2020 roku było praktycznie równe z ilością dostępnych miejsc.

Wykres 95 Poziom zapełnienia żłobków gmin G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) za 2020 rok.

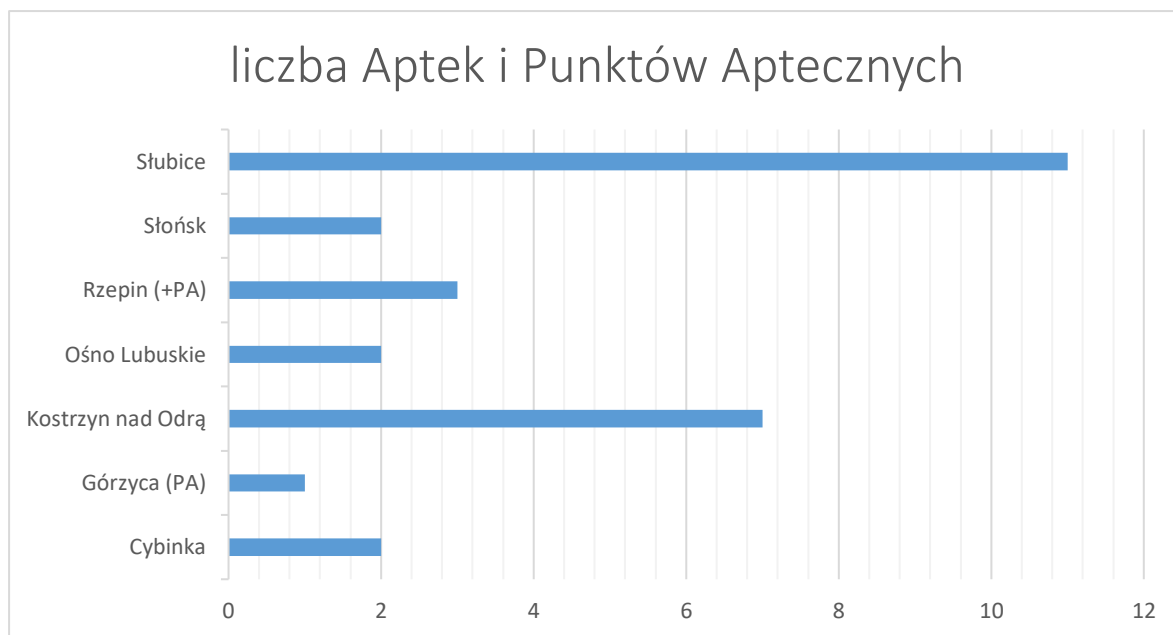
W badaniu ankietowym pytano mieszkańców wszystkich gmin o ocenę dostępności miejsc w żłobkach. Blisko połowa ankietowanych odpowiedziała, że nie ma zdania na ten temat. Spośród osób, które podjęły się oceny najlepiej wypadły one w Słubicach, Kostrzynie nad Odrą i Rzepinie właśnie. Co ciekawe nie wynika z tych odpowiedzi, że miejsc opieki w tych miejscowościach jest zbyt mało. Odpowiedzi mają raczej wymiar neutralny. Co oczywiste, w pozostałych gminach mieszkańcy oceniają ten aspekt negatywnie z racji braku dostępności takich placówek. Sumarycznie na obszarze całego G-7 zadowolenie z dostępności miejsc w żłobkach uplasowało się na 22 spośród 24 miejsc rankingowych.

Wykres 96 Poziom zadowolenia mieszkańców z dostępności miejsc w żłobkach. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Kolejnym wątkiem w ramach obszaru polityki społecznej jest dostępność systemu ochrony zdrowia. Zgodnie z danymi GUS na terenie obszaru G-7 nie ma żadnej gminy pozbawionej dostępu do aptek. Przy czym zauważyć należy, że w gminie Górzycza, wg stanu na 2020 rok był to jedynie punkt apteczny.

Wykres 97 Liczba aptek i punktów aptecznych na obszarze G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL). Dane za 2020 rok.

Wykres 98 Wskaźniki dot. dostępności aptek. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) za 2020 rok. W zestawieniu nie są brane pod uwagę punkty apteczne. Porównanie z innymi gminami

Bliskość rynku niemieckiego sprawia, iż dostępność aptek, szczególnie w gminach przygranicznych jest wysoka. Średnia ilość osób przypadających na jedną aptekę jest w regionie wyraźnie niższa niż średnia województwa lubuskiego czy też gmin przyjętych do porównań.

Jeśli chodzi o dostępność podstawowej opieki zdrowotnej to nie jest ona oceniana pozytywnie. Wyjątkiem jest tutaj Górzycza, w której funkcjonuje ciesząca się dobrą opinią na poziomie całego powiatu, przychodnia Medyk. Zadowolenie mieszkańców Górzycy z tej placówki jest na tyle wysokie, że pozytywną ocenę omawianego aspektu życia publicznego wystawiło tutaj blisko 40% ankietowanych. Co ponad dwukrotnie przewyższa średnią G-7.

Ogólnie w rankingu G-7 jakość POZ została oceniona najniżej ze wszystkich branż pod uwagę kategorii. W pięciostopniowej skali otrzymała średnią na poziomie 2,17.

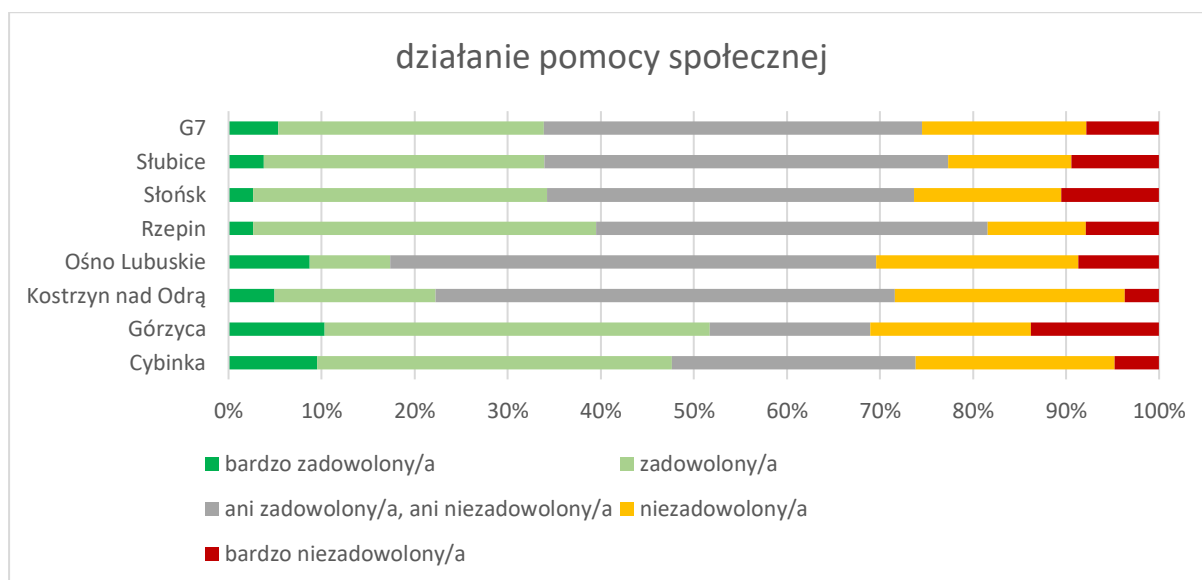
Wykres 99 Rozkład odpowiedzi dot. zadowolenia z jakości podstawowej opieki zdrowotnej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Pomoc społeczna

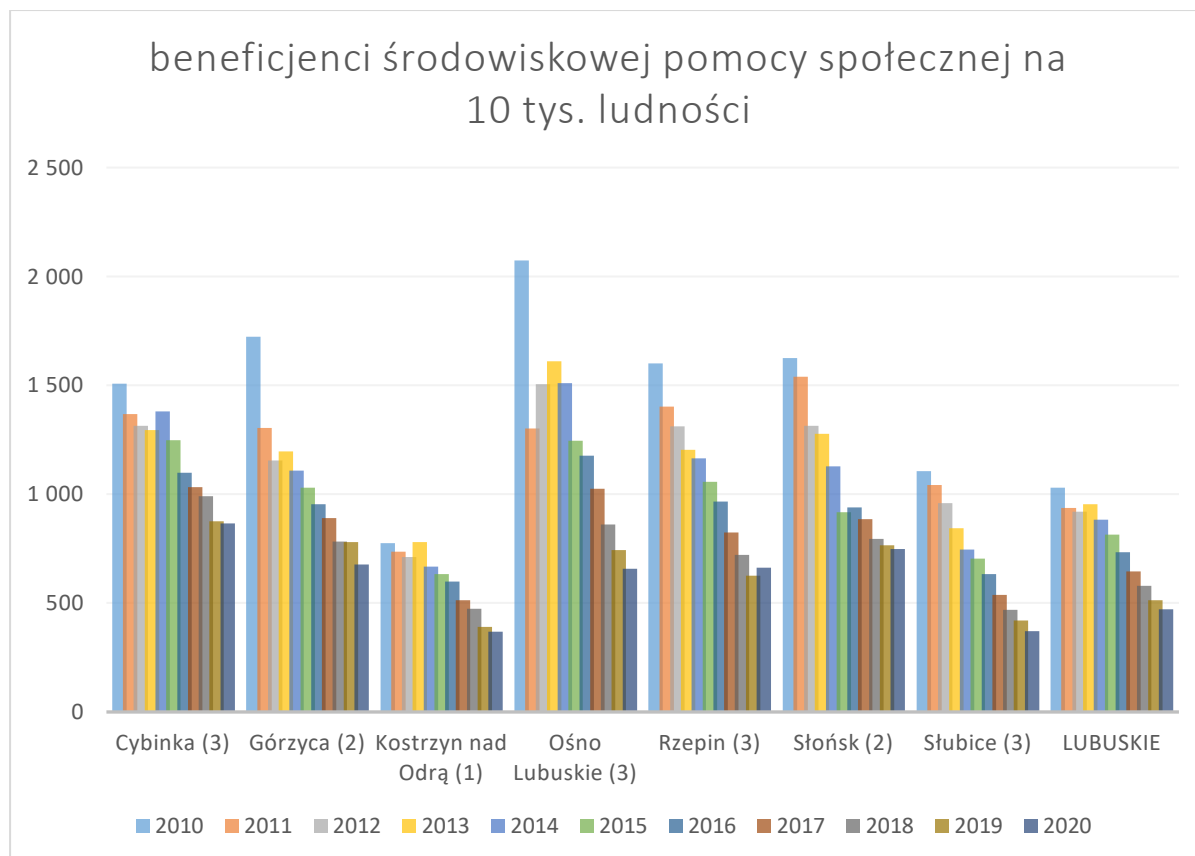
System pomocy społecznej w regionie opiera się na placówkach stacjonarnych (Kostrzyn nad Odrą, korzysta z niej 3 os. Na 1000 ludności. Jest to wartość zgodna ze średnią lubuską) oraz na środowiskowej pomocy społecznej. Generalnie działanie systemu pomocy społecznej w regionie jest oceniane neutralnie. Znalazło się na ono na 15 spośród 24 miejsc w rankingu. Średnia przyznanych ocen to 3,06 jednak należy zwrócić uwagę na fakt, że blisko 36% respondentów nie podjęło się oceny.

Wykres 100 Rozkład odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z działania pomocy społecznej. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wśród beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej (w przeliczeniu na 10 tys. ludności) obserwowane są spadki liczebności na przestrzeni ostatniej dekady. Może to świadczyć o polepszającej się sytuacji życiowej mieszkańców regionu i coraz mniejszej potrzebie korzystania z pomocy. Najmniej korzystających jest aktualnie w dwóch największych gminach – Słubicach i Kostrzynie nad Odrą. I tylko te dwie gminy mają wskaźnik niższy niż średnia wojewódzka.

Wykres 101 Wskaźniki dot. beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) za lata 2010-2020

Jeśli chodzi o kryterium dochodowe jako przesłankę do korzystania przez gospodarstwa domowe z systemu pomocy to sytuacja wygląda podobnie – co więcej jedynie w gminie Słubice liczba ta, po przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest niższa niż wskaźnik wojewódzki.

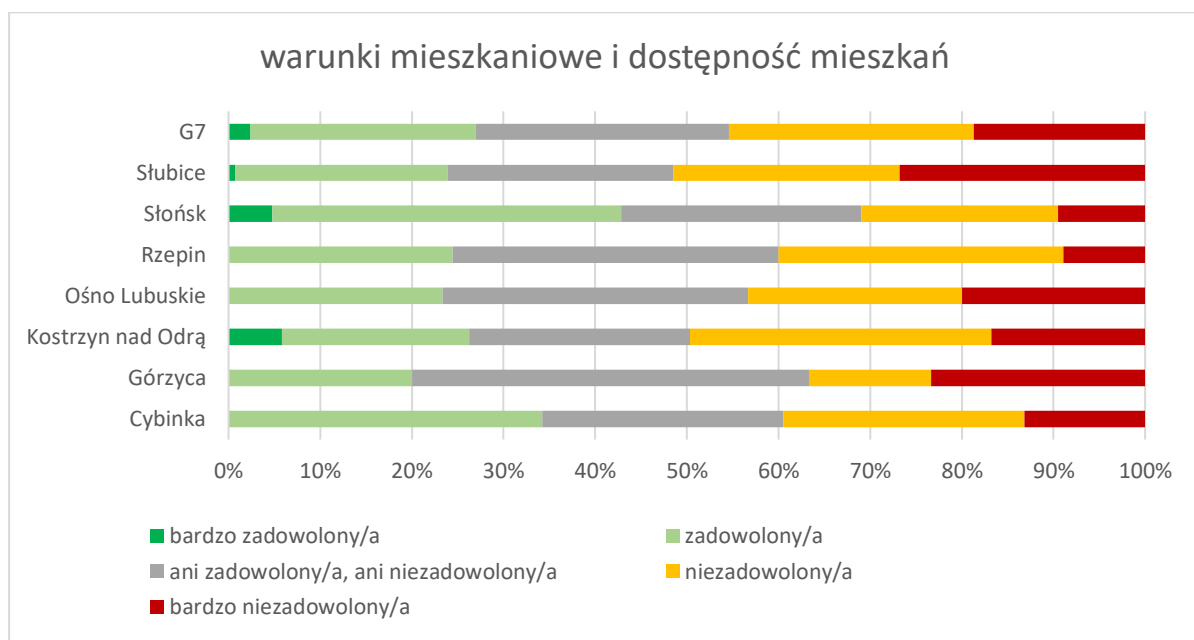
Wykres 102 liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Gospodarka mieszkaniowa

Ostatnim obszarem w ramach polityki społecznej, który wymaga omówienia jest gospodarka mieszkaniowa. Na największym, słubickim, rynku mieszkaniowym od wielu lat istnieje przewaga popytu nad podażą. Prowadzi to do sytuacji, w której mieszkania są drogie a ich ceny dorównują lub nawet przewyższają średnie ceny za m² z dużych miast Polski. O ocenę sytuacji na tym rynku poproszono respondentów badania ankietowego:

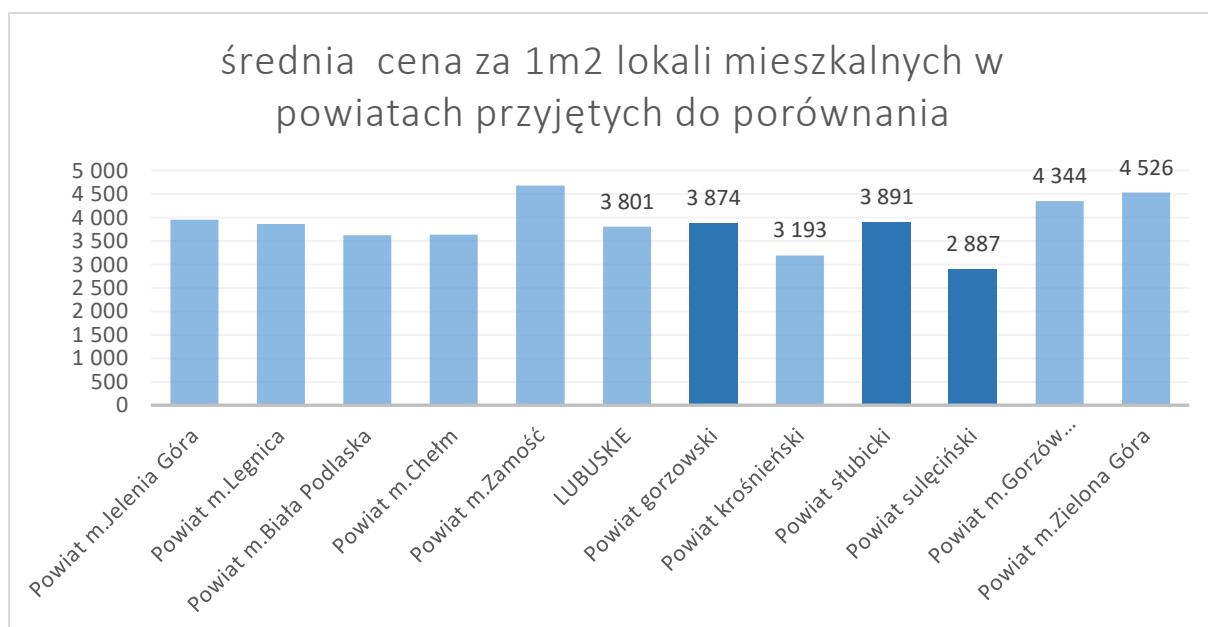
Wykres 103 Poziom zadowolenia z warunków mieszkaniowych i dostępności mieszkań na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych. Odsetek odpowiedzi „nie mam zdania” = 17%

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na fakt, że na całym obszarze G-7 pozytywnie kwestie mieszkaniowe ocenia zaledwie co czwarty badany. Poziom zadowolenia wyrażany przez mieszkańców w tej kategorii pozwolił jej na uplasowanie się dopiero na 20 (z 24) miejscu w rankingu zadowolenia. Tereny obszaru G-7 a w szczególności jego przygranicznej części są atrakcyjne osiedleńczo, jednak borykają się ze stosunkowo ograniczoną podażą mieszkań.

Jeśli chodzi o ceny nieruchomości to tak jak wspomniano wcześniej – biorąc pod uwagę tylko średni poziom powiatowy (dane GUS udostępnia jedynie na tym poziomie) to powiat Słubicki jest na poziomie porównywalnym do miast na prawach powiatu w różnych częściach Polski:

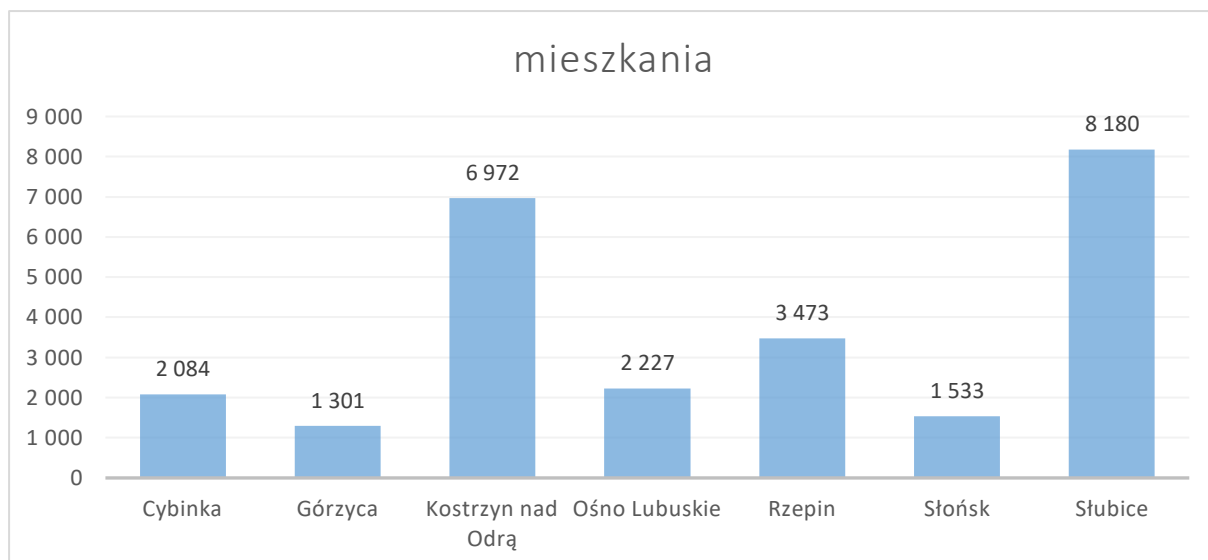
Wykres 104 średnia cena za 1m2 lokali mieszkalnych w powiatach przyjętych do porównania. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Jeden z respondentów z Kostrzyna nad Odrą rzucił nieco więcej światła na ten wątek udzielając dłuższej wypowiedzi otwartej:

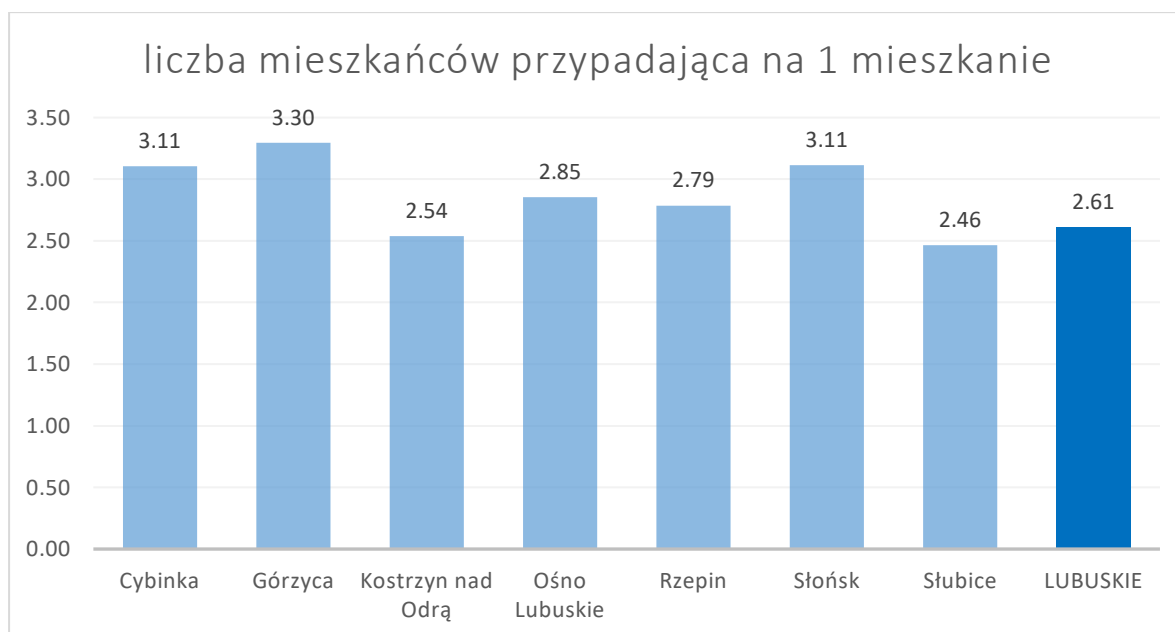
„Dostępność mieszkań - porażka. Co za tym idzie ceny z kosmosu windowane przez wynajmujących dla pracowników z Ukrainy. Ceny najmu oraz kupna droższe niż w Szczecinie czy Gorzowie. Mam ponad 30 lat, pracuje uczciwie i mieszkam z rodzicami bo nie stać mnie na mieszkanie za pół miliona”

Wykres 105 Dostępność mieszkań w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

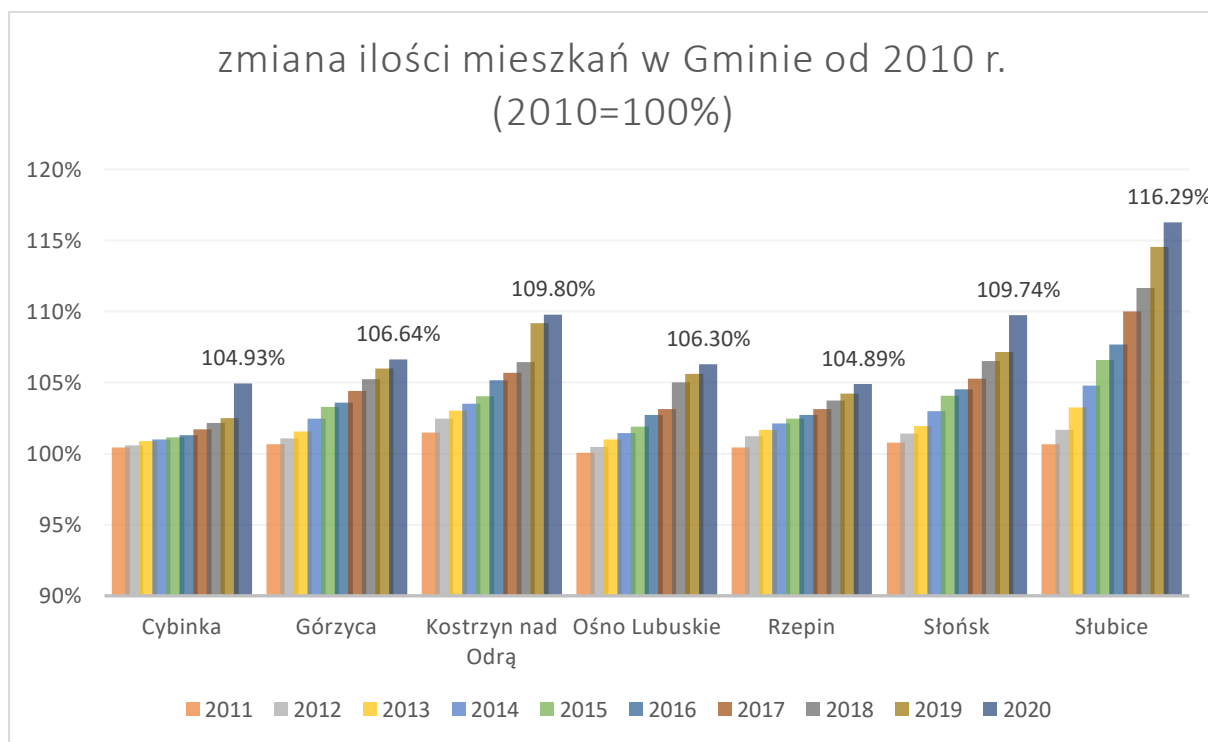
Oczywiście największą bazą mieszkaniową dysponują największe gminy – Słubice i Kostrzyn nad Odrą. W tych gminach najkorzystniej wypada również wskaźnik ilości mieszkańców przypadających na jedno mieszkanie. Wynosi on ok. 2,5 i tylko w tych dwóch gminach jest mniejszy niż średnia województwa lubuskiego.

Wykres 106 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 mieszkanie w 2020 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

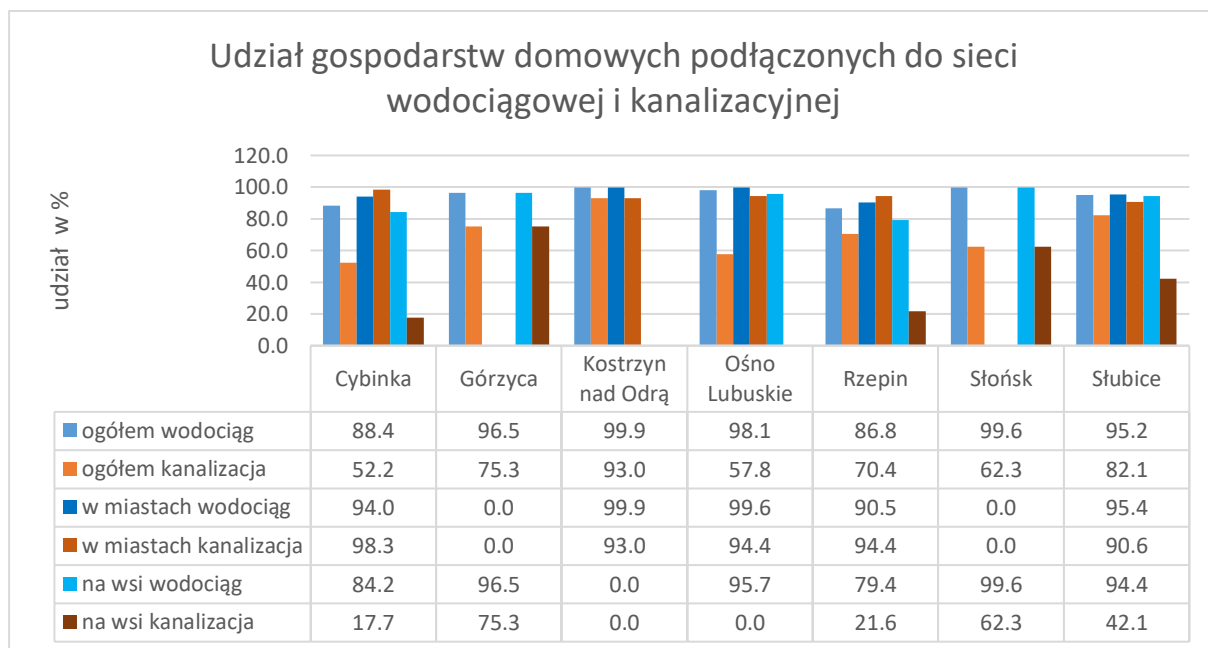
Baza mieszkaniowa w każdej z badanych jednostek powiększa się. Od 2010 roku zanotowano przyrost na poziomie od blisko 5% do 16% w zależności od gminy. Największy przyrost odnotowano w Słubicach i charakteryzował się on równomiernie rozłożoną dynamiką na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Wykres 107 Dynamika zmian liczby mieszkańców w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Zdecydowana większość mieszkań, szczególnie w miastach, ma dostęp do sieciowej energii elektrycznej, Internetu, wodociągów i kanalizacji.

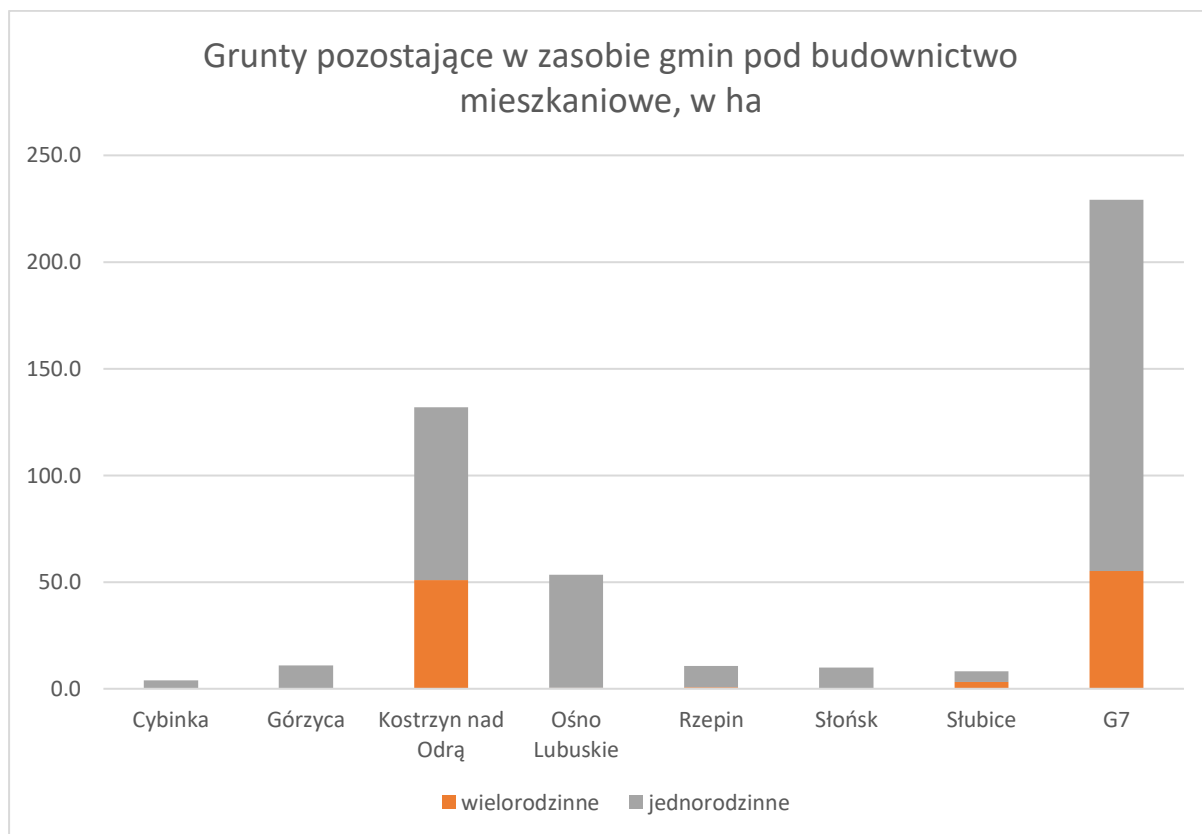
Wykres 108 Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na gminy oraz na miasta i wsie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). 2020 r. w %

Odpowiedź na pytanie o potencjał rozwojowy regionu niesie m.in. poniższy wykres, na którym przedstawiono posiadane przez gminy zasoby gruntowe przeznaczone na potrzeby mieszkaniowe. Warto w tym kontekście zwrócić uwagę na niewielki już w tym zakresie potencjał największego miasta regionu jakim są Słubice. Zupełnie inaczej sytuacja wygląda w Kostrzynie nad Odrą, które jest liderem w omawianym obszarze i odpowiada za ponad

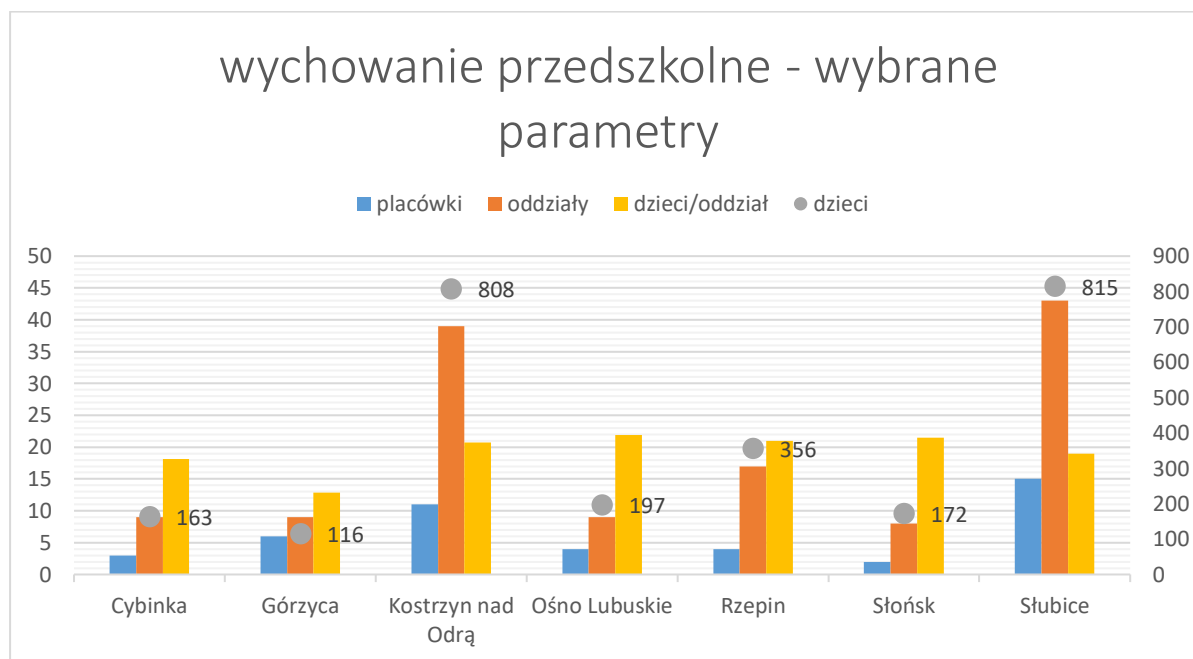
połowę dostępności gruntów na całym obszarze G-7, z czego za zdecydowaną większość gruntów pod budownictwo wielorodzinne.

Wykres 109 Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe, w ha. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL), 2020

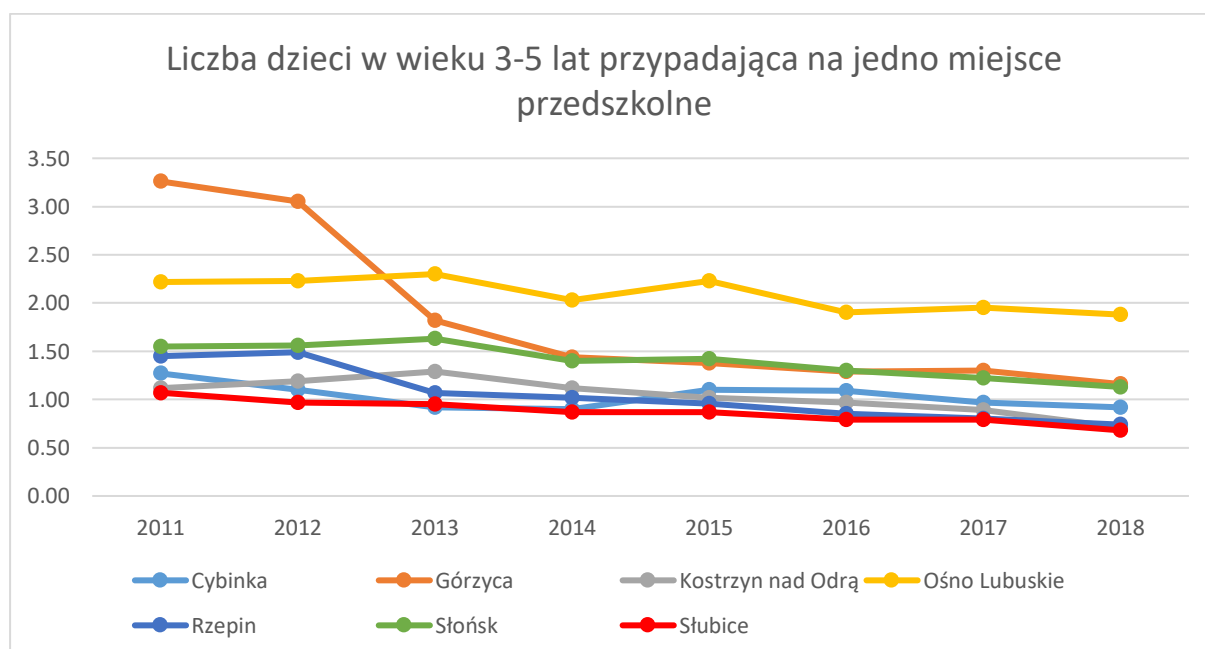

Na terenie objętym opracowaniem w 2020 znajdowało się ogółem 45 placówek będących częścią systemu wychowania przedszkolnego. Na tę liczbę składają się: Przedszkola, przedszkola specjalne, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych; zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne. Wybrane parametry wychowania przedszkolnego przedstawiono na poniższym wykresie. Skala lewa dotyczy liczby placówek, liczby oddziałów i liczby dzieci przypadających na 1 oddział. Skala prawa dotyczy liczby dzieci uczęszczających do placówek.

Wykres 110 wychowanie przedszkolne - wybrane parametry. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL)

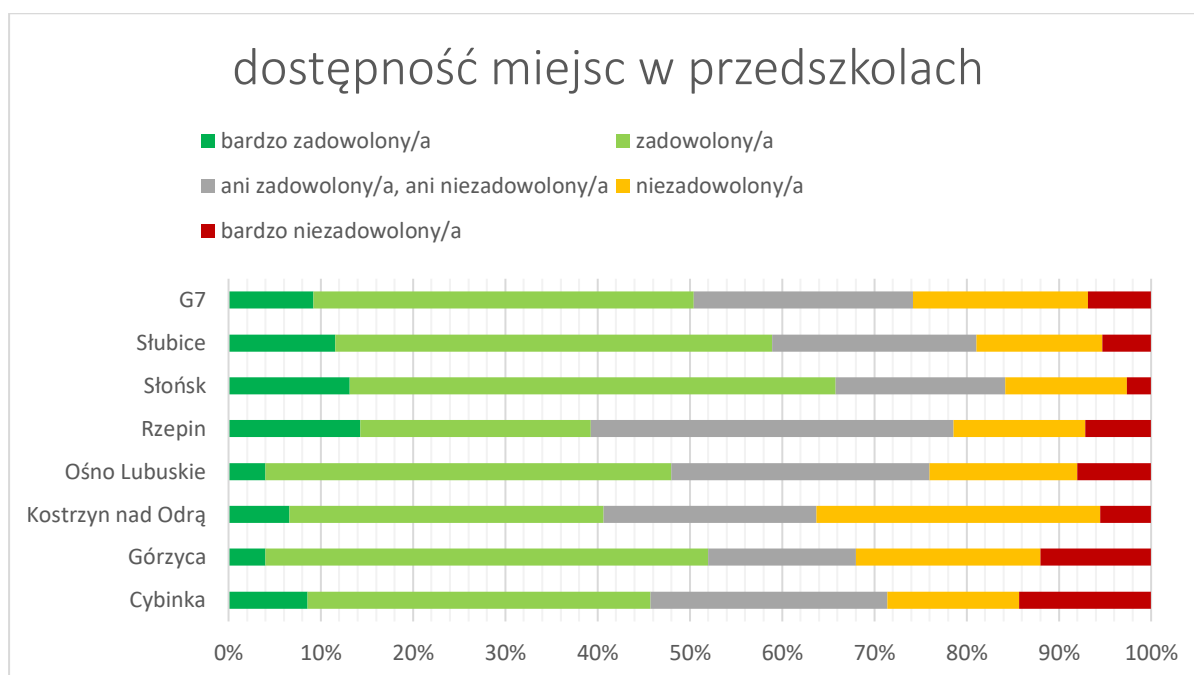
Wykres 111 Dostępność miejsc przedszkolnych – liczba dzieci przypadających na jedno miejsce przedszkolne w latach 2011-2018. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

W każdej z badanych gmin systematycznie zmniejsza się wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce przedszkolne. Jest to wynikiem, z jednej strony, rozbudowy bazy przedszkolnej, z drugiej zaś, stopniowo zmniejszającą się liczbą dzieci w tym wieku. W większości gmin poziom wskaźnika spadł do poziomu, w którym dostępność miejsc przedszkolnych stoi na wysokim poziomie. Jedynie gmina Ośno Lubuskie w 2018 roku dysponowała jednym miejscem na około 2 osoby (2018 to ostatni rok udostępniania przez GUS danych z tej dziedziny). Biorąc jednak pod uwagę potencjalną potrzebę zagwarantowania dodatkowych miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci uciekających przed wojną na Ukrainie, okazać się może że mimo wszystko dostępność ta może być niewystarczająca w perspektywie najbliższych miesięcy.

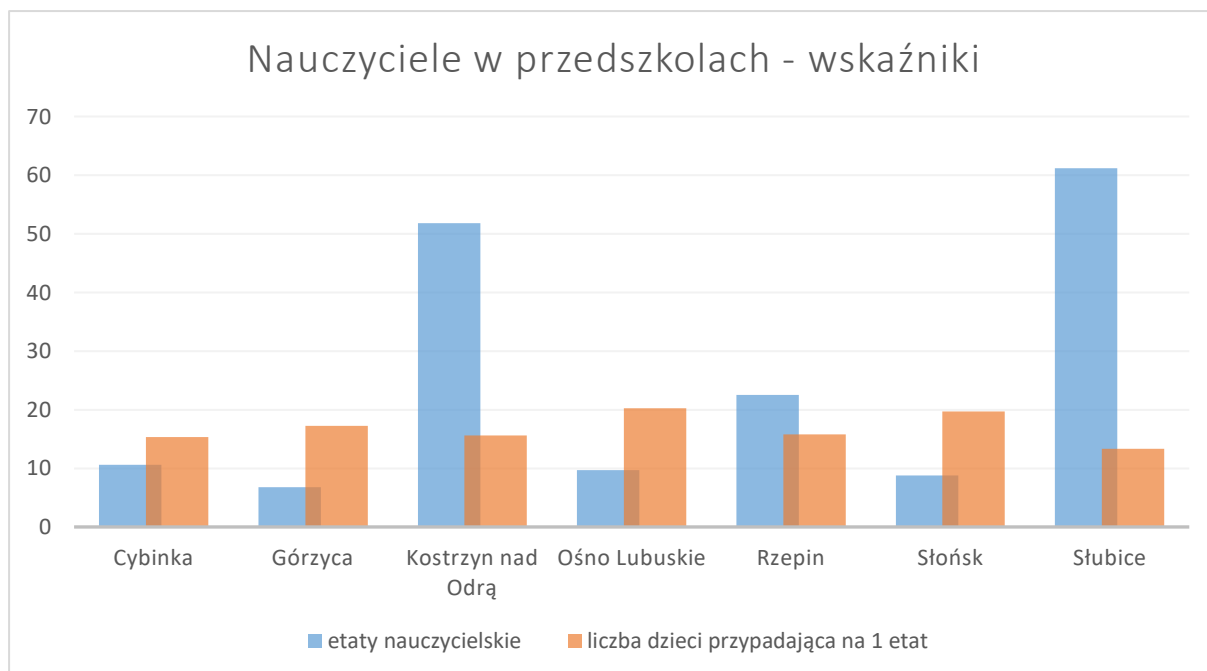
Nie mniej jednak na moment diagnozy nie dziwi, że uczestnicy badania ankietowego, którzy zostali poproszeni o ocenę dostępności miejsc w przedszkolach oceniają ją wysoko. Okazuje się, iż jest to jeden z najbardziej zadowolających aspektów życia publicznego w regionie plasującym się na 4 spośród 24 miejsc rankingowych i wynikiem 3,26 (skala 1-5). Warto jednak nadmienić iż blisko 40% ankietowanych udzieliło neutralnej odpowiedzi „nie mam zdania”.

Wykres 112 Ocena zadowolenia z dostępności miejsc w przedszkolach. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej. Uwaga - 39,5% osób wybrało odpowiedź "nie mam zdania"

Ostatnim badanym elementem jest kwestia zatrudnienia w obszarze wychowania przedszkolnego. Okazuje się, że większości gmin na jeden etat nauczycielski przypada maksymalnie 20 dzieci (bez etatów pomocy przedszkolnej). Najlepiej sytuacja wygląda w Słubicach (13) a najgłabiej w Ośnie Lubuskim (20). W pozostałych gminach wskaźnik wynosi średnio ok. 15-16.

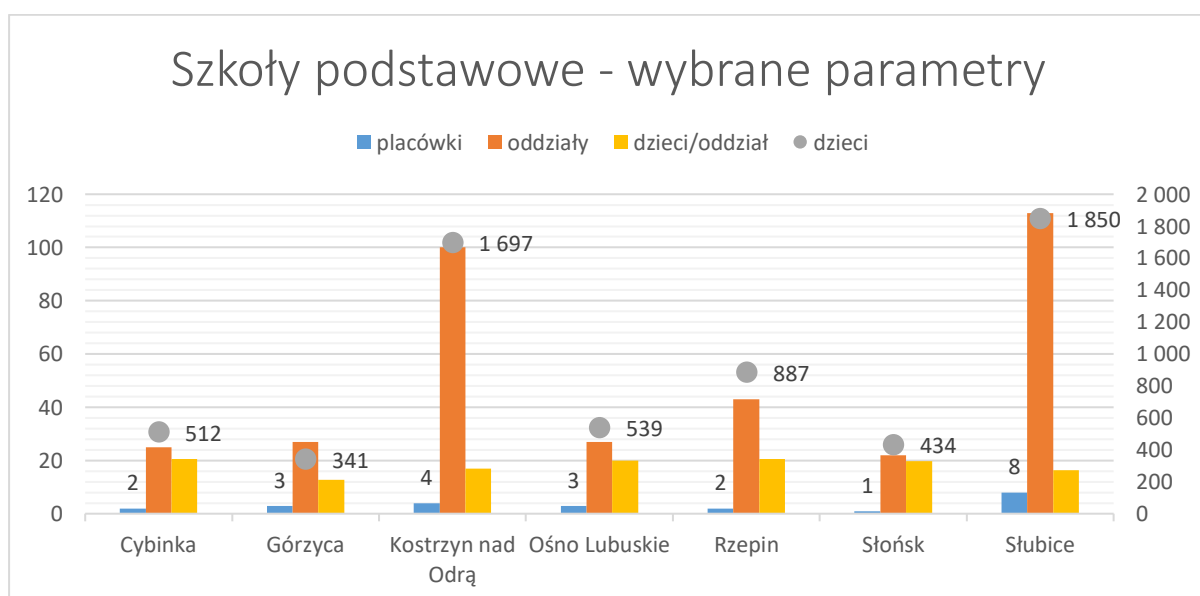
Wykres 113 Wskaźniki dot. nauczycieli w wychowaniu przedszkolnym. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Szkoły podstawowe

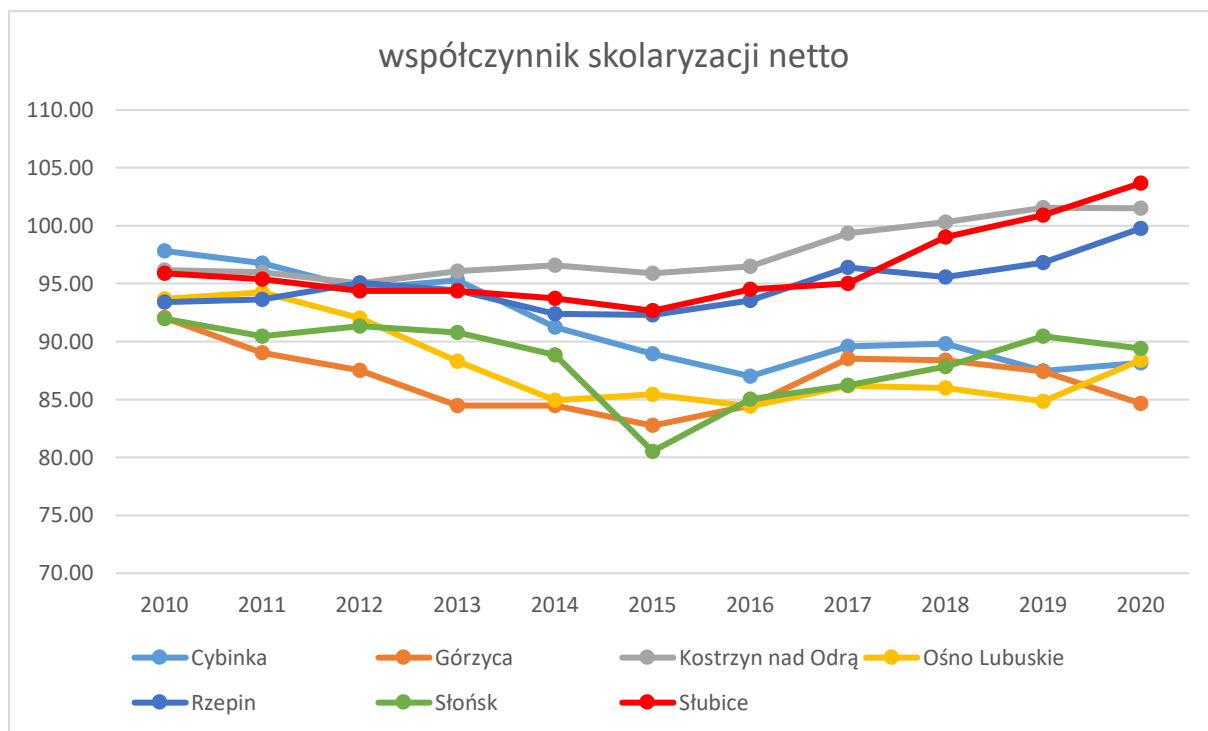
Liczba placówek edukacji podstawowej na terenie G-7 wynosi łącznie 23 podmioty z czego 18 prowadzonych jest przez samorządy gminne (dane GUS, BDL za 2020 rok). Wybrane parametry opisujące system edukacyjny na obszarze G-7 zebrano na poniższym wykresie. Skala lewa dotyczy liczby placówek, liczby oddziałów i liczby dzieci przypadających na 1 oddział. Skala prawa dotyczy liczby dzieci uczęszczających do placówek.

Wykres 114 Szkolnictwo podstawowe - wybrane parametry. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL)

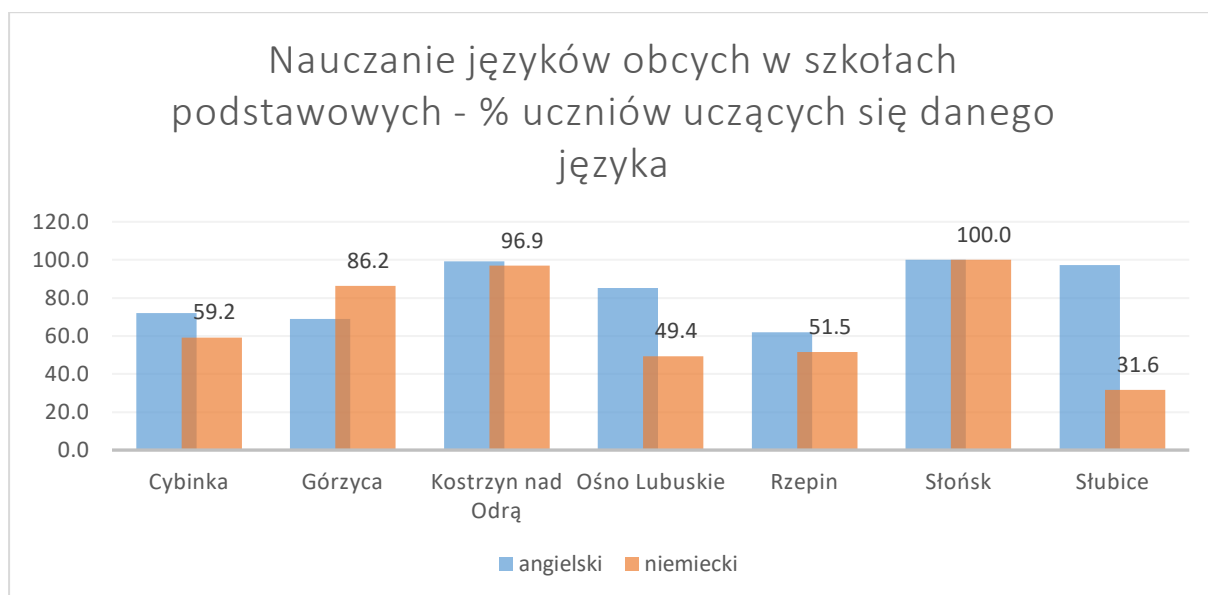
Współczynnik skolaryzacji netto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Wykres 115 Zmiany we współczynniku skolaryzacji netto w poszczególnych gminach. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rosnące współczynniki skolaryzacji netto w największych miejscowościach – Słubicach, Kostrzynie nad Odrą i Rzepinie mogą być spowodowane przez różne czynniki. Mogą to być np. dzieci z sąsiednich gmin dojeżdżające do szkół w miejscach pracy rodziców (tłumaczyłoby to jednoczesny wzrost w Kostrzynie i Słubicach przy spadku współczynnika w gminie Górzycy. Innym wytłumaczeniem może być zwiększający się udział dzieci ukraińskich w szkołach regionu, którzy są „widoczni” jako beneficjenci systemu edukacji ale nie jako mieszkańcy regionu. Ewentualne znaczenie tego zjawiska może przybierać na sile w kolejnych latach ze względu na wojnę na Ukrainie

Wykres 116 Nauczanie języków obcych na obszarze G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

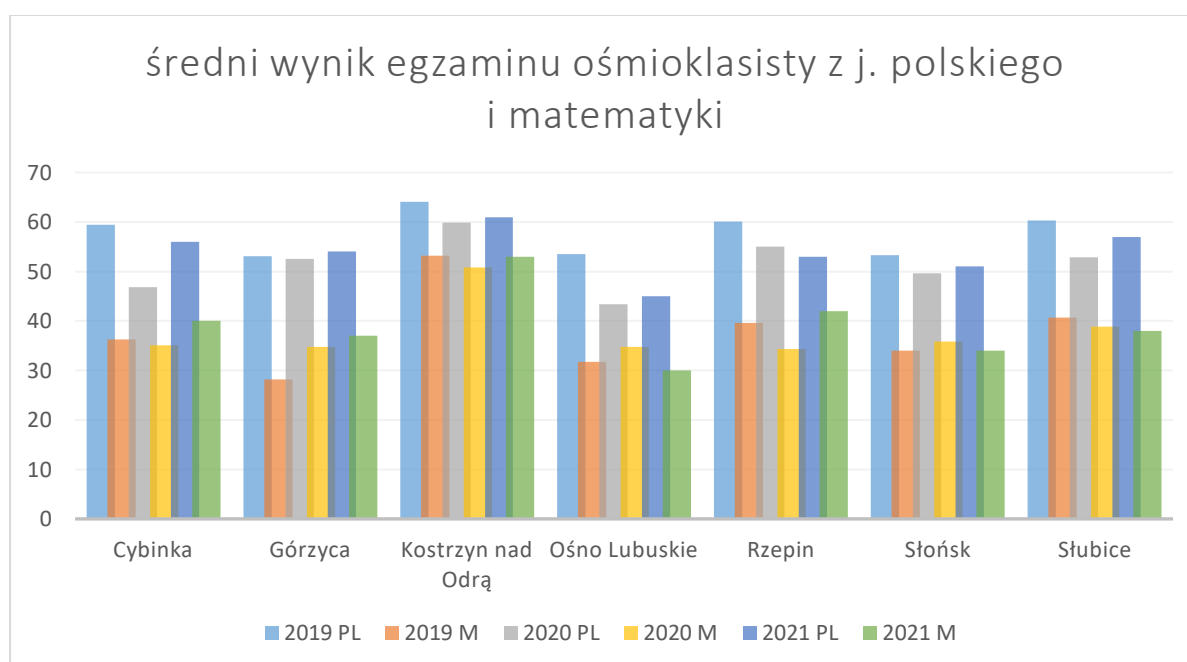

Frapujące dane przedstawiono na powyższym wykresie. Okazuje się bowiem, że w regionie przygranicznym dominującym językiem nauczania w szkołach jest język angielski. Jediną gminą, w której więcej uczniów uczęszcza na język niemiecki niż angielski jest gmina Górzycza (choć sam odsetek daje trzeci wynik w regionie). Komplet lub prawie komplet uczniów uczy się języka niemieckiego w gminie Słońsk (podobnie zresztą jak angielskiego) i w Kostrzynie nad Odrą. Najbardziej zastanawiający jest wynik Słubic jako gminy w najbardziej bezpośredni sposób graniczącej ze społeczeństwem Niemieckim. Częściowo niski wynik może być tłumaczony tym, że wielu uczniów ze zdolnościami z zakresu języka niemieckiego uczy się po niemieckiej stronie Odry.

Wyniki egzaminów

Pewnym wyznacznikiem jakości nauczania w poszczególnych placówkach edukacyjnych może być zestawienie wyników egzaminu ośmioklasisty. Nie mniej jednak przy wyciąganiu wniosków płynących z tych danych należy mieć na uwadze to, czy oddają one faktyczną jakość nauczania czy może umiejętność nauczania zdawania egzaminów. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że ocena danej szkoły może się różnić w zależności od rocznika zdającego dane egzaminy. Pomijając powyższe uwagi na poziomie danych statystycznych trudno o lepszy wyznacznik jakości nauczania w szkołach podstawowych niż wyniki egzaminów.

Wykres 117 Zestawienie wyników egzaminów 8-klasisty z matematyki (M) i języka polskiego (PL) w latach 2019-2021. Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

W ujęciu bezwzględny najlepsza jakość kształcenia wśród gmin G-7 jest w Kostrzynie nad Odrą. Średnie uzyskiwane wyniki uczniów tamtejszych szkół oscylują w granicach 50 – 60%. Kostrzyn jest liderem pod względem każdego z omawianych przedmiotów. Jak te wyniki mają się do wyników ogólnopolskich? Odpowiedzi na te pytanie mogą być tzw. Przedziały staninowe, czyli statystyczne ujęcie uzyskiwanych przez uczniów wyników. Każdego roku staniny rozkładają się inaczej. Skala staninowa (od ang. standard nine), standardowa dziewiątka – dziewięciostopniowa skala testu psychologicznego znormalizowana tak, aby średnia w populacji wynosiła 5, a odchylenie standardowe 2. Liczba jednostek skali wynosi 9 staninów, natomiast jej zakres wynosi od 1 do 9 stanina.

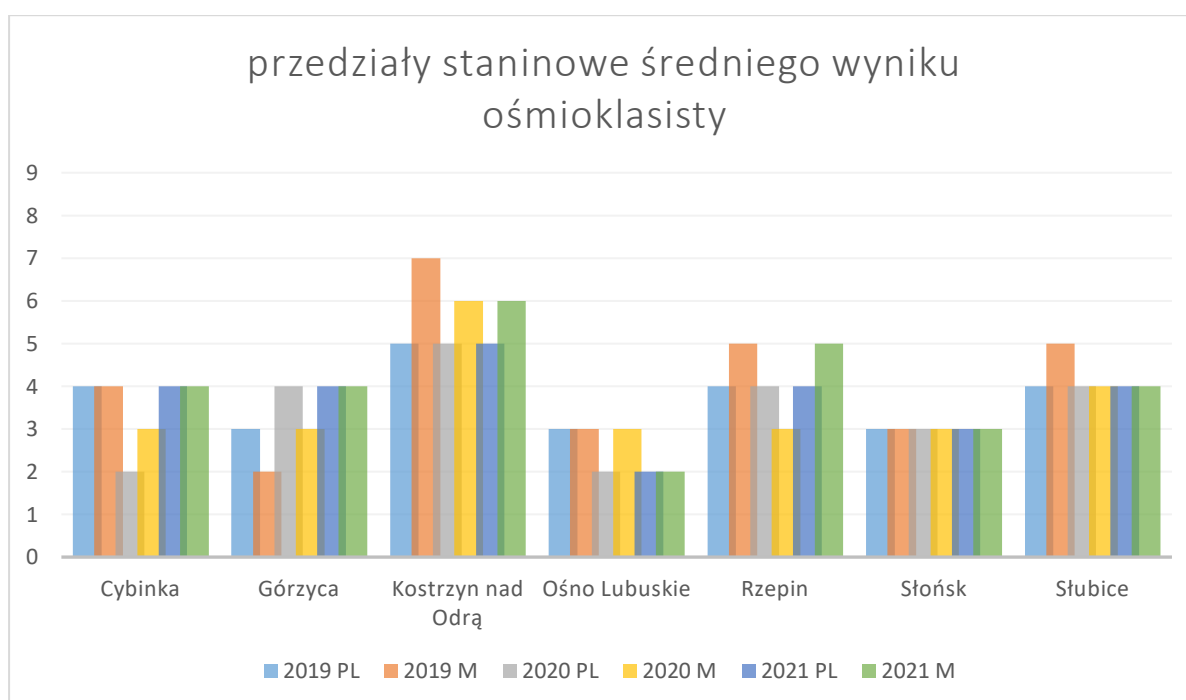
Zgodnie z przyjętą metodologią staniny zostały opisane następująco:

- 1- Najniższy

- 2- Bardzo niski
- 3- Niski
- 4- Niżej średni
- 5- Średni
- 6- Wyżej średni
- 7- Wysoki
- 8- Bardzo wysoki
- 9- Najwyższy

Szkoły G-7 wypadają w skali kraju raczej słabo. Jedynie w Kostrzynie nad Odrą i w Rzepinie udało się wybić ponad stanin 4, przy czym Kostrzyn nad Odrą regularnie znajduje się co najmniej na staninie 5, podczas gdy w Rzepinie poziom 5 (średni) osiągnięto w 2019 i 2021 r. w przypadku matematyki. Pozostałe gminy osiągają wyniki przeważnie w staninie 4 (niżej średni)

Wykres 118 Zestawienie wyników egzaminów 8-klasisty z matematyki (M) i języka polskiego (PL) w latach 2019-2021 w przedziałach staninowych. Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

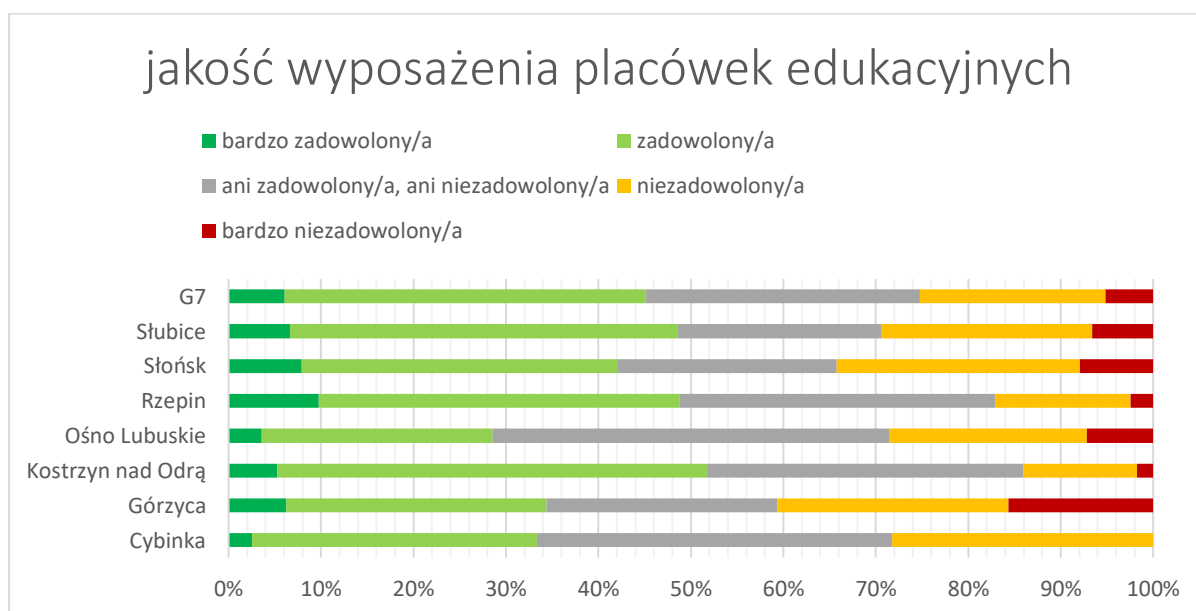
Mieszkańcy regionu odbierają jednak jakość nauczania w szkołach regionu jako względnie dobrą. W rankingu zadowolenia kategoria ta uplasowała się na 5 spośród 24 miejsc z wynikiem 3,26 (skala 1-5). Dodać tutaj należy, że ponad 22% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „nie mam zdania”. Warto zauważyć, że ocena szkół kostrzyńskich zbieżna jest z wynikami egzaminów. Jeśli przyjąć 50% jako symetryczny środek zadowolenia to w Kostrzynie nad Odrą wypadł on właśnie nieco wyżej średniej.

Wykres 119 Ocena zadowolenia z jakości kształcenia w szkołach podstawowych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ostatnim wątkiem omawianego obszaru edukacji przedszkolnej i podstawowej jest ocena jakości wyposażenia placówek edukacyjnych. Dokonali jej mieszkańcy w ramach badania ankietowego. Ocena ta jest umiarkowanie pozytywna. Zadowolenie z wyposażenia uplasowało się bowiem na 7 spośród 24 pozycji rankingowych z wynikiem 3,20 (skala od 1-5). Przy czym ponad 23% ankietowanych wyraziło brak zdania na omawiany temat. Pod kątem wyposażenia najlepiej oceniane są placówki edukacyjne w największych gminach – Kostrzynie nad Odrą, Słubicach i w Rzepinie. Na drugim biegunie znalazły się: Górzycza, Cybinka i Ośno Lubuskie. Ciekawym przypadkiem jest gmina Słońsk, w której padło stosunkowo niewiele odpowiedzi neutralnych, co sprawia, że zarówno odsetek osób zadowolonych jak i niezadowolonych jest umiarkowanie wysoki.

Wykres 120 Ocena zadowolenia z jakości wyposażenia placówek edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

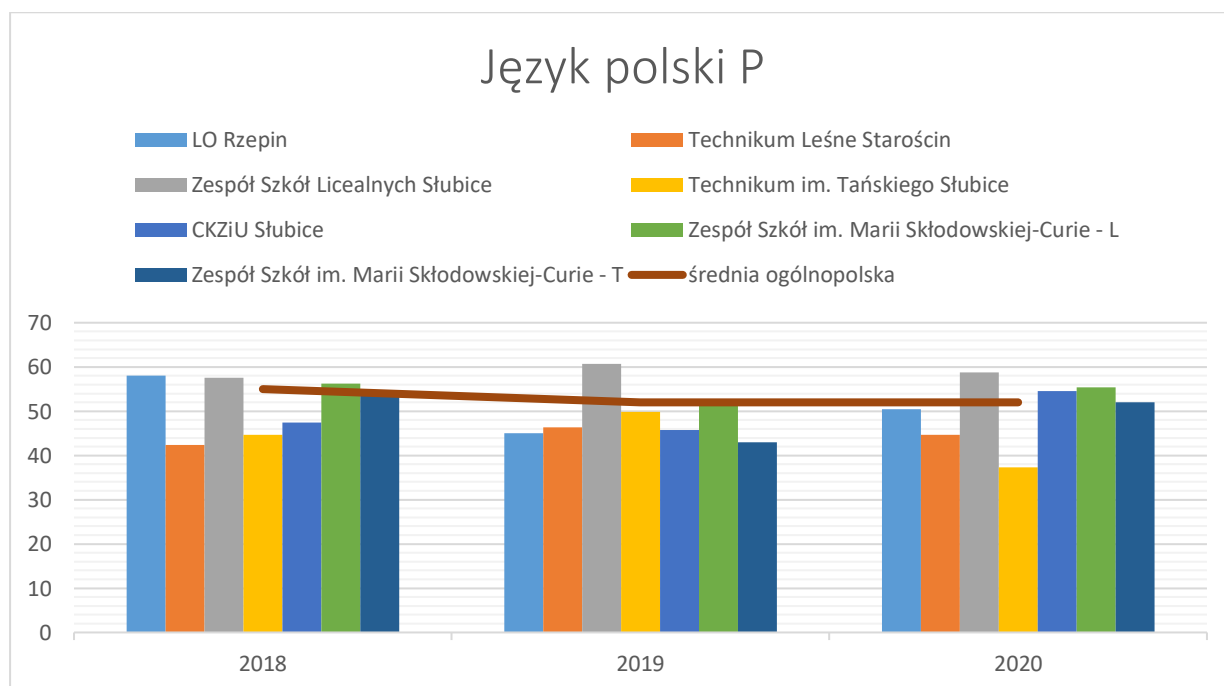
Szkoły średnie

Wprawdzie obszar szkolnictwa średniego nie dotyczy większości gmin porozumienia G-7 to sama jakość kształcenia w placówkach regionu ma wpływ na jakość życia na tym obszarze. Zgodnie z wykazem placówek edukacyjnych na terenie objętym opracowaniem aktualnie funkcjonuje zaledwie kilka podmiotów, z czego jeden prowadzony jest przez gminę, jeden przez Ministerstwo, jeden przez Wyższą Szkołę Publiczną a pozostałe przez powiaty ziemskie. Są to:

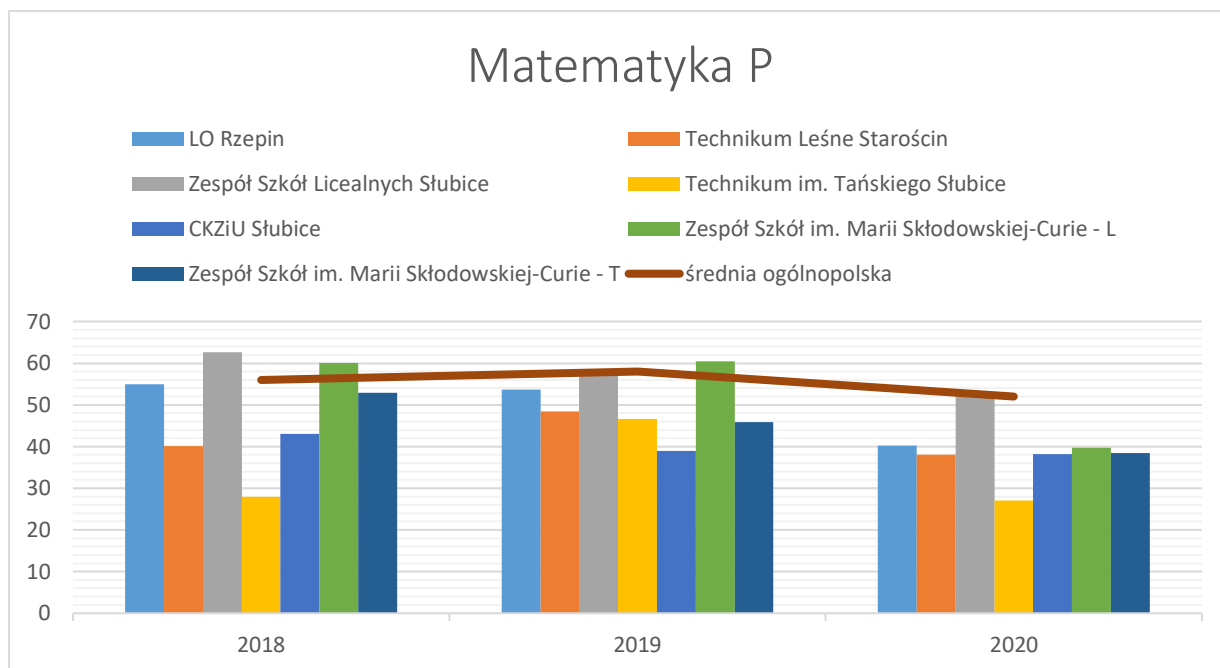
- LO i Technikum w ramach - Zespołu Szkół im. M. Skłodowskiej-Curie w Kostrzynie nad Odrą [powiat]
- Technikum Leśne im. Prof. Jana Miklaszewskiego w Staroście [ministerstwo]
- LO w ramach Zespołu Szkół w Rzepinie [gmina]
- Uniwersyteckie Liceum Ogólnokształcące w Słubicach [szkoła wyższa]
- Zespół Szkół Technicznych im. Inż. Tadeusza Tańskiego w Słubicach [powiat]
- Zespół Szkół Licealnych im. Zbigniewa Herberta w Słubicach [powiat]
- Centrum Kształcenia Zawodowego I Ustawicznego w Słubicach [powiat]

Przytoczone wyżej szkoły przeanalizowano pod kątem wyników uzyskiwanych przez maturzystów z tych podmiotów. Do porównania przyjęto dane z 2018, 2019 i 2020 r. z zakresu poziomów podstawowych pisemnych egzaminów z j. polskiego i matematyki oraz rozszerzonego poziomu biologii. Liceum uniwersyteckie w Słubicach powstało stosunkowo nie dawno, wobec czego jego uczniowie do 2020 roku nie brali udziału w egzaminach maturalnych. W przypadku biologii ilość szkół na wykresie jest mniejsza ze względu na fakultatywność tego przedmiotu – do porównań wybrano tylko te szkoły, w których uzyskiwano jakiegokolwiek wyniki we wszystkich wskazanych latach. Okazuje się, że uzyskanie przez szkołę wyników lepszych niż średnia ogólnopolska możliwe było tylko w przypadku Liceów ze Słubic, Kostrzyna nad Odrą i Rzepina). W przypadku języka polskiego blisko ogólnopolskiej średniej znajdowało się dwukrotnie także kostrzyńskie technikum. W przypadku matematyki najlepiej w regionie wypada liceum ze Słubic, choć należy zauważyć, że równie wysokie wyniki w dwóch pierwszych latach notowało również liceum z Kostrzyna nad Odrą.

Wykres 121 Wyniki egzaminów maturalnych z lat 2018-2020 z języka polskiego w szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.

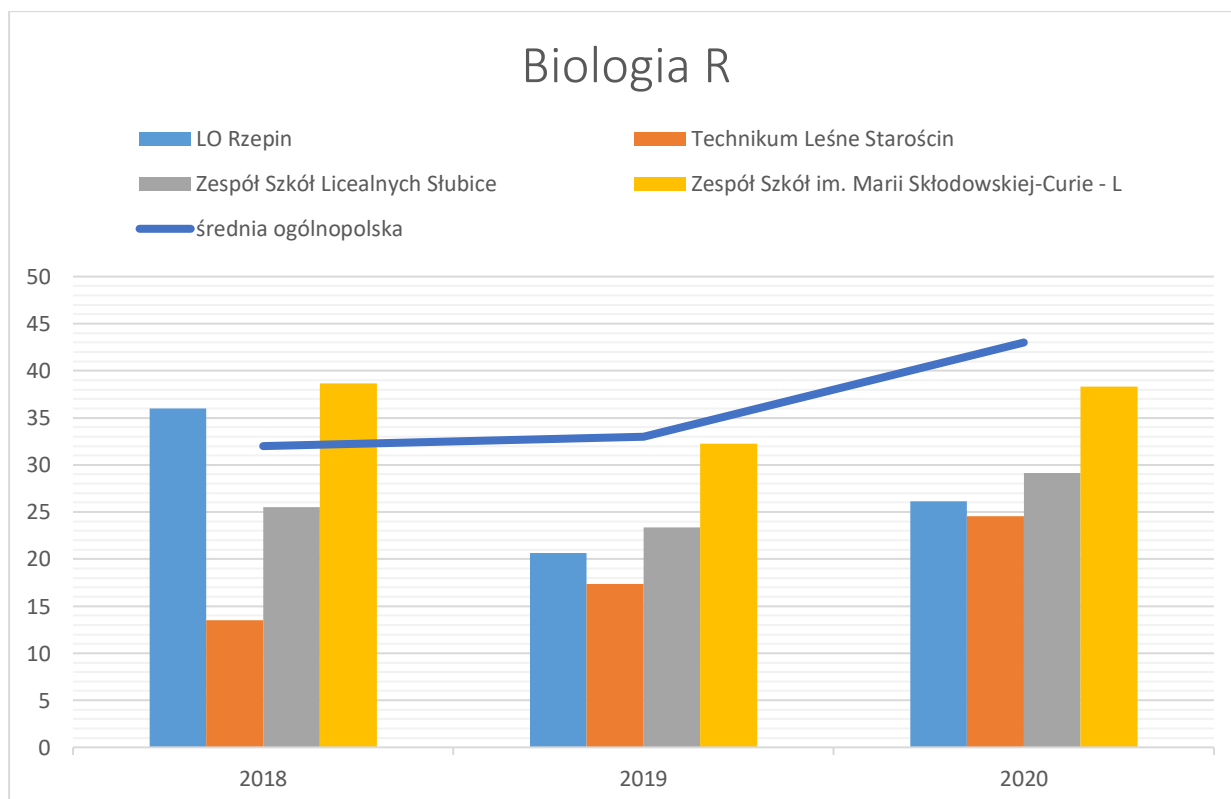

Wykres 122 Wyniki egzaminów maturalnych z lat 2018-2020 z matematyki w szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.

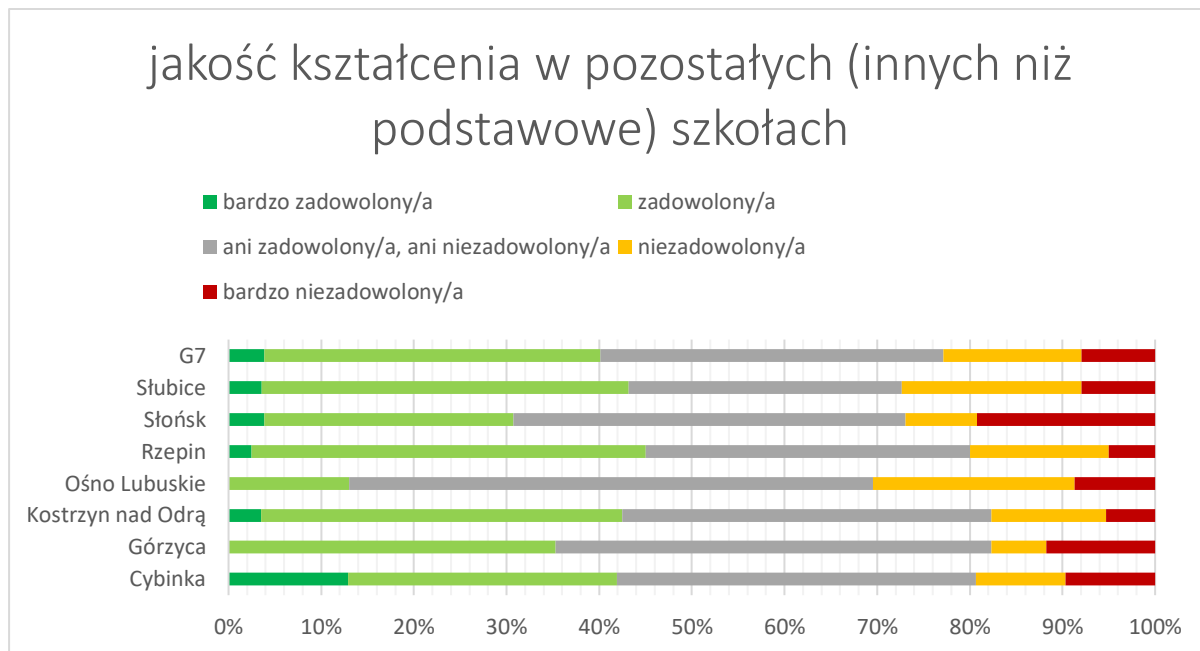
Jeśli chodzi o poziom matury rozszerzonej z biologii to jedynie w 2018 roku szkoły regionu wypadły powyżej średniej krajowej (LO w Rzepinie oraz w Kostrzynie nad Odrą). W pozostałych latach wyniki były zdecydowanie słabsze.

Wykres 123 Wyniki egzaminów maturalnych z lat 2018-2020 z biologii w szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.

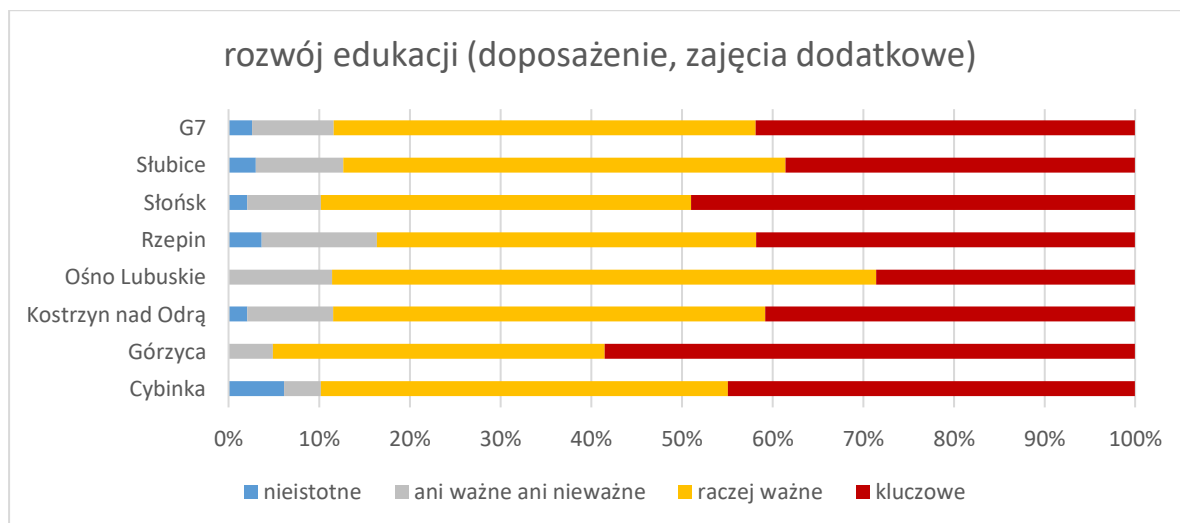
O ocenę jakości kształcenia w pozostałych (innych niż podstawowe) szkołach poproszono uczestników badania ankietowego. Ocena ta była stosunkowo przychylna. Zadowolenie z jakości kształcenia w tych szkołach uplasowało się na 10 pozycji w rankingu z odczytem na poziomie 3,13. 30% ankietowanych nie wyraziło swojego zdania. Rozkład pozostałych odpowiedzi przedstawiono poniżej.

Wykres 124 Poziom zadowolenia z jakości kształcenia w innych niż podstawowe szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.

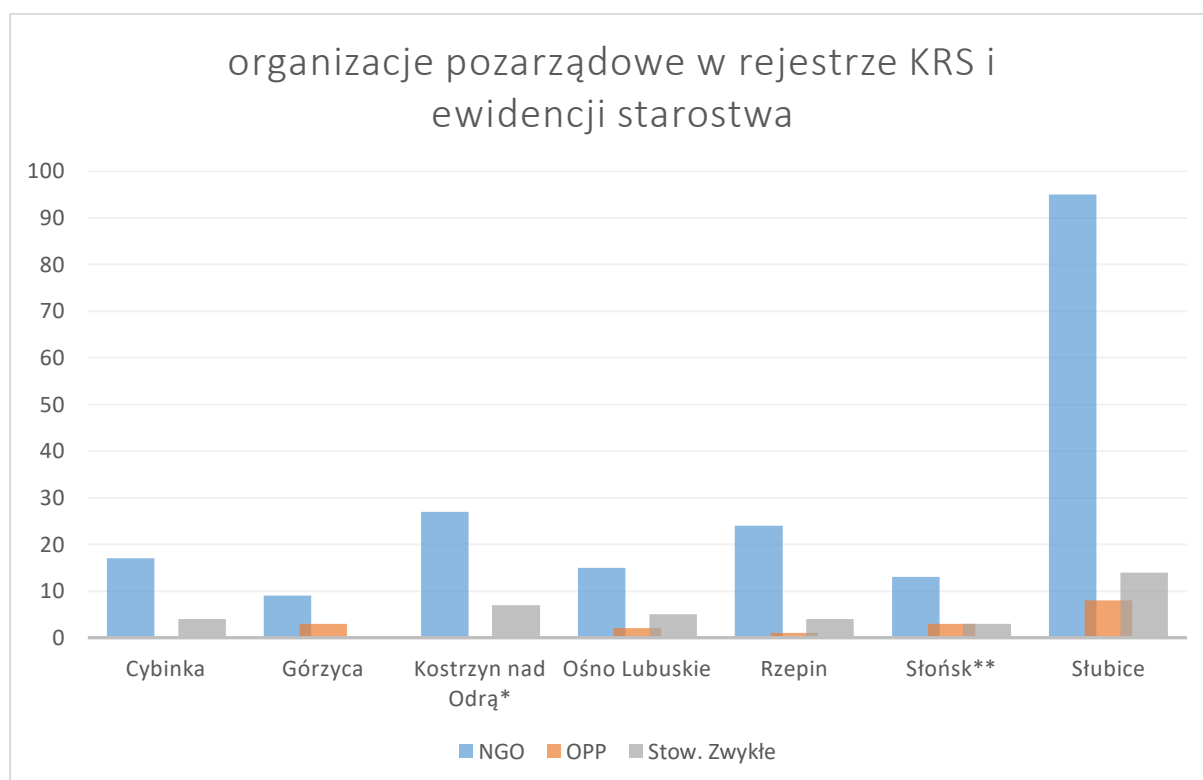
Podsumowaniem wątku edukacji jest wyrażenie przez uczestników badania potrzeby, której nadano istotny priorytet – mianowicie potrzeby inwestowania w rozwój edukacji rozumiany jako doposażenie lub organizację zajęć dodatkowych. Tej potrzebie mieszkańcy nadali wysoki priorytet bo zajęła 4 spośród 20 pozycji w rankingu istotności. Szczególnie wysoko takie potrzeby umieścili mieszkańcy najmniejszych gmin regionu – Górzycy i Słńska.

Wykres 125 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby realizacji zajęć dodatkowych (w kontekście rozwojowym). Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.

Aktywność obywatelska wyrażona jest m.in. przez liczbę inicjatyw mieszkańców na rzecz dobra wspólnego. Inicjatywy te zgodnie z polskim prawodawstwem mogą przyjąć sformalizowaną postać jako organizacje pozarządowe. Organizacje te uzyskują wpis do właściwego rejestru w dwojaki sposób – stowarzyszenia zwykłe wpisywane są do ewidencji starosty natomiast Fundacje i Stowarzyszenia rejestrowe wpisywane są do rejestru KRS. W gminach obszaru G-7 funkcjonuje około 237 organizacji, z czego blisko 85% to organizacje wpisane do KRS. Spośród tych organizacji 17 (czyli 7%) posiada status Organizacji Pożytku Publicznego uprawniający do zbierania 1% podatku we własnym imieniu i na rzecz własnych celów statutowych.

Wykres 126 Ilość organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie danych KRS oraz powiatu słubickiego, sulęcińskiego i gorzowskiego.

Najwięcej organizacji zarejestrowanych jest w gminie Słubice. Jest to blisko połowa całego potencjału obywatelskiego regionu. Siedzibę ma tutaj również blisko połowa organizacji OPP (8). Oczywiście każda z gmin dysponuje innym potencjałem demograficznym, wobec czego właściwym sposobem porównania aktywności obywatelskiej, pomiędzy nimi, jest przedstawienie ilości organizacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dla porównania otrzymanych wielkości przyjąć można wskaźnik wojewódzki z 2018 roku (brak świeższych danych) lub wskaźnik ogólnopolski, które wynoszą odpowiednio 2,4 i 2,3. Okazuje się, że 5 gmin regionu może pochwalić się aktualnym wskaźnikiem niż wyższe wskaźniki porównawcze z 2018 roku. Jedynie w Kostrzynie nad Odrą i Górzycy ilość organizacji przypadających na mieszkańca jest stosunkowo niewielka.

* dane dla powiatu gorzowskiego są aktualne na dzień 18.01.2022,

**dane dla powiatu sulęcińskiego pochodzą z dnia 30.10.2018

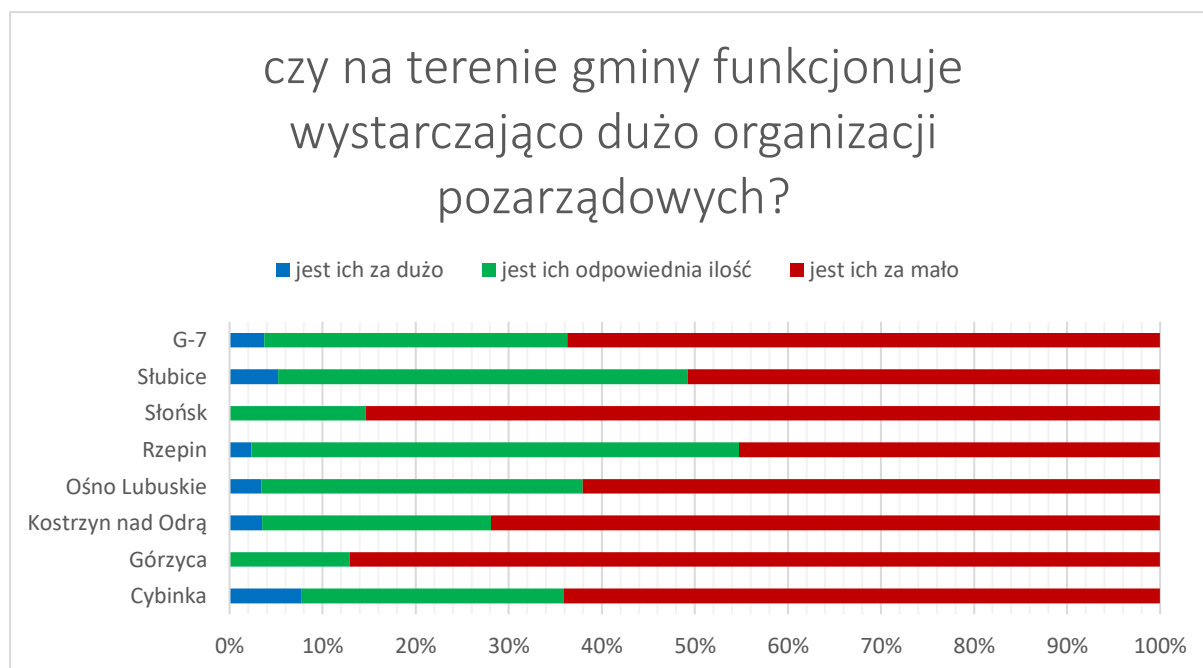
Dane dla powiatu słubickiego zaktualizowano 25.02.2022

Wykres 127 Ilość organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Opracowanie własne na podstawie danych KRS oraz powiatu słubickiego, sulcińskiego i gorzowskiego.

O ocenę ilości organizacji pozarządowych na terenie gminy oraz odczuwalnych korzyści z ich działalności zapytano mieszkańców – uczestników badania ankietowego.

Wykres 128 Rozkład odpowiedzi na pytanie o ilość organizacji pozarządowych na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Rozkład odpowiedzi na powyższe pytanie częściowo koreluje z danymi statystycznymi na temat organizacji. Najwięcej mieszkańców gminy Górzycy (w której ilość organizacji przypadających na 1 mieszkańca wypada nisko) uważa, że jest tych organizacji zbyt mała ilość. Podobnie uważają mieszkańcy Słońska. W Kostrzynie nad Odrą również znaczący odsetek ankietowanych jest zdania, że organizacji jest zbyt mało. Co ciekawe najwięcej osób zadowolonych z aktualnej ilości organizacji jest w Rzepinie i w Rzepinie też liczba organizacji przypadających na

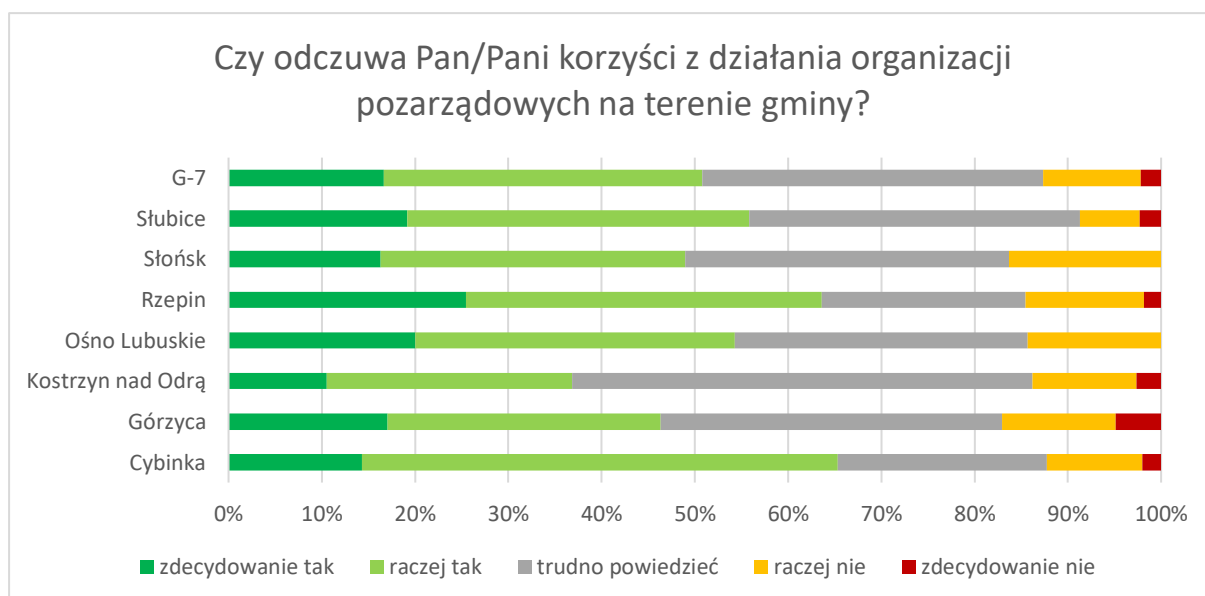
jednego mieszkańca jest najbardziej zbliżona do średniej krajowej. Być może wskaźnik w granicach 2,4 – 3,0 to optymalna wartość dla społeczeństwa obywatelskiego, biorąc pod uwagę dostępność środków na realizację przez te organizacje zadań publicznych.

Dla organizacji pozarządowych z regionu G-7 istnieje możliwość uzyskania lokalnego wsparcia zadań publicznych czy też realizacji mini projektów z kilku źródeł. Są to budżety każdej z gmin w ramach konkursów na realizację zadań publicznych ora budżety powiatów w ramach tej samej procedury. Ponadto na terenie G-7 działają dwa podmioty pozarządowe, które dysponują środkami, które mogą służyć aktywizacji społeczeństwa lokalnego oraz realizacji miniprojektów. Są to: Fundacja na rzecz Collegium Polonicum oraz Lokalna Grupa Działania Zielona Dolina Odry i Warty. Pierwsza z organizacji, mająca siedzibę w Słubicach, prowadzi kilka programów skierowanych do organizacji z regionu: sektor 3 Słubice czyli miejsce wsparcia merytorycznego i infrastrukturalnego dla słubickich organizacji (warto tę informację zestawić z wykresem dot. ilości organizacji w każdej z gmin) – jest to jedyny taki ośrodek w okolicy. Ponadto fundacja co roku organizuje konkurs z minidotacjami (do 6000 zł) dla m.in. organizacji z gmin G-7. Ostatnim dużym przedsięwzięciem jest Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej z dotacjami i wsparciem dla spółdzielczości socjalnej i podmiotów ekonomii społecznej.

LGD ZDOW realizuje natomiast Lokalną Strategię Rozwoju. Przedsięwzięcia, na które organizowane są konkursy finansowane są ze środków PROW. Mogą brać w nich udział także organizacje pozarządowe, szczególnie w partnerstwach z samorządami.

Omówiono już wyniki badania w zakresie ilościowej oceny organizacji. Zapytano także o jakość podejmowanych przez nie działań. Konkretnie pytano o to, czy mieszkańcy odczuwają korzyści płynące z działalności tutejszych organizacji. Rozkład odpowiedzi zaprezentowano poniżej.

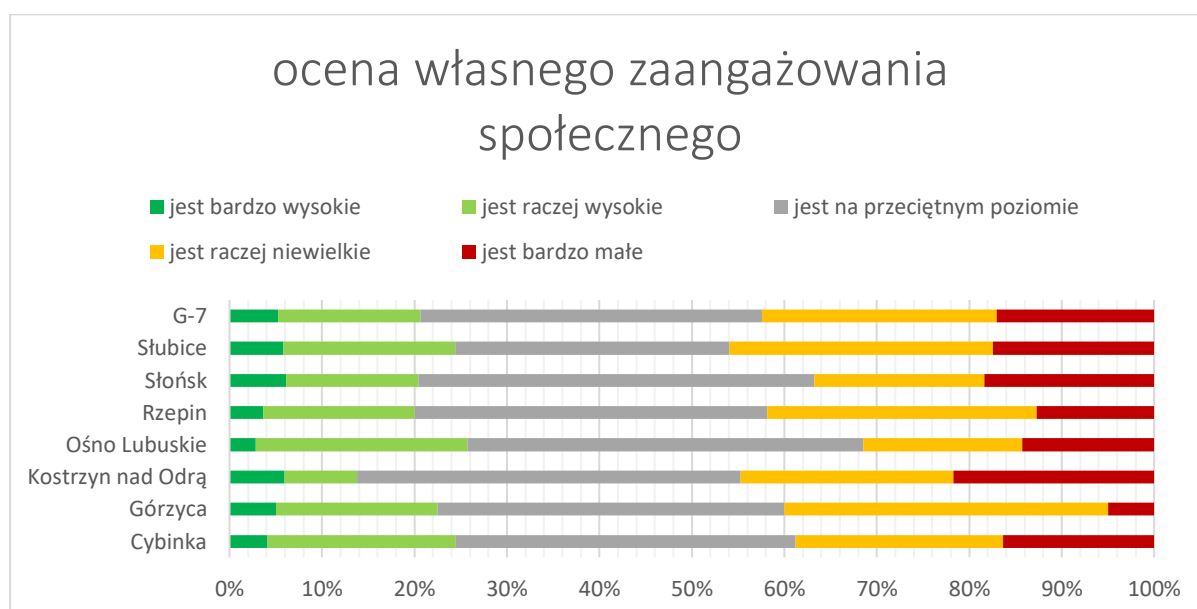
Wykres 129 Ocena korzyści z funkcjonowania na terenie gminy organizacji pozarządowych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ogólnie ponad połowa mieszkańców regionu uważa, że korzyści z działania NGO są odczuwalne. Najlepiej oceniają je mieszkańcy Rzepina i Cybinki. Najmniej korzystnie wypowiadają się mieszkańcy Kostrzyna nad Odrą jednak najwięcej odpowiedzi negatywnych pojawiło się w gminie Górzycą. Nie mniej jednak w każdej z gmin ilość odpowiedzi pozytywnych jest większa niż negatywnych.

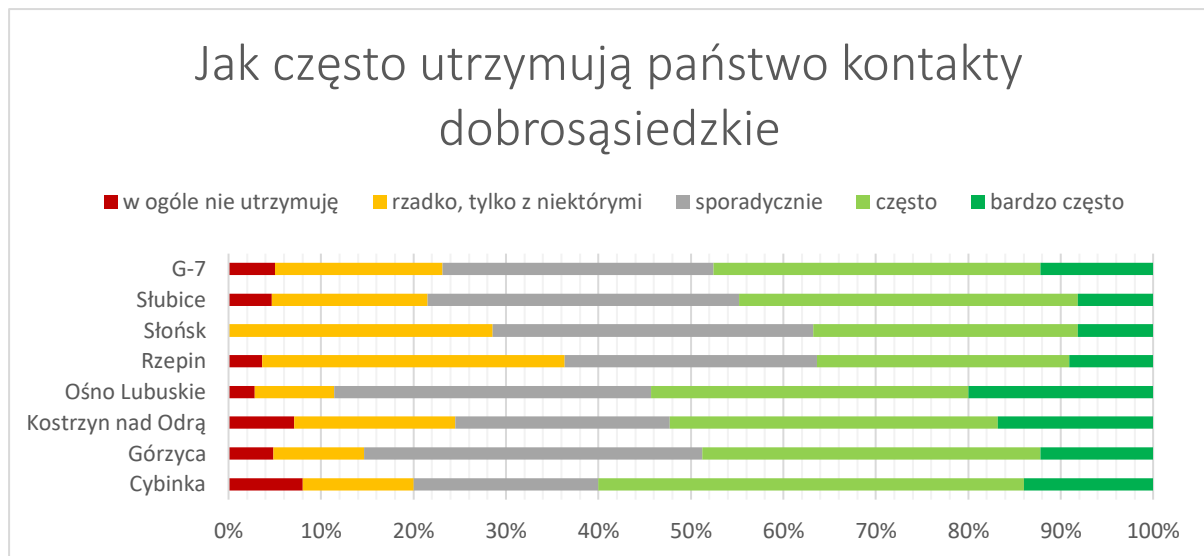
Do działania organizacji pozarządowych niezbędne są zasoby ludzkie. W zdecydowanej większości organizacji aktywność opiera się na pracy wolontarystycznej i zaangażowaniu swojego prywatnego czasu przez mieszkańców. Zapytano więc uczestników badania o ocenę własnego zaangażowania społecznego. Wyniki wskazują na to, że jest tutaj spore pole do poprawy a mieszkańcy regionu oceniają swoje zaangażowanie dosyć krytycznie. Najbardziej widoczne to jest w Kostrzynie nad Odrą, gdzie jedynie niecałe 15 % respondentów udzieliło odpowiedzi pozytywnej, podczas gdy blisko 45% wręcz przeciwnie. Równie nisko swoje zaangażowanie ocenili mieszkańcy Słubice (jeśli chodzi o odsetek odpowiedzi negatywnych, bo odsetek odpowiedzi pozytywnych był względnie wysoki). Tutaj odnotowano natomiast najmniej osób oceniających swoje zaangażowanie na przeciętnym poziomie.

Wykres 130 Rozkład odpowiedzi dot. oceny własnego zaangażowania społecznego. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Zaangażowanie społeczne, oprócz działalności w organizacjach pozarządowych może mieć również wymiar lokalnej współpracy między sąsiadami czy też zainteresowania sprawami lokalnego samorządu. O oba te wątki zapytano respondentów badania. W pierwszym z nich zapytano o to jak często utrzymują kontakty dobrosąsiedzkie. To z kontaktów dobrosąsiedzkich może wywalać się współpraca, inicjatywa i energia społeczna do działań na rzecz „małej ojczyzny”.

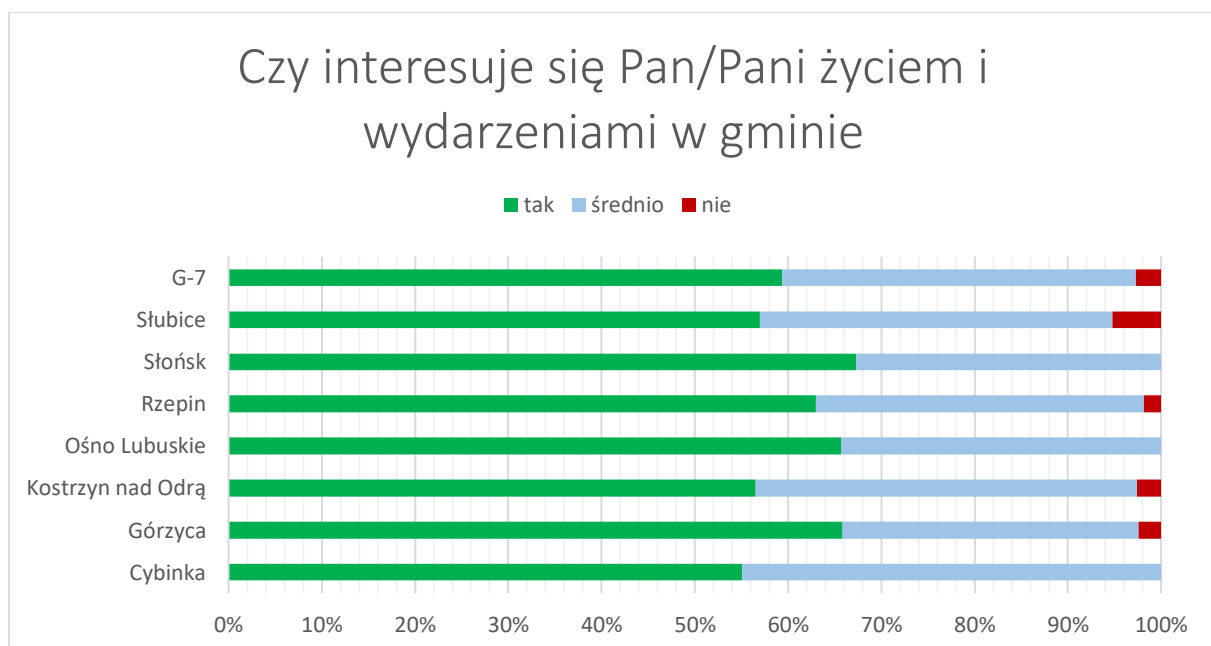
Wykres 131 Rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość utrzymywania kontaktów dobrosąsiedzkich. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.

Okazuje się, że blisko połowa respondentów utrzymuje częste i bardzo częste kontakty ze swoimi sąsiadami. Najlepiej sytuacja wygląda w Cybince, gdzie 60% respondentów udzieliło dwóch najwyższych odpowiedzi.

Zainteresowanie sprawami samorządowymi mieszkańcy wyrazili poprzez odpowiedź na pytanie o zainteresowanie życiem i wydarzeniami w gminie. W tym przypadku wyniki są jednoznaczne – mieszkańcy gminy interesują się sprawami samorządowymi. W najmniejszym stopniu ma to miejsce w Słubicach ale w przypadku każdej z gmin ponad 95% ankietowanych wyraziło mniejsze lub większe ale jednak zainteresowanie sprawami wspólnotowymi.

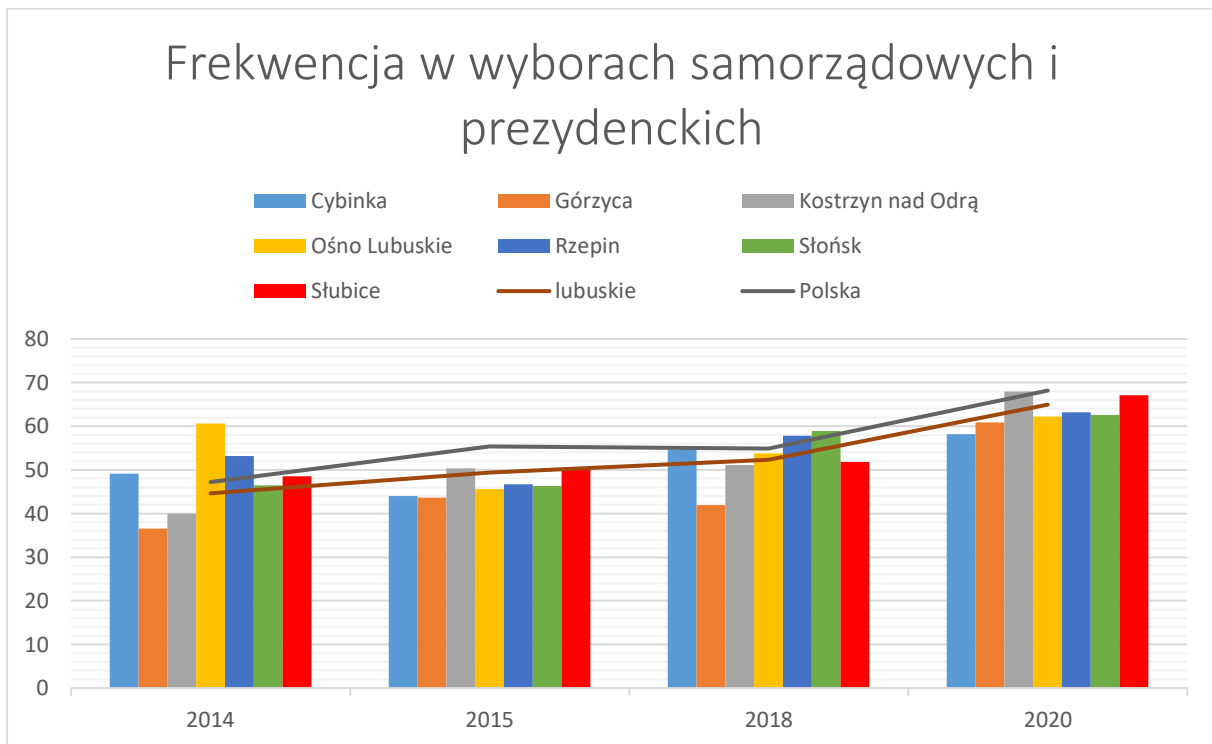
Wykres 132 Rozkład odpowiedzi na pytanie "Czy interesuje się Pan/Pani życiem i wydarzeniami w gminie". Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Kolejnym wskaźnikiem aktywności obywatelskiej jest frekwencja w wyborach. Analizie poddano 4 wydarzenia wyborcze z ostatniej dekady. Na poniższym wykresie przedstawiono frekwencje dla każdej z gmin w porównaniu

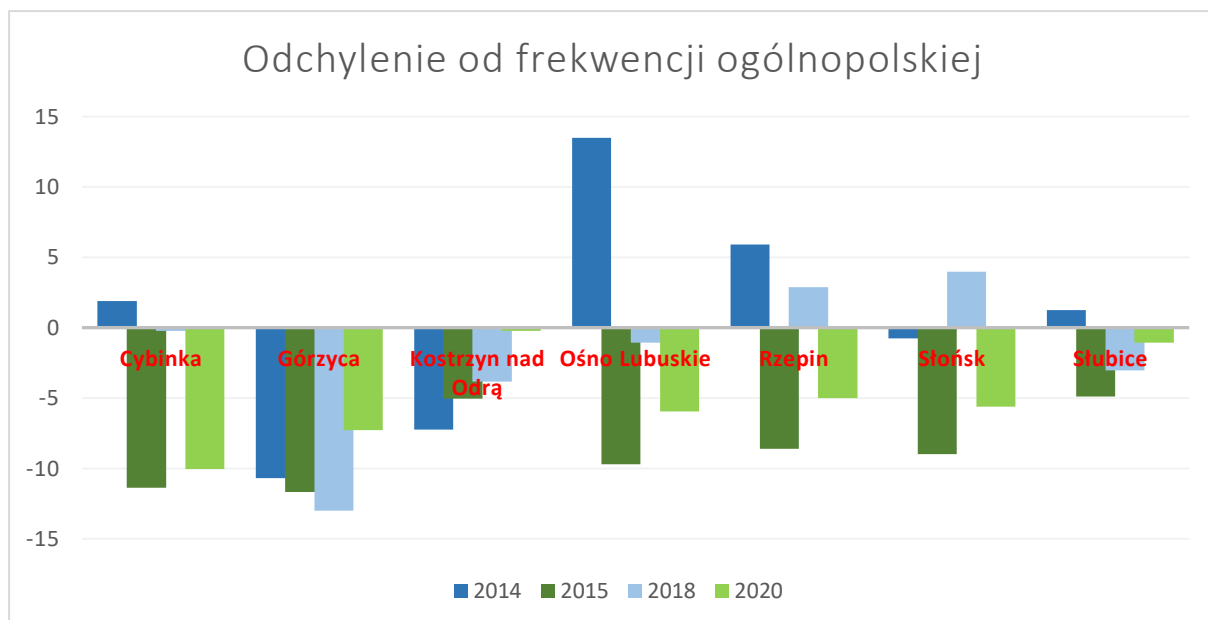
z frekwencją ogólnokrajową oraz województwa lubuskiego. Trudno wyłonić frekwencyjnego lidera w gminach G-7. W ostatnich wyborach był nim Kostrzyn nad Odrą, któremu nieznacznie ustąpiły Słubice. W poprzednich głosowaniach samorządowych te dwie gminy zostały wyprzedzone przez Stońsk, Rzepin, Ośno Lubuskie i Cybinkę. W wyborach prezydenckich z 2015 znów Kostrzyn i Słubice były najlepsze, podczas gdy w najstarszych badanych wyborach znów były słabsze od Ośna Lubuskiego, Rzepina czy Cybinki. Na podstawie przedstawionych poniżej danych wnioskować można, że sprawy lokalne, samorządowe, są w większym stopniu obiektem zainteresowań i aktywności obywatelskiej w mniejszych gminach regionu. Kolejnym niezaprzeczalnym faktem jest to, że zazwyczaj najstabilniej na polu frekwencyjnym wygląda Górzycy. Ze względu na to, że frekwencja województwa lubuskiego jest zazwyczaj niższa niż frekwencja krajowa to gminy G-7 zdecydowanie lepiej wyglądają w porównaniu z resztą województwa niż w porównaniu z krajem.

Wykres 133 Frekwencja w wyborach samorządowych (2014, 2018) i prezydenckich (II tura) (2015, 2020). Opracowanie własne na podstawie danych PKW

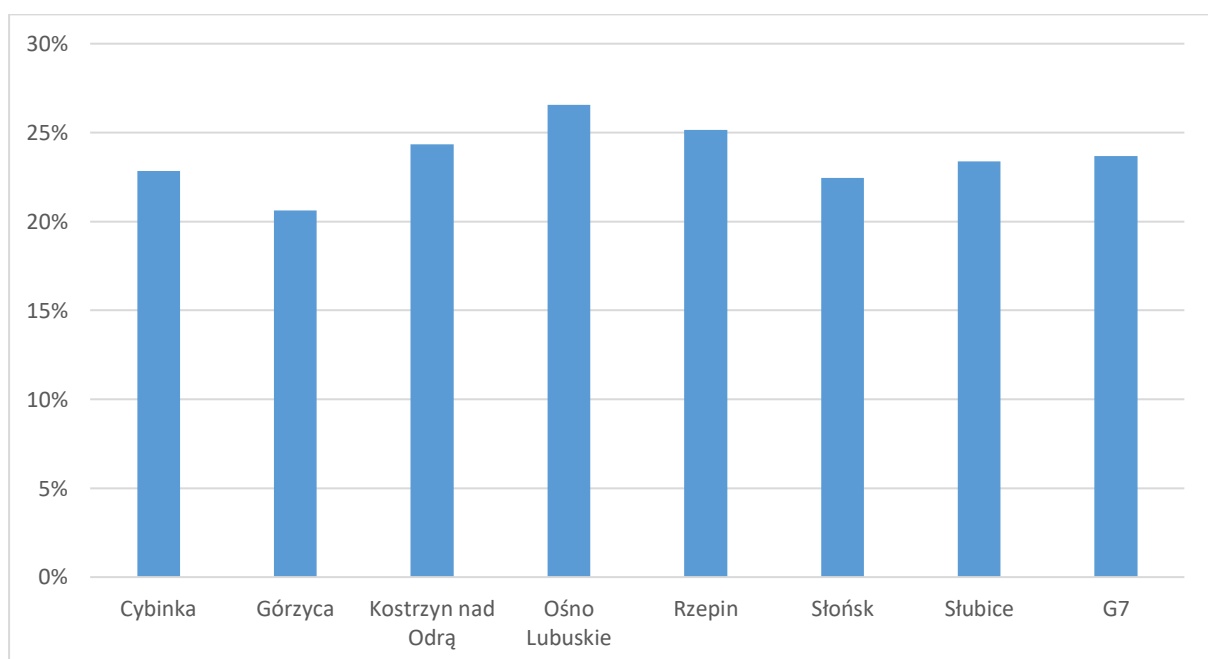
Badając odchylenie od średniej krajowej nie sposób pominąć obserwacji, iż jedynie w przypadku wyborów samorządowych w gminach G-7 notowane były frekwencje wyższe niż krajowe. Stało się tak w 2014 roku podczas wyborów samorządowych w Cybince, Ośnie Lubuskim, Rzepinie i Słubicach oraz w 2018 roku (także podczas wyborów samorządowych) ponownie w Rzepinie oraz w Słóńsku. W przypadku wyborów prezydenckich żadna z gmin nie zanotowała wyniku lepszego niż ogólnopolski, przy czym należy zauważyć, że odchylenia z wyborów na wybory są coraz mniejsze, co jest zjawiskiem pozytywnym.

Wykres 134 Frekwencja w wyborach samorządowych (2014, 2018) i prezydenckich (II tura) (2015, 2020) – odchylenie od frekwencji krajowej. Opracowanie własne na podstawie danych PKW

Ciekawostką z obszaru kapitału społecznego jest informacja o tym jak bardzo spolaryzowani byli mieszkańcy poszczególnych gmin w wyrażaniu swoich opinii. Zsumowano wszystkie odpowiedzi neutralne w 24 kategoriach oceny jakości życia i sprawdzono jaki odsetek udzielanych odpowiedzi stanowiły one w każdej gminie. Najmniejsza ilość wskazań oznacza najbardziej spolaryzowaną społeczność. W tak sporządzonym rankingu liderem okazuje się być Górzycza, gdzie odsetek odpowiedzi neutralnych był wyraźnie niższy niż w pozostałych gminach G-7, co można zaobserwować na poniższym wykresie.

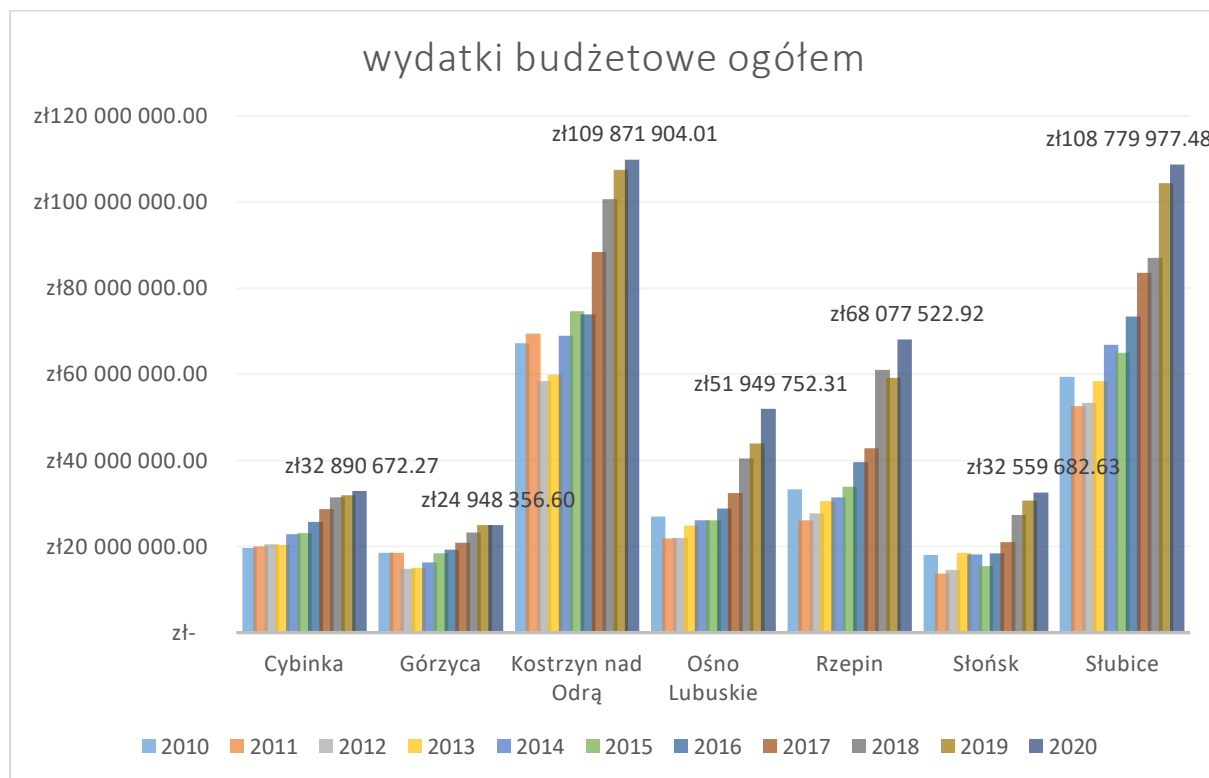
Wykres 135 Odsetek odpowiedzi neutralnych w pytaniach o zadowolenie mieszkańców z 24 obszarów życia publicznego. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej

Finanse samorządowe

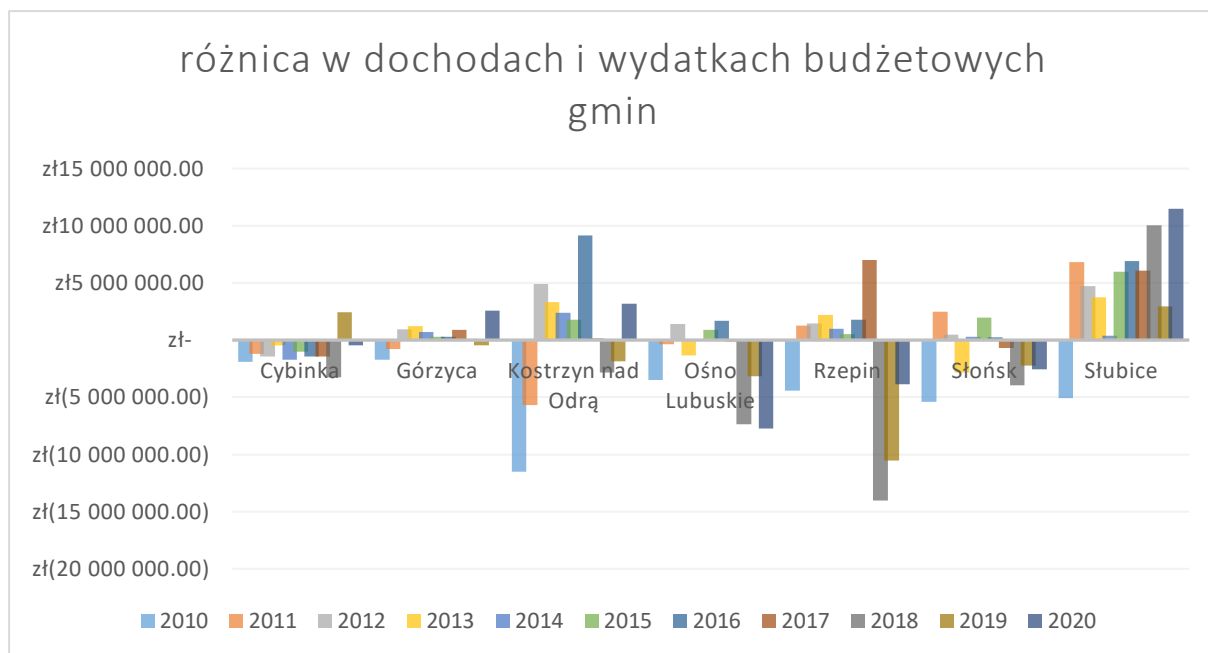
Biorąc pod uwagę wysokości wydatków budżetowych ogółem w przypadku prawie każdej z gmin wydatki z 2020 roku były najwyższe w badanej dekadzie. Jedynie w gminie Górzycza pozostały na podobnym co rok wcześniej poziomie. Największe wydatki w 2020 roku ponosił Kostrzyn nad Odrą

Wykres 136 Wydatki budżetowe gmin w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

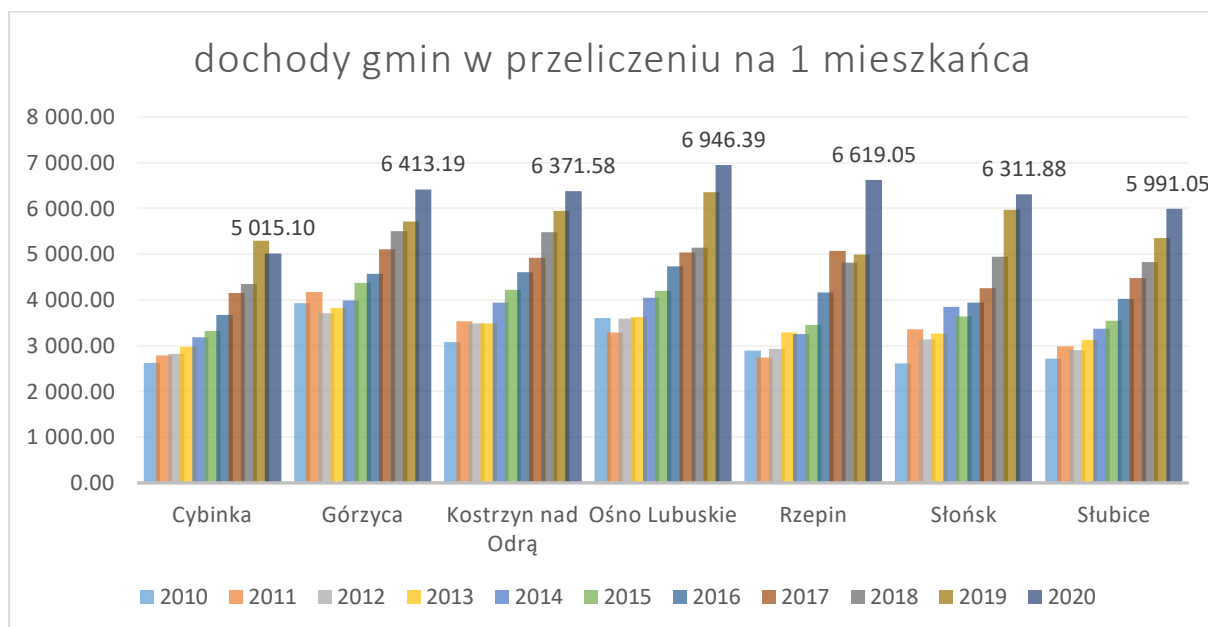
Znana jest wielkość wydatków dla każdej z gmin. Istotnym zagadnieniem jest to, czy wielkość dochodów równoważy te potrzeby. Na przestrzeni ostatnich 10 lat wyglądało to różnie. Jedyną gminą, w której dochody zawsze przewyższały wydatki jest gmina Słubice. Na drugim biegunie znajduje się gmina Cybinka, w której rok z nadwyżką miał miejsce tylko w 2019 roku (rok 2020 bliski zera). Dobrze wypada także gmina Górzycza, w przypadku której po latach deficytu (2010-2011) zdarzył się już tylko jeden rok z wartością ujemną (2019, niecałe 0,5 mln zł). Zaznaczyć należy, że pobieżne spojrzenie na zestawienie zaprezentowane na poniższym wykresie może być mylące. Często bowiem, szczególnie w mniejszych gminach, podczas znaczących inwestycji pojawia się nadwyżka wydatków nad dochodami.

Wykres 137 Różnica w dochodach i wydatkach budżetowych gmin w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

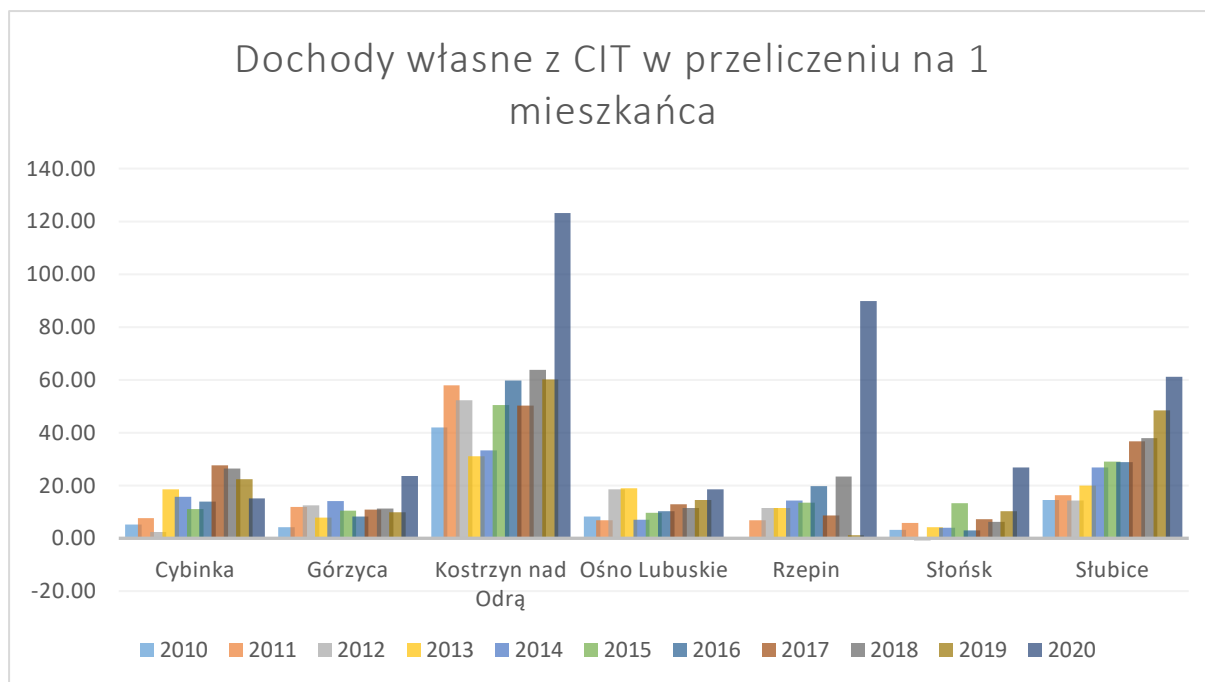

Przeliczając dochody gmin na 1 mieszkańca okazuje się, że wskaźniki te systematycznie rosną. W 2020 roku najwyższy wskaźnik odnotowano w gminie Ośno Lubuskie, nie wiele mniejszy w Rzepinie i Górzycy. Co ciekawe porównując dynamiki wzrostów wydatków oraz dochodów na 1 mieszkańca okazuje się, że ten drugi wskaźnik rośnie szybciej niż wydatki ogółem. Na przykładzie Górzycy – wydatki 2010/2020 wzrosły o 34,5% a dochody na jednego mieszkańca o 53,75%. W pozostałych gminach wzrost wydatków był większy jednak wzrost dochodów mimo to przeważnie okazywał się jeszcze okazalszy (np. w gminie Rzepin, Słońsk czy Kostrzynie nad Odrą był dwukrotny)

Wykres 138 Dochody gmin w latach 2010-2020 w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) (w zł)

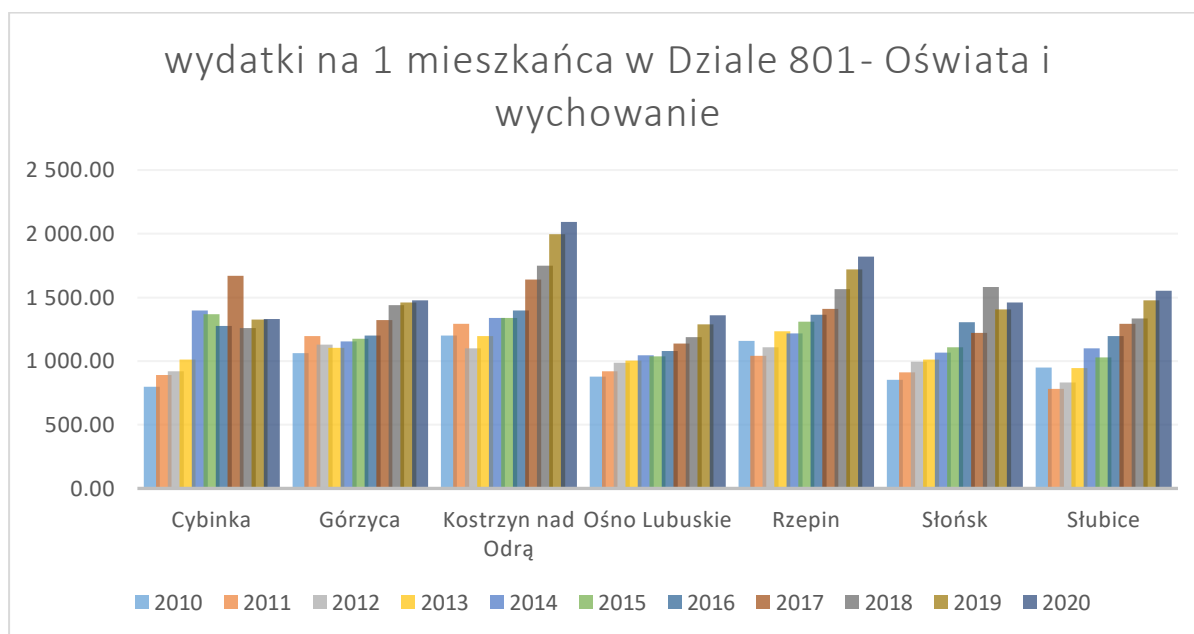

Wykres 139 Dochody własne z CIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) (w zł)

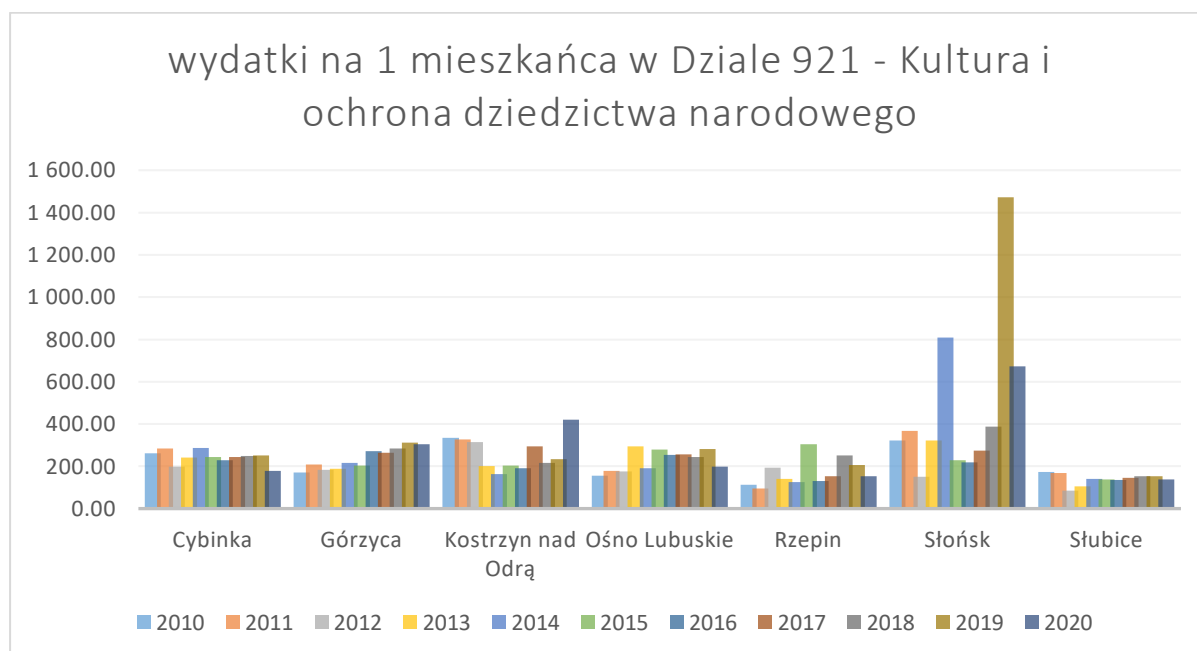
Szczególną kategorią dochodów są wpływy z podatku CIT od osób prawnych. Jest to podatek centralny, w którym samorządy mają 6,71% udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych posiadających siedzibę na obszarze swojej gminy. Podatkiem od osób prawnych objęte są głównie średnie i większe przedsiębiorstwa, które prowadzone są w formie spółek prawa handlowego. Niewielki udział gmin w tym podatku powoduje, że wartości wpływów w przeliczeniu na 1 mieszkańca są śladowe. Okazuje się, że w najlepiej wypadającym w zestawieniu Kostrzynie nad Odrą wartość ta w najlepszym 2020 roku to zaledwie 123,25 zł, co stanowi 1,93% wszystkich dochodów.

Wykres 140 Wydatki budżetowe w dziale oświata i wychowanie (na 1 mieszkańca). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Kolejne porównania w ramach niniejszej analizy dotyczą wydatków ponoszonych przez gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 3 wybranych kategoriach wydatków: Oświata i wychowanie, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz zasiłki (rozdział 85214). Porównania te pozwalają na ewentualną zależność wydatków w tych poszczególnych kategoriach i wyników diagnozy w tych obszarach (np. wyniki szkół czy też ocena instytucji kultury). W pierwszej kolejności przedstawiono dane dot. oświaty i wychowania. Okazuje się, że największe wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca ponosi w tym obszarze Kostrzyn nad Odrą oraz Rzepin. Te dwie gminy oraz gmina Słubice to liderzy edukacji na obszarze G-7 (świadczą o tym dane o wynikach szkół oraz oceny mieszkańców). Wszystkie te gminy znajdują się także na podium wydatków przeznaczanych na oświatę w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Lider – Kostrzyn nad Odrą przeznacza na wydatki w tym dziale blisko 1/3 swoich dochodów.

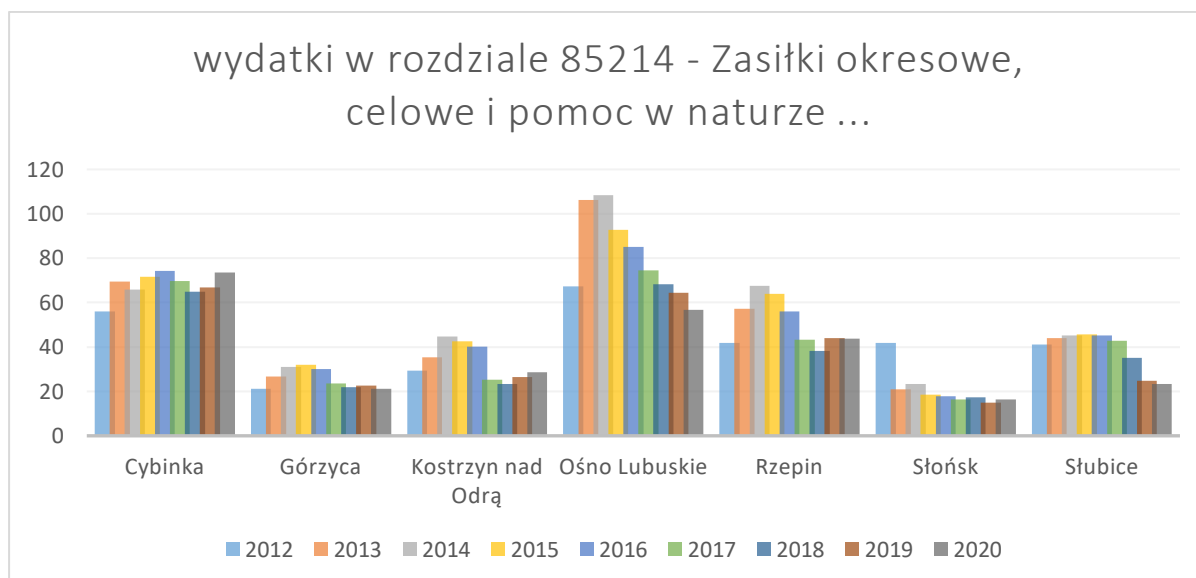
Wykres 141 Wydatki budżetowe w dziale kultura (na 1 mieszkańca). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

W przypadku obszaru kultury i dziedzictwa narodowego w większości przypadków wydatki gmin oscylują pomiędzy 100 a 250 zł / mieszkańca. Stanowi to przeważenie około 2-3% dochodów gmin. Wyjątkiem jest tutaj Słońsk, który wielokrotnie w ostatniej dekadzie był liderem wydatków w tym obszarze. Prawdopodobnie wynika to z realizowanych w owym czasie inwestycji w tym obszarze tematycznym. Nie mniej jednak nawet w latach o najniższym odczycie dla tej gminy wartości te były wyższe niż większości pozostałych gmin obszaru.

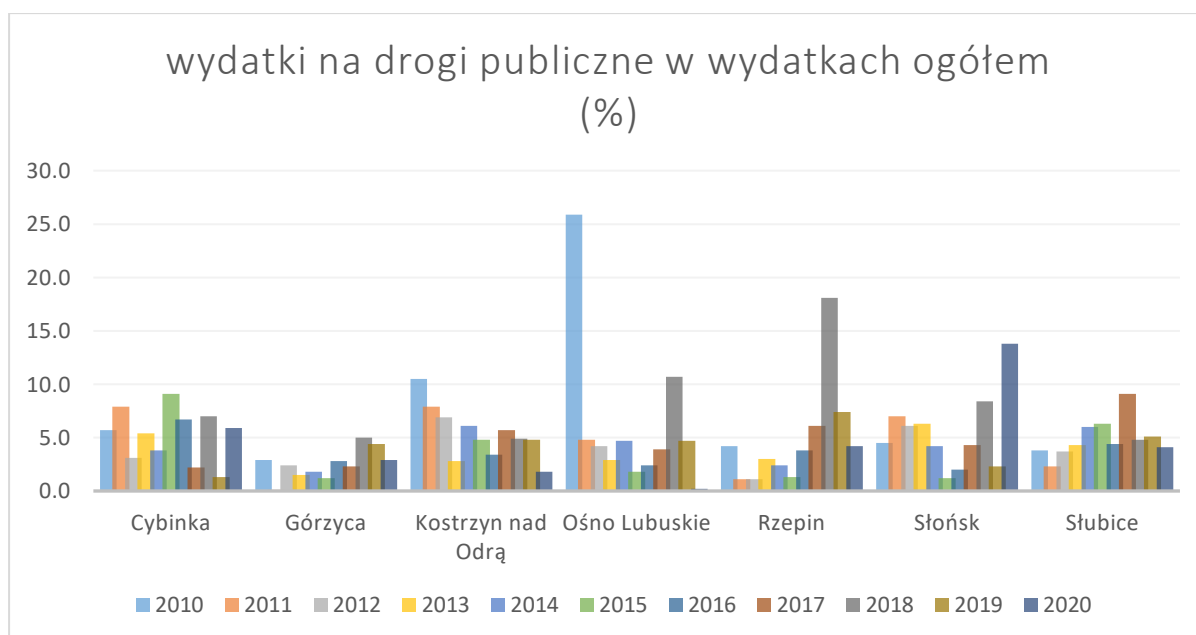
Kolejną dziedziną wydatków, którą poddano analizie to zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze.

Wykres 142 Wydatki budżetowe w zasiłki (na 1 mieszkańca). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Innym elementem, który był przedmiotem analizy jakościowej na poziomie niniejszej diagnozy są drogi publiczne. Mieszkańcy traktują inwestycje w ich obrębie jako kluczowe i najważniejsze potrzeby regionu. Wprawdzie prawdopodobnie większość ankietowanych ma na myśli te drogi, które nie znajdują się w zarządzie gminnym, jednak mimo to poddano analizie % udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem każdej z gmin. Średnioroczne utrzymanie i rozbudowa dróg zasobu gminnego oscyluje w okolicach 5% wszystkich wydatków. W latach, w których podejmowane są większe inwestycje w tym obszarze udział tych wydatków w budżetach rośnie kilkukrotnie. To pokazuje jak obciążające dla samorządów są to inwestycje.

Wykres 143 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach budżetów gmin ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Ostatnim elementem analizy finansów gmin są środki przez nie pozyskane z programów Unii Europejskiej (poza programem PROW). Okazuje się, że od początku ich funkcjonowania najwięcej środków pozyskały Słubice oraz Kostrzyn nad Odrą. Jako beneficjenci (gminy lub spółki zależne) podpisali umowy na odpowiednio 62 i 38 mln zł dofinansowania unijnego. Jednak wiele projektów realizowanych było na terenie gmin bez ich udziału lub też w partnerstwie. Wartość wszystkich projektów, które baza „mapa dotacji” identyfikuje jako realizowane na terenie

poszczególnych gmin wyniosła blisko 2,5 mld zł dofinansowania. Warto jednak zauważyć, że nie oznacza to iż taka kwota zasiliła bezpośrednio tereny G-7 – znaczna część z tych projektów dotyczyła gmin regionu jedynie w niewielkim zakresie a przedstawiona wartość dotyczy wartości całego projektu.

Tabela 20 Wartość dofinansowań pozyskanych z programów UE (poza PROW). Opracowanie własne na podstawie <https://mapadotacji.gov.pl/>

	<i>Gmina lub spółka jako beneficjent (w przybliżeniu)</i>	<i>Suma dofinansowania projektów realizowanych na terenie gminy</i>
Cybinka	6 mln zł	33 422 866,33 z
Górzycza	9,6 mln zł	243 738 959,33 zł
Kostrzyn nad Odrą	38 mln zł	1 276 313 728,07 zł
Ośno Lubuskie	14,5 mln zł	317 182 155,03 zł
Rzepin	20,4 mln zł	88 086 642,46 zł
Słońsk	4,8 mln zł	29 776 608,97 zł
Słubice	62 mln zł	505 073 341,90 zł

Spis wykresów, map i tabel

Wykres 1 Rozkład respondentów w badaniu ankietowym ze względu na gminę zamieszkania. Porównanie z faktycznym rozkładem liczby mieszkańców	10
Wykres 2 Struktura wiekowa uczestników badania.	11
Wykres 3 Struktura wykształcenia respondentów.....	11
Wykres 4 Rozkład odpowiedzi na pytanie o to jak długo respondent zamieszkuje na terenie gminy.	12
Wykres 5 Suma opadów i ilość dni z opadem większym niż 10 mm na stacji Słubice w latach 1951-2020. Źródło: IMGW	17
Wykres 6 Najbardziej wyraziste elementy/czynniki wpływające na życie w "G-7". Źródło - badanie ankietowe mieszkańców, opracowanie własne. Podane wartości to % wszystkich udzielonych przez mieszkańców gminy odpowiedzi (mogli udzielać max 3).....	19
Wykres 7 Rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki w największym stopniu wpływające na życie mieszkańców w regionie. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	22
Wykres 8 Graficzne przedstawienie zadowolenia z życia w obszarze G-7 wg poszczególnych dziedzin	28
Wykres 9 Dynamika zmian liczby ludności. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	31
Wykres 10 Prognozy zmian w liczbie ludności. Opracowanie własne na podstawie danych "Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030"	32
Wykres 11 Przyrost naturalny oraz inne czynniki wpływające na zmianę liczby ludności w latach 2010-2020. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	33
Wykres 12 Saldo migracji w latach 2010-2020 w przeliczeniu na 1000 osób. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	33
Wykres 13 Struktura demograficzna obszaru G-7 (jako całość) na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	34
Wykres 14 Udział poszczególnych grup funkcjonalnych ludności w liczbie mieszkańców ogółem na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	35
Wykres 15 Liczba bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców - średnia G7 w porównaniu z wybranymi gminami. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	36
Wykres 16 Bezrobotni na obszarze G-7 na koniec 2020 roku. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	37
Wykres 17 Udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	38
Wykres 18 Dynamika zmian na rynku pracy w latach 2011-2021. 2011 = 100%. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	38
Wykres 19 Ocena zadowolenia z życia w gminie pod kątem łatwości znalezienia dobrej pracy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. N=557.....	39
Wykres 20 przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	42
Wykres 21 Zadowolenie z warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.	43
Wykres 22 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 osób - ujęcie dynamiczne (lata 2010-2020). Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	43
Wykres 23 Nowe jednostki w rejestrze REGON w latach 2010-2020. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	44
Wykres 24 Ilość podmiotów w rejestrze REGON w poszczególnych latach (na 1000 osób). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	44
Wykres 25 Struktura rodzajów podmiotów wpisanych do rejestru REGON (na koniec 2020 roku). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	45

Wykres 26 Podział podmiotów z terenu G-7 ze względu na wielkość przedsiębiorstwa. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	45
Wykres 27 Udział podmiotów prowadzących działalność w poszczególnych sektorach wg PKD (na koniec 2020). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	46
Wykres 28 udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	57
Wykres 29 Bilans nasadzeń i ubytków drzewostanu w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	58
Wykres 30 Ocena istotności potrzeby zwiększenia opieki/ochrony terenów zielonych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	59
Wykres 31 Ocena istotności potrzeby poprawy stanu środowiska/przyrody. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	60
Wykres 32 Ocena istotności potrzeby niwelacji negatywnych skutków zmian klimatu. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	60
Wykres 33 Ocena zadowolenia z poziomu dbałości o środowisko. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	61
Wykres 34 Ocena zadowolenia z czystości i porządku miejsc publicznych. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	62
Wykres 35 Ocena zadowolenia z gospodarki odpadami. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	63
Wykres 36 Udział frakcji odpadów zebranych selektywnie w odpadach ogółem w latach 2017-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS	64
Wykres 37 Masa wytworzonych na terenie G-7 odpadów (kg/mieszkaniec) w latach 2019-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	64
Wykres 38 Stopień zaawansowania gminy w usuwaniu wyrobów azbestowych. Za: https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl/	65
Wykres 39 Ilość pozostałych do usunięcia wyrobów azbestowych - udział tonażu w poszczególnych gminach względem całego obszaru G-7. Za: https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl/	65
Wykres 40 Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na gminy oraz na miasta i wsie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). 2020 r. w %	66
Wykres 41 Dynamika zmian w ilości osób korzystających z oczyszczalni ścieków. 2010 = 100%. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	66
Wykres 42 Ilość ścieków przepływających przez oczyszczalnię w przeliczeniu na 1 korzystającą osobę w okresie 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	67
Wykres 43 Pobór wody z sieci na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	68
Wykres 44 Odpowiedź na pytanie o istotność potrzeby rozładowania nadmiernego ruchu pojazdów. Źródło: ankieta online, N=560	76
Wykres 45 Ocena stanu infrastruktury drogowej w podziale na gminy zamieszkania respondentów. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	79
Wykres 46 Ocena poziomu istotności potrzeby zwiększania bezpieczeństwa w pobliżu dróg w podziale na gminy zamieszkania respondentów. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej	79
Wykres 47 Średnia ilość kursów komunikacji publicznej przypadająca na jedną miejscowość w gminie. Opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy e-podróżnik.pl dla 9.03.2022.....	81
Wykres 48 Poziom zadowolenia z transportu publicznego na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.....	82

Wykres 49 Poziom zadowolenia ze stanu infrastruktury wodociągowej i jakości wody na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.	83
Wykres 50 Poziom zadowolenia ze stanu infrastruktury kanalizacyjnej. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.....	83
Wykres 51 Poziom zadowolenia z dostępu do Internetu. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych.	84
Wykres 52 Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na gminy oraz na miasta i wsie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). 2020 r. w %	85
Wykres 53 Liczba czytelników bibliotek publicznych (w przeliczeniu na 10 000 osób) na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	87
Wykres 54 Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	88
Wykres 55 Rozkład odpowiedzi na pytanie o poziom zadowolenia z działalności instytucji kultury. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	88
Wykres 56 Ocena instytucji kultury wśród najstarszych respondentów.....	89
Wykres 57 Liczba imprez kulturalnych na przestrzeni lat 2011-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	89
Wykres 58 Liczba uczestników imprez kulturalnych na przestrzeni lat 2011-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). Skala prawa dotyczy sumy uczestników całego obszaru G-7 (kreska przerywana)	90
Wykres 59 Liczba uczestników imprez (w przeliczeniu na 1 000 osób) na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	90
Wykres 60 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby zwiększania ilości wydarzeń kulturalnych. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.	91
Wykres 61 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby integracji z Niemcami. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.	91
Wykres 62 Liczba członków grup artystycznych na przestrzeni lat 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	92
Wykres 63 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby realizacji zajęć dodatkowych (w kontekście rozwojowym). Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.....	93
Wykres 64 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby integracji mieszkańców spoza Polski. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.	94
Wykres 65 Zadowolenie z warunków do uprawiania sportu w gminie. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.	101
Wykres 66 Kluby sportowe w regionie. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	101
Wykres 67 Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych regionu w latach parzystych minionej dekady. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	102
Wykres 68 Udział osób młodych w ogólnej liczbie ćwiczących w klubach sportowych. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	102
Wykres 69 Ćwiczący w klubach ogółem, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	103
Wykres 70 wydatki budżetowe na kulturę fizyczną i sport każdej z gmin w przeliczeniu na 1 ćwiczącego w klubie sportowym. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	103
Wykres 71 Porównanie wydatków na sport z wydatkami budżetowymi ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL)	104
Wykres 72 Długość ścieżek rowerowych w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych w latach 2011-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	106

Wykres 73 Zadowolenie z dostępności placów zabaw. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	110
Wykres 74 Zadowolenie z dostępności miejsc rekreacji dla młodzieży. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	110
Wykres 75 Dynamika zmian w liczbie turystów odwiedzających polskie Parki Narodowe. https://stat.gov.pl/portaal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/	115
Wykres 76 Liczba turystów w polskich Parkach Narodowych w 2020 roku. Źródło: https://stat.gov.pl/portaal-edukacyjny/polskie-parki-narodowe-wystawa/	116
Wykres 77 Zadowolenie mieszkańców z atrakcyjności turystycznej gminy. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.....	117
Wykres 78 Wskazania dot. istotności potrzeby poprawy atrakcyjności turystycznej gminy.	117
Wykres 79 Liczba turystów korzystających z noclegów na terenie poszczególnych gmin w latach 2012-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Podział na gminy - szacunkowy udział w statystykach powiatowych	119
Wykres 80 liczba udzielonych noclegów w przeliczeniu na jednego turystę. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	119
Wykres 81 Turyści zagraniczni oraz ilość noclegów turystów zagranicznych w ogólnym ruchu turystycznym gmin G-7 w latach 2012-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz szacunkowych wartości ogólnej liczby turystów w poszczególnych gminach.	120
Wykres 82 Udziały turystów z Niemiec i z Ukrainy w ogólnej liczbie turystów zagranicznych gmin G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	121
Wykres 83 Przeciętna ilość noclegów udzielonych jednemu turyście z Ukrainy i z Niemiec w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	122
Wykres 84 powierzchnia gmin objęta planami zagospodarowania w ha. Stan na 2020 rok. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	123
Wykres 85 Liczba planów zagospodarowania przestrzennego ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	123
Wykres 86 Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe, w ha. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL), 2020.....	124
Wykres 87 Poziom zadowolenia respondentów z bezpieczeństwa w gminie zamieszkania. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	126
Wykres 88 Pożary w 2021 roku. Opracowanie własne na podstawie bazy z dane.gov.pl.....	129
Wykres 89 Pożary lasów w 2021 roku. Opracowanie własne na podstawie bazy dane.gov.pl	130
Wykres 90 Czas przybycia pierwszego podmiotu ratowniczego na miejsce pożaru (2021). Opracowanie własne na podstawie dane.gov.pl	130
Wykres 91 średnia odległość miejscowości od remizy. Opracowanie własne na podstawie google maps.....	131
Wykres 92 Mapa zagrożenia powodziowego. Źródło: geoportal.gov.pl	132
Wykres 93 Rozkład odpowiedzi na pytanie o grupy społeczne, które mają utrudnione warunki rozwoju.....	133
Wykres 94 Wskaźniki dot. żłobków w gminach. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	134
Wykres 95 Poziom zapełnienia żłobków gmin G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) za 2020 rok.	135
Wykres 96 Poziom zadowolenia mieszkańców z dostępności miejsc w żłobkach. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	135
Wykres 97 Liczba aptek i punktów aptecznych na obszarze G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL). Dane za 2020 rok.	136
Wykres 98 Wskaźniki dot. dostępności aptek. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) za 2020 rok. W zestawieniu nie są brane pod uwagę punkty apteczne. Porównanie z innymi gminami	136

Wykres 99 Rozkład odpowiedzi dot. zadowolenia z jakości podstawowej opieki zdrowotnej. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.....	137
Wykres 100 Rozkład odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z działania pomocy społecznej. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.....	137
Wykres 101 Wskaźniki dot. beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) za lata 2010-2020	138
Wykres 102 liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, poniżej kryterium dochodowego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	139
Wykres 103 Poziom zadowolenia z warunków mieszkaniowych i dostępności mieszkań na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie ankiet elektronicznych. Odsetek odpowiedzi „nie mam zdania” = 17%	139
Wykres 104 średnia cena za 1m ² lokali mieszkalnych w powiatach przyjętych do porównania. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	140
Wykres 105 Dostępność mieszkań w gminach G-7 oraz w gminach porównawczych. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	141
Wykres 106 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 mieszkanie w 2020 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	141
Wykres 107 Dynamika zmian liczby mieszkań w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	142
Wykres 108 Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podziale na gminy oraz na miasta i wsie. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL). 2020 r. w %	142
Wykres 109 Grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe, w ha. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL), 2020.....	143
Wykres 110 wychowanie przedszkolne - wybrane parametry. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL)	144
Wykres 111 Dostępność miejsc przedszkolnych – liczba dzieci przypadających na jedno miejsce przedszkolne w latach 2011-2018. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	144
Wykres 112 Ocena zadowolenia z dostępności miejsc w przedszkolach. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej. Uwaga - 39,5% osób wybrało odpowiedź "nie mam zdania"	145
Wykres 113 Wskaźniki dot. nauczycieli w wychowaniu przedszkolnym. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	146
Wykres 114 Szkolnictwo podstawowe - wybrane parametry. Opracowanie własne na podstawie danych GUS(BDL)	146
Wykres 115 Zmiany we współczynniku skolaryzacji netto w poszczególnych gminach. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.....	147
Wykres 116 Nauczanie języków obcych na obszarze G-7. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	147
Wykres 117 Zestawienie wyników egzaminów 8-klasisty z matematyki (M) i języka polskiego (PL) w latach 2019-2021. Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.	148
Wykres 118 Zestawienie wyników egzaminów 8-klasisty z matematyki (M) i języka polskiego (PL) w latach 2019-2021 w przedziałach staninowych. Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.	149
Wykres 119 Ocena zadowolenia z jakości kształcenia w szkołach podstawowych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	150
Wykres 120 Ocena zadowolenia z jakości wyposażenia placówek edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	150

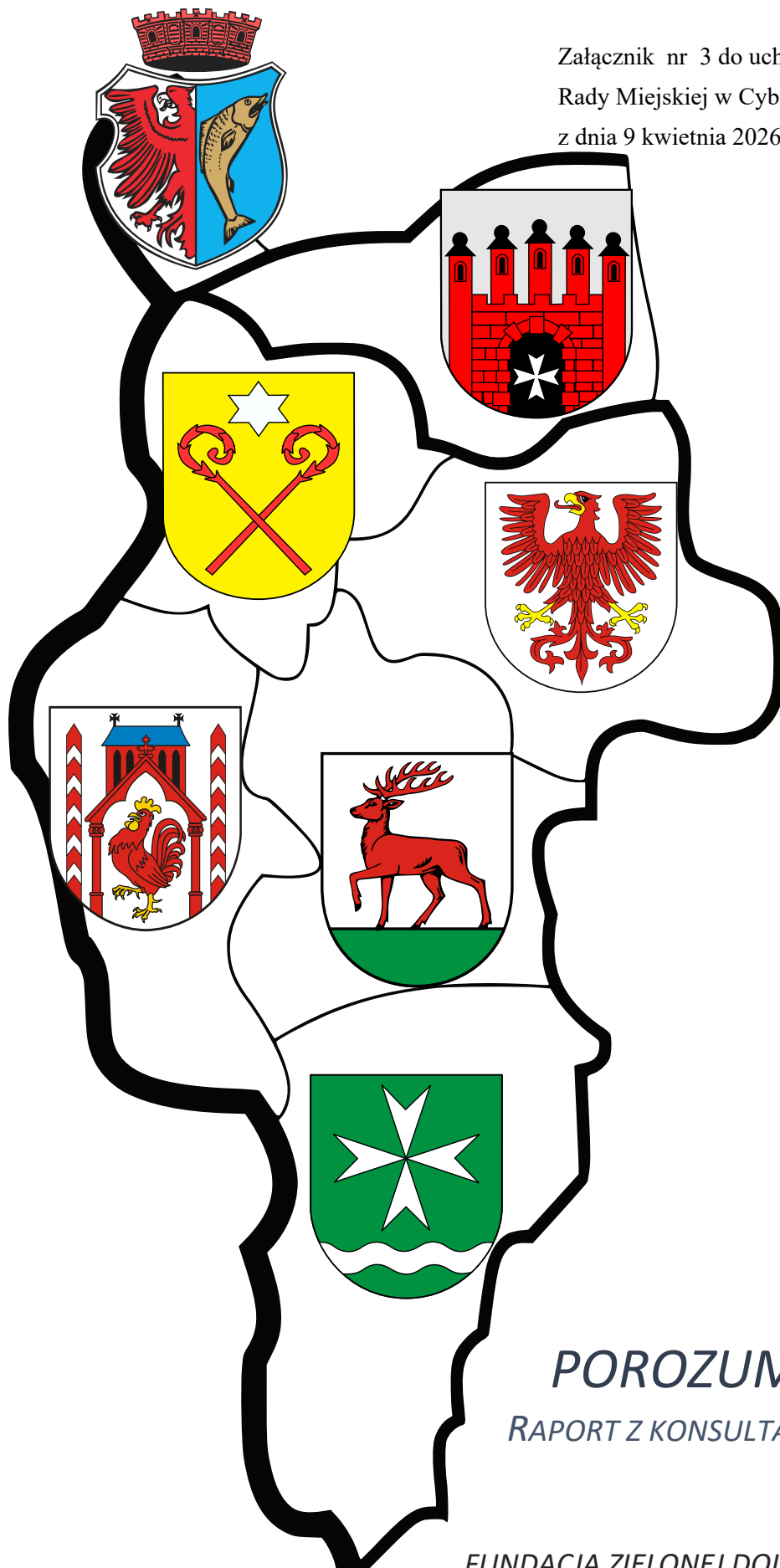
Wykres 121 Wyniki egzaminów maturalnych z lat 2018-2020 z języka polskiego w szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.	151
Wykres 122 Wyniki egzaminów maturalnych z lat 2018-2020 z matematyki w szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.	152
Wykres 123 Wyniki egzaminów maturalnych z lat 2018-2020 z biologii w szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Poznań.	152
Wykres 124 Poziom zadowolenia z jakości kształcenia w innych niż podstawowe szkołach regionu. Opracowanie własne na podstawie danych z ankiety elektronicznej.	153
Wykres 125 Odpowiedzi na pytanie o istotność potrzeby realizacji zajęć dodatkowych (w kontekście rozwojowym). Opracowanie własne na podstawie danych z ankiet.	153
Wykres 126 Ilość organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie danych KRS oraz powiatu słubskiego, sulęcińskiego i gorzowskiego.	154
Wykres 127 Ilość organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Opracowanie własne na podstawie danych KRS oraz powiatu słubskiego, sulęcińskiego i gorzowskiego.	155
Wykres 128 Rozkład odpowiedzi na pytanie o ilość organizacji pozarządowych na terenie gminy. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	155
Wykres 129 Ocena korzyści z funkcjonowania na terenie gminy organizacji pozarządowych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	156
Wykres 130 Rozkład odpowiedzi dot. oceny własnego zaangażowania społecznego. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	157
Wykres 131 Rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość utrzymywania kontaktów dobrosąsiedzkich. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.	158
Wykres 132 Rozkład odpowiedzi na pytanie "Czy interesuje się Pan/Pani życiem i wydarzeniami w gminie". Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	158
Wykres 133 Frekwencja w wyborach samorządowych (2014, 2018) i prezydenckich (II tura) (2015, 2020). Opracowanie własne na podstawie danych PKW.	159
Wykres 134 Frekwencja w wyborach samorządowych (2014, 2018) i prezydenckich (II tura) (2015, 2020) – odchylenie od frekwencji krajowej. Opracowanie własne na podstawie danych PKW.	160
Wykres 135 Odsetek odpowiedzi neutralnych w pytaniach o zadowolenie mieszkańców z 24 obszarów życia publicznego. Opracowanie własne na podstawie ankiety elektronicznej.	160
Wykres 136 Wydatki budżetowe gmin w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).	161
Wykres 137 Różnica w dochodach i wydatkach budżetowych gmin w latach 2010-2020. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).	162
Wykres 138 Dochody gmin w latach 2010-2020 w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) (w zł).	162
Wykres 139 Dochody własne z CIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL) (w zł).	163
Wykres 140 Wydatki budżetowe w dziale oświata i wychowanie (na 1 mieszkańca). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).	163
Wykres 141 Wydatki budżetowe w dziale kultura (na 1 mieszkańca). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).	164
Wykres 142 Wydatki budżetowe w zasiłki (na 1 mieszkańca). Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).	165
Wykres 143 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach budżetów gmin ogółem. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).	165

Tabela 1 Udział obszaru położonego w dolinie Odry i Warty do ogółu powierzchni G-7. Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy hipsometrycznej geoportal.gov.pl	13
Tabela 2 Zestawienie map dot. temperatur i opadów w Polsce. Źródło: IMGW	15
Tabela 3 Klasyfikacja lat pod względem ilości opadów. Opracowanie własne na podstawie: IMGW Biuletyn Monitoringu Klimatu Polski, 2021	17
Tabela 4 Zestawienie celów strategicznych w strategiach gmin wchodzących w skład G-7 oraz w SRWL. Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych udostępnionych przez gminę w styczniu 2022 r.	24
Tabela 5 Synteza obszarów tematycznych i celów strategicznych poszczególnych gmin. Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych udostępnionych przez gminę w styczniu 2022 r.	26
Tabela 6 Ranking zadowolenia mieszkańców obszaru G-7 stworzony na podstawie odpowiedzi w ankiecie elektronicznej.	27
Tabela 7 Ranking potrzeb mieszkańców obszaru G-7 stworzony na podstawie odpowiedzi w ankiecie elektronicznej.	28
Tabela 8 Ilość mieszkańców obszaru G-7 w podziale na gminy - stan na koniec 2020 roku. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).....	30
Tabela 9 Dane liczbowe dot. kierunków migracji wewnętrznych (G-7) w celach zarobkowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.	40
Tabela 10 Zalesienie powierzchni gmin porozumienia G-7 w 2020 roku. Źródło: bank danych lokalnych GUS. ...	51
Tabela 11 Wyniki oceny jakości powietrza w woj. lubuskim. Źródło: roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim raport wojewódzki za rok 2019	53
Tabela 12 Ocena jakości wód powiatu słubickiego. Źródło: ibidem	54
Tabela 13 Ocena jakości wód Kostrzyna nad Odrą. Źródło: ibidem	55
Tabela 14 Wyniki badania SDR. Porównanie ruchu drogowego w latach 2010 i 2020/21. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.	77
Tabela 15 Liczba połączeń autobusowych między miejscowościami w dniu 9.03.2022. Źródło: epodroznik.pl	80
Tabela 16 Liczba połączeń kolejowych między miejscowościami w dniu 9.03.2022. Źródło: epodroznik.pl	80
Tabela 17 Obiekty sportowe (bez przyszkolnych) na terenie gmin G-7. Dane GUS (BDL) za 2018 rok.	100
Tabela 18 Liczba obiektów i miejsc noclegowych na terenie G-7 oraz powiatów gorzowskiego i sulęcińskiego w 2020 roku. Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)	118
Tabela 19 Wskaźniki udziału poszczególnych gmin w potencjale turystycznym swojego powiatu. Opracowanie własne	118
Tabela 20 Wartość dofinansowań pozyskanych z programów UE (poza PROW). Opracowanie własne na podstawie https://mapadotacji.gov.pl/	166

Mapa 1 Zestaw map dotyczących czynników najbardziej wpływających na życie w poszczególnych gminach. Źródło - opracowanie własne na podstawie badania ankietowego. Podane wartości to % wszystkich udzielonych przez mieszkańców gminy odpowiedzi (mogli udzielać max 3).....	20
Mapa 2 Kierunki migracji wewnętrznych w celach zawodowych i edukacyjnych. Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego	41
Mapa 3 Aktualnie oferowane tereny inwestycyjne KSSSE w Kostrzynie nad Odrą. Źródło: www.kssse.pl	48
Mapa 4 Mapa GDOŚ - formy ochrony przyrody na terenie G-7.	50
Mapa 5 Rozkład przestrzenny średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu w województwie lubuskim w 2019. Źródło: roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim raport wojewódzki za rok 2019	53
Mapa 6 Ocena jakości wód powiatu słubickiego. Źródło: ibidem	56
Mapa 7 Przykład mapy KBW pokazującej specyfikę bilansu wodnego regionu Lubuskiego Przełomu Odry. Źródło: https://susza.iung.pulawy.pl/kbw/	69

<i>Mapa 8 Mapa sieci transportowej obszaru G-7. Źródło: geoportal.gov.pl.....</i>	<i>73</i>
<i>Mapa 9 Zestaw map dot. typowego natężenia ruchu w Słubicach. Źródło: Google Maps.....</i>	<i>74</i>
<i>Mapa 10 Zestaw map dot. typowego natężenia ruchu w Kostrzynie nad Odrą. Źródło: Google Maps.....</i>	<i>75</i>
<i>Mapa 11 Prezentacja wyników badania SDR 2020/2021 prowadzonego przez GDDKiA. Źródło: GDDKiA.....</i>	<i>78</i>
<i>Mapa 12 Najważniejsze zabytki regionu. Źródło: geoportal.gov.pl.....</i>	<i>98</i>
<i>Mapa 13 Najważniejsze szlaki rowerowe regionu. Źródło: Openstreetmap.org.....</i>	<i>105</i>
<i>Mapa 14 Sieć ścieżek rowerowych w Kostrzynie nad Odrą, Słubicach i okolicach. Openstreetmap.org.....</i>	<i>107</i>
<i>Mapa 15 Wykaz kąpielisk w obszarze G-7. Źródło: serwis kąpieliskowy GIS.....</i>	<i>111</i>
<i>Mapa 16 Wskaźnik atrakcyjności turystycznej uwzględniający otoczenie i poprawkę transgraniczną. Źródło: GUS Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia, 2017.....</i>	<i>113</i>
<i>Mapa 17 Wskaźnik atrakcyjności środowiskowej uwzględniający otoczenie i poprawkę transgraniczną. Źródło: GUS Analiza walorów turystycznych powiatów i ich bezpośredniego otoczenia, 2017.....</i>	<i>114</i>
<i>Mapa 18 Obszar zdegradowany, Kostrzyn nad Odrą. Źródło: Gminny Program Rewitalizacji.....</i>	<i>125</i>
<i>Mapa 19 mapa wypadkowości woj. lubuskiego. https://lubuska.policja.gov.pl.....</i>	<i>127</i>
<i>Mapa 20 Zestaw wycinków map - miejsca o największej ilości interwencji policji. Źródło: Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa.....</i>	<i>128</i>

Załącznik nr 3 do uchwały nr XXVIII/...../2026
Rady Miejskiej w Cybince
z dnia 9 kwietnia 2026 r.

POROZUMIENIE G-7

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

FUNDACJA ZIELONEJ DOLINY ODRY I WARTY

UL. 1 MAJA 1B,
69-113 GÓRZYCA

Październik 2022,2024

Konsultacje społeczne trwały od 15.09 do 25.10.2024. Prowadzone były w trzech formach: elektronicznej (formularz online do zgłaszania uwag, podstrona poświęcona konsultacjom - <http://fzdow.pl/konsultacje/>) oraz stacjonarnej – otwarte spotkania konsultacyjne w każdej z gmin oraz wyłożenie projektu strategii wraz z formularzem do zgłaszania uwag podczas wydarzenia otwartego „Festiwal Przyrodniczy Szumiące Trawy” w Górzycy w dniu 17.09.2022. Dokumenty wyłożone do konsultacji to Strategia Porozumienia G-7 wraz z załącznikiem – Raportem z diagnozy. Następnie projekt strategii został poddany procesowi uzgodnień z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego (ze względu na wprowadzenie w 2023 roku wytycznych w tym zakresie proces ten był długotrwały i ostatecznie zakończył się jesienią 2024 roku). Projekt Strategii uzgadniany z UMWL zaopiniowały także PGW Wody Polskie (RZGW Wrocław i Poznań) oraz Starostwo Powiatowe w Słubicach.

W toku konsultacji i opiniowania wpłynęły następujące uwagi:

Tabela 1 Zestawienie uwag zgłoszonych w toku konsultacji społecznych.

LP	Podmiot zgłaszający/ miejsce i data zgłoszenia	Treść uwagi	Przyjąć?	Komentarz/odpowiedź
1	UM/Rada Miejska w Kostrzynie nad Odrą, spotkanie konsultacyjne, 10.10.2022	prośba aby nie przywiązywać się do ankiet, ponieważ pytania były sugerujące przyszłe odpowiedzi	NIE	Wnioski w strategii powstały m.in. na podstawie ankiet dla społeczności lokalnych. Nie było to jedyne źródło informacji. Ostateczne wnioski wpisane w strategii wynikają zarówno z danych statystycznych, wywiadów diagnostycznych, ankiet dla społeczności oraz wyników debaty podczas warsztatów strategicznych dla przedstawicieli gmin G-7. Brak konkretnego wskazania celu i oczekiwań względem tej uwagi. Uwaga odrzucona.
2		prośba aby Strategia nie sugerowała działalności gospodarczych. Lepiej usunąć przykłady tych działalności gospodarczych z celów i koncepcji działań	NIE	Strategia nie sugeruje działalności gospodarczych. Przedstawiono jedynie zarys koncepcji działań niekomercyjnych służących rozwojowi tych obszarów tematycznych partnerstwa

				G-7, w których spostrzeżono największe wspólne problemy, na które odpowiedzią może być współpraca partnerska w ramach porozumienia G-7
3		brak informacji w Strategii o tym, że Kostrzyn ma darmową komunikację miejską oraz bardzo dobrze ustanowioną sieć połączeń kolejną zarówno z dużymi ośrodkami w PL jak w DE	TAK	Informacja zostanie dodana do tekstu strategii.
4		Strategia powinna w celach i przedsięwzięciach zawierać mniej przykładów aby nie sugerować albo nie ograniczać potencjalnych pomysłów, działań	TAK	Ilość przykładowych przedsięwzięć w rozdziale „kierunki działań” zostanie zmniejszona.
5		Dopisać CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4: Przygotowanie obszarów gospodarczych – chodzi aby była możliwość tworzenia i uzbrajania obszarów inwestycyjnych	TAK	Cel szczegółowy 2.4 zostanie dopisany.
6		Dopisać CEL SZCZEGÓŁOWY 3.3: Opieka nad osobami starszymi	TAK	Uwaga trafna, zwraca uwagę na istotny problem społeczny, który może być rozwiązany przy pomocy współpracy partnerskiej w ramach porozumienia G-7.
7		uwypuklić potrzebę meldunków mieszkańców. Według GUS liczba mieszkańców spada, a według samorządu rośnie. Wzrost jednak nie przekłada się na wpływy do budżetu. Potrzeba stworzenia narzędzi i zachęt do meldowania się nowych mieszkańców.	NIE	Uwaga niezasadna – nie stanowi przedmiotu działań partnerskich w ramach porozumienia G-7.
8		Koncepcja 3 (z prezentacji) – usunąć uszczegółowienia.	NIE	Koncepcja ta jest traktowana jako jedno z kluczowych działań partnerskich G-7.

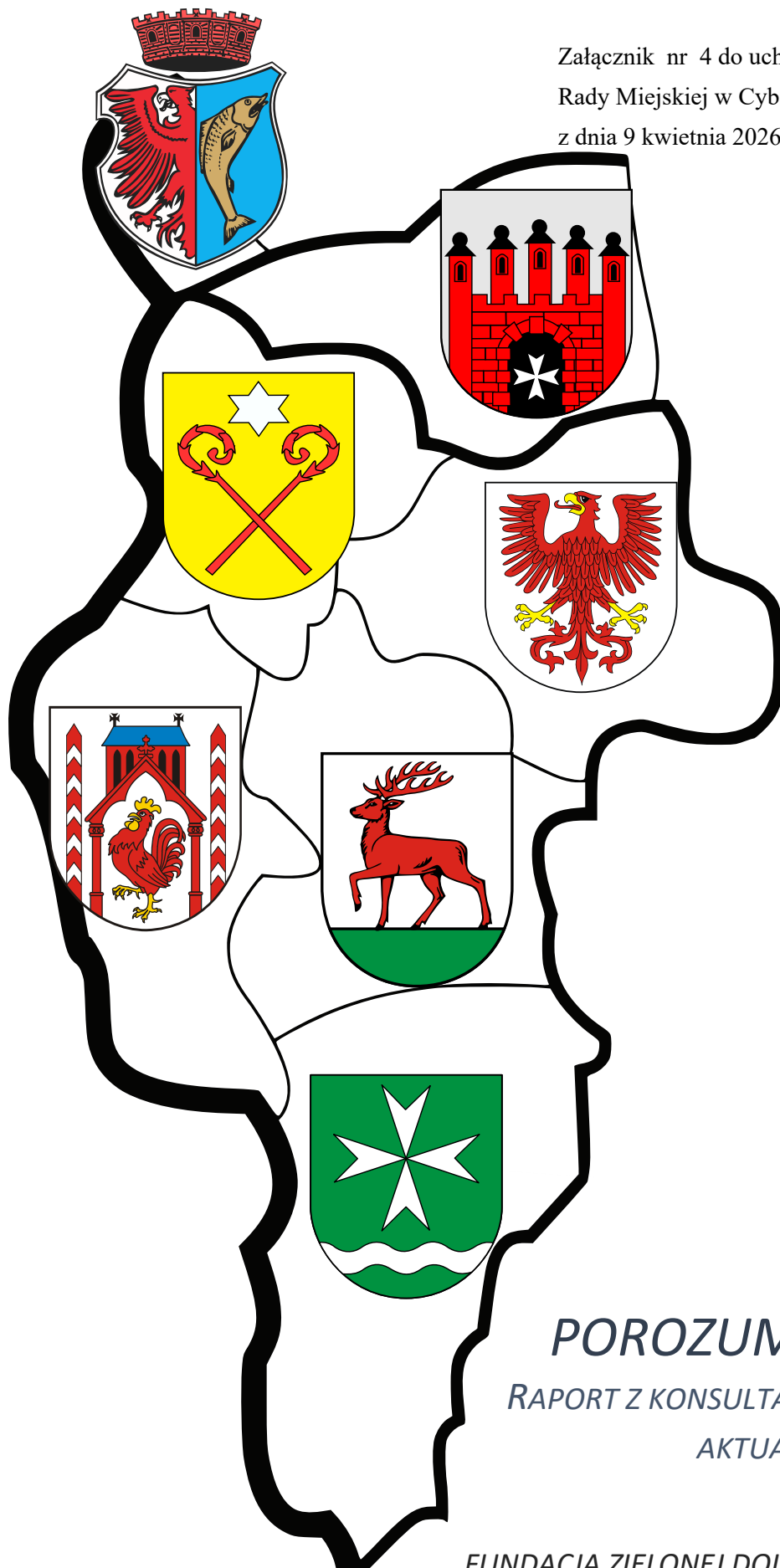
				Założenia zostały wypracowane przez przedstawicieli gmin na warsztatach strategicznych. Zgodnie z logiką dokumentów strategicznych ta koncepcja powinna być uszczegółowiona. Uwaga odrzucona.
9		brak informacji o potencjałach: turystyka sentymentalna (z DE), Muzeum Ujście Warty, Dom Praktyk Twórczych,	TAK	Informacja o potencjałach zostanie dopisana do uszczegółowienia koncepcji
10		nie ma problemu tożsamości lokalnej. Dynamika jej tworzenia jest większa niż w innych regionach Polski – zmniejszyć wagę tego problemu	NIE	Z perspektywy obszaru G-7 jako całości problem ten istnieje. Jego wagę potwierdzono zarówno w literaturze jak i podczas warsztatów strategicznych dla przedstawicieli wszystkich gmin. Uwaga odrzucona.
11		zwiększyć wagę w Strategii: gospodarki względem środowiska	NIE	Wagi dla problemów przypisano z perspektywy obszaru G-7 jako całości. Wypracowano je podczas warsztatów strategicznych dla przedstawicieli wszystkich gmin. Uwaga odrzucona.
12	UG/Rada Gminy, Słońsk, spotkanie konsultacyjne, 7.10.2022	brak informacji o potencjale Muzeum Martyrologii (dużo turystów oraz delegacji międzynarodowych odwiedza były obóz koncentracyjny).	TAK	Informacja o potencjałach zostanie dopisana do uszczegółowienia koncepcji
13	PGW Wody Polskie	Brak informacji i odniesienia do dokumentów planistycznych	TAK	Informacja o dokumentach planistycznych i ich ustaleniach została dodana

	<p>RZGW Wrocław,</p> <p>Pismo z dnia 16.10.2024</p>	<p>wynikających z art. 326 ust. 1 ustawy Prawo wodne, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - do Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Odry; - Planu przeciwdziałania skutkom suszy; - Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (wnioskujemy o uzupełnienie przedmiotowego projektu Strategii o ustalenia wynikające z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Z uwagi na znaczny zasięg terenu objętego przedmiotowym projektem Strategii informacje te mogą być podane w sposób uogólniony.) 		<p>do strategii w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</p> <p>Informację o numerach JCWp i JCWpd i odniesieniu do planu gospodarowania wodami dodano w rozdziale Kluczowe wnioski z diagnozy / Główne problemy obszaru / Obszar przyrodniczo- środowiskowy na str. 23</p>
14		<p>Proponuje się uwzględnić następujące zagadnienia gospodarki wodnej związane z przeciwdziałaniem skutkom suszy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych. 	TAK	<p>Informacja została dodana w rozdziale „Kierunki działań” oraz „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</p>
15		<p>Z uwagi na występowanie cieków o charakterze naturalnym zastosowanie ma art. 232. ust.1 Prawa wodnego „zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych</p>	TAK	<p>Zapis dodano w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i</p>

		<i>śródlądowych wód powierzchniowych oraz do brzegu wód morskich i morza terytorialnego w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar”.</i>		<i>prowadzenia polityki przestrzennej.”</i>
16	<i>Powiat Słubicki, Starosta Powiatu Słubickiego, pismo z dnia 24.10.2024</i>	<i>Informacja o braku uwag do treści dokumentu.</i>	<i>nd</i>	<i>nd</i>
17	<i>PGW Wody Polskie RZGW Poznań, pismo z dnia 25.10.2024</i>	<i>W opiniowanym dokumencie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego – Porozumienie „G-7” należałoby zweryfikować dane celem ich aktualizacji w powiązaniu z II aktualizacją planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 1087 z późn. zm.).</i>	<i>TAK</i>	<i>Dokonano weryfikacji i aktualizacji danych</i>
18		<i>Część z ww. jednolitych powierzchniowych została wskazana w tekście Diagnozy, natomiast nie w tekście Strategii; opis jednolitych należałoby uzupełnić zgodnie z poniższymi danymi. Prosimy zatem o doprecyzowanie zapisów odnośnie stanu, zagrożeń czy derogacji określonych dla przedmiotowych jednolitych części wód, co opisano poniżej (...)</i>	<i>TAK</i>	<i>Uzupełniono zapisy strategii. Informacja o dokumentach planistycznych i ich ustaleniach została dodana do strategii w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.” Informację o numerach JCWp i JCWpd i odniesieniu do planu gospodarowania wodami dodano w rozdziale Kluczowe wnioski z diagnozy / Główne problemy obszaru /Obszar przyrodniczo-środowiskowy na str. 23</i>

19	<p><i>Proponuje się uzupełnienie/uszczegółowienie zapisów Strategii w zakresie działań odnoszących się do kształtowania stanu zasobów wodnych, adaptacji do zmian klimatu i przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz zwiększenia nacisku na konieczność zachowania naturalnej zdolności retencyjnej gruntów.</i></p>	TAK	<p><i>Zapisy uszczegółowiono w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i></p>
20	<p><i>Proponuje się uwzględnić w Strategii działania dot. promowania/wsparcia rozwiązań w zakresie zwiększania retencji, w tym zagospodarowania wód opadowych i roztopowych na terenie prywatnych posesji przy budynkach mieszkalnych i na terenach prywatnych przedsiębiorstw.</i></p>	TAK	<p><i>Informacja została dodana w rozdziale „Kierunki działań” oraz „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i></p>
21	<p><i>W kontekście kształtowania stanu zasobów wodnych, przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacji do zmian klimatu, Strategia powinna również uwzględniać następujące rodzaje działań dot. nowych inwestycji:</i></p>	TAK	<p><i>Informacja została dodana w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i></p>

Załącznik nr 4 do uchwały nr XXVIII/...../2026
Rady Miejskiej w Cybince
z dnia 9 kwietnia 2026 r.

Grudzień 2025

POROZUMIENIE G-7

*RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
AKTUALIZACJI STRATEGII*

FUNDACJA ZIELONEJ DOLINY ODRY I WARTY

UL. 1 MAJA 1B,
69-113 GÓRZYCA

Konsultacje społeczne trwały od 21 listopada do 29 grudnia 2025 roku. Każdy mieszkaniec, przedsiębiorca, każda organizacja społeczna, instytucja publiczna lub inny zainteresowany podmiot mógł zgłosić swoje uwagi lub propozycje poprzez formularz konsultacyjny dostępny:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Słubice (bip.slubice.pl),
- na stronie dedykowanej konsultacjom: www.slubice.pl/G7,
- w wersji papierowej, w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Miejskiego w Słubicach.

Wypełniony formularz można było przekazać:

- osobiście do Biura Obsługi Interesanta,
- pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miejskiego w Słubicach,
- drogą elektroniczną na adres: projekty@slubice.pl,
- lub przestać poprzez formularz elektroniczny dostępny na stronie: www.slubice.pl/G7

Ponadto zorganizowano spotkanie konsultacyjne. Spotkanie konsultacyjne odbyło się online 10 grudnia 2025 r. (środa) o godz. 12.00 za pośrednictwem platformy ZOOM.

Dokumenty wyłożone do konsultacji to Strategia Porozumienia G-7 wraz z załącznikiem – Raportem z diagnozy oraz Listą Projektów. Na mocy Przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1846 ze zmianami) zawnioskowano do RDOŚ Gorzów Wielkopolski o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Uzgodnienie to zostało wydane przez RDOŚ 2.12.2025. Projekt Strategii zaopiniowały także PGW Wody Polskie (RZGW Wrocław i Poznań) przesyłając swoje uwagi do aktualizowanego dokumentu. Aktualizowany dokument został także przesłany do Starostwa Powiatowego w Słubicach oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego (w zakresie stwierdzenia zgodności założeń przestrzennych ze strategią województwa).

W toku konsultacji i opiniowania wpłynęły następujące uwagi:

Tabela 1 Zestawienie uwag zgłoszonych w toku konsultacji społecznych.

LP	Podmiot zgłaszający/ miejsce i data zgłoszenia	Treść uwagi	Przyjąć?	Komentarz/odpowiedź
1	PGW Wody Polskie RZGW Poznań, Pismo z dnia 15.12.2025	Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2025 r., poz. 960 - dalej Prawo wodne) ustalono, że obszar miasta i gminy Pyzdry znajduje się: a) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego,	TAK /częściowo	Wprowadzono zmiany w zapisach strategii (str.23), jednak w uwadze wskazano iż chodzi o obszar miasta i gminy Pyzdry, który nie należy do obszaru objętego Strategią. Nie mniej jednak obszar objęty Strategią również jest adekwatnym adresem uwagi.

	<p><i>tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,</i></p> <p><i>b) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego,</i></p> <p><i>tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,</i></p> <p><i>c) na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,</i></p> <p><i>d) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego,</i></p> <p><i>tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.</i></p> <p><i>e) na obszarze obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.</i></p> <p><i>W opracowaniu przedmiotowej Strategii zamieszczono informację o występowaniu na przedmiotowym terenie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Należy uzupełnić dokument o powyższy zapis dotyczący obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.</i></p>		
2	<p><i>Obszary szczególnego zagrożenia powodzią należy zachować w niezmienionym kształcie i zagospodarowaniu, nie należy wprowadzać nowej zabudowy. Ponadto należy podkreślić, iż każda nowa inwestycja na terenie zagrożonym</i></p>	TAK	<p><i>Informacja została dodana w rozdziale „Kierunki działań” oraz „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i></p>

		<i>powodzią, może powodować zmianę przepływu i podpiętrzenie wód powodziowych oraz zmniejszenie retencji wodnej.</i>		
3		<p><i>Proponuje się uzupełnienie zapisów w Strategii w zakresie dotyczącym występowania suszy na terenie Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycy, Gminy Słońsk.</i></p> <p><i>Obszar Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Górzycy, Gminy Słońsk w części leżącej w regionie wodnym Warty w całości położony jest na obszarze silnie zagrożonym suszą.</i></p> <p><i>W przypadku suszy atmosferycznej północna część gm. Górzycy, południowa część gm. Słońsk i prawie w całości gm. Ośno Lubuskie w części leżącej w regionie wodnym Warty znajduje na terenie silnie zagrożonym suszą pozostały obszar objęty przedmiotową strategią znajduje się na obszarze ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej.</i></p> <p><i>Obszar Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Górzycy, Gminy Słońsk w części leżącej w regionie wodnym Warty w całości położony jest na obszarze umiarkowanie zagrożonym suszą hydrologiczną.</i></p> <p><i>Obszar Gminy Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Górzycy, Gminy Słońsk w części leżącej w regionie wodnym Warty w całości położony jest na</i></p>	TAK	<i>Zapis dodano w rozdziale dot. zmian klimatu (str. 22 i kolejne).</i>

		<p>obszarze ekstremalnie zagrożonym suszą rolniczą.</p> <p>W przypadku suszy hydrogeologicznej obszar objęty przedmiotową strategią w części leżącej w regionie wodnym Warty prawie w całości znajduje na terenie słabo zagrożonym suszą tylko niewielki obszar, w okolicach m. Smogóry gm. Ośno Lubuskie, znajduje się na terenie umiarkowanie zagrożonym suszą hydrogeologiczną.</p>		
4		<p>wszelkie zadania z zakresu gospodarki wodnej oraz ochrony przed suszą należy realizować między innymi z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy</p>	tak	<p>Zapis dodano w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</p>
5	<p>PGW Wody Polskie RZGW Wrocław, pismo z dnia</p>	<p>Wskazane jest uwzględnić obowiązującą ustawę Prawo wodne w zakresie terminologii i stosować określenie obszary szczególnego zagrożenia powodzią zamiast strefy zagrożenia powodziowego.</p>	Tak	<p>Zmieniono zapisy strategii w miejscach, w których występowało sformułowanie</p>
6	<p>17.12.2025</p>	<p>Należy zauważyć, że dokumentem wyznaczających obszary szczególnego zagrożenia powodzią są mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP), podane do publicznej wiadomości zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne, co należałoby uzupełnić</p>	tak	<p>Dodano odniesienie jako przypis na str. 49 oraz informacje w tekście dotyczącym mapy (str. 83)</p>
7		<p>Wskazane jest zawrzeć również informacje, że w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 960) oraz w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów</p>	tak	<p>Zapis dodano w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</p>

		<i>budowlanych, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy - Prawo wodne.</i>		
8		<i>Ważny jest sposób zagospodarowania terenów położonych w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego a za szczególnie istotne uznaje się wykluczenie wszelkich nowoprojektowanych terenów w odległości 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego, których zagospodarowanie mogłoby stać w sprzeczności z zakazami określonymi w art. 176 ust. 1 Prawa wodnego.</i>	<i>tak</i>	<i>Zapis dodano w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i>
9		<i>W Strategii mowa jest również o braku zabudowy zgodnie z PZRP. Wg naszej opinii należy odnieść się bezpośrednio do Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. 2022 r. poz. 2714), który jest strategicznym dokumentem w zakresie bezpieczeństwa powodziowego w Polsce i podlegającym aktualizacji co 6 lat, w myśl art. 173 ust. 19 ustawy.</i> <i>Dokument przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. i ogłoszony w dniu 22 grudnia 2022 r., który wszedł w życie w dniu 23 marca 2023 r. stanowi aktualizację dotychczasowego Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry. Szczegółowe informacje, wykazy i działania planistyczne dostępne są za pośrednictwem stron internetowych:</i> <i>Publikacja rozporządzeń przyjmujących plany zarządzania ryzykiem powodziowym – Stop Powodzi</i>	<i>tak</i>	<i>Dodano przypis dolny rozwijający skrót PZRP (str. 87)</i>

		OLD_Odra.xls (live.com)		
10		Na str. 22 i 63 mowa jest o zagrożeniu suszą na terenie gmin oraz przedstawia się rekomendacje przeciwdziałające skutkom suszy. Wg naszej opinii strategia powinna zawierać bezpośrednie odniesienie do obowiązującego Planu przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy przyjętego przez Ministra Infrastruktury w dniu 15 lipca 2021 r. a ogłoszonego w dniu 3 września 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 1615).	tak	Dodano odniesienie do planu poprzez przypis dolny
11		na str. 23 prosimy o przeredagowanie fragmentu zdania: „Numery JCWP na obszarze objętym strategią to: ...” w następujący sposób: „Na obszarze objętym strategią znajdują się JCWP o kodach: ...”. Jednocześnie informujemy, że podany wykaz kodów jcwp znajdujących się w zasięgu objętym strategią jest niepełny (brak:; RW600121739 (gm. Cybinka, RZGW we Wrocławiu), LW10074 (gm. Ośno Lubuskie i gm. Rzepin, RZGW we Wrocławiu), RW600011191299 (miasto Kostrzyn nad Odrą, RZGW w Szczecinie);	Tak	Uzupełniono brakujące JCWP oraz przeredagowano wskazane zdanie
12		przeredagowania wymaga również kolejne zdanie: „Dla obszarów tych obowiązują Plany Gospodarowania Wodami, które uwzględniają m.in. status, stan, cele środowiskowe i oceny ryzyka dla nich.”. Informujemy, że na obszarze miasta i gmin objętych przedmiotową strategią obowiązuje jeden Plan - Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335). Zawiera on m.in. wykaz jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, będących podstawowymi jednostkami	Tak	Przeredagowano wskazane zdanie

		<i>planistycznymi w gospodarce wodnej, informacje o statusie jcwp, stanie jcw, celach środowiskowych, ryzykach nieosiągnięcia celów środowiskowych i ustanowionych odstępstwach oraz ustanowionych działaniach.</i>		
13		<i>W Strategii wymieniono występujące cieki naturalne na terenie gmin, mowa jest także o rowach melioracyjnych. Uważamy, że należy podać informacje, że stosownie do art. 205 ustawy Prawo wodne, utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych.</i>	Nie	<i>Uwaga nie ma uzasadnienia w kontekście przedmiotu niniejszej strategii.</i>
14		<i>W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki tych urządzeń), stosownie do art. 388 ust. 1 ww. ustawy wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej.</i>	tak	<i>Zapis dodano w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i>
15		<i>Wskazany jest także uzupełnienie Strategii poprzez uwzględnienie szczegółowych wytycznych stanowiących odpowiedź na istotne kwestie związane z ochroną przeciwpowodziową i suszą, przede wszystkim w zakresie:</i>	tak	<i>Zapis dodano w rozdziale „Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.”</i>

		<ul style="list-style-type: none"> - wydzielenia w dokumentach planistycznych (plany ogólne, mpzp) pasów buforowych wzdłuż cieków wodnych (co najmniej kilku lub kilkunastu metrowych) dla ochrony wód powierzchniowych z zaleceniem przynajmniej jednostronnego ich zadrzewiania, - ujawnienia w terenie starych obiektów, systemów gospodarowania wodą i melioracji z zaleceniem przywrócenia do funkcjonalności, - ograniczenia możliwości ujmowania wód podziemnych na potrzeby rolnictwa dla rolnictwa wyłącznie do nawodnień podsiąkowych i kropelkowych (nie dla deszczowni). - ochrony obszarów hydrogeniczných w tym poprzez zakaz przekształcania łąk na grunty orne. - dążenia do renaturyzacji wód przekształconych i zdegradowanych poprzez odtwarzanie naturalnych koryt rzecznych oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnych na kanalizacje deszczową i sanitarną, zakaz kanalizowania odcinków wód nawet wśród zabudowy miejskiej czy odkrywanie odcinków już zarurowanych, - przeznaczenia pod retencję obszarów regularnie zalewanych poprzez np. zakładanie łąk, zalesianie (a nie tylko ochronę istniejących). 		
16	Gmina Ośno Lubuskie	Dot. zał. Lista projektów strategicznych: Projekt nr 12 Zielona mobilność w Ośnie Lubuskim – ostatnia kolumna jest „II kwartał 2026”	tak	Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów

		<i>Konieczna zmiana na „II kwartał 2027”</i>		
17	Gmina Górzycza	<i>Przesunięcie przewidywanego terminu złożenia wniosku o dofinansowanie W Załączniku „Lista projektów” przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie dla projektu 3b określono jako II kwartał 2026 r. Proponujemy przesunięcie terminu na I kwartał 2027 r.</i>	<i>tak</i>	<i>Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów</i>
18		<i>Przesunięcie przewidywanego terminu złożenia wniosku o dofinansowanie W Załączniku „Lista projektów” przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie dla projektu 4 określono jako II kwartał 2026 r. Proponujemy przesunięcie terminu na I kwartał 2027 r.</i>	<i>tak</i>	<i>Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów</i>
19	Gmina Cybinka	<i>Przesunięcie przewidywanego terminu złożenia wniosku o dofinansowanie W Załączniku „Lista projektów” przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie dla projektu 3b określono jako II kwartał 2026 r. Proponujemy przesunięcie terminu na I kwartał 2027 r.</i>	<i>tak</i>	<i>Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów</i>
20		<i>Przesunięcie przewidywanego terminu złożenia wniosku o dofinansowanie W Załączniku „Lista projektów” przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie dla projektu 4 określono jako II kwartał 2026 r. Proponujemy przesunięcie terminu na I kwartał 2027 r.</i>	<i>tak</i>	<i>Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów</i>
21		<i>Przesunięcie przewidywanego terminu złożenia wniosku o dofinansowanie W Załączniku „Lista projektów” przewidywany termin złożenia wniosku</i>	<i>tak</i>	<i>Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów</i>

		o dofinansowanie dla projektu 10 określono jako I kwartał 2026 r. Proponujemy przesunięcie terminu na II kwartał 2026 r.		
22	Gmina Słubice	Projekt nr 1 Zielona mobilność - niskoemisyjny transport na obszarze G7. Konieczna zmiana na „III kwartał 2026”	Tak	Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów
23		2b Uatrakcyjnienie terenów publicznych miejscowości G-7. Konieczna zmiana na „IV kwartał 2026”	Tak	Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów
24		3a Mała retencja w Parku Wolności w Słubicach. Konieczna zmiana na „IV kwartał 2026”	Tak	Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów
25		4 Zielone serca G7 - wzmocnienie bioróżnorodności w parkach miejskich i wiejskich. Konieczna zmiana na „IV kwartał 2026”	część cio wo	Termin zostaje przesunięty na ostatni spośród zaproponowanych przez gminy w konsultacjach społecznych, czyli I kw. 2027
26		8 Krok w przyszłość. Konieczna zmiana na „III kwartał 2026”	Tak	Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów
27		11 Słoneczna energia w G7. Konieczna zmiana na „IV kwartał 2026”	Tak	Nowy termin realizacji wpisano w załączniku Lista projektów
28		2d Budowa świetlicy wiejskiej w Lisowie. Konieczna zmiana wartości zadania na 2 300 000 zł	Nie	Wartość wpisana na liście projektów to kwota dofinansowania UE stanowiąca 85% wartości zadania. Łącznie z wkładem własnym wartość zadania wynosi właśnie 2 300 000 zł

4. Lista projektów¹ strategicznych²

Tytuł i nr projektu - dot. projektów, które będą wybierane do dofinansowania w postępowaniach niekonkurencyjnych	Cel/działanie strategii terytorialnej	Numer celu polityki i celu szczegółowego programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Numer Działania Szczegółowego o Opisu Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Wnioskodawca	Cel i krótki opis projektu	Projekty powiązane	Szacowana wysokość środków Unii Europejskiej z budżetu programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)
1 Zielona mobilność - niskoemisyjny transport na obszarze G7	2.1 wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej	2.8	3.3	Gmina Słubice	Celem projektu jest zwiększenie mobilności mieszkańców obszaru G7 poprzez rozbudowę infrastruktury rowerowej. Projekt zagęszcza i łączy sieć komunikacyjną dostępną dla rowerów i oddziałuje na całe partnerstwo G7.	2b, 2c, 3a, 3b, 4, 10, 12	11 396 850,37	III kw. 2026
2a Przebudowa i zmiana sposobu	Cel 1.2 Wzrost	5.2	8.4	Gmina Ośno Lubuskie	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego i	3a, 3b,	1 592 984,40 zł	II kw. 2026

¹ Lista projektów, zgodnie art. 29 rozporządzenia UE 2021/1060, jest wystarczająca do uznania udziału Związku ZIT w wyborze projektów do dofinansowania; Lista projektów musi zawierać wszystkie projekty wynikające ze strategii terytorialnej, dla których planowanym źródłem finansowania jest program Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 mieszczące się w limicie środków określonych przez IZ. Lista może zostać poszerzona o inne projekty, w tym wykraczające poza limit budżetu ZIT/Partnerstwa JST (lista rezerwowa), przy czym projekty te nie będą brane pod uwagę w procesie opiniowania strategii.

² ZIT/IIT wskazując projekty w niniejszej liście deklaruje, iż projekty mają strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju, regionu lub obszaru objętego realizacją ZIT/IIT.

użytkowania budynku kina „Bałtyk” na potrzeby OSP	bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych				poprawa gotowości operacyjnej Ochotniczej Straży Pożarnej w Ośnie Lubuskim poprzez przebudowę i dostosowanie budynku byłego kina „Bałtyk” do współczesnych standardów technicznych, użytkowych i sanitarnych, zapewniających właściwe warunki do realizacji działań ratowniczo-gaśniczych, szkoleń oraz służby na rzecz społeczności lokalnej.			
2b Uatrakcyjnienie terenów publicznych miejscowości G-7	Cel 2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury / - rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o lokalne zasoby, potencjały i specjalizacje; - wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych	5.2	8.4	Gmina Słubice	Projekt polega na utworzeniu sieci miejsc rekreacji w poszczególnych gminach. Projekt wykorzysta więc kluczowe potencjały obszaru – tereny zielone, parki, lasy, wody oraz historię obszaru. Warunki te dają duży potencjał do rozwoju i urozmaicenia form rekreacji.	1, 2c, 2e, 3a, 3b, 4, 6a, 6b, 10, 12, 13, 14	10 621 869,38 zł	IV kw. 2026
2c Stworzenie izby historyczno-archeologicznej w Górzycy	Cel 2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę,	5.2	8.4	Gmina Górzycy	Projekt polega na inwestycji gminy Górzycy w rozwój atrakcji turystycznych - stworzenie izby historyczno-	1, 2b, 2d, 2e, 6a, 6b, 13, 14	1 074 742,75 zł	III kw. 2025

	dziedzictwo naturalne i zabytki architektury / - rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o lokalne zasoby, potencjały i specjalizacje; - wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych				archeologicznej (historyczne Biskupstwo Lubuskie) w oparciu o lokalne, unikalne potencjały gminy. Oczekiwany rezultat projektu będzie zwiększenie ilości czasu jaki spędzi w regionie przeciętny turysta.			
2d Budowa świetlicy wiejskiej	Cel 3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej / Poprawa dostępu do kultury dla mieszkańców wsi	5.2	8.4	Gmina Słubice	Projekt ma na celu stworzenie warunków do większej aktywności społecznej w miejscowości Lisów poprzez budowę nowej świetlicy w tej miejscowości oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy.	2c, 2e, 6a, 6b, 13, 14	1 997 500,00 zł	II kw. 2026
2e Budowa sceny koncertowej	Cel 2.2 Wzrost potencjału turystycznego w oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury / - rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o lokalne zasoby, potencjały i specjalizacje; - wspólny i spójny	5.2	8.4	Gmina Słońsk	Projekt ma na celu budowę nowej muszli koncertowej z zapleczem.	1, 2b, 2d, 6a, 6b, 13, 14	482 753,36 zł	II kw. 2026

	marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych							
3a Mała retencja w Parku Wolności w Słubicach	Cel 1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych /- działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu	2.4	2.13	Gmina Słubice	Celem projektu jest zwiększenie małej retencji wodnej na gruntach zurbanizowanych położonych w dolinie rzecznej w Parku Wolności w Słubicach poprzez wdrożenie rozwiązań opartych na przyrodzie, wspierających naturalne procesy magazynowania i wykorzystania wód opadowych w przestrzeni publicznej. W ramach przedsięwzięcia planuje się utworzenie systemu powierzchniowej retencji obejmującego ogrody deszczowe, które będą pełnić funkcję naturalnych zbiorników chłonnych i filtrujących.	1, 2a, 2b, 3b, 4, 6a, 6b, 8, 10, 12, 13, 14, 15	637 459,43 zł	IV kw. 2026
3b Adaptacja do zmian klimatu w obszarze G7 poprzez zagospodarowanie i retencjonowanie wód	Cel 1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych /- działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu	2.4	2.13	Miasto Kostrzyn nad Odrą	Celem projektu jest przygotowanie obszaru partnerstwa G-7 na zmiany klimatu, w szczególności na obserwowane już na tym terenie deficyty wody. Projekt polegać będzie zatem na szeregu działań zrealizowanych w każdej gminie G-7 związanych z zagospodarowaniem, poprawą stanu i	1, 2a, 2b, 3a, 3c, 4, 6a, 6b, 8, 10, 12, 13, 14, 15	966 073,94 zł	IV kw. 2026

					retencjonowaniem wody oraz działaniami związanymi z adaptacją do zmian klimatu.			
3c Adaptacja do zmian klimatu w obszarze G7 poprzez zagospodarowanie i retencjonowanie wód	Cel 1.2 Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu kataklizmów i klęsk żywiołowych /- działania mitygacyjne i adaptacyjne w kontekście skutków zmian klimatu	2.4	2.13	Gmina Rzepin	Celem projektu jest przygotowanie obszaru partnerstwa G-7 na zmiany klimatu, w szczególności na obserwowane już na tym terenie deficyty wody. Projekt polegać będzie zatem na szeregu działań zrealizowanych w każdej gminie G-7 związanych z zagospodarowaniem, poprawą stanu i retencjonowaniem wody oraz działaniami związanymi z adaptacją do zmian klimatu.	1, 2a, 2b, 3a, 3b, 4, 6a, 6b, 8, 10, 12, 13, 14, 15	583 820,56 zł	IV kw. 2026
4 Zielone serca G7 - wzmocnienie bioróżnorodności w parkach miejskich i wiejskich.	Cel 1.1 Wzrost różnorodności przyrodniczej poprzez - czynna ochrona najbardziej wartościowych siedlisk i gatunków - poprawa stanu/rozwój infrastruktury odpowiadającej za/sprzyjającej różnorodności biologicznej - systemowa i specjalistyczna opieka nad drzewami, parkami i terenami zielonymi oraz ich	2.7	2.14	Gmina Słubice	Celem projektu jest wzrost bioróżnorodności i poprawa stanu zachowania terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych. W projekcie udział wezmą wszystkie gminy G7. Planowane jest 7 inwestycji w 7 miejscowościach obszaru. Inwestycje polegają na zwiększeniu w przestrzeniach zurbanizowanych terenów zielonych o zróżnicowanym biologicznie charakterze. Tworzone są w ten sposób „zielone serca” obszaru G7, zwiększające łączną powierzchnię terenów zielonych w całym partnerstwie, zwiększającym bioróżnorodność każdej z	1, 2b, 3a, 3b,3c, 6a, 6b, 10, 12, 13, 14	2 162 298,38	IV kw. 2026

	zrównoważona rewitalizacja				gmin, umożliwiające prowadzenie edukacji przyrodniczej oraz rekreację i odpoczynek mieszkańców i turystów			
5 Słoneczna energia w budynkach użyteczności publicznej G-7	Cel 1.3 Poprawa stanu środowiska / działania na rzecz zwiększenia efektywności i czystości energetycznej (OZE, wymiana oświetlenia)	2.2	2.12	Kostrzyn nad Odrą	Projekt zakłada poprawę wykorzystania OZE w poszczególnych gminach. Celem projektu będzie zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii w 4 budynkach użyteczności publicznej na terenie gmin obszaru G7	11	713 939,51 zł	IV kw. 2025
6a „i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji	Cel 2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej / - zajęcia dodatkowe, rozwijające, zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu /- poprawa potencjału szkół, przedszkoli i jednostek edukacji nieformalnej do bardziej innowacyjnych form edukacji oraz poprawy wyników	4f	6.15	Gmina Słubice	Projekt ma na celu wsparcie dobrej jakości kształcenia przy jednoczesnej aktywizacji objętych projektem uczestników. Za cel stawia się ponadto poprawę potencjału edukacji, zwłaszcza nieformalnej. Planuje się realizację projektu w sposób zintegrowany, wykorzystujący potencjał i możliwości partnerów. Skoncentrowany będzie wokół dwóch największych aglomeracji obszaru G-7 Słubic i Kostrzyna nad Odrą. Polega na stworzeniu przestrzeni (miejsc) do prowadzenia ciekawych działań edukacyjnych (wykorzystujących lokalne potencjały) oraz zapewnieniu dojazdu do tych miejsc z terenów wiejskich	2b, 2c, 3a, 3b,3c, 4, 6b, 10, 13, 14	9 563 945,76 zł	II kw. 2025

	egzaminów zewnętrznych / - poprawa dostępu do edukacji dla mieszkańców wsi				wykluczonych transportowo.			
6b „i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji – Mądry Przedszkolak	Cel 2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej / - zajęcia dodatkowe, rozwijające, zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu /- poprawa potencjału szkół, przedszkoli i jednostek edukacji nieformalnej do bardziej innowacyjnych form edukacji oraz poprawy wyników egzaminów zewnętrznych / - poprawa dostępu do edukacji dla mieszkańców wsi	4f	6.15	Gmina Słubice	Projekt ma na celu wsparcie dobrej jakości kształcenia przy jednoczesnej aktywizacji objętych projektem uczestników. Za cel stawia się ponadto poprawę potencjału edukacji, zwłaszcza nieformalnej. Planuje się realizację projektu w sposób zintegrowany, wykorzystujący potencjał i możliwości partnerów. Skoncentrowany będzie wokół dwóch największych aglomeracji obszaru G-7 Słubic i Kostrzyna nad Odrą. Polega na stworzeniu przestrzeni (miejsc) do prowadzenia ciekawych działań edukacyjnych (wykorzystujących lokalne potencjały)	2b, 2c, 3a, 3b, 3c, 4, 6a, 10, 13, 14	2 760 947,88 zł	II kw. 2025
7 Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	2.4 Rozwój Gospodarczy regionu /- tworzenie programów współpracy z	1.3	1.10	Gmina Słubice	Celem projektu jest wzrost potencjału gospodarczego obszaru G-7 poprzez poprawę i rozwój warunków dla przedsiębiorczości.	9, 16	1 034 771,23 zł	III kw. 2025

	przedsiębiorcami / - tworzenie warunków prawnych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości							
8 Krok w przyszłość	2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej, / - poprawa zagospodarowania przestrzeni i wyposażenia obiektów publicznych, w tym rozwój e-usług i cyfryzacja	1.2	1.9	Gmina Słubice	Wspólnym celem jest zwiększenie korzyści dla mieszkańców, płynących z cyfryzacji instytucji publicznych	3a, 3b, 3c 15	848 849,67 zł	II kw. 2026
9 Aktywna przyszłość - integracja i zatrudnienie na obszarze G-7	3.2 Stworzenie warunków do większej aktywności społecznej / - działania animacyjne zwiększające aktywność społeczną mieszkańców obszaru /- wzrost integracji społecznej	4h	6.16	Gmina Słubice	Projekt obejmuje innowacyjne i wielosektorowe wsparcie aktywnej integracji osób zagrożonych wkluczeniami społecznymi. W projekcie zaplanowano też bezpośrednie wsparcie beneficjentów ostatecznych z grup docelowych w poszczególnych gminach.	7, 16	3 943 971,02 zł	III kw. 2025
10 Zagospodarowanie parku przy ul.	Cel 2.2 Wzrost potencjału turystycznego w	5.2	8.4	Gmina Cybinka	Zagospodarowanie zabytkowego parku przy ul. Lwowskiej w Cybince w celu	1, 2b, 2c, 3a, 3b, 3c 4, 6a, 6b,	1 620 809,43 zł	II kw. 2026

Lwowskiej w m. Cybinka	oparciu o granicę, dziedzictwo naturalne i zabytki architektury / - rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej i turystycznej w oparciu o lokalne zasoby, potencjały i specjalizacje; - wspólny i spójny marketing/ sieciowanie usług turystycznych/ tworzenie nowych produktów turystycznych				podniesienia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta oraz poprawy jakości przestrzeni publicznej poprzez zachowanie i rozwój lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.	12, 13, 14		
11 Słoneczna energia w G7	Cel 1.3 Poprawa stanu środowiska / działania na rzecz zwiększenia efektywności i czystości energetycznej (OZE, wymiana oświetlenia)	2.2	2.12	Gmina Słubice	Projekt zakłada poprawę wykorzystania OZE w poszczególnych gminach. Celem projektu będzie zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii w 2 budynkach użyteczności publicznej na terenie gmin obszaru G7 oraz w stacjach ładowania pojazdów elektrycznych w gminie Słubice.	5	645 945,26 zł	IV kw. 2026
12 Zielona mobilność w Ośnie Lubuskim	2.1 wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej	2.8	3.3	Gmina Ośno Lubuskie	Celem projektu jest zwiększenie mobilności mieszkańców obszaru G7 poprzez rozbudowę infrastruktury rowerowej. Projekt zakłada budowę ścieżki rowerowej o długości około 2 km przy drodze	1, 2b, 2c, 3a, 3b, 3c 4, 10	1 149 220,05 zł	II kw. 2027

					łączącej Ośno Lubuskie z Połeckiem			
13 „i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji w Ośnie Lubuskim	Cel 2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej / - zajęcia dodatkowe, rozwijające, zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu /- poprawa potencjału szkół, przedszkoli i jednostek edukacji nieformalnej do bardziej innowacyjnych form edukacji oraz poprawy wyników egzaminów zewnętrznych / - poprawa dostępu do edukacji dla mieszkańców wsi	4f	6.15	Gmina Ośno Lubuskie	Projekt zakłada rozwój kompetencji kluczowych uczniów poprzez zajęcia artystyczne, muzyczne, językowe, społeczne, sportowe i cyfrowe oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. Obejmuje również doposażenie pracowni, organizację warsztatów i wyjazdów edukacyjnych, a także szkolenia kadry nauczycielskiej w zakresie nowoczesnych technologii i sztucznej inteligencji. Realizacja działań ma na celu podniesienie jakości edukacji i stworzenie inspirującego środowiska rozwoju dla uczniów	2b, 2c, 3a, 3b, 3c, 4, 6a, 6b, 10,14	932 100,023 zł	IV kw. 2026
14 „i-FEWL” – innowacyjne Formaty Edukacyjne Wspólnych Lekcji - Mądry Przedszkolak w Ośnie Lubuskim	Cel 2.3 Stworzenie warunków do innowacji w obszarze edukacji formalnej i nieformalnej / - zajęcia dodatkowe, rozwijające,	4f	6.15	Gmina Ośno Lubuskie	Działania projektu mają na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, wspieranie kreatywności i kształtowanie kompetencji kluczowych od najmłodszych lat. Projekt koncentruje się na	2b, 2c, 3a, 3b, 3c, 4, 6a, 6b, 10,13	310 700,08 zł	IV kw. 2026

	zwiększanie możliwości edukacyjnych i pasji zdolnej młodzieży, aby zwiększyć szansę na zatrzymanie jej odpływu /- poprawa potencjału szkół, przedszkoli i jednostek edukacji nieformalnej do bardziej innowacyjnych form edukacji oraz poprawy wyników egzaminów zewnętrznych / - poprawa dostępu do edukacji dla mieszkańców wsi				wszelkiernym rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym poprzez zajęcia edukacyjne, artystyczne, językowe, społeczne oraz z zakresu robotyki i STEAM. Zakłada doposażenie placówek w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt wspierający rozwój dzieci, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podnoszenie kwalifikacji nauczycieli.			
15 Cyfrowa Gmina Ośno Lubuskie – inteligentny system zdalnego odczytu wodomierzy	2.1 Wzrost komfortu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz bazy rekreacyjnej, / - poprawa zagospodarowania przestrzeni i wyposażenia obiektów publicznych, w tym rozwój e-usług i cyfryzacja	1.2	1.9	Gmina Ośno Lubuskie	Celem projektu jest wprowadzenie nowoczesnego systemu monitorowania zużycia wody w gminie poprzez zakup i montaż 300 wodomierzy zdalnego odczytu, które automatycznie przesyłają dane do centralnego systemu zarządzania	3a, 3b, 3c, 8	85 595,14 zł	II kw. 2026
16 Rozwój przedsiębiorczości	2.4 Rozwój Gospodarczy	1.3	1.10	Gmina Cybinka	Inwestycja ma na celu poprawę warunków do	7, 9	129 207,77 zł	II kw. 2026

w gminie Cybinka	regionu /- tworzenie programów współpracy z przedsiębiorcami / - tworzenie warunków prawnych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości				rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim gminy Cybinka w oparciu o zmodernizowaną i przygotowaną do potrzeb przedsiębiorców świetlicę wiejską w Rąpicach.			
------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Sposób wskazania projektów³: *należy wskazać miejsce w strategii terytorialnej (rozdział/strona), w którym został opisany proces wyłaniania projektów do realizacji w ramach strategii...Kierunki Działań - str. 65-68*

Uzupełnieniem i uszczegółowieniem niniejszej listy są karty projektów wypełnione dla każdego projektu, dla którego ZIT/Partnerstwo JST planuje, jako źródło finansowania środki programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027.

IZ oczekuje przedłożenia wraz ze strategią wypełnionych kart projektów. Same karty nie stanowią integralnej części strategii terytorialnej, są jednak niezbędne dla przeprowadzenia procesu uzgadniania/opiniowania strategii przez IZ.

³ Zgodnie z ustawą o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, strategia terytorialna zawiera między innymi listę projektów realizujących cele strategii, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami.

Uzasadnienie

Gminy: Słubice, miasto Kostrzyn nad Odrą, Gmina Rzepin, Gmina Ośno Lubuskie, Gmina Cybinka, Gmina Górzycza oraz Gmina Słońsk, działając na podstawie porozumienia z dnia 23 listopada 2021 r., podjęły współpracę w zakresie opracowania i realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla obszaru „G-7” na lata 2022–2030. W dniu 25 września 2025 r. Rada Miejska w Słubicach podjęła uchwałę nr XVII/151/2025 w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania jej aktualizacji, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zgodnie z przyjętym harmonogramem:

1. opracowano zaktualizowany dokument Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Słubice, miasta Kostrzyn nad Odrą, Gminy Rzepin, Gminy Ośno Lubuskie, Gminy Cybinka, Gminy Górzycza oraz Gminy Słońsk – Porozumienia „G-7”, uwzględniający potrzeby gmin partnerskich;

2. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Strategii w dwóch formach: poprzez publikację dokumentu na stronach internetowych gmin – stron porozumienia oraz poprzez organizację spotkania online;

3. projekt Strategii został przekazany do zaopiniowania przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, zgodnie z zasadami opiniowania strategii terytorialnych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021–2027, obowiązującymi na dzień złożenia dokumentu;

4. po uzyskaniu akceptacji w trybie uzgodnieniowym przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, zaktualizowana Strategia została przedłożona organowi stanowiącemu gminy w ostatecznej wersji – w formie tekstowej oraz graficznej – wraz z wymaganymi opiniami i załącznikami. Zaktualizowana Strategia uwzględnia wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej, potrzeby rozwojowe obszaru oraz wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych. Dokument określa cele strategiczne, kierunki działań oraz listę projektów, których realizacja przyczyni się do zrównoważonego rozwoju obszaru „G-7”. Przyjęcie aktualizacji Strategii jest niezbędne dla zapewnienia spójności działań rozwojowych gmin – sygnatariuszy porozumienia oraz umożliwia skuteczne ubieganie się o środki finansowe, w szczególności w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.